(حق کاپی رائٹ باضابطہ محفوظ ست)

وتکلمنا ایدیہم وتشہد ارجلہم بما کانوا یکسبون

حمد وافر قادر لایزال کہ کتاب مستطاب از تصنیف منیف کامل الدہر سالک العصر حضرت
اخوند درویزہ صاحب ننگہاری قدس سرہ الباری بہ تصحیح و تحشی حاجی محمد امیر صاحب مرحوم بار پنجم

مع کتاب در تفصیل حل و حرمت حیوانات و منافع آنہا

و مناقب حضرت غوث الاعظم معہ صیدیہ

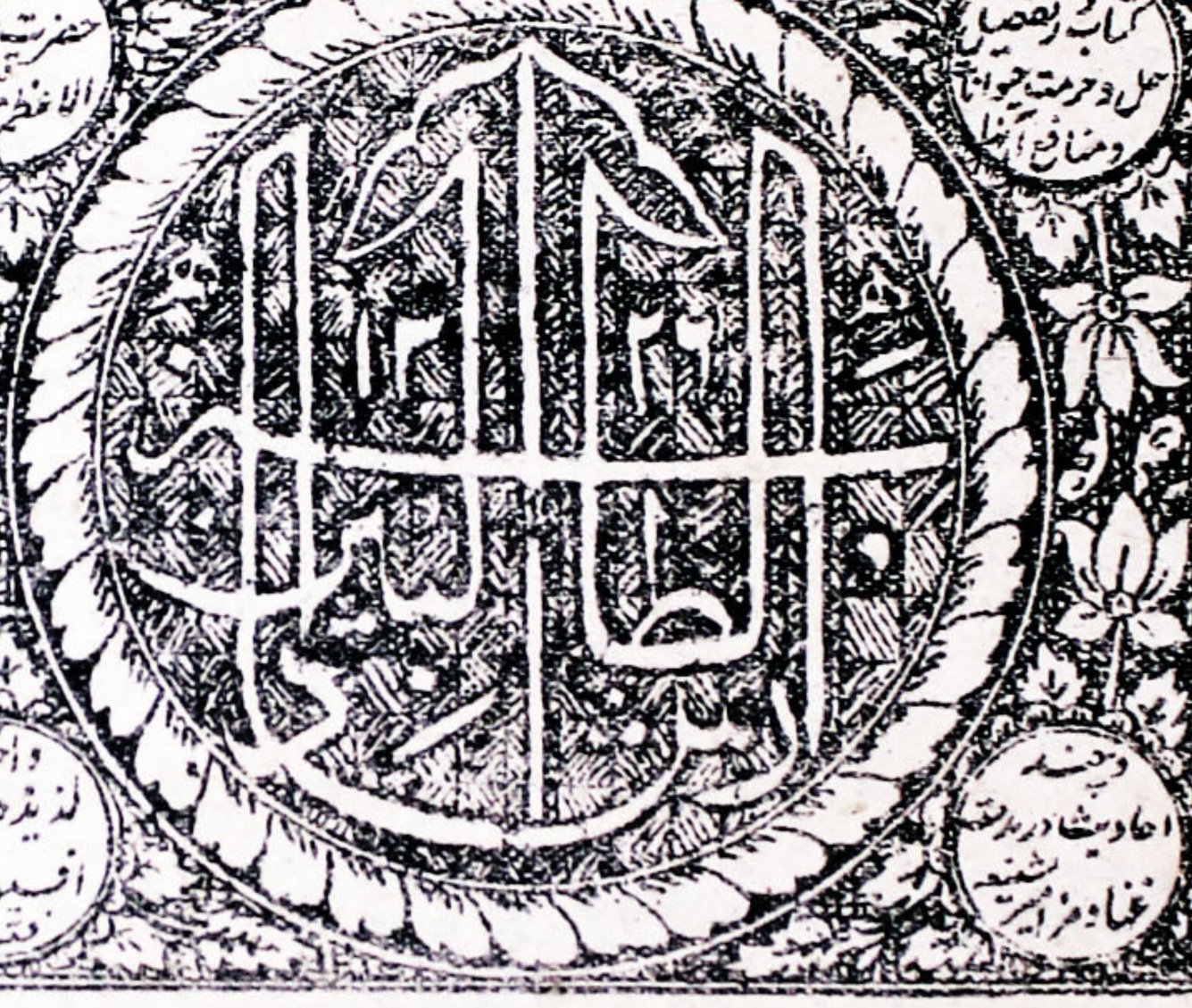

و چند احادیث در مذمت غنا و مزامیر شنیعہ

و احکام لذیذہ در حرمت افیون پر فتون

حسب فرمایش کمترین بندگان احد الصمد نیازمند فضل احد و ابنہ
میان عبد الرحیم جان سلمہ المنان تاجران کتب شہر پشاور بازار قصہ خوانی محلہ نعلبندی

در مطبع نولکشور لاہور طبع شد

فہرست ابواب و فصول و مسائل و حکایات ارشاد الطالبین

۳	باب اول مشتمل چہار فصل	۲۵	بیت بنک بچہار نوع است۔
〃	فصل اول در توحید۔	〃	نقل شیخ شبلی رحمہ اللہ گرفت
〃	توحید بچہار نوع است۔	۲۷	قصۂ محمد بادشاہ کہ پیغمبر را ضامن بہشت
۶	قرآن را مخلوق دانستن کفر است۔	۲۹	قصۂ خالد بن ولید۔
〃	بیان حیل شیطان کہ مسلمانان را از دین بگرداند	۳۰	قصۂ مہتر موسیٰ و فرعون۔
۷	احوال زاہد کہ شیطان او را خلل داد	۳۴	حیوانات تسعہ بجنت روند۔
〃	حال خبید بغدادی در توحید۔	〃	قصۂ خالد در خلافت صدیق اکبر
۹	ذکر منصور و جوانے شاہد توحید حال	۳۵	بقاء ایمان در چہار چیز
۱۰	حضرت بایزید بسطامی در ہنگام سکرات موت	〃	گفتار و کارہائے کفر۔
〃	درازی آدم علیہ السلام سہ صد و شصت گز بود	۳۶	قصۂ شیطان معہ شیخ جاہل۔
۱۱	حکایت عشق رسول اللہ بحق تعالےٰ	۳۷	جبرئیل پانزدہ روز نیامد بود۔
۱۲	ذکر مصنف این کتاب یعنی اخوند درویزہ	〃	سی و سہ بار جبرئیل بصوت خود آمدہ بود
۱۷	**فصل دوم** در بیان ایمان	۳۸	قصۂ مہتر نوح علیہ السلام و دقیانوس۔
۱۸	قصۂ دحیہ کلبی رض	۳۹	بیان صفت دوزخ۔
۱۹	ایمان مخلوق است۔	۴۱	ہفت طائفہ زیر عرش۔
〃	اخلاص بچہار نوع است۔	۴۲	قصۂ رحم پیغمبر بر کنیزک۔
〃	قصۂ شیخ احمد خضرویہ۔	〃	قصۂ رحم بزرگوارے بر کنیزک۔
۲۱	ذکر ابراہیم خلیل اللہ کہ آتش بر و گلزار شد	〃	رحم بزرگوارے بر غلام۔
۲۲	در خبر است کہ سہ نان اکنون حیات اند	۴۳	ہفت شرط ایمان بجان کردن۔
〃	قصۂ امیر حمزہ رض	〃	حلال دانستن شیرۂ جو کفر است۔
〃	قصۂ کشتی نوح علیہ السلام	۴۴	بیان خمر خوردن۔

Marfat.com

۴۴	خمر پنج نوع است۔	۵۸	یاری وشفاعت یکدیگر روز قیامت۔
״	شپلیدۂ غلہ چون تغیر یا بد حرام است	״	بزاور وخواہر دینی گرفتن فایدہ دارد۔
۴۵	دخول در مسجد۔	״	قصہ مردی کہ سوای جمع کردن نام ہائے صالحان دیگر عمل نہ کردہ بود۔
۴۶	ساقط شدن جواب سلام۔	״	بادوستان حق دوستی کردن مثل سلطان ہمایون است
״	ساقط شدن حج درین زمانہ۔	۵۹	قصۂ گربۂ بزرگے و صاحبش۔
״	چند جا امام اعظم رض توقف کردہ اند	۶۰	لعاب دہن انداختن بطرف کعبہ مکروہ است
״	چون از مسجد بیرون آید پای چپ بیرون آرد	۶۲	چون کہ عیسیٰ بادشاہ روم فوت شد
۴۷	عالمان کہ پیش ملوکان روند	۶۳	بدترین مردمان آنکسی است کہ چیزے بخود فرض گرداند و وفا نہ کند۔
״	علم بے عمل دشمنی با خدا است	״	قصۂ حبشر یوسف علیہ السلام وطبیب حاذق
״	گفتۂ بزرجمہر در صحبت عالمان	۶۴	بیان عدل سنجر ماضی۔
״	خاک گرفتن از دیوار غیرے۔	۶۵	در بیان احسان ومقام حضور۔
۴۸	حکایت داماد سلیمان علیہ السلام	۶۶	قصۂ بادشاہ وزن باغبان۔
۴۹	فضیلت عالم برزاہد۔	۶۷	ذکر سخاوت مرتضیٰ علی کرم اللہ وجہہ
״	قصہ ہا رون الرشید	۶۸	حکایت عمر ابن عبدالعزیز۔
״	شفاعت چہار فرقہ حق است	۶۹	اگر کسی پیش امیر جا بہ معروف نہ کند۔
״	ذکر مرید حسن بصری رض	۷۰	اگر کسی خود فاسق است امر معروف کند
۵۲	بیان خانوادہ ہا ۱۲	״	امر معروف سہ نوع است۔
״	ہر کہ بغیر اذن پیر کامل ارشاد کند	۷۱	مَنْ بدّل دینہ فاقتلوہ۔
״	ذکر سید جلال وشیخ فرید۔	״	آنحضرت بلے او چادر انداخت کہ بنشین
۵۴	مثالہائے گریہ کہ از خوف خدا کند	۷۳	قصۂ اولیاء اللہ کہ برکافران برگشتہ بود
۵۶	مسئلہ در بیان کمال ایمان۔	״	قصہ غلامان فرعون کہ مسلمانان بودند
۵۷	المبتدع من یحمل غیر طریق الشرع		
۵۸	دوستی با دوستان حق۔		

Marfat.com

۷۴	فرعون معلل بچہار علت بود۔	۹۹	بیان ثواب سہ رہتہا و ادعیہ پس از وضو۔
۷۵	ذکر درخت پرستان۔	〃	طریقہ شانہ کردن۔
〃	بسبب یکسخن بہ بہشت رود	۱۰۱	مناجات برق نام در زمان موسیٰ ؑ
۷۸	در حق کلمہ شہادت۔	۱۰۷	وضوء باطن۔
〃	در بیان آنکہ بسبب آن حد لازم نمیشود	۱۰۸	مبالغہ در مسواک۔
۷۹	خمر در وقت اصحاب حلال بود۔	۱۱۰	مسئلہ در بیان شکنندۂ وضو۔
۸۱	در آغاز و تمام سخن کلمہ۔	۱۱۲	پرسان جوابنے در حق زن کردن۔
۸۲	قصۂ ولی کہ بہ قبول و نہ قبول عبادت نظر کرد	۱۱۳	چہار خندہ وضو نشکند۔
۸۳	ابراہیم خواص دوازدہ سال در بیابان میگشت	۱۱۵	واجب شدن غسل۔
۸۴	ثواب زیارت عالم و بزرگ۔	〃	در بیان حیض و طہر متخلل۔
۸۵	قصۂ ظالمی کہ نود و نہ کس کشتہ بود	۱۱۶	استحاضہ و نفاسہ و حائضہ
۸۶	منازعت مالک دینار۔	۱۱۷	غسل کردن میت۔
۸۷	سوال دل از جان۔	۱۱۹	مامور کردن مرید بہ تہجد۔
〃	مسئلہ در بیان محاضرات۔	۱۲۰	در بیان دخول بازن۔
۸۹	قصۂ امام غزالی رحمۃ اللہ علیہ۔	〃	در بیان مقدار استعمال آب در غسل و وضو
۹۰	**فصل سوم** در وضو و ملایم آن	۱۲۲	خاک خورد و بایع بشر۔
〃	در بیان وضو کہ بچند نوعست۔	۱۲۳	حضرت علی رضؓ در ہر شب چہار بار غسل کردے
〃	قصۂ حضرت رابعہ بصریؒ۔	۱۲۴	مرکب سلیمان علیہ السلام۔
۹۱	زنی کہ خود را خوشبو کند۔	〃	در بیان موت کہ بیخبر شما آید۔
〃	مسئلہ در بیان رفتن بقدم حاجت	۱۲۵	قصۂ بلعم باعور۔
۹۲	سنگ و مدر برائے استنجا۔	۱۲۶	قصۂ داؤد علیہ السلام و بادشاہ کافر
۹۴	در بیان وضو و مسواک۔	۱۲۷	عمر مسخ شدہ۔
۹۷	خلال انگشتان و فراموشی استنجا۔	۱۲۹	قصۂ جریر رضی اللہ تعالیٰ عنہ۔

Marfat.com

۱۳۰	قصہ خواجہ گرگ
۱۳۱	قصہ جنید و جوانے
۱۳۲	دیوانہ لاابالی
〃	دربیان تیمم و وضو و استعمال مسواک
۱۳۴	دربیان آب دہ دردہ و چاہ۔
۱۳۵	**فصل چہارم** دربیان نماز
〃	نماز بہ بیت المقدس۔
۱۳۶	صلوٰۃ خمسہ مثل پنج جوے است۔
۱۳۷	چند جا ذکر نماز در قرآن۔
۱۳۹	چند نفر بگمان مسلمان اند۔
۱۴۰	بحث تراویح۔
۱۴۲	چون مستقبل قبلہ شوی آب دہن نینداز
۱۴۳	بیان غیر المغضوب۔
۱۴۴	الحمد را الہمد گفت
۱۴۶	اگر مخرج و معنی یک باشد نماز روا ست
۱۴۸	وقوف منزل در قرآن۔
۱۵۰	وصل و فصل در نماز۔
۱۵۱	نماز را چہار رکن۔
۱۵۲	ختم در دہ روز باید کرد۔
۱۵۳	کسے کہ سبلت دراز کردہ۔
۱۵۴	در امم ماضیہ قعدۂ نماز نبود۔
۱۵۵	عدم قبول شاہدی کہ قنوت نداند
〃	دربیان سر نہادن بسجدہ بعد از فراغ و تم
۱۵۵	دربیان نماز جنازہ
۱۵۶	قائمقام ادعیہ جنازہ
۱۵۸	نماز بلا جماعت۔
۱۵۹	دربیان دستار بستن۔
۱۶۰	دربیان نماز در مسجد۔
۱۶۱	بیان خاک آدم علیہ السلام
۱۶۲	بیت المعمور کعبۂ ملائکہ۔
۱۶۳	بریور یا مصلے افگندن۔
〃	حکایت بادشاہ یوسف نام
۱۶۶	بیان نماز بر پوست حیوان
〃	دربیان پنج بنائے مسلمانی۔
۱۶۸	کلانی آسمانہا وغیرہ۔
۱۶۹	چون عالم وفات یابد
۱۷۰	کلانی و شمالی آفتاب۔
۱۷۱	دربیان خسوف و کسوف۔
〃	دربیان شہور شمسی و قمری۔
〃	قصہ عادیان۔
۱۷۲	یک اندام شیطان نزہت و یک ماہ
۱۷۳	مقدار گاو زمین۔
〃	بیان مقدار ماہی۔
۱۷۴	چہار طایفہ را نشان برابر باشد۔
۱۷۶	دربیان دوزخہا کہ ہفت اند۔
〃	دربیان مار کہ دوزخ بر پشت اوست۔

Marfat.com

۱۷۶	در بیان آن مردم که نماز خفتن بر وقت نخوانند	۱۹۶	هدیهٔ منکر و نکیر و سراج القبر
״	بیان ولایتی که شش ماه شب دارد و شش ماه روز	۱۹۷	نماز آوردهٔ جبرائیل بحکم رب الجلیل -
۱۷۷	غلام چیست در خدمت -	۱۹۸	کنیزک را دشنام دادن -
۱۷۹	در بیان فضل نماز در روزه -	۱۹۹	نماز هفته و ستیار استغفار -
״	مسئله در بیان اوراد -	۲۰۱	دعائے شب جمعه برائے حاجت دو جهانی
۱۸۰	برائے گم شده بخوانند -	״	قضا عمری پیش از وتر -
״	بعد فجر روے سوے قبله نشیند -	۲۰۲	نماز افضل از قیام اللیل -
۱۸۲	ورد خوانند جهة رحمة الله تعالے	۲۰۳	نقل بی بی عائشه رضی الله عنها
۱۸۳	تسبیح انگشتان شمله	״	نماز هفت وضو -
۱۸۴	برائے کشایش رزق -	۲۰۴	آیتها عقیب صلوٰت خمسه -
۱۸۵	اسم الله را خواندن -	۲۰۵	برائے مرادات دو جهانی -
۱۸۶	خطاب حق با موسیٰ در ترس	۲۰۶	خواب کردن بطهارت -
״	در بیان آسانی جان کندن -	״	در ثواب سحر برخاستن -
״	نمازهائے هفته روز یکشنبه -	۲۰۷	سیصد و شصت رگ آدمی -
۱۸۷	نماز برائے خوشنودی خصمان -	۲۰۸	سه کرت صلوات بر آدم علیه السلام -
۱۸۹	برائے حاجت دارین -	۲۰۹	ثواب تهجد گذاردن -
۱۹۰	چهار رکعت نفل از برائے معاش و نیوی	۲۱۰	دوازده کس سوائے حضرت صلعم که همراه
״	نواقض سنت ظهر و باداء -	״	ایشان نیرده میشوند -
۱۹۱	سه کرت کلمهٔ طیبه بعد از نماز	״	ورد خود را ترک نه کند -
״	وظیفه فرموده حضرت مریی بی فاطمه را	۲۱۱	صلوة العاشقین -
۱۹۵	در باب حفظ ایمان -	۲۱۲	در بیان نماز اوابین -
۱۹۶	نماز در باب خوشنودی مشائخان	۲۱۳	بیان ثواب لفظ الله گفتن -
״	نماز هفته -	۲۱۴	مسئله نماز استغفار -

Marfat.com

۲۱۶	نماز دیدار رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم
۲۱۷	دربیان دُعائے نور۔
۲۱۹	بیان نماز حاجات۔
۲۲۰	ندائے پروردگار وقت سحر۔
〃	دربیان نمازہائے ہفتہ۔
۲۲۱	نماز قضا عمری۔
۲۲۲	بیان شبی کہ ہمہ گناہان دران بخشیدہ شوند
۲۲۳	نماز برائے دیدن مطلب در خواب
〃	دربیان شبِ قدر۔
۲۲۴	دربیان عید فطر۔
۲۲۵	نماز عیدین وتکبیرات آن
۲۲۶	قصۂ عید اضحیٰ
۲۲۷	نبح از آب منی شیطان است
۲۲۸	اشارت باندا جہاکہ شستن آنہا در وضو وغسل
۲۲۹	وجہ تسمیہ ایام بیض وعرفات
۲۳۰	بیان قربانی کردن۔
〃	مسئلہ نماز عاشورہ۔
۲۳۱	بیان روزہ ہائے وبیان ماہ صفر
۲۳۲	ذکر ماہ رجب المرجب۔
〃	علامت شناختن شبِ معراج۔
۲۳۳	ذکر ماہ شعبان۔
۲۳۴	ذکر ماہ رمضان۔
۲۳۵	بیان شفاعت ماہ رمضان۔
۲۳۷	بیان نفل مجرب
〃	نماز شہر رجب المرجب۔
۲۳۸	بیان احکام سفر۔
۲۳۹	مسئلہ وزد۔
۲۴۱	آوردن عروس نو۔
۲۴۲	شب وروز خلیفۂ یکدیگر اند۔
〃	بیان موجبات سجدۂ سہو۔
۲۴۵	الدعاء مفروضتان۔
۲۴۶	نفل پس از وضو کہ البتہ بکند۔
۲۴۷	کلمۂ طیبہ عقب ہر نماز گفتن سنت است
۲۴۹	دعاء استخارہ وبیان احوال مردہ۔
۲۵۰	بیان فضیلت بسم اللہ پیش مردہ
۲۵۱	دعاء قبر میت وسورۂ یٰسٓ خواندن بوقت نزع
〃	دربیان تلقین کردن میت۔
۲۵۲	بیان خیرات کردن پس میت۔
۲۵۳	قصۂ پیرہ زنے۔
۲۵۴	ابراہیم خلیل اللہ خواب دید کہ پسر خود را بکش۔
۲۵۵	ثواب روزۂ ایام بیض۔
۲۵۶	بیان حضرت خیر البشر۔
〃	در تمام روزہ ہائے یکی۔
۲۵۸	روزہ ہائے ممنوع۔
۲۵۹	فصل ادعیات مجربہ۔
۲۶۳	بیان آنکہ حضرت علیہ السلام را بخواب طلبید

Marfat.com

۲۶۴	شکستن صوم نفلی در ضیافت۔	۲۸۸	بیان خلقت ہفت آسمان و زمین۔
۲۶۶	اکرام مہتر ابراہیم خلیل اللہ مر کافر را	״	بیان لوح و قلم و درازی و پہنائی آن۔
״ ۱۰	امتحان بر خلیل اللہ	۲۸۹	بیان درخت طوبیٰ و امت حضرت صلعم
۲۲۸	نبی بہتر از ولی۔	۲۹۰	ذکر عزرائیل علیہ السلام۔
״	در بیان آنکہ علی الصباح گفتہ میشود	״	در آسمان چہارم قطار اشتران۔
״	در بیان دفع جذام و برص و دانہ۔	۲۹۱	بیان اصل و دنیل و سیحون و جیحون و ہامون
۳۶۹	برائی دفع جملہ انواع دانہ ہا۔	״	انسان در ارادہ مقدم است۔
۲۷۰	دعاء دہقان و حکایت فرشتہ	״	ذکر ایام سبعہ۔
۲۷۱	دعائے کہ شیطان یاد دارد۔	۲۹۲	آغاز بادشاہی بر سر این زمین۔
۲۷۳	دعاہائے ضروریہ و بکار آمد۔	״	بیان خلقت جن و ابلیس کہ پسر جن است
۲۷۴	دعائے عہدنامہ کہ در گور ہمراہ مردہ نہند	۲۹۳	آغاز ایجاد آدم علیہ السلام۔
۲۷۵	دعائے زیادت عمر و ماہ نو دیدن	۲۹۵	بیان خلقت ارواح ان۔
۲۷۶	قصہ در مجالس و آیۃ کریمہ	״	بیان حقیقت حجر اسود۔
۲۷۷	گوشت و پوست حافظ نریزد	۲۹۶	سرزنش دادن خدای تعالیٰ مر ملائکہ را
۲۷۸	افسونہائے سرخ باد۔	۲۹۷	عدد جفت زائیدن حوا۔
۲۸۰	صفت بسم اللہ و کلمہ و اعوذ باللہ	۲۹۸	قصہ مہ ایئل۔
״	بیان درود بزرگ۔	۳۰۰	قصہ نوح علیہ الصلوٰۃ والسلام
״	افسون ہندی برائے دفع دانہ حلق	۳۰۲	بیان نسل ابراہیم علیہ السلام
۲۸۱	برائے باد و دمہ و سر درد گزیدہ مجرب است	۳۰۴	قصہ ولادت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
۲۸۲	دعائے درازی عمر۔	۳۰۶	بیان فرزندان و ازواج مطہرات آنحضرت ص
۲۸۵	وجہ ای گفتن حضرت جبرائیل را۔	۳۰۸	انواع آدمی و چہار طائفہ مکلف
۲۸۶	قصہ مرغ کہ عمرش بسیار بود۔	۳۰۹	در بیان دعاہائے بزرگ۔
۲۸۷	دعا ر طیر کہ امام اعظم ہر شب میخواند		ذکر متبعات عشر۔

Marfat.com

۳۱۱	دعا و استخارہ۔	۳۴۳	مناقب شیخ نور قطب عالم۔
״	بیان کشتن زہر قاتل و دور ساختن ہر مرض	״	مناقب شیخ نظام الدین۔
۳۱۲	**باب دوم** مشتمل بر چہار فصل	۳۴۶	مناقب شیخ فرید شکر گنج۔
״	**فصل اول** در بیان انواع توبہ	۳۴۸	مناقب قطب الاقطاب خواجہ قطب الدین
۳۱۳	اگر صد کرت گناہ کند و صد کرت توبہ کند	۳۴۹	بختیار اوشی چشتی قدس سرہ۔
۳۱۴	بدانکہ غیبت بر چند نوع است۔	۳۵۴	مناقب حسن سنجری۔
۳۱۵	بہتان آن را گویند۔	۳۵۵	شجرۂ سہروردیہ۔
״	چہار چیز را غیبت نگویند۔	۳۵۸	در مناقب شیخ جنید بغدادی قدس سرہ
۳۱۶	بدانکہ نفس بر چہار قسم است۔	۳۵۹	مناقب شیخ داود طائی۔
۳۱۸	توبۂ خاص۔	۳۶۰	بیان حال اول شیخ حبیب عجمی رح
۳۱۹	توبۂ خاص الخاص۔	۳۶۱	مناقب امام حسن بصری رضی اللہ عنہ
۳۲۰	توبۂ خاص الاخص۔	۳۶۲	شجرۂ سیوم از سلسلۂ کبرویہ از آغاز
۳۲۱	**فصل دوم** در علامات پیر کامل		و بعث و بیان رسول اللہ علیہ السلام
۳۲۴	اگر صرف و نحو داند جملہ علوم ناقص باشد	۳۶۴	بیان ایمان آوردن حضرت علی کرم اللہ
۳۲۵	پیری را چہار شرط است۔	۳۶۵	ایمان آوردن صدیق اکبر و عثمان غنی
۳۲۷	قصۂ منصور حلاج۔	۳۶۷	ایمان آوردن عمر خطاب رض
۳۳۲	رقص حرام اتفاقی است۔	״	آمدن بادشاہ یمن برائے معجزہ
۳۳۳	چہل تن امت عیسیٰ علیہ السلام	۳۷۰	قصۂ غار۔
۳۳۴	سماع را چند شرط است۔	۳۷۱	کشتہ شدن ابو جہل۔
۳۳۸	خراب حالی شیطان۔	۳۷۲	قصۂ سفیان بادشاہ مکہ۔
۳۴۰	شجرۂ چشتیہ۔	۳۷۴	ابو بکر صدیق استاذ جبرائیل
۳۴۱	مناقب بہاء الدین صامت قدس سرہ	۳۷۶	در فضیلت حضرت عمر رض
۳۴۲	مناقب سید حامد الدین۔	۳۷۷	بیان قوت حضرت علی کرم اللہ
		״	تعالے وجہہ

Marfat.com

۳۷۹	مہمانی عثمان حضرت علیہ السلام را۔
۳۸۰	نزد آنحضرت ہژدہ کاتب بودند۔
۳۸۱	عدد آیتہائے قرآن مجید۔
۳۸۲	بیان خلافت علی رض
۳۸۴	کرسی چہار یار و یزید۔
۳۸۵	شہادت حمزہ رض
۳۸۷	بیان ابیات پند از مولوی جامی رح
″	**فصل سویم** ۔ در بیان چہار علم
۳۹۱	در بیان اذان۔
۳۹۳	در بیان آن کہ در اذان کافر میشود
۳۹۶	در بیان کفارات۔
″	در بیان حیض و نفاس۔
۳۹۷	مذاہب اربعہ و حیلۂ مطلقہ ثلاثہ
۳۹۸	مناقب امام اعظم رض۔
۴۰۵	مناقب امام شافعی رض
″	مناقب امام مالک و امام احمد حنبل رح
۴۰۷	در بیان ذکر کردن۔
۴۰۸	در بیان ذکر عالم۔
″	در بیان ذکر خاص۔
۴۱۰	در بیان ذکر خاص الخاص۔
″	در بیان ذکر خاص الاخص۔
۴۱۲	آداب ذکر دادن پیر مرید خود را
۴۱۵	در بیان اسم ذات۔
۴۲۳	کسیکہ خس و خاشاک بدست بشکند تسبیح ابلیس است
۴۲۴	در بیان فضیلت کلمہ طیبہ۔
۴۲۶	تعجب از چہار نفر۔
″	**باب سیوم** در بیان سیر سلوک۔
۴۲۷	در بیان سیر من اللہ۔
۴۲۸	در بیان سیر الی اللہ۔
۴۳۲	در بیان سیر فے اللہ۔
۴۳۶	در بیان سیر مع اللہ۔
۴۳۸	بیان فائدۂ تعبیر خواب۔
۴۴۱	**باب چہارم** مشتمل بر چہار فصل۔
″	**فصل اول** در اخلاق حمیدہ۔
۴۴۳	بیان کلمہ رد کفر۔
۴۴۴	بیان ذبح کردن گاو کہ معجزۂ موسیٰ م بود
۴۴۹	قصۂ بو علی سینا۔
۴۵۱	**فصل دوم** در بیان اخلاق ذمیمہ
۴۵۲	استاذ را بنام نخواند۔
″	در بیان حق مادر و پدر
۴۵۶	**فصل سویم** در بیان صبر۔
۴۵۷	ذبح کردن اصحابی گوسپند برای مہمانی حضرت
۴۵۸	یکے را در ہند دو پسر مردہ۔
۴۶۲	معنے اسم یا ستار۔
″	قصۂ ایوب علیہ السلام
۴۶۵	**فصل چہارم** در شکر

Marfat.com

۴۶۶	در بیان شکر ایمانی۔	۴۹۹	دعوے کردن شیطان با خدا۔
۴۶۷	در بیان شکر عملی۔	۵۰۱	در خبر است کہ ہر مومن را ہفت سرای باشد
۴۷۱	**خاتمۃ الکتاب** مشتمل بر چند فصل	۵۰۲	در دخول جن در بہشت امام اعظم رض توقف کردہ اند
״	**فصل اول** در علامات قیامت	۵۰۴	در سراہا ہر یکی را باغہا اند۔
״	در بیان دجال کعین۔	۵۰۵	دانہ انار جنت چون ہفت بدر ایں دنیا باشد
۴۷۳	خروج دجال چہ وقت باشد	۵۰۶	در بہشت روز و شب نباشد۔
۴۷۵	ذکر مہدی آخر زمان۔	״	ہمانی کردن جنیان پختن و کشتن نباشد
۴۷۷	کیفیت اظہار یاجوج و ماجوج	۵۰۹	بیان این آیت عالیہم ثیاب سندس خضر آہ
۴۷۹	قصہ سد سکندری۔	۵۱۱	چہار چیز در بہشت بہتر از بہشت اند
۴۷۹	بیان اظہار دابۃ الارض۔	۵۱۲	بیان مجادلہ در میان بہشت و دوزخ۔
۴۸۰	ذکر طلوع شمس از مغرب۔	۵۱۳	نیکیہا ہمہ برابر جہا چون قطرہ بمقابلہ دریاست
۴۸۲	بعد ازین علامات ہا دپیدا میشود	۵۱۴	**فصل سوم** در اجناس مسائل۔
۴۸۳	دلسوزی عزرائیل علیہ السلام	۵۲۳	لعنت راندن بر یزید رواست یا نے
۴۸۴	قصہ شداد و باغ ارم۔	״	در بیان قصہ یزید۔
۴۸۶	در مردن صور و حشر خلائق۔	۵۳۳	در بیان آسانی در دنیا زنان۔
۴۸۷	**فصل دوم** در کیفیت استادن خلائق	۵۳۴	ہر کرا تپ لرزہ آید این کلمات بخواند
״	در بیان پل صراط۔	۵۳۷	قصہ اویس قرنی۔
۴۹۱	خوک از دوزخ آید۔	۵۴۳	برائی حاجت دفع دشمنان۔
״	ہفت کوتل۔	۵۴۴	در بیان صلح بمال۔
۴۹۵	چہار چیز در دوزخ بدتر اند از دوزخ	۵۴۶	در بیان خلقت آدمی۔
۴۹۶	امت حضرت ہر چند گنہگار باشد روی او سیاہ	۵۴۷	نفس جدا است و روح جدا۔
۴۹۸	شفاعت طفلان و علما۔	۵۵۱	در بیان خوردن طعام در خانہ ماتم
		״	در بیان دارو برائے روشنائی چشم

Marfat.com

منقبت بجناب عالی پیر دستگیر قدس سرہ

بسم اللہ الرحمن الرحیم

ای امیر ہر دو عالم دستگیر ہر حقیر
شیخ محی الدین جیلی شاہ شاہان شاہ میر

غوث میران مرشد و مخدوم درویش فقیر
قطب ربانی زہی سلطان مولا کبیر

بر درت افتادہ ام یا غوث اعظم دستگیر

ای وجودت آفتاب صبح ایجاد ازل
وی رخت شام ابد را بدر کامل بے بدل

اے بکشور ملک ہستی بادشاہ بے بدل
ای غلام ملک تو شاہان ہر دین و دول

ہم توئی نور ہدا یا غوث اعظم دستگیر

مولانا مولوی محمد رضوان اللہ

Marfat.com

ای چو جان پنهان بتن مخفی همه جا حاضری
بر حقیقت حال محتاجان همیشه ناظری

شکل انسی نور قدسی عجب انسان نادری
گرچه عبد القادر اما بقدرت قادری

حاضری و ناظری یا غوث اعظم دستگیر

بادشاه تاجور هستی بتیجان الکمال
طبل حکمت میغرد بر عرش و بر ارض وصال

هست اندر حکم تو ملک بلاد الله تعالی
چونکه خود گفتی که حکمی نافذ فی کل حال

بخش منصب رفعتم یا غوث اعظم دستگیر

59590

Marfat.com

گفته گر فوق میت افگنم نظرے براز | زود گردد زنده با قدرت کریم ساز
ای مریدی هم وطب و شطح بکن بر من نیاز | هر چه خواهی خواه از من لا تخف دامن نیاز

ده ز هر خوفم امان یا غوث اعظم دستگیر

وز همه کون و مکان شاه جهانی هر مکان | در زمین و آسمان خادم تو ملک و انس و جان
خاصهٔ آل رسول مقبل پیغمبران | سید سادات گوهر تاج والا سروران

سرور فاخر توئی یا غوث اعظم دستگیر

بر درت از مشرق و مغرب همه کس جان فدا | داد مظلومان توئی از عرش تا تحت الثری
دستگیری از کرم هر بیکس و امانده را | هر اسیرے را ز هر قیدی همی سازی جدا

مونس هر بیکسی یا غوث اعظم دستگیر

والی ملک رسول عالی از نسب رسول | مظهر انوار قدسی واقف فرع و اصول
سرور اهل رسالت مفخر اهل بتول | در جنابت میکنم زاری نیازم کن قبول

مستجیب هر دو عالم غوث اعظم دستگیر

در گهت شد قبلهٔ مقصود هر شاه و گدا | در تنت گشته مقید نور مطلق از خدا

Marfat.com

کیف و کمانیست در رویت ز روی مصطفی
منتجم گردیده در روی تو نور مصطفی

هم نبی را احمد یا غوث اعظم دستگیر

گوش تو شنواست راز خستگان قرب و دور
چشم تو بیناست حال غائبان را چون حضور

خاک کویت سرمهٔ چشم ملائک انس و حور
آستانت کعبهٔ شادی و مقصود و سرور

شاد مسرورم بکن یا غوث اعظم دستگیر

هر که میخواهد ترا حاضر شوی در پیش او
گبر و ترسا و مسلمان هر چه دارد کیش او

از عنایت خویش بندی مرهم بر ریش او
در همه کارش تو باشی یار جانی خویش او

همره از لطف خود یا غوث اعظم دستگیر

کافران و عاصیان و مذنبان و مجرمان
سارقان و فاسقان و ظالمان و کاذبان

چونکه از بیچارگی آرند نامت بر زبان
هر چه میخواهند بخشی در همان دم بیگمان

خستگان را چاره یا غوث اعظم دستگیر

بسکه بدکارم گنهگارم پریشان روزگار
منفعل خجلت زده روی سیاهم شرمسار

با چنین بد زندگی شرمندگیها بیشمار
با که بنمایم چنین بد رو بجز تو کردگار

Marfat.com

سرخرو کن این رخم یا غوث اعظم دستگیر

چونکرا تو دستگیری دست من گیر از کرم
شادماں کن با مرادم برکن از گرداب غم

جملہ عصیانم بہ بخشا ساز مقبول حکم
مطلب دنیا و دین زود آر حاصل در برم

جملہ مقصودم رسان یا غوث اعظم دستگیر

دائما داری مرا در پیش رویت روبرو
تا نماند در دلم دیگر بجز حق آرزو

بر در مخلوق نروم چون گدایان سو بسو
در جمال نور مطلق محو گردم مو بمو

ہادی با حق توئی یا غوث اعظم دستگیر

یکدمی نگذشت بر من غیر عصیان و گناہ
با حضور دل نکردم طاعتے در ہیچگاہ

عمر خود ضایع نمودم در ہمہ کار تباہ
کن شفاعت پیش ہادی سوئے حق بنما راہ

جرم بخشایندۂ یا غوث اعظم دستگیر

ہمہ را از لطف خود سانت بکن در راہ دین
کز رہ عین الیقین برسم بہ تحقیق الیقین

ہم غنا بخشی بدنیا یا کریم الاکرمین
تا نسازم آرزو گاہی چنان گاہ چنین

ساز مستغنا مرا یا غوث اعظم دستگیر

Marfat.com

کاتب محمد سرور از خان غنی عفی عنہ ولوالدیہ ساکن گولا

اینچنین کس نیست دیگر دوستدار دستگیر
کو مرا گردد بہر کار مددگار و نصیر

دستگیرم باش دایم یا شہی میران میر
جملہ مشکلہاء من آسان کن عسر یسیر

ناصر ہر کار شو یا غوث اعظم دستگیر

گرچہ میدارم گناہ بیحد و بی انتہا
دستگیرم باش برسان در جناب مصطفی

ہم بدست خود رسان در بارگاہ کبریا
تا مشرف دائما باشم بدیدار خدا

راہ بر مرشد توئی یا غوث اعظم دستگیر

چون تو باشی یار حق باشد ہمہ کس یار دوست
نام غم ہم نشنوم چون تو شوی غمخوار دوست

ہر زمان ہر لحظہ شو ہر روز و شب دلدار دوست
من اگرچہ چشم تو باشی بر سرم بیدار دوست

شو خریدارم تو خود یا غوث اعظم دستگیر

بر درت برکات زاری میکند با التجا
ہر چہ میخواہم بزودی دہ بنام مصطفی

در ہمہ کارم مدد کن دائما بہر خدا
تا شوم شادان بفضل حق درین ہر دو سرا

در دو عالم یار شو یا غوث اعظم دستگیر

تمام شد مناجات پیر دستگیر

Marfat.com

(حق کاپی ریت باضابطہ محفوظ ہے)

وتکلمنا ایدیہم وتشہد ارجلہم بما کانوا یکسبون

حمد وافر قادر لایزال کہ کتاب مستطاب از تصنیف منیف کامل الدہر سالک العصر حضرت
اخوند درویزہ صاحب ننگہاری قدس سرہ الباری بہ تصحیح و تحشی حاجی محمد امیر صاحب مرحوم بار پنجم

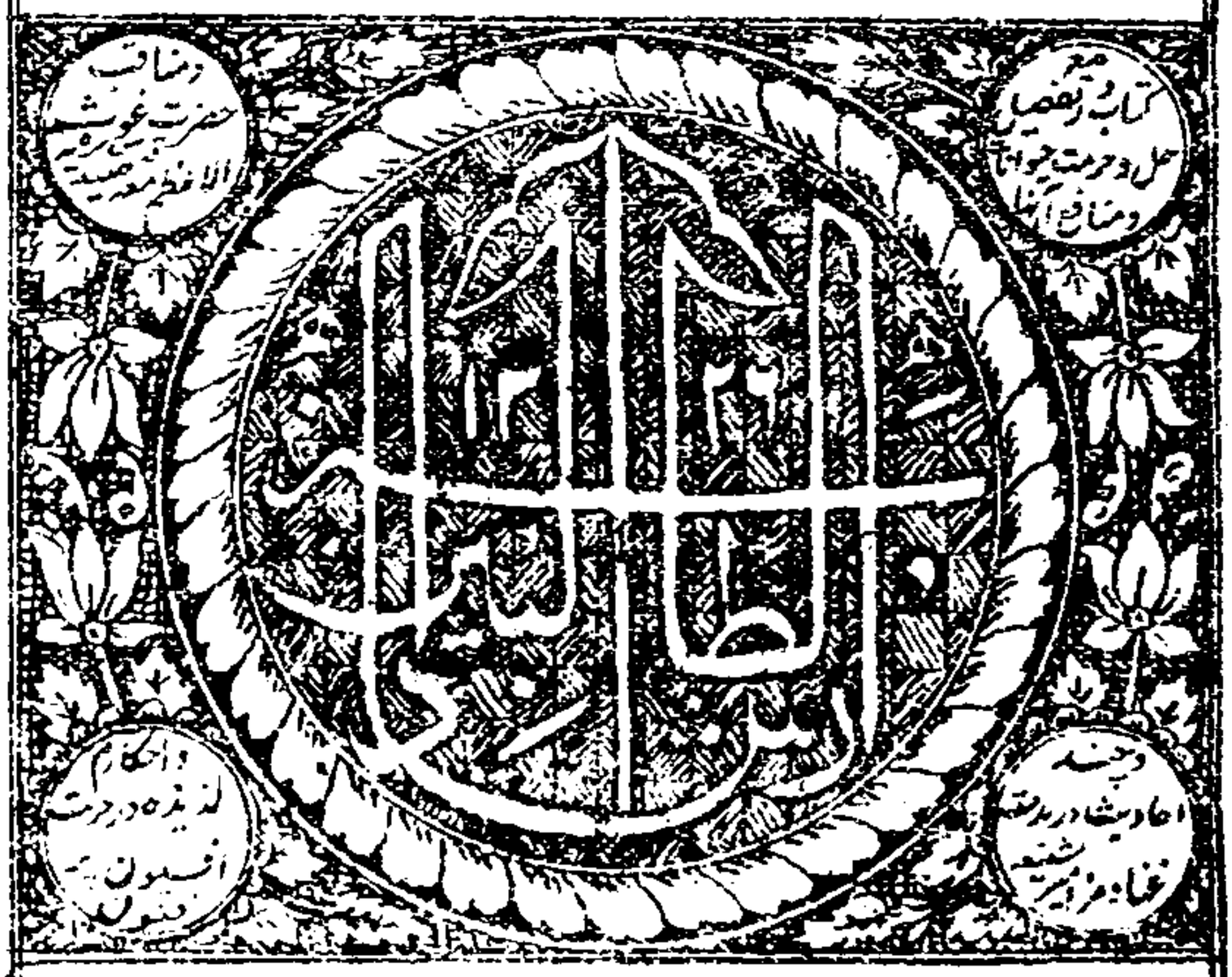

حسب فرمایش کمترین بندگان احد الصمد نیازمند فضل احد و ابنہ
میان عبدالرحیم جان سلمہ المنان تاجران کتب شہر پشاور بازار قصہ خوانی محلہ نعلبندی

در مطبع نولکشور لاہور طبع شد

Marfat.com

[illegible]

مفهوم من الصراح

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

حمد بیحد و ثنائے بیعد سزائے ذاتے را کہ بتغلب وحدت از عالم الغیوب کہ اعلاء محبت اوست بذر ممکنات بنور ارادت در اراضی واحدیت کاشت و ازان در ظاہر علم کہ نور و شہود از لوازم اوست عیان و ثابت وجود ذہنی یافت و ازان در خمخانۂ وحدت کہ توحید رحمانی است ہنوز کاف تا نون نرسیدہ کہ شیونات جلالی و کیانی جمالی وجود ظاہری چون نور محمدی کہ ہیولی و عقل کل تا اسفل السافلین یافت و قادرے را کہ چون از کتم عدم اشیاء مختلفہ در وجود آورد و بیقرار کرد و بلجج وحدت ممتاز کرد و بدائگان اسما و صفات سپرد و باز بعود آن بفردانیتش راہ ندہد و تحفۂ درود اکمل و اتم نامعدود بر آن برگزیدۂ معبود کہ اوست قبلۂ واجد و موجود باد کہ از طفیل وجود خویش جمیل و فیاض قدس شریعت او از سائر شرائع انبیا و رسل اسہل و اجمل فرمود۔ کقول الشاعر

لم یمتحنا بما تعی العقول بہ	حرصا علینا فلم نرتب ولم نہم
آنچہ او فرمود عقل و فہم ازو عاجز شود	بر صلاح ما حریص است بیگمان و بے تہم

اشارت بدوست و بر خلفاء الراشدین کہ ہر یک باغبانان شریعت او اند ای کہ سرو سرفرازی حقیقت را شدہ چار تن ہم از راہ تحقیق ہر یک باغبانان و بر جملہ اصحاب کہ ہمہ بمنزلۃ النجوم اند و بر آل و عترت او کہ طیبین و طاہرین اند و بعالمان دین

[illegible]

Marfat.com

وتبع التابعین الی یوم الیقین ممدود باد اما بعد اضعف عباد الله محمد بوس علما
و درویشان و ملتمس احوال و فضایل ایشان می گوید که از چهارده خانواده اذن و ارشاد
بشیخ المشائخ والاولیاء حضرت سیادت پناهی سید علی ترمذی رسیده بود و از و باین
محمد بوس شمه بمشام کام رسیده است پس ناچار است که بالتماس فرزند چیزے ازان و از
عموم بلوی بیان خواهم کرد و چون جمله اهل ایمان خاص و عام را دیدم که از چند چیز ناچار
است بطریق مجمل و نیمجموعه بیان خواهم کرد تا مردم اهل ایمان ازان پسندیده بود و نام این
رساله ارشاد الطالبین نهادم تا هر طالبی که دم از طالبی و سیر سلوک زند باید که
در نیجا نظر کند بلکه در حفظ آرد تا در سلوک مغالطه نخورد و ضال و مضل نگردد پس این کتاب را
بچهار باب بنا نهادم تا بچهار جوی بهشت مانند والله اعلم بالصواب **باب اول** مشتمل بر چهار
فصل است **فصل اول** در توحید **فصل دوم** در ایمان **فصل سوم** در وضو
و ملایم آن **فصل چهارم** در نماز و ملایم آن **باب دوم** مشتمل بر چهار فصل ست
فصل اول در توبه **فصل دوم** در علامت پیر کامل و ملایم آن **فصل سوم**
در چهار علم و ملایم آن **فصل چهارم** در ذکر **باب سوم** در سیر سلوک **باب چهارم**
مشتمل بر چهار فصل ست **فصل اول** در اخلاق حمیده **فصل دوم** در
اخلاق ذمیمه **فصل سوم** در صبر **فصل چهارم** در شکر **باب اول** مشتمل بر چهار
فصل ست **فصل اول** در توحید بحسب صیغه مصدر ست بمعنی یگانه شدن
بدان اے عزیز که در نفحات انس امام محمد غزالی قدس سره العزیز توحید را بر چهار
نوع مقرر ساخته است و در اصطلاح صوفیان التوحید اسقاط الاضافات کما
مسند کوه فی موضعه اول توحید عام که آنرا توحید ایمان گویند چنانکه عوام الناس را
از انبیا و اولیا و غیر ذلک درین فرقے نیست کما قال الله تعالی یثبت الله الذین امنوا
بالقول الثابت فی الحیوة الدنیا و فی الاخرة و قوله تعالی انما الهکم الله واحد
پس اگر انبیا نیامده بودے و کتب آسمانی نشده بودے هر یکے را لازم
بودے که در بدیهة دانستے که اینچنین مخلوقات در اراضی و سماوات را خالقے

Marfat.com

هست چنانکه اگر کسے از مکان بعید مشاهده کند دودے پس هر کس معین و بدهی
میدانسته باشد که در انجا آتشے هست که بغیر آتش دود را وجود ممکن نیست پس
همچنین بدانستندی که هر حادث را پیدا کننده هست و یگانگی او هر یک قائل
باشید که آفریننده عالم واحد است بلا شریک و جز او دیگرے را نه پرستید هر که جز
او دیگرے پرستد او کافر مطلق است و او را خداوند که همتاے مخالف بهم ستیزنده و یا
موافق بهم سازنده باشد نیست و نباشد و ذات پاک او را شئ موجود دانید چون شئ
که تجزی پذیر است و هر که او را یگانگی ذات و صفات شناخت او را عارف گویند
چنان که ذات او قدیم است صفات او نیز قدیم دانند که اگر صفاتش قدیم نبودے
پس علم که صفت قدیمهٔ اوست بعد از جهل بوده است و باشد و این در حضرت پاک
او نسبت کردن کفر محض است و از ده صفت دانستن خلق ناچار است اول حی است
که زندگی او نه چون زندگی ما که به بدن و جان باشد دوم علم که ظاهر و باطن جمله
ممکنات و جزئیات و کلیات در علم او آسان تر از سپند دانه که بر دست است و
قدرت که اگر بصفت قادری آسمان را با این عظمت در پوست بادام گنجاند که آسمان را
بعظیمی خود دارد و این را با صغر خود اگرچه در افهام خلق نگنجد اما در پس قدرت
او کمتر و آسان تر از در آوردن رشته در سوفار است و ارادت که هرچه از تمامی
مخلوقات و افعال ایشان در وجود آوردن جمله ممکنات از ازل تا ابد در ارادت
او روشن تر از شمس منیر بود که ذرهٔ از ان تجاوز و تناقص نخواهد شد و این چهار
صفت ذاتی را امهاتی گویند که جمله اسماء و صفت را اگرچه قدیم اند اضافت با
ایشانست و سمیع که بے آلت گوش شنواست بصفت شنوائی و بصیر که بے
حدیقه و مردمک چشم اگر در شب تاریک بر سنگ سیاه مورچه و پشه سیاه میرود
بصفت بصارت او را مے بیند و بصفت سمیعت شکستگی پاے مورچه و پر
پشه و آواز پر پشه و جنبش رفتن او مے شنود و بصفت عالمی استخوان پشه و مغز
مورچه میداند پس گویا که یک صفت از دیگر ممتاز نباشد آنجا که یک است

Marfat.com

همه باشند و متکلم یعنی گویا است بکلام ازلی که کلام او از جنس صوت و حرف نیست
که اِنَّ جِبْرَائِیْلَ یَسْمَعُ صَوْتًا دَالًّا عَلٰی کَلَامِ اللّٰہِ تَعَالٰی وَعَلٰی مَا اَرَادَہُ اللّٰہُ تَعَالٰی یعنے
دال و بحث بر کلام حق سبحانہ چہ چیز است یکے آنکہ در تفسیر حسینی آوردہ است چون حضرت
رسالت پناہ در آسمان دنیا رسید سلامے شنید کہ **اَلسَّلَامُ عَلَیْکَ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ**
حضرت رسالت پناہ متحیر شد کہ آواز شنید و صورت ندید مہتر جبرائیل علیہ السلام گفت کہ
جواب سلام بازگوی یا رسول اللہ بعد از جواب حضرت رسالت پناہ از جبرائیل پرسید کہ ایشان
کیانند گفت این دو فرشتہ اند کہ ایشانرا در تنزیل سفرہ و برّہ گویند کقولہ تعالٰی بِاَیْدِیْ
سَفَرَۃٍ کِرَامٍ بَرَرَۃٍ پس آن نازنین کونین از جبرائیل م پرسید کہ یا اخی شما او را
بینید گفت یا رسول اللہ بلاک آواز ایشان مے شنوم و مبرہن و بلا محال
میدانم کہ ہنوز آدم در وجود نیامدہ بود کہ جملہ کتب منزل از ایشان شنودم و
بکبارگی در دل من محفوظ شدند و در آسمان دنیا پیش ہاروت و ماروت
کہ ایشان نیز مقرب بودند گفتم و ایشان بر اوراق درختان یاقوت کہ
در آسمان اند نوشتند و بہر حادثہ پیغمبران را بامر ایشان رساندم کہ ذرّہ از آن
کم و بیش نشود و دلیل دوم آنکہ کلام را سہ نوع تقریر کردہ اند یکے آنکہ
گفتم کہ این را کلام صوتی گویند دیگر کلام صورتی و سیوم کلام معنوی و مراد
از کلام صورتی لوح محفوظ است آنرا جبرائیل معاینہ میکند و کلام معنوی
چون دو درویش در انجمن نشستہ باشند و ہر دو از خود متفی شدہ و خود را
بتصرف حق سپردہ پس بمدد روح سلحی یک بدیگر بیاگاہند چنانکہ عامۂ
خلق را دران اطلاع نباشد پس این کلام بزبانہائے ما مقروء است و در
دلہائے ما محفوظ است قرطاس و مداد او مخلوق اما معنے کہ قایم بذات است
و صفت ازلی است چنانست چنانکہ بود پس حضرت رسالت پناہ برما خواند و او از
جبرائیل شنید و جبرائیل از سفرۂ کرام برده و ایشان از حضرت پاک لم یزل بیگام
و بیزبان آگاہی یافتہ اند ذرّہ ازان بیش و کم نہ دانند و غیر مخلوق داند تا ایمان سلامت ماند

سلہ تحقیق جبرائیل علیہ السلام می شنود آواز را

Marfat.com

هر قائل مخلوقیت قرآن مجید کافر گردد

و در بستان ابو لیث آورده است قال علیه السلام من قال القرآن مخلوق فهو کافر بالله و مشیت که آنرا تکوین گویند که هرچه در ارادت قدیم خواسته است اکنون هیچ ذره از ذرات ممکنات ازان کم و بیش و تغیر و تبدیل نیابد و بغیر مشیت او گیاهی و ورقی در شجر نروید و نه افتد و این را صفات مولودانی و لازمی گویند که آن چهار اول متعدی اند بلکه جمله صفات و اسماء او ثبوتی و قدیمی اند بخلاف صفات مخلوقات که حادث و عارضی اند و بیچون و بیچگون و بی عیب و بی نقصان چون سبوح قدوس صفات سلبی و تنزیهی گویند که بغیر ذات پاک او اطلاق نتوان کرد و معز و مذل و محیی و ممیت را صفات اضافی گویند پس عارفان را چنانکه در توحید ایمان اگر نفعی و ضرری از حق تعالی ندانند و از انها باطل چون مشرکان دانند از دائرهٔ ایمان بیرون آیند و در ورطهٔ کفر افتند و طایفهٔ عرفا را توحید علمی است چنانکه در طوالع شموس در بیان توحید ایمان آورده است که در یگانگی او چنان بیشک باشند چنانکه وقتی صاحب تفسیر کشاف بر دهقان گذر کرد و پرسید که ای دهقان میدانی که خدای یک است گفت بیشک و بی شبه میدانم که خدای یک است شیخ گفت اگر کسی دو گوید چه گوئی رنگ و روی آن دهقان متغیر شد و بیلی که در دست داشت بیچاره از غایت بیطاقتی برداشت و گفت اگر تو گوئی همین زمان در سرت کوبم و گردنت را بشکنم شیخ تبسم کرد و گفت از هفتاد و یک دلیل که من نقلی و عقلی دانسته ام والله ثم بالله که همین یک اعتقاد شما پسند است و در مشارق الانوار آورده است که شیطان هر روز تخت خود را بر سر آب در بیابان می نهد و شیاطین در پیش خود میخواند و میگوید که بروید و در عالم مردمان را از دین حق بگردانید چون باز پیش وی میروند هر یکی را میپرسد که چه کرده اید یکی گوید که یکی را خمر خورانیده ام و دیگری را زنا کنانیده ام و بدین طریق هر یکی از گناه کبایر و صغایر عرض کنند گوید که سهل است آنکه کرده اید و چون یکی گوید که فلان را در اوان خشم طلاق گویانیدم و یا مرد و زن را اعتقاد بر پرستش منجم گردانیدم و زن و شوی بر یکدیگر طلاق شدند پس شیطان گوید که تو ندیم منی نزدیک من بیا که کار کرده که اگر از خود جدا کنند نسل آدم کم شود و اگر

و طایفهٔ عرفا را توحید علمی است + بیان عمل ابلیس لعین که مسلمانان را از دین حق بگردانند

Marfat.com

بغیر توبہ و نکاح جدید باشند و حلال دانند کافر شوند و ہمبرین طریق در بنی اسرائیل یکے از ندیمان آن ملعون پیش زاہدے رفت کہ ہفتاد سال در صومعہ مستقبل قبلہ گذرانیدہ بود و پیشانی و زانو و کف دست در نماز مانند گردن گاؤ درشت کردہ بود او را پرسید کہ اے زاہد اگر خدائے تبارک و تعالیٰ ہفت طبق آسمان و زمین را در سوراخ سوزن گذراند تواند یا نہ او گفت چہ دانم و آن ملعون از پیش وے پرید پیش غراز یل آمد گفت چہ کردی گفت فلان زاہد را باین نسق پرسیدم و باین طریق جواب داد گفت ندیم خاص منی کہ او را کافر کردی پس عرفا را واضح است کہ نفعی و ضرے از مسبب است نہ از سبب پس جملہ ممکن را در قبضۂ قدرت او دانند و آلتی پیشتر نہ بینند پس ہر چہ بایشان رسد از حق تعالیٰ دانند و نہ بینند از خلق چنانکہ منقول است کہ حضرت جنید بغدادی قدس سرہ چون مریدان نزدش رسیدندے و دیدندے کہ روئے مبارک او چون مگسان عسل کہ بر عسل جمع آیند ہمچنان مگسان گرفتہ بودے یاران میگفتند کہ یا شیخ خدا دست داده است باو کہ بجنبانی تا برخیزند گفت کرتے جنبانیدہ بودم و چون نظر در علم الیقین کردم وجود پرندگان مگسان از ایشان ندیدم بلکہ از حق پس از تصرف و تدبیر و رضا خود گذشتم چنانکہ عراقی گوید **نظم** تا جنبش دست است ما را دام + سایۂ متحرک است ناکام + چون سایہ ز دست یافت مایہ + پس خود در اصل نیست سایہ ہر آنچیزے کہ وجود او ز خود نیست + ہستیش نہادن ز خود نیست + ہر آنچیزے کہ بحق قیام دارد + او نیست ولیکن نام دارد + پس عرفا را چون نظر از آلت منقطع شد دیدند کہ غیر نامے بیش نیست کہ شرک ایمان عوام این است کہ در عبادت غیر اللہ را شریک کنند کہ در حق ایشان التوحید اسقاط الاضافات تا اگر اضافت بغیر اللہ کنند در پرستش ز دائرۂ ایمان بدر شوند تا ایشان را از اسقاط اضافت از جملہ اشیاء است کہ اشیا آلتی بیش نیست قولہ تعالیٰ واللہ خلقکم وما تعملون ایضا قولہ تعالیٰ فانہ یعلم السر وأخفی

Marfat.com

[illegible]

و در شرح فصوص آورده است که هرچه در ظاهر و باطن مخلوقات در وجود مے آید خداوند تبارک و تعالی در غائبات افلاک پنهان کرده و در محل خود بجے میرساند و در طوالع شموس است که سر آنچه در ضمیر تست و اخفی آنچه هنوز نیامده باشد و هرچه در خاطر تو میگذرد بسا باشد که ترا معلوم نباشد و اگر مرا ازان جاهل دانی پس ایمان به یگانگی من نیاورده باشی والا و لا تسرّ الناظرین از ناظران مجازی مرا سبک ندانی پس چون عارفان ویرا علم سر و اخفی دانند خود را اسیر کرده و بدو سپرده و ضرر و نفع خلق از میان برطرف کرده و اگر نه از دائرهٔ عارفان بلغزاند اما چون توحید ایمانی دارند در کفر نورزند و نه افتند اما در دعوے معرفت کذاب اند چنانکه پیش حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله وسلم کافرے شقی نشسته بود از غایت بے ادبی یک نے در دست داشت و آنرا بر زمین سخت میزد و بحضرت رسالت پناه سخن میکرد ناگاه پارچه ازان نے جدا شد و انگشت وسطی مبارک زخم شد و ازو خون روان شد و آنحضرت صلی الله علیه وسلم همان انگشت را در دست گرفت و پنهان کرد تا نظر امیر المومنین عمر رضی الله برو نرسد که سرش از تن جدا خواهد کرد زیرا که حق سبحانه و تعالی در حق من فرموده است قوله تعالی وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ تا در حق او زحمت نشوم و در آن زمان نظر حضرت بر توحید علمی بود و چون آن کافر چنان حال دید مسلمان شد پس عارفانرا اسقاط اضافات این رمز است توحید سویم و حال و آن چون دائم المدام خود را در دهن نهنگ وحدت داند که إِذَا انْكَسَرَ السَّفِينَةُ يَرْكَبُهُ الْبَحْرُ که چون سفینهٔ وجود ممکنات از نظر منقطع شده ایشانرا دریاے وحدت بلجهاے اسماء و صفات بهر نوع که استعداد ازلی یافته است در تلاطم مے آرد ازین است که منصور میگفت شعر وَلَدَتْ أُمِّي أَبَاهَا وَذَا مِنْ أَعْجَبَاتِي أَنَا طِفْلٌ صَغِيرٌ فِي حُجُورِ مُرْضِعَاتِي ظاهر کرد احدیت مراتب اعلاے خویش را وحدت که احدیت و حب و عشق ساذج نامند که پیش از اقتضای خلق از نام

و جان در آستین ✽ نامید از حضرت بانصرتت نتوان زدن ✽ چون توئی در هر دو عالم رحمة للعالمین ✽ حسبی این آیه در پارهٔ ۱۷ در آخر سورهٔ انبیا واقع است ۱۲

۸

[illegible]

حصر صفات از رایگان اسماء اند و مجوز مرضعات عبارت از کنار آن اسماء اند پس معنی بیت ظاهر است که بیان شده

ونشان و صفتہائے قدیم خود مستغنی بود چون باقتضائے وحدت در واحدیت
معدۂ او ممکنات وجود ذہنی یافت کہ آن را عیان ثابت گویند و ہر ہم خواہان اثر
خود شد اسماہائے جلالیہ خواہان اثر خود شد و جمالیہ خواہان اثر خود شد پس وحدت
امی واحدیت ابا چنانکہ **شاہِ قاسم** میفرماید **بیت** عشقت
کہ بابائے عالم ست بہ تحقیق + جز عشق کسی را پدرے ہست بگویید۔ یعنی
آنچہ در ذات مخفی بود بغلغلۂ وحدت در واحدیت خود بخود مشاہدہ کرد
کہ علم و نور و شہود از لوازم واحدیت ست و ممکنات چون خود را در معنی یافتند
فرزند نامند و اکنون ہر اسمی ہمچنان در پے شان اثر خود ست چنانکہ مربوبات
تعلق برب دارند و مرزوقات تعلق برازق پس تا فتن لمحہ در لمحہ غذا بہا
و شرارۂ سفر کہ مے افزاید تعلق بقہاری و جلالی دارد و آنانکہ ممکن ست گویا
کہ در کنار دایگان اسماء اند و دلیل بر آنکہ در آغوش دار منصور را دست
و پاے بریدند و خندہ میکرد چہ کہ در اشکال کہ خلق او را سنگسار میکردند
ندید بجز حق کہ در شیمہ تمام سالکان اَلَسْتُ را ہم نہ بینند و پردہ با یار باشند
ازان سبب الم و زحمت بایشان نمیرسد چنانکہ **قاضی حمید الدین**
ناگوری در تصنیف خویش در طوالعِ شموس آوردہ ست کہ جوانی را بہ تہمت
عاشقی و معشوقی گرفتہ بودند و میصد چوب زدند و ویرا خبر از الم چوب
نبود خلق متحیر شدند کہ اینچہ حال ست یکی کہ واقف اینحال بود گفت محبوب او
در میان این جمع ست و نظر او در محبوب ست و خلق و چوب در نظر او نمی آیا
و او نیز در نظر محبوب خود ست ازان سبب مصئون ست کہ خبر از چوب ندارد
و آوردہ اند کہ حسن نوری رح در حین مشاہدہ بر و حالی رسید ہفت
روز در میان نی زار در دیدہ بر قص میرفت چون وقت نماز شدی بخود آمدی
و نماز گذاردے و باز در قص شدے و ہیچ آزارے بوجود او نرسیدی کہ در
عصمت محبوب خود بود او جز محبوب نمی دید و نیز در **طوالع شموس**

Marfat.com

ست که وقتی در بنی اسرائیل زاهدے بود بیست سال تحریمهٔ نماز بسته و در وحدت او مستغرق و از خود بیخبر استاده بود بعد ازان آگاهش کردند بخود آمد و گفتندش حال چه بود گفت چون تحریمه بستم غیر الله را پس پشت انداختم و چشم حق بینی باز شد غیر الله جمله سمت را بلکه قبله را هم فراموش کردم و بتصرف و عصمت الله استاده بودم **و منقول ست** که بزرگے در اوان جان کندن دو دوازده روز چشم او کشاده بر یکے قرار بودند و بر هم نمیزد و مجموعه خلق مضطرب شدند و بزرگی دیگر را در پیش او دعوت نمودند چون چنان بدید روئے مبارک او بجانب خود گردانید در حال چشم پوشید و طیر روح او از قفس قالب پرید گفتند ای شیخ در حق او چه کردی گفت چشم حق بین او در مشاهده حق بود چون روی او بجانب خود گردانیدم جان را تسلیم کرد که این دوازده روز در ذوق محبوب همچنان بود که گویا پلک بر پلک نزده است در **تذکرة الاولیاء** مذکورست که چون حضرت بایزید بسطامی قدس سره در هنگام سکرات اَنَا سُبْحَانِیْ وَمَا اَعْظَمُ شَانِیْ گفت بعده مریدانش گفتند که یا شیخ شما سخن بے موزون شرع گفته اید شیخ قدس سره گفت اگر بار دیگر بگویم مرا بکشید و بقلم تراش پاره پاره کنید چون روزی باز در خانه نشسته بود وجود او بظاهر چندان بزرگ شد که تمام خانه پر شد و سرش از خانه بر گذشت باز اَنَا سُبْحَانِیْ وَمَا اَعْظَمُ شَانِیْ گفت مریدانش بکارد زدند هیچ اثر کارد برو ظاهر نشد پس در وقتیکه باز بخود آمد پرسیدند که یا شیخ چرا سخن بے موزون شریعت گفتی گفت مرا چرا نزدید گفتند فرمان بجا آوردیم اما کارد بر شما اثر نکرد گفت پس من نبودم که الوهیت او وجود مرا محو کرده بود و هر چه گفت خود بخود گفت من درمیان نبودم و بعضی گویند که سر سر سوزنی در رگ دست خلانیدند چندان خون و الم ظاهر شد که فریاد بر آورد و گفت که من اینم نه آن بودم که او بود و گفتند که آن چه بود که سرت از خانه گذشت و خانه پر شد گفت که از حال مردان نشنیده بودید وقتی که آدم صفی الله از خاک پاک و آب مرتب کردند سر او را در مکه معظمه و پاے او در طایف که درازی او سه صد فرسنگ بود و چون از بهشت

ف حضرت بایزید بسطامی در هنگام سکرات انا سبحانی و ما اعظم شانی گفت

ف درازی ابوالبشر سه صد فرسنگ بود

Marfat.com

فرود آوردند در دنیا سر او باسمان مے رسید و مهتر جبریل علیه السلام پر خود برو
مالید تا بقدر شصت گز آمد این نوع عجائب و غرائب در تصرف الوهیت او
بسیار ست و در تفسیر ابو اللیث ست که شبی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وآله وسلم از خانهٔ مادر مومنان عایشه صدیقه رضی الله عنها وعن ابیها بیرون آمد و
بی بی از انجا که خاصیت عورتان ست غیرت بکار آمد و متهم شد و گفت مبادا که در حرم
دیگر رفته باشد برخاست و در پیش حجله حرم رسول الله صلی الله علیه وسلم رفت و دید نیافت
در خانهٔ ابی بکر رض رفت آنجا نیز نیافت و در مسجد آمد دید که خود را درون مسجد معکوس کرده و پاے
مبارک خود را برسن در سقف خانه بسته است و افتاده بود بی بی چون این بدید از روی شفقت
سر مبارکش را بالا گرفت و بالا میکرد و درین بالا کردن بسیار مضطر شد بعد از تکلیف بسیار
حضرت پرسید که کیستی بی بی گفت منم عایشه گفت عایشه کیست گفت بنت ابا بکر صدیق
گفت صدیق کیست گفت پسر قحافه گفت قحافه کیست گفت پدر خسر محمد علیه السلام گفت محمد کیست
بعد ازان بی بی دست از وی باز داشت و در خانه آمد چون حضرت رسالت بهوش آمد و خود را
از رسن خلاص کرد و در خانه بی بی آمد بی بی احوال باز نمود آن نازنین کونین گفت لِی مَعَ اللّٰهِ وَقْتٌ
لَا یَسَعُنِی فِیْهِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ و در شان التوحید اسقاط الاضافات این رمز ست چنانکه
در مکتوبات شیخ شرف الدین منیری آورده است که اَوْحَی اللّٰهُ تَعَالٰی اِلٰی اَوْلِیَائِهٖ یعنی
الهام کرد باولیائی خویش اَنَا عِنْدَ ظَنِّ الْعَبْدِ وَالْعَبْدُ مُتَّصِلٌ بِالظَّنِّ وَالظَّنُّ مُتَّصِلٌ بِالرَّبِّ و
در مقابلهٔ او این آورده است بیت تو در و گم شو که توحید آن بود ٭ گم شدن گم کن که تفرید
آن بود ٭ اے برادر اینجا گم شدن ست نه دم زدن و نه کلام ما و من و کلام ما و
من دعوی ست و دعوی کذاب بارب الارباب ما و منی خود مردود ست چنان که حلاج
مے فرماید بیت تا که تو دم میزنی همدم نئی ٭ تا که موئی ماندهٔ محرم نئی ٭ و حضرت
شیخ سعدی شیرازی میفرماید مثنوی اے مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز ٭ کان
سوخته را جان شد و آواز نیامد ٭ این مدعیان در طلبش بیخبرانند ٭ کانرا خبر شد خبرے باز
نیامد ٭ قال غیره بیت هر که ما را دوست دارد کافر مطلق شود ٭ پیشوا خلق گردد سالک برحق شود

Marfat.com

بلغت عرب کافر بمعنی ساتر باشد چنانچہ ایشان زمین را نیز کافرہ گویند کہ زمین پوشندہ تخم گیاہ است و شب تاریک را نیز کافرہ گویند کہ ہمہ چیزہا را بے پوشد و محب بمحبوب برسد بنا برین ست کہ پیغمبر علیہ السلام گفت اَلْکَافِرُ اِذَا مَاتَ فِیْ کُفْرِہٖ دَخَلَ الْجَنَّۃَ و اینجا کافر بمعنی کفارت دہندہ است یعنی دوستی من چہ ظاہر و باطن در متابعت رسول علیہ السلام ست پس چون رسول علیہ السلام در آوان سکرات دوستی خود را و ملک مقرب را درمیان نہ بیند پس چاکران او کہ لاف دوستی زنند بطریق اولیٰ شایان دوستی من شوند لقولہ علیہ السلام اِتِّصَالُہٗ فِیْ انْفِصَالِہٖ وَانْفِصَالُہٗ فِی اتِّصَالِہٖ یعنے اتصال حق بانفصال شدن از خود و انفصال از حق باتصال شدن بخود پس در چشم سالک حق ہر چہ غیر اللہ است محو و مضمحل شود و ماسوے اللہ چنان پوشیدہ باشد کہ خود را و غیر را نداند پس چون جملہ عبارات و اشارات از و پوشیدہ شد گویا کہ ساتر مطلق شد آنگاہ پیشوائے خلق را شاید و نام سالکی بروا طلاق توان کرد و توحید چہارم را توحید الٰہی گویند و آن چنانست کہ در ازل الآنہ و غیب الغیوب بلا نشان و عبارت بود اکنون ہم چنانست کہ ہر چند کہ کسے از انبیا و اولیا بیان بعبارت کنند ایشان محدود اند از حد خود گویند کہ محدود در نامحدود را در مقالات و مفہومات آوردن محال ست کہ مصنوعات او در معقولات عقلا در نمی آید پس چہ جائے آنکہ ذات پاکش را کس در عقل و وہم تواند آورد۔ چنانکہ این فقیر را سخن با ملحد در غیر افتادہ بود کہ غیر چیست آن ملحد کہ اکثر مسلمانان را از دین بردہ بود و شریعت مصطفیٰ صلے اللہ علیہ وسلم در پس پشت انداختہ و محرمات را مباح داشتہ چنان تقریر نمود کہ غیر غیر خدا را گویند فقیر بملامت پیش آمد و گفت آنرا کہ چشم حق بین باشد غیر در مذہب ایشان چہ باشد ملحد یکہ کہ از انجا ملحدی او بود اظہار کرد و گفت چون کسی آرد را خمیر سازد و ازان نانے بپزد و از وجود نان بادے خیزد کہ میان او مجوف سازد یکطرف را پوست و دیگر طرف را پشت و میانش را مغز نامند و جملہ جز یک نان بیش نیست پس گفتم کہ ازین سبب مردمان جاہل را مرید خود ساختہ و از راہ راست بیرون بردہ و مذہب باطنیان پیش گرفتہ بعدہ او گفت کہ در مذہب صوفیان

ذکر مصنف این کتاب یعنی از خود و خود و خود علیہ الرحمۃ ما خود

بیان توحید الٰہی

۱۲

Marfat.com

شما غیر چیست گفتش صوفیان ما ازان روکه در غیب الغیوب معلومات ما اند و در تحت ما و معدوم و نیست و خود میگویند و غیر را جز نامے بیش نیست و اما چون شب تنزلات و حدیث از اعلی و اسفل الخ سذکره انشاء الله تعالے وجود حسی یافته ممکن و عجیب گوید چنانکه عراقی فرماید

نظم

هر گدائی مرد سلطان کے شود * پشه آخر سلیمان کے شود * بوالعجب کاریست پس پنهان رهی * این چون عین آنست آن کے شود * پس عجب اینست کین مرد گدا * چونکه سلطان نیست سلطان کے شود * اگرچه غیر از کبریائی تا محتاج بود اما در اقتضائے صفاتیه چون ممکنیت داشت گویا که شور انگیزی پیدا گردد وجود را که در عیان ثابت بود در ظهور حسن آورد و نام غیریت نهاد و حالا باز قرار بخود راه ندهد و عجب ازان روکه غیر محال واقع شده است که جبار آنرا گویند که جبر را در غیر محل نهد که ادراک هیچ فردے بروے نرسد ازان ست که حق را جبروت گویند. چون سخن را بدینجائے رساندم ملحد گفت که غیر محل چگونه باشد گفتم که چون ازین چوب خشک که مے بینید و حال آنکه وقت میوه نیست و این چوب ما از جنس درختان میوه نیست و درینحال ازوی زردآلو با انواع میوها ظاهر شود و چوب تغیر و تبدیل نیابد و هرکس ازان میوه بخورد و لذت میوه یابد و چوب همچنانکه بود همان باشد و چوب برجائے خود و میوه برجائے خود ملحد سخنم را شنود ازانجاکه جاهل و بود خنده آغاز کرد و قسم یاد کرد و گفت والله ثم بالله آنچه شما گفتید احمقی ست زیراکه هرچه دران چیز نباشد صادر شدن او محالست و آنجماعتے که مریدان او بودند از سخن او خوشدل و خورم شدند پس با فقیر در تقریر آمد و گفت که اگر این را در فرقان مجید خود یاد کرده باشد پس باید که شما از ملحدی خود باز گردید و تائب شوید و من بعد دست ازانا بت ندمید و خلق را گمراه نسازید درین شرط جزم کرد که هرگز در کلام شریف چنین نباشد گفتم در وقتیکه ثمودیان مردمان کوچی و ترک بودند و مالها بسیار و آب اندک داشتند و ثمود کم آبی را مے گویند بعد از وفات هود پیغمبر علیه السلام صالح پیغمبر علیه السلام برایشان از طرف دیگر پیدا شد و رسالت خود با قوم ثمودیان اظهار کرد و ایشان قبول نکردند

Marfat.com

تا آوردہ اند کہ روزی عید ایشان بود وایشان در صحرا و بیابان گرد آمدہ بودند و جمع شدند و سنگِ سیاہ را بخدائے پرستیدند حضرت صالح علیہ السلام نیز آنجا حاضر بود و گفت ای بدبختان سنگ ہرگز لایق خدائی نباشد ایشان ہمہ گفتند ای صالح برائے ما معجزہ پیدا کن کہ ہم ازین سنگ اشترے پیدا شود کہ کلان ازین سنگ باشد وازان شتر بچہ بزاید کہ آن نیز بقدر برابر مادر باشد و بر پیغامبری شما گواہی دہد و ما را ازیشان نفع بسیار باشد پیغامبر خدا گفت ای بدبختان ہر معجزہ کہ شما خواہید بفرمان خدائے تعالیٰ پیدا خواہد شد اما بعد ازان شما ایمان نخواہید آورد و بعذاب گرفتار خواہید شد وایشان شرط کردند کہ ما ایمان خواہیم آورد پس صالح علیہ السلام دوگانہ ادا کرد و بعد از ادائے دوگانہ سر بزمین نہاد و در زب العزت درخواست چون سر از سجدہ برداشت از سنگ اشترے برخواست وازان سنگ سیاہ کہ بتِ ایشان بود ہمچون درد زہ کہ عورت را باشد آوازے برآمد واز اشتر مادہ پیدا شد کہ سر و سینہ او سہ صد و بیست گز بود و او نیز بہ ستم روز زہ آغاز کرد وازان اشتر مادہ بچہ بزائید کہ سر و سینہ او نیز سہ صد و بیست گز بود و ہر دو بزبان فصیح برسالتِ صالح علیہ السلام گواہی دادند کہ لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ صَالِحٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ پس ایشان را کاریزے بود کہ آب او در یک حوض آمدے و قعر او بمقدار قد مرد بود و در آنجا آب جمع میکردند و در شب پُر می شد در روز چہارپایان و مواشی ایشان ہمہ آب را مے خوردند چون این دو اشتر پیدا شدند آب را بنوبت کردند یک روز این ہر دو اشتر میخوردند و آن حوض پر از شیر ایشان میشد و روز دیگر مواشی ایشان میخوردند و از پشم ایشان صوفہا بافتہ مے کردند و از شیر ایشان میخوردند و آن بدبختان و بدعہدان ایمان نیاوردند مدتے مدید بر ایشان برآمد کہ دو پہلوانان ایشان بودند ہر دو بہمراہ یار و وزیر در خانہ دو بیوہ زنان برآمدند و آن دو زن را مال بسیار بود و آن بیوہ زنان را گفتند کہ زود باشید برائے ما طعام لطیف و گوناگون پیدا کنید آن بیوہ زنان از سر ناز گفتند کہ خون شما بر ہم آن پہلوانان گفتند کہ چرا چنین گفتید گفتند از ترس اشتران خدائے جل جلالہ

Marfat.com

صالح مواشی مایان گیاہ نمی خورند و ہر جا کہ شتران را می بینند بمواشی مایاں می گریزند
و آب نیز یک روز می یابند گویا کہ خون ایشان خشک شدہ ہست روغن و شیر از کجا
باشد آن بدبختان گفتند کہ اگر این اشتر ازا پی کنیم بمایان چہ خواہید داد چون آن دو زنان
صاحب جمال و بدکارہ و صاحب مال بودند گفتندش کہ ما ہر دو مع اموال خود یکدیگر شما
باشیم و آوردہ اند کہ راہگذار ایشان کہ باب میر فتند زیر سم ایشان زمین مثل ذرہ کافتہ
بودند و آن ہر دو ملعونان رفتند و دران رہگذر در ہر دو جانب زمین را بکاویدند و غارے
راست کردند و دران غار پنہان شدند چون شتر مادۂ اول آمد از ہر دو جانب برخاستند
و پائے اخیرۂ اورا پے کردند و راہ تنگ بود امکان بازگشتن شتر نبود و الا ہر دو را ہلاک
کردندے چون بچہ اش از عقب آمد و مادرش تلے کردہ افتادہ بود از پیش ایشان
گریخت بفرمان خدا در دل کوہ در آمد و غائب شد تا مدت یک سال و بروایتی
تا مدت سہ سال گوشتا و میخوردند کہ ناقۂ بہشت بود گوشت اورا بدلوی نبود و گندہ
نمیشد و بعد ازان بصاعقہ اوشانرا ہلاک کرد بمانند ہم کلان سنگہا آتش بر ایشان ہا بارید
و زیر و زبر شدند بقہر خدا کما قال اللہ تعالیٰ ۔ سلہ فقال لہم رسول اللہ ناقۃ
اللہ و سقیاہا فکذبوہ فعقروہا ۔ و در سورت ہود نیز مذکورست چون
این آیت را بزبان شرح دادم و گفتم کہ ای بدبختان خدائے را چندان بدایع و اختراع
ست کہ پروانۂ عقل را جز پر سوختن سود می نیست کہ التقدیر بحر عمیق من عمس فیہ فقد
ضل **بیت** کمال عاشقی پروانہ دارد ۔ کہ غیر از سوختن پروا ندارد ۔ اگر شما تکذیب دارید بخوان
آن اشتر ہنوز باقی ست تا این زمان کہ حاجیان میروند و دران موضع چندان غوغائے
تفنگ و مامہ و غیر ذلک پیدا می کنند از ترس آنکہ اگر آن شتر بچہ آواز دہد تمام عالم را زیر
و زبر قدیس ازین تقدیر تقدیر یک مریدا و کہ دعوی خدائی مے کرد گفت کہ حضرتم آمنا
کہ خدائے نہ ام و مرا از خدا جدا چرا ساختی و من غلط کردہ بودم کہ خود را خدای میگفتم
و منقول ست کہ بایزید بسطامی قدس اللہ سرہ سر بر زمین میزد و میگفت اے
مدعی کذاف کہ ترا سلطان العارفین میگویند حق تعالیٰ فرمودہ ست ما قدروا اللہ حق قدرہ

Marfat.com

پس بایزید گفت روزی جوان در پس من مے آمد و پے در پی من نہاد چون پس نگاہ کردم جوان گفت یا بایزید اگر از پوستین خود پارچہ تبرک دہی تا من در زند خود دوزم گفتمش اگر پوست خود را بکشم و بتو پوشانم بایزید نشوی تا بمقام رضا نہ آئی جوان گفت یکی از کمینہ ریاضت خویش بمن بنمائی گفتم مجاہدہ من این ست کہ روزی در تہجد تکاسل نمودم اندیشہ کردم ازان بود آب را پیشتر از وظیفہ خوردہ بودم بعد ازان قسم خوردم کہ مدت یکسال آب نخورم چون زبانم از تشنگی وخشکی بیرون آمدی در خاک سرد میگرفتمش باز بجای خود گرفتمش گفت عفاک اللہ کہ مقام خاصان ہمین ست و عامۂ خلق را آنجا گنجایش نباشد پس بعد از سیزدہ سال گویا کہ از نفس خود زندہ ساختم و شش سال در بوتۂ آتش مجاہدہ نوع ریاضات و مجاہدات گداختم از و آئینہ پیدا شد و بعد از سہ سال بصیقل ریاضات مصقل ساختم روی در و نمودہ شد بعد ازان سہ سال دیگر بنوع ریاضت و تزکیہ و تصفیہ نفس و دل و شن و مصفی ساختم کہ وجود من از وی معنی نہ از روی صورت کنشک شد سی ہزار سال چنانکہ مہوش صوفیانست در باطنیت در روح سر جی پرواز کردم و سی ہزار سال در توحید و سی ہزار سال در الوہیت چون نود ہزار سال شد بایزیدی از من رفت و خود را انتہی نیداشتم تا چند مثل زنار در گردن آویختم و نشستم بر سر من ہاتفی آواز داد و عتاب کرد کہ عَرَفتَنِی وَمَا عَرَفتُ حَبِیبِی فَارجِع اِلَیہِ پس تا را از گردن بگسلانیدم و سی ہزار سال در فردانیت پرواز کردم دیدم کہ میان من و میان حبیب او دو قدم ماندہ بود خواستم تا قدم بردارم و پیشتر روم در ہر قدم ہزار در ہزار دریا آتشین از قہاری و جباری دیدم کہ یک بایزید چہ باشد اگر ہزار در ہزار بایزید باشند معدوم و مضمحل شوند کم ہمت بودم باز گشتم پس ای برادر آنجا کہ انتہای اولیاست ابتدای انبیاست کہ آن یک قدم زدن مجال بایزید بود آنرا وحدیت نام نہند و آنجا کہ ابتدای حضرت رسالت پناہ صلی علیہ وآلہ ست و انتہای جملہ انبیاست آن قدم را وحدت نام نہند پس گویا کہ از ذات حرفش ہیچ کس دم نزدہ ست چنانکہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ ست سُبحَانَکَ لَا اُحصِی ثَنَاءً عَلَیکَ کَمَا اَثنَیتَ عَلٰی نَفسِکَ پس چون آن نازنین کونین کہ از زبان در نثار او چندین حمد و ثنائے

Marfat.com

حقتعالے گفته است که در حد و عد نیاید اما از کنه ذات نامحدود او زبان کوتاه کرده و عذر آورده در ملایم او **قاضی حمید الدین** ناگوری قدس الله سره فرماید **بیت**

ناطقه خوش سرای عاجز مدح تو شد + لاجرم آغاز کرد زمزمهٔ اختصار - قال غیره سُبْحَانَ مَنْ تَحَیَّرَ فِی ذَاتِهٖ سِوَاهُ + عقل و خرد بکنه کمالش نبرد راه + **و در کیمیا سعادت** امام محمد غزالی رحمة الله آورده است که معنی الله اکبر این ست که برتر از گفتار و عرفان خلق ست و گفت ما وحد واحد تو احد من وحده فهو جاحد موید این رمز ست پس ای اهلسنت و جماعت برانند که خود را شناسای حق دانی که حق معرفت او همین یکے گفتن و یکے دانستن و یکے اعتقاد کردن ست چنانکه خدای تعالی گفت اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ و جبرائیل علیه السلام شنود و محمد رسول الله اعتقاد کرد تا در ورطهٔ ضلالت نیفتی و تا از کمال معرفت او چون سرورے انبیا بعجز اقرار کرد تو نیز عاجز باشی و بطریق ملحدان دعوی کذاف نکنی تا مومن سنی باشی **نظم** به صحرای عدم خوش خفته بودم + مرا با نیستی خویش خوش بود + ز خواب خوش مرا بیدار کردی + نمیدانم ترا زین چیست مقصود + **جواب حق** بصحرای عدم خوش خفته بودی + ز بهر معرفت بیدار کردم + ز خواب خوش چو تو بیدار گردی + یقین میدان همین بوده است مقصود + **فصل دویم** - در بیان ایمان گوید - **بدان ایعزیز** که ایمان از روی لغت ادخال النفس فی الامانة و از روی شرع تصدیق النبی بما جاء به من عند الله تعالے و در اصطلاح صوفیان خود را بحقیقت ایمان سپردن ست پس نزد امام اعظم چون ایمان عام ست مجمل کافی ست چنانکه گوئی که خدا یک ست و محمد صلی الله علیه وسلم برحق ست و آنچه کتابهای آسمانی منزل شده اند بر انبیا علیهم السلام همه حق اند و درست اند و این ایمان او را کافی ست اگر مومن بر این ایمان ثابت بمیرد نجات یابد از عذاب قبر و عذاب ابدی دوزخ چنانکه در تفسیر **جلالین** مذکور ست در معنی این آیه یُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِی الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا وَفِی الْاٰخِرَةِ و مراد از آخرت قبر داشته اند که دو فرشته بیایند و بپرسند که مَنْ رَّبُّكَ وَمَنْ نَّبِیُّكَ وَمَا دِیْنُكَ پس چون مومن موحد اینجا باقرار و تصدیق ایمان ثابت دارد و در آنجا بگوید ربی الله واحد و نبی محمد رسول الله و دینی دین الاسلام پس ایمان را غیر از عملدان و عمل آخر

Marfat.com

ازایمان دانند تا هرکه ایمان را غیر از عمل نداند در روز قیامت که حشر شود در پیشانئے او
نوشته باشد هٰذا آیِسٌ عَنْ رَّوْحِ اللّٰهِ وَلَا یَنَالُ شَفَاعَةَ رَسُوْلِ اللّٰهِ پس اگر کسے خدای
را شناخت چنانکه حق ست امّا گرویدن برسول و آورده او قبول نکرد کافرست زیراکه
در حق اہل کتاب وارد ست قوله تعالی یَعْرِفُوْنَهٗ کَمَا یَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ ۔ پس شناخت ایمان
آن نیست که فرعون دانست و نکرد و بدوزخ رفت و در حدیث ست که چون دحیه
کلبی بادشاهِ عرب بود و چند حربها و جنگها با اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم کرده است
که اصحاب رضوان الله علیهم از دست او و بغایت زحمت یافته بودند پس چون وی با ہفتصد کس
لشکر با خان و مان خود برائی خلقت ایمان پیش رسول الله آمد و صحاب رضی الله عنهم گفتند کاشکے
ویرا به تیغ گرفته می بودم که از دست وی رنج بسیار یافته بودم پس پیش محمد رسول الله ایستادند
و گفتند که یا رسول الله ایمان را بمن عرض کن که در اسلام شویم پیغمبر صلی الله علیه وسلم گفت بگوئید۔ اَشْهَدُ
اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ چون وے گفت همه تابعان وی
گفتند دحیه کلبی در گریه شد و بنیا ساید هر چند منع مے کرد نمی ایستاد و میگفت که یا رسول
الله چنان گناه کردم که هرگز در دل من آرام نمی آید رسول الله صلی الله علیه وسلم گفت که گناهت
چیست دحیه کلبی گفت یا رسول الله در ملک و ولایت خود رسم من این بود که دختر ده ساله
را جامهائے خوب می پوشانیدم و در بیابان در چاه مے انداختم و آن درهمان
چاه هلاک مے شدے و من بادشاهِ ایشان بودم از عارے اینکه دختر را چگونه
بکس دهم هفتاد دختر را که همه جانب ما مے دویدند و من بشمشیر مے کشتم چون چنین گفت
رسول الله صلی الله علیه وسلم با جمیع اصحاب در گریه شدند در حال مهتر جبرائیل علیه السلام بیامد از درگاه
رب العالمین و گفت که ای خواجه کائنات و خلاصه موجودات خداوند تبارک و تعالی بر تو
افضل الصلوات فرستاده است و بعده بعزت و جلال خود و به پیغمبری تو قسم یاد کرده است
که چون دحیه کلبی بوحدانیت من و برسالت شما گواهی داد آن خونهائے طفلان
بیگنه و شصت هزار گناه کبیره دیگر برو بخشیدم و عفو کردم و دیدار خود و بهشت
کرامت و ے کنم زیراکه اِنِّیْ اِذَا صَالَحْتُ عَبْدًا لَمْ اُسَائِلْهُ عَمَّا مَضٰی پس اے برادر چون ایمان

امانست خود را بغیر شک مومن دانی که هرگه دریافتن ایمان انشاء الله گوید بقول امام اعظم رحمة الله کافر گردد و ایمان مخلوق **باید دانست** لقوله تعالی - وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُوْنَ الآیة - زیرا که ایمان اقرار و تصدیق ست و اقرار و تصدیق فعل بنده است و بنده مخلوق ست و فعل او نیز مخلوق ست و در بستان ابو اللیث سمرقندی آورده است که محض غلط ست آنکه در بعضے نسخه گفته اند که ایمان لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه ست و لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه از قرآن ست و قرآن غیر مخلوق ست پس ایمان غیر مخلوق باشد زیرا که قرآن مومن به ست نه ایمان به این هفت چیز که مومن به اند تا اگر کسے همه را باور کرد و بآن همه اقرار و تصدیق آورد و یکے را نه کافرست پس خدائے تعالے و کتابها و تقدیر غیر مخلوق اند و فرشتگان و رسولان و روز قیامت مخلوق خواهد شد و بعث نیز مخلوق ست پس ایمان آوردن بغیر مخلوق و بر مخلوق مساوی شد - اما هدایت که توفیق الهی ست و بنده را در و اذنے 19
کرده ست - کقوله تعالی كَتَبَ فِيْ قُلُوْبِهِمُ الْاِيْمَانَ الآیة و ایضاً قوله تعالی اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ الآیة پس آن هدایت الله غیر مخلوق ست و ایمان حاصل نشود مگر با خلاص و اخلاص حاصل نشود الا به نیت نیک و اخلاص بر چهار نوع ست اِخلاص عام که باطن خود را از شرکها و کفرها خلاص سازد و بزبان نیز گوید تا داخل در آیت - يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا شود که انبیا و اولیا را و عام خلق را مساوی ست که اگر فرقه از اوامر و نواهی شرع را منکر شد کافر گردد - لِقوله علیه الصلوٰة والسلام - اَلْاِيْمَانُ كَالْوُضُوْءِ وَالْكُفْرُ كَالْحَدَثِ دوم اخلاص خاص و آن تسلیم ست که تکیه از غیر الله بگسلاند و دل را بدو سپارد چنانکه در توحید علمی او را انباز نداند مگر به قلب سلیم چنانکه نقل است که بنده شیخ احمد خضرویه قدس سره که هزار مرید ان پرنده داشت بمکه میرفت و مگسے در پائے او خلید و او را نه کشید و پائے او گرم شد و از دریم روان شد و

Marfat.com

پنهادی زمین ترشدی مریدانش اطلاع یافتند و پایش را بگرفتند و آن خار را کشیدند
و چون از طواف مکه مبارک بازگشت گفت بیائید که بشمارت بازید رویم که زیارت
اولیاء الله حجم مساکین ست و چون بزیارت شیخ رفتند حضرت بایزید بعد از ملاقات ایشانرا
پرسید آن نعمت که در پای داشتی چه کردی گفت مریدان از پایم کشیدند گفت شما چرا نکشیدید
گفت ضاء خود بر ضاء او گماشته بودیم حضرت بایزید گفت که پس مشرکی که دو رضا موجود کردی
یک رضاء خود و یک رضاء او پس اخلاص خاصان خالی کردن دل همت از اضافت خود و اخلاص
خاص الخاص نفی وجود ست در بقاء او کما قال علی رض من عرف نفسه فقد عرف ربه یعنی
قول محققان برین ست کسی که بشناسد نفس را در غایت نیستی پس بشناسد حق را در غایت هستی
و این تعلق به خدمات دارد تا دل او را از هستی و دیدن و دانستن خود و از جمله ممکنات خالی
گرداند - بیت من بیچاره ازین گونه نه خود آمده ام + میکشد جاذبهٔ عشق بسوی تو مرا + و نه
بطریق ملحدان که بصورت تقلید فاسدی خود را اندازند مگر او خود را در ورطه کفر و ضلالت هلاک مے
کند بنابراین شیخ سعدی شیرازی رح فرموده است - بیت اگر از کوه فرو افتد آسیا سنگ + نه عارف
که از راه سنگ برخیزد + پس عارف تسلیم ست نه موذی خلق آزار و اخلاص خاص الاخص
انبیا را که حضرت رسالت پناه را بود که چون مهتر ابراهیم علیه السلام را در منجنیق انداختند
و در هوا برای آتش میبردند و در ازی و عرض آتش چهار میل بود و چون بکبودی آسمان
رسید و از چشم مردم غائب شد و مهتر جبرائیل ع آمد و گفت که اگر گوئی پنجاه رسن دیوار
بر ایشان فگنم تا همه زیر دیوار هلاک شوند مهتر ابراهیم ع گفت که تو میگوئی یا خدای تعالی گفت
من میگویم مهتر ابراهیم گفت کار تو نیست و کار من بخدا تعالی ست بعد ازان مهتر اسرافیل آمد
و گفت اگر بگوئی صور بدمم تا جانهای ایشان قبض شوند و ترا با آسمان برم گفت با مر ازدی
میگوئی یا خود گفت خود آمده ام و را نیز سوال و جواب مذکوره کرد چون مهتر میکائیل رسید
گفت اگر گوئی تمام دریاها را بر ایشان فرو ریزم تا هلاک شوند و ترا با آسمان برم او را نیز سوال
و جواب مذکوره کرد بعد ازان مهتر عزرائیل آمد و گفت که اگر بگوئی جانهای همه را قبض کنم
و ترا نجات دهم او را نیز همین گفت و دل او و غیر خدا چنان خالی بود و اخلاص بکمال داشت که در آن

Marfat.com

گفتیم هلاک از ملائکه مقرب نصرت بخست و چون بآتش رسید زنجیرهاے که در دست و پاے او بسته بودند در یک لمحه تمامی سوختند و بر سرش آتش گلزار شد کما قال الله تعالی قُلْنَا یَا نَارُ کُونِی بَرْدًا وَّسَلَامًا عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ وَاَرَادُوْا بِهٖ کَیْدًا فَجَعَلْنٰهُمُ الْاَخْسَرِیْنَ یعنے خداے تبارک و تعالی آتش را حکم کرد که بر دوست من سرد شو تا سلامت ماند از حرارت تو ابراهیم ع

وعن ابن عباس رضی الله عنه لو لم یقل ذلک ای سلاما لاهلکه ببردها یعنے اگر خطاب سلاما نیامدے ابراهیم از غایت سردی هلاک شدے والمعنی ان الله تعالی نزع عنها طبعها الذی طبعها علیه من الحر والاحراق وابقاها علی الاضاءة والاشراق کما کانت وهو علی کل شیء قدیر کید بمعنی احراق پس گردانید ایشانرا اخسرین فارسل علی نمرود وقومه البعوض فاکلت لحومهم وشربت دماءهم ودخلت البعوضة فی دماغ نمرود فاهلکته و نجات دادم ابراهیم علیه السلام را و ازینجاست که ابوبکر صدیق رضی الله عنه از آنحضرت نازنین کونین و سید الثقلین پرسید که ما الایمان و آنحضرت رسالت پناه در انحالت مستغرق بود که اضافات وجود بشریه از و مضمحل نشده بود و در جواب گفت والله اعلم و چون ازان دریاے خطرناک از طرف سکر در ساحل طرف محو آمد گفت که الایمان ایمانان اگر ازین پرسی که مومن بداند هفت اند چنانکه آمنت بالله وملائکته وکتبه تا آخر صدیق را خود منور از آفتاب ست زیرا که صدیق را روشن بود که حضرت صلی الله وسلم در انمراتب رسیده است پرسیده تا ازان بکرشمه شنود فاما حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم گفت والله اعلم که حقیقت ایمان از خود رفتن و بعصمت دوست پیوستن و از اشارات و عبارات زبان بستن تا در عصمت او از مضرات کونین در حفظ و امان باشد چنانکه در خبر ست در وقتیکه ابراهیم خلیل الله را در منجنیق کردند و در هوا بردند کنجشک که آنرا عندلیب گویند نیز در منجنیق با او همراه نشست هاتفے آواز داد که اے کنجشک ضعیف چه میطلبی که در محل هلاکت نشسته عندلیب گفت که در تمامی عالم دنیاوی یک خلیل الله ست و اکنون آنرا دشمنان حق در آتش مے اندازند من نیز مے خواهم که با دوست حق تعالے براے دوستی او در آتش باشم چون آتش بر ابراهیم سرد شد و هیزم نیز نمیسوخت درخت سبز شد عندلیب

Marfat.com

درآن شاخ درختان بتسبیح حق مشغول شد و چنانکه ملایم این ست که دختر نمرود در کوشک نشسته بود و حال ابراهیم علیه السلام دید که در عصمت الله معصوم شد آن دختر نیز ایمان آورد و گفت لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِبْرَاهِیْمُ خَلِیْلُ اللّٰهِ ـ که دین پیغمبر برحق ست و دین کفار باطل ست و آن ملعون را خبر کردند که دخترت ایمان آورد فرمود که اورا نیز درآن مجانیق کردند و در آتش انداختند و مهتر جبرئیل را حکم رب العالمین شد که اورا از هوا برگرفت و در سراندیب برد و در خبرست که تا زمان اکنون حیات اند یکی دختر نمرود دوم خواهر مهتر موسی علیه السلام سیوم مادر خضر علیه السلام عاصفا و باصفا و ساهره هر سه در یک جای عبادت الله مکینند امیر المومنین امیر حمزه ابن عبد المطلب را گفته اند که در انوقت که تولد شد چون کسی بماه کلان مے شد وے بیک روز مے شد و چون دیگرے بیکسال کلان مے شد وے بیک ماه میشدے و چون بکمال رسید پهلوان روئے زمین شد ـ **نقلست** که دیوے بود اورا دیو سفید مے گفتند آن دیو در تگ پائے خود خشت زر بنها دے و میگفت هرکه پائے من بردارد این زر ازو باشد چون امیر حمزه رض پیش او رفت و پائے او بیک دست گرفت و برداشت و اورا برانداخت چندان رفت که دیده نشد و خشت زر با سباب خود با سباب عمر که با او یار بود صرف کرد و عمر پهلوانے بود که چهل گز مے جست و همه خلق را در دین ابراهیم علیه السلام خلیل الله مے آوردند و عمر تیر و کمان بچگانه داشت که تیر او پیکان نبود و کمان او کمانگر راست میکرد بلکه خود از چوب گرفته بود و کلاه کاغذ بر سر مے کرد و در وقت مقابله عدو و هر دشمنی که پیش ایشان آمدے عمر چهل گز مے جست و تیر را تیز کرده در چشم دشمن میزد و امیر المومنین حمزه را هیچ اسپ طاقت نمیداشت و هیچ کمان بدست راست نمے آمد و عمر که یار او بود در بیابان مے گشت از جهت اهتمام براق او ناگاه بیک وادی رسید حصارے دید و در ان حصار یک اسپے سهمناک دید که از ترس پیش او رفتن نتوانست و سبز جُل بر او افتاده که از جاے برداشتن نتوانست و تمامی براق برین نوع بود و قریب

Marfat.com

ایشان برسنگے نوشتہ بود کہ ہر کہ این اسپ را زین کند و این براق را بردارد از وے
باشد و کس نتواند مگر پسر عبد المطلب کہ او حمزہ باشد و آن براق از مہتر اسحاق صلوت اللہ
علیٰ نبینا و علیہ والسلام ماندہ بود چون عمر پیش حمزہ آمد واقعہ را اعلام کرد امیر حمزہ رض
روان شد چون رسیدند اسپ را دیدند کہ بچراگاہ خود آمد امیر حمزہ رضی اللہ بر اسپ حملہ کرد
و گرفت و گفتہ اند کہ سہ روز خود را گرفتن نمیداد بعد ازان زبون کرد و گرفت و بکدست
لجام و زین کنایند و شمشیر بست و سپر در گردن انداخت و جملہ براق آہنی و غیر ذلک
پوشید و سوار شد و عمر پیش او چہل گز مے جست و مے رفت ناگاہ بر سر راہ
شش ہزار لشکر دید کہ راہ را نگاہ مے داشتند و سالار لشکر پہلوان بود عمر پیش او
رفت از و پرسیدند کہ این سوار کیست گفت خداوند این راہ ست گفت خداوند ما
وے کہ باشد گفت خداوند راہ وے ست کہ بشرف ایمان مشرف شدہ پسر
عبد المطلب قریشی امیر حمزہ است آن ملعون در غضب شد و لشکر خود را ساختہ پیش
آمد و بمبارزش ہر کہ پیش آمدے عمر او را ہلاک میکرد و تیر در چشم او مے زد ۲۳
چون پہلوان دید کہ این ہمہ را ہلاک خواہد کرد خود پیش آمد عمر گفت یا امیر باین پہلوان
شما خود پیش آئید چون مقابلہ شدند اول حملہ پہلوان کرد امیر حمزہ سپر پیش گرفت زخم او
بر سپر گرفت و امیر حمزہ گرز در گردن او نہاد و از اسپ زیر پلے خود انداخت و گفت
سر تو ببرم و یا ایمان آری کافر گفت دین اسلام بر من عرض کن امیر گفت بگو لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ
اِبْرَاھِیْمُ خَلِیْلُ اللّٰہِ و آن شش ہزار لشکر مسلمان شدند و آن راہ را باو سپردند و چون در
خانہ آمد چند قریش را مسلمان کرد و گفتہ اند کہ ہفتاد ہزار کس را از لشکر نوشیروان عادل را
مسلمان کردہ بود حتی کہ پریان بیک دیگر خصومت داشتند از یک جانب دیوان بسیار بودند
و آنجانب دیگر کہ ضعیف بودند او شان امیر حمزہ را ہمراہ خود بردند و موضع ایشان وراے
دریاے عمان و امیر با دیوان و پریان حرب کرد و چندان را قتل کرد کہ در حساب نیایند و
ہزیمت ساختند و عاجز شدند و پیش امیر حمزہ آمدند و آن امیر جنیان و پریان و دیوان بخت
باز با و ہمراہ ساختند کہ امیر حمزہ را از دریا گذرانیدہ بمانید و ایشان کہ عکس و عداوت

Marfat.com

کہ داشتند در کنار دریا ماندند الغرض چون پیش آمد وی خضر پیغمبر علیہ السلام را یافت
دید کہ از طرف مغرب دریائے آتشین مے آید و بدریا رشور ہمراہ میشد نے علاج شد
وراہ گذر نیافت پیش ما در حضرت خضر علیہ السلام رفت و دید کہ آن دو دختران نزد او
نشستہ انداز وی پرسید کہ علاج دریا آتش و دریا رعمان چیست کہ من بگذرم واز ولایت
دور آمدہ ام رہنمونی کنید گفت در دریا آتشین مرغانند کہ درین آتش می باشند و سمندر می نامند
اورا بکشی و بسائی و باب ہمراہ کنی و بتمام اندام خود واسپ خود بمالی در آب و آتش ضرر نیابی
و پوست این سمندر با دشاہان رو پاک میسازند و چون چرک دار شود در آتش بیندازند کہ
چرک او میسوزد و پاک مے شود و میگویند کہ ہزار درم بہائے اوست وامیر ہمچنان کہ در دریائے
آتشین رفت آب روان شد و غرق نمیشد واز انجا از جزیرہ دریا گذشت اسپی دید کہ آن را اصغبر
دیوزادہ گویند و آن اسپان پروارند تا یکے ازان گرفت در مدت سہ روز در مارالبہر آورد
و غرض ازین حکایت توکل و اخلاص بود کہ ہر کہ با خلاص درست بخدا رود بمردان حق عصمۃ
جوید محروم نماند چنانکہ **نقلست** در وقتیکہ مہتر نوح علیہ السلام کشتی راست میکرد و
پیرہ زنے بود کہ مادہ گاو داشت ہر روز جغرات پیش نوح علیہ السلام می آورد و میگفت کہ
مرا بوقت طوفان فراموش نکنی پس در انوقت کہ کشتی نوح علیہ السلام مرتب شد و آب از
تنور مہتر نوح بجوشید واز آسمان نیز آب نازل شد کہ تمام ملک عالم را آب گرفت واز بلندی
ہر کوہ آب چہل گز بالا میرفت از جہت کنعان کہ پسر مہتر نوح بود زیرا کہ وے میگفت کہ من
از بلندی بلندام و بر سر کوہ بلند برآیم آب مرا چہ خواہد کرد چون خدائے تعالے کشتی نزد
کنعان رسانید و کنعان را آب بیجائے کردہ و مثل جبل کلان آبچہ بروے مے زد چون
نوح علیہ السلام ایشان را بدید گفت کما قال اللہ تعالے یا بنی ارکب معنا کشتی نگون ار شدن
گرفت و نوح توبہ میکرد و ہمان زمان جبرائیل علیہ السلام آمد و کشتی را راست کرد و گفت خداوند
تبارک و تعالے کہ چرا دشمن ما را فرزند گفتی اگر توبہ نمیکردی کشتی را غرق مے کردم ندائے
حق شد کہ کشتی دوست من بکوہ فرود آریم کہ آن کوہ را مرتبہ و منزلت بسیار باشد در خلق
تمام کوہہا را عالم گمان بردند کہ بر ما فرود آید و کوہ جودی گمان نبرد بر خود ندا آمد کہ

Marfat.com

یا جودی چرا آرزوی نکردی گفت یارب من که باشم که کشتی دوست بر من فرود آید حق
تعالی گفت که هم بر تو خواهم آورد که عاجزی آورده چون پیر زنے از خواب بیدار شد بعد از
شش ماه و نه روز دید که هیچ جائے نام و نشان دیهے و شهرے و آبادانی نمانده است و تمام
دنیا را آب برهم زده و خراب ساخته است پیر زنے متحیر شد و خانه خود برقرار و گاؤ و گاؤساله
و متاع خانه برقرار دید چون نظر کرده کوه جودی عیال نوح را دید جغرات گرفته پیش ایشان
رفت مهتر نوح گفت که هیچ میدانی که دنیا چه شد و طوفان گذشت و من ترا فراموش کرده
بودم اما حقتعالی به برکت اخلاص ترا نگاهداشت **بدان** ایعزیز که اخلاص نجات هر دو جهانست
نه بحسب و نسب و نفاق هلاکت هر دو جهانست و به نسب نجات نیابد چنانکه کنعان نیافت
و **نیت** نیک نیز بر چهار نوعست نیت عام که پیغمبر علیه السلام فرموده است هر که مؤمن را چنان
نخواهد چنانکه نفس خود را پس او از من نیست ایمه اصحاب گفتند یا رسول الله ما یان درین نیت بسیار
مضطر شدیم زیرا که هر یکے میخواهم که اصحاب دنیاوی چون زن و فرزند و اسپ و سلاح حتی که
نعلین بهتر از من دیگرانرا نباشد حضرت علیه السلام فرمود که ما اینطریق نمیگویم ما آن میگویم تا
در اقصائی زمین یک کافر شود یا کافرے ایمان آرد و شما بغم او غمناک و بشادی او شاد نه
شوید حتی که اگر دشمن دنیاوی باشد بد دعائی بایمان نتواند کرد که خوف کفرست اصحاب خورم و
دلشاد شدند که این نیت را بکمال داریم اگر تمامی دنیا را بدین پیغمبر خود مے آوردم بهتر مے
بود **دوم نیت** خاص ست چون نظر در علم الیقین دارند و جمله ممکن را از ازل تا ابد در
تصرفات اسماء و صفات الهی بینند و دانند و نیت پاک ایشان بجمله اشیا مساوی باشد چنانکه
نقلست که رئیس محققان شیخ شبلی قدس الله سره که از جائے گندم خرید و از مسافت
دور در خانه آورد چون دهن انبان باز کرد مورچه را دید که سرگردان میدوید مورچه را گرفت
و در دست مبارک خود میداشت و روز دیگر که دران منزل که گندم خریده بود برد و گفت
بیت مروت نباشد که آن مور ریش + پراگنده گردانم از جائے خویش + **سوم**
نیت خاص الخاص و این منازل تیز روان طریقت و شهبازان حقیقت راست
که چون حضرت رسول ما صلے الله علیه و آله وسلم ارنا الاشیاء کما هی فرموده است

فائده نیت نیک بر چهار نوع است

۲۵

فائده نقل شیخ شبلی قدس سره

Marfat.com

پس ایشان اشیاء را بچشم حقیقت می بینند بلکه وجود ایشان از خودی خود مضمحل و بجمله اشیاء وجود شامل و مساوی بینند و هر نفع و مضرت که بایشان برسد گویا که بوجود ایشان میرسد زیرا که ایشان همیشه در محاضرهٔ خمس مشغول اند هم ازانست که اثر بوجود ایشان ظاهر مے شود چنانکه **نقلست** که روزی ملائے روم نشسته بود سوارے در راه گذشت و اسپ را بتازیانه زد و بگیر کرد شیخ آواز دردناک از سینهٔ مبارک کشید و آه کرد چون عالمان ظاهری با وکم اعتقاد بودند گفتند یا ابوالحسن خرقانی اینچه امرے ست کہ اسپ را میزنند و شما آه میکنید شیخ ران خود را نمود کہ زخم تازیانه بران او ظاهر بود یقین کردند کہ الفناء فی الله بقاء بالله - دست داده بود و این فقیر نیز روزے همراه یارے بودم پسندیده خصال و سنجیده اقوال چشم غیربین را پوشیده و سر اوقات غیریت را دیده همیشه غرق دریائے الوهیت بوده بلکه چنان حقیقت با و دست داده بود کہ از خواب و خوردن و آشامیدن و جماع کردن پنج ماه مبرا شده بود از جهة حضوری گفت حیا دارم کہ پیش حق بے ادبی کنم ناگاه قطاع طریق از جانب پیش آمده خمر خورده بود و با آن درویش بمجادله کذب کرد کہ من بشما حقے دارم و در فقیر نشسته بود وے از انجا کہ حالت درویشانست با والتفات نکرد و گریبان خرقه باز کرده نشسته بود و استخوان سینهٔ او بمانند چوب خشک مے بود و آن ظالم نے الصاف سنگے کلان در دست گرفته بود و بوے بالا مے کرد و آن درویش با وی نگریست بلکه ناگاه از جاے شد و چندانکه قوت داشته بود بر سینهٔ او کوفت درویش تبسم کرد و فقیر در عین مراقبه بود چندان الم ضرب بفقیر رسید کہ مقدار دو فرسنگ زمین رفتم و از خود خبر نداشتم و مے پنداشتم کہ دلم از پس پشت برآمده است چون بعد ازان از وے سوال کردم کہ هیچ الم ضرب بشما رسید وے قسم یاد کرد و الله ثم بالله کہ من بمقدار گل از زخم این سنگ خبر نداشتم و محاضرهٔ خمس درین رباعی **رباعے** ظل رواح انداشباح همه * ظل اعیان انداروا ح همه + باز اعیان ظل اسماء حقند + باز اسما ظل ذات مطلقند + پس چون صورت جمله ممکنات کہ ظهور شده است از اثر و فیض روح سراجی کہ آنرا حقیقت الاشیاء و حقایق گویند -

Marfat.com

وبکنہ عالم کن وغیر ذلک از اسما وصفات اضافی گویند گویا کہ ظل ست وظل را وجود
نباشد مگر شخصے ومراتب اسما را اضافی کہ بمرتبہ از اعیان ثابت کہ آن را نور وشہود گویند فرو
ترست گویا کہ ظل اعیان اند کہ نور دیدن خود را وغیرے را گویند چون وجود جملہ معلومات
کہ در غیب غیوب بود در علم آورد واز علم در نور وشہود کہ استعداد ہر ذرہ چنانکہ حقے اوست
تعین کرد پس گویا کہ در پے ہر مزبورے آب را تعین کردہ ست تا بحسب او مے پرورد
وعیان چون اقتضاء واحدیت اسما رصفاتی مفصلست گویا کہ ظل اسما ست از روے مراتب
نہ از روئے تبعیض پس اسما را تعدد دارند وہر یکے خواہان اثر خود شدہ اند گویا کہ خواہان
نام ونشان اند بزرگے گفتہ ست **بیت** تشریف دست سلطان چوگان بود ولیکن
مے گوے روز میدان چوگان چہ کار آید پس اعیان باطوار خود تا ظہور حسی گوے پندار
واسما را چوگان وذات مطلق ازان روی کہ بحت وساذج ست گویا کہ اقتضا را اسماے
صفات قدیم خود ہم ندارد پس اسما ظل ذات مطلقند وذات رب الوجود ازا بتدا وانتہا
معرا ومبرا است پس نیت خاص الخاص متابعت بنظر دارند کہ چون در نظر ایشان غیر اللہ
نیاید بہ نیت نیز مساوی اند نفع وضر خلق **ونیت خاص الاخص** حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم وانبیا را بود علیہم السلام کہ چندین معارضہ وخلاف وکید
کفار مے دیدند وایشان ہر روز بلکہ ہر ساعت دعوت میکردند وباسلام مے خواندند نیت
نیت ومقصود ایشان ایمان واسلام حق بود ہر چند کہ این را مے دیدند دعوت باسلام
میکردند از جہت شفقت بر خلق خدا تعالی از براے خدا تعالی چنان کہ **نقلست کہ**
چون حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث شد در یمن بادشاہے بود محمد نام او
گفت بروم اورا امتحان کنم وچون نزدیک مکہ مبارک رسید جامہا را از تن خود کشید و
جامہ ژندہ وار وکہنہ وار پوشیدہ وخود را مثل دیوانہ ساخت ودر مسجد حضرت رسالت
پناہ رفت وہر چند کہ پیغمبر علیہ السلام الطاف ومرحبا میکرد دیوانہ ناسزا وبد گفتن گرفت
چون دید کہ بد گفتن بردباری میکند وہیچ خشم وغضب در وجود پاک او نمی آید بول
وغایط در مسجد گردن گرفت اصحاب رض در غضب شدند حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

۲۷

Marfat.com

گفت ای یاران پارہ زمین کندن و اندختن سہل ست فاما دل دیوانہ رنجانیدن مشکلست نباید رنجانید دیوانہ چون دید کہ خاطر مبارک ہرگز رنج نمی شود خاطر مصطفیٰ وارد دانست کہ لاشک علی الرسالۃ بیشک محمد پیغمبرست بعدہ گفت ای محمد علیہ الصلوٰت والسلام تو میگوئی کہ پیغمبر آخر زمانم ہرکہ بتو ایمان آرد بوحدانیت خدای تعالیٰ و برسالت تو معترف میشود پاداشش چہ باشد گفت خدای تعالیٰ در قرآن مجید و فرقان حمید وعدۂ بہشت کردہ ست با ہرکہ ایمان آرد قولہ تعالیٰ وَاُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِيْنَ آن دیوانہ گفت در بہشت چیست گفت حوران و کوشکہا و سراہا و براقہا و حلہا و نعمتہای گوناگون کہ ہیچ چشم ندیدہ و ہیچ گوش نہ شنیدہ و در ہیچ خاطرے نہ گذشتہ ست گفت یارسول اللہ من بادشاہ و مالک یمن ام و نام من محمد ست ازین نوع کہ در بہشت گفتی مرا یکے درکار نیست حضرت گفت کہ دوزخ ست در راہگذر ہریکے کہ حق تعالیٰ فرمودہ ست اِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا لِّلطَّاغِيْنَ مَاٰبًا لَّبِثِيْنَ فِيْهَآ اَحْقَابًا۔ ہرکہ از فرمان حق سر بتابد ہمیشہ در ان دوزخ باشد و بعذابہا گرفتار باشد و دوزخیانرا عذاب ابدی و گوناگون ست گفت از دوزخ نمیترسم پس حضرت گفت چہ میطلبی گفت اگر ضمانیت قبول کنی کہ اللہ دیدار خود را بمن ارزانی دارد من باین شرط ایمان آرم پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم گفت ہرکہ بہ نیت پاک و اخلاص ایمان آرد من ضامن دیدار اویم بادشاہ یمن گفت دین اسلام برمن عرض کن پیغمبر گفت صلی اللہ علیہ وسلم بگو لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ چون کلمۂ طیبہ بر زبان راند برخاست و رفت و غسل کردہ آمد و رکعت نماز ادا کرد و سر بر زمین نہاد و گفت خداوندا چون از پیغمبر تو ضمانیت دیدار تو شنیدم دیگر زیستن درین سرای فانی نخواہم فی الحال جان بحق تسلیم نمود پس حضرت رسالت پناہ با جمیع اصحاب تجہیز و تکفین او را ساختند و دفن کردند و جمیع اصحاب حاضر بودند پیغمبر علیہ السلام تبسم نمود یاران گفتند یارسول اللہ این جا عبرت ست تبسم از جہت چہ بود گفت چون دیوانہ را دفن کردند و حوران آمدند بدست ہر دو شراب طہور بود کہ از جنت العدن آوردہ بودند او را گفتند کہ شراب بخور و بما در کنار شو دیوانہ از ایشان روے گردانید و دستار غیب پیدا شد و ویرا در کنار گرفت و گفت کہ اے بلند ہمت کہ بغیر دیدار من ہیچ راضی نشدی پس از ینجا کاتب کتاب میگوید۔ ابیات

Marfat.com

دل من بے تو خراب ست تو ہم میدانی ٭ جگرم بیتو کباب ست تو ہم میدانی ٭ دوستی نیست کہ در
باغ نشینم بے تو ٭ باغ بیدوست عذاب ست تو ہم میدانی ٭ ؎ روز و شب گریم و در وقت
سحر پنہانی ٭ نیست بیدوست مرا ذوق جہان بستانی و نیز آوردہ اند کہ ملایم ابن ولید ہمیشہ
حضرت را ایذا رساندے رسول گفت ایخداوندا از ایذاء ولید درماندہ شدم جبرائیل آمد و گفت
یا رسول اللہ خداوند تبارک و تعالیٰ ترا سلام و درود میرساند و میفرماید دعاء تو مستجاب خواہم کرد اما
اگر خواہی از پشت ولید فرزندے تولد خواہد شد خالد نام کہ چندان ہزار خلق از برکت او بشرف
ایمان مشرف خواہم کرد حضرت گفت خداوندا زحمت دنیا بگذرد اگرچہ ولید دو چندان ایذا
بمن رساند عمر او را دراز گردان تا آن فرزندی از وی تولد شود چون خالد از ولید در وجود آمد
و مراہق شد پیش حضرت علیہ السلام رفت و ایمان آورد و در پیش حضرت ہمیشہ می بود روزے
لشکر رسول علیہ السلام شب ارغال کرد و این خالد ہمراہ بود خواب وی را غلبہ کرد و عنان از دست رفت
و اسپ او را از لشکر خود جدا کرد چون بیدار شد لشکر خود را ندید و اسپ را بہر طرف میدوانید تا
روز شد ناگاہ دید کہ در کنارۂ دریا وادی ست و در انجا ہفتاد ہزار خیمہ نصب کردہ دید دانست کہ
لشکر ست و آن لشکر از کفار بود خالد بن ولید اسپ خود را در جائے پنہان بست و خود را بمانند
ایشان کرد و در میان لشکر در آمد دید کہ کفار را یکے معلم ترسا بود و منبر راست کردہ بودند
و آن معلم بر سر منبر در آمدہ و بادشاہ و سائر ارکان دولت ہمہ حاضر بودند و آن معلم میخواست کہ
وعظ باطل کند و حق را بہ پوشد خالد بن ولید گفت و دعا کرد خداوندا بجز راست زبان این نابکار
بدروغ گفتن بر بند آن معلم ترسا ہر چند خواست کہ سخن از دہان او بدر نمی آمد معلم ترسا گفت اے
قوم بدانید کہ در میان ما محمدی آمدہ است و در حق من سحر کردہ و زبان من بستہ شدہ است شاہ
کفار را امر کرد تا تمام لشکر را تفحص کردند چون خود را بمانند ایشان کردہ بود نشناختندش گفتند یا
امیر یافتہ نمیشود معلم گفت کہ اے محمدی ترا سوگند بآن محمد ست کہ خود را بنما و بگو کہ در حق من چہ
سحر کردۂ خالد بخود اندیشید کہ یک جان چہ باشد اگر ہزار در ہزار جان مرا بودے فدائے
حضرت صلعم میکردم برخاست و گفت ای قوم منم محمدی و اے بدبختان سحر در دین محمد صلعم حرام ست و کنندۂ سحر
کافر ست و ای معلم چون تو بر منبر بر آمدی و خواستی کہ باطل را حق گوئی و حق را باطل من بحق تو دعا کردم کہ

قصۂ خالد بن ولید

۲۹

Marfat.com

مسئلہ اول معلم ترسا

خداوندا بجز راست از زبان او دروغ بیرون میار معلم ترسا گفت من از تو پنج سوال مے پرسم اگر گفتی فبہا والا از جان خود دست بشو خالد رض گفت قبول دارم اما بشرط آنکہ من از تو یک مسئلہ بپرسم جواب آن بگوی بادشاہ وارکان دولت درمیان گواہ شدند معلم گفت در توریت خواندہ ام کہ ہر بہشتی در بہشت چند من طعام و شراب خورد و او را ہیچ بول و غایط نباشد و نظیر او در دنیا کدام ست **جواب داد** کہ چون فرزند در شکم مادر بعد از چہار ماہ و دہ شب زندہ میشود و روح در قالب او در مے آید و روزی و رزق خداوند تعالے باو میرساند و چون تولد شود در حال بول و غایط کند و اگر در شکم مادر بول و غایط را کردے مادر او ہلاک شدے اینست قدرتِ خدائیتعالیٰ **باز گفت** در توریت دیدہ ام کہ در بہشت درختی ست و طوبیٰ نام کہ ہیچ کوشکے و سرائے و خانہ و جائے در بہشت نیست کہ شاخ و برگ و میوہ و سایہ آن درخت طوبیٰ درو نرسیدہ است نظیر او در دنیا چگونہ است **جواب داد** و گفت چون آفتاب در نیمروز بایستد۔ ہیچ جائے نیست کہ اثر و پرتوے و روشنائی آفتاب بدو نرسیدہ است پس درخت طوبےٰ مثل آفتاب ست و در قدرتِ خدائیتعالیٰ شک نیست **باز گفت** کہ آن کدام زمین ست کہ یک کرت آفتاب را دیدہ است گفت آن قعر رود نیل ست کہ چون بنی اسرائیل را قبطیان کہ قوم فرعون بودند بندہ ساختہ بودند و قبطیان برایشان سوار مے شدند و زن و فرزندان ایشانرا بندہ ساختہ خورد و کلان ایشان را تیر و کمان بدست گرفتن نمیدادند و محنت ہائے بسیار برایشان مے راندند پس مہتر موسیٰ عم را گفتند کہ اگر ما را از ایشان خلاص کنانی بتو ایمان آریم مہتر موسےٰ علیہ السلام گفت کہ ہر کس پیش صاحبِ خود بروید و اسپ و براق بطلبید تا از ایشان بگریزم و خلاص شوم قوم مہتر موسےٰ علیہ السلام ہر یک پیش صاحبِ خود رفتند و گفتند کہ ما را جائے مہمانی ست و ہر یک بندۂ خود را سوار کردہ میفرستد شما نیز ما را سوار بکنید ہر یک بندگان خود را سوار کردند و روانہ شدند و برایشان خندہ مے کردند و ہیچگاہ بر اسپ سوار نشدہ اند ہمہ از اسپان خواہند افتاد چون سہ روز گذشت ہامان ملعون کہ بدو وزیر بود گفت

مسئلہ دوم معلم ترسا

۳۰

مسئلہ سوم معلم ترسا و قصہ مہتر موسیٰ علیہ السلام بمعہ فرعون علیہ اللعنۃ

Marfat.com

که غلامان گریختند و شما یان سخن مرا قبول نکردید که ایشان خواهند گریخت اکنون در پس ایشان باید رفت فرعون فرمود که هشتاد لک سوار در عقب ایشان از عال کنید چون لشکر فرعون شنیدند شش لک عقب ایشان رفت چون لشکر مهتر موسیٰ علیه السلام برود نیل رسید از عقب غوغائے لشکر فرعون شنیدند و قوم مهتر موسیٰ علیه السلام شش لک سوار بودند همه از خود نا امید شدند چون لشکر رسید و آفتاب بحکم جلیل یک نیزه وار نزدیک همچنان ایستاده بود ایشان دوازده قوم بودند برائے هر قوم یک یک راه آب بشگافت و دوازده نقش شدند چنانکه جمله لشکر یکدیگر را مے دیدند آب و آفتاب بحکم جلیل یک نیزه وار نزدیک شد تا زمین که زیر آب بود خشک شد و قوم مهتر موسیٰ علیه السلام در گذشت و فرعون رسید آب همچنان ایستاده بود در رسید و بهامان وزیر خود گفت شاید که بدعاء مهتر موسیٰ علیه السلام شده باشد هامان بدبخت گفت شرم نداری که دعوئے خدائی مے کردی و این زمان مهتر موسیٰ علیه السلام گذشت و تو مے ترسی و این آب آن ست که بفرمان تو پیدا شده بود باز از بهر تو شگافته است فرعون هرچند مهار اسپ میگرفت امّا اسپ سرکش بود نتوانست در آورد و **آورده اند** که در مقدار سوار یک اسپ ماده نبود بلکه جمله نر بودند مهتر جبرائیل علیه السلام بمادیان ابلق از بهشت سوار شده آمد و بران دروازه که فرعون بود در پیش شد و اسپ سرکش بود در عقب او رفت و منع نتوانست کرد و فرشتگان از آسمان فرود آمدند و تمام اسپان لشکر را بتازیانه زدند چنان که دروازهٔ آب در آمدند مگر یامری و هامان وزیر که خود را از اسپ انداختند و سامری از زیر سم مادیان جبرائیل علیه السلام کف خاک گرفت و نهاره کرد و نگاهے داشت چون سر لشکر قریب به بیرون آمدن شد واز عقب تمامی در آمدند آب برهم زد و شکست و چنان آوازها دکه جمله لشکر موسیٰ علیه السلام بر زمین افتادند و بحکم خدائے تمام لشکر فرعون را آب بطرف لشکر موسیٰ علیه السلام انداخت و جانها ایشان قبض شدند و لیکن یکتا رموی از سلاح و براق و جامه و اسپان ایشان هلاک نشده بود بلکه همه

Marfat.com

سلامت برآمدند تا قوم موسیٰ علیہ السلام غنیمت کردند و فرعون را نیافتند چون نیک
طلب کردند پایان تر از جملہ لشکر اورا یافتند و دیدند کہ پیرہ زن بر سر او نشستہ بود
آوردہ اند کہ ریش فرعون بمروارید سفتہ و گرفتہ بود و آن پیرہ زن مروارید از ریش او
میچید گفتند کہ تو کیستی گفت من زن مسلمہ ام در روزی در دل آوردہ بودم کہ فرعون را مردہ بیابم
تا مروارید ریش وی بچینم چہ خوش بود این زمان حق تعالیٰ این را در دست من انداخت کہ
من مروارید را چینم پس خالد بن ولید گفت کہ آن زمین ہ دلیل ست کہ یکبار آفتاب او دیدہ است
باز معلم ترسا گفت کہ آن کدام جانور ست کہ از جن و انس و ملک نیست و با سلیمان پیغمبر سخن
میکرد جواب گفت آن مورچہ بود کہ قوم خود را گفت کہ در سوراخہائے خود در آیید کہ ظالمان آیند
مبادا کہ زیر سم اسپان و شتران ہلاک شوید باد رفتہ پیش مہتر سلیمان علیہ السلام غمازی کرد کہ
مورچہ چنین گفتہ است حضرت سلیمان مورچہ را در پیش خود طلب کرد کہ لشکر مرا چرا ظالمان
گفتی گفت در حق مورچگان ہمہ کسان ظالم اند کہ از احوال ایشان خبر ندارند پس سلیمان گفت
کہ اے مورچہ سرت چرا کلان ست مورچہ یملیخا نام گفت کہ سرم پر از عقلست سلیمان باز
گفت کمرت چرا باریکست گفت خوردنم اندکست باز سلیمان گفت کہ دنبالت چرا کلان
ست گفت ہر کہ دنبالہ خود داشتہ باشد از دنبالہ دیگران نپرسد گفت چند خوردنی خوری
گفت در سال دو دانہ گندم بعدہ مورچہ را در شیشہ حبس کردند و دو دانہ گندم پیش او نہادند
چون بعد از امضاے سال کشیدند یک و نیم دانہ خوردہ بود مہتر سلیمان گفت کہ چرا
نخوردی مورچہ گفت از ضعیفی خود اندیشیدم کہ مرا یاد آرند یا نہ ہا رے این را نیز قوت
چند روز نہ سازم با مورچہ گفت کہ یا پیغمبر خدا نامت چرا سلیمان کردہ اند مہتر سلیمان
گفت کہ شما بگوئید مورچہ گفت سلیمان این ست کہ تا سلیم باشی بر بندگان خدا ے
و ہیچ زندہ سر ے از تو نہ رنجد مورچہ گفت کہ تخت شما بر ہوا کہ میبرد گفت باد مے برد
گفت در روز قیامت خرابی جہان باشد گفت بہ باد پس گفت کہ بہ باد اعتماد نباید کرد
حضرت سلیمان او را از حبس کشید و باز داد معلم ترسا گفت آن نازادہ کدام بود کہ زادہ
را کشت و آن جانور کدام ست کہ از جن و انس و ملک نیست و در بہشت

Marfat.com

درآید خالد بن ولید رضی اللہ عنہ جواب داد و گفت کہ آن نمرود لعین بود کہ ابراہیمؑ را گفت کہ بکدام لشکر تو با من برابری کنی لشکر ابمن بنما خلیل اللہ گفت کہ اے لعین سگ لشکر خود را بمن بنما کہ لشکر من خدائی ست با مر خدائے تعالیٰ عزوجل خواہم نمود پس نمرود فرمود کہ سہ صد فرسنگ در سہ صد فرسنگ لشکر او جمع شدند و ابراہیمؑ دعا کرد یا اللہ صغر ترین لشکر شما پشہ ہست لشکر پشہ را بفرست تا قوم نمرود را ہلاک کند بعد ازان از حق سبحانہ و تعالےٰ نداشنید کہ یا ابراہیم اگر پشہ نمے گفتی اصغر ترین لشکر ہائے من آن بود کہ اگر دہ تن از یشان جمعے کردے یک پشہ تمام نیشد و ہمہ ایشان را ہلاک میکرد و غارہا کہ نزدیک کوہ قاف پر از پشہ بود ند ازانجا بر سر ہر سوارے بر قوم نمرود یک پشہ آمد آوردہ اند کہ ایشان چندان کوس و طبل و سرنا نواختند کہ مرغان از ہوا ے افتادند اما چون لشکر پشہ در رسید چندان غوغا برخاست کہ جملہ ہر سوار الجام از دست رفت و ہر یک را نیش میزد کہ یک نیش زدن ایشان آدم از اسپ بدرے افتاد و ہلاک مے شدند و بادشاہ پشہ یکلیخا نام رفت و در دماغ نمرود جا گرفت و آن ملعون در خانہ آمد و مہتر ابراہیم علیہ السلام پیش او رفت و گفت کہ اے نمرود مسلمان شو و ایمان آر نمرود گفت کہ مے گوید پیغمبر ما ابراہیم علیہ السلام گفت اہل بیت تو و جملہ عیال تو مے گفتند۔ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ اِبْرَاھِیْمُ خَلِیْلُ اللّٰہِ چون نمرود بدبخت شنید شمشیر گرفت و ہمگی را شربت شہادت نوشانید باز گفت مسلمان شو گفت کہ مے گوید کہ تو پیغمبری گفت کوشک و سراے تو از ہر چوب و خشت آواز برآمد کہ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ اِبْرَاھِیْمُ خَلِیْلُ اللّٰہِ نمرود آتش در زد و ہمہ را بسوخت و ازانجا بیجا شد و در باغ رفت پس از زیر درخت کہ رفتے آوازی شنید کہ ہر شاخ مے گفتی لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ اِبْرَاھِیْمُ خَلِیْلُ اللّٰہِ ہمہ درختان را قطع کرد چہل روز ہر جا کہ پہلو زدے ہمان زمین و سنگ کلمہ گفتے و ازانجا گریختہ دیگر جا میرفت خود را بہ پلک میزد از جہت سوشش پشہ کہ در دماغ او رفتہ بود تا بدین نوع

Marfat.com

عذاب ہلاک شد زادہ نمرود و نازادہ پشہ این بود کہ اصل پشہ از گماہ است و آن جانوران
کہ در بہشت روند پشہ نمرود و ناقہ صالح علیہ السلام و حمار عیسی علیہ السلام و قوج ابراہیم
و قوج آن گوسفند را گویند کہ خصی کردہ نباشد و سگ اصحاب کہف و فیل اصحاب الفیل
و ذنب یعقوب علیہ السلام و دلدل امیر المومنین علی رض و بغل حضرت رسول اللہ صلی اللہ
تعالیٰ علیہ و آلہ وسلم باز معلم ترسا گفت کہ اے خالد این ہمہ راست گفتی و من در اظہار
دین باطل را میخواستم کہ چیزے بگویم اما چون شما دعا کردہ اید بقول دعائے شما بجز
راست دروغ از دہن من صادر نشد خالد گفت اے معلم راست بگو کہ بر در بہشت
چہ نوشتہ است و ہر کہ آن را گویند جزا او چہ باشد معلم ترسا بسوے بادشاہ دید
بادشاہ و ارکان دولت گفتند چہ مے بینی تو نیز جواب او بگوے معلم گفت
کہ در توریت دیدہ ام کہ بر در جنت نوشتہ است لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ
و ہر کہ این کلمہ بگوید از عذاب دوزخ خلاصی یابد و بہ بہشت پر نعمت میرسد و حور و
دیدار حق تعالےٰ بیابد بادشاہ گفت کہ وائے صد وائے بر تو کہ ما را ازین پر نعمت محروم
داشتہ بودی پس بادشاہ و معلم ترسا و تمامی ہفتاد ہزار لشکر مسلمان شدند
و بادشاہ خالد را پیش خود نشاندند و گفت ما را از مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ خبر دہ کہ کجاست
خالد واقعہ از سر گفت کہ من نیز ہمراہ بودم و راہ غلط کردہ ام و باینجانب در شما اقوام
در اثناء ہمہ جبرائیل علیہ السلام بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم نازل
شد و گفت ہیچ میدانی کہ خالد کجاست و چہ شد در تمامی لشکر تفحص کرد او را نیافت
و از مہتر جبرائیل علیہ السلام پرسید کہ کجا باشد مہتر جبرائیل علیہ السلام جواب داد کہ در فلان
وادی ست و اینقدر لشکر را مسلمان کردہ است حضرت علیہ السلام ہمدران ساعت پیک را
بجانب او فرستاد و پیک از ہوس توشہ ہم نگرفت و بحکم خدای کریم ہمدران روز پیش خالد رسید
و پیغام حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم معلوم نمود و خالد و بادشاہ مع تمامی لشکر روان می
شدند چون قریب رسیدند حضرت ایشان را قریب خود نشاند و مرحبا و تلطف بسیار کرد پس
حضرت گفت کہ الحمد للہ کہ از نسل ولید خالد پیدا شد کہ دین مرا روشن کند و آوردہ اند

ذکر اشارہ بہ بہشت رفتن ولید و اخلاق او

۳۴

که در هنگام خلافت امیر المومنین حضرت ابا بکر الصدیق رضی الله عنه شش هزار لشکر را مسلمان کرده بود پس نیت خاص الاخص انبیا برین جمله است که تمامی خلق بوحدانیت الله تعالیٰ و باوامر و منهیات او مقرر باشند و ایمان بر پیغمبران و آنچه بر پیغمبران وارد شده است آورده باشند و باید از خلق تحمل بکردند تا ایشان ایمان آرند و بعذاب سرمدی گرفتار نشوند **امی عزیز** چون ایمان [redacted]ة الله و برسالت مصطفی صلی الله علیه وسلم آوردی شاید که ایمان را عزیز داری و شربفیر و دوستر از جان و زن و فرزند داری و عصمت و بقاء او در چهار چیز ست **اول** بیافتن ایمان شاد باشد بشک و یقین داند که ایمان همین ست که هر که در حکم او در آمد در پیچهان جان و مال و فرزندان و از گمان بدکردن و او را بناحق رنجانیدن در امان در آید و دران جهان از عذاب ابدی خلاصی یابد و به بهشت پر نعیم و بدیدار عظیم حق جل و علیٰ مشرف گردد از برکت ایمان **دوم** ترسناک بودن از زوال ایمان اینچنین نعمت که نجات هر دو جهان ست پس زبان را از گفتار کفر نگاهدارد چنان که **در دستور القضات** ست که اگر کسی مسئله شریعت شنید که ثمن بهشت لا اله الا الله محمد رسول الله ست و باشنید که بسبب گناه اندک خیز شایان سقر شود و سامع گوید اگر اینچنین ست مارا غم نیست و یا طرب نیست کافر گردد و نیز اگر کسی **مسئله** شرعیه کرد سامع گفت که باین کار که میرسد کافر گردد و نیز اگر کسی مسئله بطریق وعظ گوئی که چنین نعمت های بهشت است و یا چنین عذابهای سقر و او گفت که ازان جهان کسی نیامده است کافر گردد زیرا که بکتب آسمانی ایمان نیاورده باشد و نیز مومن بهفت چیز اند اگر یک از یشان را سبک گفت قولاً و فعلاً و اعتقاداً کافر گردد. چنانکه گوید اگر فلان خدای جهان گردد و یا فرزند خدا گردد وام خود از وی بستانم کافر باشد و یا فرشته را منکر شود و یا دشمن دارد چنانکه گوید که دیدار فلان بر من چون عزرائیل و یا منکر و نکیر را بد گوید و یا خازنان دوزخ را بد گوید و دشمن دارد کافر گردد زیرا که ایشان هر چه میکنند بفرمان رب العزت میکنند پس گویا که بحکم حق راضی نباشد و یا گوید آنچه در کتابهاست همه دروغ

Marfat.com

وافسانه است وعالمان از سیاهی گویند و درویشان را علم باطنی و مفیدست و درویشان
وعالمان را قدیم الایام دشمنی ست کافرگردد زیراکه عالمان از کتاب گویند پس گویا
که بکتاب عداوت کرده باشند واگر پیغمبران را بزرگ و افضل از همه خلق و ملک واز اولیا
نداند کافرگردد چنانکه بعضی عوام که خود را پیشوائے خلق دانند و باین حدیث چنگ می
زنند که اَلْوَلَایَةُ اَفْضَلُ مِنَ النُّبُوَّةِ بافترا در رفض وگمراهی معنی حدیث به سخت لفظ
بمریدان بیان می کنند وولایت خود را افضل از نبوت مهتر موسیٰ عم وغیر ذلک میدانند
وخود را ومریدان خود را از دائرهٔ شریعت وایمان بیرون می آرند ودر ورطهٔ کفر وهلاکت
گروند وخبر ندارند چنانکه **در رساله عبدالله یافعی** آورده است که چون شیطان
شیخ عامی را در خلوت یابد خنده وشادی مے کند که بسبب این خلوت وے
را کافر سازم وصراحی را در دست مے گیرد ودران بول مے کند وکیزمے
اندازد ومیبرد ووے را مے گوید که مبارک باد ترا این مرتبه وولایت که این
گلاب وخوشبوئ بهشت ست وبعضی دیو وپری را مینماید که چرا عنها در دست دارند ومرغذارها
وجایها خوب که این منزل گاه شماست در بهشت وبعضی دیو وپری را بدو مینماید بصورت
حوران وبعضی بصورت پیران وعصا در دست وایشان را می آرایند تا او را بدان میل ورغبت
شود آورده اند که شیطان عرش وکرسی وسبع سموات بدو نماید که الحال از عرش گذشتی بلکه
یک صورتی را بدو نماید که این خداوند جهان ست آن شیخ جاهل بدو معتقد شود وگوید که
خداوند جهان را دیدم پیش او سجده کند وشیطان او را گوید کار شما از مهتر موسیٰ عم درگذشت
زیراکه بر وتجلی صفاتیه شده باشد وبر شما تجلی ذاتیه شده است شیخ عامی بر و معتقد شود
کافرگردد ومعنی حدیث بظاهر از روئے حقیقت این ست که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وسلم ولایت خود را از نبوت افضل گفته است زیرآنکه ولایت با دوست بودن واز خود محو شدن
بود ونبوت اشتهار ودعوت خلق وطلب معجزات ومتعلقان با خلق ست ازینجهت ست که حضرت
رسالت پناه نماز تهجد را وشب بیداری بر خود فرض کرده بود که شب خلوت عاشقان ست ووصلت
محبوبانست **بیت** گر روز نیابیش زغوغاے عرب ٭ شب محرم عاشقانست بیشباش طلب٭

ل ولایت بهم
ن از نبوت ۱۲

Marfat.com

اما از روی حقیقت لِی مَعَ اللّٰهِ وَقْتٌ لَا یَسَعُنِی فِیْهِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ از ملک مقرب
واز خود که نبی مرسل بود خبر نداشت اما صوفیان ولایت را عبارات از وحدت نداند که قبلهٔ واجد و موجود
که لَوْلَاکَ لَمَا خَلَقْتُ الْاَفْلَاکَ اشارت بدوست که ارادتے واجد را ازان جهة که خواهان او و جمله
خلق شد قبله بود و موجود را جواز طفیل وجود خود بعیان ثابت تا ظهور نور محمدی تا اسفل السافلین
ظهور شد نیز قبله بود و نبوت مراتبه است که مذکور شد که چند کرت مضطر شده بود بسبب آن که
پانزده روز از وے وحی منقطع شده بود چنانکه در مصباح العاشقین است که روزے
اهل کتاب مشورت کردند و عالمان را جمع کردند تا پیش حضرت علیه الصلوٰت والسلام روند
و چهار مسئله از و پرسند اگر دو را گفت و دو را نگفت پیغمبر است والا افترا گویست نعوذ بالله منها که
افترا گویان و گمراهان از روی دیگر نیز می گویند چون پیش حضرت آمدند و گفتند که اگر شما رسول
خدائید بگوئید که قصه مهتر نوح و دقیانوس چگونه بود و مثل و مانند روح چیست بما بگو و قیامت
کے خواهد شد حضرت بی توقف گفت فردا بگویم و انشاء الله در میان نه آورد و پانزده
روز مهتر جبرائیل علیه السلام از رب العزت نیامد و حضرت ژنده پوشید و در گوشه رفت و
مے گریست و کافران هر روز مے آمدند و یک دیگر را مے گفتند که خَذَلَهُمُ اللّٰهُ که
این مرد پیغمبر نبود اما خدائے وے را بگذاشت و بدشمنی گرفت و شرم نداشت
که دعوے پیغمبری مے کرد خاک در دهن ایشان باد بعد از پانزده روز مهتر جبرائیل علیه السلام
آمد و گفت چنانکه از مشرق تا مغرب پرهائے خود را گسترانیده بود و در خبر است
که سی و سه بار مهتر جبرائیل علیه السلام بصورت خود بآن عظمے که او داشت حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را و کفار مکه را نمائیده بود و در اوقات دیگر بصورت
یارے مے آمد که دران مجلس حاضر نبودے و اکثر بصورت دحیه کلبی رض آمدے
و بیامد و گفت بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۔ وَالضُّحٰی وَاللَّیْلِ اِذَا سَجٰی مَا وَدَّعَکَ رَبُّکَ
وَمَا قَلٰی وَلَلْاٰخِرَةُ خَیْرٌ لَّکَ مِنَ الْاُوْلٰی الخ یعنے یا محمد خداوند تبارک و تعالی تحفه درود
لطیف الورود مے رساند و قسم یاد کرده است بوقت چاشت یعنے بروشنائی روز
و بتاریکی شب تاریک چون تاریک شود یعنے از شب تاریک روز

Marfat.com

روشن بیرون آید واز روز روشن شب تاریک بیرون آید واین قسم بر قدرت خداست که آفرینندۂ روز و شب ست و بر ولیئے از روز جمال حضرت ست که آفتاب ذرّہ از فروغ جمال اوست و مراد از شب دو گیسوئے مشکبار اوست و جواب قسم این که نگذاشت ترا خدائے تو و بدشمنی نگرفت شمارا و آخرت که سرائے باقی ست بہتر ست شمارا از دنیائے فانی اما چون در میان جمع دشمنان مارا یاد نکردی و ان شاء اللہ نگفتی برائے حسن تادیب جبرائیل علیہ السلام را منع کرد **قصۂ مہتر نوح علیہ السلام و دقیانوس** چنانکه معروفست بیان کرد از برائی قیامت این آیه بخواند قوله تعالیٰ اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ ۚ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْاَرْحَامِ ۚ وَمَا تَدْرِيْ نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا ۚ وَمَا تَدْرِيْ نَفْسٌ بِاَيِّ اَرْضٍ تَمُوْتُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ خَبِيْرٌ ۚ یعنے قیامت لاریب لاشک آمدنیست اما روز مطلق و تعین کفن او کفر محض ست و نیز از آمدن باران و از شکم ماوران و از اکتساب کار مستقبل و از رسیدن موت کسی نداند بدرستی که خدائے تعالیٰ علیم و خبیر ست و گوینده و قبول کننده این پنج غیوب کا فرماند و در شان روح این آیت خواند قوله تعالیٰ يَسْاَلُوْنَكَ عَنِ الرُّوْحِ ۚ قُلِ الرُّوْحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّيْ ۚ وَمَا اُوْتِيْتُمْ مِّنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيْلًا ۚ وچون روح را تحت ظل کن گفت و در حدیث و اخبار صحیح وارد ست که جسم لطیفه ایست و حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیه وسلم را بیشتر ازین آگاه نکرد و از بیان او منع کرد پس ما را و شما را اولیتر ست که هیچ نگوئیم و ساکت باشیم و آنچه گمراهان و ملحدان از روح چیزے مے گویند و مریدان خود را گمراه مے سازند که مرا روح بنمایم و در خلوت عوام الناس را اطوار و انوار و تجلیات شیطان معاینه مے کنند احتراز شیخ جاهل اولیتر از شیطان باید کرد زیرا که ایشان امتیاز میان روح و میان ذات اللہ تعالیٰ نمیتوانند کرد بلکه بسبب نقصان خود روح را عین ذات دانند کافر شوند والا اگر مرشد مستقیم بر شریعت بوده باشد تجلی روح را از تجلی ذات امتیاز مے دهد زیرا که روح را بقول صوفیان فی الجمله تجلی ست هست مگر همه از برائے این ست که چهل حدیث حقیقت حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیه وسلم فرموده ست کقوله علیه السلام اَلْخَلْوَةُ هِدَايَةٌ

Marfat.com

والخلوت ضلالة یعنے ہدایت درشان کسی ست کہ او را متابعت کامل باشد و آن
کامل نیز در متابعت کامل دیگر باشد تا عہد رسول اللہ دست بدست آوردہ باشد و
کامل کسی را گویند کہ چہار علم تمام دانستہ باشد اوّل علم تفسیر و احادیث تمام داند
دویم علم فقہ کہ گفتہ اند کہ اگر یک مسئلہ شرعیہ نداند او را مرید گرفتن روا نیست سیوم
علم مناظرہ و علم کلام و عقاید تا مرید او را قولاً و فعلاً و اعتقاداً لغزش نیابد چہارم علم
از سر نفس و روح خبردار باشد کہ سید جلال الدین بخاری در رسالۂ خود
آوردہ است کہ بسیار مریدان از پیران ناقص بخلوت و مراقبۂ ذات روح را بہ بینند
و ایشان را خدائے پندارند کافر شوند چنانکہ نجم الدین کبریٰ قدس اللہ سرہ را مرید
بود و او وضو ساخت و در خلوت رفت و بعد از ساعتی بیرون آمد و گفت یا شیخ خدای
جہانرا دیدم گفت خاموش باش کہ آن نور وضو بود کہ از ابتدا وضو تا آخر سلام ہفتاد و دو
نور مشاہدہ میشوند ہمہ نتیجۂ ازان وضو و نماز ست و ضلالت در حق کسی ست کہ علم ظاہر
چنانکہ مذکور شد نداند و از علم باطن چون وحدت واحدیت کہ سر خواصان ست نیز
آگاہ نباشد اما بہ سبب جہل عامۂ خلق و جہال را در خلوت در مے آرند و بہ تجلی شیطان
و القاء نفسانی ہمہ را گمراہ و ضال و مضل سازند یکے گوید کہ ما خدا را دیدم دیگرے گوید
کہ ذات را دیدم کسے گوید ما صفات را دیدم کسی گوید کہ مالک الملک و ملکوت را دیدم
و علم فقہ و احادیث و تفسیر را حجاب راہ گویند و ضال و مضل میگردند و ازان روئے
نشنیدہ اند کہ در نفحات الانس ست قولہ تعالیٰ یَوْمَ یَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِیْہِ وَاُمِّہٖ وَاَبِیْہِ وَصَاحِبَتِہٖ
وَبَنِیْہِ چون دوزخ را بنماید در روز قیامت کہ قولہ تعالیٰ وَاِذَا سَمِعُوْا لَھَا
شَھِیْقًا وَّھِیَ تَفُوْرُ تَکَادُ تَمَیَّزُ مِنَ الْغَیْظِ و ایضاً قولہ تعالیٰ فَکَیْفَ تَتَّقُوْنَ
اِنْ کَفَرْتُمْ یَوْمًا یَّجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِیْبًا السَّمَآءُ مُنْفَطِرٌ بِہٖ کَانَ وَعْدُہٗ مَفْعُوْلًا
و ایضاً قولہ تعالیٰ وَجِایْٓءَ یَوْمَئِذٍ بِجَھَنَّمَ یَوْمَئِذٍ یَّتَذَکَّرُ الْاِنْسَانُ
وَاَنّٰی لَہُ الذِّکْرٰی آوردہ اند کہ دوزخ را پانصد گوشہ است و در ہر گوشہ
او پانصد بام ست و بر ہر بام او پانصد فرشتہ دست زدہ موکل اند

Marfat.com

تا روز قیامت بالا میکشند و کلانی ہر فرشتہ چندانست کہ یک پر او در آسمان و زمین نگنجد چون دوزخ را باین زمین نزدیک کنند و شرارۂ او چون سرائے ہائے کلان در ہوا پانصد سال راہ دارد و آواز زبانیہ او چون آواز خر در گوش ہر یکے مے رسد و پانصد سالہ راہ بعضی را زبانیہ دوزخ مے گیرند و از خشم خدائے چون دیگ مسین میجوشد و از آواز آتش آواز یک دیگر ممتاز میشوند و باز بہم مے زند و آسمان از بالا بشگافد و چون گل سرخ گردد و مانند روغن گداختہ گردد و موی کودکان از ہیبت سفید گردد و مہتر ابراہیم خلیل اللہ در یکدست مہتر اسماعیل و در دست دیگر مہتر اسحاق ہر دو دست را گرفتہ باشند و مہتر موسیٰ مہتر ہارون صلوات اللہ علیہ یکدیگر دست گرفتہ باشند و مہتر عیسیٰ ولی بی مریم نیز دست یکدیگر گرفتہ باشند و چون دران روز قیامت کہ خدا تعالیٰ آنروز را عظیم خواندہ است شدائد و ہولہا را معاینہ کنند ہمگی از یک دیگر دست بکشند و بہ ستون عرش چنگ زنند و ہر یک گویند نفسی نفسی مگر حضرت رسول ما علیہ الصلوٰت والسلام در آنروز امتی امتی گوید و چون یار از یار و فرزند از مادر و پسر از پدر و پیر از مرید و زن از شوہر ہر ہمہ بیزار و انعزال نمایند و فرشتگان عذاب شعلہائے آتشین بر دست گرفتہ پیر و مرید را یکجا کنند و گویند کہ چرا دعوائے باطل کردید کہ پیر خود را و پیغمبر گفتید و تجلی شیطانی را تجلی ذاتیہ و صفاتیہ مے گفتید و سخن علم و علما را قبول نکردید ایشان گویند کہ ما طالب دیدار و نجات بودیم و ہمین شیخان و پیران ما را گمراہ کردند و بعضی بما یان ضمان مے شدند کہ ما شیخ زادہ و پیرزادہ و سیدزادہ ایم چون ما را دیدی نجات یافتی بلکہ بتکلیف عبادت از میان برداشت و ہر باطلے کہ پیش ایشان مے کردم و مے گفتم ما را منع نمیکردی پس پیران را گویند کہ شما چرا چنین پیری و پیشوائی مے کردید کہ بندگان حق را و امت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را از راہ راست کہ شریعت محمدی ست بیرون میکردید آنزمان این پیران گویند کہ چون ایشان بر ما بطریق ہجوم جاہلان پیش آمدند ما نیز چیزے از شرم خود نمیگفتیم و بعضی از یکدیگر منکر شوند کہ پیر و مرید نہ ایم چون خدائے علیم و علام ست حکم کند کہ ہر ہمہ را یعنے پیر و مرید و شیطان را در دوزخ انداز ید و آن کہ پیران کامل اند و مریدان خود را

Marfat.com

خود را در متابعت حضرت رسول علیہ السلام مستقیم داشتہ اند در روز قیامت در گرمائے قیامت استادہ شوند کہ گفتہ اند آفتاب را برزدہ روی ست الحال در چہارم آسمان ست و یک روی بجانب ماست و پیش این یک روی ہفتاد حجاب برفست کہ در پیش روے آفتاب میرود و اگر نہ تمام عالم را بسوختی و دران روز زمین دیگر میفراشید کہ آن زمین سفید باشد کما قال اللہ تعالیٰ یَوْمَ تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَیْرَ الْاَرْضِ وآن روز آفتاب را یک نیزہ وار بر زمین نزدیک کنند و ہر ہمہ رویہائے آفتاب را پایان کنند و فروے را چندان عرق پیدا شود کہ ہشتاد شتر تشنہ اگر خورند سیراب شوند و ہفت طایفہ در زیر سایۂ عرش باشند چنانکہ عالمان عامل و امیران عادل و آنکسانیکہ شب و روز دو صد آیت از قرآن بخوانند و مؤذنان حی و کسی کہ خدمت علما کند و کسی کہ در خرید و فروخت خود را فریب ندہد و کسی کہ بر زنا قادر شود و از ترس خدای عزوجل دور شود و روزہ داران بیض و استغفار گویان در وقت سحر و براشتران بہشت سوار باشند دران روز پیران کامل را فرمان شود کہ در زیر عرش روید ایشان گویند مریدان مایان ایمان بخدا و رسول آوردہ بودند و امر و نہی را قبول کردہ بودند اما بسبب گناہان در دوزخ روند الٰہی ما بہ بخش فرمان شود کہ ایشان گنہگار بودند ہمہ را بدوزخ فرستم پیران کامل دران وقت سوگند یاد کنند کہ مایان بہ بہشت نرویم تا مریدان خود ہمراہ خود بہ بہشت نبریم چنانکہ در کلام مجید فرمودہ بودی قولہ تعالیٰ یَوْمَ لَا یُغْنِیْ مَوْلًی عَنْ مَوْلًی شَیْئًا وَّلَا ہُمْ یُنْصَرُوْنَ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ اللّٰہُ ۔ کہ در روز قیامت یاری را از یارے نے نیاز نسازد از عذاب مگر کسے کہ ایمان آوردہ باشد حکم شود از حق تعالیٰ کہ ایشانرا سلاسل در گردن و کمر اندازید و بسوے بہشت کشید چنانکہ در خبر ست قولہ لِلّٰہِ عِبَادٌ یُسَوَّقُوْنَ اِلَی الْجَنَّۃِ بِسَلَاسِلَ اگر جملہ ملائک در یک تلہ بنشینند از جائے جنبانیدن نتوانند و جملہ مریدان بایشان بہ بخشند و اگر در آمدن قیامت شکی آرد کہ کے خواہد شد یا بگوید کہ قیامت چرا نمیشود کافر گردد و اگر تقدیر نیکی و بدی ہر دو از حق نداند کافر شود و اگر بعد از مردن زندہ شدن را حق نداند کافر شود و سیوم شرط از شرایط بقائے ایمان اینکہ دست و زبان از رنجانیدن خلق نگاہ دارد و ازان کہ مبادا کہ رنجانیدن خلق خدائے را حلال داند کافر شود چنانکہ

Marfat.com

تقلست کہ امیر المومنین عثمان رضی اللہ عنہ روزے بندۂ او بی ادبی و بے فرمانی کرد حضرت امیر گوش او را بتافت باز گوش مبارک خود پیش غلام داشت وگفت کہ گوش من نیز بمال غلام گوش او کشید امیر گفت کہ بشیتر بمال کہ از خدا میترسم غلام گفت شما کہ خواجۂ من ایدا از خدائے میترسید من چرا نترسم گفت ترا آزاد کردم و

نیز روزے حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم مسواک بدست بجائے وضو نشستہ بود وکنیزک بآب رفتہ بود زود بیامد حضرت گفت نماز مرا ناوقت کردی اگر از خدا نترسیدی باین مسواک ترا میزدم بی بی عائشہ رض گفت یا رسول اللہ خیر الطاف میکنی کہ بمسواک ویرا ہیچ الم نرسد حضرت مسیح گفت یا حمیرا اگر بمسواک بزنم سوگند بخدا بہشت تا حساب نکند بہ بہشت راہ ندہد بی بی در گریہ شد و ہر دو چندان گریستند کہ بیہوش شدند **والیضا** بزرگوارے بود پسرک خورد در کنار داشت از غایتِ دوستی از کنار خود جدا نمیکرد روزی نشستہ بود وکنیزک آش آمد و سیخ در دست داشت و بر صاحبِ خود دست دراز کرد سیخ از دستش افتاد و بہ پسرک رسید پسرک در سیخ کشیدہ شد در حال افتاد و بمرد کنیزک از انجا بزمین افتاد و بیہوش شد صاحبش برخاست و سر کنیزک را در کنار گرفت و پسر خود را ہمانجا بسیخ کشیدہ ماند تا مردمان دیگر آمدند و سیخ را از پسرش کشیدند چون کنیزک بہوش آمد گفت چہ حال بود کہ بیہوش شدی کنیزک گفت از ترس شما کہ در حق ما چہ خواہید کرد صاحبش گفت ترا آزاد کردم واز من مترس زیرا کہ تقدیر خدا بود کہ ذرہ زیادہ وکم نمیشود **والیضا** گفتہ اند کہ بزرگوارے بود غلام خود را از سبب بیفرمانی طپانچۂ چند زد باز بغلام گفت کہ تو نیز مارا طپانچۂ بزن تا برابر شویم غلام گفت کہ غلام را آزردن خواجہ را عارست گفت من نیز صاحب دارم واز آزردن او میترسم غلام گفت شما آزردن صاحبِ خویش ننگ ندارید از ہیبت بر زمین افتاد و جان را بحق تسلیم کرد آورده اند کہ غلام سیاہ در پیش ولیا آمد و تو بہ کشید و آن بزرگوار گفت برو ہر کرا رنجانیدۂ از وے طلب بخشش کن تا ترا ہم بہ بخشد آن غلام ہمچنان کرد ناگاہ بجائے رسید و بیہوش شدہ افتاد چون بہوش آمد پرسیدندش کہ حال چہ بود

گفت

Marfat.com

گفت حکم پیر را بجا مے آوردم و درین جا نگہ خرے را چند چوب زدہ بودم بیادم آمد کہ بخشش از کہ جویم و بجل از کہ خواہم و ہم ازانجا گفتہ اند کہ جوانے در پیش پیر توبہ کرد چون از جانب پیر باز گشت باز پیش پیر آمد و گفت در وقتی کہ گناہ مے کردم خدا تعالے میدید پیر گفت ایغافل تو ندانستہ کہ خدائے علیم سر و اخفی است گفت وائے بر من کہ پیش اینچنین خدائے گناہ مے کردم نفسی سرد بر آورد و جان بحق تسلیم کرد و بعضی گفتہ اند کہ حکم ایمان خوف و رجاست و ایمان تعلق بہر دو دارد چنانکہ گفتہ اند۔ اَلْخَوْفُ ذَکَرٌ وَالرَّجَاءُ اُنْثٰی یَتَوَلَّدُ مِنْهُمَا حَقِیْقَةُ الْاِیْمَانِ **بیت**

مرغ ایمان را دو پر خوف و رجاست * مرغِ بے پر را پرانیدن خطاست **چہارم** سبب شرایط مشہورۂ ایمان را بجا آوردن شرط بقاء ایمان ست۔ اول ہستی خدا را و بہشت و دوزخ را بغیب باور داشتن **دوم** علم غیب را خاصۂ حق تعالے دانستن **سوم** با اختیار خود ایمان آوردن **چہارم** حلالہائے خدا را حلال اعتقاد کردن **پنجم** حرامہائے خدا را بحرام اعتقاد کردن **ششم** برحمتِ حق تعالے امیدوار بودن **ہفتم** از عذاب او ترسیدن و تفصیل ایشان در رسالۂ عصمۃ الایمان بیان کردہ ام و اینجا از برائے آن گفتہ شد تا اگر یکے از ایشان منکر شود و بجا نیارد ایمانش زوال پذیرد اما دانستن حلال و حرام ہم مہمات ایمانست کہ کثر وقوعہا و الناس عنہا غافلون۔ قولہ علیہ السلام اَلْوَیْلُ لِلْجَاهِلِ مَرَّةً وَلِلْعَالِمِ سَبْعِیْنَ مَرَّةً۔ زیرا کہ عالم را پرہیزیدن از شبہات و بدعات و مباحات کہ در نظر جاہل قبیح نماید لازم ست تا در متابعت ایشان عامۂ خلق در ضلالت نیفتند لقولہ علیہ السلام زَلَّةُ عَالِمٍ زَلَّةٌ عَالَمٍ چون عالم در بعضی امور کہ بعضی مباح گفتہ اند امید عامیان در گذرند و در حرام افتند و حلال دانند کافر گردد چنانکہ در مجموع خانی معاملات آوردہ اند کہ ہر کہ شیرۂ جو و گندم و برنج و ارزن را بخورد و حلال داند کافر شود و اگر خمر بخورد چون شپلیدہ انگور کہ بہتر تا کف پیدا کند و مست کنندہ شود و یا مویز و خرما و نیشکر شی مست کنندہ سازد عاصی شود زیرا کہ این را مطلق حرام دانستہ باشند و دران شبہہ حلال آرد و حال آن کہ حلال

Marfat.com

در بیان خمر خوردن

نیست کافر شود که در مشارق و تنبیه ابو اللیث و ذخیرة الملوک و نیز در مشروق المشارق بر نیطریق مذکور ست که پیغمبر علیه السلام گفت هر که خمر بخورد ایمان از دل او چنان بریزد چنانکه کوزهٔ پر از آب که کسی باز گونه کند و بر روی خود گرداند و هیچ آب نماند و شکم او در روز قیامت از خبال دوزخ پر کنند اصحاب رضوان الله علیهم پرسیدند یا رسول الله خبال چیست و چرا خورند گفت ریم و زرداب دوزخیان که در دوزخ جمع شود و گل گردد چون آن را بخورند گوشت و پوست و روده های ایشان بریزد باز در طرفة العین برای عذاب برویانند و از نیجهت خورند که نام ایشان را تبدیل کنند و نامهای دیگر نهند چون یکنی و شیره و بوزه و سکو پس رسول علیه السلام گفت که زنهار صد زنهار از دانشمندان خمر خواران دور باشید و باید که با قوال ایشان هیچ اعتبار نکنید و در **بوستان ابو اللیث** ست که از دانشمندان که وی ثقه نباشند دور باشید و از ایشان علم نگیرید و بمسئله ایشان اعتبار نکنید و با ایشان مجالست نکنید قوله علیه السلام الصحبة تؤثر و **ایضا** قوله علیه السلام مثل الجالس الصالح کمثل العطار و مثل جلیس السوء کمثل النفاخ و نبی علیه السلام در باب خمر حدیث فرموده است که کل مسکر خمر و کل خمر حرام و خمر را از خمار گرفته اند و خمار دامنی را گویند که روی پوشد باشد پس خمر گویا که روی عقل بپوشد پس در شرح مشروق ست که خمر ازان جهت فرموده اند که اگر کسی خمر سازد جو و گندم و ارزن و برنج سازد و آنرا خمر ندانند کافر گردد و خمر بر پنج نوعست یکی آنکه از انگور و خرما و مویز و عسل گیرد و چهار دیگر که از جوبات مذکورست قوله علیه السلام کل حبوبات اذا خرج من هیئتها الاصلیة فهی ملعونة و من اکلها فهو ملعون و در بعضی ولایتها که از عدس و جو سرکه می گیرند حرام ست زیرا که شپلیدهٔ غلهاست چون تغیر یابد حرام شود **مسئله** اگر میوهٔ پنیر و شیر هر چند فاحش باشد حلال اند آورده اند که **امام محمد غزالی** را قدس سره العزیز پرسیدند که یا امام هیچگاه از شما تبسم ندیدیم گفت وقتی که من مقتدی بودم تبسم می کردم و یاران نیز مزاح می کردم اما چون مقتدا شدم یعنی پیشوا گشتم تبسم بر من حرام شد زیرا که اگر من تبسم کنم دیگران

Marfat.com

خندہ قہقہ را حلال دانند کافر شوند و من ماخوذ باشم و شیخ سفیان ثوری قدس سرہ العزیز در پلوان غیری مے رفت ناگاہ پایش بلغزید و در زراعت غیر رسید ہاتفے آواز داد کہ اے ثور نعلین در پاے چگونہ در پلوان دیگران میرفتی و نیز روزی پاے چپ در مسجد اول نہاد براے دخول باز آوازے شنید کہ یا **ثور** و نام او ابو سعید بود بعد ازان لقب خود را ثوری کرد آوردہ اند کہ حضرت **بایزید بسطامی** قدس اللہ سرہ روزے پاے چپ در مسجد برای درآمدن نہاد از براے کفارت بردہ آزاد کرد پس در وقت دخول مسجد پاپہارا از نعلین بکشد و بدامن پاک کند بعد ازان در مسجد نہد **نکتہ** کہ روزی در وقت خلافت امیر المومنین مرتضیٰ علی رضہ یکے از اصحاب آمد و پای از نعلین کشید و بسنگ دروازۂ مسجد بمالید مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ گفت اگر بر روی من مے مالیدی بہتر ازان بود کہ بسنگ مسجد مالیدی پس باید کہ چون در مسجد درآید ببیند کہ در مسجد اگر کسانی باشند کہ مشغول بذکر و بتلاوتِ قرآن نباشند و سنتی با مداد و یا پیشین نگذاردہ باشند سلام بگوید و اگر کسے نباشند سلام برین

طریق گوید اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِيْنَ و تحیت مسجد بگذارد دو رکعت در رکعت اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یک بار و سورۂ اخلاص سہ بار و در رکعت دوم بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار و بعد از فراغ رو بقبلہ بذکر و یا بتلاوت مشغول باشد و مادام کہ در مسجد ست بہ نیت اعتکاف باشد اگرچہ یک ساعت باشد و سخن دنیاوی نکند کہ گفتہ اند چون سخن دنیاوی کنند از دہن ایشان گندہ بوئے در مسجد پراگندہ شود و فرشتگان از مسجد بیرون آیند و بحضرتِ رب العزت بنالند کہ مایان را از بیت مبارک بیرون کشیدند از حق تعالےٰ ندا آید کہ صبر کنید کہ تا مکافات شما در روز قیامت از ایشان بگیرم + و در **خبر ست** کہ توبۂ چہار کس قبول نہ افتد یکے سخن کنندۂ دنیاوی در مسجد دوم کسی کہ در حالت مجامعت و بول و غائط و استنجا سخن کند

Marfat.com

سیوم در وقت وضو و غسل زیرا که در وقت مجامعت و غسل کراماً کاتبین پشت داده باشند که تا بعورت او نگاه نکنند پس چون آواز کند ایشان گویند لعنک الله که ما از تو شرم داریم و تو از ما شرم نداری و از برای نوشتن ناچارست که روی باو آرند و نویسند چهارم در وقت مذاکرهٔ عالمان و وعظ و پند نصیحت شاید که سلام هم نگوید که گوش داشتن در وقت وعظ و خطبه فرض ست و جواب سلام سنت پس ترک او اولی ست و نیز جواب سلام نگوید اگرچه فرض ست که استماع وعظ و خطبه فرض عین ست و جواب فرض کفایت ست چنانکه در مجمع الملک ست که درینوقت از دریا عمان تا حد عراق ازینطایفه حج ساقط ست زیرا که از یکطرف خطر دریائی ست و از طرف دیگر با جدادن بمردم روافض بدعت ست پس در عبادتے که بدعت آید ترک آن اولیتر ست و نیز بسیار مسایل ست که امام اعظم رح دران توقف کرد یکے ازان ختنه کردن ست اگر خوردک را ختنه کردن فرمایم طفل بیگناه را رنجانیده باشم و اگر بالغ را گویم از برای سنت فرض را برهنه کننده باشم و این نشاید و صاحبین گفته اند که کم از ده سالگی را سنت را بجا آرند و اگر بحد بلوغ رسید بقول علماء ثلثه ختنه کردن ساقط شود که فرض را از جهت سنت برهنه کردن نشاید و نیز در طحاوی آورده ست اِذَا بَلَغَ الصَّبِیُّ عَشْرَ سَنَةٍ لَا یَجُوْزُ لَهٗ اَنْ یَّنَامَ مَعَ اُمِّهٖ وَاُخْتِهٖ وَالْاِمْرَاَةِ الْاَجْنَبِیَّةِ وَعَلَیْهِ الْفَتْوٰی و در رساله شاه قاسم بدرالدین کروری آورده ست که در بنی اسرائیل عالمی بود که متابعت نفس و هوا آشکارا کرده بود و خواست که از گناهان باز گردد و توبه کند به پیغمبر وقتش وحی آمد که آن عالم را بگوید که تا هر کس که بگفته و دیدهٔ تو بگناه دلیر شده اند تا ایشان را از افعال بد باز نگردانی توبهٔ تو موقوف ست بایشان قبول نه افتد و چون از مسجد بیرون آید اول پای چپ بیرون نهد و حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمود که هر که از مسجد بیرون آید و نظر سوی آسمان کند و این آیت بخواند قوله تعالی رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ خدایتعالی او را بنظر رحمت بنگرد و در تفسیر مدارک این آیت ست قوله تعالی وَلَا تَرْكَنُوْا اِلَى الَّذِیْنَ ظَلَمُوْا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ

و چونکه از مسجد بیرون آید پای چپ را بیرون نماید باسمان نظر کند

Marfat.com

اَوْلِیَاءَہٗ اِنْ اَوْلِیَآؤُہٗ اِلَّا الْمُتَّقُوْنَ وَلٰکِنَّ اَکْثَرَھُمْ لَا یَعْلَمُوْنَ لَا تَنْصُرُوْنَ واز حضرت شیخ نوری منقول ست که در دوزخ بیابانے
است از آتش که لَا یَعْلَمُ طُوْلَھَا وَعَرْضَھَا اِلَّا اللّٰہُ پس دران بیابان جاے عالمان
باشد که از براے گرفتن مال دنیاوی بردرهاے ملوکان وامرا و تونگران نشسته باشند
و قربتِ ملوکان جویند و در پیش ایشان تملق کتملق الهمزه مے کنند و اکثر اوقات
از ترس ایشان مسئله شرعیه را هم نمی کنند و از جهت مال دنیاوی ترک امر معروف
و نهی منکر مے گیرند نعوذ باللہ من افعال قبیحهم وَقَالَ عَلَیْہِ السَّلَامُ فِرُّوْا مِنَ الْعُلَمَآءِ
الَّذِیْنَ اتَّخَذُوْا بَابَ الْاُمَرَآءِ تَحْصِیْلَ الْمَالِ فَھُمْ کَذُبَابِ الْخُضْرَۃِ تَصْبِرُ عَلَی الْقَذْرَۃِ
وایضا قوله علیه السلام اَلْعُلَمَآءُ اُمَنَآءُ اللّٰہِ تَعَالٰی اِذَا لَمْ یُخَالِطُوا بِالْاُمَرَاءِ فَلَوْ خَالَطُوْھُمْ
بِالْاُمَرَاءِ فَھُمْ لُصُوْصُ الدِّیْنِ و در عمدة الاسلام ست هرکرا علم بیفزاید و
عمل و تقوی نیفزاید گویا که بخداوند خود عداوت و دشمنی میکند کقوله تعالی وَلَا تَکُوْنُوْا
کَالَّذِیْنَ یَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ وَالَّذِیْنَ یَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ کَبُرَ مَقْتًا
عِنْدَ اللّٰہِ و نیز بزرجمهر را پرسیدند که صحبت که باید کرد گفت با عارف گفتند
عارف کیست گفت عالم گفتند عالم کیست گفت کسی که از ترس خدای تعالی خود را
از همه کمتر داند لقوله تعالی اِنَّمَا یَخْشَی اللّٰہَ مِنْ عِبَادِہِ الْعُلَمٰٓؤُا حضرت بایزید گفته
است مَنْ کَانَ بِہٖ اَقْرَبُ فَھُوَ فِیْ اَصْعَبِ خَطَرٍ و نیز حدیث حضرت ست صلعم
قال علیه السلام اَلْوَیْلُ لِلْعَالِمِ سَبْعِیْنَ مَرَّۃً وَلِلْجَاھِلِ مَرَّۃً زیراکه عالم پرهیزگار را
گویند که از ذرّهٔ گناه پرهیزد چنانکه پیش حضرت پیغمبر علیه السلام اعرابی نشسته بود
پیغمبر علیه السلام این آیت خواند قوله تعالی فَمَنْ یَّعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّۃٍ خَیْرًا یَّرَہٗ وَمَنْ یَّعْمَلْ
مِثْقَالَ ذَرَّۃٍ شَرًّا یَّرَہٗ پس اعرابی گفت یا حضرت ما را همان علم بس ست که ذرّه خیر را
تا توانم بعمل آرم و تکلیف بکنم و از ذرّهٔ شر تا توانم احتراز نمایم که ذرّه خیر را حرام
و ذرّهٔ شر را حلال دانستن کفر ست پیغمبر صلی الله علیه وسلم فرمود هٰذَا الرَّجُلُ
اَفْقَهُ النَّاسِ. **نقلست** که بزرگوارے در زیر سایهٔ دیوار غیرے نشسته
بود و کتابت میکرد حرف تر بود و خشک نمیشد خواست که از ان دیوار پارهٔ خاک بناخن

Marfat.com

برگیرد و بران حرف اندازد و در دل اندیشہ کرد کہ حق غیرست باز گستاخی کرد و دست پیش برد کہ چیزے سہل ست چون خاک بسر نوک گرفت ہاتفے آواز داد کہ باش چون سہل دانستی در قیامت مکافات یابی کاتب از ہول آن بیہوش شد صاحب سرائے بر آمد و سرش را در بغل گرفت چون بہوش آمد پرسیدش کہ حال چہ بود واقعہ را باو باز گفت صاحبِ دیوار نیز در گریہ شد گفت ترا بخشیدم و آن ذرہ علما را معلوم ست پس برائے استنجا از ملک و دیوار غیر کلوخے نگیرند اگر گرفتند باز در انجا اندازند و از ملک غیرے چوب برائے دندان نگیرند و آوردہ اند کہ روزے حضرت مرتضیٰ علی رضؓ با خاتون جنت بی بی زہرا رضی اللہ عنہا حکایت از داماد مہتر سلیمان میکرد کہ در وقت کار خیر دختر داماد خود را تاجے دادہ بود کہ تمام تاج را بگوہر ہر شب چراغ مکلل کردہ بود کہ ہر یک گوہر از نشان خراج ولایت می آرزید خاتون جنت غمگین گشت و دانست کہ مگر حضرت علی رض در داماد پدر من چیزے نیافتہ ست از مال دنیا وی پس ازینجہت بما حکایت او مے کند و ازین اندوہ در خواب رفت ناگاہ جمال جہان آرائے پدر را در خواب دید و گفت ای جان پدر حورانِ بہشت و من و مادر تو مشتاق لقائے تو شدہ ام شاید کہ از دار الفنا بدار البقا درین ایام رحلت نمائی چون از خواب بیدار شد حسن و حسین رضی اللہ عنہما را در پیش خود خواند و در روے ایشان مے دید گاہ خندہ مے کرد و گاہ گریہ مے کرد چون مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ آمد حالش چنان دید گفت اے خاتون جنت گاہی خندہ میکنی و گاہی گریہ مے کنی اینچہ حال ست بی بی گفت کہ من در خواب چنان دیدہ ام چون دیدار و لقائے جمال پدر و مادر و لقائے ایشان خواہم دید از فرحت میخندم و چون جدائی جگر گوشگان بیاد م آید از غم مے گریم و چون بی بی وفات یافت و دفن کردند بشی علی مرتضیٰ او را در خواب دید کہ مضطرست فرمود کہ یا خاتون چرا مضطرو دلگیر استادہ گفت سوزن از ہمسایہ آوردہ بودم از برائے دوختن جامۂ کہنۂ خود چون کہنہ را دوختم در فلان گوشۂ دیوار خلانیدہ ام و پارہ

Marfat.com

و بازگشته با و ندادم مرا به بهشت راه نمیدهند چون حضرت علی بیدار شد آن سوزن
را یافت و بصاحبش رساند شب دیگر در خواب دید که در قصرے از قصرهاے بهشت نشسته است
و حوران در پیش او صف زده استاده اند بخدمت یک زنی از زنان دنیا وی نیز در خدمت
خاتون جنت استاده بود مرتضی گفت که یا خاتون بهشت این زن کیست گفت این همان دختر
مهتر سلیمان پیغمبر ست که شوهر او را شما صفت میکردید الغرض چون فردای روز قیامت شود علم
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم که هفتاد ساله راه باشد استاده کنند و جمله ملکوت در جنبانند
از جای جنبانیدن نتوانند پس هاتفے از غیب آواز دهد که خدای عزوجل امر میکند که شیر من در دنیا
زور و قوت خود کس نمنوده بود و این زمان علم پیغمبر علیه السلام برگیرد و بسبب دامادی وی مرتضی علی یک
دست بر علم زند همچون گلدسته بردارد و جمله صلحا و علما بران علم باشند هر یک مانند گوهر شبچراغ بدرخشند پس
داماد مهتر سلیمان علم تاج دنیا وی وفا نیافت و شما تاج علم مصطفے را در عرصهٔ عرصات یابید و گوهر
شبچراغ در انمردان باشند و از صراط گذرانیده باشید پس ایعزیز جهد و کوشش تمام باید نمود در طلب علم
که عالم از ورطهٔ گنه احتراز کند و اگر دران افتد و حرام داند کافر نشود و جاهل از ورطهٔ مناهی قولاً و فعلاً و
اعتقاداً خبر نباشد و جهل در اسلام حجت نیست پس بحلال دانستن او کفر بود **در خبر ست** که
گناه بزرگ را اگر همیشه یاد دارد و از سبب آن از عقوبت حق تعالے ترسناک بود آن گناه خورد شود تا بصغیره
رسد عفو شود و اگر گناه خورد را فراموش کند و خورد داند بزرگ میشود تا بکبیره رسد پس از بهر همین
پیغمبر علم فرمود فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أُمَّتِي لِأَنَّ الْعُلَمَاءَ سِرَاجُ الدِّينِ وایضاً قال علم
سَأَلْتُ جِبْرَائِيلَ عَنْ فَضِيلَةِ الْعُلَمَاءِ قَالَ هُمْ سِرَاجُ أُمَّتِكَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَوْحَى اللَّهُ إِلَى نَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ عم
الْعُلَمَاءُ أَهْلِي وَعِيَالِي وَسَائِرُ النَّاسِ عَبِيدِي وَمَا لَهُمْ مَالِي عَلَى عِيَالِي فَلَهُ الْجَنَّةُ وَلَا أُبَالِي وَمَنْ ضَيَّعَ مَالِي عَلَى
عِيَالِي وَلَهُ النَّارُ وَلَا أُبَالِي وقوله عم مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ ذَرَّةٌ مِنْ بُغْضِ الْعُلَمَاءِ يُبْقِي فِي جَهَنَّمَ دَهْرًا
طَوِيلًا **تعلست** که در زمانهٔ هارون الرشید ارکان دولت با و مجادله کردند که تمام ایمهٔ خزائن
بر علما صرف میکنی و باین طایفه درویشان که مستقبل قبله نشسته اند و در عبادت حق تعالے
مشغول اند و علاقه از خان و مان بریده اند میل کم داری او گفت که استحکام دین نبوی و قوام شریعت
مصطفوی و احکام عقاید یقینی بعالمانست و علم هرچند که بعمل باشد جهل کس بشفاعت وی بهشت و نعم

Marfat.com

و عابد اگرچه در متابعت عالم باشد تنها در بهشت رود والا بدوزخ لقوله علیه السلام
شَفَاعَةُ اَرْبَعَةِ نَفَرٍ حَقٌّ اَوَّلُهُمُ الْاَنْبِيَاءُ ثُمَّ الشُّهَدَاءُ ثُمَّ الْاَطْفَالُ لِاَبَوَيْهِ پس ارکان
دولت گفتند بیائید که امتحان کنیم یکے شخص را در میان زجاجه در آوردند و آن زجاجه بهیکل
آدمی درست اندام راست کرده بودند و در اندرون آن زجاجه جای روغن و آتش کرده
بودند چون شب شد آتش درو کردند پس تمام از سر تا پاے یک نور مینمود و آن شخص را گفتند
که در صومعه فلان عابد برو و امتحان کن چون آن شخص در صومعه در آمد تمام صومعه پر
نور شد عابد از جای برجست و گفت مَنْ اَنْتَ آن شخص گفت اَنَا جِبْرَائِيْلُ گفت شما را
مراتبه پیغمبری شد زیرا که ریاضت بسیار بجا آوردید و مشقت تمام کشیدید الحال حکم
باریتعالی عز اسمه بر اینست که شما پیغمبر شوید و من جبرائیل ام هر معجزه که از شما خلق مے
خواهند من بر شما خواهم آمد و باتمام خواهم رسانید شما را باید که فردا دعوی پیغمبری را
بکنید و دعوت نمائید عابد گفت اگر فردا شما نیائید من چگونه خواهم کرد گفت روا باشد
که جبرائیل هرگز دروغ نگفته است عابد قبول کرد و آن شخص باکرام تمام از صومعه
بیرون آمد باز پیش عالمی رفت که بغیر از فرض خدا هیچ نوافل بجا نیاورده بود و شب
بفراغت خواب میکرد چون در پیش او رفت از انگشت پایش کشید عالم به هیبت بیدار
شد و خانه را پر نور دید کلمهٔ تمجید گفتن آغاز کرد دید که از پیش او نمیرود و گفت کیستی
آن شخص گفت منم جبرئیل که تو پیغمبر شدی و حق تعالی درود مے فرستد که شما علم
بسیار کردید الحال باید که پیغمبری قبول کنید عالم گفت که اے ملعون بعد محمد بن
عبد الله کسی را پیغمبری نیست دست بر چوب برد و سقطش گفت و خواست که چوب
بر سرش کوبد آن شخص از پیش او گریخته در خانه خود آمد و چون روز شد بادشاه
و ارکان دولت آن شخص را در پیش خود خواندند و پرسیدند واقعه باز نمود
همه ارکان دولت و بادشاه امام یوسف را پسندیدند که عابد کافر شد
زیرا که اینمقدار ندانست که بعد از محمد صلی الله علیه وسلم پیغمبر دیگر نباشد و عالم
ایمان خود را بسلامت برد پس معلوم شد که استحکام شریعت محمدی بعالمان

شفاعت چهار فرقه حق است چنانچه در حدیث است

۵۰

درین قصه فضیلت عالم است بر عابد که عابد بکفر رسید و عالم جان خود محفوظ داشت

Marfat.com

است که نگهبانان دین اند نه بعابدان و زاهدان اے برادر احتراز کن از عابد عامی
و جاهل و از عالم ناپرهیزگار و غافل آورده اند که سه صد و شصت مریدان
امام حسن بصری قدس الله روحه در ظاهر و باطن مانند او شده بودند اگر در آتش
مے نشستند چنانکه در آئینه آتش مے نمود در ایشان چنانکه آورده اند که یکے
از ایشان واصل نام بن حارث روزے چند بخدمت امام حاضر نشد امام کسے را فرستاد
تا او را دعوت کند چون آنکس رفت سلام داد جواب نگفت فرستاده گفت ترا امام رح
میخواند گفت بخدمت امام بمردمک چشم مے رفتم اما بطفیل امام بخدائے رسیدم
والحال برفتن پیش امام خود خدائے رخصتم نمیدهد چون آنکس پیش امام رفت و
واقعه باز نمود امام وے را باز فرستاد و گفت بگو که امام خود خواهد آمد والا بیا آن
شخص رفت و گفت که امام اینچنین گفته است گفت از آمدن او فدا باشم اما برفتن من
رخصت خدائی نیست چند کرت آنکس درمیان گشت آن مرید اجابت ننمود عاقبت امام خود
پیش او آمد و از آمدن امام نیز برنخاست و جواب سلام نگفت امام گفت که اینطریق از
کجا بشما رسید گفت که هم از طفیل شما بخدائے رسیدم امام گفت این را حجتی باید تا
واقعه راست باشد ناگاه تخت نورانی بالائے سر واصل آمد و استاد چنانکه نور
او بنور آفتاب غالب شد واصل بر بالائے آن تخت سوار مے شد و باز
فرود مے آمد و آن تخت غائب شد امام گفت روز دیگر نیز باید نمود تا کارت
باتمام رسد قبول کرد روز دیگر از طرف ولایت بصره مردمان حاضر شدند روز
دوم چون امام رفت وے همچنان در خری و بے ادبی خویش بود امام گفت کرامت
دیروزینه امروز باز پیدا باید کرد باز تخت پیدا شد و آمد امام گفت سوار شو هر چند
که قصد کرد نتوانست سوار شدن امام گفت ای لعنة الله چرا راه مرید من زدی آن
تخت در هوا بماند دود سیاه و پراگنده شد واصل خجل و شرمنده شده در پائے امام
افتاد و تائب شد گفت یا امام اینچه بود گفت تخت شیطان بود دی روز چون
من بطرف او نگاه کردم زنجیرے در دست داشت دست دراز مے کرد

ذکر مرید حضرت شیخ حسن بصری که واصل نام داشت که بدعوت پیر پیش پیر خود نمیرفت و شیطان لغزانید او را

Marfat.com

وسوار میشد چون من امروز نظر کردم نتوانست زنجیر را پایان کردن از ترس من چون لعنت کردمش گم شد و گفته اند که بعد از وفات بغیر اذن واصل خود را پیر و پیشوائے خلق کرد و بسیار جہال را از دین حق بر باطل انداخت و معتزل کرد از انجملہ مریدان عبد الواحد بن زید و حبیب عجمی را اذن داده بود که پنج خانواده از عبد الواحد بن زید پیدا شد اول زیدیه دوم فضیلیه که تعلق بفضیل بن عیاض دارد سیوم ادہمیه چہارم ابو ہریریه پنجم چشتیه که تعلق بمشاد دارند و نه خانواده از حبیب عجمی پیدا شده اند چون عجمیه دوم داؤدیه سیوم کرخیه چہارم مقطعیه پنجم فردوسیه که تعلق بجنید بغدادی رحمۃ اللہ دارند ششم عباسیه که تعلق بخواجه عثمان مغربی دارد هفتم سہروردیه که تعلق بشیخ ابو نجیب سہروردی دارند هشتم کبرویه که تعلق بشیخ نجم الدین کبیر دارند نهم ستاریه که تعلق به عبد اللہ ستاری دارند۔ **نقلست** از امام حسن بصری رح که هر که بغیر اذن پیر کامل ارشاد خلق کند ضال و مضل باشد و این چہارده خانواده بر حق اند و هر یکے بعض یک و بعضی تا چہار تا پنج کس را مرید میگرفتند این که هجوم و جماعتی مردمان مے روند و پیرے مے گیرند و پیر میگوید که شما را چیزے نمیدانیم از طوار و انوار گویا که همان پیر او همان نیست بلکه شیطانست که ایشان را از راه حق بر باطل خواهد انداخت و در مضلت اندازد چنانکه روزی امام حسن بصری رضی اللہ عنه مر اصحاب خود را گفت که شما مثل اصحاب رسول خدا هستید ایشان خوشحال شدند امام گفت بریش و فش نگنه از روی عمل که اگر شما ایشان را دیدید بودید همه را دیوانه میدانستید بسبب آنکه از جمله تعلقات دنیاوی منقطع شده بودند اگر ایشان را شما را میدیدند همه را کافرے دانستند **و نیز روزے** کسی امام را پرسید که امام مسلمان کیست گفت مسلمانان در زیر خاک خفته اند و مسلمانی در کتاب است **نقلست** که روزی امام بر قبر مرید خود نشسته بود و گریه مے کرد و گفت اے یاران هر کسے این گور را گور خود دانید از میان یکے گفت که آری خواهد آمد امام رضی اللہ تعالے گفت لابل هر چه آمدنی است آمده پندارید مر همه خندان گریستند که آن خاک را گلابه کردند اینست طریق مریدان از بنجاست که

Marfat.com

سید جلال جہانیان بخاری ثانی کہ پیر ماست در روضۂ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم نشستہ بود کہ بالا کبوترے آمد از روضۂ مبارک میگشت حضرت ایشان میگفتند اے درویش نے ادب بنشین چون بنشست شیخ فرید عطار بود از گفتۂ سادات دل تنگ شد حضرت گفت کہ یا شیخ شما علم کردہ اید یا نہ گفت من سفید طلب دارم سید جلال بخاری رحمت اللہ علیہ گفت گہی شیطانزا دیدۂ شیخ فرید الدین گفت یک مرتبہ دیدہ ام اگر آن باشد خواہد باشد حضرت ایشان گفت چگونہ بود شیخ عطار گفت یکمرتبہ دیدہ ام در الہانور چہار مستورۂ سیدزادہ خواہران بودند بی بی نور و بی بی حور و بی بی تاج و بی بی شہ باز دختران بی بی تاج در باب ہر ہمہ اولیا بودند بی بی نور در بستم روز روزہ افطار میکردی من ہم کمر ہمت مردانہ بستم کہ من نیز بدارم چون نظر کردم از چہار ده روز بیشتر رفتن نتوانستم روز چہاردہم علی الصباح رو بمشرق افتادہ بودم و چون شعلۂ آفتاب برآمد در میان او چیزے سفید بود در آمد و در دہانم رفت تشنگی و گرسنگی از من برفت اما در دلم چندان کدورت و سیاہی بنشست کہ آنچہ از علم بواطن و مراتب درویشان مے دانستم از باطنم جملہ رفت خواستم تا خود را در چاہے آویزان کنم چون آویزان کردم آواز داد کہ کار تو بمراد آمد برآی چون برآمدم ہیچ سیاہی از دل من نرفتہ بود باز خود را آویزان کردم باز آواز کرد کہ برآے باز بدر آمدم باز از خاطرم سیاہی نرفتہ بود ہمچنان مدت شش ماہ آویزان مے شدم و مرا بیرون میکشید و بعد از شش ماہ چون آویزان شدم باز آواز کرد کہ کار تو برآمد از نیچاہ برآے گفتم اے ملعون تو از من چہ میطلبی چون شناختش بار دیگر آواز نکرد و آن سفید از دہانم بیرون شد و در خاطرم صفائی پدید شد و آنچہ از بواطن من چیزی رفتہ بود باز آمد پس سید جلال گفت کہ سفیدی در عین سیاہی ست زیرا کہ اگر شما را علم مے بود شیطان روزۂ شما نمی شکست و در مدت شش ماہ شما را فریب نمیداد و از روضۂ مبارک بالا نمی پرید یے کہ پاے نہایت بالاے روضہ بود

Marfat.com

پس شیخ عطار گفت که یا سید جلال شما که علم کرده آید شیطان را هم گهے دیده اید گفت
دو مرتبه یک کرت دیں زمان دیدم زیرا که چون من درون روضه سر در آوردم
از عقب کسی فریاد کرد یا سید جلال بشما کارے دارم من بفراست علم دریافتم که
در اینچنین محل که من بزیارت روضه حضرت مے روم و مرا منع مے کند نباشد مگر
شیطان گفتم لعنة الله چه کارداری و دیگر روزے دیدم که کلام الله در دست
گرفته بود گاهی پیدا میشد و گاهی غائب گفتم لعنة الله بکلام حق چه کارداری
شیطان کلام الله را در دست انداخت و رفت بعد ازان حضرت خواجه عطار در طلب علم
مشغول شد ای برادر خوف این مبلغ باید کردن که مهتر داؤد علیه السلام همیشه گریه میکرد و
از گریه کردن نمی آسود و چشمان مبارکش ورم گرفت مهتر جبرائیل علیه السلام آمد و گفت
ای داؤد گریه برائے چیست گفت ازبرای آنکه اگر مارا از کار آخر بیاگاهانند مهتر جبرائیل
گفت که خدای تعالیٰ میفرماید که اگر چندان گریه کنی که سنگ خارا باب چشم بگدازی آگاهت
نکنم و محمد آخر الزمان آید که از طفیل او جمله موجودات در وجود آوردم اورا نه آگاهم
مرا با دو لام کارست یا از جانب راست بعد از خروج ارواح آواز آید لَا یَخَافُونَ
و یا از جانب چپ آواز آید کَا یَشْتَرُونَ و نیز مهتر یحییٰ علیه السلام چون بغایه
جوانی رسید چندان گریه میکرد که رخساره مبارکش ورمیش شد و چون افتاد هر دو طرف
استخوان می نمود و مهتر ذکریا علیه السلام گفت که ای پسر من دعا کرده بودم که خداوندا
پسرے ده که پیغمبر مرسل باشد و پیش ازین نام بنام او کسی نهاده باشد بفرمان
خدائے نام شما یحییٰ نهادم و شما چندان گریه مے کنید که روز روشن بر من تاریک
شد حال چیست گفت ای پدر جبرائیل آمد و گفت که میان دوزخ و بهشت وادی
ست که مسافت او قطع نشود مگر بآب چشم مهتر ذکریا علیه السلام گریه کرد و گفت
ای پسر گریه دراز شد مرا نیز گریه باید و رجا بیشتر از خوف باید لقوله تعالیٰ سَبَقَتْ
رَحْمَتِی عَلَی غَضَبِی چنانکه حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم با خداوند خود التماس
کرد که یا رب العزت حساب امت من بدست من بده از پیش پیغمبران دیگر

Marfat.com

دیگر شرمندہ نشود حق تعالے گفت یا محمد احضرت ما ارحم الراحمین ست میخواہد کہ پیش تو نیز شرمندہ نشود **حکایت** آن جوان یاد کن و آن چنان بود کہ روزی جوانے پیش شما آمد و گفت کہ یا رسول اللہ گناہی عظیم دارم و بگو کہ مانند ما گنہگارے را در کدام دوزخ در اندازد و شما فرمودید کہ چہ گناہ کردہ جوان گفت عاشق دختر بودم و او پارسا بود و ہیچ نوعے با فعل ناشایستہ نمیکرد و چون از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود بشب رفتم و او را از گور کشیدم و خواستم کہ با او مجامعت کنم دست راست بر اندام نہانی خود نہاد و ہر چند کہ تکلیف کردم دور نتوانستم کرد کار دکشیدم و دستش را ببریدم باز دست چپ بر اندام نہانی خود نہاد آن را نیز بریدم و کار ناشایستہ بدو کردم و چون روان شدم از عقب آوازے شنیدم کہ ایجوان مرا در این معرکہ مردگان جنب و شرمندہ کردی بروز عرصات شرمندہ شوی یا رسول اللہ پس جزائے من چہ باشد شما فرمودید کہ از پیش من دور شو تا از شومیت تو بر من عذاب نازل نشود و آن جوان از پیش شما برخواست و راہ بیابان گرفت و گفت یا صمد احمد مرا از حضرت خویش براند و در حضرت پاک تو آمدہ ام از پیش خود مرا مران بارے خیرم کن کہ ما را در کدام دوزخ خواہی برد من از کرم خویش بر سر شرم نداکردم کہ ترا بخشیدم **و گفتہ اند** کہ در نیمیان یکے از عرب پیش حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم آمد و گفت یا رسول اللہ شنیدہ شد کہ حساب امت خود بدست خود التماس کردی چہ جواب یافتی پیغمبر علیہ السلام گفت ہر چند کہ خواستم بدست من نشد آنشخص شادی کردہ در رقص در آمد و دست را کوفتن گرفت حضرت رسالت پناہ علیہ الصلوٰت والسلام فرمود کہ سبب شادی چیست گفت از انکہ او ارحم الراحمین ست و مہربان ترین خلق از حضرت شما و مشفق از مادر و پدر بر بندگان ست۔ لقولہ تعالیٰ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا ۚ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ الآیۃ ابو ہریرہ بصری رحمۃ اللہ علیہ گفت قدس اللہ روحہ کہ ملازان گنہگاران گردان کہ اضافت ایشان بذات پاک خود کردہ و یا عبادی گفتہ و چون نامت غفار ست۔

Marfat.com

رحمت شما امروز عاصیان را در کار است پس ما را چہ غم از گناہ بسیار ست +
آوردہ اند کہ وحی کرد حق تعالے بسوی پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم کہ یا محمدؐ اگر تمامی خلق پیش بخیلترین مخلوقات باشد و خستہ خرما از و طلبید بدہد یا نہ پیغمبر گفت یا خداوندا خستہ خرما ہیچ کار وے نباشد و بی تکلیف خواہد داد گفت منکہ ارحم الراحمین ام و کمال صفت غفاری من اگر گناہ ہر یک مقدار پری آسمان و زمین باشند چون در مغفرت در آید آسان تر باشند از بخشیدن خستہ خرما و اگر گناہ بندگان نبودی پس صفت غفاری ما مہمل بودی و اینچنین بذات پاک من روا نیست۔
یحییٰ بن معاذ گفت خداوندا تو کہ بچندین عز و عظمت ما بچندین ذلت و فجوری عبادی میگوئی و اضافت بذات پاک خود میکنی از ین شرف و بزرگی ما را دیگر چہ بہتر ما را ہمین اضافت پسندست وَلَا تَقْنَطُوا ہنوز بجائے خود باشد و **در تفسیر منیر** در بیان این آیت ست یَا اَیُّهَا الْاِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِیْمِ الَّذِیْ خَلَقَكَ فَسَوّٰكَ **بزرگوارے** گفتہ ہت کہ ما را خطاب شود کہ چہ چیز غرہ کردہ بود ترا **جواب** گویم کہ یارب کرم شما و کریم آنرا گویند کہ بخشد و منت نہ نہد و اکرم الاکرمین آنرا گویند کہ چون شخصی گنہگار را خطاب شود کہ فلان گناہ شما را بخشیدم پس مانند آن گناہ از تمام عالم بہ بخشد **اے برادر** ہر چند گنہگاری بامید کرم او امیدوار باش کہ امن و ناامیدی بغایت ہر دو کفرست و چون ایمان را دانستی کمال او را باید دانست۔ **در ذخیرۃ الملوک** آوردہ است کہ ایمان را چہار کمال ست۔ اقرار و تصدیق و عمل بالارکان و متابعتِ رسول علیہ السلام و ہر کرا اقرار نیست او کافرست و ہر کرا اقرار ہست و تصدیق نیست او منافق ست و منافق بدتر از کافرست کما قال اللہ تعالیٰ اِنَّ الْمُنٰفِقِیْنَ فِی الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ و این ہر دو طائفہ را جاوید در دوزخ باید بود بریں اعتقاد باید کرد و ہر کرا اقرار و تصدیق ہست امّا عمل بارکان نیست او را مومن عاصی گویند بقول ہمہ اہل سنت و جماعت کہ ایمان زیادہ و کم بہتے شود چنانکہ قرص آفتاب ہر چند

در بیان کمال ایمان

Marfat.com

هر چند گرد و غبار روی محسوف میشود که او را سیاه کند اما قرص او را هیچ نقصان نمیشود
و هر چند که روشن شود قرص او نیز زیاده نمیشود پس ایمان بعمل زیاده نشود و بگناه
کمی و نقصان نه پذیرد پس عمل حسنه بارکان کردن از کمالات اوست نه زیادتی
و نه نقصان و عمل نیک کمالیت ایمان است چنانکه صیقل مرآینه را و عمل سیئه مر
کدورت است ایمان را نه نقصان چنانکه زنگ آئینه را و هر کرا اقرار و تصدیق و عمل
بالارکان است و متابعت رسول الله صلی الله علیه وسلم نیست او را مبتدع گویند و
مبتدع نیز همیشه در دوزخ باشد لقوله علیه السلام اهل البدعة کلاب
من اهل النار و بدعت کننده مانند کسی است که نان را باب تر میسازد و میخورد
و میگوید که نانخورش را خود یافتم پس از مبتدع احمق تر نباشد که متابعت حضرت
رسول الله را مانع و فعل خود ساخته را دین دانسته هر که غیر عمل را مقصود داند مقصود
نرسد که پیغمبر علیه الصلوٰة والسلام گفت کل بدعة محدث و کل محدث ضلالة و
کل ضلالة فی النار و گفته اند المبتدع من یجعل طریقا غیر طریق الشرع والشارع بایشان
دشمنی داشتن یکی از اصول دین است کما سنذکره انشاء الله تعالی و بایشان دوستی ترس زوال
ایمان است هر که ایشان را در مجلس بدست و یا بزبان غیبت کند و یا برنجاند خداوند
تبارک و تعالی از فزع اکبر که هر کسی را در پیش است او را امان بخشد قوله علیه السلام من اهان
اهل البدعة امنه الله من فزع الاکبر و نیز کسی که بایشان دوستی دارد و سخن نرم و
چرب گوید و ویرا در شدت یاری دهد در تفسیر منیر سلطان ابراهیم ادهم قدس سره
گفته است که نور ایمان و حلاوت شریعت از و بگیرند هر که اندوهناک شود از جدائی
یار اهل بدعت گو باکه کوشش بجزائی عالم مے کند لقوله علیه السلام من قد هن
لاهل البدعة سلب عنه نور الایمان و حلاوة السنة و ایما من تبسم علی وجه
اهل البدعة فقد اعان علی هدم الاسلام چنانکه در خبر است که هر دادود دم زنده پوشیده
در غاری فت واز خلق یکسو شده بحق مشغول شد بحکم رب العزت جبرائیل علیه السلام آمد گفت یا داود
چرا در غار رفتی گفت از قهاری و جباری میترسم جبرائیل علیه السلام گفت که خداوند تعالی بعزت و جلال خود

Marfat.com

نکنی چنانچہ آوردہ اند کہ مہتر عیسیٰ علیہ السلام نیز ہمچنان کرد و در خشت و غار نے نشست
بر و نیز ہمین خطاب آمد و بدوستان او دوستی کردن نیز یکے از اصول دین است قولہ تعالیٰ
یَوْمَ لَا یُغْنِیْ مَوْلًی عَنْ مَوْلًی شَیْئًا وَّلَا هُمْ یُنْصَرُوْنَ اِلَّا مَنْ رَّحِمَ اللّٰهُ در روز قیامت ہیچ کس
کہ مبتدع و خودرو باشد بی نیاز نزد یار او را از عذاب خلاص و شفاعت نتواند کرد مگر
کسے کہ ایمان بخدا و رسول خدا آوردہ باشد و در متابعت رسول اللہ مستقیم شدہ
باشد بدیگرے شفاعت کند و در ذخیرۃ الملوک مذکور ست کہ ہر مؤمن باید کہ
چہل کس را از مؤمنان و مؤمنات برادر خواندہ و خواہر خواندہ گیرد کہ فردا قیامت
بصفت ستاری ہر یکے را بہ بہشت چنان برد کہ ہر یکے از یشان پندارد کہ شفاعت
و برکت منست و دیگران را خلاص کردم نقلست کہ مروی بود ہیچ عمل ناخلہ چنانچہ طریق
اولیا رست نداشت کہ ماہر جا کہ نام انبیا و اولیا و صلحا و علمای شنودی می نوشت تا بغایتے
نوشتہ کہ یاد کردہ بر پشت خود میگشتاند قضا را روزی در آب غرق شد و از و دفترہا آب
برد و او خود دست و پا زدہ بصد حیلہ بیرون آمد و چون بر ساحل افتاد غمگین نشست کہ
ہیچ علم نداشتم مگر اینکہ از جملہ دوستی دوستان خدای تعالیٰ مہما یشان جمع کردہ بودم این
نیز از دست رفت ہمچنین غم در خواب رفت دید کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم
بجملہ انبیا و اولیا در چہارم آسمان نشستہ بست او خود را نیز در میان ایشان در آورد و تملقی
و پنہان نشستہ بود ناگاہ دید کہ فرشتگان آمدند و کوزہ انداختہ گرفتند و طبقہائے
پر از الوان نعمت آوردند چون بقصد او رسیدند او را منع کردند و گفتند کہ شما ازین جماعت
مایستید و برخیزید ناگاہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را بر و نظر افتاد و گفت
کہ او را کوزہ دست شستن بدہید و بہمراہ این جماعت بخورد زیرا کہ دوست دارندہ
این جماعت ست چون خود دلی را با یشان ہمراہ خورد و بیدار شد تمام معانی ولایت
در و جمع شدہ بود و نیز نقلست کہ سلطان ابراہیم بن ادہم قدس اللہ سرہ العزیز
در وقتی کہ امیر بلخ بود خواب دید کہ دو شخص پیش او آمدند در دست یکے دوات و در
دست دیگرے پارچۂ کاغذ گفت شما یان کیا یند گفتند کہ ما یان ہر دو فرشتہ ایم

فن
دوستان خدا و دوستی
دوستی کردن کی از اصول دین
است فن
دوستی و شفاعت یکدیگر
روز قیامت بشرطیکہ
ایمان بخدا و رسول داردہ
باشد ۱۲

فن
برادر دو اہر دینی از فن
شفاعت یکدیگر روز
قیامت فن ۱۲

۵۸

Marfat.com

که ناهار اولیاء الله را جمع میکنیم و باسمان می بریم گفت نام من نیز بنویسید
گفتند تو از ایشان نه گفت من اولیاء الله را دوست میدارم از وی در گذشتند و همه را ن
خواب بود که باز همان فرشتگان آمدند و آن کاغذ را نمودند که نام وی مقدم از
همه اولیا بود گفتند چون از تو گذشتیم فرمان خدا تعالی بر ین شد که نام او بنویسید و ی
دوستدار دوستان من است لقوله علیه السلام من احب قوما فهو منهم و جزاؤه بجزائهم
وحشره فی زمرتهم وان لم یعمل باعمالهم **نقلست** که بزرگواری بود گربه داشت که
در حرم او میبود و خاصیت آن گربه این بود که هرگاه در خانقاه آن بزرگوار مهمانان می
آمدند گربه نزدیک ایشان میرفت و تفحص میکرد که چند کسانند و در حرم می آمد و آواز
میکشید و ایشان خاصیت گربه دانسته بودند هر چند کرت که گربه آواز میکشید آن
مقدار مهمانان را خوردنی سر انجام میکردند آورده اند که یک روز بمقدار آواز او خوردنی
پخته بودند در وقتی که مائدهٔ حاضر آورده دیدند که یک کس ازان زیاده بود ایشان
گفتند که مگر گربه غلط شده است چون گربه در رسید دید که یک مرد بیگانه است در میان
گربه آمد و آنکس را بچنگال میزد چون تفحص کردند آنکس از مهمانان نبود **آورده اند**
که روزے دیگر برائے مهمانان دیگ نشانده بودند و بر روی آن دیگ بر غوله نبود
ناگاه ماری عظیم اندمان دیگ افتاد فی الحال گربه در رسید و از هر طرف آن دیگ می
گشت و فریاد میکرد و آن دیگ را بچنگال میزد ایشان گفتند که امروز نمیدانیم که این گربه
را چه حال ست و قهر میگردند و او را از انجا میرانند **آورده اند** که چون خوردنی پخت
و دیگ جوش میزد گربه ناچار شده خود را ان دیگ انداخت چون بزودی او را کشیدند
طاقت نداشت پس چون خوردنی مرد ار شد بکشیدند و می انداختند ناگاه دیدند
که اندرون دیگ مارے کلان پخته شده بود چون دانستند که کارے این بود آن
بزرگوار گفت که خود را فدائے درویشان ساخت باید که او را در کفن کرده دفن کنید **آورده**
اند که چون مردمان بزیارت آن بزرگوار میروند اول زیارت گربه میکنند بعده
بزیارت آن بزرگوار میروند ما روایت صحیح آنست که گربه مهمانان را بچشم سه تفحص

Marfat.com

الہ دہ الحب للہ والبغض

نیکرو بلکہ انہ باطنت خبر داشت ہنوز مہمان نرسیدہ بود کہ آن گربہ آواز میکشید و شیخ خود را خبر مے کرد پس ایعزیز معلوم باد کہ از سبب دوستی اولیاء اللہ گربہ را چندان کرامت حاصل شدہ بود پس ہر کہ خدمت و متابعت و دوستی اولیا گزیند پس چہ عجب کہ بدرجۂ ولایت نرسد اما کار باخلاص و متابعت کسی ست کہ مستقیم بشریعت بودہ باشد واو نیز تابع کسی باشد کہ بکار رسد نہ در خدمت و متابعت ہر آدم صورت و شیطان سیرت کہ در متابعت او بجز ضلالت نتیجہ نیابد **بدان زینجاست** کہ پیغمبر ما گفتہ است الحب للہ والبغض للہ پس ہر کرا اقرار و تصدیق و عمل بالارکان و متابعت رسول اللہ ست اورا اولیاء اللہ گویند چنانکہ بایزید بسطامی و ابوالحسن خرقانی و معروف کرخی قدس اللہ سرہم کہ ایشان ذرۂ قدم از شریعت تجاوز ننمودہ بودند و در جمع ملکی آوردہ است ہر اولیاء اللہ را اگر یک سر موی از شریعت تجاوز کند و حلال داند کافر گردد و اگر حرام داند پس از مراتب حق وولایت دور افتادہ باشد و اگر گوید کہ شریعت دیگر و طریقت دیگر و حقیقت دیگر و معرفت دیگر است درین خوف کفر است زیرا کہ عوام الناس گمان برند کہ بغیر شریعت مصطفی راہی دیگر ست کہ سلف نہادہ اند و باین ظن در فساد افتند اما اگر گوید کہ طریقت و حقیقت و معرفت زینہا و کمال شریعت اند روا ست چنانکہ آوردہ اند کہ روزی حضرت بایزید بسطامی ہمراہ اصحاب چند بزیارت بزرگواری رفت و گفتہ اند کہ کرامت او چنان بود کہ ہر معیوب چنانکہ کور و لنگ و غیر ذلک در نظر او آمدے تندرست شدی چون حضرت بایزید در رسید وقت ضحی بود بیرون مسجد آمد استاد چون شیخ برآمد نظر کرد ہمہ معیوبان صحت یافتند ناگاہ شیخ روی بقبلہ آورد و آب دہن انداخت حضرت بایزید از انجا برگشت و زیارتش نکرد یاران گفتند کہ یا شیخ از راہ دور آمدی چرا زیارتش نکردی گفت از یک مسئلہ شرعیہ خبر ندارد کہ آب دہن رو بقبلہ انداختن مکروہ ست و آنچہ از کرامات او ظاہر میشود ہمہ مکروہ و استدراج شیطانست چنانکہ صدیق اکبر ابی بکر الصدیق رض گفتہ اند کہ در حالت نزع یکے از اصحاب نزدش رسید گفت آب دہن مبارک خود را چرا در دہان نگاہ داشتہ اید گفت کہ بر طرف چپ نمیتوانم گفت کہ آب از دہن انداختن بر طرف دست راست زان باز کہ من بہ پیغمبر ایمان آوردہ ام آب از دہن نہ انداختہ

ذکر آداب زیارت و طریقت و حقیقت و معرفت

۶۰

Marfat.com

ام و در وصیت نامۂ امام اعظم رح آوردہ است کہ در ہر ولایتی کہ آثار بدعت و اہل بدعت ظاہر شوند قوم آن ولایت را خدایتعالیٰ بدست بادشاہِ ظالم اندازد و سماعت از مرشد محقق قطب الاقطاب سیّد السادات **سیّد علی** ترمذی قدس اللہ سرّہ العزیز کہ روزی خواجہ نجم الدین کبیری قدس اللہ سرہ بغیر وجد دستِ مبارک خود بالا میکرد در حالتِ سخن کردن آوردہ اند کہ دران سال در تمامی بخارا چندان بلاہائے گوناگون پیدا شدند کہ خلق از مضرت ایشان اکثر ہلاک شدند و اکابر شہر پیش شیخ رفتند تا دعا کند کہ مضرت و بلا دفع شود چون شب شد شیخ وضو جدید ساخت و بر بام برآمد و دعا کرد کہ خداوندا این بلا را دفع گردان ہاتفے بر سرش آواز داد کہ این بلا از شومیت آن بود کہ دست را بغیر وجد بالا کردہ بودی گفت خداوندا بدعت من کردم گناہ خلق چیست بلا بمن تعلق دارد فرشتگان از بامش انداختند پائے مبارکش شکست و در آن زمان در شہر ہیچ درد سرے ہم نماند علی الصباح خلق را معلوم شد بعیادتِ او رفتند و گفتند یا شیخ ما شما را وسیلہ بخدا میساختیم تا بلا از ما دفع شود از ما دفع شد و بشما رسید سبب چیست گفت شومیت ما بود بما رسید شما خلاص شدید پس ای برادر چون ایمان بالکمال دانستی باید کہ اصول دین نیز بدانی و مجموع او درین حروف تہجی است تا عبارت از توحید است یعنی یکے گفتن و یکے دانستن و اعتقاد کردن ست و نون عبارت از نبوت است کہ اوّل ہمہ آدم صفی اللہ و آخر او ختم ہمہ محمد مصطفےٰ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم ہر کہ چنین نداند از امت محمد صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نیست و عبارت از الف امامت است یعنی کار دین را از کار دنیا مقدم باید داشت چنانکہ آوردہ اند کہ **داؤد طائی** قدس اللہ روحہ را بنشاد درم از میراث پدر بدست آمد ہمہ را بدست بادشاہ آن زمانہ داد گفتند ش چرا تصرف فقرائے و مساکین نکردی گفت حق بادشاہ بود زیرا کہ پدرم **قدری** بود میراث کافر بر وارثان مسلمان حرام ست و تعلق بہ بیت المال دارد و ہشتاد ہزار درم در خانہ داشت آن را تصرف فقرا کرد گفتند چرا چندین خزائن را تلف کردی گفت فلانی بود باقی کردم گفتند چرا برائی فرزندان نماندی گفت فرزندانم از دو حال خالی نباشند

Marfat.com

اگر دوستان حق باشند حق دوستان خود را ضایع نکند و اگر دشمنان حق باشند غمخوار می دشمنان حق نخواهم کرد و عبارت از عین عدل است یعنی انصاف هر یکی اندر خود و خود بجا آوردن چنانکه پادشاهان را در رعیت عدل واجب است کما قال علیه السلام صاحب الورد ملعون و تارک الورد ملعون چنانکه منقول است در قصهٔ غراب پادشاهی بزرگوار سے را پرسید که معنی این حدیث چه باشد گفت صاحب ورد شما بید و تارک ورد من که بر شما بغیر فریضه نافله انصاف و عدالتی خلق مقدم است که پیغمبر فرموده ست العدل ساعة خیر من عبادة الثقلین ایضا العدل ساعة لو ازی عمل الثقلین و تارک ورد من که عمل را ترک دادیم گفته اند که خوف بعدل خرابی ولایت و قاتل و اگر نه خانه را چاره نیست که خراب شود و در ذخیرة الملوک ست که وقتی پادشاه روم که نام او عیسی بود فوت شد و اتفاق کردند که هارون الرشید را خلیفه باید کرد که مرد فقیه و دوستدار علماء و فقرا ست چون هارون رشید خلیفه شد تمام ائمهٔ اسلام پیش او رفتند و همه را بمفروضات خود قرار کرد مگر سفیان ثوری که پیش ازان اثنا زاد ایام طالب علمی و درویشی محبت و دوستی بسیار بود الحال از صحبت او ابا نمود و حاضر نمیشد هارون رشید نوشته فرستاد که در دوستی ما و شما چه نقصان افتاد که درین ایام حاضر نمی شوید اگر قدم شریف خود را رنجه فرمائی عنایتی کرده باشی شیخ نیز نوشته فرستاد که دران ایام که طلب علم میکردی به میراث محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم نشسته بودی کما قال علیه السلام العلماء ورثة الانبیاء و در شرح قصص آورده ست کما قال علیه السلام العلماء ما ورثوا دینارا و لا درهما انما ورثوا العلم و الحال بر میراث فرعون نشستی ما را بشما دوستی و آشنائی دیگر نشاید چون امیر این سخن بشنید در وقت نیمشب آقابه را گرم کرد و در راه گذر شیخ سفیان استاد چون شیخ از دروازه بر آمد هارون رشید کوزه پیش داشت شیخ روی از وی بگردانید هارون رشید بیکدست دامن او را گرفت و بدست دیگر کوزه بدست گرفته استاد شیخ گفت دست خود را از دامن بدار که روی ترا نخواهم دید خلیفه گفت شما را باید که روی ما نه بینید که روی ما ملوث

عالمان میراث نبرند مگر علمی که نیکو بدانند و بکار برند، ورنه اندر علم ۱۲۱

دنیاست و من دامن شما را نخواہم ماند کہ دامن شما دین است و دست از دین نمی
کشم چون شیخ امینخن از خلیفہ بشنید روی بدو آورد و معانقہ گردید و بگفت کہ شما
را بخدا سپردہ ام باز از من طمع مجالست ندارید پس امرا و را عدل یکساعت بہتر
است از ورد و اوراد و درویشان را باید کہ ورد و اوراد خود را در ہیچ حال ترک نکنند
مگر بغیر از ضرورت کہ بضرورت فرض نیز ساقط شود و اگر ورد را ترک کند بلا گرفتار
شود چنانکہ آوردہ اند کہ نماز تہجد بر محمد مصطفی صلے اللہ علیہ وسلم در آغاز اسلام
فرض بود و بر اولیاء اللہ کہ در متابعت حضرت اند واجب است کہ بزرگواری را گفتہ
اند کہ یک شب از وی فوت شد و ان روز نشستہ بود ناگاہ اسپی از بالائے او در گذشت
و پائے او را شکست بیچارہ ہنوز بمصیبت پائے گرفتار بود و تاب و پیچ مے کرد
ناگاہ ہاتفے آواز داد کہ باز نماز تہجد را فوت خواہی کرد چندان اندوہ و غمخواری بدو
رسید و تاسف خورد کہ مضرت پائے را فراموش کرد زیرا کہ ہر کہ امرے را در پیش گیرد
ولائے آن زند باید کہ بسیار ساند و ترک ندہد کہ شرمندگی دو جہانست چنانکہ نقل است
کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ من خواستم از خدائے خود کہ مرا از
گناہ صغیرہ و کبیرہ آگاہ کند خدا یتعالی بمن نمود حتی کہ از گناہ ذرہ نیز آگاہم کرد پس
گناہی بدتر از ان ندیدہ ام کہ کسی یک آیت کلام اللہ را یاد داشتہ باشد باز فراموش
کند و در شرح مشارق آوردہ است کہ پیغمبر فرمود علیہ السلام کہ بدترین مردمان
کسے است آنچہ بروے فرض نباشد بر خود فرض گرداند یعنی نذر کند و عہد کند و وعدہ
وفا نکند و تا جائے نرساند و آوردہ اند کہ مہتر یوسف علیہ السلام را طبیب پرسید
یا رسول اللہ در ایام کہ بادشاہ مصر نبودی و مرا غلام میگفتند و دوازدہ ہزار مردمان
و دوازدہ ہزار زنان و دوازدہ ہزار دختران بکرہ از شوق محبت شما مردہ بودند و
اکنون از انجمال جہان شمہ باقی نمانده است اگر گوئی ہر ضعیفی شما کہ باشد تغییر علاج
کند مہتر یوسف علیہ السلام فرمود کہ ای طبیب من محتاج علاج نہ ام و رنج من
ظاہرست و رنج من آنست کہ مدت سی سال است کہ من بادشاہ مصر گشتہ ام و چنان

قصہ طبیب حاذق کہ بہ یوسف علیہ السلام برای معالجہ التجا نمودہ

Marfat.com

خزائن واموال و خراجات بیت المال که دارم همه صرف فقرا میکنم و در روزه روزه میدارم وچون وقت افطار شود نان از مزدوری زنبیل بافی که بدست آورده باشم میخواهم که بخورم در خاطرم مے آید که مبادا در ولایتِ من فقیرے گرسنه خفته باشد و من از احوال او خبر نباشم فردائے قیامت ما خوذ شوم پس بموافقتِ او من نیز گرسنه خواهم خفت پس درین سال من بنان جوی یک وقت خود را سیر نکرده ام این ضعیفی ازان سبب ستای برادر وِردِ نفل است و عدل بر سلاطین فرض است پس ترک نفل از برائے فرض اہم مہمات است ازینجهت که حج مکة الله اگرچه فرض است اما از بادشاه وامراء وسلاطین بسبب عدل وانصاف خلق ساقط گردانیده است زیراکه درین امر حق الناس از حق الله اسبق است زیراکه الله ارحم الراحمین است اگر خواهد به بخشد واگر خواهد عقوبت کند وآدمی هرگز حق خود را نه گذارد

تقلست که سنجر ماضی بادشاهے بود از هر جائے قلعه ربنهائے بیرون قلعه بزمین بسته بود و سرهائے آن رسنها را درون کشین بسته بود و بیک جا کرده بسته بود از هر طرف که فریاد خواه مے آمد آن رسنها را میجنبانید بادشاه او را در مے آورد و کارش بانصاف میرسانید **آورده اند** که روزے مرکبے از سوداگران آمد و بدآن رسن پشت خود را خاریدن فرمود که مگر فریاد خواه باشد بیامد چون حاجبان رسیدند دیدند که خر بود پیش کرده بنزدش آوردند و گفتند که بغیر این خر دیگر نبود چون دیدند که پشت آنخر افگار و زخمی بود فرمود تا پشت او بستند و بمالیدند زیراکه این خر فریادی پشت خود بود که پشت او را کسی نمی شست و در

مناقب آورده است که کبیری داشت از طلا و هر روز در هر یک جانب یک یک رامی انداخت و حکم کرده بود تا هر که بگیرد از و باشد ناگاه روزے این کبیری بر شکم پسرک رسید و آن پسرک بمرد مادر و پدرش گرفتند و در پیش او آوردند گفت مرا نیز قصاص بکنید همه مردم ازین ابا نمودند که کشتن بادشاه از جهت یک پسرک در شرع روا نیست بعد ازان زر و خزائن بسیار بر مادر و پدرش

Marfat.com

داد و راضی گردانید و بعد ازان ترک آن اندخت گرفت و بطریق دیگر مال را بفقرا صرف میکرد **بدان** اے برادر چون عدل را دانستی و بجا آوردی احسان را نیز بدان و بجا آر که احسان از قبیلهٔ عدل ست و احسان شفقت کردن ست بر خلق خدائے تعالے و خدای را چنان پرستی گویا که اورا مے بینی و چون اورا دیدی خود را درمیان آوردن و شمردن نشاید **چنانکه** ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ را در وقت سجده بر پیشانی گرومی بگزید و تا تمام کردن آن نماز کردم در پیشانی امیر المومنین آویخته بود و دور نمی کرد بعد از سلام دور کردش چون خبر برسول علیہ السلام رسید گفت ای صدیق من فرموده بودم که اُقْتُلُوا الْاَسْوَدَیْنِ وَلَوْ کُنْتُمْ فِی الصَّلٰوۃِ وشما چرا کردم را در پیشانی آویخته بودید گفت حضرت شما این را فرموده بودید که خدائے را چنان پرستید گویا که می بینید اورا پس در مشاهدهٔ حق دست جنبانیدن بے ادبی دیدم **و نیز** این فقیر را حالتے پیش آمده بود چنانکه در نیمشب در مسجد رفتم و تحریمهٔ دوگانه بستم و آن شب از جهت بسیاری ابر بنایئ تاریک بود و ناگاه برق جنین گرفت بچشم سر دیدم که درمیان من و سجده گاه من ماری دراز کشیده افتاده بهت و چون نظر در عین الیقین کردم دست داده بودم خود را ندیدم و منافعت صدیق کردم و چون سجده کردم اورا خبر نشد و بار دیگر نیز سجده کردم بفرمان خدای او بمجالستی من رسید که خبر یابد و چون از نماز فارغ شدم اورا بحکم حدیث اُقْتُلُوا الْمُؤْذِیَاتِ قَبْلَ الْاِبْتِدَاءِ فرمودم تا کشتندش و اگر در هنگام پرستیدن اورا نمی بینی او بے شک و شبه ترا مے بیند **از ینجاست** که سهیل بن عبد الله چهل سال خواب نکرده بود کسے گفت که چرا پاے را دراز نمی کنی گفت شما در نظر بادشاه مجازی پاے را دراز نمی کنید من در نظر بادشاه عالمین که جباری و قهاری صفت اوست چگونه پای دراز خواهم کرد و نیز خواجه ضیاء الدین نقشبند همیشه خواب نمیکرد و اگر خواب کردے پیشانی خود را بر زانوئے خود مے نهادے و گفتی که زانو را خدائے تعالے برائے پیشانی آفریده ست

Marfat.com

گفتند پاے را چرا دراز نمیکنی گفت ہرچہ یافتہ ام از زانو یافتہ ام اما بکرامت حرمت پاے را دراز کردہ بودم پایم بر در دوزخ رسید و بشر حافی و پاے برہنہ میگشت گفتند چرا پای پوش را نہ پوشی گفت خداوند تبارک و تعالی زمین را بساط خود خواندہ است شما یان بر بساط پادشاہان مجازی نعلین در پاے کردہ رفتن نمیتوانید پس من بر بساط رب العزت چگونہ نعلین در پاے گیرم و چون بشر حافی باین مراتب رسید حق تعالے چندان نیکنامی و نیک آوازی او در مخلوقات پراگندہ کرد حتی کہ چہار پایان مدت عمر او در حصار روم سرگین نمیکردند روزے دو کاندارے اندرون حصار سرگین دید فریاد کردن گرفت کہ مگر بشر حافی در عالم نماند کہ سرگین اندرون حصار پیدا شد چون تفحص کردند برحمت حق تعالے از دار الفنا بدار البقا رحلت کردہ بود **آوردہ اند** کہ بادشاہی بود روزے در باغ در آمد زن باغبان را یافت کہ بغایتی صاحب جمال بود چون جمالش دید دلش از دست رفت دست بدامنش زد کہ ترا من نخواہم گذاشت آن زن فقیرہ و پارسا بود گفت تحمل کن تا دروازۂ باغ بپوشم چون دروازہ را پوشید در پیش او آمد و گفت کہ دروازہ ہا را پوشیدم اما یک دروازہ ہست کہ ہیچ وجہ پوشیدہ نمیشود گفت آن کدام ست عاجزہ گفت ای امیر خدائے را ہنوز نشناختہ مکہ بصفت بینائی ہیچ ذرۂ در ممکنات نیست کہ در نظر حق تعالی درون و بیرون طول و عرض آن بقدر سپند دانہ چیزے نیست کہ بر و پوشیدہ باشد امیر چون این سخن بشنید گفت ای معصومہ تو خواہر منی و من برادر تو و من توبہ کردم و باز گشتم بآنخدائے کہ دانا و بینا ست **نقلست** کہ حبیب سقام قدس سرہ یکے از مریدان ذوالنون مصری بود و در ہفتم روز افطار میکرد و درین ہفتہ یک وضو میبود گفتند چرا چیزے نمیخوری گفت شرم میدارم از دانا و بینا کہ در پیش او بول و غایط کردن بسے بی ادبی ست **آوردہ اند** کہ روزے در بازار مے گذشت و دکانداری با عتبہ گفت کہ یا عتبہ گوشت فربہ است و لایق شما ست گفت کہ این گوشت لایق کسے ست کہ درم دارد و من درم ندارم دکاندار گفت بشما چند روز نسیہ خواہم کرد گفت من نسیہ بنفس خود نکنم ہرگاہ کہ درم یافتم نفس خود را گوشت خواہم داد دکاندار گفت

Marfat.com

ازین ست کہ در وجودت گوشت نماندہ است وے گفت برائے کرمان تورپوست
ہم نبودے خوب بودے اما استخوان در و نگاہ داشتہ اند و در زمستان سرد در یک
پیراہن میرود گاہ گاہ روئے در رنگ او تغیرے میشد و تمامی وجودش عرق مے
گرفت گفتند چرا گفت در اوان خوردی گناہی کردہ ام اگرچہ تائب شدم آ چون یاد مے آید
از ترس خدای بایں حالت میرسم آوردہ اند کہ روزے پیراہن نو پوشیدہ بود و آستین
دراز کردہ بعیاری میرفت ذوالنون مصری را مع سہیل عبداللہ با و ملاقات سد سہیل
گفت ای غلام بچہ بکار شما میروی گفت چون مرا غلام خدا مے گویند چرا بعیاری
نروم بمجرد گفتن شوق در و پیدا شد رقص کردہ بر زمین افتاد چون بنزدیکش رفتند
دیدند کہ جان بحق تسلیم کردہ بود بعد از دفن او را بخواب دیدند کہ یک جانب روی
او سیاہ شدہ بود گفتند ش چرا گفت سلیمہ نیست روزے از مجلس امام حسن بصری رح
بخانہ مے رفتم کودکے امرد در پیش من آمد و بگوشہ چشم در و نگاہ کردم از تائب
شدم چون بر پل صراط با اولیا پر آن مے رفتم از دوزخ ماری آمد و آن جانب کہ برائی دیدن ۹۷
امرد کژ شدہ بود در رویم گزید و گفت اگر تمام دیدہ بودی حال خود را میدیدے بدان ای برادر
احسان شفقت بر خلق خدای کردنست آوردہ اند کہ روزے بادشاہ یکے را
بکشتن امر کرد و آنکس بادشاہ را دشنام داد بادشاہ گفت چہ میگوید وزیر نیک
محضر گفت کہ میگوید وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
بادشاہ از سر خون او در گذشت روزے پیش مرتضی علی رض سخن ممنان مے
رفت کہ کیا نداز افواہ مبارک او بر آمد کہ محسن آنکس ست کہ بر روی مہمان تبسم کند و
ہا آمدن مہمان مرحبا گوید آوردہ اند کہ در سرائی فقیرے ساکن بود گفت یا
مرتضی گرسنہ ام یک وقتی نان مے باید بغلام خود گفت این فقیر را نان بدہ غلام
گفت نان در بارست گفت بار را نیز بدہ گفت بار بر شتر ست گفت اشتر ہم
بدہ گفت اشتر در قطار ست جدا نمیشود گفت تمامی قطار را با و بدہ غلام گفت من
میترسم کہ مرا نیز با و خواہی بخشید کہ از خدمتِ تو محروم خواہم ماند آوردہ اند

Marfat.com

که روزی عمر بن عبد العزیز بکشتن یکے جانی امر کرد و آنکس در وقت کشتن بادشاه را دشنام کرد امیر از سر خون او در گذشت گفتند ش که اینطور ایق قصاص را چگونه بخشیدی گفت چون مرا دشنام کرد و مرا بدشنام خود خشم شد از جهت دشنام ترسیدم مبادا که از جهت دشنام خود کشته باشم یا از جهت جنایت حال آنکه از جهت دشنام کشتن نیامده است نباشد که فردا ما خود باشیم بخشیدمش و عبارات از امر معروف و از نهی منکر بدانکه امر معروف و نهی منکر فرضست هر کس را اندر خور خود حاکمان را بر دست ست چنانکه سیاست و حد و قصاص و غیر ذلک که بعضی را بزخم دره و چوب و غیره امر معروف کنند و بعضی را بزخم تیر و شمشیر از نهی باز دارند حتی که اگر فتنه را مردم از یک قبیله ترک دهند و یا تراویح را و یا اذان را ترک کنند بر حاکم فرض ست و لازم ست که انموضع را تاراج سازد و قاضی و مفتی را امر معروف و نهی منکر بدره است و علما را بگفتار آورده اند که در روز قیامت بعضی علما را بیارند و لجام آتشین در دهن ایشان باشد و منادی بر سر ایشان ندا دهد که این آن عالمانند که امر معروف و نهی منکر از خلق دریغ داشتند و عمل بحدیث نبوی نکرده اند چنانکه در عین العلم آورده است قال ﷺ من کتم علما الجم بلجام النار الا عن غیر اهله چنانکه اذان گفتن یکے از جمله امر معروفست چنانکه در وقت رسول ﷺ چون غافلان بسیار بودند اذان نیز اندک بود که اصحاب پیش از اذان جمع میشدند و در وقت تابعین اهل یمن حی علی الصلوة و حی علی الفلاح در اول اذان کردند از برای خواندن خلق برای نماز و در وقت تبع تابعین اهل کوفه الصلوة خیر من النوم در اذان بامداد افزودند برای تنبیه غافلان و در زمان متاخرین فتوی دادند که موذنان کوچه بکوچه بگردند که ای مسلمانان وای ایمان وای غافلان بشتابید بسوی نماز که فلاح شماست که بغیر از نماز در روز قیامت بنجات نیابید از جهت اینکه خلق از طاعت حق روگردان و کاهل و کاسل و بی پرواه گشته اند مگر آنانکه دلها ایشان خدا ترسانیده کما قال الله تعالی وَاِذَا ذُکِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوْبُهُمْ - و آن نادر اند پس مر علما را لازم ست که در همه احوال امر معروف

Marfat.com

را و نہی منکر را از دست ندہند چنانکہ در خبر ست کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ اگر کسے پیش امیر جابر امر معروف نکند ماخوذ نباشد و اگر بکند و کشتہ شود ثواب ہفتاد شہیدان یابد و اگر از کشتن نجات یافت گناہے را بعد ازان در نامۂ اعمال او نویسند و این فقیر نیز یک چند روز در پیش امیر جابر نظر بند بود و آن ظالم ہمیشہ بخون ریختن مردم مشغول بود و ہر روز ہفت یا بیشتر را ہے کشت بناحق روزے در پیش او دانشمندان نشستہ بودند و تفسیر حسینی میخواندند چون درین سخن رسیدند کہ روزے حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم سوار استادہ بود با جمع اصحاب ناگاہ مرکب بول کرد عبداللہ بن عبید کہ منافق بود پیش حضرت استادہ بود چون بول دید بینی خود را گرفت و خود را پس کرد از جہت مرکوب النبی صلعم حضرت رسالت پناہ فرمودند ہذا طیب من مسک عبداللہ بن عباس چوب خرما بر سرش زد ..... و سرا و بشکست و جنگ بسیار درمیان اصحاب و منافقان افتاد و فیما بین بسیار سرہا شکستند چون امیر جابر این سخن بشنید خاک در دہن آن سگ باد گفت کہ پیغمبر بد گفتہ است و عبداللہ ہم بد کردہ است کہ سرش را شکست و آن استادش از ترس و ہیبت او چیزے نگفت و این فقیر چنانکہ رسم نظر بندان ست دور نشستہ بودم و چون این سخن شنیدم آتش غیرت در دلم چنان شعلہ زد کہ از جان خود در گذشتم و گفتم ہر کہ قول پیغمبر را زشت پندارد و زشت گوید کافر گردد و گفت کہ از جہت این گفتم کہ مسک حلال ست و بول مردار پس بول را چون ہتر از مسک فرمود فقیر گفت کہ حضرت در اینجا تخصیص کردہ است کہ بحدے پلیدی کافران بود کہ بول اگر بر زمین رسد بعد از سہ روز پاک مے شود و کافر ہمیشہ پلید ست و در نظام المؤمنین آوردہ است کہ دست کافر نتوان گرفت بمصافحت زیرا کہ پلید ست و اگر بگیرد باید کہ بشوید کما قال اللہ تعالیٰ اِنَّمَا الْمُشْرِکُوْنَ نَجَسٌ پس چون دست مومن و کافر ہر دو خشک باشند و ہر دو

Marfat.com

بهم متلاحق شوند پلید شوند و در حق مومن گشتن واجب میشوند پس بطریق اولے پلید شود و عبد الله که سر او شکست امر معروف بجا آرد بعد ازان ظالم بغایتی خوشحال شد و قول بنده را پسندید و اگر این شخص خود فاسق و فاجر باشد پس لازم ست که امر معروف و نهی منکر کند و فتوے برین قول ست زیرا که در حق خود اگر بد کند نا باید که برادر مومن را نصیحت کند و او را از راه بد دور دارد و این بمانند کسے ست که در چاه افتاده باشد پس او را شاید که فریاد کند دیگرے را که شما برین راه نیا مجدد اگر فریاد نکند دیگران نیز در ان چاه افتند و وبال آن متعاقبان که بعد از و در چاه افتند بزو مساوی شود چنانکه **آورده اند** که سه برادران بودند هر سه شب کور چون شب شدے هر سه بجاے میرفتند آنکه اول میرفت در چاه افتاد و فریاد نکرد و آنکه عقب وے آمد نیز در چاه افتاد و فریاد نکرد ثالث نیز در ان چاه افتاد پس هر دوے اول بمزاحمت آن ثالث شریک شدند و **منقول ست** که در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم جوانے بود فاسق و فاجر شنید که اصحاب رسول الله بر کافران ظفر یافتند و قتل کردند و اسیران کفار و غنایم بسیار آوردند دل او شاد شد بحضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم نیامد که فلان جوان فاجر را خدا ے بسبب نیت نیک بمسلمانان داشت بیامرزید **آخر** بدانکه هر معروف را درجه اول آن ست که قول او را قبول کند و از گناه باز گردد پس امر معروف کردن واجب ست و نشاید ترک کردن و اگر میداند که قول او را اندرشت خواهد و دشنام داد پس ترک افضل ست و نیز اگر او را بزند بسبب امر معروف و او بران صبر نخواهد کرد و کار میان ایشان بعداوت رسد پس ترک افضل ست و اگر او را بزند و صبر میتواند کرد و شکایت هم در پیش کسے نکند باک نیست که او را باز دارد از نهی منکر کردن باز دارد که آنکار را بسیار است چنانکه جرجیس پیغمبر علیه السلام که در طرف هند ده بار میرفت و دعوت میکرد هندوان را بپرستیدن خدا ے دعوت وے خوش نمی آمد هر بار کشتندش باز زنده میشد بامر خدا ے تعالے چنانکه در پیش شیر انداختند و بشمشیر زدند و در آب غرق کردند او باز زنده میشد آخر الامر او را با تش سوختند

Marfat.com

شهادت یافت وایشان ایمان نیاوردند باز آن آتش برایشان نازل شد همه هلاک شدند واگر میداند که قول او قبول نمیکنند واز خدا نمیترسند مخیر ست میان ایشان ترک کردن وامر کردن والا امر افضل ست وابو سعید خدری روایت کرده است از رسول علیه الصلوة والسلام که آنحضرت گفت چون یکے را گنهگار بینی پس ورا بضرب چوب وغیره باز دارد واگر نتوانی بزبان پس اگر بزبان هم نتوانی بارے بدل عداوت او نگاه دار که این خاصیت ضعیفان اهل ایمانست وآورده اند که امر معروف بدست امراء ست وبزبان مر علما را وبدل مر عامهٔ مومنان را که گفته اند که اگر کسی بمسجد برائی اداء فریضه نمی آید ویا در حرب کافران ومبتدعان در لشکر مسلمانان شکست اختیار کند ویا برائے کافتن جوے که نفع مسلمانان ست نرود باید که اورا تعزیر باخذ المال کنند وبحکم روایت اخذ آن حلال باشد واگر میدانی که اهل بدعت وضلالت ست که امر معروف ونهی منکر را ومسئلهٔ شرعیه را طعن مے کنند ومحبت در پیش نمی آرند وعلم وعلما را دشمن مے دارند وبگفتهٔ عالمان عمل نمی کنند وآتش امر معروف در هیزم تر بدعت شان اثر نمی کنند پس ازان ترک اولی ست واگر قوت داشته باشی پس پیغمبر گفته است مَنْ بَدَّلَ دِيْنَهٗ فَاقْتُلُوْهُ میتوان کشت واگر قوت قتل وتعزیر ندارے اگر میدانی که بملائمت وخوبی باز گردد پس لاچار ست بدو ملائمت کردن چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم را گفته اند که روزے جوانے کافرے پیش او آمد وحضرت چادر خود را در زیر او انداخت وگفت بنشین جوان چادر را برداشت وبمردمک چشم نهاد وگفت که ایمان آوردم وبگرویدم بآن خداے تو که ترا به پیغمبری بر خلق فرستاده است زیرا که شما دوست خدا باشید وبا دشمنان خدای چندین ملایمت کنید که ایشان شرمنده شوند واگر بهیچ نوع باز نگردد بگذارش که تا در خری خود باشد چنانکه گفته اند

رباعی آنکه محرم نیست بر در باش کو + مدعی بے بال وبے پر باش کو + تو بنادان پند دانائی مده + تا قیامت همچنان خر باش کو + کما قال علیه السلام لا تطرحوا الدر فی افواه الکلاب ودر وقتے که این فقیر در قدمبوسی شیخ المشائخ سید

ف من بدل دینی فاقتلوه

ف آنحضرت برائی او چادر انداخت که بنشین

۷۱

ف ما فکنید جوهر را در دهنهاے سگان

Marfat.com

السادات والاولیا محقق قطب زمان کہف امان سید علی ترمذی قدس
اللہ روحہ بودم روزی قضارا در خانۂ شیخی مہمان شدیم چون تفحص کردم از راہ
راست مصطفوی بیرون آمدہ بود و مریدان خود را ہم بدین ساختہ بہ بند خوارگی
و بوزہ خوارگی وغیر ذلک مبتلا کردہ بود و میگفتند بر شمایان حلال ست و پدری
داشتہ بود کہ اورا امیر نامیدند گہے دعوی کردے کہ من مرتضی علی ام و گہے
گفتی کہ من خود محمدام و گہی گفتے کہ من خود خدایم و آن مرتد زندیق بدوزخ رحلت
کردہ بود و پسر خود را وصیت کردہ بود کہ بعد چند سال شمارا شاید کہ در دہلی بیائی
و من پسر دوازدہ سالہ بادشاہ دہلوی باشم و من شمارا خواہم شناخت و این
قصہ را آن سگ پیش حضرت ایشان تقریر کرد و گفت کہ دو اسپ را گرفتہ
برویم چون حضرت این سخن را بشنید تاکید بسیار کرد کہ شما زنہار صدر زنہار
بروید و مانع نشوید و این حضرت چند کرت تکرار کرد کہ البتہ البتہ مانع نشوید چون
از خانۂ او بیرون رفتم فقیر گفت کہ یا بادشاہم حکمت تاکید شما چیست گفت
کہ دانستم کہ نقش از سنگ بالماس برود و بدعت و رفض و تناسخیت از
دل مبتدع و رافضی و متناسخ نرود پس تاکید بر نقش ازان بسیار کردم کہ برود
و پدر را نیابد بر روی سیاہ و شرمندہ و خجل شدہ برگشتہ بیاید و عقیدۂ
فاسد او ہنوز فاسدتر و تباہ تر شود و از پدر خود بے اعتقاد گردد ہر کس را
باید کہ در ہنگام امر معروف و نہی منکر توکل بخدا ے کند و از خدا تعالے بترسد
و از دیگرے نہ چنانکہ آورده اند کہ روزے اولیاء اللہ در کوچۂ مے
گذشت و از پیش او مشکہاے پر از شراب بادشاہ مے آمد درویش چون
نامشروع دید دست دراز کرد ہمہ در زمین ریخت گرفتندش و در پیش بادشاہ
بردندش پس بادشاہ از روے غضب گفت کہ شما را چہ کس محتسب کردہ
بود کہ اجتناب نا موجہ کردید درویش گفت بادشاہِ اسلام را نباید
کہ از جہت شیئے خبیث بلکہ اُمّ الخبائث دل درویش را

Marfat.com

برنجاند واگر حساب گوئی فقیر احتساب یافته است بادشاه گفت ازکه یافته گفت از
کسے که ترا بادشاه کرده است او مرا محتسب کرده است بادشه از جرم او درگذشت و اهل
کرد واگر در آوردن امر معروف ونهی منکر کردن خوفِ سر و مال او باشد باید که لاف حق
بینی نزند باز نگردد چنانکه **آورده اند** که اولیاء الله را گذر بر کافران افتاد دیدکه همه
ایشان پیش یک سنگ گرد فراهم آمدند واورا بخدائی پرستیدند وآن را بت و دیوی
نامیدند گفت ای بدبختان شما را چه حالت ست که خدای بمثل ونے نظیر را مانده وسنگ را
بخدائی مے گیرید واین بیدست وبیزبان را معبود مے پندارید که اگر شما رخصت دهید من
این را بکشم واو دست من نگیرد گفتند ترا رخصت دادیم اگر شکستید فبها والا نه شما را
بکشیم درویش تبر را گرفت ودر پیش آن بت شد چون تبر بدست بالا کرد دستِ او خشک شد
دانست که از سنگ چه مے آید این نصیبِ من بود بدستِ چپ برداشت آن نیز خشک شد
گفت هم نصیب من بود اما باید که بیک لگت بزنم چون لگت بزد همچنان خشک شد
بپاے چپ زد آن نیز خشک شد دانست که خداے مرا مے خواهد که مرا از دار فنا بدار بقا برد
بسبب این برد اما مرا باید که سر خود را بر همین بت زنم یا سرم شکند یا بمیرم و یا بت
شکند درویش چون اشارت کرد بت پارچه پارچه شد و بر زمین افتاد و همه اعضا راو
صحیح شدند هاتفے آواز داد که من صدق و یقین شما را امتحان کردم که در یگانگی من چگونه
صدق دارید والا نه سنگ را باول کرت پاره پاره میکردمی در **معراج نامه** حضرت رسالت پناه
صلے الله علیه وسلم خوانده ام که حضرت در شب معراج چون بکوه طور رسید بوے مشک از جانب
مے رسید گفت یا جبرئیل این بوی مشک از کجا مے آید گفت این بوے مشک از غلامان
فرعون می آید وآنچنان بود که زن فرعون را دایه بود مسلمان روزے سر آن زن را شانه میکرد
وشانه از دستش افتاد گفت لعنت بر فرعون و بر کسی که او را خدا گوید زنش گفت مگر غیر فرعون
خداے دو آسمان دانسته کنیزک گفت خداے من از شش جهت منزه ومبراست اما انت ربنا
وربك ورب فرعون رب السموات ورب الارض ورب العالمین گفت از پیش من باز گردی والا
فرعون را گویم تا ترا چنان عذاب کند که کسی را نه کرده باشد کنیزک گفت آعوذ بالله آخدائے

Marfat.com

منست که مانند عذاب او عذاب دیگر کسے نباشد و فرعون معلل بچہار علت ست یکے آنکہ در سر او مانند گاؤ شاخے ست دویم آن کہ در عقب او ذنب مانند ذنب سگ ست سیوم بوجود نامرد ست چہارم عذر زنان وی را ہمیشہ جاری ست و بقدر یک نیم گز پس این کسر با ینطور چگونہ خدا باشد کہ اینچنین خدائی را شاید زن فرعون دوان شدہ پیش فرعون رفت و در سجدہ افتاد و گفت یا الٰہی کنیزک شما غیر شما خدائے دیگر را مے داند و بخدائے آسمان ایمان آوردہ است فرعون فرمود آتش بیارید و روغن تلخ در دیگ مسین کرد و آن عاجزہ را در دیگ بنشاند و آتش در تحت او افروخت تا بغایتی کہ سخت جوشیدن گرفت آن کنیزک لایق بہشت بود آوردہ اند کہ فرعون ملعون فرمود کہ تو گمان بردہ کہ غیر من خدای دیگر ہست گفت آری رَبُّنَا وَرَبُّكَ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ آن لعین گفت از نیمخ باز گردید والا نہ چنان عذابت کنم کہ پیش ازین ہیچ کسے را نکردہ باشم کنیزک گفت تو خود عاجزی و برزایل کردن علت خود قدرت نداری و آن خدائیست کہ مانند عذاب او عذاب کسی نباشد فرعون شوہر او را طلب کرد و با تمامی عیال حاضر کردند گفت کہ زن شما چہ میگوید کہ بغیر من خدائے دیگر دانست شوہر آن زن گفت کہ راست گفتہ است کہ خدائے او و خدائے تو و خدائے من آفرینندۂ زمین و آسمانست فرعون گفت باز گردید والا نہ چنان عذابت کنم کہ کسے را نکردہ باشم گفت از عذاب خدا باید ترسید کہ مانند عذاب او ہیچ عذاب سخت نباشد چون چنین گفت طفل شیر خوارہ در کنارش بود آن را از پایش گرفت و در دیگ انداخت آن طفل اندرون دیگ بزبان فصیح آواز داد کہ يَا اَبَاهُ يَا اَبَاهُ اِسْتَمْسِكُوْا اَنْتُمْ عَلَى الْحَقِّ وَاِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَى الْبَاطِلِ و تمام خانہ اش دران دیگ انداخت و آن دیگ درین جائے غائب شد و آنجا روضۂ از ریاض جنت گشتہ است و حلہائے بہشت پوشیدہ اند و خوانہائے بہشت در پیش ایشان نہادہ و این بوئے از ایشان مے آید پیغمبر گفت نعم الحمد للہ کہ اقرار کنندہ بوحدانیت اللہ تعالیٰ و برسالت رسول اللہ را اینچنین مراتب خواہد شد و شاید کہ در امر و نہی گفتن نیت خاصۃ للہ و استقامت شریعت مصطفیٰ کند و چنانکہ غرض قصہ

Marfat.com

خوانی و خلق را گفتن و خود غافل بودن و محتاجی چیز از کس باشد لقوله تعالے جل جلاله
اَتَاْمُرُوْنَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ اَنْفُسَكُمْ چنانکه آورده اند که در یک ولایتے درخت
بود که جمیع اهل آن ولایت بدان درخت معتقد بودند و اقتدا مے آوردند و زیارتش
مے کردند و در امنیان عالمی بود که بگفته او ایشان عمل نمیکرد چون شب در آمد ان عالم تبر
را برگرفت و راهی شد که آن درخت را از بیخ برکنم قضا را شیطان در اثنائے راه با و
ملاقی شد و گفت کجا میروی عالم گفت برائے قطع آن درخت میروم شیطان گفت من
شمارا نخواهم ماند هر دو در خود در آویختند و میان خود دستیگر آمدند عالم بر شیطان
نصرت یافت و زور شد و شیطان را برداشته بر زمین مثل پشتواره زد و زیر گرفت
بعد ازان شیطان مکار بلا میت پیش آمد و گفت هر روز در وقت با مداد زیر مصلے خود
به بین که یک دینار از زر سرخ انداخته باشم و این درخت بر من بمان که بقطع کردن
او چه خواهی کرد آن عالم برگشت دو سه روز همچنان یافت بعد از چند روز
دینار را نیافت باز آن عالم تبر در دست کرده روان شد شیطان در اثنائے راه
با و ملاقی شد و گفت کجا خواهی رفت گفت برائے بریدن درخت شیطان گفت شمارا
نخواهم ماند باز در خود با یکدیگر افتادند شیطان عالم را بر زمین زد عالم گفت شیطان
را که اینچه کاریست شیطان گفت اے عالم بعقل اول برائے رضاء خدا آمدی والحال
از جهة دنیا پس ظفر نیافتی ۔ **و آورده اند** که پیره زنے در پیش امام یوسف رضی
رحمة الله علیه آمد و پسرک بیمار را آورد و گفت که این پسرک گره بسیار مے خورد
که گره اثر خاک دارد امام یوسف رحمه الله گفت بعد از هفت روز بیار تا دعا کنم
چون بعد از هفت روز باز آورد امام دعا کرد و رنجش زایل شد و دلش از گره خوردن
باز ماند گفتند که یا امام اول چرا دعا نکردی گفت مانیز گره خورده بودم و گره چربی
دارد و هر چیز که چربی دارد تا هفت روز اثر آن میماند بعد از هفت روز اثر آن برود اگر
آنوقت دعا میکردم قبول نمیشد اکنون چون اثر گره نماند دعا مستجاب شد پس امر و نهی بر سر جمله
است تا هر که امر بجا آورد و از نواهی اجتناب نمود امر و نهے او

Marfat.com

او دیگر از بهزار مرتبه باشد از آن کسے که میگوید و خود نکند و از عالمی نے عمل امر و نہی قبول باید کرد و صحبتِ ایشان نباید کرد که فائدہ نیابد و مبادا که بدان مبتلا شود در **شرح مشارق** آوردہ است که به سبب یک سخن راست گفتن به بهشت رود اگرچه یک کلمه است و از سبب یک سخن دروغ به دوزخ رود اگرچه یک کلمه است پس در سخن گفتن نیز امر و نہی آمده است که غیبت گوے را منع کند که بزه کاری از غیبت گوینده بشنوند بسیار است که بر غیبتِ او میگوید و هزل گوے را نیز منع کند **که گفته اند** که اگر کسے سخن بیهوده گوید که دران کفر باشد و عامهٔ خلق بخندند و گوینده و شنونده همه کافر شوند **در تعریف اللغات** آوردہ است که سخن بر پنج نوع ست یکے اجراً گوید چون مسئله شرعیه و ذکر خدا و امر و نہی کردن که بر این اجر و ثواب یابد و دیگر زجراً چون غیبت و غمزه و هزل که در حق هزل گو گفته اند که سرنگون در دوزخ شود که زجر و عذاب یابد و یکے حلال چون سخن لابدی چنانکه طلب اکل و شرب و بازن و فرزند که گفته اند هر که فرزند و طفل را سخن نرم و بخوشی دل گوید همه تسبیحات ست اگرچه لایعنی نماید کما قال علیه الصلوٰة والسلام من لم یرحم صغیرنا و لم یوقر کبیرنا چنانکه روزے حضرت در حجرهٔ با امیر حسن و حسین نشسته بود رضی الله عنهما و ایشان هر دو بغایت خورد بودند حضرت را گفتند که شما اشتر شوید تا من سوار شویم حضرت هر دو دست بر زمین نهاد و پشت را خم کرد و ایشان هر دو سوار شدند و گفتند که مانند اشتران روان شو حضرت روان شدند گفتند مانند اشتر فریاد کن حضرت دو کرت عفو عفو کرد و گفت از بیرون حجره کسی گفت که درونِ حجرهٔ رسول اشترست حضرت صلی الله علیه وسلم شرم کرد و ایشان را از پشت فرود آورد دران زمان مهتر جبرائیل علیه السلام بحکم رب الجلیل بیامد و گفت یا رسول الله چون دو کرت عفو کردی دو بخزه امت تو بخشیدم و اگر سه کرت کرده بودی همه امت تو می بخشیدمے **آوردہ اند** هر که زن را بر دولب و پسر را بر خود و دختر را بناصیه و مادر و پدر را بقدم بوسه دهد این چهار بوسه بغایت شریف تر اند و بهر بوسه

Marfat.com

ہفتاد گناہ از و محو شود و ہفتاد نیکی در دیوان اعمال او بنویسند دیگر مباح و آن آن بود اگر کسے ترا پرسد و سوال کند باید کہ جواب او را باختصار و اختصار گوئی و دیگر فضول و آن آن ست کہ کسی گوید کہ آب بدہ تا بخورم و ہیزم میزم و طبق مہ و ناری بری و غیر ذلک ہمین مختصر نہ گنجد کہ فضولی نیز در جانب زجر آرد و دگہ گفتہ انداز جہت یکے سخن بیہودہ تا نیم روز او را دران زمین گرم روز قیامت استادہ کنند و آن نیم روز مقدار پانصد سال باشد و گویند کہ چرا گفتی و از بینجا ست کہ ہر روز و ہر شب بزبان حال این شخص را ے گوید کہ ما را مہمل مگذار زیرا کہ من رفتنی ام و آنچہ فردا آید شب و روز دیگر باشد و من گواہ شما ام در روز قیامت بر اعمال حسنہ و سیئہ **و در عجوبہ است** کہ روز و شب بیست و چہار ساعت اند و بہر ساعت برائے این نفس یک صندوق راست میکند پس در روز و شب بیست و چہار راست میشود و در روز قیامت در ترازو ہمہ را حاضر کنند مثل کوہہا نمایند بعضے پر نور و بعضے پر از نار ۷۷
و بعضے خالی باشند آنچہ در و ذکر و فکر و صوم و صلوٰت و غیر ذلک من افعال الصالحہ کردہ باشد پر نور باشد و آنچہ در و عمل سیئہ کردہ باشند پر نار باشند و آنچہ در و ہیچ نکردہ باشند آن خالی باشند بسیار تاسف و پشیمانی خورد کہ کاشکے اینہا را ہم پر کردہ مے بودم از نور **و یحیی بن جبل** رضی اللہ روزے حضرت رسالت پناہ را گفت کہ یا رسول اللہ مرا پند بدہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود زبان را نگہدار سہ کرت تکرار کرد حضرت صاحب ہمین جواب گفت باز گفت باز حضرت فرمود مادرت بمیرد بہتر ازین پندی دیگر نیست کہ چون با مداد کسے برخیزد تمامی جوارح بزبان حال مے گوید کہ راست باش کہ راستی ما از راستی تست و کجی ما از کجی تست **و در شرح مشارق** آوردہ است کہ از جہت یک سخن راست نجات یابی و از جہت یک سخن دروغ در ہلاک افتی زیرا کہ ایمان و کفر بجز از یک کلمہ بیش نیست کہ سخن گفتن بزبان آسان ست و در وزن دشوار

Marfat.com

لقولہ تعالیٰ اِنَّا سَنُلْقِیْ عَلَیْكَ قَوْلًا ثَقِیْلًا اصحاب گفتند یارسول اللہ ثقیل چیست گفت کلمہ طیبہ وسخن راست مومنان را بزبان آسان ست و بروزن ترازو گران کند روز قیامت یکے را بیارند گناہان او در پلۂ بدی چون کوہہا نمایند ویرا پرسند کہ ہیچ علمی داری او گوید خداوندا تو علام الغیوبی کہ من ہیچ علمے یاد ندارم کہ نجات من باشد مقدار دو انگشت کاغذے را بیارند کہ در و کلمہ طیبہ نوشتہ باشند در پلۂ نیکی او اندازند ہمہ گناہان او بمانند پختہ بالا کنند **و در حق کلمہ شہادت آوردہ اند** کہ در روز قیامت نود و نہ کتاب سیاہ بدی این کس بمقدار مد بصر بیارند و در پلۂ بدی او اندازند و بمقدار کاغذے بیارند کہ در و کلمۂ شہادت باشد و در پلۂ نیکی او اندازند کہ آن ہمہ کتاب سیاہ در ہوا بردارد و از جاے نہ جنبد و کلمۂ کفر و بیہودہ مر فاسقان را و فاجران را بر زبان آسان باشند تا بیک کلمۂ کفر جملہ اعمال حسنہ و ایمان او را چون کاہ خشک در آتش بسوزانند و حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم را پرسیدند یارسول اللہ در قذف کردن حرہ را ہشتاد درہ لازم ست و در قذف کردن مملوک حکم چیست در انجہان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر کہ بندہ خود را دشنام دہد اے مادر فلان ولای خواہر فلان و یا صد ہزار کنیزک را چنین و چنان گوید اگر واقعہ راست باشد فبہا والا او را در روز قیامت ہشتاد تازیانہ آتشین بزنند و بعضی در حکمت گفتہ اند کہ زبان یک و گوش دو برائے این ست تا دو بشنوی تا یک سخن یک گوئی یعنے یک جواب اکثر امور را کہ در انجہان حد و تعزیر و قصاص او نیامدہ است امتان در ان جہان ماخوذ خواہد شد چنانکہ لواطت کہ او را حد نیست درین جہان امتان پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم گفت کہ خداوند تعالیٰ بعزت و جلال خود سوگند یاد کردہ است اگر ابراہیم خلیل اللہ و موسیٰ کلیم اللہ و عیسیٰ روح اللہ باشد او را بعذاب آتش نخواہم گذاشت و گفتہ اند وقتی کہ او را در گور دفن کنند او را بقالب ہم گرفتہ بدوزخ ببرند و در ہمہ آوردہ است قال علیہ السلام نَاكِحُ الْيَدِ وَنَاكِحُ الْبَهِيْمَةِ مَلْعُوْنٌ وہمیشہ ملعنت خدائے باشند امتان اگر دست مال ندارد و در وقت

۷۸

Marfat.com

حذر ازینکه در حرام افتد پاک نیست و بهمین تمثیل اگر پدر پسر را بکشد و یا صاحب غلام را او را قصاص نیست و اما اگر این حلال داند کافر شود و در روز قیامت برائے این قتل ماخوذ خونیان باشد و یا پدر کنیزک پسر را گرفت و زنا کرد او را حد نیست اما عقر لازم آید اگرچه تکرار کرده است و اگر پسر کنیزک پدر را وطی کرد و گفتند چرا کردی گفت حرام ندانستم حد ساقط شد و عقر لازم شود و بهر دخول عقر جداگانه است کنیزک زن نیز ازین قبیله است و اما اگر کسے گمان برد که بسقوط حد این اشیائے مذکوره دران جهان نیز عذاب نیست کافر شود که در زنا کردن با جنبیه و بمحرمه علی التابید فرقے نیست در وبال اگر کنیزک خود را بغلام خود داده باشد و با او وطی کند و یا با مادر و خواهر زنا کند درمیان ایشان فرق آرد کافر شود زیرا که فرق جز این نیست که اجنبیه بنکاح حلال شود و مادر و خواهر هرگز حلال نشود اگر کسے تاسف خورد و در لغا که اگر زنا حلال بودے کافر شود زیرا که در هیچ عصر زنا حلال نبود لقوله تعالیٰ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا اِنَّهٗ كَانَ فَاحِشَةً ولفظ کان ماضی ست یعنی در همه اعصار ماضیه زنا منع بود و اگر تاسف خورد که کاشکے نکاح خواهر و یا خمر و یا فروختن فرزند و یا بیک دیگرے کشتن حلال بودے کافر نشود اما عاصی شود که دین پیغمبر ما افضل از همه ادیان ست پس گویا که تاسف آن ادیان منسوخه کرده باشد زیرا که در زمان ابوالبشر تا وقت نوح علیه السلام نکاح خواهر حلال بود و بعد ازان منسوخ شد و خمر در وقت اصحاب میخوردند وقتیکه امیر المومنین عمر رضی الله عنه مست بود و در نماز مغرب امامت میکرد سورة الکافرون میخواند جمله لا ها را گذاشت این آیت نازل شد بر حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم یٰاَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا لَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكٰرٰى بعد ازان در وقت نماز مے خوردند و سائر اوقات میخوردند بعد ازاں چون فتنه انگیزی بسبب خمر خوردن پیدا شد حرام مطلق شد و آنچنان بود که روزے جمله اصحاب در خانهٔ بوطلحے نشسته بودند و خمرے خوردند امیر المومنین عمر چون مست شد صراحی را بر یک زد و سرش را بشکست بعد ازان این آیت منزل شد لقوله تعالیٰ اِنَّمَا الْخَمْرُ

Marfat.com

وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوْهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ اِنَّمَا يُرِيْدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُّوْقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُّنْتَهُوْنَ یعنے حرامست ہر چہ عقل را بپوشد وجملہ قمارات امّا اگر تیر اندختن کہ حلال ست اگر گرو از یکجانب نباشد واگر از یک جانب باشد نیز حلال ورواست واگر از جانبین باشد کہ تیر وغیر ذلک میگیرند حرام ست کہ از قبیلۂ قمار میشود وحرام ست بت پرستی وبغیر خدا سوگند چون بہ پیغمبر وکعبہ وبکلام اللہ وبمذہب امام اعظم وبآستانہ وقبر پیغمبران وولیا وغیر ذلک این ہمہ حرام ست ودور بودن ازین کارہا فلاح ہر دو جہان ست وبسیار اوقات شیطان لعین چون عداوت وبغض وجنگ وجدل درمیان خلق می اندازد بسبب خمر ومیسر مے اندازد واز ذکر اللہ تعالے واز نماز باز مے دارد کسے را کہ خمر میخورد **وخمر را گفتہ اند** کہ چند خاصیت او بدتر از جملہ گناہان ست اوّل آن کہ ہیچ گنہگارے را حق تعالے از درِ خویش نراندہ است مگر خمر خوار را کہ وَلَا تَقْرَبُوا الصَّلٰوةَ وَاَنْتُمْ سُكٰرٰى آمدہ است دوم اُمّ الخبائث لقب کرد سیوم اینکہ بدتر از نجاست ست کہ سگ اورا نمی خورد چہارم اینکہ اورا ہمراہ بت پرستی یاد کرد پنجم از پلیدی شیطان یاد کرد ششم عداوتِ خلق را سبب ست ہفتم سبب زنا ست چنانکہ در قصۂ ابو شحم کہ پسر امیر المومنین عمر ست مشہور ست ہشتم سبب طلاق ست کہ خمر خوار را ہمیشہ طلاق بر زبان میرود وطلاق او واقع ست واورا خبر نمیباشد وبزنِ خود مجامعت میکند وحلال پندارد کافر گردد نہم باز میدارد کسے را از تلاوتِ کلام اللہ وجملہ ذکر اللہ دہم باز میدارد از ادا کردن نماز ونماز گذارندہ با خدا ست پس خمر باین آیۃ حرام شد اما از روم بیک درم میخریدند ودر بصرہ بدہ درم میشد بفروختن پس این نیز حرام شد وفروختن فرزند در وقتِ مہتر یعقوب سہ بت بچہ را میفروختند **در خبر ست** کہ چون عزیز را مہتر یوسف علیہ السلام

فصل کردہ امر برای عبارت ورشتہ ہمہ کہ بران ذنح میکند ذبیحہ را قولی پذیرفتہ از روسوسہ شیطان کہ بجانب این ۸ پس اضافت بکند ۸ پس اضافت مطلوب شد ۱۲ حسینی شریف ۱۲ این آیہ در دہم اول ۱۲ در رسودہ مائدہ ۱۲

Marfat.com

بر یعقوب فرستاد چون بکنعان رسید کنیزک پیرے را دید کہ جامہ می شست
و گفت ای مادر ہیچ میدانی کہ خانۂ مہتر یعقوب کجاست گفت چہ کار داری گفت
خبر یوسف آوردہ ام آن پیرہ زن فریاد برآورد کہ خداوندا بما دروغ وعدہ کردہ
بودی پسر گفت چگونہ گفت پسر ما یعقوب فروختہ بود خداوند بما وعدہ کردہ بود کہ
تا اول پسر شما نیاید خبر پسر او بدو نرسانم گفت نام پسر تو چہ بود گفت عزیز گفت
برخیز کہ منم و قتل در وقت قوم مہتر موسی علیہ السلام چون گوسالہ را پرستیدند
بر ایشان حکم شد فَاقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ ہفتاد ہزار یک دیگر را کشتند بشرط
اینکہ ہر کہ روی از تیغ بگرداند کافر باشد باز حکم شد کہ یک بنشیند و دیگرے
بگردنش بزند اگر بطرف شمشیر بہ بیند ایمان او نباشد و این دین را از جہت این
قبول مے کردند کہ بمعجزۂ مہتر موسی علیہ السلام کوہی بر سر مجالس ایشان فرود
مے آید و چون آواز شکستن قبرہائے ایشان مے شنیدند دیگران دین را قبول
مے کردند پس در زنا کم و بیش فرق نیست چنانکہ بعضے عوام بلکہ عالمان جہال
بزن بیوہ حلال داند کافر مے شود اما کلمۂ طیبہ بر کافران گرانست تا بغایتے
کہ اگر کسے کافر را بزور گیرد کہ کلمہ گوے والا بکشتمت خود را بکشد اما کلمہ را
نمیگوید **وگفتند** ہر کرا این توفیق دست دہد کہ در آغاز سخن و تمام
سخن کلمہ طیبہ گوید اگر دہ ہزار سال عمر او باشد و در ہر روز صد گناہ گناہِ او
ننویسند پس بر دوستان او آسانست این وِرد کردن و بر منافقان و کافران
چنان گرانست کہ سنگ را بدندان گزیدن و سخنہاے ناشایستہ گویند و ازین بُعد
مینمایند گفتہ اند کہ اگر کسی سخن با زن بیگانہ بشہوت کند پانصد سال در دوزخ بماند
و عبارت از تا تولاست و تا ثانی تبرا و تولا دوستی بدوستان خدای تا حدی کند کہ اگر
چاہ آتش باشد خود را بیندازد از دوستی دوست چنانکہ آوردہ اند کہ جہودی بود زنا و مخفی از
ایمان بحضرت رسالت پناہ آوردہ بود و ہر روز آن زن پیش از اکل و شرب روی مبارک حضرۃ
را میدید و بعد ازان بخانہ خود میرفت روزے آن جہود گفت کہ تو ہر روز کجا میروی

Marfat.com

گفت در دل من دوستی حضرت افتادہ است جہود گفت اگر روے ترا کسے در
راہ دید بہ من حرام باشی منافقے بود ایں سخن را بشنید روزے کہ آن مستورہ
میرفت وے در پیش آمد آن زن بنشست تا وے بگذرد آن منافق استادہ
گفت روے بنما آن زن آواز نکرد و روے خود را نہ نمود آن منافق گفت ترا
بہ دوستی محمد رسول اللہ سوگند ست کہ روے خود را بمن بنماے آن بیچارہ روے
خود را باو نمود بعد ازان بزیارت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم رفت چون باز بخانہ آمد گونہ روے
مبارکش نغایتے تغیر شدہ بود شوہرش گفت چرا مینمائی آن زن واقعہ باز گفت آن
جہود گفت خوب شد در خانہ رفت چاہ کاویدن گرفت و سہ روز در آن آتش
شافت چون گرم گشت او را در آن خانہ خواند و پسرک خورد در کنارش بود او را
گرفت و گفت ترا بہ دوستی محمد رسول اللہ سوگند ست کہ خود را درین اندازی آن بیچارہ
بے تکلیف رود بر رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم گفت و خود را در ان چاہ انداخت
جہود سر پوش بر ان چاہ نہاد چون چنان دید آتش فراق و صدق او در دلش
اثر کرد و گریہ کنان آن پسرک را در کنار گرفت و پیش رسول اللہ صلے اللہ علیہ
وسلم آمد و گفت یا رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم دوست دارندۂ شما را در آتش
سوختم و واقعہ باز نمود حضرت دست مبارک خود بدستار برد باز فرود آورد
و گفت یا الٰہی دوستدار محمد را با آتش سوزانی ہنوز دست بدستار نبردہ
بود کہ جبرائیل علیہ السلام آمد و گفت یا رسول اللہ اگر سر خود را برہنہ کنی ہفت طبق
آسمان تا عرش بر ہم زنم و تا چیز گردانم و خداے تعالے میگوید کہ من دوستان
شما را بہ دوستی گرفتہ ام کما قال اللہ تعالیٰ اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
چون او را با آتش بسوزانم چون حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام بر سر آن چاہ رسید و سر پوش
باز کرد دید کہ آتش بر و گلزار گشتہ بود و آن مستورہ در میانش چون بلبل بر و
گلزار نشستہ بود بعد ازان آن جہود نیز بر رسول خدا ایمان آورد و مسلمان
شد و نیز آوردہ اند کہ بنی اسرائیل اولیاء اللہ تعالے بود کہ

قصۂ اولیاء اللہ کہ عبادت میکرد بقبول و نامقبول نظر نمیکرد

Marfat.com

چہار صد سال در صومعہ معتکف بود و عبادت اللہ میکرد فرشتگان گفتند کہ بندہ
شمارا در خدمتِ شما چیست و چالاک ویدیم امّا امتحانش کنیم گفت بکنید
فرشتگان بحکم رب العزت پیش اولیاء اللہ رفتند و گفتند کہ اے بندہ
چہ مشقت بیفایدہ میبری و رنج بیحاصل مے کشی عبادتِ تو بدرگاہِ حق مقبول
نیست گفت چون شما مرا بندہ گفتید بندگان را خدمت مے باید کرد بقبول
و نا قبول مرا کارے نیست و ملایم این ست رباعی در بجوانی بندہ مقبولِ
توام * در رد کنی چاکری معزولِ توام * برد و قبول تو مرا کارے نیست *
بارے بہر دو حال مشغول توام * بعد ازان خطاب حضرت عزت در رسید کہ ملایکہ
چگونہ دیدید بندۂ خاص مرا کہ در ہیچ اوقات روئے از من نمیگرداند گفتند
یارب العالمین بندۂ تو خاص خواص ست و دوستان او را از جہت دوستی
او خود را در مجاہدات فراموش باید کرد۔ چنانکہ ابراہیم غواص قدس اللہ سرہ
الغیرز دوازدہ سال در بیابان کشیدہ بود کہ برگ درختان قوت مے ۸۳
ساخت روزے در بیابان درخت انار را دید بخود اندیشہ کرد کہ ازین
انار بخورم امّا نباید کہ ملک غیر باشد از انجا گذشت کہ حضرت خضر پیغمبر با و
ملاقات کرد و گفت بیا تا دوستانِ حق بتو بنمایم دستش گرفت و در غارے
رسید کہ دران غار یکے زندہ پوشے را دید کہ سر پوشیدہ بود و مار
و کژدم بر وے جمع شدہ بودند و میخوردندش ابراہیم را گفت برو پایش را
بگیر چون ابراہیم پایش گرفت گفت اے ابراہیم بن غواص چہ مے طلبی
گفت از کجا دانی کہ من ابراہیم بن غواص ام گفت کسے کہ خود را در تصرفات
حق سپردہ ست از جملہ ذرات مخلوقات خبر دارد و نہ اینکہ انار را از ترس
کسے نخوردی کہ ملک کسے باشد والا حظوظ نفس مے گرفتی چون ازین
در گذشت حضرت خضر علیہ السلام گفت اے ابراہیم در بیابان دوازدہ
سال برائے چہ میگذرانی گفت تو کل را دوست میدارم خضر علیہ الصلوٰۃ والسلام فانی

Marfat.com

گفت توکل این نیست که شما میگوئید توکل خود را سپردن ست نه حظ نفس طلب کردن بیا تا متوکلان را بتو بنمایم چون رفتند دیدند که کسے افتادہ است سر خود را بُرنده پوشیده و تمام وجود او را از بوران سُرخ گرفته و به نیش مے زدند گفت این اند متوکلان خدا و مردان خدا ابراهیم را پیش کرد و خود پس استاد چون ابراهیم بطرف سر میرفت مهتر خضر پاے مبارک بدو رساند گفت ای مهتر خضر چه میطلبی ابراهیم التفات بوے کرد که همراه من خضرست و من نمیدانم آن اولیا از و غائب شد چون باز بدو دید خضر نیز غائب شد بعد ازان ابراهیم از مجاهدات خود پشیمان شد لقوله علیه السلام کُنْ عَالِمًا اَوْ مُتَعَلِّمًا اَوْ سَامِعًا اَوْ خَادِمًا وَلَا تَكُنْ مِنَ الْخَمْسِ فَاِنْ لَمْ تَكُنْ خَامِسًا فَتَهْلِكَ زیرا که دوستی جاهلان هلاکت ست۔ **بیت** سگے که تر شود از بول پاکتر باشد
ازان کسی که کند اختلاط با عامی

و در رساله شاه قاسم بدر الدین

کروری آمده است که مامون خلیفه هفت روز در خدمتِ مجالس ابو حفص کبیر حاضر میشد چون روز هفتم وداع مے کرد شیخ گفت از نشستن خلیفه چه سود که درین ایام از من یک مسئله هم نه آموخت گفت کدام اند گفت اینکه من از شما چهار مسئله آموخته ام و گفتید که این را حضرت رسالت پناه فرموده است من همانرا در عمل مے آرم هیچ گفت کدام اند گفت اینکه شما گفتید که حضرت فرموده است که نظر کردن بروی عالم بهترست از دنیا و هرچه در دنیاست و زائر را شاید که هنگام زیارت در تسبیح و تهلیل مشغول شود باز گفتید که رسول گفته است که یکساعت نشستن با عالمان بهترست از آزاد کردن هزار بنده و هزار اسپ کفی سبیل الله بغازیان داده باشد و هزار گرسنه را طعام داده باشد و آب داده باشد و هزار برهنه را جامها داده باشد و حدیث سیوم گفتید که هرکه در حلقهٔ مذاکرهٔ عالمان بنشیند و یک مسئله شرعیه بداند بهترست از عبادات هزار ساله و هر مسئله که دران مجلس شود سامع با قائل برابر باشد و حدیث چهارم گفتید که چون کسی بزیارتِ علما رود و روان شود صد فرشته بفرمان حق تعالی مے آیند ببیت برابر سر او میروند که در هر قدم درجهٔ او بلند میکنند

Marfat.com

وبیست در پیش او میروند که در هر قدم نیکی در دفتر اعمال او مینویسند و بیست
در عقب او میروند که بهر قدم بدی از نامهٔ اعمال او محو کنند و بیست بر ابر دست
راست او میروند که در هر قدم میان او و میان دوزخ صد و قها راست میکنند پس چون
بدهلیز او برسد خداوند تبارک و تعالی بیکام و بیزبان ندا دهد که گواه باشید اے
فرشتگان که در آسمان و زمین هستید که اِنِّی قَدْ غَفَرْتُ لَهٗ وَلَا بُوَیْرِ قبل ازین که قدم
در راه میزد و **نیز در خبر است** که چون مومن بزیارت مومن روان شود
فرشتگان گویند خداوندا آنکه او را زیارت کرده میشود مرد فقیه و پارسا
ست و این زائر ملوث بگناه است پس چه کنیم فرمان رب العزت در رسد که گناه
از وے بردارید و در دوزخ اندازید باز گویند آن عالم نیز متعلقات دنیا وی
درمانده است حکم شود که گناه او نیز بردارید و در دوزخ اندازید تا هر دو برادر
پاک بهم رسند و هر چند راه که زائر مے رود آن زمین تا هفتم زمین در پلهٔ اعمال
او نهند **چنانکه آورده اند** که در بنی اسرائیل ظالمی بود که نود و نه کس را ۸۵
کشته بود روزے پیش زاهد ترین بنی اسرائیل رفت و گفت که گناه بسیار دارم
که نود و نه کس را کشته ام اگر توبه کنم خدای کریم قبول کند یا نکند زاهد گفت
از پیش من دور شو تا از شومیت تو مرا به عذاب نگیرد تیغ را از نیام کشید زاهد
را بکشت و بعد ازان به یکے از عالم ترین بنی اسرائیل رفت و گفت صد کس را
کشته ام که یکے ازان مجموعه فلان زاهد ست اگر توبه کنم هیچ روے صلاحیت
دارد عالم گفت پیش اهل صلاح برو توبه تو خدائے تعالی بپذیرد از انجا روان شد
آورده اند که تا بمقصود نرسید او را در راه مرده
یافتند و دیدند که یکے خطے از غیب بر او افتاده بود
چون **مطالعه کردند** چنان نوشته بود که برین کس
فرشتگان رحمت بحث کردند فرشتگان **عذاب**
گفتند که فاسق و فاجر ست ما یان ارواحش قبض کنیم

۸۵ بخشیدم او را و هر که در پی او رود

Marfat.com

و فرشتگان رحمت گفتند که زائر و تائب ست چنانکه عزم توبه کرده بود ارواحش
مایان قبض میکنیم برایشان حکم شد که هر دو طرف زمین را وزن کنید چون وزن
کردند دیدند که یک طرف زمین یک بالشت از خانۂ خود بخانۂ آن صالح نزدیک
شده بود حکم برین شد که فرشتگان رحمت جانش قبض کنند بسبب برکت
آن صالح آورده اند که مالک دینار را با دهریه منازعت افتاد هر یکے همین
گفتے که من برحقم چون درمیان مردمان جهال بودند اتفاق کردند بقول دهریه
که هر دو را دست بدست بر بندند و در خانه در آرند و در آنخانه آتش
زنند چون چنان کردند خانه بسوخت و ایشان هر دو سلامت ماندند
مالک دینار مناجات کرد که یارب مرا با کافر کردی خطاب حضرت عزت در
رسید که اے مالک دینار او را از برکت شما خلاص کردم اگر تنها مے بودمے
سوخت و خدمت و مودت بدوستان حق چنان باید کرد **قطب الاقطاب**
معین الحق والدین حسن سنجری در کتاب خود آورده است که روزے در خدمت
مرشد خود شیخ المشائخ والاولیا شیخ عثمان هارونی در سفر بودم از افواه
مبارک خواجه برآمد که بقول امام اعظم رحمه الله چون دو کس در سفر
روند باید که یکے را بادشاه کنند تا خلاف سنت و جماعت نباشد پس
آفتابه و مصلی از و گرفتم و گفتم که بادشاهی لایق شماست چون شب شد او
در خواب رفت بیک ناگاه باران باریدن گرفت برخاستم و ژنده خود را بر
سر او گرفتم تا بامداد بر و استاده بودم چون شیخ بیدار شد حالم چنان دید گفت
چرا گفتم چون شما را بادشاه گرفتم پس خدمت بادشاهان چنان باید کرد شیخ
بنظر نیک در من نگاه کرد بمقصود رسیدم **اے عزیز** چنانکه دانستی بدوستان
حق دوستی کردن ثواب ست پس بدشمنان او دشمنی کردن ثواب ست
و نیز درجات رفیع ست و اگر دشمنی بدست نشود بدل البته باید کرد چنان که
در **مفتاح الجنان** ست که جوانے بود فاجر و ظالم که در همه عمر خویش کار دیگر

۸۶

قصۂ حضرت خواجه حسن سنجری معین الدین اجمیری که بجهت خدمت مرشد خود بمقصود رسید

بجز گناه دیگر نمی کرد و آنهمه را باز در یک دفتر مے نوشت و جمع مے کرد روزے در خوردن شراب نشسته بود که کسی به نزدیکش رسید او را گفت که بیا خمر بخور چون آنکس ساغر بدست گرفت یا شاه گفت جوان فاجر دانست که این کس را فضی ست بر دنیش زد چون مرد جوان بخود آمد و گفت که نادانسته قتل کرده ام این را نیز دران دفتر نویسم چون دران دفتر رفت و کشاد دید در هر جائے که خون و زنا و خمر کرده بود در انجا چنان تبدیل یافته بود که این کس چندان برده آزاد کرده است و چندان ختم کرده است و چندان گرسنه را طعام داده است پس همه اعمال سیئه او بسبب دشمنی بدشمنان حق به نیکی مبدل شد و در رسالهٔ خوانده ام که آسمان و زمین و عرش و کرسی و لوح و قلم نبود که دل از جان سوال کرد که اول کار چیست و آخر کار چیست و ثمرهٔ کار چیست گفت اول فناست و آخر کار بقاست و ثمرهٔ کار وفاست گفت فنا چیست و بقا چیست و وفا چیست جان گفت فنا از خودی بیرون آمدن و بقا بدو پیوستن و وفا میان بخدمت دوستان بستن اگر سائلے گوید که چون هیچ نبود دل و جان از کجا بودند **جواب** این فقیر مے گوید که جان مفیض که او را فیض اقدس و وحدت و حقیقت محمدی و قبلهٔ واحد مے گویند و دل اسماء الله که هر یک بحسب استعداد اثر خود وجود یافت گویا که یکے از دیگرے سوال کرد که ارادهٔ حق بایجاد خلق مقصود همین ست والا خلق در وجود نیامدے **و محاضرهٔ دوم** که جان اسماء الله و دل اعیان ثابت که از علم و نور در شهود آمدند گویا که آن حقیقت قبلهٔ این موجودات شد و ازینجاست که پیغمبر ما را قبلهٔ واجد و موجود گویند که چون روئے ارادت بدو آورد قبلهٔ واجد شد و چون موجودات از طفیل خود یافتند قبلهٔ موجود شد **محاضره سیوم** چون از علم و نور و شهود که اعیان ثابت معدهٔ ممکن وجود ذهنی یافت عیان را جان گویند و چون بصورت خانه وحدت هر اسما تجلے فاضله گردید که چنین و چنان باید کرد این را بکنه و ارواح سراجی

سوال دل از جان

در بیان محاضرات

Marfat.com

و دل توان گفت **محاضرهٔ چہارم** چون در محل کن و فکل آمدند که ہر
اسم عقب خود شدند و بحسب استعداد جملہ ذرات ظہور شدند پس کن را کہ حقیقت
کیانی گویند جان توان گفت و موجودات ظہوری کہ آنرا ہیولی و عرش کل و عقل
کل گویند دل توان گفت **محاضرهٔ پنجم** جملہ ممکن و ظہورات چون در قبضهٔ الوہیت
اسیر اند مغلوب و مقہور اند پس از روے حقیقت از اثر قطع نظر باید کرد و موثر را باید
باید پس موثر را جان و اثر را دل توان گفت کہ **اَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْاَمْرُ** پس خلق چون
کیفیات و امر چون روح و ملکوت ہمہ مراورا ست تو در میان مباش اے
عزیز این راہ بس باریک و خونِ انابت ریختن ست پس تابع کسے باید
بود و در خدمتِ او خود را باید سپرد کہ او خود را بحق سپردہ است و در لباس
شریعت خود را چنان پوشیدہ کہ ہیچکس از احوال او خبر ندارد اگرچہ منصور مشہور
بود او مستور باشد تا بمقصود برسد چنانچہ مورچہ بپائے خود بکعبہ رسد
تا خود را در پر کبوتر تیز رو ضم نکند **رباعی** تو بدین رفتن بمنزل ۸۸
کے رسی + تو بدین جستن بحاصل کے رسی + پس گران جانی و بس اشتر
دلی + با سبک روحان بدین دل کے رسی + و چون نظر در عین الیقین و
حقیقت کنی الوہیت واحد بیش نیست باختلاف خاصیتِ موجودات و استعداد
ایشان تعدد اسما شد از بہت الدر ذات جملہ اسما گویند کہ ذات از صفات
ممتاز نیست و چون صفات قدیم اقتضاء ایجاد ممکنات کردند از روے
نامیدن و تعداد اسما را اول و غیر ذات گویند امّا چون ہمان ذات ست کہ
بمراتبہ تنزل کردہ است و با طوارات سبعہ و تکثیرات مختلفہ ظہور شدہ صفات
را عین ذات توان گفت کقول الشاعر۔ بروح خود ست فتنہ نقاش + کس نیست
در میان تو خوش باش + فہم من فہم پس سوال دل از جان اقتضاء ہر مراتب و
تنزلات خویش و جان کہ مسئول ست فیض اقدس کہ بہر مرتبہ نزول
و ظہور آمد پس سائل و مسئول واحدے بیش نیست **چنانکہ**

Marfat.com

دل این شخص جملہ ضمیرست واز مراتب ارواح مے باید ہمچنین مراتب اسماء
را دل سلجی وبکنہ وحقایق کیانی وغیر ذلک من کلام الصوفیہ میگوید وبحقیقت
گویا کہ مسایل انداز وحدت کہ آن را ابوالارواح و برزخ کبرے وحقیقت
محمدی گویند قال اللہ تعالیٰ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ
اے لیعرفون سراین معنے ست امّا جملہ متابعت ہدایت ست وجملہ افترا وخود
روئی ضلالت ست وسماعت از مرشد محق طَابَ اللّٰهُ ثَرَاهُ وَجَعَلَ الْجَنَّةَ
مثواہ شنیدم کہ کشتی در دریائے عمان شکستہ بود ومردے وہ دست بہ تختہ
برده فریاد کرد کہ یا حضرت خواجہ خضر فریادم رس مہتر خضر آمد ودستش گرفت و
بر روئے آب میرفت آنکس نام خضر بر زبان میراند وخضر نام اللہ بر زبان مے راند
آنکس چون دید کہ خضر نام اللہ یاد میکند من نیز یاد کنم چون آنکس نیز نام
اللہ گفتن آغاز کرد پایہاش در آب غرق شد مہتر خضر گفت کہ شما را بدرگاہ
او مجال نیست شما نام او گیرید ومن نام او **امام محمد غزالی** رح
را پرسیدند کہ چندین علم وفضایل را بچہ سبب یافتی گفت ہرچہ دانستم از کسے
دریغ نداشتم ولعام وخاص مے گفتم وبخیل نبودم وآنچہ ندانستم از دانستن او عار
وننگ نکردم اگرچہ یک مسئلہ بودی لقولہ علیہ السلام لَيْسَ مِنْ اَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِ الْكَسَلُ
اِلَّا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ واورده اند کہ روزے مہتر عیسیٰ علیہ الصلوٰت والسّلام در بیابان
میگذشت راعی را دید گفت ای راعی چرا طلب علم نمیکنی تا بخدائے خود
نزدیکی بدست آری راعی گفت من پنج مسئلہ در عالم دانستہ ام پنج دیگر شما
نمائید تا ہر ہمہ ده شود مہتر عیسیٰ علیہ السلام گفت آن کدام اند راعی گفت
شما را باید اول بیان کردن مہتر عیسیٰ گفت اول شما بگوئید تا من دانم راعی
گفت اوّل اینکہ حلال خوب ست وحرام بد حلال میجوزم وحرام نہ وَدوم راست خوب
ست ودروغ بد راست میگویم ودروغ نہ سیوم اینکہ طاعت خوب ست ومعصیت بد
ست طاعت میکنم ومعصیت نہ چہارم تا عیب خود دارم عیب دیگران نگویم

Marfat.com

در بیان وضو که بچند نوع ست

پنجم آشنائی با خدا باید کرد و با خلق نے پس با خدا کنم و با خلق نکنم مهتر عیسی علیه السلام گفت که علم اولین و آخرین همین ست که شما را و ما را و همه خلق را بس ست که بجاے آرد پس حاجت دیگر اموختن نیست زیرا که آموختن علم براے عمل ست تا عز دنیا و شرف عقبی بدو دست دهد خوش گفت آنچه گفت۔ **بیت**

چو کسب علم کردی در عمل کوش + که عمل بیعمل زهریست بے نوش +

فصل سیوم۔ در بیان وضو و ملایم آن **بدانکه** وضو بر چهار نوع ست وضوء ظاهر و وضوء باطن و وضو فرض و وضوء مستحب بدانکه وضو بضم الواو مشتق از وضاءة ست و آن پاکی را گویند و وضو بفتح الواو آب را گویند و وضو بفتح الواو والهمزه روشنائی را گویند و در اصطلاح غسل اعضاء ثلثه و مسح الراس را گویند و چون ظاهر را چنانکه شرط ست پاک ساختی باطنت نیز منور و روشن گردد که از نتیجهٔ وضوء ظاهرے وضوء باطنی دست دهد چنانکه از حسد و کینه و حقد و عجب و ریا خلاص یابے خوش گفت آنچه گفت **بیت** چون بیاری طهارت ظاهر + باطنت نیز حق کند طاهر +

۹۰

جمله نامشروعات ظاهر را طاهر باید داشت **چنانکه آورده اند** که شبے بی بی رابعه بصری قدس روحها نشسته بود که چراغهاے بادشاهان افروختن گرفت بی بی را خرقه پاره بود و بدان چراغ دوخت هرچه از انوار و اطوار و احوال اولیاء الله بود از و رفت بخود اندیشید که چه نامرضی از من در وجود آمد که بمن این حال رسید بعد مدت مدید در ضمیر منیرش آمد که خرقه را بدان چراغ دوخته بودم آن چراغ از نامشروع بوده باشد بدکردم آن تار را از خرقه باز کشید آنچه از و رفته بود باز بدو رسید **و ازینجاست** که بزرگوارے پرسید که بمشعلهٔ بادشاهان چیزے میتوان کرد یا نه گفت شما کیستید که ازین احوال اولیاء الله و متقیان خبر میجوئید گفت من خواهر بشر حافی ام گفت از شما باید پرسیدن و حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم مر بی بی فاطمه زهراء را گفت که خود را همیشه خوش بوے داری گفت یا بابا بچه چیز گفت با وضو زیرا که همیشه در

قصه رابعه بصری قدس روحها

Marfat.com

در وضو باشد تا عرش خوشبوئے او میرسد و نہ بخوشبوئے مجازی کہ ہر آن زنے کہ خود را بمشک و غیرہ خوشبوئی کند و بوئے او با شوہر غیر برسد عذاب زنا در نامۂ اعمال او نویسند کہ رنگ و ابریشم و زر بزنان ست و خوشبوئی بمردان ست و سرمہ ہر دو را سنت ست۔ **شیخ نجم الدین کبیری** را مریدے بود چنانکہ شرط وضوست بجا آوردہ بود و دران صومعہ رفت چون برآمد گفت خدائے جہانرا دیدم شیخ گفت غلط کردۂ زیرا کہ این نورِ وضو بود و وضو را بحضور تمام باید کرد کہ ہفتاد و دو نور سالکان را روئے نماید و ہمہ را از نتیجۂ وضو تا آخر سلام ست پس چون اوّل بحاجت اِنسانی رود باید کہ در آمدن خلا اول پائے چپ پیش نہد و بگوید اَعُوْذُ بِاللّٰہِ مِنْ کُلِّ رِجْسٍ وَّ نَجَسٍ وَّ مِنْ شَرِّ خُبُثِ الْخَبٰثِ وَمِنْ شَرِّ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ وَمِنْ شَرِّ کُلِّ ذَکَرٍ وَّ عَاھِرٍ وَّ حَیَّۃٍ وَّ عَقَارِبَ و چون بنشیند روئے بجانبے آرد کہ پہلوئے چپ او بقبلہ باشد کہ روی و پشت بقبلہ آوردن مکروہ ست و در طرفِ ہندوستان نیز مکروہ ست کہ حضرت بابا آدم صلوات اللہ علیہ در ہند ست و خود را بسیار برہنہ نکند و زور بپائے چپ کند و بول را آہستہ رہا کند تا رشحۂ باو نرسد و اگر پشت بقبلہ آرد بغیر برداشتن باک نیست تا خلاف مردم ہندوستان شود و چون برخیزد اوّل پائے راست بردارد و بگوید اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ الَّذِیْ اَخْرَجَ عَنِّیْ مَا یُؤْذِیْنِیْ وَ اَمْسَکَنِیْ بِمَا یَنْفَعُنِیْ و سہ کرت گوید غُفْرَانَکَ رَبَّنَا وَاِلَیْکَ الْمَصِیْرُ و چون پیش از خاستن خود را بسنگ و کلوخ چنان پاک کند کہ دل او یقین گیرد و شاید کہ تیمم زند اگر میان او و آب مسافت باشد اگرچہ اندک باشد چنانکہ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم روزے بول کرد و چون برخاست تیمم زد یاران گفتند یا رسول اللہ آب نزدیک ست گفت از آب مرگ نزدیک ست و استنجا بنہ نوع ست چہار فرض ست و آن چون پلیدی از مخرج بمقدار درم شرعی تجاوز کند دوم از جنابت سوم از حیض چہارم از نفاس و یکے واجب و آن چون مقدار درم شرعی

Marfat.com

باشد و یکے سنت ست و آن چون کم از درم شرعی باشد و یکے مستحب ست
و آن از بول ست و یکے احتیاط و آن چون بمانند پشکلِ اشتر خشک افتد و آلایش
بمخرج نشود و یکے بدعت ست و آن چون از جهت باد و کرم خشک پس هر چه فرض
ست با آب میتوان شست که فرض ست و دیگران بسنگ و کلوخ و لته کهنه
کافیست و چنانکه بعضے عوام میگویند که بسه سنگ سنت ست غلط کرده
اند زیرا که آن مذهب امام شافعی ست رحمة الله علیه و آورده اند
که در لیلة الجن هفتاد هزار سرداران جن آمده بودند و برسول ما بیعت میکردند
و حضرت رسالت پناه بحاجت انسانی میرفت از عبدالله مسعود سنگ طلب کرد
و وی دو سنگ و یک سرگین داد حضرت سرگین را پرتاب کرد پس امام اعظم ابوحنیفه رح
کوفی مے گوید اگر سه سنگ سنت بودے حضرت سنگ دیگر را طلب مے کردے
و امام شافعی رح میگوید که اگر سنت نبودے عبدالله سه سنگ نداده و متاخران
بر این اند که درین زمانه باب باید شست زیرا که دیانت از مردان کم شده است
و زها در رفته اند و عوام الناس کالبهایم اند و از ینجاست که گفته اند الاستنجا چنانکه
مذکور شد و الاستفتاء تا حدیکه دل او قرار گیرد بپاکی او اما نه چنانکه بمانند عوام
الناس که وسوسه کنند و آب بسیار برند که در کتاب هائے معتبر از هفت
کرت زیادت آب ریختن رخصت نداده اند و استبرا دست خود را بر
دیوار یا بر زمین بمالد از بوے بیزار شود و شاید که استنجا با ستخوان
و چوب و پنبه و جامه نو و دست راست نکند که مکروه است و نیز بحق غیرے
نکند چنانکه از دیوار و زمین غیر کلوخ گیرد نکند و اگر از زمین کسے کلوخ گیرد باز در ان
زمین اندازد آورده اند که امام شافعی رح مذهب خود را انتشار کرد و لافے از
دهن مبارک او برآمد که اگر من در عصر امام اعظم بودمے او را در اول مسئله الزام
میدادم ارواح سراج المومنین او را در خواب نمود و گفت که اول مسئله من این ست که
لا اله الا الله محمد رسول الله الزام بن چون از خواب بیدار شد

Marfat.com

بعده فرمود که علم ده حصه بهت نه حصه مرا مام را بود و یک حصه مایا نرا و از انجا
به یمن و روم و شام سیر کرد و بیشتر خلق را در مذهب خود در آورد تا بحدّے که
به بلخ رسید **ابواللیث سمرقندی** در خانه نبود امام شافعی خود را یک روزه
راه پسمانده بمقدارے شاگردان پیش آمد و مسئله در سواری از شاگردان حضرت
ابواللیث پرسید ایشان بچهارده نوع جواب گفتند و او هفت نوع دانسته بود
امام چون جواب صعب شنید از همانجا بازگشت و کوچ کرد و بطرف روم
روان شد چون ابواللیث سمرقندی در خانه رسید واقعه را باز نمودند ابواللیث گفت
که فردائے قیامت جواب امام اعظم رح چه گویم که تمام اهل مذهب او و در مذهب خود
آورد اما باید که در عقب او بروم چون ابواللیث سمرقندی روان شد منزل بمنزل
او میرسید امام شافعی یک منزل بیشتر مے رفت چون ابواللیث بیرون حصار
روم رسید امام شافعیؒ داخل مصر شد و امام شافعیؒ در انشب مناجات کرد که الهی مرا
از دار فنا بدار بقا رحلت بخش فی الحال جانش تسلیم شد چون علی الصباح حضرت
ابواللیث بدروازه رسید دید که تابوت مبارکش پیش آمد که این تابوت امام
شافعیؒ ست او نیز وضوء جدید کرد و دو رکعت نماز گذارد و سر بسجده نهاد و
گفت او نیز از نخست خود را برحمتِ حق تسلیم کرده ست الهی مرا نیز از دار فنا بدار
بقا رحلت بخش که تا پیش امام مباحثه بکنیم او نیز جان بحق تسلیم کرد **الغرض**
ابواللیث سمرقندی درین سفر دو شتر از کلوخ از زمین سبیل بار کرده بود و
بیشتر از شگران این فقیر چون بسیر میرفتند کلوخ استنجا بهمراه خود مے بردند
و شاید که در محل استنجا سخن نگوید مکروه ست و قبل از استنجا که هنوز تن خود
را برهنه نکرده ست این دعا بگوید۔ اَللّٰهُمَّ اَحْفِظْ فَرْجِیْ وَ بَشَرِیْ
مِنَ النَّارِ وَالزِّنَاءِ وَالْحَرَامِ بِسْمِ اللّٰهِ الْعَظِیْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ
عَلٰی دِیْنِ الْاِسْلَامِ اَلْاِسْلَامُ حَقٌّ وَالْکُفْرُ بَاطِلٌ۔ و چون از استنجا
فارغ شود بجائے پاک رود که در خبر ست که هر که وضو و غسل در

Marfat.com

در جاے پاک کند آن جاے تا قیامت آن کس را از خدا مے طلبد و شفاعت او میکند روے بقبله و سر برهنه کرده نشیند که پیغمبر گفت در حالتِ وضو سر برهنه کردن نزول رحمت ست و دل را چنان حاضر دارد چنانکه معیت و مشیت او مشتمل بر جمله حرکت و سکونت خود داند بلک خود را در میان نه بیند و بحضور تمام بگوید بِسْمِ اللّٰهِ الْعَظِیْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی دِیْنِ الْاِسْلَامِ نَوَیْتُ اَنْ اَتَوَضَّاَ تَقَرُّبًا لِلصَّلٰوةِ فَرْضَ اللّٰهِ تَعَالٰی پس آفتابه بدست چپ گیرد سه کرّت بدست راست ریزد پس بعده بدست راست گیرد سه کرّت بدست چپ ریزد که مسنون برین طریق ست و در حضوری چنان باشد چنانکه آورده اند که **حضرت امام زین العابدین علی اصغر** رض چون بوضو کردن مے خاست رنگ و رویش بغایتے متغیر مے شد پرسیدندش یا امیر چرا گفت هیچ میدانید که در پیش چکس حاضر خواهیم شد و چون آب در دهن کند بگوید اَللّٰهُمَّ لَقِّنْ حُجَّتِیْ وَتَغَمَّضْ بِهٖ ذُنُوْبِیْ وَبَیِّضْ وَجْهِیْ کَمَا بَیَّضْتَ اَسْنَانِیْ و مسواک از درخت تلخ از توت و پلون باشد که پیغمبر علیه الصلوٰة والسلام گفته است که بهشت بخرید بشاخچه اراک و مراد از شاخچه مسواک ست و به درازی یک بالشت باید و اگر از بلشت زیاده باشد شیطان برو سوار مے شود و سطبری او بمقدار انگشت خنصر باشد و خورد تر از قبضه نباشد و باید که سه انگشت بالا و خنصر و ابهام زیر او کند و در دهن زند اوّل بجانب راست دندان بالا باز زیرین آنجانب باز بجانب چپ بدندان بالا باز زیرین و بر زبان نیز بمالد بعد ازان بهر جانب که خواهد بزند و باید که مسواک را بر زبان نه مکد اوّل بشوید بعده در دهن زند و آخر نیز بشوید نگاه دارد و اگر در تمام قبضه گیرد آفتے ناسور بدو رسد و مسواک را به پهنائی دندان زند نه بطول دندان و مسواک را بر زمین نه نهد که خوف دیو و پری ست که بدو آفت رسانند و برابر گوش نه نهد که جاے قلم ست و در سر استاده کند که در خبر ست که روزے اصحاب رسول علیه الصلوٰة والسلام قلعه

Marfat.com

کفار را حصار کرده بودند و جاسوس کافران جاسوسی ایشان میکرد که ایشان
بر کنارهٔ جوے نشستہ اند و مسواکہا را از سر کشیدہ و دندان خود را شستہ اند و
مسواک را باز در سرہا نہادند جاسوس خیال کرد کہ مگر ایشان سوہان با خود دارند
کہ دندان خود را بدان تیز مے کنند و بدان نیز جنگ خواہند کرد جاسوس رفت و
واقعہ را باز نمود کہ اگر ظفر یابند ما یا نرا بدندان بکنند لشکر کفار گریخت پس انہم
برکت مسواک بود و مسواک را شریک باکس نباید کرد۔ **شعر**

ثَلَاثٌ لَيْسَ فِيهِنَّ اِشْتِرَاكٌ		اَلنِّسَاءُ وَالْمِشَاطُ وَالسِّوَاكُ

و نیز باید کہ بعد از آب در دہن کردن زند کہ خشک بدعت ست و در وضوء زند نہ
بغیر وضوء و یک رکعت بمسواک افضل است از ہفتاد رکعت بغیر مسواک و مسواک
سنت ست زنان و مردانرا این در صلوٰت ما چینی مذکور ست و اما در صلوٰت مسعودی
میگوید کہ زنان را کندر و قایمقام مسواک ست و در خمس الاوقات زند و بقول شافعی رح
در رمضان در وقت ظہر و عصر نتوان زد زیرا کہ پیغمبر علیہ الصلوٰت والسلام فرمودہ است
لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ اَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ پس بزدن مسواک بوے او میرود و بقول
امام اعظم رح در رمضان نیز در خمس الاوقات زند زیرا کہ وقتی کہ بوے بد عند اللہ
خوش باشد بوے خوش نیز خوشتر باشد **آوردہ اند** کہ مسواک پیغمبران علیہم السلام
از درخت زیتون بودے و اگر مسواک نباشد انگشت شہادت نیز قایم مقام
مسواک ست و چون دوم کرت و سیوم کرت آب در دہن کند غرغرہ گرداند چون آب در
بینی کند گوید اَللّٰهُمَّ اَرِحْنِي مِنْ اَرْوَاحِ الْجَنَّةِ وَارْزُقْنِي مِنْ نَعِيمِهَا۔ و آب در بینی
بدست راست کند و بدست چپ پاک کند کہ برعکس این مکروہ است و
مبالغہ در استنشاق چنان کند کہ آب را بالا کشد تا نرمہ و در مضمضہ غرغرہ کند
و این مضمضہ سنت ست ہم در غسل و ہم در وضو مر غیر صایم را بعدہ روی شوید
کہ فرضیت وی از رستہ گاہی موے پیشانی تا بزیر زنخ و از نرمۂ گوش تا نرمۂ گوش
دیگر و آنرا کہ در سر موے نباشد حد پیشانی از چرکیست کہ در ایام طفولیت

در بالائے پیشانی او مے باشد وریش تنگ راپوست باموے باید شستن
واما کلان ریش راکہ پوست روے راپوشیدہ باشد شستن پوست ساقط
است وسفیدی کہ درمیان دوزلف وگوش ست شستن او نیز فرض ست
بقول امام اعظم رح وبعضے مبتدعان کہ زیر زنخ مے تراشند اگر تیرے زنخ تراشیدہ
باشد ودروقت وضو آنرا نشوید ومسح کردن ویا خشک ماندن نماز بگذارد کافر
شود زیراکہ فرض بجائے نیاوردہ باشد وہرکہ یک تار موے درغسل و وضو
از و خشک ماند آن وضو محسوب نباشد پس بے وضو نماز گزاردن کفرست
وفرضیت درمسح ریش در وقتی معلوم شود کہ رنگ کردہ باشد و
خلال ریش از جانب چپ از فرود سوے بالائے اوست ودراوان شستن
روے بگوید اَللّٰھُمَّ بَیِّضْ وَجْھِیْ بِنُوْرِکَ یَوْمَ تَبْیَضُّ وُجُوْہُ اَوْلِیَآئِکَ
وَلَا تُسَوِّدْ وَجْھِیْ یَوْمَ تُسَوِّدُ وُجُوْہَ اَعْدَآئِکَ اَللّٰھُمَّ بَیِّضْ وَجْھِیْ وَشَرِّحْ
قَلْبِیْ وَصَدْرِیْ وَطَھِّرْ قَلْبِیْ وآب را بر روے سخت نزند وچشم را کشادہ
ندارد ونہ سخت بپاشد کہ مکروہ است ودست تا آرنج بشوید وسنت این
ست کہ سہ کرت برکف دست ہا ریزد وتا جانب آرنج کشد کہ روافض عمداً بر آرنج
وجانب کف دست میکشند ودروقت دست راست شستن گوید اَللّٰھُمَّ
اَعْطِنِیْ کِتَابِیْ بِیَمِیْنِیْ وَحَاسِبْنِیْ حِسَابًا یَّسِیْرًا ودردست چپ گوید وَلَا تُعْطِنِیْ
کِتَابِیْ بِشِمَالِیْ وَلَا مِنْ وَّرَآءِ ظَھْرِیْ یَوْمَ یَدْعُوْا ثُبُوْرًا وَّیَصْلٰی سَعِیْرًا
واز سہ کرت رسیدن آب کم وزیادہ مکروہ است براندام اما یک بار فرض
است وسہ بار سنت است وآب را روان باید کردن تا اگر جائے شستنی را
مسح کردن یعنی ترکند روا نباشد واگر بے مسح را بشوید روا باشد اما مکروہ بعضے
متکلمان گفتہ اند اِنَّ مُرَتَّبَ الْمَکْرُوْہِ لَا یَسْتَحِقُّ حِرْمَانَ الشَّفَاعَۃِ چہارم حصہ
مسح سر فرض است وتمام سر مسح سنت است پس شاید کہ آب نو بگیرد واگر از جائے
شستہ ماندہ باشد نیز رواست ومسح سر را چنان مسح کند کہ خنصر و بنصر و

۳ تحقیق کنندہ کار مکروہ مستحق ولایق نمیگردد تا یافتن شفاعت را ۱۲

Marfat.com

و وسطی از هر دو دست بهم رساند و سبابه را بهام راکشاده وارد و این سنت
انگشت را بر تارک نهد و بالا کشد تا قفا بر دو بعده هر دو کفدست از طرف قفا بهر دو
جانب سر نهد تا پیشانی آرد و سبابتین را در اذنین در آرد و ابهامین را از هر دو طرف فیما
ایشان بگرداند و مسح گوش بآب سر سنت ست و در مسح سر گوید۔ اَللّٰهُمَّ
اَحْفَظْ شَعْرِیْ وَبَشَرِیْ مِنَ النَّارِ و در مسح گوش گوید اَللّٰهُمَّ لَا تُسْمِعْنِیْ غِلْیَانَ
اَهْلِ النَّارِ فِی النَّارِ و باز همان شش انگشت مذکوره را باب جدید تر کند و متصل
کرده بر گردن نهد به پشت انگشتان و از موے گردن مسح نگذارند که بدعت ست
زیرا که روافض ے گویند که کلهٔ امام المسلمین امیر حسین رضی الله عنه از جانبین قفا
برین اند پس مسح بانطریق نباید کرد و ایشان از طرف حلقوم مسح مے کنند و تا
موے گردن میرسانند و نیت وضو و مسح گردن هر دو مستحب ست و در مسح گردن گوید
اَللّٰهُمَّ اَعْتِقْ رَقَبَتِیْ وَرَقَبَةَ اَبَائِیْ وَرَقَبَةَ اُمَّهٰتِیْ وَرَقَبَةَ اُمَّةِ مُحَمَّدٍ مِنَ النَّارِ وَالسَّلَاسِلِ وَالْاَغْلَالِ و در
مسح ریش و خلال ریش گوید اَللّٰهُمَّ هَوِّنْ عَلَیْنَا سَکَرَاتِ الْمَوْتِ و باید که اندام را نیز تر
تر بشوید که اگر در یک اندام مکث کند ترک سنت نباشد اما اگر یک بشوید و مکث بی مانع کند
و بعد ازان دیگر بشوید مکروه باشد و نیز ترتیب چنانکه خدا تعالے خبر داده ست نگاه دارد
تا خلاف روافض باشد که ایشان اول پاے مے شویند و بعده دست بعده روے بعده
استنجا میکنند زیرا که ایشان میگویند که چون اول استنجا بکنیم بعده دست ما چگونه بروے
بزنیم اما در **فتاوی سراجی** آورده ست اگر استنجا فراموش شود و بعد از وضو یاد کرد
بلا اعادت وضو و بقصد توان کرد چون پاے راست بشوید بگوید اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْ اَقْدَامِیْ
عَلَی الصِّرَاطِ یَوْمَ تَزِلُّ فِیْهِ الْاَقْدَامُ و چون پاے چپ بشوید بگوید اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ سَعْیِیْ
سَعْیًا مَّشْکُوْرًا وَّوُضُوْئِیْ مَقْبُوْلًا وَّتِجَارَتِیْ لَنْ تَبُوْرَ وَاجْعَلْنِیْ مِنَ التَّوَّابِیْنَ وَاجْعَلْنِیْ
مِنَ الْمُطَهَّرِیْنَ الَّذِیْنَ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ **در ترغیب الصلوٰة**
آورده ست که خلال انگشتان پاے بخنصر دست چپ از جانب پاے راست
از فرجه که میان خنصر و بنصر ست از زیر ببالا کشد و کفدست را در زیر پاے دارد

Marfat.com

و نیز در فرجهٔ که میان سبابه و ابهام از پائے چپ ست آغاز کند و در فرجهٔ خنصر و بنصر چپ ختم کند و آورده اند که امام اعظم رح از بالای به پایان خلال میکرد و چون مسئله دید که پایان میتوان کرد بیست ساله نماز را اعاده کرد چهار گانے را چهار گانه دوگانے را دوگانه اما نماز شام را چهار گانی کرد و چون نقل در همه صلوة سوره با فاتحه قرین کرد و آورده اند که منصور حلاج در یک وضو خلال انگشتانرا فراموش کرده بود در انشب جمال جهان آرائے حضرت را در خواب دید که روے ازوے گشتانده بود و گفت یا رسول الله چرا گفت شمارا باید که سنت مارا ترک دهی یعنی نباید و شیخ معین الدین سنجرئ چشتی قدس سره ترک کرده بود او نیز همین خواب دید و قدرے آب از بقیه وضو باید آشامید که دران شفاست و بر آن آب این دعا باید خواند اَللّٰهُمَّ اشْفِنِي بِشِفَائِكَ وَدَاوِنِي بِدَوَائِكَ وَعَصِمْنِي مِنَ الْأَمْرَاضِ وَالْأَوْجَاعِ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ و نیز در هر اندام بعد از دعا کلمهٔ شهادت تکرار کند و در شرح اوراد سید علی همدانی آورده است هر که در هر اندام شستن اسم القادر تکرار کند بجمله اعدائے ظاهری و باطنی ظفر یابد و چهار آب استاده خوردن افضل ست آب وضوئے که باقی ماند و آب زمزم و آب پسخوردهٔ علما و صلحا و آب که سقاو در بازارے گرداند و بعد از وضو روی سوے آسمان کند و بگوید أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا أَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ و نیز بسوے آسمان نظر کند و همین دعا کند حق سبحانه تعالے بنظر رحمت برو بنگرد و در اوان وضو سلام و کلام منع ست تا اگر یکے کسے را در وضو یا در نماز و یا در وقت خواندن امام خطبه سلام داد بر ایشان جواب لازم نه آید اما گوینده سلام آثم باشد و دل را چنین حاضر دارد که روزے امام محمد غزالی رح در وضو نشسته بود و در وقت پاے شستن کفش خود را دید که کهنه ست در خاطرش گذشت که بروم در بازار و کفش بخرم در نیمیان امام محمد غزالی رحمه الله دید که ابدال وار سته و دیوانه که خبردار بود یعنی افعال ذمیمهٔ او با افعال حمیده مبدل شده

Marfat.com

بود آمد و سلام داد امام چون از وضو فارغ شد گفت دیوانه چرا سلام کردی ندانستی که در آوان وضو سلام بے ادبی است گفت شمارا در وضو ندیدم بلکه بازار دیدم +
و در تفسیر کامل ست که اگر در میان وضو سخن کرد و یا خفته خواب کرد بغیر تیکه وضو شکند آنرا اعادهٔ وضو افضل ست زیرا که نتیجهٔ وضو که ثواب ست و طهارت باطن آنرا نیابد که پیغمبر فرموده است اِسْبَاغُ الْوُضُوْءِ يُحْرِقُ الذُّنُوْبَ كَمَا يُحْرِقُ النَّارُ الْحَشِيْشَ و بعد از وضو سه کرت سورهٔ انا انزلناه بخواند که مهتر عزرائیل را بچشم نه بیند و خداوند تبارک و تعالی بلطف خویش جان او قبض کند و در **شرح ابو اللیث** سمرقندی آورده است پیغمبر گفت صلی الله علیه وسلم هر که بعد از وضو سه کرت سورهٔ انا انزلناه بخواند ثواب ابراهیم خلیل الله و موسی کلیم الله و عیسی روح الله و محمد رسول الله یابد اصحاب گفتند یا رسول الله چنانکه مراتب این پیغمبر انست تمام یابد باشال گفت به تمام یابد و ده کرت سورهٔ اخلاص بخواند بعد از وضو آمرزیده شود هر حاجتے که داشته باشد برآید و سه کرت انا اعطیناك و سه کرت اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعِتْرَتِهٖ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُوْمٍ لَّكَ واگر ده کرت این درود بگوید افضل باشد و آیة الکرسی و آمن الرسول و سورهٔ اذا زلزلت و الم تر کیف و لایلاف یگان بار خواند که درد کمر او هرگز نباشد **در خبرست** هر که بعد از وضو سه کرت گوید اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مَحْبُوْبًا فِيْ قُلُوْبِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَبَلِّغْنِيْ عُمْرِيْ اِلٰى مِائَةٍ وَعِشْرِيْنَ سَنَةً مِّنْ غَيْرِ عَاهَةٍ وَهَرَمٍ عمر او صد و بیست ساله شود و نیز اگر پنجبار بگوید اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مَحْبُوْبًا مَّقْبُوْلًا فِيْ قُلُوْبِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَبَلِّغْنِيْ وَبَشِّرْنِيْ عُمْرِيْ اِلٰى مِائَةٍ وَسِتِّيْنَ سَنَةً وَّاجْعَلْنِيْ مَحْبُوْبًا وَّمَقْبُوْلًا فِيْ قُلُوْبِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِيْنَ وَالرُّوْحَانِيِّيْنَ وَبَلِّغْنِيْ وَبَشِّرْنِيْ عُمْرِيْ اِلٰى مِائَةٍ وَسِتِّيْنَ سَنَةً وَّاجْعَلْنِيْ مَحْبُوْبًا وَّمَقْبُوْلًا فِيْ قُلُوْبِ الْاَنْبِيَآءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ وَبَلِّغْنِيْ وَبَشِّرْنِيْ عُمْرِيْ اِلٰى مِائَةٍ وَسِتِّيْنَ سَنَةً مِّنْ غَيْرِ عَاهَةٍ وَّهَرَمٍ خداوند تبارک و تعالی عمر او صد و شصت ساله گرداند بعده متصل دو گانه بگذارد و شانه را اول بابروی راست راند و باز بابروی چپ اندو این دعا بخواند

Marfat.com

اللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الرِّجَالِ در راست گوید و در چپ گوید اللّٰهُمَّ زَيِّنِ الرِّجَالَ بِاللِّحْيَةِ وَالنِّسَاءَ بِدَوَائِبِهَا واز جانب راست از طرف بالا ریش شانه دارد و بهتر این ست که شسته باشد و بگوید اللّٰهُمَّ سَرِّحْ لِحْيَتِي وَفَرِّجْنِي مِنَ الْهُمُومِ وَالْغُمُومِ واز جانب چپ از فرود به بالا یعنی زیر زنخ بسوی خد کشد و سورهٔ الهٰکم التکاثر نیز بخواند بعد هر دو جانبین از فرود و بالائے هر طور که بخواهد شانه کند و سورهٔ والضحی والم نشرح یکبار و انا اعطینا سه بار بخواند و نیز سه کرت بگوید اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهِ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُومٍ لَكَ و در خمس الاوقات و هر گاه که وضو سازد شانه کند که در شرح ابو المکارم آورده است که حضرت رسالت پناه شانه از استخوان سلحوات در دست داشت و بعد از نماز شام استاده بود درویش را شانه میکرد و گفت این را چیزے خوبی هست و بعد از نماز خفتن اگر وضو جدید کند فبها والا نه شانه را ترکند درویش را ترکند ثواب بیحد یابد و مغفور گردد و نیز شاید که شانه منکسر نباشد که درویشی آرد بعد از وضو آفتابه پر کند برائے وضوء دیگر که مستحب ست و سر او بپوشد و در اجتناب الفقر ضمن نبوی مذکور است که هر آوندے و هر مشکے که سر و دهن او پوشیده و بسته نباشد شیطان لعاب دهن خود دران اندازد و هر آفت و درد که آنکس میرسد سبب آن لعاب شیطان ست و نیز آفتابه شکسته نباشد که درویشی آرد و آفتابه را خاصه برائے خود کردن بدعت ست بدان ای عزیز که وضوء ظاهری صلاح مؤمن ست لقوله علیه السلام الوضوء سلاح المؤمن و سالک را باید که بغیر سلاح نباشد از نیکه وے همیشه با نفس خود و شیطان محاربه دارد و در سلسلهٔ چشتیان ما مرید را مقدم از همه نصایح بدوام وضو فرمایند حتے که اگر از خواب بیدار شود بچیزے پاک از جنس زمین چون سنگ و کلوخ و غیر ذلک تیمم کند

و حضرت شیخ المشایخ والاولیا فرد زمانه سید علی رضی

که مرشد انیقیر بود قدس الله سره را خاصیت این بود هر گاه که تعلیم علم تصوف فرمائت میشد فی الحال

Marfat.com

وضوء جدید مے کرد و میگفت کہ الوضوء علی الوضوء کالنور علی النور
و آن مشکلات را حل میکرد از برکت وضو و چون کسے در دوام وضو باشد
باطنش ہمیشہ بحق مشغول و حاضر باشد و در نظر آسمانیان ہمچون ستارہ
روشن مینماید چنانکہ اہل زمین آرزوی ستارگان دارند ایشان نیز آرزوی آنکس دارند
پس وضوء باطنی گویا کہ نتیجہ وضوء ظاہری ست **بدانکہ** در اجتناب الفقر آوردہ است
کہ بعد از وضو روی را بدامن و آستین پاک نکند کہ درویشی ہر دو جہانست باید کہ
دستارچہ را با خود نگاہدارد تا بدان روی پاک کند **در خبر ست** کہ فردائے
روز قیامت اگر بدی کسی بمانند کوہہا باشد دستارچہ را بطرف پلہ نیکی نہند آن پلہ بدی
ہمہ بالا شود و باید کہ بدستارچہ غیر روے را پاک نکند کہ محبت میان ایشان منقطع
شود حتی کہ اگر بحلال خود مجامعت کند ہر یک بہ لتہ جداگانہ اندام خود را پاک سازند
الا عداوت میان ایشان میخیزد و شرے افتد و چون وضوے ظاہر را بجای آوردی
باید کہ باطن را از غش و کدورات دنیاوی و از حقد و عجب و کینہ خلق و از ہر چہ
ماسوی اللہ ست پاک دارد چنانکہ **شیخ شبلی** رح گفتہ است ہر گاہ کہ میل دنیاوی
بخاطر رسد وضوء جدید لازم مے شود اگر میل عقبے بخاطر رسد غسل
جدید لازم مے شود پس ہر دو را بجاے مے آرد و غسل از نیمہ لازم مے آید
کہ در عقبیٰ خطر شش چیزست **چنانکہ در بنی اسرائیل** پنج
سال باران نہ بارید حتی کہ برگ درختان و بیخ گیاہ را بمواشی مے دادند
و ہر روز مہتر موسیٰ علیہ الصلوٰۃ والسلام را باستسقا بیرون مے بردند و زاری
بخداے خود مناجات کرد کہ خداوندا مرا فضیحت کردی زیرا کہ مدت پنجسال
ست کہ دعا میکنم بدرگاہ تو مستجاب نمیشود بواسطہ ندانستند کہ تو
در میان خلق میباشی کہ خوردن و پوشیدن ایشان ہمہ تا موجہات ست
در بیابان برو و مردے سیاہ باشد سر و پاے برہنہ و ژنده پوش و موے
سر او تافتہ باشد و نام او برق ست او را بگو کہ دعا کند مستجاب شود

Marfat.com

چواذ مهتر موسیٰ علیہ السلام در بیابان رفت آدمی موصوف را یافت و نام
پرسید گفت نام من برق ست گفت طلب باران کن کہ حکم ست ہمدران جا استادہ
شد و گفت بطریق ناز کہ باداز حکم شما بیرون رفت کہ ابر را پراگندہ نمیکند و یا خزانۂ
رحمت تو خالی شد و یا گنہگاران را در انچنان عذاب نتوانی کرد کہ درین جہان
میکنی چون ہمہ بر جاست زود باش باران بکن ہمدران ساعت چنان باران
باریدن گرفت کہ بلندی و پستی ہمہ را ہموار کرد بفرمان خدائے
در یک روز گیاہہا تا ساق آمدند مہتر موسےٰ علیہ السلام گفت خداوندا شمارا
چہ خاصہ بندگانند فرمان شد کہ خاص میستند اگرچہ دوازدہ سال در بیابان
رفتہ واز خلق علاقہ بریدہ و بمن پیوستہ ہست اما در باطن کدورت و چرک دارد
کہ لایق خواصی من نیست کہ روزے در گرما سخت خرقہ را باز کرد و شمال را بر سینۂ
خود گرفت زیرا کہ در سینہ کہ خیمۂ محبت من زدہ باشد از ضر و نفع دنیاوی خبر نباشد
پس وضوء باطن بسبب این میکند پیغمبر گفتہ ست کہ اَلْاَعْمَالُ بِالنِّیَّاتِ و نیز فرمودہ است
کہ حسد و کینہ و ریا عمل ظاہری را چون آتش گیاہِ خشک را میسوزاند در خبر ست کہ
ذلّت آدم از نفس و شہوت بود آمرزیدہ شد و تعزز ملعون از کبر و حسد بود آمرزیدہ
نشد پس چون عمل را بہ نیت بستہ اند بغیر نیت عمل را قبول نفرمودہ اند
بقولہ علیہ السلام اِنَّ اللّٰہَ یَنْظُرُ اِلٰی نِیَّاتِکُمْ وَلَا یَنْظُرُ اِلٰی اَعْمَالِکُمْ کہ با عمل باشد
کہ خاصۃ للہ نباشد الا بریا و نمایش خلق پس عمل باریا بمذہب امام اعظم رح
کفر ست کہ الریاء من الکفر و عمل او عند الناس عمل مے نماید و عند اللہ باطل
پس ہر نیت کہ غیر اللہ ہست فاسد کنندۂ وضوء او شد ای عزیز چون وضوء باطنی را
دانستی و میدانی باید کہ حکایتے چند از اولیاء اللہ نیز بشنوی کہ در خبر ست کہ اَلْاَوْلِیَاءُ
جُنُوْدُ اللّٰہِ و نیز فرمودہ است کہ عِنْدَ تَذْکِرَۃِ الْاَوْلِیَاءِ تَنْزِلُ الرَّحْمَۃُ و در تسوید این
حکایہ غرض آنست کہ فرزند فقیر التماس آن دارد کہ احوال و اقوال اولیاء اللہ
را قریب ہر عمل تواں آورد تا مگر از فضیلت و رتبت ایشان بر دل او

Marfat.com

او شود چنان کہ در تذکرۃ الاولیاست ہر کہ ہر روز دو حکایت از اقوال و احوال اولیاء
مذکور سازد بیشک وے شبہ بمراتب ولایت برسد و دوست ایشان گردد کہ
مَنْ اَحَبَّ شَیْئًا اَکْثَرَ ذِکْرَہٗ منقول ست کہ درپیش بی بی رابعہ بصری حسنے نشستہ
بود بسیار دنیا را بد میگفت و ذلیل میدانست بی بی گفت ای شیخ چرا این
ستد دنیا را دوست میداری کسے گفت کہ بی بی او دشنام میدہد بی بی گفت کہ
ازین حدیث خبر نداری کہ مَنْ اَحَبَّ شَیْئًا یَکْثُرُ ذِکْرُہٗ پس کثرت ذکر گویا کہ کثرت
دوستی ست و بی بی رابعہ را عدو یہ ازیہا مے گفتند کہ بغیر اللہ دشمنی
داشت **روزے** اورا پرسیدند کہ خدائے را دوست میداری گفت
آرے پس گفتند کہ شیطان را دشمن میداری گفت دل من چنان بدوستی او مستغرق
ست کہ از دشمنی کسے خبر ندارم پس کم اتفاقی بچیزے دشمنی باشد و نیز حضرت
رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم را در خواب دید کہ بدو میگفت ای رابعہ مرا دوست
میداری بی بی گفت ہر آئندل کہ در دوستی شما نیست ترقیدہ ہا دارد اما دلم چنان بدوستی ۱۰۳
حق گرفتہ ست کہ از دوستی غیر خبر ندارد **روزے** از روے مکاشفہ
بہشت را دید خوشحال شدہا تفے آواز داد کہ اے رابعہ نگفتہ بودی کہ بغیر شما
بہر دو سرائے راضی نشوم و بدین بہشت دل شاد شدی رابعہ از ہیبت
تپ لرزہ در وجود آمد **روزے** امام حسن بصری رضہ پیش او رفت دید کہ
ہارون رشید خلیفہ چہار ہزار دینار آوردہ بود و پیش او استادہ بود او را
رخصت نمیداد چون امام را منت کرد و تضرع نمود کہ مگر بگفتہ شما فتوح
را قبول کند چون امام در صومعہ در آمد گفت خلیفہ زمان تصدق آوردہ پیش در
استادہ ست اگر قبول شود بی بی گفت بمن درکار نیست باید کہ بتصرف
فقرا کند کہ مرا روزے بمشاہدہ بہشت دل شاد شدہ بود خطاب عتاب برہم
آمد این پنج ماہ ست کہ ازان ہیبت افتادہ ام و گفتہ اند کہ ہم ازان ہیبت بحق
رسید **روزے** بی بی گفت کہ خداوندا ہر چہ نصیب من ست درین

Marfat.com

دنیا کافران را بده و هرچه ازان بهشت است مر مومنان را بده مرا درین دنیا درد ده
و دران دیدار **نقلست** که سلطان العارفین ابراهیم ادهم قدس سره
چهارده سال در راه کعبه میرفت بهر قدم رکعتین میکرد تا به مکة الله رسید
و بی بی رابعه در آخر قافله بود چون سلطان ابراهیم رسید مکه را بر جا نیافت متحیر
شد از بالا هاتفے آواز داد که در آخر قافله مستوره ایست که مکه بزیارت او رفته است
چون مکه پیش بی بی رسید پشت داد و گفت مرا صاحب خانه مے باید چون برگشته
بخانه رسید در خاطرش آمد که حرمت مکة الله بر من فرض بود نکردم وعده کرد که
پهلوی بروم پا بر زمین دراز میکشید و باز می استاد و دو رکعت نماز مے کرد همچنان
محنت کشیده بمدت هفت سال از بصره بمکه رسید چون بر عرفات برآمد گفت خداوندا
عشقم تمام کن هاتفے ندا کرد که عشق خشک سالی ست که هیچ گیاهی درو نروید چون بطرف
آسمان نگه کرد دریاهائے خون دید گفت اینچه دریاهاست ندا آمد که این خون عاشقان
من ست که خون ریخته رفته اند گفت ادنی ترین مقام ایشان
بمن بنماے دران زمان بدو حیض رسید ندا آمد که کمترین منزل در راه
عشق این ست که مدت هفت از برائے دوستی من بزیارت گلرخے آید
و زیارت آن گل رخ روزیش نگردانم و او محنت خود را درمیان نه آرد که
من چیزے کرده ام گریان شده بازگشت و گفت اے وائے بر بے نصیبی من
چون کعبه بمن آمد قبول نکردم و چون من آمدم لایقش نشدم وار کرامت او
گفته اند که شبی مشایخان کبار در صومعهٔ او جمع شده بودند و چراغ نبود بانگشت
خنصر خود دف زد آتش در وا فروخت و بمانند چراغ در گرفته بود **آورده اند**
که روزے بمکه میرفت کسی گفت بی بی پشت مرکب شما زخمی ست توشه چگونه خواهد
برد گفت به بین چون آن شخص تفحص کرد فردا دید که آن بار برابر پشت آن مرکب
بهوا میرفت **آورده اند** که همدران سفر از غایت بیطاقتی مرکب لغزان
شده بافتاد هیچکس حمایت نکرد وے نیز همراه مرکب در بیابان

Marfat.com

بیان ماند چون قافلہ بمکہ رسید اورا در مکہ یافتند با مرکبش بہم گفتندش ترا چہ کس آورد
گفت کسے کہ مرکب غلطاندہ بود و روزے دہ درویش بزیارت در صومعۂ او
رفتند پیش او دو نان جوے بود در پیش آورد ناگاہ سائلے بر در رسید و یا اللہ
کرد از پیش ایشان گرفت بسائل داد ایشان متحیر شدند و دم نمیکشیدند کہ
کنیزکے از در در آمد طبق پر نعمت در دست داشت و پیش بی بی آمد بی بی چون
سرپوش برداشت و دید کہ در نان و حلواست آن نانہا را بشمرد کہ ہژدہ
نان ست برگشتہ بر کنیزک داد چون آن کنیزک در خانہ رسید بی بی اش
پرسید چرا گفت رابعہ میگوید کہ غلط کردۂ گفت چرا گفت کہ چند نانست گفت
ہژدہ نان ست گفت کہ دو نان دیگر بہ پز و ببر کہ من بیست نان نذر کردہ ام
چون بیست نان برد و کنیزک معذرت کرد کہ من غلط کردہ بودم دو نان
ماندہ بود پیش ہر یک درویش دو نان و مقدارے حلوا نہاد بعد از فراغ طعام
گفتندش کہ چرا در اول مرتبہ این نان باز فرستادی گفت منافذ بیست نان نذر
کردہ بود گفتند از کجا دانستی گفت چون شما دہ کس بودید و دو نان
بخدائے خود سودا کردم کہ یکے را بدہ در پنہان و عدہ کردہ ست و ہفتصد
نان جہان پس دہ نان مرا درین جہان دست بدست بداد تا بہمانان
بدہم کہ مہمان گرسنہ نروند چون کنیزک ہژدہ نان آوردہ بود
دانستم کہ وعدۂ حق دروغ نیست آنما کنیزک غلط کردہ باشد
برگشتہ دادم کما قال اللہ تعالیٰ من جاء بالحسنۃ فلہ
عشر امثالہا و آوردہ اند کہ امام حسن بصریؒ و مالک دینار
و شقیق بلخی پیش او رفتند بی بی گفت کہ چیزے از عشق بگوئید ایشان
گفتند کہ شما را سخن ما خوش نمے آید خود بگوئید گفت بارے چیزے گوئید امام
گفت لم یصدق فی دعواہ من لم یصبر علی ضرب مولاہ گفت از سخن شما بوے منی مے
آید مالک گفت لم یصدق فی دعواہ من لم یشکر علی ضرب مولاہ گفت

Marfat.com

گفت شما در کوچه دیگر رفته اید شقیق گفت لم یصدق فی دعواه من لم یتلذذ علی ضرب مولاه گفت شما نیز طریقه او نیافته اید گفتند که یا بی بی شما عنایت فرمائید گفت لم یصدق فی دعواه من لم ینس الم الضرب فی مشاهدة مولاه و گفت که بتصدیق قول من کلام الله ناطق ست و آن آنست که چون زنان مصر در پیش زلیخا رفتند و ملامت کردندش زلیخا بدست هر یکے یک ترنج و کارد داد و گفت وقتی که بشما امر کنیم بخورید و بیوسف عم فرمود تا جامه خوب پوشیده و آراسته برآید چون یوسف برآمد گفت بخورید هر یکے چون روے یوسف دیدند کاردها از ترنج غلط کرده بدست میزدند و میگفتند کما قال الله تعالی فلما رأینه اکبرنه و قطعن ایدیهن و قلن حاش لله ما هذا بشرا ط ان هذا الا ملک کریم ط پس چون بمشاهده مخلوق زنان مصر از الم دست خبر نبودند کسی که بر عشق خالق عاشق باشد چگونه از خود خبر داشته باشد۔ آورده اند که خون حیض نیز از ایشان پیدا شد پس غرق خون شدند و بیهوش افتادند پس در مشاهده خالق چگونه کسے از خود خبر داشته باشد نقلست که وقتے در مصر باران نمیشد و همه اهل آن ولایت پیش ذوالنون رفتند گفتند یا شیخ طلب باران کن شیخ بیست روز از مصر بیرون رفت چون برگشته آمد دید که باران شده و مرغزارها سبز شده و هر کس معمور شده مردمان پیش او رفتند و گفتند که ما از شما طلب باران کرده بودیم شما کجا رفته بودید شیخ گفت که حدیث خوانده ام که اکثر اوقات باران به سبب بدکاران گرفته میشود پس از خود بدکارتر در میان کسے را ندیدم بیرون رفتم و بر شما باران بارید اے عزیز سخن از وضو بود اما کلام اولیاء در خاطر بسیار بسیار دلکش بود انجم پس وضوے باطن پاک داشتن دل و نیت ست و دل را از هفت چیز که آن را شر نفس گویند پاک توان کرد که طهارت باطنی ست اول از حرص که قناعت در و زاید دوم هوا که خوف و رجا در و زاید سوم کینه که حلم در و زاید چهارم حسد که شفقت خلق در و زاید پنجم کبر که تواضع در و زاید ششم ایذا یعنی آزار

Marfat.com

کردن کہ کم ازاں می در وزاید و کم آزار را عارف گویند و عارف کسے ست کہ خود را
از ہمہ کس فرو تر داند ہفتم کذب یعنی دروغ گفتن کہ راستی در وزاید چون این ہفت
نامرضیات را دور کردی و ہفت مرضیات را در وجا دادی پس دل تو پر نور
گردد و مرباد حق راہنما شود و کدورت ماسوے اللہ را بسوزاند و حق را بجو
مشاہدہ کند او درمیان نہ اما وضوئے فرض از برائے پنجوقت نماز و برائے نماز
نماز جنازہ و تلاوت قرآن اگر از روئے مصحف میخواند و برائے سجدہ تلاوت

لقولہ علیہ الصلوٰۃ والسلام من سجد بغیر الوضوء فقد کفر وضوئے مستحب
چون تلاوت قرآن بے مصحف و برائے زیارت مشایخان و خوردن طعام
کہ گفتہ اند چون از استراحت خانہ بیرون آید باید کہ تا وضو نکند بغیر وضوء
تیمم بطرف آفتاب و ماہتاب و ستارگان ننگرد والیتیم بروے و پدر
و پیر و استاد ننگرد و چیزے کہ از نام خدا و آیت کلام اللہ کہ در وقت
خلا از خود دور کردہ بود بدست نگیرد و بے خلاف تا وضو نکند و یا تیمم نکند کہ وضو
برائے مس مصحف فرض ست و در مسواک نیز مبالغہ کردن مستحب ست چنانکہ بی بی
عائشہ صدیقہ رضہ روایت کردہ ست کہ حضرت رسالت پناہ در ہر شب یازدہ کرت
مسواک زدے و چندان مبالغہ کردے کہ بدندان مبارک او می ترسیدم گفتم مبالغہ
برائے چیست گفت یا عائشہ در مسواک بیست خصلت محمودہ ست یکے ازاں اینکہ
کہ بن دندان محکم می شود و چرک دندان ببرد و بدبوے دندان ببرد و دندان صیقل
کند و روشنائی چشم را پیدا کند و بلغم را کم کند و بر دشمنان دینی و دنیاوی ظفر یابد
واز خواب نشستہ واز برائے خواب واز خفتہ تا مقصد کہ بیرون نماز باشد و بعد از
غیبت و شعر کہ در وذکر زلف و خال باشد واز جملہ سخنان لایعنی وضو کردن نیز
مستحب ست بدانکہ ناقض وضوء ظاہری نیز شمردہ چیزست و محمود او در ین حروف
بعمومس کنخرزق ممسخ حق عبارت از سب بول است پس در وقت
حاجت بول را آہستہ رہا کند تا رشحہ بدو نرسد و نیز بول را در سوراخ موش و غیرہ

Marfat.com

ذلک نکند که اگر مار و یا کژدم بیرون آید زحمت رساند والا نه که دیو و پری اکثر ایشان در سوراخ و شگاف میباشند اگر یا بول تر شوند مضرت بدو رسانند و بعد از فراغ ذکر خود را تا اصیل بدو شد و پای چپ را بر راست و راست را بر چپ نهد و به پیچد خود را و همچون عوام الناس روی بخلق دست در ازار ندارد و از زنان آنحال دور تر باشد که مکروه است و مکروه ترین مکروه است که کسی دست در ازار باشد و با کسی سخن کند و عبارت از غ غایط است و عبارت از م منی است و منی وقتی شکننده مروضو راست که بشهوت نباشد چنانکه از گرسنگی و زحمت و بعضی گفته اند که منی هرگز بغیر شهوت نباشد مگر وقتی که او را بزور گرفته باشند و پشتاره بار گران در سر او باشد و کسی از عقب بچوب زند و ازان هیبت منی آید آن بی شهوت باشد اما اصح قول اول ست و عبارت از و او ودی ست و ودی چیزی سفید ست که بعد از خروج بول برآید و صورت این مسئله وقتی ظاهر شود که کسی را سلسل بول باشد زیرا که او معذور ست و طهارت معذور بخروج وقت ناقض می شود پس هرگاه که قبل از خروج وقت ۱۰۸
ران بول و ودی ظاهر شود ناقض طهارت او باشد و طهارت او بدخول وقت ناقض نشود چنانکه پیش از ظهر وضو ساخت و ظهر داخل شد وضوی او نشکند و عبارت از م دوم مذی ست و آن آب سیاه است که در وقت ملاعبت بزن و بنظر نیز فرود می آید و عبارت از س سنگریزه که مرد از راه بول می آید و برابر سنگ ریزه زنان را استحاضه است و عبارت از ک کرم ست که از پس افتد تا اگر از راه بول افتد ناقض وضو نباشد و عبارت از ب باد که از دبر باشد اما اگر از قبل باشد ناقض وضو نباشد مگر گنده بوی باشد و یا دو راه زن یک شده باشد و عبارت از خ خواب بدانکه خواب بهر حال شکننده وضو نیست اما اگر تکیه زده باشد بیک سرین و یا خفته باشد اندک و بسیار شکننده وضو میباشد زیرا که توهم با در فتن باشد والا نه مجرد

Marfat.com

خواب شکننده نیست تا اگر زانو و سرین بر زمین محکم داشته باشد و افتاد از غلبهٔ
خواب پس بیدار شد درین راه پیش از انکه پهلوے او بزمین نرسیده باشد
نمیشکند واگر بعد از افتادن بزمین بیدار شد مے شکند و عبارت از آنست
که بطبع و قوت خود بیرون آید و از سر جراحت بسوے اندامیکه پاک کرده
مے شود در وضو یا در غسل بگذرد و اگر بر سر جراحت اشاده باشد و بجامه و یا بدست
برداشته شود وضو نشکند و نیز اگر دانه سخته باشد و بران انگشت نهد و ریم بیرون
آید اگر مادام که انگشت برو نهاده است بیرون مے آید و وقتے که انگشت باز دارد
بیرون نمی آید پس بر نیطریق هر چند برآید شکنندهٔ وضو نباشد و در زمانے
که این فقیر در قدمبوسی حضرت مرشد محقق پیر دستگیر شیخ المشائخ والاولیا
معدن الاسرار مفضل الاخیار سیادت پناه **میر سید علی ترمذی** بود در روزے
بر جوئبارے رسیدیم حضرت شیخ وضو جدید ساخت و چون متوجه نماز شدیم
به پایش دانه بود و او را بزور شپلیدیم ریم برآمد از فقیر پرسید که چگونه است گفتم
وضو برجاست گفت اگر وضو جدید کنم گفتم مختارید حضرت شیخ تا شط نهر رفت
باز برگشت که مبادا خلاف شریعت کرده باشم باز بطرف آب رفت و همچنین
کرت تا آب مے رفت باز مے آمد آخر گفت دو رکعت تحیت الوضو بکنم تا از بدعت
دور باشم زیرا که آورده اند که هر که وضو کند و تحیت وضو نگذارد باز وضو را جدید
کند بدعت ست بعده گفت که پیغمبر علیه الصلوٰة والسلام فرموده است الوضوء علی الوضوء
کالنور علی النور پس نور بر نور زیادت کند و عبارت از زرد آب ست و حکم او
چون حکم ریم ست امّا اگر چشم کسے پخته باشد و از و آب زرد میرود نیز ناقض باشد
و این اکثر وقوعهاست والناس عنها غافلون و عبارت از قے شے پر دهن باشد
اگر چه آب تلخ یا طعام باشد و امّا اگر خون بسته باشد نیز حکم قے پر دهن باشد و اگر خون
باریک باب دهن غالب نه آید نشکند و اگر خون بر آب غالب بود وضو بشکند و اگر
برابر است از برائے احتیاط وضو مے توان کرد و اگر خون در

Marfat.com

چشم آمد و بیرون نه برآمد وضو نشکند زیرا که اندرون چشم را در غسل و وضو نشستن
فرض نیست و اگر در سر چوب خلال دندان خون ظاهر شود و دیگر پیدا نشود
وضو نشکند آورده اند که چهار اولیاء الله در مجالسی با هم نشسته بودند
شنیدند که حاجبان هارون رشید میگردند و میگویند که یکی از این اولیاء الله
را قاضی میسازیم چون چنان شنیدند ایشان هر چهار مشورت کردند که ما هر یک
بیک حال شویم یکی دیوانه شد و دیوانگی در پیش گرفت و یکی خود را مرده ساخت
و یکی گریخت امام اعظم رح هنوز برجای بود که ایشان رسیدند آن مرده را برداشتند
دیدند که مرده افتاده است باز ماندند و امام اعظم رح و آن دیوانه را پیش بادشاه بردند
بادشاه گفت که مرده را ببرید و دفن کنید و دیوانه را پرسید که بیا قضا را قبول
کن دیوانه گفت بادشاه همه شتران شما گم رفته اند و علی هذا بادشاه یکی میگفت دیوانه
دگر میگفت او را نیز ماندند و امام المسلمین را گفتند که قضا را قبول کن حضرت امام گفت
که خواهین شما مرا قبول نخواهند کرد زیرا که من بنده زاده ام در دل گفت که بنده خدایم
ایشان گفتند که بهر حال قبول داریم باز امام المسلمین گفت که دروغ گفتم من بنده
زاده نه ام بلکه پسر ثابت ام و دروغ گوی را قضا نشاید بادشاه او را پنج دره زد
و گفت که بعد ازین هیچ مسله شرعیه نگیند روزی دختر امام خلال دندان میکرد و در سر
چوب خون آمد گفت یا با وضو من شکست یا نه گفت مرا بادشاه مرا منع کرده است از برادر
خود بپرس این سخن بگوش بادشاه رسانیدند بر بادشاه بغایتی دشوار آمد و گفت یا امام
المسلمین اگر شما شرع را بیان نکنید شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم خراب خواهد
شد امام گفت امر شما فرض بود بجا آوردم و حالا چون امر کردید آن شکنندهٔ وضو
نبود اگر در عقب او خون دیگر پیدا نشد او را پرسیدند که چرا قضا را قبول
نکردی گفت در روایتی خوانده ام که فردای قیامت سه علم نصب شوند یکی
از شیطان دویم از بادشاه عادل سیوم از حضرت رسالت پناه علیه الصلوات و
السلام پس قاضی رشی و سیلم و حکم کننده به ریا زیر علم شیطان باشد

Marfat.com

وقاضی که بحکم کتاب وسنت وکتب فقه حکم کرده باشد در زیر علم بادشاه عادل باشد وآن عالم که باعمل است وقضا نمیکند در زیر علم حضرت رسالت پناه باشد پس من احتراز از علم شیطان وعلم بادشاه کردم وعلم حضرت اختیار کردم واورا پرسیدندش که امام شما را چنان حالت دیدیم که زخم دره بشما نمیرسد که هیچ بطرف دره نگاه نمیکردید گفت مادرے داشتم در دلم آمد که مبادا از حالم خبر شود وناشکری کند وکلمه کفر از وجود او صادر پس بغم او بودم وازان دره خبر نشدم وامام هم از زخم آن درد وفات یافت ملایم این سخن آن که آورده اند که بزرگوارے را حجاج بن یوسف حکم کرد که پیش شیران اندا ختندش وشیروان هرچند شیر را درخشم وغضب مے آورد شیر بغیر از بوے کردن اورا دگر آسیب نمیرساند حجاج متحیر شد واورا بماند وبعد ازان پرسیدند که شما بطرف شیران نگاه هم نکردید چرا گفت درخاطرم آمد که لعاب شیران بجسدم میرسد پلیدست یا نے وعلما درین مسله چه خواهند فرمود درین اندیشه رفتم واز خود خبر نداشتم وآنکه خودرا دیوانه کرده بود همیشه برنے سوار میگشت گفته اند که یکے از جوانان وعده کرده بود که تا هفتاد ویک کس را نپرسم زن نکنم آنجوان هفتاد کس را پرسیده بود وعده کرد که یکے مانده است هرکه فردا از دروازه درآید ازانکس خواهم پرسید پس فردا کسے که از دروازه درآمد گویند که آن دیوانه بود برنے سوار آمد جوان گفت که ازین دیوانه چه پرسم باز گفت که وعده کرده ام پرسیدش که اے دیوانه زن چگونه باید کرد گفت باش تا اسپ را ببندم بعد ازان گفت مرأة لك ومرأة لك ولغيرك ومرأة لا لك ولغيرك باز بران نے سوار شد وگریخت این کس در عقبش رفت وگفت نزدیک من میا که اسپ ترا بلکد زند باز جوان گفت که بیان کنید که چگونه اند دیوانه گفت آنکه مرترا ست بکر بهت که شوهر دیگر نه دیده باشد وآنکه ترا ست وهم از دیگرے آن زن بیوه هست که از شوهر اول فرزند دارد که اگر خوشدل باشد از تو والا نه اول را در خاطر آرد وآن که نه از تو ونه از غیر آن زن بیوه وحقیقه هست وآن جوان دانست که سخنش دانشمندانه وخودش دیوانه هستاین چگونه باشد

Marfat.com

باز در عقبش رفت و گفت که احوال خود باز گوے که من فلان کسے بودم که از ترس خدا قضارا قبول نکردم از ترس بادشاه خود را دیوانه وچنان ساختم وعبارت از هم مباشرتِ فاحشه چون مرد وزن هر دو بهم اندام را مساس کنند بلا اظهار تری وبے دخول نیز ناقض وضو باشد وعبارت از هم چهارم مستی چون شراب وبنگ و بوزه بخورد وحد مستی آن ست که در رفتار او جنبش پیدا شود ودرین زمانه فتوائے برین نیز داده اند که طلاق نبجی واقع ست وعبارت از ب دوم بیهوشی چنانکه از خود خبر نباشد واگر کسے رگ گردن کسے را بگیرد وبیهوش شود نیز ناقض وضو باشد ویا جنبی باشد وبیهوش شود ویا در حالتِ درویشانه باشد وبیهوش شود نیز ناقض وضو باشد وعبارت از د دیوانگی وعبارت از خ دوم خون وبیان او در بیان قے گفته شده است وعبارت از ق دوم قهقهه خنده در نمازے که ذات الرکوع والسجود باشد پس اگر در نماز جنازه بخندد تباه نشود وضوء او واگر کودکے در نماز بخندد وضو نشکند زیرا که خنده گناه نیست وکودک تا عاقل وبالغ نباشد گناه او برو نوشته نمی شود ودر عمدة الاخبار آورده است که چهار خنده تباه کنندهٔ وضوئیست یکے از کودک دوم در نماز جنازه سوم اگر در نماز خواب برد وخنده کرد چهارم هر آن وضوکه در جنب غسل حاصل باشد نیز بخنده نشکند وخنده بر شش نوعست اول خندهٔ استبراق وآن چون روے و پیشانی بدرخشد ودندان ننماید آن خندهٔ انبیاست دوم استکشاف وآن چون دندان بنماید وآواز نباشد آن خندهٔ اولیاست برین هر دو نماز نشکند و وضو هم نشکند سیوم تبسم ست وآن چون دل او بلرزد وآواز نیاید این نیز نشکنندهٔ وضوے نماز نیست چهارم ضحک ست وآن چون خود بشنود وغیر نشنود پس تبسم خندهٔ مومنان مخفی ست وضحک خندهٔ عامهٔ مومنان وآن نشکنندهٔ نماز ست بغیر وضوء پنجم قهقهه وآن چون قاف دهنے ظاهر کند چنانکه خود بشنود وغیره نیز واین خندهٔ عاصیان است ششم استغراق وآن

در بیان خنده واقسام او وحکم هریک

Marfat.com

چون تمام بدن بلرزد و آن خندۂ کافران ست درین هر دو هم نماز شکند و هم وضو و خندۂ قهقه بیرون نماز در سلک زنا شمرده اند احتراز باید کرد که گناه کبیره است و **ابو ذر غفاری** گفت رضی الله عنه که من عجب میدانم از کسانیکه خندۂ قهقه می کنند و ده فرع در پیش ست که از هیچ یک نگذشته است و هر فعلے که از دست و زبان آید میکنند و نمیدانند که کرام کاتبین از و غافل نه اند و خانهاء و کاخها بزرگ راست میکنند و نمیدانند که منزل ایشان گورست **و در خبر ست** که در بنی اسرائیل اولیاء بود که خانه راست میکرد منجمی از قوم دانیال پیغمبر بدو گذشت و منجم را گفت که به بین عمر من چند سال ست منجم گفت عمر شما سه صد سال باشد ولی الله دست از گل برداشت و راهی شد منجم گفتش چرا گفت عمر سه صد سال در زیر آسمان خواهم گذرانید **و آورده اند** هم تر عیسی علیه السلام تمامی عمر در بیابان گذرانیده بود و بخلق نه آمیخت روزے در بیابان خفته بود و سنگے را در زیر سر نهاده بود شیطان از پایش گرفت تا بیدار شد گفت ای ملعون از من چه میخواهی گفت اینکه شما نه گفته بودید که من تارک دنیا ام گفت ای ملعون در پیش من از دنیا چیست گفت این سنگ از دنیاست مهتر عیسے علیه السلام آن سنگ را از زیر سر خود انداخت و بازوی خود را در زیر سر نهاد **در خبر ست** که مومن را هر چند که از دنیا افزاید در و نقصان شود که در تنبیه ابو اللیث ست که پیغمبر گفت صلعم که خداوند تبارک و تعالی بغیر واسطه سر گفته است که دوستانم را سه نشان ست بتن بیماری و سرانجام کار دنیا او را بیش نکنم و دلش غمناک دارم و دشمنانم را نیز سه نشان ست بتن تندرست و کار دنیاوی او باسرانجام و دلش بیغم **و نیز در خبر ست** که حضرت گفت علیه الصلوٰة والسلام که خداوند تعالی بر من وحی کرد که دوستان خود را چنان از دنیا نگهدارم چون شما بیماران خود را از آب **و نیز فرموده** علیه السلام اَلدُّنْیَا شَیْنٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَزَیْنٌ عِنْدَ النَّاسِ اَلْفَقْرُ زَیْنٌ عِنْدَ اللّٰهِ وَشَیْنٌ عِنْدَ النَّاسِ حضرت جبرائیل علیه السلام حدیث قدسی فرمود که فقیر را نیم روزے پیش از توانگران که زر بدامن افشانند به بهشت رسند و آن نیم روز پانصد ساله باشد

فائده: خندیدن در نماز و در خطبه و در وقت وعظ و در وقت تعلیم و تعلم و در وقت مناظره و در وقت مشاوره و در وقت مجادله و در وقت مباحثه و در وقت مطالعه و در وقت مذاکره و در وقت مراقبه و در وقت مشاهده و در وقت مکاشفه و در وقت مجاهده و در وقت مرابطه و در وقت مشارطه و در وقت مراقبه و در وقت مشاهده و در وقت مکاشفه و در وقت مجاهده و در وقت مرابطه و در وقت مشارطه

Marfat.com

حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم چنان بجست از خوشی کہ دستار مبارکش بہ آسمان رسید و گفت کہ من فقیرم و برادرم سلیمان تونگر پانصد سال پیش از و بہ بہشت رسم **اے عزیز** چنانچہ تطہیر از نجاست فرض بود تطہیر از خباثت نیز فرض است **و در صلوٰۃ ماچینی آوردہ است** کہ غسل از شش چیز لازم شود اوّل انزال منی بشہوت وجہندگی دہ خواب و بیداری **دوم** غائب شدن حشفہ بغیر انزال و در مردہ و بہایم اگر انزال نشود بدخول حشفہ لازم نیاید **سیوم** بعد از انقطاع حیض کہ اقل او سہ شبانہ روز ست و اکثر او دہ شبانہ روز ست و اگر سہ شبان روز بمقدار تحریمہ نماز نقص شود استحاضہ باشد و اگر از دہ روز زیادہ شد نیز استحاضہ باشد **و در فوز النجات آوردہ است** کہ الطُّهْرُ الْمُتَخَلِّلُ بَيْنَ الدَّمَيْنِ دَمٌ بدین نوع ست کہ اگر زنے یک روز خون دید و یک روز طہر و سیوم روز تمام خون دید پس حیض باشد و اگر یک روز خون دید و سہ روز طہر و سیوم روز تمام خون دید پس حیض باشد و اگر یک روز خون دید و پنج روز طہر باز یک روز اندک و بیش خون دید ہمہ حیض ست کہ حیض او ہفت روز شد و اگر یک روز خون دید و ہشت روز طہر باز یک روز خون دید ہمہ حیض باشد و شاید کہ این مدت حیض باشد پس معنی وَالطُّهْرُ الْمُتَخَلِّلُ بَيْنَ الدَّمَيْنِ دَمٌ این ست و باید کہ اگر مدت حیض او سہ روز باشد پس اگر متخلل شد روز سیوم باید کہ تمامہ خون باشد والا حیض نباشد مگر این کہ آخرین روز را بتمام خون باشد تا غروب این ہنگام نیز حیض باشد و در دیگر روزہا اگر اندک دید و یا بسیار حیض باشد و اقل طہر میان دو حیض پانزدہ روز ست و اکثر او را حدے نیست مگر در ایام استمرار و آن چنانست کہ اگر دو روز حیض دید و منقطع نشد تا دہ روز دیگر آن دہ روز حیض باشد و دہ استحاضہ پنج روز طہر دید پس این پانزدہ روز در میان حکم پاکی دارد و اگر بعد از حیض دوازدہ روز طہر دید و سہ روز خون این نیز حکم پاکے دارد و

Marfat.com

واگر دوازده روز طهر دید و پنج روز خون این نیز حکم پاکی دارد که حیض کم از سه روز نیست واگر دوازده طهر دید و شش روز خون پانزده روز طهر باشد و آن سه روز حیض و استمرار آن باشد واگر در ابتدائے استمرار شده ده روز از هر ماه حیض شمرد و بیست روز پاکی واگر معتده است ایام معرفهٔ خود را نه نگهدارد که ده اوّل یا آخر یا اوسط است واگر ایّام خود را گم کرد نداند که چند بود و در کدام ده بود برائے هر پنج اوقات غسل کند و از فرائض قراءت که سه آیت بوده باشد زیاده نخواند و روزه را تمام ماه دارد و بیست و یکروز قضا کند و بروایتے ده روز قضا کند واگر یک کرّت خون دید و شش ماه ندید بعده خون استمرار شد و آن عادت معروفه را فراموش کرد پس عدت او هژده ماه و سه ساعت کم باشد که طهر او شش ماه باشد یک ساعت کم و ساعت کم از جهة آنکه مدت حمل او شش ماه است پس طهر او شش ماه است پس طهر او یکساعت کم باشد و **چهارم** بعد از منقطع شدن نفاس و آن خونست که بعد از زادن فرزند آید و خون که در حالت زادن پیش از بیرون شدن تمام سر ولد مے آید استحاضه است و اُستاذ فقیر **جمال الحق والدین** را پرسیده شد که استحاضه گفتن این خون چه قید است گفت که هیچ فرض از و ساقط نشده است و نزدیکی شوهر با و رواست واگر سر فرزند ظاهر شد سر او در دیگ بدارد و یا چقر در زمین بکاود واگر نه به پهلو خفته نماز ادا کند و نفاس توأمین از اوّل ست تا اگر یک روز بزاید و بعد از چهل روز دیگر بزاید اگر خون برود رواست که وطے بکند و نماز بگذارد و روزه بدارد و اقلّ نفاس را حدّے نیست و اکثر او چهل شبانه روز ست چون پاک شود وطی کند و ادائے فرایض نیز کند و در **فوز النجات آورده است** که اگر از فرزند اوّل و چهل روز منتظر شود مستحب ست واگر زنے عادت معروفه در نفاس کم از چهل روز چون سی مثلاً داشت یک کرّت از و زیاده شد واگر در چهل استاد فبها والا نه نماز ده روز ینه

Marfat.com

را قضا کند و حیض را نیز همین حکم دارد اگر در چهل استاد من بعد عادت او چهل باشد و اگر در چهل نه استاد آن ده روز استحاضه باشد که در حالت حیض و نفاس شاید که در اوقات صلوٰة وضو سازد و رو بقبله نشیند و هفتاد بار بگوید استغفر الله ثواب هفتاد نماز در دیوان او بنویسند و درین حالین ورا مذیر ناف از بوسه و لمس منع نیست و شاید که ایزار پوشیده همراه شوهر خود خواب کند و زن را درین دو حال از خود جدا نکند همچون رسوم کافران پنجم غسل که اکثر وقوعها وَالنَّاسُ عَنْهَا غَافِلُوْنَ اگر کسے خواب دید و تری ندید غسل واجب نشود و اگر خواب دید و تری یافت و لذت یاد دارد غسل واجب شود اگرچه بول باشد و اگر خواب دید و یاد ندارد اما اگر منی یابد غسل واجب شود و اگر چیزے دیگر یابد واجب نشود و بعضے گفته اند اگر در حالت خواب انتشار آلت نشده بود غسل واجب شود زیرا که مگر بلذت آن انتشار پیدا شده باشد والا نه **مسئله** در کفایت الاسلام آورده ست که عبد الله ابن عباس رض گفت هر که شب مستانه بخورد و مست بخسپد پس دیو بچگان با او همان کار کنند که با زن خود کسی میکند باید که علی الصباح غسل کند و بنماز حاضر شود والا نه از جنابت بیرون نیامده باشد **ششم** را نادر گویند و آن گم شدن ایام ست کما مرّ **بیت** هر زنے را که گم شود ایام + غسل باید بهر نماز مدام + پس جمله غسلها سیزده وجه شد شش فریضه مذکور و چهار سنت **اوّل** برائے نماز جمعه نه روز جمعه **آورده اند** که اگر بعد از غسل جمعه وضو کرد غسل را باز اعاده کند که پیغمبر علیه الصلوٰة والسلام گفت زیر عرش زنده سرے را دیدم که او را صد هزار سر بود و در هر سرے صد هزار روی داشت و در هر روئے صد هزار دهن داشت و در هر دهن صد هزار زبان داشت و با هر زبان به صد هزار لغت خدا را تسبیح و تهلیل مے گفت یاران گفتند یا رسول الله ثواب آن کرا باشد گفت مر کسی را باشد که در روز جمعه برائے نماز جمعه غسل کند و در مسجد حاضر شود و بگوید سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَ

۱۱۶

فضیلت غسل برائے نماز جمعه

Marfat.com

واللہ اکبر ولا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم ثواب آن زنان سر و آن فرشتگان مر آنکسے را باشد **دوم** غسل عیدین یا در آخر شب کند حین صبح صادق و یا حین ضحی و بعد از غسل خود را معطر کند و جامہائے خوب بپوشد و آوردہ اند ہر دم مسجد را روز عیدین و غیرہما معطر سازد پس روز قیامت در تمامی عرصات بوے خوش او پریشان شود تا در مشام ہر یک برسد **سیوم** روز عرفہ کہ مر حاجیان راست **چہارم** حین احرام بستن حاجیان و دیگر غسل میت واجب ست کہ اگر مردے بمیرد و مردمان نباشد زن او را باید کہ غسل او را دہد زیرا کہ زن ہنوز مدت چہار ماہ و دہ روز باو تعلق دارد و اگر زن بمیرد و زنان نباشند مرد را نباید کہ زن خود بشوید زیرا کہ او را بعد از وفات ہیچ تعلقے نیست اگر در انحال نکاح دیگر کند روا باشد بلکہ چون زن را در قبر نہند باید کہ پدر آن زن و برادر آن و غیر ذلک از اقربا او را در قبر نہند و شوہرش او را دست نکند و اگر مرد و زن ہر دو را در یک قبر نہند و دفن کنند باید کہ پیشتر مرد را بنہند و رو بسوی قبلہ کنند و در میان ایشان پلوان باریک از خاک بگیرند پس از و زن بگیرند و بنہند و اگر مرد در میان زنان کہ زن او نباشد مرد و یا زن در میان آن مردان کہ زن آنان نباشند مرد باید کہ از زنان زن صالحہ و از مردان مرد صالح آنان را غسل دہد و سر و دستہا را بہ پارۂ لتہ بہ پیچد و بر زمین زند و بہ نیت تیمم بر موضع تیمم بکشد زیرا کہ مردہ را تا غسل و تیمم نکنند نماز جنازہ بر و روا نباشد و کافر چون در حالت جنابت ایمان آرد غسل او نیز واجب ست و مستحب ست چون کافر در غیر حالت جنابت ایمان آرد و یا کودکے بالغ شود و اگر کودک باحتلام و غیرہ بلوغت خود شناخت باید کہ یک نماز پیش از ان کہ ادا کردہ است قضا کند آوردہ اند کہ شخصے از امام جعفر صادق رض پرسید کہ غسل طریقت چیست گفت نصیحت پیر بجا آوردن ہر پیر کہ نصیحت استقامت و مستقیم بودن بر شریعت نکند و بمرید شرایع نہ آموزاند او ضال و مضل ست ہر مریدے

Marfat.com

کہ نصیحت پیر بجاے نہ آرد و بمراد پیر نرود و مراد خود طلبد گویا کہ جنب در طریقت
است و در انیس العاشقین آوردہ است ہر شخصے کہ مرید
خود را اول بار بداشتن روزہ ایام بیض و بگذاردن نماز اوابین و بہ نماز تہجد
و در خمس الاوقات بحضور مسجد و اعراض از ہنی نصیحت نکند او ضال و مضل
است چون مرید درین اشیا مستقیم شد و مراد خود را بمراد پیر سپرد بعدہ او را خلوت
دہد اگر داند کہ او را از تجلیات شیطان نگاہ خواہم کرد کہ اکثر جہال در خلوت دیو
و پری مے بینند و متابعت ایشان میکنند و کافر میشوند و بعضے دعوی سبع
اطوار مے کنند و ندانند کہ سبع اطوار چیست اگر ذات گویند یا صفات کفر محض
است چنانکہ سید علی ہمدانی در اوراد خود آوردہ است یا مَن تَقَدَّسَت
عَن اَلاشباہِ ذاتُہ وَتَنَزَّہ عَن مُشابَھَۃِ اَلا مثالِ صِفاتُہ زیرا کہ ہرگز ذات و صفات
از مشابہت دور نیستند و بعد از خلوت اگر داند کہ حرارت ذکر را تحمل تواند کرد
ذکر اللہ دہد اے عزیز محققان ہر گاہ کہ بمراد خود آیند و مراد حق را فراموش
کنند خود را جنب دانند کہ مراد محقق بشرک سد راہ اوست چنانکہ آوردہ اند
کہ امام احمد خضرویہ در حالت نزع نوشتہ در پیش بایزید فرستاد و دران
نوشتہ کہ اگر آسمان و زمین از روئین شدے کہ از و قطرہ باران نیامدے
و از زمین گیاہ نروئیدے و تمام عالم عیال من بودے پس توکل من بحق
چنانست کہ ذرہ اندوہ در خاطرم نیامدے حضرت بایزید گفت کہ مشرک اید
از انکہ تا اینغایت ہنوز در بند نفس خود ماندہ اید ایشان باز نوشتہ فرستادند کہ شما
را چہ حالت ست حضرت بایزید بسم اللہ الرحمن الرحیم نوشتہ فرستاد چون خواجہ
احمد خضرویہ دید جان را بحق تسلیم کرد و در تفسیر ملا یعقوب ست
کہ آنچہ در ہمہ کتب نزول از روی معنی در قرآن ست در سورۂ فاتحہ ست و آنچہ
در فاتحہ ست در بسم اللہ الرحمن الرحیم و آنچہ در و است در باست حدیث
قُدِّسَ سِرُّ نبی کان ما کان و نبی یکون ما یکون و ایضا گفتہ اند با لباء ظہر الوجود

تمت کتاب ارشاد الطالبین و سراج السالکین بحرمۃ النبی علیہ الصلوٰۃ والسلام و آلہ و اصحابہ اجمعین

Marfat.com

تعنے حق تعالےٰ اضافۂ ماسوا اللہ را بہ ہستی خود کرد کہ مقام واحدیت را
حرف باگفت وازان چنانکہ حق تنزل ست باراوت وحدت و مرتبہائے مذکور
را تا مراتب ظہور خلق ظاہر گشت پس گویا کہ این زمان جملہ ممکن در کنار دائیگان آن سمان
وصفات اند پس سالک کہ اضافت بخود کند و خود را بخود متوکل گوید مشرکِ
حقیقت است بر سر سخن باز آئیم کہ در وقت خلوت جملہ آداب ہائے بجا آوردن خود
را از مشارکت دیو دور دارد تا فرزند نے ادب نزاید کہ اوّل تلقین کند منکوحہ را
کہ ہیچ سخن در میان نگوئیم کہ ملعون نشویم و نام خدا را بر زبان آرد یعنی بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ
الرَّحِیْمِ بوقت دخول و در تفسیر خوانند ام کہ این دعا نیز بخوانند اَللّٰھُمَّ جَنِّبْنَا وَجَنِّبِ الشَّیْطَانَ
مِمَّا رَزَقْتَنَا واول بدستِ راست پائے چپ او را در زیر بغل نہند و بدست
چپ پائے راست او را در گردن آرد و باز بدست راست پائے چپ در گردن آرد
واگر در انحال لبش بدہان گیرد چنان از گناہ پاک شود گویا کہ الحال از مادر زاده
است وچون جدا شود روبروے ساعتے در کنار گرفتہ خواب کند کہ در خبر
ست کہ بعد از مجامعت اگر پشت بزن آرد از جہت خاطر زن آسمان بلرزہ
شود واز حق تعالیٰ حکم جوید کہ یارب فرمان دہ تا بروافتم **و نیز** در حضور آفتاب
و ماہتاب و ستارگان و چراغ و با طلاع کس نکند تا گفتہ اند اگر غسل در جائے
کند کہ او را نہ بیند و یا آواز غرغرۂ او نشنوند گویا کہ آنکس را بجلال خود شریک کردہ
باشد و باید کہ در حالت مجامعت اسم یا مصور در باطن گوید تا کہ فرزند صالح
و شایستہ زاید **و آوردہ اند** کہ آب در وضو یک و نیم من مے باید و من
دور طل ست و ہر رطل بیست بہلولی و در غسل یک صاع ست و صاع چہار من ست
پس در وضو بہ نیم من استنجا کند و بہ نیم من دست و روے شوید و بہ نیم من
پاے را شوید واگر مسح موزہ باشد یک من کافی ست واگر مسح نباشد و
استنجا کند نیز یک و نیم من کافی ست و در غسل بہ نیم من استنجا و بہ نیم من دست
و روے شوید و دو نیم من را بر تمام اندام روان کند اوّل بر لفت راست

Marfat.com

بعده بر کتف چپ بعده بر سر واگر جاے گرد آمدن آب باشد ازانجا میسوشود و بدن نیم من باقی پاے بشویدہ واگر بر تختہ و سنگ باشد شاید کہ تقدیم غسل رجلین کند و اگر در حالت اضطراب و سرما باشد باید کہ آب در دہن و در بینی کند و بے ترتیب در آب در آید و در شرح اوراد شیخ نیلوخ آوردہ است کہ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم فرمود مر اصحاب را کہ آب در غسل چہار من ست اصحاب گفتند یا رسول اللہ اگر کسے درشت اندام و بزرگ اعضا باشد چگند حضرت گفت او را نیز ہمین چہار من ست اصحاب مبالغہ نمودند کہ یا رسول اللہ بعضے کسان بغایت درشت و عظیم اندام میباشند ایشانرا چگونہ چار من باشد حضرت اعراض کرد کہ فرمان حق بر من ہمین آمدہ است دیگر شما دانید۔ **حکایت** آوردہ اند کہ رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام را پرسیدند کہ اسراف در آب ہست یا نہ گفت ہست اگرچہ در کنار دجوی روان باشی و آنچہ در نام حق گفتہ **بیت** در توایخواجہ بر لب جوئی ۔ نیست اسراف ہر چہ میشوئی ۔ یعنی اگر سہ کرت دستہا بغلیتے پر کرد و بر اندام اندازد باکے نیست اما اگر زیادہ از سہ کرت اندازد آن اسراف ست و اسراف در لغت گذرانیدن چیزیست از خود و مسرف اگرچہ عبادت کند اما شایان دوستی خدا نباشد چنانکہ بغیر زاد در راہ وامن طریق کسے را نیست کہ عزم بیت اللہ کند و یا بغیر جماعت و لشکر و شوکت خود را بہ نیت غازی گری بکافران کشد گویا کہ خود را کشتہ باشد و ہر کہ خود را کشد بوئے بہشت نیابد لقولہ تعالیٰ وَلَا تُلْقُوْا بِاَیْدِیْکُمْ اِلَی التَّہْلُکَۃِ **حکایت** کہ روزے حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم با جمع اصحاب نشستہ بود کہ جنازۂ شہیدی میگذرانیدند حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت ہر کہ دوزخی را در نیہان خواہد کہ بہ بیند باین کس نظر کند یاران متحیر شدند کہ این مرد صالح را چگونہ دوزخی مے توان گفت ایشان ہمچنان متحیر بودند کہ کسے از احوال او خبر آورد و گفت کہ آرے این کس زخمے یافتہ بود و از جہت کثرت درد و الم خود را کشت و چنانچہ اکثر احادیث واقع میشود کہ کشندۂ خود بوئے بہشت نیابد **چنان** گفتہ اند کہ بالیدہ بشر و کسیکہ خاک

Marfat.com

خورد و کسے کہ یک مشت از عشر نگاہدارد و کسے کہ لواطت کند این تاویل دارد
کہ آوردہ اند کہ اگر حلال دانند کافر شوند والا عاصی پس این عاصی بوے بہشت نیابد
وآن چنانست کہ چون مدتِ پنجاہ ہزار سال در عرصات بیک پاے استادہ باشند
ہفتاد ہزار سال راہ بوے بہشت از ایشان دور میرود و بر ہر کہ برسد از غایتِ
خوشبوئی آن پنجاہ ہزار سال بران کس چون یکساعت بگذرد و برین طایفۂ
مذکورہ نرسد و نیز باید کہ مال دنیاوی را در نامرضیات و نامشروعات صرف
نہ کند کہ اسراف است چنانکہ حضرت علیہ الصلوٰت والسلام گفت بعضی از امتان من باشند
کہ جنت را بہ دو دم کہ برضا و فرمودۂ حق باشد نہ خرند و دوزخ را بصد و بیست ہزار
دم بخرند کہ نافرمودۂ حق است یاران گفتند یا رسول اللہ کدام آنند گفت آن کہ
بریا و فسق و فجور و نام و ننگ میدہند حتے کہ آوردہ اند کہ اگر چند نفر با خود
اتفاق کنند کہ نوبت بنوبت ہر یکے مہمانی کنیم اینچنین نیز منہی و نامشروع
ہست آوردہ اند کہ خاک خور را در زمرۂ خمر خواران حساب کردہ آند
و در اکل و شرب نیز اسراف است کہ تا طعام و شراب در جوف باشد
باید کہ بایستد و از طعام دست باز دارد و اگر بالاے سیری طعام
و شراب خورد بحرام خوار شمردہ اند بعضے مشایخان گفتہ اند در ہر
روز یگان بار باید خورد و تا اگر از دو کرت زیادہ خورد اسراف است

کَمَا قَالَ اللّٰہُ تَعَالٰی ﴿ کُلُوْا وَاشْرَبُوْا وَلَا تُسْرِفُوْا ۚ اِنَّہٗ لَا یُحِبُّ
الْمُسْرِفِیْنَ ﴾ و نیز حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفتہ ہست اگر آب را بیک نفس خورد
بہتر آنست کہ قے کند پس چون آب بر لب مے نہد بسم اللہ الرحمٰن الرحیم بگوید و
چون باز دارد الحمد للہ رب العلمین گوید باز تسمیہ گوید حتے سہ کرت و باید کہ کار
وضو و غسل چون مرد و زن را نا چار است دانستن او فرض عین است بیاموزد
و در فتاواے سراجی آوردہ است اگر زنے از براے
دانستن مسئلہ از خانہ خود بیرون آید شوہر را ولایتے منع نیست و در دانستن

Marfat.com

جناب حضرت علی کرم اللہ تعالیٰ وجہہ در ہر شب چہل بار غسل مے کرد

او شرم نکند تا در عرصۂ عرصات شرمسار نشود چنانکہ آوردہ اند کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم نشستہ بود کہ پیرہ زنے آمد و بر کنارۂ مسجد رسید و دست را بر بیرون لب زد و یک انگشت را درون برد حضرت انگشتان را بر بیرون لب خود مالید او رفت اصحاب پرسیدند کہ یا رسول اللہ اینچہ بود گفت کہ این را رموز گویند پیرہ زن از من سوال کرد کہ در استنجا زن انگشتان خود را درون فرج برد یا بیرون من گفتم بیرون **منقول است** کہ حضرت علی مرتضے کرم اللہ تعالے وجہہ قوت بسیار داشت چنانکہ چہل بار در یک شب غسل مے کرد و اگر در آوان صحبت اذان را مے شنود مے استاد و زن زحمت مے یافت بی بی زہرا رضی اللہ عنہا پیش پدر رفت و گفت یا رسول اللہ اگر کسے جبہ پر از تیر دارد و بر ہدف مے اندازد ہر یکے را جدا جدا باز بیارد و یا ہمہ را بیکبار حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت یکبار بیارد و این رموز بر صحبت ست یعنی یکبار غسل کند و باز گفت اگر کشتی در دریا مے رود و ملاح اذان شنود کشتی را از جریان استادہ کند یا بماند بر ہیئت خود حضرت گفت علیہ الصلوٰۃ والسلام اگر بر کنارۂ دریاست بایستد و اگر داخل دریاست برود بعد ازان مرتضی علی یک غسل میکرد و در وقت اذان استادہ نمیشد و باید کہ غسل و وضو را تاخیر نکند زیرا کہ ہمہ انفاس حیات آدمی محسوب اند نہ کہ کدام وقت حساب نفس تمام و منقطع شود و اگر در حین موت بر وضو و غسل باشد از دوستان حق بود کہ اِنَّ اللّٰہَ یُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِیْنَ **و در خبر ست** کہ اگر در شب با وضو بخسپد ارواح او را فرشتگان زیر عرش برند و بخداے تبارک و تعالی را سجدہ کنانند و بایشان نزول رحمت شود و بوقت بیداری روح را باز مے آرند و اگر بیوضو و غسل خفتہ باشد ارواحش را ببالا راہ ندہند **پس اے عزیز** بحیات اعتقاد نباید کرد و با وضو و غسل باید بود کہ حرز ہر دو جہانی است حضرۃ رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم اصحاب را پرسیدند کہ شما را بر حیات خود چند اعتماد است ابو بکر صدیق رضی اللہ عنہ گفت کہ من چون نماز بامداد ادا کنم امیدم

۱۲۲

Marfat.com

امیدم نباشد کہ ظہر را ادا کنم و امیر المومنین عمر رض گفت کہ من چون نماز پیشین ادا کنم تا دیگر امید ندارم و ذی النورین رض گفت کہ من از عصر تا مغرب توقع ندارم و مرتضی علی رض گفت کہ من از مغرب تا عشا امید ندارم رسول صلی اللہ علیہ وسلم گفت کہ اے یاران من کہ بجانب یسار است سلام دہم تا جانب چپ امید ندارم چنانکہ برادرم سلیمان علیہ السلام عصا را بزیر سینہ گرفتہ استادہ بود خواست کہ بنشیند ہم در قیام جانرا بحق تسلیم کرد و مدت ہزار سال مردہ استادہ بود بعدہ ابلیس لعین خاک را بر تخت زرین او پاشید تا عصا او را خاک رساند و بر آن راہ مورچگان سخت رفتند و عصا را خوردند و مہتر جبرائیل او را خوابانید تا این زمان جلہا پوشیدہ و انگشتری در دست خفتہ است و از ہر طرف تخت دیوان و پریان استادہ اند و مے پندارند کہ مہتر سلیمان علیہ السلام در خواب رفتہ است مگر الحال بیدار خواہد شد و مایان منتظر باشیم کہ مگر مایا نرا خدمت فرماید اگر ہم ایشان بدانند کہ مہتر سلیمان علیہ السلام مردہ است جملہ دیوان و پریان با آدمیان نزاع کنند و تمام عالم را بدی و خرابی رسانند و چون مہتر عیسے صلوات اللہ علیہ برائے بی بی مریم گردہ بریان میکرد و مے پخت کہ ہر دو افطار کنیم گردہ ہنوز باقی ماند کہ بی بی مریم جانرا بحق تسلیم کرد و آوردہ اند کہ روزے مہتر جبرائیل مر مہتر سلیمان علیہ السلام خبر داد کہ درین ہفت روز عاصف وزیر را عنکبوت بخورد و او بمیرد مہتر سلیمان علیہ السلام زجاجہ را بمقدار وسع خانہ راست کرد کہ در وجائے اکل و شرب و بول و غائط بود و عاصف را دران زجاجہ درون کردہ سر پوش کرد کہ راہ سوزن ہم نباشد وزنش درین روزہا پاسبان او بود در روز ہفتم عنکبوت آمد و بطرف شیشہ مے دوید و آن زن از ہیبت شوہر چوبکے در دست پس او مے دوید و میزد بیک ناگاہ شیشہ از زخم آن چوبکہ در دست او بود شکستہ شد و عنکبوت اندرون در آمد و زنش فریاد کرد کہ عاصف را خورد چون شیشہ را شکستند او را مردہ دیدند و ملایم این آوردہ اند کہ وقتے مہتر موسے علیہ السلام

Marfat.com

قصہ بلعم باعور

قوم خود را از فرعون خلاص مے کرد خواست کہ بروم برود و لشکر او در تیہ بود چون رومیان ٹیلند مد جملہ کلانتران و سرہنگان پیش بلعم باعور کہ صوفی وقت او شان بود آمد ند و گفتند کہ پیش ازین خدمت شما نمے کردیم الحال بخدمتِ شما کوشیم امّا باید کہ شما دعا کنید کہ مہتر موسےٰ در روم نیاید او گفت کہ من در حق پیغمبر خدا دعائے بد نکنم ہر چند تضرع و زاری کردند قبول نمیکرد ایشان غمگین شدہ در جائے خود رفتند و گریہ میکردند زنان ایشان خود را آراستہ کردند و از در و لعل و جواہر طبقہا پر کردند و نعمتہائے گوناگون گرفتند و در پیش زن او زدند فتوحات دادند و جامہائے خوب پوشانیدند و نعمت خوراندند و الحاح کردند کہ شوہر از زن ناچارے باشد شما را باید کہ بشوہر خود بگوئید کہ دعا کند آن زن جامہائے خوب پوشیدہ و خود را آراستہ در پیش شوہر شد شوہرش متحیر شد کہ اینچہ فتنہ باشد چون نزدیک رفت واقعہ باز نمود و آنچہ مکر زنان ہست از مالیدن اندام و دست اندازی و غیر ذلک آغاز کرد چون شیخ بر اشتہا غالب شد دست انداخت زن منع کرد و بیرون رفت باز آمد و گفت دعا کنید شیخ ا باز نمود علی ہذا القیاس چند کرت بیرون و اندرون مے شد و میگفت اگر این بد باشد بعد از دعا توبہ باید کرد شیخ ناچار شدہ قبول کرد و عہد کردند و مجامعت کردند بعد از غسل در صومعہ رفت دعا کرد دعایش قبول شد مہتر موسےٰ علیہ السلام ہفتاد روز از تیہ کوچ میکرد شبانگاہ باز ہمانجائے بود مناجات کرد کہ خداوندا اینچہ کار ست جبرائیل علیہ السلام آمد و گفت کہ در حق تو بلعم باعور دعا کردہ است و اجابت شدہ است و شما را باید کہ الحال در تیہ حصار راست کنید و اینجا باشید مہتر موسیٰ علیہ السلام در حق او دعا کرد کہ خداوندا نتیجۂ ایمان از و بستان پس حصارے راست کردند چون نوبت بمہتر داؤد رسید روز شنبہ جمعہ ایشان بود و حکم بود کہ در روز شنبہ ماہی نگیرند و مال دنیاوی را زیادہ از یک روز ذخیرہ نکنند و در روز شنبہ چندان ماہی مے آمدند کہ

۱۲۴

Marfat.com

روے آب ماہی میگرفتند و بعضی بدبختان روز شنبہ ماہی گرفتہ در انجا در آب نگاہ مے کردند و روز دیگر مے آوردند و در بازار میفروختند و ذخیرہ مے کردند چہل سال برین گذشت از جملہ شش لکہ خانہ دوازدہ ہزار خانہ مسلمان شدند و دیگر ہمہ کافر شدند زیراکہ میگفتند اگر او پیغمبر بودے بنا فرمانی بران بلاے مے رسید و انکار نبوت او کفر بود و مہتر داؤد علیہ السلام آن دوازدہ ہزار خانہ را بیرون حصار آورد کہ زنان و کودکان و مسلمانان ایشانرا دیدہ کافر شوند **ازینجاست** کہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم منع کردہ است کہ مسلمانان با مشرکان و کافران در یک دہے نباشند تا زن و فرزندان کافر نشوند و بعد از امضاء مدتے حضرت داؤد و سلیمان علیہما السلام ہمہ آن مسلمانان نیز کافر شدند و بادشاہ ایشان دعوی خدائی مے کرد و ہفتصد سال در ایشان موت پیدا نشد و کسی نمرد و پیغمبرے حالظہ نام بر ایشان مبعوث شد و دعوتش را قبول نکردند و از حصار بیرون کردندش و یک کس امت او بود و بر سر کوہ مے بود و مدت سہ صد سال او را ایذا میرسانیدند روزے آن یک کس کہ امت او بود گفت کہ اگر در حق ایشان دعاے بد کنید چہ شود حالظہ گفت از جہت خاطر شما سہ صد سال گذشتہ است چون سہ صد سال دیگر بگذرد دعا کنم دران شب ہفتاد کس از کلانتران شہر بمردند علے الصباح چون بیدار مے کردند بیدار نمی شدند واقعہ را بپادشاہ نمودند بادشاہ فرمود تا بران آتش اندازند و گوشت ایشان را با نبور کشند ہیچ بیدار نمیشدند و بعد از سہ روز بوے بد از ایشان مے آمد فرمود تا در آب انداختندش بعد ازان در ہر ساعت مردم مے مردند بادشاہ نیز ترسید فرمود تا کوشکے راست کنند کہ او را چہار در بود و در ہر در سہ ہزار جوانان ناوک انداز و تیر انداز را نشاندند و درون کوشک گنبد راست کردند از زر و یکسالہ نفقہ با خود اندرون برد و گنجے نیز اندرون برد کہ مقدار سر سوزن راہ نگذاشت در وقت سحر مہتر عزرائیل علیہ السلام با ہیبت تمام خود را باو نمود

فا پیغمبر علیہ الصلوٰت والسلام منع کردہ است از زیستن مسلمانان با کافران

۱۲۵

Marfat.com

وگفت کیستی گفت منم عزرائیل گفت ذائر آمدی یا قابضاً گفت برائے قبض آمدم گفت امروز بگذار فردا ہمدرین وقت بیا مہتر عزرائیل قبول کرد چرا کہ آن روز از عمر او ماندہ بود چون او غائب شد بیرون آمد و جوانان را بدگفت و ہیبت تمام کرد کہ شما غافل بودید کہ او آمدہ بود و شما نکشیدید ایشان گفتند کہ مایان تیر و تفنگ و ناوک در دست گرفتہ استادہ بودیم کہ ہیچ از جائے نہ جنبیدہ ایم گفت حاضر باشید فردا در نیوقت خواہد آمد البتہ بکشید و باز درون رفت روز دیگر نیز بروگذاشتند و چون روز دوم جان او اندرون و جانہائے آن دوازدہ ہزار کس بیرون قبض شدہ، ہیچ جا از مرگ خلاصی نیافت کما قال اللہ تعالیٰ اَیْنَمَا تَکُوْنُوْا یُدْرِکْکُّمُ الْمَوْتُ وَلَوْ کُنْتُمْ فِیْ بُرُوْجٍ مُّشَیَّدَۃٍ بعد ازان دریاء عمان بر ایشان برآمد و ہمہ حصار تیہ را فرو گرفت و کنگرہ ہائے حصار تا این زمان غائب اند و ہر کشتی کہ بدانجا میرسد ضرر مے یابد و میشکند و آنچہ باقی ماندند بگرفتند و بحالظہ پیغمبر ایمان آوردند تا بلا از ایشان دفع شد و آنچہ مقرر شد کہ مہتر داؤد علیہ الصلوٰۃ والسلام با دوازدہ ہزار خانہ بیرون آمدہ بود آن باقی نیز بہ بلا گرفتار چنانکہ بعد از سہ روز علی الصباح برخواستند ہیچ آوازے از شہر نمے آمد چون درون شہر تیہ رفتند دیدند کہ ہمدو نہ گشتہ بودند و یک بدیگرے مے شناختند اما سخن کردن نمی توانستند بعد از سہ روز آب و طعام نخوردند مردند و باران بارید ہمہ را برده در دریا انداختند **چنانکہ در تفسیر کامل آوردہ است** در حق اصحاب السبت کُوْنُوْا قِرَدَۃً خٰسِئِیْنَ ومعلوم باد کہ آنچہ مسخ مے شدند از امم ماضی عمر ایشان اکثر از سہ روز نمی بود و در روز قیامت کافر بصورتِ خوک آرد برائے عذاب و آنچہ مومن بودند کفارتِ گناہ ایشان باشد باز بصورتِ خود آرند برائے راحت و آنچہ عوام الناس میگویند کہ این صورتہائے منسوخ ازان ماندہ است و یا این مثال قارون است محض دروغست زیرا کہ صور منسوخہ و مال او در زمین رفت و نیز حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت چنانکہ برادرم ہارون و زے

وتمامی این قصہ در سورۂ اعراف مذکورست ۱۲ تفسیر حسینی این آیہ در پارۂ اول و در ربع ثانی از سورۂ بقرہ واقع ست ۱۲

Marfat.com

باموسی در بیابان میرفت درختے دید بسے عظیم کہ تن او از زر سرخ و برگہاے او از نقرہ و بر یک تخت زرین استادہ بود کہ ہر طرف آن تخت مکلل بزر و جواہر بود و بر آن بساط از نور گسترانیدہ بود کہ استر آن بساطہا از استبرق بود ہارون گفت کہ ساعتی درین تخت بیاسایم مہتر موسیٰ گفت ندانم مگر ملک غیری باشد نخواہم رفت مہتر ہارون ع نشنید و بالایش برآمد و خسپید مہتر عزرائیل جانش قبض کرد و آن تخت بہوا رفت مہتر موسیٰ علیہ السلام چون در خانہ آمد واقعہ باز نمود ہیچکس گفتہ او را قبول نکرد و تہمتش کردند کہ از جہۃ میراث او را کشت روز دوم چون علی الصباح برخاستند دیدند کہ آن تخت موصوفہ درمیان شہر استادہ است و مہتر ہارون ع م بر و خفتہ تمامی عالم شہر بدویدند باز تخت بہوا رفت و از چشم ایشان غائب شد ایعزیز اعتبار بحیات نباید کرد و دل از دنیا بباید برید کہ دنیا جاے باشش نیست وضو و غسل را آخرین میتوان دانست کہ بدست دیگران میسر شدن نا معلوم است چنانکہ شاہ قاسم فرماید **بیت** ایندم کہ در رکاب توام جان من ستان + ترسم کہ مرگ امان ندہد تا دمے دگر + ہر بار من کہ مردم صد جان دگر ہر دم + احسان نتوان کردن اعجاز مسیحا را + پس مراد از موت مُوْتُوْا قَبْلَ اَنْ تَمُوْتُوْا ست چون خود را ازان روے کہ واجب تصرف تو بتو ندادہ است لاف خود بینی در تصرف و تلاطم لجۂ وحدت کہ اسماء اضافی اند در دہن نہنگ الوہیت عاجز و مغلوب بینی پس خود را زندہ مدان کہ زندگی عارضی و نادر است النَّادِرُ کَالْمَعْدُوْمِ پس در ہر مراقبہ کہ خود را چنین دانستی گویا کہ صد مراتبہ از ولایت اولیاء بدست آوردی کہ نبوت اشتہار است و ولایت استتار پس ازینجہت است کہ پیغمبر علیہ السلام گفت وِلَایَتِیْ اَفْضَلُ مِنْ نُبُوَّتِیْ یعنی نبوت من بخلق پرداختن است و ولایت من بدوست ساختن است ازینکہ گفتہ است صلے اللہ علیہ وسلم اَنَا اَقَلُّ مِنْ رَبِّیْ بِسُنَّتَیْنِ اَیْ بِصِفَتَیْنِ اَیْ ھُوَ الْقَدِیْمُ وَاَنَا الْحَادِثُ وَھُوَ الْقَادِرُ وَاَنَا الْعَاجِزُ و سالکان را باین دو اسماے اضافی خود را باید سپرد یکے قابض کہ اسماء جلالیہ است

۱۲۷

لہ بکشید نفسہاے خود را پیش ازان کہ بمیرید ۱۲

لہ کم وجود مانند کم خالص است ۱۲

لہ ولایت ما بہتر است از نبوت ما ۱۲

لہ ما کمتر خود ہستیم از رب خود بدو طریقہ اے بدو صفت یعنی او قدیم است و ما حادث ہستیم و او قادر است و ما عاجز ہستیم ۱۲

Marfat.com

دوم بابسط کما فاتش بجمال است پس ہرچہ در عالم ظاہری بروصادر مے شود جملہ
مضرات از قابض وجملہ منفعات از بابسط داند وخود را درمیان نداند پس او را مرابت
حاصل شود کہ اگرچہ نبوت افضل است لاشبہہ ولامحال اما شوق ولایت چیزے
دیگر است ایشان دانند کہ دانند آوردہ اند کہ جریری رض با نفرے چند از
اصحاب رضوان اللہ علیہم میرفت شاعرعرب میگفت کہ خاصیت محبوب من ہست
کہ اگر مردہ درکنار گیرد زندہ شود جریری رض فریاد برآورد کہ آن محبوب من است کہ
مردہ را زندہ کند فی الحال ہر دو رگ شہرگ او بریدہ شد وبرزمین افتاد وخون بجہد
از دمیرفت یکے از اصحاب ہر دو شہرگ او گرفت وپنبہ درونہاد برخاست وروان
شد ومرتبہ انبیا بچہل وچہار مرتبہ افضل از مرتبہ اولیا است کہ اورا معجزہ باشد واین
را کرامت اما انوار از روے شوق واشتہار گفت کہ احسان نتوان کردن اعجاز
مسیحا را نہ از روے فضل چنانکہ روزے امام **جعفر صادق** رض جامہ ابریشمی پوشیدہ میرفت دکاندارے در باطن اندیشید کہ خاندان رسول علیہ
الصلوٰت والسلام را باینجامہ چہ حاجت ست امام اولا ولیاء گفت کسیکہ یک کرت
بمیرد جامہ ابریشمی آنچنان مراورا مباح است ومنکہ ہر روز صد بار بمیرم چرا لازم نیست
ودست دکاندار گرفت ودرآستین بردکہ پلاس درشت وراست داشت کہ دست دکاندار
را خراشید وگفت ھٰذَا لِلْحَقِّ وَھٰذَا لِلْخَلْقِ **بیت** مے ناب وحدت کسی نوش
کرد * کہ دنیا وعقبیٰ فراموش کرد * ووضوے اولیاء اللہ فراموش کردن
ماسوے اللہ تا آنکہ از خود نیز خبر نباشد وآوردہ اند کہ در ایام ماضیہ دیوانہ
بود کہ ہرچہ از ماکولات دیدے میگرفتے ومیخوردے وہرچہ بر دستش مے آمدے
میگفتے اہل شریعت او را نہ پسندیدند کہ سخن نامشروع بسیار از وصادر شدے
عالمان فرمودند تا تنور را گرم کردند واورا در وانداختند وسرپوش بران
نہادند وجوانان طالب حق رفتند وتفحص کردند دیدند کہ سلامت نشستہ
ست وبجانب ایشان دید چندین گفت کہ ایشان ہم چیزے کردند آن

Marfat.com

آن ہر دو مشورت کردند کہ شان خدمت ست وسی سال در خدمت بودند
او ہمیشہ بیخود بود بعد ازسی سال از سکر بخود آمد بایشان گفت کہ شما را
مقصود چیست گفتند دیدار خان بیہوش و مدہوش رفت کہ بدتر از اول
شد بعد دہ سال دیگر در خدمتِ او بودند باز بہوش آمد گفت دیدار از
گم شدہ گانست واز اسخال بدتر شد و آن جوانان دست از خدمت باز
داشتند آوردہ اند کہ خواجہ کرک دیوانہ بود کہ بدختر ہنگ فروش
عاشق شدہ بود اما دران مجاز بعین حقیقت رسیدہ بود واز خود بریدہ
و بدوست پیوستہ بود واز خود و ماسوے اللہ بیخبر واز حق باخبر روزے
اولیاء اللہ در پیش او استادہ بود واو بنگ راست مے کرد و
قدح پر کرد و پیش آن ولی ماند کہ زود باش این را بخور او از ترس
دیوانہ شدن در گریبان خود بریخت وزود در خانہ آمد و جامہ را بکنیزک داد
کہ زود بشوے کنیزک جامہ را بہ تمام نشست واما نقطہ از اثر خمر باقی ۱۴۹
ماند کہ زایل نمیشد و آن را بدہن مے گزید آن چرک از جامہ رفت واز
حلق آن کنیزک در گذشت چندان علوم ظاہری و باطنی بدو دست داد
کہ یکے از دوستان حق گشت چون بخانہ آمد بحالت دیگر بود صاحبش پرسید
کہ حالت چگونہ مے نماید واقعہ را باز نمود کہ از برکت آن یک نقطہ
بنگے یافتم آن ولی دویدہ باز آمد و در پیش استاد و گفت اے برادر
نصیب ہر کس بر دیس کسے گمان فاسد نکند کہ از دست ہر ناقصے و
ناتمامے مہنیات باید قبول کرد کہ این طایفہ را لباس دیگر گون است
چنانکہ طبیب حاذق اگر کسے را زہر قاتل خوراند باید خورد کہ ایشان نیز
طبیبان حاذق حقیقت اند کہ بہر کرشمہ و جلوہ کس را بحق میرسانند چنانکہ خواجہ
حافظ شیرازی قدس اللہ سرہ العزیز مے فرماید بیت بمی سجادہ
رنگین کن گرت پیر مغان گوید ✤ کہ سالک بیخبر نبود زراہ و رسم منزلہا ✤ وایضاً

Marfat.com

آورده اند که روزے جوانے بخدمت جنید بغدادی آمد و گفت ای خواجه شکایت نمیکنم و نمایش عمل نمیکنم اما از بخت بد چیزے در پیش شما میگویم اینکه مدت چهل سال ست قایم اللیل و صایم الدهر و قاری قرآن و چهل حج و چهل چله کشیدم اما هیچ از احوال و حال اولیاء الله معاینه نمیشود شیخ امر کرد که امروز هیچ مکن جوان فرض ادا کرد و بخفت آنچه مقصود او بود دید علی الصباح چون باز بخدمتش آمد گفت دیدی گفت دیدم جنید گفت چه گفت جنید را بگو که هان راه زن چرا راه زدی که طالبان مرا از استقامت بسوی کشف و کرامت راه نمونی مے کنی زیرا که درگاه مرا شان استقامت است نه کشف و کرامت جنید گفت عمل تو سد راه تو بود چون از پندار عمل گذشتی بحق پیوستی و ایضاً آورده اند که روزے شیخ بهاء الدین ذکریا قریشی قدس سره خرقهٔ خود را بخواجه کرک رح فرستاد خواجه آن خرقه را در آتش انداخت روز دیگر باز شیخ کس را فرستاد که خرقه را بده خواجه او را در زیر دیگ بنگی سوخته بود اما باز دران آتش میکرد چون کس رسید و از و طلب کرد دست در دیگدان کرد خرقه را برآورد و بر هم زد از و غبار برآمد و بر آنکس برگشته داد تا بشیخ بدهد و این رباعی را بزبان شرح داد + رباعی کرک نپوشید گهی خرقه + وز مو نتراشید یکی ذره + خرقه چه پوشی چه تراشی ز سر + ازین دو دکان ست ازین درگذر + ایضاً دیوانه زنے را پرسیدند که چرا نماز را نمیکنی گفت من همیشه در نمازم و بهیچ اشتهاے هر دو جهانی وضو را نشکسته ام و علامتے از نماز دایم من بعد از دفن در قبر معلوم شود آورده اند که بعد از وفات چون او را در تابوت نهادند خواجه کرک رسید گفت ای زن رفتی این مقام را ماندی سر برآورد و گفت نروم کرک گفت برو برو بعد از دفن چون به پهلوے راست رو بقبله نهادند دیدند که سرش بجانب قبله و پایش بجانب مشرق برگشته بود و الحال در هر ماه مجاوران قبر او راست میکنند باز همچنان میگردد و پیر دستگیر این فقیر را گفت

Marfat.com

که من زیارت قبرش را کردم که بطرف هندیست **والیضا** دیوانه بود که خود را برهنه میکرد و در مسجد بول و غایط میکرد روزے نشسته بود عالمی گفتش که خود را بپوش گفت خاموش باش که پسر ترا کشتم کسے خبر آورد که حضرتم پسر شما مرد گفت رَضِينَا بِقَضَائِكَ وَصَبَرْنَا بِبَلَائِكَ عالم باز گفتش که خود را بپوش باز گفت که پسر دیگر شما را کشتم باز کسی خبر آورد از وفات پسر بگذا آن عالم را سه پسر بودند هر سه مردند و آن عالم باز گفتش خود را بپوش گفت ملا هر سه پسر ترا زنده کردم کسی خبر آورد که پسران شما هر سه زنا شدند **والیضاً** وقتی بلیست کس از مجذوبان در ولایت ما ورا النهر پیدا شدند که هر چه از ماکولات میدیدند از حلال و حرام مے خوردند و هر چه بزبان شان می آمد میگفتند عالمان حکم کردند تا جاها از ایشان برگیرند هیچ نگفتند و چند چوب و سنگ زدند هیچ التفات نکردند گفتند گوشها را ایشان ببرید هیچ یکے التفات به برندهٔ گوش نکردند مگر یک کس او را از ایشان جدا کردند و دیگران را ماندہ دادند **مسئلہ** آورده اند که مسواک هر چند خورد باشد استعمال کنند اما چون برابر انگشت شهادت ماند باید که او را به لته پیچیده دفن کنند که در روز قیامت در عرصهٔ عرصات درخت عظیم گردد بفرمان الله تعالی که او را و اقربا را و او را از گرما به روز قیامت در زیر سایه خود گیرد بعد ازین بدانکه در **وصیت نامهٔ** امام اعظم رحمة الله علیه آورده اند که هر که خاک را در حق طهارت چون آب نداند کافر گردد زیرا که هر دو بآیت کلام الله ثابت شده اند کما قال الله تعالیٰ وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا قال علیه السلام اَلتَّيَمُّمُ طَهُورُ الْمُسْلِمِ وَلَوْ اِلَىٰ عَشْرِ حِجَجٍ واین تیمم مر بے وضو و جنب و حایضه و نفاسه را مساوی است فرض اول دو ضرب است یکے برای روی دویم برای هر دو دست و سیوم نیت و چهارم خاک پاک و چهار چیز سنت است انگشتان در وقت ضرب کشاده دارد علی حالها و استقبال و استدبار یعنی دست را بر زمین نهد و پیش و پس برد بعده بردارد و بنفشاند

Marfat.com

اگرچه دان گرد نباشد واستیعاب در تیمم فرض است و در فتاوی
سراجی آورده است الاستیعاب شرط فی التیمم هو المختار خلافا لما ذکره
القاضی الامام صدر الاسلام ولو ترک تخلیل الاصابع لا یجزیه کذا اذا لم یتحرک
الخاتم پس آنچه در نام حق آورده است قول بعضی باشد و تیمم محدث و جنب رافرقے
نکرده اند بلکه همه یکسان اند تا کسی ظن نبرد که جنب را در خاک غلطیدن ست
چنانکه آورده اند که روزے حضرت رسالت پناه با جمع اصحاب در
بیابان رفته بود و آب نیافت فرمود تا تیمم زند عمار نام اصحاب بود خود را
در خاک انداخت فرمود یا عمار را صرت حمارا ما یکفیک الوجه والذراعان یعنے
عمار آنچه تو کردی فعل حمار ست زیرا که بسنده بود شما را مسح روے و دو دست
و اما این تبنیه ست و نیت در وضو و غسل فرض نیست پس اگر کسے در آب
افتاد و یا باران بروبارید که تمام اندام او تر شد جائز باشد از غسل و وضو
اگر آب در دهن و بینی کند و اگر تیمم برائے خواندن قرآن و یا زیارت بزرگان
و یا برائے نماز جنازه و یا در مسجد جنب شد و از برائی بیرون آمدن از مسجد تیمم
کرد باین تیمم نماز روا نباشد تا خاص نیت برائے نماز نکند و خاک پاک
اگر جائے پلید شود و سه روز آفتاب بر و بر آید اگرچه در سایه باشد آفتاب
نه بیند در حق نماز پاک ست و در حق تیمم پلید زیرا که در کلام الله در باب تیمم خاک
پاک کرده است و یک تیمم از فرضها و نفلها هر چند که گذارد روا باشد و
تیمم وقتی روا ست که اگر یک میل از آب دور باشد و میل چهار هزار گز ست بگز
جریب که هفت مشت بقول اصح تا اگر کم ازین باشد روا نیست باید که نماز
را فوت کند چون باب برسد قضا کند الا بعذر ضعف و بیماری که بوضو و
غسل نتواند پس درین هنگام نیز تیمم کند و اگر تیمم دده و یا دشمن و یا سرما
سخت باشد که بیم جدا شدن اندام باشد و یا چاه بے رسن باشد و یا
ثمن آب ندارد اگرچه آب موجود ست یا نزدیکست تیمم روا باشد و اگر مسافرے

۱۳۲

در بیان تیمم

از اسلام و از گذاشتن خلال کردن
و مسواک و فتح و لقمه و بوسه دادن

پنجه و پنجم در دسیم و ارز آمس شوال آن

اللهم اغفر لی و لوالدی و لنا طاره بحرمت محمد صلی الله علیه و آله و اصحابه و بارک وسلم ۱۲

شانزدهم تیمم درست نباشد ۱۲

Marfat.com

آب دارد تا از ترس نفس خود که از ترس تشنگی ہلاک خواہم شد او نیز تیمم کند
و برائے نماز جنازہ غیر ولی و امام را داء و بناء روا ست و از برائے نماز عید اداء
روا نیست و بناء روا ست کہ این دو نماز خلیفہ ندارند و از برائے جمعہ اداء و بناء
روا نیست زیرا کہ او خلیفہ دارد کہ ظہر ست و مسائل چند کہ از جہت شریعت آب حوض
و محلش نہ آورد م الحال شنو بدانکہ آب استادہ ہر چند اندک باشد و یقین شود کہ پلیدی
در و نیست و کسی وضو و استنجا و غسل بطریق عوام الناس نکردہ است باید کہ چندانکہ
کسی از کاسہ بدست گیرد و در جای دیگر استعمال کند روا ست تا آب مستعمل بدو نرسد و اگر
آب حوض عشر اگر فی عشر باشد حکم جاری دارد اگر چہ نجاست در و افتادہ باشد مگر کہ تغیر کند
یکے از اوصاف ثلثہ او را کہ طعم و لون و ریح او باشد دیگر آن کہ مقصود از دہ آن
ست کہ تمامی نفس آب صد گز بود تا اگر مربع باشد چہار گوشہ او دہ دہ باشد تا چہل
شود و باز ہر گز سے دہ تا دہی دیگر دہ شود تا صد گز حاصل آید اگر مدور باشد باید
کہ گرد اگرد آب سی و شش باشد تا صد تمام شود و اگر مطول باشد باید کہ طولاً ۲۰ ۱۳۳
و پنج گز باشد و عرض او چہار گز باشد تا صد تمام شود و وقت علے
ھذا پس بدانکہ عمق او اعتبار دیگر ندارد مگر انیکہ گفتہ اند چون آب بغرفہ
گیرد باز ہمان زمین را آب میگیرد و شتاب کافی ست و بدانکہ آب چاہ
پاک است در حق وضو و غسل و شرب و آوردہ اند کہ اکثر عمر امام محمد رح
بر سر چاہ گذشتہ بود پس از ینجہت امامان در حق چاہ فتوے بقول
او قبول کردہ اند و سخن او معتبر گفتہ اند بلکہ در جملہ اشیاء چنان کہ
در تحریم خمر و بوزہ و نبگی نیز فتوے بقول اوست و در مسایل حیض و
نفاس فتوے بقول امام ابو حفص کبیر ست پس اگر چاہ بر سر راہ باشد
کہ کودکان بدست آب او گیرند و بخورند پلید نشود مگر بدست و پائی ایشان
نجاست حقیقی باشد تا اگر جنب پائے در آب چاہ در آورد پلید نشود و احتراز از
قول عوام الناس کہ ایشان میگویند تا رسن راہ و دلو را ناشستہ اند از و آب پلید نشود

Marfat.com

زیراکه درعرف رسن ودلو پلید نشود وآنچه در وقت نزع آب لازم شود تا هر مقداری که باشد پس به نزع دلو آخرین دلو ورسن وچاه هرسه پاک شوند واگرچاه چشمه دار باشد واستخراج جمله آب دلازم شده باشد وممکن نمی شود پس باید دانست که فتوی بقول امام محمد رح است که دولیست دلو باید کشید بدلوے که یک صاع در گنجد ودلو اصغر واکبر را بدلو صاع حساب کنند **فصل چهارم در ذکر نماز** قال الله تعالے وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ ای صلوتکم وانما یسمی الصلوٰة بالایمان لانه علامة الایمان پس معلوم باد که نماز عین ایمان نیست بلکه علامت ایمان است واهل کتاب را عین ایمان بود وشان نزول آیت آنست که هفده ماه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بعداز پیغمبری بجانب بیت المقدس که قبله یهودان وترسایان بود نماز میگذاردند وچون این آیت آمد فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ روے بجانب مکه آورد وبیت المقدس منسوخ شد وبعضے اصحاب در وقت نزول آیت حاضر نبودند وبغزار رفته بودند چون برگشتند ومطلع احوال شدند غمگین گشتند که حال نمازهاے ما که بعداز نزول آیت بجانب بیت المقدس کرده ایم چه باشد این آیت مذکور در شان نماز ایشان نازل شد ووجه تسمیه نماز بایمان این بود که یهودان نماز را ایمان میگفتند پس چون بیت المقدس منسوخ شد مجوسیان مفرح شدند که محمد قبلهٔ ما آورد ویهودان غمگین پس چون میان هردو طایفهٔ کفار اختلاف شد از براے سرزنش ایشان این آیت آمد وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ یعنی قبلهٔ مشرق ومغرب هردو ازان خدای است پس هرکجا که بامر خدای روی آرید همان امر خدای است وشایان لقا ولیعنم شوید بدانکه امر را وجه گفت زیراکه امر کردن کسی بغیر متوجهت یعنی روی آوردن نمیشود تا اول کسے بکسے روی آرد بعداز ان امر کند که فلان کار بکن وکسی گوید که صفت روی آوردن بچیزے خدارا نشاید زیراکه روے آوردن بچیزے بردو نوعیست حقیقی وحکمی پس حقیقی در حیوانات است و

محیط است بخانه کعبه ۱۲ تفسیر حسینی این آیه در پاره دوم ودر رکوع اول از سورهٔ بقره واقع ست ۱۲

پاره دوم در بیان سورهٔ بقره واقعست ۱۲ فرمودهٔ خدا بتعالی است یعنی هرطرف که روی آرید خدا آنجاست ۱۲ هرگاه روی خود را بطرف مسجد حرام کنید ۱۲ فرمودهٔ خدا بتعالی است ۱۲ یعنی نماز شما ضایع نمیکند ۱۲ یعنی بر مردان روی خود را بطرف مسجد حرام کنید ۱۲ فرمودهٔ خدا بتعالی است ۱۲ یعنی نماز شما ضایع نمیکند ۱۲

Marfat.com

وحلمے در او صاف باریتعالی پس معلوم باد که وجه امر را گفته اند نه روی را چنانکه
بعضی صوفیان شیطان سیرت و آدم صورت گویند که بهر جانب و در هر جا باهر کس
روی خداست و هر جا خدای ست محض کفرست زیرا که جا را نسبت کردن بخدا محض
کفرست بدان ای عزیز که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است
که مثال صلوات خمسه مثل پنج جوی هستند که در خانهٔ هر کسی برود و آن کس هر روز
پنج کرت دران جویهاے غسل کند پس، هیچ اثر چرک بر بدن آنکس نماند پس همچنین
مصلی صلوت خمسه اگر کما حقه نماز را از رکوع و سجود و قیام و قرات و غیر ذلک
بجا آرد، هیچ اثر گناه صغیره در دفتر او نماند چنانکه آورده اند که روزے یکی
از اصحاب در پیش امیر المومنین عمر فاروق آمد در ایام خلافت او میگریست امیر گفت
که گریه چیست گفت یا امیر گناهی از من در وجود آمد گفت چگونه گفت روغن در
بازار میفروختم زنے صاحب جمال بر من آمد و گفت روغن میخرم گفتم این
روغن لایق شما نیست اگر بدکان من آئی روغن خوب بشما فروشم چون بدکان ۱۳۵
خود آوردمش اندرون بردم و بوسه کردمش زن گفت از خدا نمیترسی از هیبت
خدا میترسم امیر المومنین عمر گفت که وقت خفتن بیا چون امیر خفتن را کرد و وعظ
آغاز کرد آنکس فریاد برآورد و گفت یا امیر مشکل بگشاے امیر گفت که نماز بشین
وعصر و مغرب و خفتن را عقب من ادا کردی گفت آرے امیر گفت قال الله
تعالی اِنَّ الْحَسَنَاتِ یُذْهِبْنَ السَّیِّاٰتِ، بدانکه تو از گناه صغیره آزاد شدی

قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ اَوَّلُ مَا یُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ یَوْمَ الْقِیٰمَةِ بَعْدَ التَّوْحِیْدِ مِنَ الصَّلٰوةِ
پس اگر خلاص شود از حساب نماز نداشود که برواے بنده چون در حساب نماز درست
آمدی دیگر حسابها بر تو آسان کنم والا همه حسابها بر تو دشوار کنم ای عزیز پیغمبر گفته است
که نماز نیاز بنده است باید که بحضور دل باین ده خاصیت دانسته ادا کند تا نماز
بنده قبول افتد والا مردود شود و معنی آن ده خاصیت درین ده حرف است
سنت و واجب و فرض مراد از **س** سستی و کاهلی در نماز نکند که کار منافقان

Marfat.com

است کما قال اللہ تعالیٰ فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّيْنَ الَّذِيْنَ هُمْ عَنْ صَلٰوتِهِمْ سَاهُوْنَ الَّذِيْنَ
هُمْ يُرَآءُوْنَ وَيَمْنَعُوْنَ الْمَاعُوْنَ یعنے وائے مرکسی راکہ فراموش کند نماز را یعنے
بگذارند نماز را از وقت خویش وتنہا بہ سبکی گذارند ودر روی خلق بگذارند پس ریا کردہ
باشد وَالرِّيَاءُ مِنَ الْكُفْرِ راندانستہ اند ومراد از ر سوائے نفس است کہ ہفت اند
چون ریا وغیرت وکینہ وحرص وہوا وآرزو وباید کہ ہر ہمہ را در نماز بیرند یعنی در خاطر
آرند تا قبول شود ومراد از ت از غیر خدا توبہ کند وخدائے را چنان پرستد گویا
کہ حق را مے بیند والا حق او را مے بیند ومراد از وا ویل است یعنی در دوزخ
چاہہا اند کہ چہل ہزار سال راہ عمق دارند واز خون وزرداب عاصیان پر اند و
وعید برائے مصلیان غافل است پس مصلی را باید کہ در نماز آن چاہہا را در
خاطر آرد تا غافل نباشد ومراد از ا الف اللہ را شناسد کہ کارساز بندگان
است از عدم در وجود آورد وقابل شہود گردد ومراد از ج آنکہ جہد و
کوشش تمام در نماز وعبادت خدا کند کہ بندۂ مکلف فاعل مختار است ومراد
از ب بدی وخلاف با نفس کردن کہ در خبر است بہر دشمنی کہ نیکی کنی
یصلح آید الا نفس کہ ہر چند در حق او نیکی کنی بخلاف پیش آید لِقَوْلِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ
شَرُّ النَّفْسِ اَمَّدُّ مِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ ومراد از ف دل را از ماسوے اللہ
فارغ کند وچون تکبیر تحریمہ حرام کنندۂ ہر فعل ظاہری است ہمچنان ہر خطرۂ
ماسوی اللہ حرام داند ومراد از ح راحت گرفتن است بیاد خدا چون نماز یاد
خدائے است پس نیاز او راحت ومراد از ض ضایع کردن نماز ست یعنے
نماز را ضایع نکند ونماز وقتی ضایع شود کہ در اول نیت مقارن تکبیر و یا
متصل و یا منفصل بجائے نیارد کہ فلان نماز ست ومقتدی گوید کہ خلف
امام ست ودر آخر حضور کہ فلان نماز را قضا کردم بجا نہ آرد ضایع کردہ باشد نماز
را کہ رسول علیہ السلام فرمودہ است ہر کہ این دہ خاصیت در دل نیارد ومنداند منافق
ست اگرچہ نماز میگذارد دوزخی ست پس اے عزیز باید کہ در نماز

Marfat.com

جد و جهد بسیار بکنی که در روز قیامت از جهت نماز در ماندگی و سختی بسیار بست
کما قال الله تعالی کُلُّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ رَهِیْنَةٌ اِلَّا اَصْحٰبَ الْیَمِیْنِ فِیْ جَنّٰتٍ
یَتَسَآءَلُوْنَ عَنِ الْمُجْرِمِیْنَ مَا سَلَکَکُمْ فِیْ سَقَرَ قَالُوْا لَمْ نَکُ مِنَ الْمُصَلِّیْنَ و در خبر است
که مَنْ لَا صَلٰوةَ لَهٗ لَا زَکٰوةَ لَهٗ چون در شب معراج حضرت رسالت پناه از رب
العزت پرسید که یارب در قرآن هفتصد جای نماز با زکوٰت یاد کردی وجهش چه باشد
از انکه یک جای نیز کافی بود نداشتند که ای محمد برای بندگان خود و امت تو هیچ
عملی بهتر ازین ندیدم تا شایان درگاه من باشد از نیجهت تکرار کردم و از
جهت یکی نماز که کسی بعمدا ترک کند شش هزار و پانصد سال در دوزخ محبوس
گردد اما اگر جمعه را بینی و تمیز نتوانی کرد میان مسلم و کافر بین که هرکه نماز
کند آن مسلم ست و هرکه نماز نگذارد کافر است لقوله علیه السلام
لَا فَرْقَ بَیْنَ الْمُسْلِمِ وَالْکَافِرِ اِلَّا بِالصَّلٰوةِ اما بترک نماز کافر وقتی شود که
مستحیل ترک باشد چنانچه اگر در معرکه مقتولان بیابی که تمیز میان مسلم و کافر
نمیشود باید که به بیند که اگر سبلت پست کرده باشد مسلم است واگر دراز
باشد کافر است واز جهت مانع زکوٰت در روز قیامت مال او را از زر و نقره تخته
ها سازند و بروی آتش گرم کنند و روی و پهلوی و پشت او را
بدان تخته ها داغ کنند کما قال الله تعالی اِنَّ کَثِیْرًا مِّنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ
لَیَاْکُلُوْنَ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَیَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِیْلِ اللّٰهِ وَالَّذِیْنَ یَکْنِزُوْنَ
الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا یُنْفِقُوْنَهَا فِیْ سَبِیْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِیْمٍ
یَوْمَ یُحْمٰی عَلَیْهَا فِیْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُکْوٰی بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ
هٰذَا مَا کَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِکُمْ فَذُوْقُوْا مَا کُنْتُمْ تَکْنِزُوْنَ و در مفتاح
الجنان آورده است که اگر یک درهم از زکوٰت در خانه
غنی مانع باشد و بیست فرسخ و دوازده کروه فقیر از گرسنگی بمیرد
آن غنی بخون وی شریک باشد و در حق مواسی آورده اند که اگر زکوٰت

Marfat.com

مواشی نه گشیده باشد فردائے قیامت در روزیکه پنجاه هزار سال باشد غنی را بران زمین گرم خسپانند و مواشی بر و جمل نبندند تا آن که مواشی آخرین چون بر و بگذرد و مواشی اوّل باز بر سرش برسد و او را زیر سم و لگد خشخاش سازند و هر مواشی بمقدار کوهے کلان شده باشد و در خبر ست که چند نفر بگمان مسلمانانند والا کافرند اوّل مانع زکوٰت لقوله علیه السلام مَنْ لَا زَكٰوةَ لَهٗ لَا صَلٰوةَ لَهٗ (۲) اکل الربوا (۳) آنکه بزن خود لواطت کند (۴) ساعی که کسے را بناحق بامیر و حاکم گرفتار کند (۵) کسی که سلاح بدار حرب فروشد (۶) آنکه بکسی دعوٰی داشته باشد و بقضاے قاضی نه ایستد بلکه برسوم جهال مایل باشد (۷) مدمن خمر که همیشه در خانه خمر نگه دارد (۸) باج گیرنده که از مالک نصاب و غیر نصاب بی تفحص چیزے بگیرد (۹) باغی که با دشاه اسلام ازو ناخشنود باشد (۱۰) تارک صلوٰت عمداً و از جهت خوردن یک روزه نه لکهه سال در دوزخ محبوس گردد بدانکه روزه را سه فرض ست اوّل نیت دوم وقتی او از صبح صادق تا غروب آفتاب خویشتن سیوم خود را از جماع و ماکولات و مشروبات و هر چه غذا آرد و مداوی شود نگهداشتن و بدانکه در روزه سه شادی ست یکے در وقت شکستن روزه و آن وقت اجابت دعاست دوم جنة ست از آتش دوزخ سیوم جزاے او لقاے باریتعالی ست باید که افطار صوم بعد از غروب که آفتاب ننماید بکنند و در معرفت المذاهب آورده است که دوازده فریق روافض متفق برین اند که افطار وقتے بکنند که آسمان از ستارگان پر شود و نماز مغرب نخورد را نوقت ادا کنند پس تشبیه بافعال ایشان نباید کرد و مقبولی او موقوف بدو چیز ست اوّل بصدقه و اداکردن فطر و فطر واجب ست بر کسی که مالک قدر نصاب باشد و مال نامی شرط نیست چنانکه اگر کسی را دو شمشیر و دو ترکش و دو کمان و دو کتاب و دو خانه و دو سرائے باشد یکے را برائی استعمال ماند و دیگرے را در حساب بیع در آرد تا اگر تمامے

۱۲ آنکس که نباشد زکوٰت او نیست قبول نماز او را

Marfat.com

مال بقدر دویست درم رسد صدقه فطر برو لازم شود پس صدقهٔ فطر ادا کند
از جهت بنده و آزاد و کودک و از هر کسی نیم صاع دو من و من چهل بهلولی و دو من
هشتاد بهلولی میشود و از جو چهار من و هر که صدقه فطر را منع کند برابر هر دانه مار و
کژدم در گور او پیدا شوند دویم تراویح بیست رکعت بده سلام و با جماعت گذاردن
سنت است و نیز ختم قرآن در وی سنت است باید که در هر رکعت ده آیت چون سورهٔ
والضحی بخواند تا ختم حاصل شود و در انیس الواعظین آورده است
که اگر کسی از سورهٔ فیل تا آخر قرآن بخواند سنت را بجا نیاورده باشد و فردای
قیامت ماخوذ شود و اگر جمعی از اهل قبله بترک تراویح متفق شوند بادشاه
اسلام را باید که همان دیهه را بتازد و تاراج کند بدان ای عزیز که چون
وقت نماز در آید باعتقاد درست ظاهر و باطن را از ماسوی الله پاک کن و غیر از
الله چیزی را در دل راه مده چنانکه شیخنا شیخ المشائخ والاولیاء رئیس سالکان غواص
زمان کهف امان شیخ عثمان هارونی قدس سره و پیر قطب الاقطاب شیخ جامی
شریف زندوسی هر دو روایت کرده اند که هر امامی که بداند که در یمین زید است
و در یسار عمرو نماز او نزد سالکان جوی نیرزد لقوله علیه السلام الصلوة
معراج المؤمنین من لا صلوة له لا معراج له چون نماز که معراج باطنی مصلی
است و زینه پایه است بقرب حق پس بحضور تمام باید کرد و خود را بمراتب و
معیت او در میان نباید دید چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در
معراج ظاهری از حجابات نور گذشت آوازی شنید که یا محمد این ست خدای تو
در نماز است یعنی در سبوح و قدوس است و این را صفات سلبی گویند که پروانهٔ عقل و
وهم و خیال را درین پر بسوزد پس حضرت رسول صلی الله علیه وسلم چون بالای
عرش رسید و در باطن او قطره از جزئیات الوهیت و می وحدت بچکید و او را از شعور
مجری در ربود اول هفتاد هزار مراتب نورهای کبود آسمان رنگ و نامحدود که
آن را سالکان پرده های نفس گویند ازین در گذشت چون

بیان صاع و من و بهلولی

بیان کیفیت معراج رسول اکرم صلی الله علیه وآله وسلم ۱۲

۱۳۹

سله نماز نردبان مومنان ست هر کسی که نباشد نماز او روا نباشد نردبان او ۱۲

Marfat.com

از تن بدل شد مراتب مذکور دید و چون از دل بخدا رسید کہ محل اخذ معرفت
است ہفتاد ہزار پردہ ہائے عتیق رنگ کہ آنرا مراتب قلبی گویند دید چون از
فواد بسر شد ہفتاد ہزار پردہ ہائے سرخ بغایت صاف دید و سر مرا بنی ہست
میان فواد و روح چون از سر بروح شد ہفتاد ہزار پردہ ہائے زرد دید چون
از روح بخفی شد ہفتاد ہزار پردہ ہائے سفید دید چون از خفا باخفا رسید ہفتاد
ہزار پردہ ہائے سبز دید و از ینجا از نفی وجود بود و چون از اخفا بفردانیت صرف گذر
کرد ہفتاد ہزار پردہ ہائے سیاہ در پیش بود کہ آنجا نشان نبوت و شور انانیت
و اشارات خالقیت مخلوقیت مضمحل شد پس سبوح قدوس اینجنی دارد کہ عبادت
و اشارت را در راہ نیست یعنی سرور انبیا و برہان اصفیا و تاج اتقیا محمد مصطفی
صلے اللہ علیہ وسلم را چون اشارت شد کہ قربت حق کسے تصور بہ تشخص نکند
و قربت جسم بحق کفر محض ست بلکہ قربت بمراتب است نہ بجسم و حضرت بمراتب
و پردہ ہائے مذکور کہ معراج باطنی بود و بعد از معراج ظاہری وَلَقَدْ رَاٰهُ ۱۴۰
بِالْاُفُقِ الْمُبِيْنِ یعنی چون در افق املاک رسید بہ تشخص مبارک خویش گویا کہ شخص او
بالاے عرش منع شد از سر جسمیہ پس بمراتب مذکور کہ نفس و دل و فواد و سر و
روح و خفی و اخفا ست و سیر مع اللہ گردد و این پردہ ہا را اطلاق بذات و
صفات حق نتوان کرد کہ این را عالمی نور و حجاب گویند اگر میان سالک مسلوک
و نور محمدی و غیر ذلک من کلا ہم گویند و ہر پردہ از ین پردہ ہا چون ہفتاد ہزار
مقدار اینہا نست از روی نمایش در افق املاک یعنی در جائیکہ خارج از کثیفات
نمایش دارند ہر پردہ چون ہفتاد ہزار برابر این دنیا مینماید اما چون از روی شمول
ایشان کسی نظر کند کہ در کل ایشان امتیاز و اتحاد ندارند پس نامتناہی اند زیرا کہ
آنچہ اولیاء اللہ را مینماید در عین عالمی کثیفات مینماید نہ خارج از کثیفات و معلوم باد
کہ چنانکہ ذات و صفات باری نامتناہی و نامحدود و محیط جملہ ممکنات بغیر اتصال
و انفصال است و این پردہ ہا نیز ہمچنان است و بمراتب اطوارات حق تنزل

Marfat.com

کرده و یک بدید یحرے نیرآمیزش ندارند پس ای عزیز اول چون مستقبل
قبله شوی شاید که بقبله آب دهن نه اندازی که در شرح مشارق
آورده است که در اثناء عت روی بخدا آوردن است یعنے به امرادپس گویا
که بوجه حق آب دهن انداخته باشی واگر آب دهن بسیار گردد بر کف
چپ برگرد وا نداز که شیطان از عقب وسوسه میکند پس گویا که بروے
شیطان انداخته باشی وچون اِنِّی وَجَّهْتُ وَجْهِیَ لِلَّذِی فَطَرَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ حَنِیْفًا وَّمَا اَنَا مِنَ الْمُشْرِکِیْنَ گوئی تحقیق بدانی که باطن را از
ماسوے الله شستم ومعراج باطنی را با حق در پیوستم و دل را
از غیر حق عاری باید کرد تا معراج دلت بحق باشد که بمراتب کسان
برسی که سر را از غیر الله خالی کرده اند و بحق و بمراتب باطنی پیوسته
اند و دست برداشتن تحریمه اشارت بدانست که ماسوالله را پس پشت
انداختم وچون دست را زیر ناف نهی الله اکبر گوئی زیرا که اگر دراوان
دست شستن گوئی پس نقیض نیت دل شود گویا که الله را پس پشت انداخته
باشی وچون دراوان دست نهادن گوئی گویا که ثبوت الله کرده باشی ونفی
ماسوی الله و باید که بحضور تمام باشی چنانکه سالک حق خود را درمیان
کعبه وحدت که مولود ذات محمدست داند والا چون عوام الناس خود را بجهت
کعبه که مولود ذات محمدست داند وخواجه فریدالدین عراقی در معنی
این حدیث فرموده است وتاویل نموده که اَحَدی رَکْعَةٍ مَعَ السِّوَاکِ اَفْضَلُ
مِنْ سَبْعِیْنَ رَکْعَةٍ بِغَیْرِ سِوَاکٍ پس او گفت که یک رکعت برای حق او که تو درمیان
نه باشی افضل است از هفتاد رکعت که بخودی خود برای او ادا کنی و بدانکه نیت
شرعی مقرر است بسه نوع اول متصل آن که تکبیر با نیت پیوسته باشد
که فلان نماز است دویم مفصل آنکه نیت کند بعدهٔ شئ منافی نماز درمیان
نه آرد و تکبیر گوید سیوم مقارن آنکه نیت با تحریمه باهم مطابق باشد

۱۴۱

Marfat.com

چون خاتم در اصبع و اگر نیت محققان که مبادی اوست ندانی بارے خود را در فهم
هر کلمه که در صلوٰة آید بگمار که هر یک چه معنی دارد میخواستم که از جمیع کلمات از
تکبیر تا سلام فهم سخن گویم اما چون در کتاب ارشاد المریدین آورده بودم
سکوت کردم و باید که بعد از افتتاح شروع در قراءت کنی و خود را در میقات حساب
گاه حاضر دانی و قراءت یک بیک حساب با حق دانی و چون قراءت را غلط خوانی
گویا که حساب را غلط کرده باشی و در رساله شیخ المشائخ قطب الاقطاب
قطب الدین بختیار اوشی چشتی قدس الله سره العزیز گفته است که اگر غیر المغضوب
را بذال معجمه خواند گوسفندان را گفته باشد و اگر بظا گوید پالان اشتران را گفته
باشد پس بهر دو تقدیر نماز فاسد شود و در ترغیب الصلوٰة
آورده است که اگر در اللهم صل بسین گوید نمازش تباه شود زیرا که السل تیغ
کشیدن را گویند و خوف کفر ست و در قنوت اگر نثنی بسین گوید نمازش
تباه شود زیرا که بثا معنے ثنا ست و بسین معنی فراموشی ست و اگر بجاے
ثم سم گوید بسین نماز فاسد شود که ثم براے تعقیب ست و سم سوفار را گویند
و در محافت قراءت بحدے خواند که خود بشنود که قراءت و طلاق و عتاق و
قسم و استثنا تا خود نشنود معتبر نیست و واقعه نشنوند پس چون قراءت
کار صعبترین نماز ست پارهٔ از مخارج و طریق خواندن قراءت کلام الله بقدر
امکان خود بالتماس فرزند عبد الکریم اصلح الله شانه بیان کنم بدانکه خلیل ابن
احمد قدس الله سره مخارج حروف را (۱۶) شش بیان کرده اند همزه ازین خلق قریب
بسینه و ه قریب بحلق بالاتر از همزه و عین فروتر از مری و ح بالاتری
و غ بالاتر از و و خ نزدیک کام این شش را حروف حلقی گویند و در تجوید آورده
است که مخصوص در فاتحه اگر کسے ها را بحا تبدیل دهد و یا بر عکس نمازش فاسد
شود و در اذان کسی لا اله الا الله چنان گوید که خبر حلق را نشود و الا کفر گفته اند و
ح را بتمام حلق نگوید و در تذکرة الاولیا آورده است که روزی حبیب عجمی قدس سره

اگر غیر المغضوب را بذال یا بظا خواند نماز تباه شود

۱۴۲

بیان مخارج و تقسیم حروف و طریق قراءت

Marfat.com

سرد الغرز امامت میکرد و آن زمان امام حسن بصری رضی اللہ از جانب روم
رسید و اقتدا کرد حبیب عجمی الحمد را لبہ گفت امام انان نماز و شروع برگشت
و تنہا نماز گذارد روزے امام را وجد درویشان پیدا آمد و گفت یارب
نزدیکی خود بمن بنمائے ہاتفے آواز داد کہ نزدیکی من یافتہ بودی ترک دنیا
گفت یارب کدام بود گفت نماز خلف حبیب گذاردن زیرا کہ دل او از کدورات شہوت
مصفی شدہ بود و خود را بخود دبا پیوستہ بود چنانکہ در مناقب آوردہ اند کہ
ہرگاہ کہ کلام اللہ خواندن میشد حبیب را شوق وجد پیدا ے شد میگفتند ش کہ عجم
را چہ شوق کلام اللہ کہ خواندن نمیدانند گفت لِسَانِی عَجَمِیٌّ وَقَلْبِی عَرَبِیٌّ و معلوم
باد کہ این حکایت مفتی علیہ نیست زیرا کہ اگر جائز بود ے امام نماز بجماعت
را ترک نمودے و اینحالت درویشان است کہ تعلق بہ باطنہ دارد و نادرے افتد
و گفتہ اند کہ اَلنَّادِرُ کَالْمَعْدُوْمِ اما عامۂ خلق را فتوے برین است کہ ادا ر
حروف فرض است چنانکہ اگر در اِیَّاکَ نَعْبُدُ وَاِیَّاکَ نَسْتَعِیْنُ د شدید بگذارد
نمازش فاسد شود و آوردہ اند کہ شبی قاضی حماد الدین ناگوری امام شد
و شیخ قطب عالم قطب الدین اوشی و معین الدین حسن سنجری و بہاء الدین ذکریا
قریشی قدس اللہ سرہم اقتدا کردند و ہمہ بیک پای استادند تا نیم شب قاضی
قرآن را در یک رکعت ختم کرد و جملہ سجدہ ہائے تلاوت و سجدہ ہائے نماز بجا
آوردند بعدہٗ بر پائے چپ استادند و در رکعت دوم نیز ختم قرآن کردند بطریق
اول و بعد از فراغ مناجات کردند کہ خداوندا چنانکہ حق شناخت تست و حق عبادت
تست بجا نہ آوردیم ہاتفے آواز کرد کہ ای محبان کما حقہ عبادت پرستیدید و کما حقہ
معرفت شناختید شما را و ما شما را بخشیدم شما را و متابعان شما را نیز بخشیدم
نقلست کہ رفیق قاضی شہاب الدین ناگوری وفات یافت او را در قبر
کردند منکر و نکیر در پیش او آمدند و سوال کردند کہ مَنْ رَبُّکَ قاضی گفت
این کدام من ست چون فرشتگان را علم نحو و علم حقیقت نیست در ماندند

Marfat.com

و برگشتند و مناجات کردند که خداوندا بندهٔ شما چنین میپرسد خطاب و عتاب
از حق بر ایشان شد که بروید و جواب گویید زیرا که چندین هزار بنده گان من که
میپرسید جواب میگویند و شما یک بندهٔ ما را جواب نمی توانید گفت چون تضرع
و زاری کردند حکم شد که بگذارید و پیش او روید نقلست که روزے قاضی
حمید الدین ناگوری قدس سره با شاگرد خود شیخ قطب الدین بختیار اوشی
چشتی مباحثه شد که در آخر کلمهٔ شهادت عبده و رسوله مطلق است شیخ قطب
الدین گفت نیست و بادشاه زمانه مرید شیخ قطب الدین بود نیز حاضر بود
چون در کتب دیدند حق بجانب قاضی بود اما شیخ لوح محفوظ را نمود که
در وطا مطلق نبود قاضی قبول نکرد و گفت خدا ریا کرد و از جهت شما طا را در
حال وصل کرد زیرا که در کتب دروغ واقع نشده است بادشاه اعراض کرد که
عجب ازین قاضی که لوح محفوظ را قبول ندارد قاضی را صفت جلالیه اثر کرد و
چون شیر شرزه بغرید و غضب تیر اثرش کرد چون برق بدرخشید و بیاخت ۱۴۴
و شیخ کفش او راست کرد و در عقب او دویدن گرفت قاضی روے در بیابان
نهاد تا آب در پیش آمد همراه کفش در آب رفت و چون برآمد شیخ قطب الدین
دامن او را بالا گرفت و دامن خود تر باب تر کرد و بگرد آلوده ماند چون مسافتے
پیش رفت قاضی گفت دست از دامنم بدار که تخت بادشاه نگون سار کردم
شیخ گفت بادشاه فدائے سر تو باد بر فقیر رحم کن گفت شما نیز بعد از
هفت روز خواهید رفت گفت عمرم فدائے تو باد بر ایمان من نظر کن بعد
ازان قاضی گفت که ایمان تو در امان حق باشد چون شیخ بخانه آمد بادشاه
را مرده یافت و بعد از هفت روز شیخ نیز وفات یافت و غرض ازین حکایت
اینکه تا هر کس را لازم است که حین تلاوت در شد و مد و فهم تمام کند پس مخرج ق
و ک در بن کام هر دو را لهیتے گویند و لهت بن کام را گویند ج و ش و ی
میان زبان شجری گویند و ض معجمه و ل را حافی گویند و حافی کناره یعنی

Marfat.com

کنارهٔ زبان را بدندان ضرس جانب چپ برساند و یازده حروف بر سر زبان تعلق دارند ذ معجمه و ظ این را شویه گویند یعنی بمعونت دندانهاے زیرین و ط و ت بمعونت دندانهاے علیا این را نطیعه گویند و ص و س و ز بمعونت سر زبان و میانهٔ دندان و این را سالیه گویند و سالیه نیز سر زبان باشد و دو حرف از آن ز و ن بمعونت سر زبان و بن دندان علیا و این را زلقیه گویند و زلق تیزی دو کرانه زبان باشد و از پنج حروف خیزد ف و الف و ب و م و و و این را شفویه گویند و این شش مخرج بسه مجری باز آید مجری حلق و مجری دهان و مجری لب و بدانکه اگر مخرج و معنی هر دو حرف یک باشد اگر تبدیل کند نمازش روا باشد و اگر مخرج هر دو یک باشد و معنی جداگانه نمازش فاسد شود چنانکه الله الصمد را سمد گوید و یا صراط را سراط گوید که هر دو لفظ معنی بی نیاز و راه دارد پس نمازش روا باشد و اگر لست علیهم بمصیطر مسیطر گوید نماز فاسد شود زیرا که مخرج و معنی هر دو یکے نیست و هر دو بر گماشته شده را گویند قال علیه السلام من قرء القرآن علی رأیه فلیتبوء مقعده من النار پس باید که کلام الله را در پیش استادی باید خواند که او نیز پیش استادے خوانده باشد زیرا که اگر کسے صد زلة القاری بخواند نمیتواند که کلام الله را ترتیب دهد و آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در هر سالی یگان کرت بر مهتر جبرائیل میخواند و دران سال که وفات میکرد سه کرت خوانده بود پس قرآن را بالحان مطربان و قاریان خود رو که غیر مد را مد کشند برای تحسین صوت نباید خواند که خوف کفرست اما باید که مزین بزینت اظهار و اخفا و ادغام و مد و شد و تفخیم و ترقیق و قلقله و غنه باشد لقوله تعالی ورتل القرآن ترتیلا ای زینوا القرآن زینة پس اظهار و آن شش حرفست که نون ساکن و تنوین را اظهار کند نون ساکن که مابعد او یکے از حروف حلق آید مجموعه او اخع حفه اظهار کند چون الا انت ان هذا من عین

[illegible] حضرت پیغمبر علیه الصلوٰة والسلام هر کسی که خواند قرآن را بر فکر خود [illegible]

Marfat.com

ومن حیث ومن غل انعمت علیهم ومن خوف ونظائر نون وتنوین سواء
علیهم وعذاب الیم ورغدا حیث شئتما محکمات هن واجر عظیم وحروف ادغام
که مجمع او برملون است ی م و ن ادغام باغنه وغنه آوازی باریک را گویند و ر و
ل ادغام بی غنه نظیر نون ساکن بی غنه چون بعد او ر ل آید چنانکه من ربهم من
لدنه وباغنه چون بعد او چهار حروف مذکور آید چون من وراء ومن نعمة ومن
یقول وادغام باغنه مقدار مد پیدا آرند تا حسن وجمال کلمه ظهور یابد چون ان شاء
الله ان الله نظیر نون تنوین بی غنه چون هدی للمتقین ومن ثمرة رزقا ونظائر تنوین
باغنه ازواجا یتربصن ورعد وبرق وسرورة نظیر وآیة مکان وحروف اخفا پانزده
اند وچون ما بعد از نون ساکن وتنوین یکی از ایشان آید نون را اخفا باید کرد اخفا با
غنه ادا کنند حروف این است ت ث ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق ک
نظیر نون ساکن انفسهم من قبل ان کنتم فمن ثقلت من جاء من دون
الله من ذا الذی ان زواجه من شر من سبیل من قبل من ضل ان طلقتم
من ظهیر ونظیر تنوین چون دکا دکا صفا صفا قوم یجعلون ورزقا کریم وبدانکه
در عم یتساءلون در عما ومما نون ساکن است ادغام باغنه باید کرد وهر جا که بعد
از نون ساکن وتنوین حرف با آید قلب بر میم باید کرد باغنه چون من بعد
بصیر بما یعملون بدانکه هر جا که بعد از میم ساکن چون هم وکم ولم حروف آید اظهار
باید کرد ودیگر همه جا اخفاست چون الله یستهزئ بهم ویمدهم وترمیهم بحجارة ویمدهم
فی طغیانهم وبدانکه دال ساکن در هشت جا ادغام باید کرد در ت چون قد تبین ودر د
چون قد دخلوا ودر جیم چون قد جعل ودر سین چون قد سمع الله ودر ش
چون قد شغفها حبا ودر ص چون قد صدق ودر ظا چون قد ظلم ودر ذال
چون قد ذهب وبدانکه در ذ ودر د ودر ظا ادغام شود چون اذ ظلموا او اذ
ذهب ودر ج چون اذ جعل وتا تانیث در د ودر ط وت ادغام کنند چون اجیبت
دعوتکما فامنت طائفة وط ساکن در ت ادغام کنند چون بسطت وان

Marfat.com

فرطتم ولام بل وهل وقل ولام ورا ادغام کنند چون بل رفعه الله وهل لکم و
بل لکم وقل ربی وهر جاکه دو حرف از یک جنس بهم آیند اول آن ساکن دوم متحرک
اول را در دوم ادغام کنند چون یدرککم الموت واینما یوجهه ومن یکرهن ومالم
تسطع علیه ومن ورائهم محیط مگر در محلی که حرف اول آن ساکن و حرف علت باشد
چون الذی یوسوس والذی یکذب و در کلمهٔ الم نخلقکم قاف در کاف ادغام شود
بالاتفاق فقط و ث در ت ادغام کنند اگر ث ساکن باشد چون کم لبثت قال لبثت و
را مفتوح و مرفوع را تفخیم باید خواند یعنی پر باید خواند و نیز اگر ما قبل او مفتوح و مرفوع
باشد واو ساکن باشد تفخیم باید خواند چون ربنا ربکم خبیر خبیر والم تر
وکیف وکنت ترابا و نظیر را ساکن چون ارجلکم وقرآنا عربیا و اگر مکسور و یا ساکن ما قبل
مکسور باشد ترقیق باید خواند چون عسر یسرا و ساکن چون فرعون وارجعی مگر آن که
بعد را حرف استعلا واقع شود و آن طا و صاد و قاف است چون قرطاس و مرصاد
وفرقة ولفظ الله اگر ما قبل او مفتوح و یا مضموم باشد باید خواند چون والله وکان الله
ان الله واگر ما قبل او مکسور باشد ترقیق باید خواند چون الحمد لله وبسم الله و هر جا
که در آیت و وقف منون و غیر منون قاری رسد اگر ما بعد ایشان الفی ساکن نباشد
اگر با حرکت رفع بود اشمام کند و اگر کسره باشد روم کند چنانکه نستعین واجر عظیم
اشمام باشارت لب اندکی رفع را بوی دهد چون قل هو الله احد و روم در
کسره است یعنی اظهار حرکت کند و بآواز نرم چون مالک یوم الدین و در آیت مفتوح
فتح را هیچ طریق ظاهر نکند و در آیت مجرور هیچ وجهی نیست نی مد و نی اشمام مگر که
انقطاع دم آهستگی کنند و بعده بیشتر نخواند چنانکه فحدث وتوابا واحدی در بیان
وقوف منزل م لازمست و گذشتن از و کفرست و آن در قرآن نود جاست ط مطلق
است گذشتن از و مطلق روا نیست ز جایزست و مستوی بین طرفین است
اما وقف اولی و صو مجوز هر دو جهت مساوی و محبت ص علامت رخصت
است گذشتن از و اولی ق علامت قبل یعنی اختلاف قراء ه برای

۱۴۷

تفخیم

فا

در بیان اوقاف قرآن مجید

Marfat.com

آیت است و معلوم باد که وقف نفس کشیدن است اما نه چنانکه ساکن شود
بلکه چون طرفة العین نفس کشد و باز قراءت کند و بدانکه حروف قلقله پنج اند و
بروایتے شش اند و قلقله بطریق روم اظهار کردن حرکت را گویند اما البته اظهار
کند اول ب چون والترائب دوم ج چون بهیج سیوم د چون یوم الوعد چهارم
ظ چون فی لوح محفوظ پنجم ق چون من علق و در ض اختلاف و قلقله در کسره مے
باشد در حالت وقفی چون ب ط ج ط و ط ظ ط ق ط ض ط و بعد ازین
معلوم باد که جمله مدات بر هفت وجه اند اول مد منفصل چون ما قبل همزه یکے از حروف
مد آید و حرکت ما قبل آن حرف علت موافق مد کنند چنانکه قَالُوْٓا اٰمَنَّا
بِمَآ اُنْزِلَ وَبِمَآ اُنْزِلَ وَفِيْٓ اَنْفُسِكُمْ و مد متصل چون یشاء و ماسواء و جیئ
و متصل آنرا گویند که حرف مد و همزه در یک کلمه باشند کما مر و مد
مشدد و این را ضروری نیز گویند چون وَلَا الضَّآلِّيْنَ وَحَآجَّ اِبْرٰهِيْمَ وَلَا
تَحَآضُّوْنِ وَتُحَآجُّوْنِّيْ چنانکه پرنده در هوا باشد و بآهستگی بزمین فرود آید چنان
نفس را بالا برد و فرود آرد چون وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ وَمُدْهَآمَّتٰنِ وَنَضَّاخَتٰنِ وَضَآرَّ
و شاید که این مد ضروری بغیر از باب افعیلال نیامده باشد و در ولا الضالین
دو مد است یکے ضروری دوم از برائی وقف آیت و در حالت وقف آیت
چون نزدیک طرف اخیر حرف علت ساکن واقع شود نیز باید کرد چون
نَسْتَعِيْنُ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ و مد تهجی که در اول سورت
از مقطعات واقع میشود اگر در لفظ او حرف علت آید چون الم و ص و ق
و ن و اگر در لفظ او حرف علت نباشد مد نکند نحو ط و در عین کهیعص و حم عسق
دو وجه است هم مد و هم قصر و مد ضمیری چون ما بعد ضمیری همزه باشد و ما قبل
او ساکن نباشد چون مَنْ يَّشْفَعُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا بِاِذْنِهٖ و اگر ما قبل او ساکن باشد مد
نباید کرد چون انا انزلناه و عنه و فیه و اگر ما بعد ایشان همزه آید مد نباید کرد و مد مبدل
آنرا گویند که بدل از همزه و یا از تنوین باشد در حال وقف چنانکه اٰمَنُوْا وَاٰمَنَّا و بناءً

Marfat.com

وسواء ودر بعض قاویل چون دو حرف علت بهم آیند نیز مد کنند چون اِنَّ
الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اما اندک مد کنند مد منفصل و متصل چهار الفی اند
و مد ساکن سه الفی و مد مبدل همزه یک الفی و مد تعجبی باتفاق سه الفی است و مد
آیت و وقف باتفاق قراء سه الفی است و در فوائد المسلمین و در فتاوی عرب
آورده است که در آخر آیت که وقف میشود به بینیم که آخر برای مدح است یا برای
ذم اگر از برای مدح و فرح است شاید که نفس نکشد و تکبیر رکوع گوید و اگر نفس
کشد نمازش فاسد شود و کافر گردد چون کُوْنُوْا اَحَدًا وَّمُؤْمِنِیْنَ وَصٰلِحِیْنَ
وَفَادْخُلِیْ فِیْ عِبَادِیْ وَادْخُلِیْ جَنَّتِیْ واگر آخر سورت برای ذم باشد شاید
که نفس کشد بعدهٔ تکبیر رکوع آغاز کند و اگر دم نکشد نمازش فاسد شود و او
کافر گردد چنانکه وَالْکَافِرُوْنَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ وَکَافِرِیْنَ وَظٰلِمِیْنَ وَمُشْرِکِیْنَ
علی هذا القیاس آیت وعد تعلق بمدح دارد چون فَمَنْ کَانَ یَرْجُوْا لِقَآءَ
رَبِّهٖ فَلْیَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا یُشْرِکْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖٓ اَحَدًا وقوله تعالی واٰخِرُ
دَعْوٰىهُمْ اَنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ وآیت وعید تعلق بذم دارد چون وَقُوْدُهَا
النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ اُعِدَّتْ لِلْکٰفِرِیْنَ وایضاً فِیْ عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ وَاَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ
فَحَدِّثْ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا هِیَهْ نَارٌ حَامِیَةٌ وَفِیْ صُحُفِ اِبْرٰهِیْمَ وَمُوْسٰی وعلی
القیاس و در اعراب نیز تصحیح بخواند زیرا که اگر اعراب از جای خود تغیر کند و معنی
او نیز تغیر شود کافر گردد لقوله تعالی وَقَدَمًا وَّدَجَالُوْتَ اگر داود که فاعل ست
بفتح خواند و جالوت که مفعول است برفع خواند نمازش فاسد شود و کافر گردد و در
کُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ کنت بفتح تاء فوقانیه و یا ظلمت نفسی بفتح تاء فوقانیه گوید و یا
خشی الرحمن بضم نون گوید نمازش فاسد شود و کافر گردد و اگر مِنْهُمَا الرَّحْمٰنَ را بکسر و
یا بضم خواند رواست بدانکه حروف مشدده سیزده اند چون یکی از الف
لام ایشان ما بعد الف لام در میان می ماند و مذکور نمی شوند چون تَ ثَ دَ ذَ
رَ زَ سَ شَ صَ ضَ طَ ظَ مَنْ چون اَلتَّآئِبُوْنَ اِنَّ الَّذِیْنَ فَعَّالٌ لِّمَا یُرِیْدُ

Marfat.com

در بیان چهار رکن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الزَّوَال کہ اَلسَّلَامُ اَلشُّکُوْرُ اَلصَّبُوْرُ وَلَا الضَّالِّیْنَ اَلطَّیِّبِیْنَ الطَّاهِرِیْنَ وَاللَّیْلِ وَالنَّاسِ وبعد ازین معلوم باد کہ نماز را چہار رکن است قیام و قرأت و رکوع و سجود و امّا قرأت رکن اصلی نیست کہ امام از مقتدی بردارد و آن سہ رکن دیگر برداشتہ نشود و نیز در نماز سہ گانی و چہارگانی کمر بستہ شود و این را رکن متصل میگویند و تکبیر اول را نہ متصل و نہ منفصل میگویند از جہت اختلاف او در داخل صلوٰۃ و خارج صلوٰۃ تا اگر در عین تکبیر خندۂ قہقہ کند و ضو نشکند و قعدۂ آخرہ را رکن متصل گویند امّا در **عمدۃ الاسلام** آوردہ است کہ تکبیر اوّل و قعدۂ اخیرہ فرض اند امّا رکن نیستند و ترتیب را رکن اتحادی گویند چون رکوع در ہر رکعت یکبار ادا بجاے خود باید کرد تا اگر قرأت را فراموش کرد و برکوع آمد و یادش آمد باز گردد قرأت تمام کند و رکوع بار دیگر کند و اگر از رکوع بسجود آمد عمداً و خطأً نمازش فاسد شود و در ہمہ نماز آنچہ یکبار میشود ترتیب او نیز فرض است چون تکبیر اول تا اگر تکبیر در آوان قیام نگفت و تکبیر گویان برکوع آمد نمازش درست نباشد و قعدۂ آخر نیز ترتیب او فرض است تا اگر از جاے خود تغییر دہد و برکعت زاید شروع کند اگر آن زاید را تا برداشتن سر از سجدۂ اوّل قید نکردہ است باز گردد و قعدہ بجا آرد والا نمازش فاسد شود و قرأت را از حق واند چنانکہ مالک دیّار را گفتہ اند کہ اِیَّاکَ نَعْبُدُ وَاِیَّاکَ نَسْتَعِیْنُ را تا صد و بیست میگفت گفتند کہ تکرار برای چیست گفت کہ صیغۂ مخاطب است تا دل بحضور مطلق مشغول نشود چگونہ گذارم و آوردہ اند کہ بزرگوارے بود مالک یوم الدین را ملک یوم الدین گفت بحذف الف دران شب حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را در خواب دید کہ روی ازوی گشتانیدہ بود گفت یا رسول اللہ اعراض برائی چیست گفت ہر کہ در نماز معنے قرآن میداند برابر ہر حرف کہ ذکرے کند از براے او کوشکے در بہشت پیدا میشود دو ہزار نیکی در دیوان اعمال او نوشتہ میشود و گو ہزار نیکی و ہزار کوشکے از اعمال خود کم کردہ و امام اعظم ابو حنیفہ

Marfat.com

کوفی رحمة الله گفته است که قراءة ختم قرآن را در ده روز تمام باید کرد تا در هر
کلمه قاری را پند و عبرت حاصل شود و در نماز عبرت گرفتن لازم داند که راز
بحق است آورده اند که صدیق رضی الله عنه در نماز بامداد سورهٔ الحاقة ما الحاقة
میخواند تا بجاے رسید که خذوه فغلوه ثم الجحیم صلوة بیهوش شده افتاد چهل
روز بیهوش شده افتاده بود چون بهوش آمد گفتندش که یا صدیق حال چه بود گفت
چون خطاب بود که بگیرید و زنجیر در گردن اندازید و آتش دوزخ بدو رسانید پنداشتم
که مگر زنجیر در گردنم کردند و بآتش انداختند **وایضا** امام حسن بصری رض را گفته
اند که در نماز بامداد سورهٔ یا ایها المزمل میخواند چون باینجا رسید که وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ
وَّعَذَابًا اَلِيْمًا آب دهن در حلقش بایستاد که فرود و بالا نمیرفت سه روز بیهوش افتاده
بود چون بهوش آمد گفتند که چه حال بود گفت چون وعید بود که میوهٔ دوزخ در دهن
کند هزار سال در گلو استاده باشد که فرود و بالا نرود چون بشکم رسد روده هایش
بزمین افتد باز برای عذاب بروید پنداشتم که در دهن من کردند گلوی من گرفته
شد آب دهن فرو نمیرفت چون قراءت را تمام کردے گویا که از حسابگاه قیامت
فارغ شدی و از گرانی بار سر فرود کرده برکوع آئی که **امام اعظم** گفته
است که رکوع را چنان کند تا سر بسرین او برابر باشد تا اگر قدح آب پر کرده بر
پشت او نهند نه ریزد و اگر همچنان نکند خوف از زوال ایمان است و چون بقومه
رود سمع الله لمن حمده گوید و ها در قیام تمام کند و باید که به جزم ها گوید و هو نگوید که آن
مذهب امام شافعی است زیرا که الوقف لتفصیل الکلمتین و بقول ما حمده گوید و چنانکه بعضے
عوام در قومه بعد از حمده نفس نمیکشند و بسجده میروند بزه گاری بسیار است
و بعضی گفته اند که خوف کفر است و باید که راء اکبر را در سجده تمام کند
و بعد از آرام در و در جلسه تمام کند و از سجدهٔ دوم چنان برخیزد گویا که در
زیر پیشانی او انگشت سرخ بود و در رکعت دوم برین نسق آورده اند
که در آن روز که حکم شد بآدم علیه السلام سجده بکنید اول مهتر اسرافیل ع

۱۵۱

در بیان سجده کردن و رکوع و سمع الله گفتن

Marfat.com

کرد و در متابعت او همه فرشتگان سجده کردند بحکم قوله تعالی وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ
اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ مگر ابلیس نکرد
و بعضی فرشتگان متابعت ابلیس کردند چون مهتر اسرافیل سر از سجده برآورد
تمام کلام الله در پیشانی او ثابت شده بود و ابلیس را دید که تمام رویش سیاه
شده بود و آن فرشتگان که متابعت او کرده بودند همه بآتش قهاری سوخته
بودند مهتر اسرافیل باز کرت دوم سجدهٔ شکر و توفیق بجا آورد ازین جهت
بر ما دو سجده فرض شد و معلوم باد که سجدهٔ اول عبادت و آخر عبادت است
اول آنکه چون حکم الست بربکم شد مومنان بلی گفتند و کافران هیچ نه گفتند در آن
ساعت تجلی ذاتیه بر ایشان شد و امر سجده شد باز مومنان سجده کردند و کافران
نکردند و در آن روز بعضی مومنان تاسف خوردند که کاشکی سجده نکرده بودمی
الحال از مومنان بزایند و کافر می شوند و بعضی کافران بر نکردن سجده
تاسف کردند الحال از کافران میزایند و مسلمان می شوند و آخر آن که چون
در عرصات قیامت خلق اولین و آخرین جمع شوند و دوزخ را نزدیک کشند
و بنمایند و همه را حکم سجده شود که سجده کنید خلاص شوید و هر که نکند هلاک
شود آورده اند کسی که سبلت دراز داشته است و قصر نمیکند در آن روز
سبلت او نیزهٔ آهنین شود و او را بسجده کردن نماند و پیشانی او بزمین نرسد
و هر که در نماز رکوع و سجود خوب بجا نه آرد در آن روز سیخهای آهنین بر
پشت ایشان زنند تا بزمین رسند و ایشان را قدرت سجده حاصل نشود
پس ای عزیز بشنو که سجده سریست از اسرار الهی لقوله علیه السلام
لا کبر فی سجدة و اگر در حقیقت پنداشت انانیت است میشاید که ساجد
مسجود یکی داند بلکه عین مسجود داند بلا مساجد هر که بغیر از حلول و اتحاد
از اسرار معیت او اطلاع یابد از سر هو معکم اینما کنتم خبر باشد و ایضاً فقیر را حالت
است که از مرشد کامل رسیده است که تا این سجده بجا نه آرد خود را در سلک بینمازان

اللهم اغفرلی بحرمت النبی علیه الصلوات والسلام ۱۲

Marfat.com

مے شمارد وچون بقعده رسد پندارد که خدمتِ حق را بجا آوردم و بر من حکم شد که بنشین زیرا که در **طلوع شموس** آورده است که چون بادشاه کسی را بنوازد وخطاب قعود بدو میکند وبعد ازان زبان تحیت بکشاید وخود را بمعراج باطنی داند و **آورده اند** که چون حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم بدرگاهِ کبریا رسید آواز آمد که یا احمد بنشین و بعد از قعود زبان تحیت بکشاد و **آورده اند** که قبل ازان در ہیچ نماز قعده نبود بلکه در قیام اتمام نماز میکردند چون حضرت رسالت پناه را حکم قعود شد بر ما فرض کردند بعد زین معلوم باد که نماز بر چهار نوع ست فرض و واجب وسنت ومستحب وفرض هفده رکعت است وسنت موکده دوازده رکعت است وواجب سه رکعت ومستحب لا الی نهایة **ودر معراج نامه عربیه** دیدم که چون حضرت رسالت پناه در بیت المقدس رسید ارواح جمیع انبیا بحضرت مصطفی صلے اللہ علیہ وسلم پیشوا آمدند جبرائیل علیہ السلام گفت یا رسول اللہ برائی یگانگی حقتعالی یک رکعت نماز بگذار پس حضرت علیہ الصلوٰت والسلام تحریمه بست وجملہ انبیا اقتدا کردند چون آن رکعت تمام کرد مهتر میکائیل با هفتاد هزار ملائکه نازل شد مهتر جبرائیل گفت **یا محمد** یک رکعت نیز باین تحریمه بگذار حضرت استاد مهتر میکائیل اقتدا کرد بعد مهتر اسرافیل با هفتاد هزار ملائکه نازل شد باز مهتر جبرائیل گفت که یا محمد علیہ السلام خیز یک رکعت دیگر بگذار باز حضرت استاد مهتر اسرافیل اقتدا کرد چون قرأت در رکعت ثالث تمام کرد مهتر عزرائیل با ملائکه بیشمار رسید باز مهتر جبرائیل گفت که تکبیر برآور و دعاء قنوت بخوان حضرت همچنان کرد وآن نماز بر ما واجب شد و **دعاءِ قنوت اینست** اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَّفْجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعٰى وَنَحْفِدُ وَنَرْجُوْا رَحْمَتَكَ وَنَخْشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ واین را بیهارده واو خواندن افضل است زیرا که ما بعد هر واو دعائے علیحده است

Marfat.com

[illegible]

ودر شرح مختصر آورده است هرکه عالم بقنوت نباشد نمازش
درست نباشد وگواهی او قبول ندارند واگر این را ندانسته باشد سه کرت
یا رب یا رب گوید بنا بر ضرورت واگر آیت رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي
الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ بخواند بهتر از قول ثانی باشد وآن نکند
چنانکه عوام الناس سه کرت سورهٔ اخلاص خوانند زیراکه قرائت بی محل لازم می آید
وواجب را ترک داده باشند پس ترک واجب حرام وفعل حرام در نماز آوردن مصلی آثم
میشود ونمازش نقصان شود وبسجدهٔ سهو نمازش راست نشود که سجدهٔ سهو از سهو
وخطا لازم آید نه از عمداً

در بیان سجده بعد از فراغ وتر

وبعد از فراغ وتر سر بسجده نهد وپنجبار سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ
رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ بگوید وسر بردارد وآیت الکرسی بخواند وسجدهٔ
دوم کند پنجبار بخواند ودر دستور القضات آورده است که حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بی بی فاطمه را گفت که این وظیفه بهتر است شمار از
هزار رکعت نماز وهزار ختم قرآن وهزار برده آزاد کردن وهزار اسپ بغازیان دادن
فی سبیل الله وهزار گرسنه را طعام دادن وهزار برهنه را جامه دادن و

در بیان ترتیب نماز جنازه

بدانکه نماز جنازه فرض کفایه است تا اگر اهل قریه بجا نه آرند ایشان آثم شوند
وتا سه روز راه مردم بر دیگران فرض گردد چنانکه غزا بکافران که نزدیکان
بجا نه آرند آثم شوند وتا سه روز راه مردم بیایند وجنگ کنند وفرض کفایه
او این است که تمام اهل قریه بجا آرند واگر بعضے بکنند وبعضے نکنند آن
ناکنندگان بزه کار نشوند ونیت او این است نیت کردم تا ادا کنم چهار تکبیر
نماز جنازه فرض کفایه حمد وثنا مر خدای را ودرود مر محمد مصطفی را علیه السلام
ثواب چهار تکبیر این نو مرده را روی آوردم بجهت خانه کعبه که کعبهٔ مومنان
ست الله اکبر ومقتدی را شاید که لفظ اقتدیت بگوید وبعد ازین بخواند سُبْحَانَكَ
اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ
بار تکبیر گوید بلا رفع یدین وبخواند اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ وَسَلَّمْتَ وَبَارَكْتَ

Marfat.com

وَرَحِمْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبْرَاهِیْمَ اِنَّکَ حَمِیْدٌ مَّجِیْدٌ باز تکبیر گوید و
بخواند اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَیِّنَا وَمَیِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَذَکَرِنَا وَاُنْثَانَا وَصَغِیْرِنَا
وَکَبِیْرِنَا اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْیَیْتَهٗ مِنَّا فَاَحْیِهٖ عَلَی الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّیْتَهٗ مِنَّا فَتَوَفَّهٗ عَلَی
الْاِیْمَانِ واگر پسر نابالغ باشد بعد از تکبیر چهارم بگوید اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَّاجْعَلْهُ لَنَا
اَجْرًا وَّذُخْرًا وَّاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا واگر دختر نابالغ باشد ضمیر را تانیث
بیارد چون بفتح الهاء بخواند باز تکبیر گوید و باید که بعد از تکبیر آیت رَبَّنَا اٰتِنَا بخواند
وسلام بگرداند **مسئله** اگر کسی عالم باین ادعیه نباشد شاید که بعد از ثنا پس هر
تکبیر سورهٔ فاتحه بخواند کافی ست زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در
اکثر اوقات همچنان کردی واگر صد کس و یا بیشتر او اندک را به یک نوبت
صلوٰت جنازه بگذارد رواباشد **آورده اند** هر قدم که برای نماز جنازه ادا کردن
بردارد ثواب یک حج در نامهٔ اعمال او بنویسند واگر صد کس بر نماز جنازه حاضر
شوند اگرچه آن میت مستحق عذاب باشد او را حق تعالیٰ بکرم خویش به بخشد و ذنوب ۱۵۵
او را عفو کند واگر صد نباشد پنجاه را نیز همین حکم است **و در مفتاح الجنان**
آورده است که مرد ولی میت را لازم است که اگر پنجاه کس در دیهه پیدا نشوند از دیهه
دیگر طلب کرده بیارد و سه صف شوند تا اگر هفت کس باشند سه کس برابر امام
بایستند و دو خلف امام صف زنند و یک کس باز خلف آن دو بایستند تا
ثواب مذکور بیابند و مردمان دیهه را لازم است که همگی حاضر شوند والا از عهدهٔ
فرضیت بیرون نیامده باشند زیرا که فرض کفایه بودن او بطریقی است
که اگر اهل یک دیهه بجا آرند از دیهه های دیگر ساقط میشود و باید که نماز
جنازه را تکرار نکنند که تکرار ممنوع است مگر بغیر ولی ادا کرده باشند ولی را حق ادا
است **و آورده اند** که تکرار نماز جنازه خاصهٔ حضرت رسالت پناه بود صلی الله
علیه وسلم اول کرت نماز جنازه یاران کردند و امام ابوبکر صدیق رضی الله بود و باز
آدم صفی الله جامهٔ ابریشم از بهشت آورد و تن مبارک حضرت را بدو پیچید

Marfat.com

و با با آدمؑ امام شد و همه ارواحان پیمبران اقتدا کردند و نماز جنازه گذاردند
و کرت سوم مهتر جبرائیلؑ امام شد و همه فرشتگان آسمان و روی زمین اقتدا
کردند و نماز جنازه گذاردند بعد زان از هر دیه که مردم مے آمدند نماز جنازه میگذاردند
و آورده اند که حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم را هفت کفن بود از جریر
و نقلست از عبد اللہ ابن عباس رضی اللہ عنہ که او گفت چونکه حضرت
رسالت پناه را در لحد نهادم و کفن را از روئی مبارکش باز کردم دیدم که
لبانش میجنبید ند گوش خود را بدو نهادم و نزدیک بردم و شنیدم که اُمتی اُمتی
میگفت **و آورده اند** که نماز جنازه بر با با آدم صفی اللہ مهتر جبرائیل بجا
آورد و در سر اندیب نهاد **و بدانکه در خبرست** که چون مصلی مومن
نماز را چنانچه هست بجای آرد مع جمیع ارکان و شرائط آورده اند که آن نماز را
در جامه سفید به پیچند و در زیر عرش برند و سر بسجده نهند و بے آرامی
کنند از حق تعالی خطاب آید که ساکن شو گوید که ساکن نشوم تا آن مصلی را
آمرزیده نگردانی و عزیز نه کنی چنانکه ما را عزیز کرده است امر شود که آمرزیدمش
پس آن نماز دعا کند در حق آن مصلی اَعَزَّكَ اللّٰهُ كَمَا اَعَزَّنِي وَحَفِظَكَ
اللّٰهُ كَمَا حَفِظَتْنِي و چون نماز را چنانچه هست بجا نه آرد او را در جامه سیاه
به پیچند و چون بالا رود او را راه ندهند باز گردد و بر روی آن مصلی
افتد همچنین چند کرت بالا رود و برگردد و بعد ازان همیشه بد عا ربد یاد کند و گوید
ضَيَّعَكَ اللّٰهُ كَمَا ضَيَّعْتَنِي **بدانکه** در تحت عرش مرغی است سفید رنگ که پایها و
در **بحر الحیوان** است و بحر الحیوان نام دریائے است در بالائی هفتم آسمان که برابر
هفت آسمان و هفت زمین است **آورده اند** که آب باران نیز ازان دریاے
آید بطریق جوی فرشتگان از انجا مے آرند و ابر را بطریق سوراخ غربال
راست میکنند و درین ابر نقطه شده میریزد که هیچ نقطه بنقطهٔ دیگر آمیزش نیابد بقدرت
اللہ تعالیٰ **آورده اند** اگر بقدرت خدا نبودی و همچنان آمدی از هفتم زمین بگذشتی

Marfat.com

از بعد مسافت او در زیر عرش ستونے ست از نور که بیخ او در تحت الثری است
و آن مرغ سینه خود را بران ستون نهاده است و ناخن شتالنگ آنمرغ هنوز باب نه
رسیده از جهت کلانی او در روز و شب هفتاد کرت باران مشک و عنبر بر آنمرغ مے
بارد و چون وقت نماز شود آنمرغ بالهائے خود را مے افشاند و آن مشک و عنبر
از و مے ریزد و بدرخت طوبی میرسد و برگهائے درخت طوبی چون گوشهائے
فیل هستند و در میان آن برگها چون سر و دهن آدمی نقش راست میشوند و ازان ثناء
حق مے آید پس درانوقت ثناها ازان برگ و از جمله ملکوت میخیزد که بندگان بنماز
مشغول اند پس بنده را شاید که نماز را کما حقه بجا آرد تا در نظر ملکوت شرمنده نشود
و باید که نماز را بجماعت ادا کند و در مسجد بجا آرد چنانکه **در خبر است مَنْ
شَذَّ شُذَّ فِی النَّارِ** یعنی کسیکه تنها گذارد نماز را تنها رود بدوزخ و
در شرح مشارق آورده است که اگر کسی نباشد شاید که
زن و یا کودک و کنیزک را تعلیم بکناند که وضو کند و از و دور ایستاده باشند
تا ازین وعید خلاص یابد و **در ترغیب الصلوٰة** آورده است که اگر عبادت
تمام اولاد آدم را بجا آرد و نماز را جدا ادا کند جای او در دوزخ است **آورده**
اند هر که یک نماز تنها بگذارد چون چهل هزار کرت با منکر و نکیر سوال کند اینمقدار
عذاب باو برسد که یک سوال ایشان چه دشواری دارد چنانچه امیر المومنین
عثمان ذی النورین رضی الله گفت که من ایشانرا دیدم که سرهائے ایشان
مثل کوه اند و روئهاء ایشان سیاه تر از شب تار و آواز ایشان بمانند آواز رعد
و دندانهائی ایشان مانند برق و چشمان سرخ که شرارهٔ آتشین از چشمان و دندان
ایشان میریزند و گرزها بدست گرفته که اگر تمام عالم باهم شوند یک گرز ایشان بالا
کرده نمیتوانند و امیر المومنین عمر فاروق گفت یا رسول الله احوال مومنان چه باشد
در هنگام سوال حضرت فرمود که بغیر عنایت الله کاری نیست و معلوم باد اگر نماز خلف فاجر بکند
از وعید جماعت خلاص شود اما آنمقدار ثواب نیابد که خلف متقی موعود است زیرا که پیغمبر

۱۵۷

Marfat.com

فرموده است کسیکه خلف متقی اداکند گویا که خلفِ پیغمبر ان ادا کرده باشد و مقتدی اگر یک کس باشد بدست راست امام بایستد و اگر زیادت بران باشد بهر دو دست بایستد و باید که کوشش بطرف راست کند که اگر یک کس در یسار باشد و دیگران همه در یمین بر و اباشد زیرا که اول رحمت بر امام نازل میشود بعده بر کسانیکه طرف دست راست امام استاده باشند و بعده بر کسانیکه بطرف دست چپ اند **و در خبر است** که روزی یکی از صحابه بخدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم آمد و گفت یا رسول الله اگر کسی چهار وقت نماز خلف امام ادا کند و خفتن تنها ادا کند حال او چگونه باشد حضرت گفت **هو فی النار** همچنین سه کرّت سوال کرد حضرت میگفت هو فی النار بدانکه در وقت نماز باشد که سنت موکده است **و اعلم** اِنَّ السَّوم هو ارسال العلاقة مِن تحت العمامة مما یلی القفا مِن جانب الایسر و مِن قوله تعالیٰ هذا یمددکم ربکم بخمسة آلاف مِنَ الملائکة مسومین و هو مِن النبی علیه السلام مِن سنة الهدیٰ و مِن فضله قال علیه الصلوٰة والسلام رکعتان معها افضل مِن سبعین رکعة بدونها و انه علیه السلام ارسلها فی جمیع الاحوال الی عالم السیر و هی ثلثة انواع قبضة و قبضتان و قبضات حتی الصدر الاول لضعیف الایمان و الثانی لمتوسط الایمان و الثالث لکامل الایمان کالامر بالمعروف و النهی عن المنکر و الفضائل فی جمیعها کثیرة لکن لو بسطنا مما سبق الانوار و ههنا نقول مِن شرح المشکوٰة فنقول من شرح المسمّی بالطیبی عن جابر بن جبیر قال سمعت عن اساذی اسامة رض و هو قال رایت رسول الله صلی الله علیه وسلم لف العمامة علی اربعة اوجه بلا سفل او علو و بلا قاین سفل و علو و بعدم العلاقتین ان یرید الصلوٰة و قراءة القرآن سفل و ان یرید لقراءة علوا و ان یرید احکام الشرع فمحلیهما و ان یرید السیر و الصید بعدهما جامع الغرائب مِن مصنفات الامام محمد بن حسن الشیبانی قال النبی علیه السلام رکعتان بعمامة خیر مِن سبعین رکعة بغیر عمامة و گفته اند در دستار بستن ده سنت ست اول آنکه سفید خالص بندد و فوطه

Marfat.com

بستن بدعت است دوم دستار دراز باید نه عریضه جهت آنکه بهر عقد ثواب یابد
سیوم آنکه بزرگ باید تا کفن شود **وایضا** اگر در حیات بپوشد دفع گرما و سرما
کند و در **ترغیب الصلوٰة** است که دستار حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم در میان هفته سی بست و هر روز هفت گز بود و آنکه در جمعه و عید سی بست
دوازده گز بود پس دستار که کمتر از هفت گز بود ادای سنت نکند چهارم آنکه با طهارت
بندد و پنجم رو بقبله بندد ششم در هر عقدی درود فرستد بر محمد علیه الصلوٰة والسلام
هفتم استاده بندد و در **خبر است** که اِنَّ مُوجِبَاتِ الْمَغْفِرَةِ تَکْوِیرُ الْعِمَامَةِ جَالِسًا
هشتم هر جا که خواهد که ویران کند و از سر بندد باید که عقده عقده کشاید چنانکه
بسته بود و در یکبار بر زمین نه اندازد هم آنکه در آئینه بعد از بستن و یا در آب
بیند و راست باز دهم با فش بندد و در طیبی و در شرح مشکوٰة مذکور است
که فش ماندن از سنتهای مؤکده است و در ترک او وعید بسیار واقع است[1]

هٰذِهِ الْمَسَائِلُ مَذْکُورَةٌ فِی تُحْفَةِ الْاَخْیَارِ مِنْ مُصَنَّفَاتِ الْاِمَامِ الْغَزَالِیِّ رح قَالَ
صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ اِلْبَسُوا مِنْ ثِیَابِکُمُ الْبَیَاضَ وَکَفِّنُوا فِیهَا مَوْتَاکُمْ وَقَالَ عَلَیْهِ
السَّلَامُ اِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ الْجَنَّةَ بَیْضَاءَ وَاَنَّ اَحَبَّ الثِّیَابِ اِلَی اللّٰهِ تَعَالٰی الْبَیَاضُ فَلْیَلْبَسُوا
اَحْیَاکُمْ وَکَفِّنُوا مَوْتَاکُمْ وچون وضع دستار برای این است که تا کفن شود سفید
بودن درست ست اگرچه یک بار سیاه نیز منقول است و دستار بستن سنت
است و فضیلتِ او بسیار است **فضیلتِ مسجد** بدانکه پیغمبر فرموده است
علیه السلام هر که پیوسته در مسجد آید نماز را یک از شما به ثبوت ایمان او
گواهی دهید[2] قَالَ عَلَیْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ اَلْمُؤْمِنُ فِی الْمَسْجِدِ کَالسَّمَکِ فِی الْبَحْرِ
وَالْمُنَافِقُ فِی الْمَسْجِدِ کَالطَّیْرِ فِی الْقَفَصِ چنانکه مکه الله همیشه در عصمت الله و اهل
او همچنین و اهل مسجد آن همیشه در عصمت الله باشند حتی که چون دجال لعین و یاجوج
و ماجوج بیایند هر که در مکه الله و در مسجد داخل شود خلاص شود و ایضا هر که عدس
سیاه در خانه داشته باشد آن نیز خلاص شود و از نیجهت عدس سیاه را در کفن

Marfat.com

انداختن ثواب بسیارست مرمیت را و در عوارف المعارف
است که چون حکم باری شد که آدم را پیدا بکنم او دوست من باشد و من دوست او
باشم مهتر جبرائیل و میکائیل را فرستاد که تا از زمین خاک برگیرید از نفس مکه الله
برآمد آواز که شما را بخدا سوگندست که از من خاک نگیرید چون بازگشتند حکم
شد که چرا نگرفتید گفتند که یارب از امر شما سوگند بشما دشوار پنداشتم
نگرفتم باز مهتر اسرافیل را فرستاد او نیز همچنان بازگشت باز مهتر عزرائیل را فرستاد
و زمین باز سوگند بخدا دادش قبول نکرد و گفت خاموش باش که من نخواهم
گذاشت و آورده اند که پوست از وی گرفت و جمع کرد آدم را از آن آدم گویند
که ادیم پوست را گویند چون مهتر عزرائیل بدرگاه حق آمد حکم شد که چرا گرفتی
گفت از سوگند شما امر شما را محکم دانستم و گرفتم حکم باری برو شد که چون نا رحمی
کرده قابض ارواح بنده گان که ازین آفرینم تو باش و چون بابا آدم علیه السلام
را آفریدند سر او در مکه بود و پای او در طایف که همگی سه صد فرسنگ بود
و در عین همانجا که الحال مکه است تودهٔ خاک باقی بود و آن توده را بکه می
نامیدند الحال بارا به میم بدل کردند مکه شد و آورده اند آنچه او آواز می
کرد و سوگند بملائکه میداد خاک حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله وسلم
بود و سوگند از جهة این میداد که ازین خاک بندگان پیدا شوند و ایشان
بیفرمانی کنند خدای را و مستحق عذاب شوند و چون بابا آدم علیه السلام
از بهشت برآمد در نماز روی خود بجانب همان توده میکرد تا زمان ابراهیم
خلیل الله بعد از آن مهتر ابراهیم مکة الله را بر آنجا راست کرد و بعد از آن در بنی
اسرائیل مهتر داؤد بیت المقدس راست کرد و در زمان طوفان نوح علیه السلام
آن تودهٔ خاک در تمام عالم پریشان شد و آن خاک حضرت رسالت پناه
نیز از آنجا بمدینه آمد تا روضهٔ مبارکش در مدینه شد و در آنجا که بابا آدم محراب
راست کرده بود و آن محراب را در چهارم آسمان بردند و الحال در آنجا در چهارم آسمان

۱۶۰

در بیان خلقت آدم صفی الله

Marfat.com

ازان کعبہ را ساختہ اند کہ یک دانہ مروارید است و اورا بیت المعمور نامند
و آن کعبۂ فرشتگان است کہ ہر روز ہفتاد ہزار صف ملائکہ بطواف میرسند
ہر صفی ہفتاد ہزار فرشتہ میباشد کہ تا قیامت ہیچ فرشتہ نوبت دیگر نیابد
و آن خاک مابقی در تمام عالم پراگندہ شد تا ہر جاکہ مسجد راست میشود آنخاک در
ہمانجاست **و آوردہ اند** کہ در روز قیامت مکۃ اللہ بانند کشتی کہ تمام عالم و
حاجیان در وگنجند و از پل صراط در گذرند **و در اجتناب الفقرا** آوردہ است
کہ چون کسی در بیابان رود پس در وقت نماز باید کہ مسجدے راست کند و
در و نماز گذارد و چون راست کند ہفتاد ہزار فرشتگان در و قیام نمایند
و عبادت اللہ میکنند و تا روز قیامت ہمانجا میباشند و مغفرت آنشخص از
اللہ تعالیٰ میخواہند و چون راست بکند شاید کہ زیادہ از پنج سنگ باشند
زیراکہ پنج سنگ و یا کمتر طریق بُت پرستان میشود **و در مفتاح الجنان**
آوردہ است کہ شخصی عاصی و فاجر بود اما خاصیت داشت کہ چون جائے ۱۲۱
خوب میدیدے درانجا مسجد راست میکرد و بعد از وفات او را بہ
دوزخ بردند دید کہ آن سنگہا ہمہ جمع شدند و درہائے دوزخ را گرفتہ بودند
و او را نمی ماندند و حکم شد کہ برگشتانده بہ بہشت برید **و ایضاً**
آوردہ اند کہ چون حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در معراج
بآسمان چہارم رسید فرشتہ دید کہ یک پر او در زمین نمی گنجید و چشمان
او مثل ستارۂ آسمان بود و چندان گریستہ بود و میگریست کہ از ہر چشم
او جوے روان مے بود چون حضرت علیہ الصلوٰت والسلام رسید و سلام
گفت او را ہیچ خبر نبود از جہت اشتغال دیگر یہ مہتر جبرائیل خبر کردش کہ محمد آخر
الزمان بتو سلام کرد بعد زان جواب سلام داد حضرت پرسید کہ گریہ چراست گفت
ہر چہ حق آفریدہ است و مے آفریند حساب او بمن حوالہ کردہ است
و حساب او مے دہم اما چند چیز را ہرگز حساب نمیتوانم کرد یکے

Marfat.com

مسئله آب انداختن در مسجد مکروه است

ثواب کسی که بعد از نماز ده بار درود بر محمد صلی الله علیه وآله وسلم فرستد دوم ثواب کسی که از ده مهمان زیاده در خانهٔ او آیند سیوم آنکه در نماز خلف امام ده یا زیاده مقتدی استاده باشند ثواب آن امام وآن مقتدیان نمیتوانم در حساب آورد و جاے دیگر آورده اند که خصوصاً در نماز خفتن چهار کس غیر از امام همین حکم دارد و معلوم باد که چنانکه مکة الله از هفتم آسمان درگذشته است مسجد نیز همچنان تا آنکه آورده اند اگر کسی داخل مسجد باشد واز درون مسجد آب دهن اندازد و تا بیرون رود روا نباشد اگرچه بیرون افتد زیرا که این هوا نیز حکم مسجد دارد پس باید که بکنارهٔ مسجد ایستد وآب دهن اندازد که ادب مسجد و مکة الله را نگهداشتن لازم داند تا آنکه آب دهن جانب قبله وجانب دست راست وجانب آسمان انداختن گویا که جانب رحمن انداخته باشد واگر جانب دست چپ و در زیر پای و پس پشت اندازد گویا که بر روی شیطان لعین انداخته باشد و در ترغیب الصلوٰة منقول است که در مسجد بر بوریا مصلی افگندن مکروه است یکے آنکه بے ادبی است و دیگر آنکه سجده کردن بر چیزے که متصل بزمین باشد افضل است چنانکه سجده کردن بر زمین افضل است از همه سجده ها

مسئله مصلی انداختن بر بوریا مکروه است

۱۶۲

حکایت موافق این بشنو آورده اند که در زمانهٔ ماضی بادشاهے بود یوسف نام چون وفات یافت دو پسر خلف او ماندند یکے حجاج نام دوم منهاج جمله ارکان دولت پسندیدند که میان ایشان قرعه اندازیم تا بر هر که برآید بادشاهی ازو بود و هر دو را گفتند که شما نیت خود را ساز کنید که تا در بادشاهی چه خواهید کرد منهاج در نیت گرفت که اگر بادشاه شوم عدل واحسان وشفقت ورحم بر مسکینان و مدرسهٔ عالمان را خضوع وتواضع خواهم کرد و حجاج در نیت گرفت که اگر بادشاه شوم تمام سیدان واکابران اهل دین را بکشم وخرابی عالم کنم بعد ازان ارکان دولت دو سنگ گرفتند یکی سیاه ویکی سفید و در آوند آب انداختند گفتند هر دو شما

در بیان بادشاه یوسف نام

Marfat.com

دست انداز ید بدست ہر کہ سفید آمد بادشاہی او راست آوردہ اند کہ چند کرت انداختند ہر کرت سنگ سفید بدست حجاج مے آمد پس نا چار شدند او را بادشاہ گرفتند در ایام سلطنت چندان ظلم کردی کہ اگر کسی نزدیک او نشستی از ظلم بروے شدے ونود و نہ ہزار اولیاء اللہ را کشتہ بود کہ اکثر ایشان سیدان بودند خصوصاً روزی امام **جعفر صادق** رضؓ را طلبیدن گرفت وجلاد را گفت کہ چون امام جعفر صادق اندرون در آید من دستار را از سرش بگیرم و تو از قفا گردنش بزن چون امام داخل شد حجاج کرسی زرین خود را پیش امام انداخت وجلاد را از شمشیر زدن منع کرد بعد ازان از و پرسید کہ شما حکم کشتن کردہ بودید او را نیقدر تعظیم من برائے چہ بود حجاج گفت چون داخل شدی ثعبانے دیدم دہان باز کردہ گفت اگر امام را کبشی ترا فرو خواہم برد و بار دیگر ہزار و دو یست سیدان را جمع کرد و کشتن فرمود چون ہزار کشتہ شدند غبارے پیدا شد کہ ہیچ احدی دیگرے را نمیدید و آن دو یست کس بجانب روم رفتند تا چہار روز غبارے بود بعد ازان خبر ایشان رسید کہ بجانب روم رفتند حجاج بدبخت رومیانرا گفت کہ ایشانرا اگر بمن فرستادید فبہا والا نہ شمایان را خراب خواہم ساخت پس رومیان بخود اندیشہ کردند کہ اگر اولاد رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام را بر کشتن بدہیم فردای قیامت بحضور رسول علیہ افضل الصلوٰۃ واسلام چہ جواب خواہیم داد ودر ولایت روم دو یست کس زوان بودند پیش ایشان رفتند وگفتند کہ شما قائل شوید بسیدی وبروید کہ شمایانرا حجاج طلبیدہ است وعیال شما را نیقدارند بدہیم کہ ہفت پشت بخورند والا نہ شما را بہنام دزدان کردہ بکشیم وعیال شما را بفروشیم ناچار شدہ بیچارگان قبول کردند پس ایشانرا راہی کردند چون ایشان در دل خود فکر کردند کہ یارب العالمین مایان بعوض اولاد رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خود را بقتل دادیم کہ فردا از شفاعت رسول محروم نمانیم بدرگاہ حق تعالےٰ دعای بیچارگی ایشان قبول شد یک روزہ راہ درمیان ماند بود کہ خبر آمد کہ

Marfat.com

حجاج در جہنم شد و مرایشان از طفیل رسول اللہ و از اولاد امجاد خلاص شدند
باز گشتہ بولایت خود آمدند و دست بوسی و تعظیم میکردند کہ سیدان اند
نعوذ باللہ مہنا چگونہ خود را سیدی قرار دادہ بودند و بدعتہا را اظہار
کردند از برای حاصلات دنیاوی فریب ساختند و اقوال بقاء رفض از انہا
صادر شدند آوردہ اند کہ الحال اکثر مردمان کہ خود را سید میگیرند و خود
را بر رفض میکشند و سب اصحاب میکنند و خمر خوردن و زنا کردن بخود حلال
میدانند و سبلت راست نمیکنند و ہمراہ علم و علماء دین کہ ثبوت شریعت ست
دشمنی میکنند و خود را شاہ خوانند و میر نامند ایشان اولاد ہمان زدانند
و صحیح النسب نیستند بلکہ نسب خود را تبدیل کردہ اند و پیغمبر فرمودہ ست کہ
ایشان بوی بہشت نیابند لقولہ علیہ السلام من بدل اباہ بغیر ابائہ فالجنۃ
علیہ حرام ایضاً امام حسن بصری رح را برای کشتن طلبید کسان او فرستند
امام حسن رح گریختن گرفت و در صومعہ خود در آمد چون ایشان رسیدند
جہیب عجمی کہ مرید امام بود بر روی صومعہ استادہ بود گفتند امام چہ شد جہیب
گفت کہ درون صومعہ ست چون در آمدند ہر چند گردیدند امام را نیافتند برگشتہ
رفتند چون امام برآمد از جہیب پرسید کہ دیوانہ چرا مرا نمودی جہیب گفت یا امام
این برکت راستی بود کہ خلاص شدی والا نہ نمیدانم کہ چہ میشد الغرض چون
حجاج بمرد در خواب دیدندش بمانند مشکے پر از آب افتادہ بود گفتند کہ خدا با تو
چہ کرد گفت مرا بیامرزید گفتند چرا گفت بدو خاصیت یکی آنکہ بغیر از خاک سجدہ
نمیکردم حتی اگر در کشتی میبودمے و یا بر زلیچہ میفرمودم کہ خاک را در
سجدہ گاہ من اندازید و دیگر آنکہ سنت نماز عصر را فوت نکردہ بودم
و آن سنت عصر چہار رکعت ست بیک فاتحہ و یک اخلاص **مسئلہ** اگر زمین
پلید باشد و جامہ بر و اندازد و دلق کردہ اگر از طرف بالا اثر نکردہ است نماز
روا ست و اگر جامہ یکطرف پلید و یکطرف پاک باشد اگر پوستہ نباشد چنانکہ

Marfat.com

قبا باید که هم طرف پلیدی بزمین کند و طرف پاک بالا کند و بدانکه اگر جانور
در زمین اندازد برای نماز چنان کند که گردن او را زیر قدم و دامنش را بسجده
گاه برد و همچنان پوست حیوان را در زیر قدم اندازد و اگر کله همراه باشد یا نباشد
بهر طریق طرف سر پوست حیوان را در زیر قدم اندازد و طرف ذنب را جانب
قبله کند **مسئله** اِذَا صَلّٰی فِیْ جِلْدِ الْحَیَوَانِ فَشَرْطَ اَنْ یَجْعَلَ رَقَبَتَهٗ تَحْتَ قَدَمَیْهِ
فَاِنْ لَمْ یَجْعَلْ لَا یَجُوْزُ صَلٰوتُهٗ در مضمرات ست **مسئله** بدانکه پنج
بنا در مسلمانی بر دو گونه است بعضی بالفعل اند و بعضی بالقوت اند بالقوت چون حج
و زکوٰة و بالفعل چون نماز و کلمه و روزه پس اگر خواجه غلام را گوید که بر تو کار من فرض
است و کار حق را باید گذاشت و یا غلام گوید که کار خواجه بر من فرض ست و کار حق نیست
کافر گردند زیرا آنچه فرض خدا را آنچه بالقوه است تا مستحق آن نگردد لازم نشود و آنچه
بالفعل ست لازم ست پس هر کس را آزاد و بنده و مرد و زن بر همه فرض عین ست
و فرض عین آنست که هرگز از کسی ساقط نشود و خوش گفت آنچه گفت **بیت**

طاعتِ اوست فرض عین شده	.	بر همه خلق همچو دین شده

مسئله در بیان اوقات خمس صلوات اول وقت صلوة فجر
طلوع فجر دوم ست و آن سفیدی ست در افق آسمان از جانب مشرق لِقَوْلِهٖ
عَلَیْهِ السَّلَامُ لَا یَغُرَّنَّکُمْ اَذَانُ بِلَالٍ و آن چنان بود که در زمان رسول علیه الصلوٰة
والسلام دو اذان بودی در شب اول اذان بلال میگفت برای انتباهِ خلق تا
اکل و شرب کنند در رمضان و یا تهجد کنند و غفلت نورزند در سائر ایام و در وقت
بامداد اذان ابن مکتوم بودی پس حضرت صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم فرمود
که با اذان بلال فریفته مشوید که آن هنوز شب ست و اول وقت نماز پیشین زدن
برگشتن آفتاب ست و آخر وقت او دو چندان گشتن سایهٔ هر چیزی
ما غیر سایهٔ اصلی که جبرائیل علیه السلام امامتی رسول علیه الصلوٰة والسلام دو بار
کرده ست در اول وقت نزدیک برگشتن آفتاب بود و در آخر نزدیک دو چندان بودن

[1] وقتی که قصد او اکردن نماز کرده شود بر پوست حیوان یعنی جانور پس لازم ست که گردانیده شود

Marfat.com

سایہ ہر چیزے بود جز سایۂ اصلی و اول وقت ظہر بیرون رفتن ظہرست و آخر او غروب آفتاب ست و اول وقت نماز مغرب غروب آفتاب ست و توقف میان غروب و مغرب چندان کند کہ کسی سہ رکعت نماز بجای آرد حتی کہ اگر شروع کردہ باشد در نماز دیگر و آفتاب غروب شد و او یک رکعت کردہ باشد و سہ رکعت ماندہ بہت نمازش فاسد شود زیرا کہ بعد غروب بمقدار وقت بحساب عصرست و آخر وقت مغرب غائب شدن شفق ست بقول ابو حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ و آن شفق سفیدی ست در کنارۂ آسمان و اول وقت عشا از غائب شدن شفق ست و آخر وقت او تا طلوع فجر ثانی کہ آنرا صبح صادق گویند بدانکہ اصعب ترین اوقات در حق معرفت وقت ظہرست زیرا کہ تعلق بحسابات شہور دارد پس شمہ ازان بیان کنم انشاء اللہ تعالیٰ چنان و چنان ۔

اسد بہادون	سنبلہ اسو	میزان کتک	عقرب مگر	قوس پوہ	جدی ماہ
۵	۶	۴	۳	۲	سرطان ساون
دلو پھاگن	حوت چیتر	حمل ویساک	ثور جیٹھہ	جوزا ہاڑ	تمت

۱۶۶

بدان اے عزیز کہ اینمقدار دانستن از حسابات فرض عین ست تا ہر کسی کہ بداند وقت نماز را شناختہ باشد زیرا کہ شناختن وقت یکے از فرض عین نمازست بدانکہ این دائرہ تمثال کوہ قاف دارد زیرا کہ کوہ قاف گرد بیخ ست ازین زمین و آفتاب بر آسمان میرود و این شب سایہ راست ست و در زمستان آفتاب بکنارۂ آسمان میرود زود مے گذرد و در تابستان در وسطی آسمان میرود روز کلان میشود و در کنارۂ کوہ قاف زود برگشتہ می آید شب خورد مے شود و در زمستان از کوہ قاف دور تر مے رود شب کلان مے شود **آوردہ اند** کہ ہفت طبق زمین در نظر آسمان دنیا چون حلقہ در بیابان ست و این آسمان در نظر آسمان ثانی چون حلقہ در بیابان ست از کلانی و ہکذا تا ہفتم آسمان و باز بالائے ہفتم آسمان دریائی ست کہ آنرا بحر الحیوان

Marfat.com

نامند ہفت برابر آسمان وزمینہا است واین ہمہ کہ مذکور اند در نظر کرسی چون حلقہ دربیابان ست از کلانی او وباز کرسی در نظر عرش چون حلقہ در بیابان ست ذکر عرش وکرسی وبہشت لِقَوْلِہٖ عَلَیْہِ السَّلَام اَرْضُ الْجَنَّۃِ کُرْسِیٌّ وَسَقْفُہَا عَرْشُ الرَّحْمٰنِ وکرسی از زبرجد ست ودرو مرغذار ہا ست کہ ہر روز مرغذار برابر این دنیا کلان مے شود ودران مرغذار براقہا اند کہ ہفت برابر این زمین در زیر یک سُم ایشان مے شود وعرش را شصت ہزار پاے ست واز یک پاے او تا پاے دیگر چہل ہزار سالہ راہ ست ودر ہر پاے او ہفتاد ہزار میدان ست از میدانے تا بمیدان دیگر ہفتاد ہزار سالہ راہ ست ودر ہر میدان ہزار بستان اند نورانی ودر ہر بوستان ہفتاد ہزار شہرستان ودر ہر شہر ہفتاد ہزار سرای ست ودر ہر سرای ہفتاد ہزار خانہ ست ودر ہر خانہ ہفتاد ہزار زاویہ ست ودر ہر زاویہ ہفتاد ہزار تخت ودر ہر تخت ہفتاد ہزار حوران اند آوردہ اند کہ چون عرش عظیم را خدای عزوجل آفرید با او بہم فرشتہ را بیافرید کہ سر او بالاے عرش وپاے او در تحت الثریٰ آن فرشتہ بحضرتِ عزوجل التماس کرد کہ ربنا فرمانم دہ تا بگرد عرش عظیم بگردم حق سبحانہ وتعالیٰ فرمان داد کہ بگرد گرد ین عرش گرد وآن فرشتہ ہمیشہ گرداگرد عرش تا روز قیامت میگردد ودر ہر قدم دہ ہزار سالہ راہ ہست کہ منقطع میکند تا ابد الاباد از انتہاے عرش خبر نشود واز ان جایگاہ راہی شدہ ہست باز بہمان جاے نہ رسد وپیغامبر علیہ السلام فرمودہ ست کہ حَوْلَ الْعَرْشِ مَنَابِرُ مِنَ النُّوْرِ وَفِیْہَا خُلِقَ مِنَ النُّوْرِ کہ ہمہ چیزہاے ایشان نورانی باشد وآن منابر از انبیاء وشہیدان نباشند بلکہ انبیاء وشہیدان نیز آرزو برند بآن منزلہا یاران گفتند یارسول اللہ از کہ باشند گفت آن کسی را باشد کہ خاصۃً للہ خدمتِ عالمان کردہ باشند وہمیشہ در صحبتِ ایشان باشد۔ صَدَقَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

الغرض گرداگرد زمین کوہی ست قاف پنجم مقدار این زمان بالاے سراوست وسراو نزدیک بعضی متصل آسمان ست امّا اہل دین گفتہ اند

Marfat.com

که درمیان او و آسمان فرجه هست و گرداگرد آن کوه مارمی پیچیده است
و مقدار یک شبر ذنب خود را در دهن گرفته است و آورده اند که چون
عالمی در جهان وفات یابد چهل روز فرشتگان جامه های سیاه پوشیده
می آیند و ماتم می کنند که خرابی دین پیدا خواهد شد و تمام حیوانات روی
زمین از وفات او خبر میشوند و اندوهگین می شوند حتی که آن مار را نیز خبر می
شود از هیبت همان ذنب خود را میخورد و باز زور کرده مقدار شبر دیگر بدن میکند
از نیمه ست که زمین خورد میشود و ولایتهای بعید بیکدیگر نزدیک می شوند
ورای کوه قاف زمین ست کثیف مقدار ده هزار برابر این دنیا که بر و یاجوج
و ماجوج می باشند و ایشان از اولاد یافث اند و هر یکی از ایشان نمیرد
تا اولاد ایشان چهار هزار پیدا نشوند و خوردنی ایشان مار می باشد چون
سال قحط باشد بر سر ایشان یک مار می بارد و چون فراخی شود دو مار و همه ایشان
کافر اند که بوی بهشت نیابند و قد ایشان بعضی از هر بلندی بلند و بعضی سه گز ۱۶۸
بلند و یک و نیم گز صدر دارند و صد من سنگ را صد گز دور می اندازند و بعضے
بقدر یک شبر و پوشاک ایشان گوش ایشان ست یک گوش در تہ می اندازند
و یک گوش بالای خود می پوشند و تمام وجود ایشان بمانند خوک ست و دران
هوا هشتاد زمین سفید اند که آن را هوا گویند و لطیف اند و فرشتگان بران
اند که اگر سوزن از آسمان بیاید راه نیابد از کثرت ایشان و همگی ایشان لا اله
الا الله محمد رسول الله گویند و ورای ایشان هفتاد هزار زمین از نقره خام
ست و هفتاد هزار از طلا و هفتاد هزار از مشک سفید و هفتاد هزار از مشک
سیاه و هفتاد هزار پرده کبود و هفتاد هزار از عقیق رنگ و هفتاد هزار از زر
سرخ خالص و هفتاد هزار زرد و هفتاد هزار سفید و هفتاد هزار سبز و
هفتاد هزار سیاه بعده پیغامبر علیه السلام گفت که ملاک حق نامتناهی ست
اگر بیان کنم زهره های بشر قدورای ایشان جلال و جمال حق ست که بیان نتوانکرد

Marfat.com

قال الله تعالی قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا واین آسمان دنیا از همه زمینها گذشته است و آفتاب صد و شصت برابر این دنیاست والحال بر آسمان چهارم است و پانصد گوشه دارد و هر گوشه پانصد زمام دارد و در هر زمام پانصد فرشته موکل اند که او را بگردن میکشند و بسرعتی میگذرانند آورده اند اگر اسپ تازی در دوانیدن از زمین پای بگیرد آفتاب هزار ساله راه دور میرود چنانکه حضرت رسالت پناه روزی وقت پیشین از مهتر جبرائیل ع پرسید که هست یا نه جبرائیل گفت لا و نعم حضرت گفت واقعه باز گو گفت که چون گفتم لا هزار ساله راه بگذشت وقت شد بعد زان نعم گفتم آورده اند که در زمستان از انجهت سرما میشود که بجهت شمال دریاها بسیار اند و بعد زین معلوم باد که نماز فجر را اول وقت تاخیر میتوان کرد ثواب بسیار ست حتی که آورده اند چندان تاخیر کند که میان طلوع شمس و فجر صد آیت خوانده شود و این بطریق ست که در نماز پنجاه آیت بخواند و نمازش فاسد شود و تجدید وضو کند تا باز پنجاه آیت خوانده شود لقوله علیه السلام اِسْفِرُوا بِالْفَجْرِ فَاِنَّهُ اَعْظَمُ الْاَجْرِ و در نماز پیشین و عصر تعجیل افضل است تا بیخلاف ادا شود و در اختلاف امامان و صاحبان نیفتد و در نماز مغرب تعجیل بکند آورده اند که روزی امیر المومنین عمر رضی الله عنه نماز مغرب ادا کرد و از مسجد بر آمد ستاره دید یک برده را کفارت آزاد کرد و گفت که تاخیر کردم لقوله علیه السلام لَا يَزَالُ الْعَبْدُ بِالْخَيْرِ مَا لَمْ يَصِلِ الْمَغْرِبَ بِاشْتِبَاكِ النُّجُومِ و دوازده فریق را افضل متفق اند برینکه نماز شام را تاخیر کنند و افطار را بطلوع نجوم کنند [illegible] ایشان کند و در فتاوای نوادر آورده است هر که نماز را از وقت خود تغیر دهد عذاب سی و شش برابر زنا در نامه اعمال او نویسند و در نماز خفتن تاخیر تا ثلث لیل اولی بود و پیغامبر فرموده که اگر بر دهقانان دشوار نبودے فرمودمے تا خفتن را بثلث لیل ادا کردندی والا جائز نباشد

Marfat.com

و ماهتاب را گفته اند که نود و نه حصه ازین دنیا کلان هست و در آسمان چهارم هست و او را نیز برگردون مے کشند و آورده اند که فرشتگان بغایت سرعت میکنند در کشیدن آفتاب و ماهتاب حتی که در آسمان چهارم دریاها اند گاه گاهی گردون کج شده در آب می افتد هر چه مقدار ازیشان در آب میرسد تاریک میشوند و خسوف و کسوف می نامند و آن نیست که بعضی عوام الناس میگویند که آنها از کثرت معصیت خلق و یا وفات بزرگے گرفته میشوند زیرا که ایشان جمادات اند و از نیک و بد خبر ندارند **چنانکه آورده اند** که چون ابراهیم فرزند حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بود وفات شد دران روز آفتاب گرفته شد بعضی گمان بردند که مگر از وفات ابراهیم چنین شد حضرت فرمود که نه چنان ست که آفتاب و ماهتاب بوفات کسی گرفته شوند و آن فرشتگان هیچ از شتاب و کشش استاده نشوند تا آنکه بار بحکم باری تعالیٰ راست گردند **معلوم** باد که شهور بعضی قمری اند و بعضی شمسی اند و قمری بعضی سی روز باشند و بعضی یک کم از سی و شهور شمسی نیز دوازده اند و سال بحساب شهور یازده روز از حساب شهور قمری کلان ست چنانکه در نصاب صبیان گفته ست **بیت**

لب لاولا شش مه ست + تل لط و لط تل شهور کوته ست + حمل ثور سرطان اسد جوزا سنبله + میزان عقرب قوس جدی دلو حوت + و بشنوکه در زیر این زمین همه باد ست و برای قوم عاد چون از سر سوزن ازان باد آمده بود که همه ایشان را زیر و زبر ساخت و در روز قیامت آن باد بر سے آید و بادی که از صور باشد نیز همراه میشود و این عالم را خراب خواهد کرد و این زمین پانصد ساله راه درازی دارد و پانصد ساله راه پهنائی دارد و **قصهٔ عاد و یان** آنست که ایشان کافران بودند و از هر بلندی بلند بودند حتی که یکی از انطرف کوه میرفت و دیگر انطرف کوه میرفت و هر دو بهم سخن مے کردند و در میان ایشان **هود** پیغمبر مبعوث شد و این قوم را دعوت میکرد قبول نکردند

در بیان خسوف و کسوف

در بیان قصهٔ عاد و یان

Marfat.com

پیغامبر فرمود کہ ای کم بختان شما از بت پرستی باز گردید والا شما را ہلاک خواہد کرد ایشان فرمودند کہ ہلاکی مایان بچہ خواہد شد **ہود** علیہ السلام گفت شما را باد ہلاک خواہد کرد آن سگان بیعقل در کوہ ہا رفتند و بر سر آنکوہہا دیوارہا مہیا کردند بغایت کلان و گفتند کہ ازین دیوارہا باد نگذرد روزے جمع شدہ بہ پیش **ہود** آمدند کہ باران نمی شود اگر شما پیغامبر ہستید باران از خدای خود بخواہید و ابر پیدا کنید **ہود** علیہ السلام گفت ابر چگونہ پیدا شود گفتند ابر سیاہ باشد در آنزمان بحکم باری تعالیٰ ابر سیاہ پیدا شد مقدار سر سوزن ازان باد بیرون آمد کہ ہمہ ایشان را بر ہم زد **آوردہ اند** کہ یک بدیگرے دست میگرفتند و می استادند و سنگ و چوب و خاک بالای ایشان می پاشید و در زیر سنگ میشدند و در زیر زمین دوم خلق خدای اند کہ قامت ایشان بمانند قامتِ گوسفندست و سرہاے ایشان بمانند سرِ آدمی ست **آوردہ اند** کہ از ہر حیوان یک نشانے در ایشان ہست حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را پرسیدند کہ آدمی زاد اند گفت نہ بلکہ در روز قیامت فانی شوند و الحال یکے ازیشان عاصی نشدہ است از ترس سنگہاے گرم دوزخ کہ در ارض چہارم است و آن سنگہا را اکبریہ نامند اگر یک ازان سنگہا گرم دوزخ کہ در زیر جہان آید ہمہ کوہ ہاے روی زمین چون موم بگداز ند و آب از روانش خود بایستد و در زمین پنجم ماران دوزخ اند و در زمین ششم گرزمان دوزخ اند بمقدار شتران کلان و در زمین ہفتم تخت شیطان ہست و شیطانزا گفتہ اند کہ یک اندام او نر ہست و یک اندام او مادہ چون یک اندام را بر دیگر اندام مے زند بہر زدنی اودہ نفر بزایند و تخت او را سجین نام اند و آن سجین سنگی ہست کہ برابر این دنیا ست و میان کاواک و بالای او سنگ دیگر بطرح سرپوش بر و نہادہ اند و ارواح رباخواران در انجا بند ست و این ہفت زمین بدست یک فرشتہ ست کہ آن فرشتہ ہفت بر ابر آسمان و زمین ست و پاے او در ہوا مانند بود

۱۷۱

Marfat.com

در بیان گاو که جهان را بر پشت او داشته اند

بفرمان حق از بهشت یک تخته آورده شد از یاقوت سرخ که هفت برابر آن فرشته
زمین و آسمان کلانی دارد و آن فرشته پائی برو نهاده و آن تخته بر پشت گاوے
ست از بهشت که کلانی او را خدا داند و چهار سر و هشت شاخ دارد و این تخته از
بند گردن او تا سروی نرسیده است **آورده اند** که روزے شیطان رفت
و بدو وسوسه کرد که چه بار را بر پشت خود گرفته انداز تا خلاص شوی چون عزم
کرد که اندازم پشه بحکم خدای تعالی آمد و در دماغ او در آمد و به نیش زد هفتاد
سال بیهوش افتاده بود چون بهوش آمد زود تر نگریست که مگر عالم خراب شده
باشد اما چون همه بر جاے بودند خطاب حضرت برو آمد که اینقدر املاک من بچه
چیز استاده اند که تو گمان فاسد بخود بردی که مگر املاک خدا را من گرفته ام پس
چون این فکر شیطان را بخود راه داده جزائی تو آنست که فردا روز قیامت براے
بندگان خود ترا ذبح کنم **آورده اند** که از ترس آنخطاب هیچ گاه چشم بر چشم نزده است
و آن گاو ریگ بر ریگ نمناک است و آنرا ثری گویند هفت برابر گاو کلانست و آن
ریگ بر پشت ماهی است و آن ماهی از آن ریگ خبر ندارد **چنین آورده اند**
که روزی مهتر عیسی علیه السلام گفت که یا رب آن ماهی را بمن بنمای حکم شد
که برو نزدیک کوه قاف آنجا غاری است که آب تمام جهان در آنجا جمع میشود و در
درون غار سنگی است برابر این دنیا و از آتش دوزخ چون سر سوزن بدو تاب میرسد
و این دریاهای دنیا همه بر آن سنگ میرسند و چنان تافته است که کسی بر تابه تافته
قطره آب اندازد بلکه زود تر از و خشک مے شوند و اگر این آب نبودی تمام عالم از
تاب آن سنگ میسوختی و چون مهتر عیسی بدانجا رسید ماهی دید که از تیر تیز تر مے
رفت و یک موی او سه روز میگذشت اما چون نگه کرد همه روزها یک چشم او نه
گذشته بود بعد از آن مهتر عیسی گفت که آمنا آن ماهی همین است از حضرت
عزت ندا شنید که لا بل این طور ماهیان هفتاد هزار ایشان یک لقمه آن ماهی خواهد
شد و آن ماهی در دریاست که آن دریا از آن ماهی خبر ندارد و آن دریا را پشه در بر

در بیان ماهی که چه مقدار کلان است

Marfat.com

گرفته است و در زیر آن پشه تاریکی است که انتهاء او خدا داند و در زیر آن تاریکی دریاست که ده هزار برابر این دنیاست که عرض و طول و عمق او برابر است و در زیر آن زمین است سفید رنگ که از کفدست هنوز همواره تر است و در روز قیامت همان زمین را بیارند تا این مخلوقات در وگنجد و در زیر آن زمین نیز دریاست که در زیر آن باز زمین ست و علی هذا القیاس هفت دریاست و هفت زمین آدم اندکه دران زمینها مخلوقات اند که حسابات آنها خدا داند که سوزن دران زمین نگنجد **وعبد الله انصاری** رضی الله عنه از حضرت علیه الصلوٰت والسلام پرسید که آدمی را دانند حضرت گفت از آفریدن آدم خبر ندارند **وایضاً** گفت که شیطان بایشان حرکت میکند گفت لا بلکه از خلقت شیطان خبر ندارند **الغرض** سال تمام بران مردمان دوازده روز میباشد یعنی سی روز این جهان یک روز آن مخلوقات میشود بحکمت الهی و در زیر آن زمینها دریائیست که ده هزار برابر این دنیاست وعرض وطول وعمق او برابر است و آن دریا را حمیم نام اند که از خون و ریم و زرد آب عاصیان است و سخت جوشیده است و ارواح خون کنندگان بناحق دران دریاست **آورده اند که** در روز قیامت نشانه هر طایفه جدا باشد اما چهار طایفه را نشانها برابر باشد اول زناکنندگان و اصیل فروشان و خمر خواران و کسیکه بمزدوری مزدور ناحق کند هژده روز راه چرم ایشان درشت باشد و در میان هر دو کتف ایشان چون مانند کشتی جاهائی ماران و گژدمان باشد و لبهای ایشان چون جبل احد کلان باشد و پیشانی چندان کلان شود که سه روزه راه اسپ تازی دوان دوان بران رود و سرهای رباخواران چون کوهها کلان شوند که طاقت ایستادن نداشته باشند بلکه بر سر خود بایستند و پایها بالا کنند و مانع زکوٰت را و کسی را که در تجارت مال خود را بکذب تلبیس کند شکمهای ایشان چون کوهها کلان باشد و پر از ماران و گژدمان **نقلست** که روزی یکی از اصحاب اشتر فروخت

Marfat.com

بسه صد درم چون این خبر بهشام که یکی از اصحاب بود رسید در عقب آن سودا
گرویدن گرفت چون رسید گفت اشتر را برای کشتن خریدی یا برای بار گفت
برای بار گفت برای بار نیست زیرا که سُم او سوراخ دارد چون آن رد مبیعه کرد که بر بایع
صد درم کم کرد بدو صد درم خرید صاحب شتر در پیش هشام رفت و شکایت کرد که
چرا صد درم مرا نقصان کردی هشام گفت که من خود را و شما را و اهل قریه را از عذاب
خدای خلاص گردانیدم زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است
که چون مبیعه عیب ناک باشد و صاحب مال آن عیب را به تاجر نه نماید و مطلع نه
کند عاصی شود و هر که اهل قریه بدان خبر باشند و خبر نکنند همه ایشان عاصی شوند
پس من متابعت حضرت کردم **الغرض** در روز قیامت برای این طائفه های
مذکور و برای کفار و برای جمله عاصیان و جانی که بی توبه مرده باشند پیاله ها از آن
دریا بیارند و چون در پیش آرند از سختی و گرمی آن زرد آب گوشت روی ایشان
بریزد و دران ساعت از برای عذاب آن گوشت باز بروید و چون فرو کشند
تمامی گوشت و پوست ایشان بریزند و باز بروید و بخلاف این بدبختان
در عرصات مر متقیان را و تائبان را و جمله صلاح کاران را پیاله های از بهشت بیارند
که از مشک خوشبوتر باشد و از برف سفیدتر و از مسکه نرم تر چون فرو کشند آن
پنجاه هزار چون یکساعت بر ایشان بگذرد و در زیر آن دریا زمینی است از برف
و ژاله و کلانی او را گفته اند که ده هزار سال کبوتر تیز رو بیکدم از طرف تا طرف
دیگر برسد که اگر آن زمین نبودی جمله املاک از گرمی دوزخ بسوختی و در زیر آن
سرپوش دوزخ است که طول و عرض و عمق آنخدا داند و در زیر آن هفت دوزخ
است که اول ایشان جحیم نام است و دوم جهنم و سیوم لظی چهارم سقر
و پنجم سعیر و ششم زمهریر و هفتم هاویه که همه دوزخیان بدان گرم می شوند و
در هاویه منافقان و برهمنان که کسیکه سوگند بخدا بکذب کند و رافضی و کسانیکه
دین حق را تبدیل دهنده باشد و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده های کبود اند که هر پرده

۱۷۴

در بیان دوزخها که هفت اند

Marfat.com

هفتاد هزار برابر این دنیاست و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده ها عمیق رنگ اند
علی هذا المقدار و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده های سرخ خالص اند علی هذا المقدار
و در زیر ایشان هفتاد هزار پرده های زرد اند علی هذا المقدار و در زیر ایشان هفتاد
هزار پرده های سیاه اند علی هذا المقدار و بعد ازان حضرت رسالت پناه فرمود که
جلال و جمال حق است که در حصر نه آید و نه در بیان آید و پلصراط را گفته اند که بر پشت
مارے است و آن مار دوزخ است و نام او یملیخا است و در تمام سال دو نفس میکشد
چون باد در بینی راست او رود گرمی باشد و تابستان میشود و چون از بینی چپ
رود سردی باشد و زمستان می شود و معلوم باد که آفتاب در نیمان بحکمت
الهی یکسان نمی تابد چنانکه آورده اند که بطرف شمال ولایتے است که نماز
عشا بر ایشان نمی باشد زیرا که چون بامداد اداکنند و ظهر و عصر و مغرب بانا
صبح صادق میدمد و نام آن ولایت سباست و مردمان آن ولایت نهایت
ظریف اند و بطرف یمن شهرے است که بلغان نام اند که در تمام سال چهل روز
بر ایشان نماز عشا نمی باشد زیرا که ظرف نماز وقت است پس بعدم وقت عدم
نماز لازم آید و بطرف مشرق ولایتی است که شش ماه در انجا شب مے باشد
و شش ماه روز که اصل همه دریاها از انجا راهی شده است و همه ولایت پر از برف
است حتی که آورده اند هر زنده سرے از حیوانات که در انجا رسد برف میشود
و در شش ماه تابستان چون آفتاب در میان آسمان میباشد بران ولایت روز
روز میباشد و برف میگداز د و دریاها کلان میشوند و شش ماه زمستان چون آفتاب
بر کنارهٔ آسمان رود بران ولایت شب باشد و برف مے بارد بدانکه حکم
نماز ساقط گردانیدن اوست از ذمه خواه به ادا خواه بقضا یعنی اگر در وقت آورده
شود ادا شود و اگر بعد از وقت آورده شود قضا شود پس مؤمن متقی را باید که
اوقات را نگهدارد و تا آنچه معلق بوقت نیستند در انشتاب تمام
باید کرد که هر نفس که برمے آید گویا که یک سنگ از دیوار عمر تو خراب گردد و هر شب

در بیان آنکه بر پشت دوخ است و شش ماه روز در انجا شب است

فا ۱۷۵

Marfat.com

و ہر شب کہ می آید میگوید کہ من فردای قیامت گواہ توام ہر چہ از عبادت میکنی بکن
و ہر روز نیز ہمچنان میگوید و ہر قدم کہ گرفتہ میشود گویا کہ بجانب قبر میروی چنانکہ
بزرگواری راگفتہ اند کہ درون خانہ قبرے راکاوین بود علی الصباح غسل میکردو زند
میپوشید و دران خواب میکرد و میگفت یارب امروز مہلتم دہ کہ توشۂ اینجا بیارم
تمامی روز و شب بعبادت اللہ صرف میکرد و میگفت ای بدن کاہلی مکن کہ
فردا ترا نخواہد ماند ہکذا در تمام عمر چنان میکرد **حکایت** بایزید بسطامی رح در
رسالۂ خود آوردہ است کہ بلبلی در باغ آشیان داشت و در ایام بہار عمر خود را بخوشی
وخورمی و ہذوق و شوق گل میگذرانید اتا چون باد خزان دست تظلم دراز کرد و
تمامی باغ را بے برگ و گل ساخت و آشیان از انجا خراب شد و در زیر آن درخت
خانہ مورچہ بود کہ در تمام ایام صیف توشہ در زمین جمع کردہ بود و در زمستان بفراغت
شد و از خانہ بیرون نمی آمد بلبل ناچار شدہ در پیش آن مورچہ رفت و سوال کرد کہ ای
یار قدیم مدت مدید در اینجا بہم گذرانیدہ ہم الحال چون کم خرچم چیزے بمن دہ
تا غذا کنم مورچہ گفت ای بلبل بیعقل بہ بہار غرہ نمیتوان شد زیرا کہ باد خزان در پیش
است و نمیگذرد و بہار بخرمی خود میگذرد باید کہ مومن چنان زیرکی کند کہ آن
مورچہ کردہ بود کہ خزان در پیش است ۱۲ **وایضاً حکایت** بہ ملایم این گفتہ اند
کہ غلام بخدمت خواجہ چست بود چون خواجہ را بر و رحم آمد او را آزاد کرد و پارۂ زر
بدو داد پس غلام راہ کعبۃ اللہ گرفت چون در کشتی در آمد بقدرت الٰہی کشتی شکست
و بر یک تختہ ماند و آن تختہ بر جزیرہ بیرون آمد چون چند روز در انجا ماند
بغایت گرسنگی و تشنگی کشیدہ ناگاہ دید از طرفے جمع سواران پیدا شدند و
او را لباس خوب پوشانیدند و طعام و شراب خورانیدندش و بر اسپ سوار
کردند و راہی ساختند پس در شہری رسیدند بغایتی آباوان و زیبا تخت نقش و
آراستہ و او را بر تخت نشاندند و چند ہزار لشکر بعدد و چوبداران و غلامان
پیش او استادند غلام بغایتی متحیر شد گاہی گفتی کہ مردہ ام و بدین در جہ

Marfat.com

رسیده ام وگاهی گفتی که خواب دیده ام فی الجمله ازیشان سوال کردکه اینچه
حالت است گفتند که شمارا بادشاه ساختیم وشما بیدارید ومرده نه اید ومعلوم شما
باد که خاصیت مایان چنان است که چون یک سال بگذرد در ولایت ما جائے
است که هرگز از تری آب نشان ندیده است ونه سایه ونه درخت دارد وبادشاه
خودرا برده درانجا اندازیم می میرد پس مایان قریب دریا میگردیم هرکه از بنی آدم
خواه مرد خواه زن مے یابیم اورا بادشاه میکنیم غلام گفت که مرا نیز خواهید انداخت
گفتند آرے گفت حکم من قبول مے کنید یا نه گفتند اگر گوئی تمام مردم خود را
الحال درآب اندازیم وخلاف امر شما نه کنیم غلام گفت بروید وآن جائے را بمن
بنمائید رفتند چون آنجائے را بغایتے صعب ناک دید غلام مرد حکیم بود فرمود
تا درانجا عمارتها وسراها وخانه ها راست کردند ودرختان ازینجائے مے بردند و
درانجا نهال مے کردند حتی که از خانه هائے ایشان غله میبرد ودرانخانه
هامے انداخت ایشان ببادشاهی او دلگیر شدند وآن موسم را نگاه مے
داشتند چون آنوقت شد غلام را برده درانجا ماندند وایشان برگشتند
چون آمدند دیدند که درین ولایت هیچ خوشی وخرمی نه مانده بود بلکه همه خراب
ویران بود باز ناچار شدند ونزدیک آن غلام رفتند ودرانجا اورا بادشاهی
قبول کردند ودرانجائے باشیدند پس بهمین مثال است کار دنیا وآخرت لقوله
علیه السلام الدنیا مزرعة الآخرة پس بدان ای عزیز که تقریب اسم
ویافتن نجات اخروی حاصل نشود مگر بجائے آوردن اوامر وباز ویاد نوافل
کما قال حدیث قدسی لا یزال العبد یتقرب الی بالنوافل ومعلوم باد
که بعد از ایمان افضلترین عبادتها نمازست لقوله علیه السلام الصلوة
معراج المومن من لا صلوة له لا معراج له پس افضلترین درمیان سائر
نوافل نوافل نمازست الحال سخن چند از نوافل نماز وروزه بیان کنم تا هر مومن
را فایده حاصل شود وباید که هر نماز نفل وروزه که بجائے آرد نیت

Marfat.com

نیت آن تکمیلا للفرایض کند واگر خیر وصدقه بدهد نیت نقصان زکوٰت کند تا مگر در فروض او نقص شده باشد باین درست شود ومعلوم باد که نماز نفل را بقیام ادا کردن دو چندان ثواب ست که در قعود ادا کند واگر نه مربع نیز روا ست وقرات خواندن در نوافل در همه رکعات فرض ست بعد ازین نوافل نماز و روزه واد عیات که اوراد فقیر ست واز کتب هائے رواسخ گرفته ست چون منبحة الانوار ومفتاح الجنان واوراد شیخ الشیوخ وجنت الفردوس وغیر ذلک من الاحادیث النبویة درین کتاب خواهد آورد آورده اند اول بعد از طلوع صبح صادق باید که بغیر وضو بکار دنیاوی مشغول نشود که گفته اند هر که بغیر وضو، بکار دنیاوی خود اشتغال نماید بعد از طلوع صبح صادق در روز قیامت همان کار اورا آتش دوزخ گرم کند وبدو نزدیک کند واورا بدان بسوزاند واز کلام دنیاوی نیز احتراز کند وسنت نماز فجر را باید که در خانه ادا کند واین دعا بخواند اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِیْ نُوْرًا فِیْ قَلْبِیْ وَنُوْرًا فِیْ صَدْرِیْ وَنُوْرًا فِیْ لِسَانِیْ وَنُوْرًا فِیْ رَاسِیْ وَنُوْرًا فِیْ مُخِّیْ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِیْ نُوْرًا یَا صَاحِبَ النُّوْرِ فَاغْفِرْلِیْ ذُنُوْبِیْ وَاَعْتِقْنِیْ مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ آورده اند که اوراد چشتیان این است که سورهٔ یا ایها المزمل بخواند ثواب بسیار است وهفت بار سورهٔ اذا جاء نصر الله بخواند ونظر بکوه ها کند آن کوه ها فردائے قیامت در پلهٔ نیکی او انداخته شوند ویازده کرت این بخواند یا جیب الفقراء یا انیس الغربا ویا معین الضعفا ویا دلیل المتحیرین یا حی یا قیوم یا حنان یا منان یا بدیع السموات والارض یا ذا الجلال والاکرام ثواب بسیار است ونیز اگر این دعاے مذکوره را بر پارهٔ خاک از قبر بدمد وبران قبر اندازد هیچ عذاب بران گور نه ماند اگرچه مستحق عذاب باشد وبیست کرت این بخواند یا قیوم فلا یفوت شیء من علمه ولا یؤده وخاصیت این اسم مذکور این است که بر هفت سنگ یگان

Marfat.com

بار بخواند و در آب اندازد فی الحال گم کردهٔ خویش بیابد و اگر بعد از صبح صادق بیست و پنج کرت بخواند ثواب بسیار است و چون بجانب مسجد رود برای ادای فرض فجر و در راه آیت الکرسی بخواند و سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهٖ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ صد بار بخواند و ایضاً صد کرت اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِیْمَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْاَلُهُ التَّوْبَةَ و هفتاد کرت وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوْهَا اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ بخواند حق تعالی فرزندان او را محتاج کسی نکند و صد بار یَا بَصِیْرُ بخواند و صد بار یَا سَمِیْعُ بخواند و چهل بار یَا عَزِیْزُ بخواند که حساب هیچ نعمت از و حق تعالی نخواهد و صد بار بخواند عزیز هر دو سرای گردد و چهل و یکبار یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ یَا حَنَّانُ یَا مَنَّانُ یَا بَدِیْعَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ اَنْ تُحْیِیَ قَلْبِیْ بِنُوْرِ مَعْرِفَتِكَ یَا اَللّٰهُ یَا اَللّٰهُ یَا اَللّٰهُ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ و پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است که خانه هاے خود را پر نور کنید یاران گفتند یا رسول اللہ علیہ السلام چگونه باشد گفت بدو چیز یکے سنت بامداد در خانه ادا کنید و فرض در مسجد و دیگر فرض عشا در مسجد و وتر در خانه آورده اند هر که وضو کرده بجانب مسجد راهی شود ثواب حج قبول را برابر هر قدم مے یابد و ثواب مهاجران مییابد و بعد از ادای فجر اگر امام باشد روی بجانب مشرق آرد و اگر مقتدی باشد روی بسمت قبله نشیند زیرا که پیغامبر صلی اللہ علیہ وسلم فرموده است هر که بعد از ادای فجر روی بقبله نشیند و اوراد و تسبیح و تهلیل مشغول شود تا بر آمدن آفتاب خدای تعالی ده کار بر و آسان کند اول در دنیا وام دار نگردد و در دل جمله مومنان و خلایق دوست گردد و تلخی جان کندن بر و آسان شود و سوال منکر و نکیر را نیکو جواب دهد و قبر او روضهٔ بهشت شود و از گرمابهٔ قیامت در سایهٔ عرش نجات یابد و نامهٔ اعمال او بدست راست او دهند و از پل صراط چون برق جهنده بگذرد و به نعیم بهشت بیحساب برساند و دیدار بیچون خود روزی گرداند و در فواید بکری و مفتاح الجنان و جنت الفردوس آورده است که هر که هفت کرت بعد از نماز فجر بگوید بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Marfat.com

لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ ہفت کار او بحق تعالیٰ درست میشود اول تاریکی گور بروی آسان شود و ماران وگژدمان بروی اثر نہ کنند در قبر و ہفت در از شرمندگی دوزخ بروے ببندند و حساب قیامت بروی آسان شود و کتاب اعمال او بدست راست دہند و بر پلصراط چون برق بگذرد و نیز دین دنیا محتاج کس نگردد و دست بردارد و این مناجات بخواند الٰہی ملکا بادشاہا این عاصی و جانی را با ہمہ مسلمانان با ایمان داری و با ایمان بری و از شرمندگی در خلق اولین و آخرین در زیر پناہ خود نگاہداری و بجماعت محمد علیہ السلام حاضر گردانی و غائب نہ گردانی و بدیدار ہیچون و بیچگون مشرف گردانی و از پل صراط بآسانی بگذرانی و بہشت خویش را کرامت گردانی و سکرات الموت و تلخی جان کندن و تاریکی گور و سوال منکر و نکیر آسان گردانی الٰہی ملکا بادشاہا در آن زمان کہ ملک الموت قصد جان ما کند و ابلیس لعین قصد ایمان ما کند ایمان ما را و پدر و مادر و ہمہ مسلمانان را از غارت مردود در زیر پناہ خود نگاہداری الٰہی از جواب خلاصیت دہ و دیدار بی منت دہ و شوق بشارت دہ و رضا با قلت و تنعم بی علت دہ غازیان را فتح و نصرت دہ و کافران را مغلوبی و ہلاکت دہ و حاجیان را سلامت دہ و علمان را علم و آخرت دہ و عاصیان را مغفرت دہ و زنان را شرم و عافیت دہ و رنجوران را صحت دہ و زندگان را سنت دہ و مردہ گان را آمرزش دہ و مغفرت دہ

ربنا لک الحمد یا الٰہ العالمین و یا خیر الناصرین برحمتک یا ارحم الراحمین

بعد ازین اگر کسی ورد و اوراد داشتہ باشد و اجازت از شیخ خود داشتہ باشد بکند زیرا کہ بے اجازت شیخ خود اگر کسے روزۂ نفل و نماز نفل ادا کند روا نباشد و ثواب نیابد و در تفسیر **ملا یعقوب کابلی** آوردہ است کہ روزے مریدان شیخ نجم الدین کبیری بحضور شیخ رسیدند شیخ گفت مرا و ما را کہ آب خوردن بیاریدید مگر باران تشنہ ماندند یکی از ایشان گفت کہ حضرتم من روزہ دارم شیخ گفت کہ بے اجازت مرشد روا نیست روزۂ نوافل را افطار کرد و از سلسلۂ چشتیان و سلسلۂ شطاری باین فقیر چند ورد و اوراد رسیدہ است

Marfat.com

بیان کنم اوّل سه کرّت اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْئَلُهُ التَّوْبَةَ بگوید وبعده سی وسه بار سبحان الله و سی وسه بار الحمد لله وسی سه بار الله اکبر وسی وسه بار لا اله الا الله بعده حلقه شده نشیند واسم الله بر زبان راند تا برآمدن آفتاب بعده سوره یٰس بخواند بعده سوره کافرون واخلاص ومعوذتین هر یک سه گان بار بخواند وسوره والفجر ولیال عشر بخواند واز سلسله کبرویه از سید علی همدانی مرشد محقق بخواجه اسحاق قتلانی واز وبسید السادات سید احمد نوربخش و از وبفرزند خود سید یوسف نورواز وبفرزند خود سید السادات شیخ المشایخ والاولیاء قطب الاقطاب فرد زمانه **سید علی** ترمذی قدس الله سره العزیز اجازت سلسله واوراد به سید علی همدانی رسیده بود واز و باین فقیر مصنف رساله رسیده است تا اگر کسی اجازت این سلسله یافته باشد بعد از فجر بدو مشغول شود واین اوراد از هزار وچهار صد مرشد گرفته است یعنی ورد یکی را جمع ساخته مجمل کرده است وامیر سید علی همدانی گفته است که چون این را جمع کردم بطواف مکه وزیارت قبر حضرت رسول رسول یافتم چون زیارتِ قبر کردم حضرت در خواب از چادر خود این ورد کشیده بمن داد چون بیدار شدم در دستم بود ودیگر روایت آورده است که لابل چون از ولایت خود برآمد بسبب آنکه آورده اند که امیر هرگز روی بمشرق نمی نشست بلکه همیشه روی بقبله می بود روزے خلیفه زمان اورا دعوت کرد دعوتش اجابت نه نمود خلیفه خود آمد وپیش او بنشست امیر روی از قبله گرداند خلیفه گفت هرگز روی از قبله نمیگردانید الحال چرا گفت از روی شما روی گشتاندم خلیفه گفت از ولایت من بدر شو امیر گفت بوقت ظهر خواهم بولایت تو ظهر[ع] نمود چون وقت ظهر شد بوقت پیش امیر راهی شد همدران رفت بزیارتِ قبرها بآدم صلوات الله رسید و در زیارتِ قبرها بآدم گفته اند که فی الحال خوبی وزشتی کسی پیدا مے شود زیرا

ع پشت ۱۲

Marfat.com

درانجا زمین شگاف می کنند و دست دران می نهند اگر مردی خوب باشد طلا بدست
او میرسد و اگر زشت باشد آهن بدست او میرسد چون امیر درانجا رسید در خواب شد
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید که این اوراد را از چادر خود
کشیده بدو داد و گفت ای فرزند هر که این را بخواند ثواب اولیا یابد و هر که باخلاص
تمام این را بشنود ثواب انبیا یابد اگر در هر لفظ او نظر کند عبرت گیرد چون امام بیدار شد
در دست یافت و از انطرف بکشمیر رسید و مدت مدید در کشمیر بود و از انجا با جمع اصحاب
راهی شد و در ولایت پشت رسید مدتی چند درانجا متمکن بود که دران ولایت برحمت
حق از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود چون اینخبر بولایت ماوراء النهر رسید
مریدان انجائی او آمدند و او را کشیدند میخواستند که برند میان مردم این ولایت و آن
لشکر نزاع شد آن لشکریان ظفر یافتند بعده امام در خواب نمودش که اندرون
من درینجا دفن کنید و قالب من درانولایت برید همچنان کردند چون روز دیگر دیدند
هیچ زخم و شق برو نبود چون بولایت بلخ رسیدند مریدان بلخی او را نزاع کردند باز آن
لشکر ظفر یافتند امام در خواب نمودش که مرا درهمین جا دفن کنید دفن کردند چون
روز شد دیدند که بر سر تابوت نهاده بود و از انجا بولایت خود بردندش **معلوم**
باد که تسبیحات بانگشتان حساب کردن افضل است و آن نیست که بتمام انگشتان
حساب کند که آن رسم یهودان است و تسبیحات پیغمبر ما آنست که بسه انگشت میکند
و بدو انگشت حساب نمیکند یعنی بخنصر و بنصر و وسطی میکند و بانگشت شهادت
و ابهام حساب نمیکند و آن چنانست که اول خنصر در کف دست کج کند و بنهد بعده
بنصر بنهد بعده وسطی بنهد باز اول خنصر بردارد و باز بنصر بردارد و باز بنصر بنهد
و وسطی بردارد باز بنصر و خنصر بنهد و بردارد و هفت می شود باز بنصر بنهد خنصر
بردارد باز وسطی بنهد باز خنصر بنهد تا ده شود و این هنگام انگشت سبابه
بر ابهام نهد یعنی بر سر ابهام نهد که این موضع ده است و چون علی هذا الحساب
ده دیگر زیاده شود سبابه را بر بن ناخن ابهام نهد تا بیست شود چون ده

در بیان تسبیح بانگشتان ثلثه

Marfat.com

دیگر زیاده شود سر انگشت ابهام در اول بند انگشت سبابه نهد تا سی شود و باز
وه دیگر بر بند دویم نهد تا چهل شود بعده سر انگشت ابهام در بند انگشت خنصر
نهد تا پنجاه شود بعده باطن راس سبابه بر ظاهر راس ابهام نهد تا شصت
شود بعده سر انگشت ابهام را بر بن سبابه نهد تا هفتاد شود بعده باز سر سبابه
در بن ناخن ابهام نهد که اول در حساب بیست بود الحال هشتاد شود بعده
سبابه را در اول بند ابهام نهد تا نود شود بعده سر سبابه در بن ابهام نهد تا صد
شود علی هذا المثال با نگشت مثله نزدیک نهادن غیر برداشتن ایشان امتا
در اول برداشتن رفع خنصر چهار و رفع بنصر پنج میشود و این در حساب است و در سائر
کرات نیست مگر باز حساب را دیگر شروع کند و همچنان هر کرت وه حساب کند و
بگرداند تا وه در وه صد شود و این تسبیحات بچیزی که از چوب کردن وغیره گرفته
باشد و در ایام رسول الله علیه الصلوات والسلام نبود و نیز نزد امام شافعی روا نیست و
اما نزدیک علمار واست که این را بدعت حسنه گویند آورده اند که جنید بغدادی رح
از دست خود نمی انداخت یکی از صاحبدلان پرسیدش که ظاهر را باید انداخت و بر
باطن باید مشغول شد گفت من از برکت این ظاهر به باطن رسیدم از ینجهت دوست
دارمش بعد از ادای با مداد وه گان یا رزاق بخواند و بطرف مشرق بدمد و
آورده اند که حق تعالی از انجهت رزق و بهندش که او را از وهیچ خبر نباشد و دست
راست در سینه نهد و هفتاد بار العلیم الذی یعلم السر والاخفی بگوید هر چه
بشنود یادش شود و صد کرت اسم یا قائم دست راست بر سینه نهاده بخواند
هر چند کند ذهین باشد سینه اش روشن گردد و بعده مسبعات عشر
بخواند کما سنذکره انشاء الله تعالی الادعیات صد بار لا الٰہ الا اللہ
الملک الحق المبین بخواند بعده صد بار اللھم صل علی محمد وعلی آل محمد وبارک
وسلم علیه و بعده صد بار سورهٔ اخلاص بخواند بعده صد بار عالم
الغیب والشهادة بخواند باطن او چنان منور شود که هر چه بشنود یادش

Marfat.com

یادش آید و هفتاد بار لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و پنجاه بار
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی کُلِّ حَالٍ حساب جمله نعمتها بر و آسان شود و صد بار یَا رَحْمٰنُ
و صد بار یَا رَحِیْمُ بخواند و شک و حسد و کینه از دل او برود و با هیچکس عداوتش
نماند و صد بار یَا وَارِثُ بخواند و صد بار یَا وَهَّابُ و صد بار اسم البارئُ
اگر بخواند آورده اند که هفت روز بیشتر او را در قبر نماند و بقالب همراه در آسمان
برند باید که عقب هر نماز بخواند و بعدهٔ سلسله سهروردی که باین فقیر رسیده است
سه هزار بار اسم اَللّٰهُ بخواند و اگر در عقب هر نماز سه هزار کرت اسم اَللّٰهُ بخواند
تا پانزده هزار شود او را آسمانیان ذاکر اکبر گویند و بعدهٔ بعد از برآمدن آفتاب نماز
اشراق کند دو رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه پنج کرت اخلاص بخواند بعدهٔ
شکر روز بر همین تقریر بعدهٔ دو رکعت نماز شکر الله بر همین تقریر ادا کند یعنی بیکبار
فاتحه پنج کرت اخلاص بعدهٔ دو رکعت نماز استخاره ادا کند در رکعت اوّل
بعد از فاتحه یگان بار سورهٔ کافرون بخواند دویم بعد از فاتحه سه کرت اخلاص
بخواند و دعا اوراد و ادعیات خواهم بیان کرد انشاء الله تعالی بعده دو رکعت
نماز استنجا به بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه سه کرت اخلاص **در عوارف
المعارف** آورده است که در یک رکعت اوّل این نماز سورهٔ واقعه تمام
کند و در رکعت دوم سورهٔ سبح اسم ربک الاعلی الذی ادا کند بعده دو رکعت
حقوق والدین ادا کند **آورده اند** که هر چند که پدر و مادر را رنجانیده
باشد خوشنود شوند و هر چند گنه گار باشد آمرزیده شود در رکعت اول بعد
از فاتحه یگان بار سورهٔ آیة الکرسی بخواند و سه گان اخلاص و در رکعت ثانی
علی هذا القیاس و هفت کرت این دعا اَللّٰهُمَّ یَا لَطِیْفُ اُلْطُفْ بِیْ وَبِوَالِدَیَّ
بِلُطْفِكَ الْخَفِیِّ کَمَا تُحِبُّ وَتَرْضٰی بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ ط **نکته**
در سبب نزول این دعا گفته اند که روزے خطاب و عتاب حضرت عزت
بر موسی علیه السلام شد که ای موسی در حضرت من سخنان دلاور نمیتوان گفت

۱۸۴

ای بلندی خدایا ای مهربانا مهربانی کنید بر مادر و پدر ما بسبب لطف تو که پنهان است

که من قهار و جبارم مهتر موسی پیغمبر گفت یارب من کلیم شما باشم مرا هم ترسی هست
در درگاهِ شما خطاب حضرت عزت شد که ای موسیٰ مانند شما کلیم را چندان ترس است
که کسی در شب تاریک رود و اسباب جنگ نداشته باشد و همراه هم نداشته باشد
و هفتاد جائی که شیران آدمی خوار راه او گرفته باشند حال او چگونه باشد
مهتر موسیٰ سوال کرد که یارب مانند من کلیم را جان کندن چگونه باشد خطاب
شد که ای موسی مانند شما کلیم را چنان بود که کسی گوسفند زنده را از پوست بکشد
و باز برویاند و باز بکشد همچنین ما هفت کرت بروید و بکشد مهتر موسیٰ از هول
آن خطاب چندان گریست که سینهٔ مبارکش گویا که ترقیدن گرفت و بعد
ازان خطاب حضرت عزت رسید که ای موسیٰ هر که این دعای مذکور بخواند جان
کندن او چنان آسان کنم که چون کودک پستان مادر در دهن گرفته باشد
و در خواب رود بعد ازان پانصد کرت یَا ظَاهِرُ بخواند و صد کرت یَا بَاطِنُ
بعدهٔ چهار رکعت نماز بگذارد که ثواب او از حد و عد بیرون است در رکعت اول بعد
از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص هفت بار باز در دوم بعد از فاتحه والشمس و
ضحیها یک بار و چون از قعدهٔ اولیٰ برخیزد در ثالث و رابع بعد از فاتحه یکان یکان با
آیة الکرسی بخواند و سه کرت اخلاص بعده نماز هفته بگذارد و اگر روز یک شنبه باشد
چهار رکعت بیک سلام در رکعت اول بعد از فاتحه آمن الرسول تا آخر یک بار
بخواند بعده صد بار این تسبیح بخواند لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَزِیْزُ الْجَلِیْلُ + یَا عَزِیْزُ
یَا جَلِیْلُ و در روز دوشنبه دو رکعت اخلاص و معوذتین سه گان بار
بعد از سلام این تسبیح بگوید صد بار اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدِنِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِّ و در روز
سه شنبه دو رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اذا جاء نصر الله سه گان بار و
بعد از سلام هفت بار سورهٔ فاتحه خواند و باز دو رکعت و در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام صد بار لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ خَالِصًا مُخْلِصًا
و در روز چهار شنبه دوازده رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین

معلوم باد که نمازهای هر شب در صفحه ۱۹۵ واقع است باید دید

Marfat.com

سه گان بار و بعد از سلام صد بار لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ خَالِقُ کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ و در روز پنجشنبه دو رکعت بعد از فاتحه کافرون پنجگان بار و اخلاص ده گان بار و صد بار بعد از سلام این تسبیح بخواند سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و در روز جمعه اوّل نماز اعرابی ادا کند و آنچنان بود که روزی حضرت رسالت پناه صلی اللّٰه علیه وسلم فرمود هر که پنج جمعه بمسجد جامع حاضر نه شود کافر گردد اعرابی در امنیان حاضر بود گفت یا رسول اللّٰه فقیر بغایتی دور ست از مسجد پیغمبر خدا فرمودش هر که بعد از اشراق روز جمعه این نماز بگذارد اول دو رکعت در رکعت اول بعد از فاتحه سوره فلق یکبار و در دوم بعد از فاتحه سوره ناس یکبار و بعد از سلام هفت بار سوره فاتحه بخواند بعده هشت رکعت بدو سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اذا جاء یکبار و اخلاص بیست و پنجبار بعد از سلام هفتاد بار لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ پس حضرت علیه السلام فرمود که گذارند این نماز نمیرد تا جای خود در بهشت نه بیند و یابد بمقدار ثواب مقتدیان و امامان که نماز جمعه ادا میکنند او را اعطا کرده شود

آورده اند که چون ثواب این نماز حضرت رسالت پناه علیه الصلوٰة والسلام بیحد و عد فرمود جمله صحابه چنان خوشحال گشتند که شتران و گوسفندان و متاع دنیاوی که داشته بودند اکثر بآن اعرابی دادند که از سوال شما مایان را نعمتی عظیم بدست آمد و خبر شدیم و بعد ازین نماز چهار رکعت **حفظ ایمان** است یک سلام ادا کند و در هر رکعت بعد از فاتحه یازده بار اخلاص بخواند و بعد از سلام صد بار لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ الخ بخواند هیچ گناه زوال ایمان نشود و بعده چهار رکعت خوشنودی خصمان در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص یازده بار و در دوم قل یا ایها الکافرون سه بار و اخلاص یازده بار و در سیوم بعد از فاتحه الهٰکم التکاثر سه بار و اخلاص پانزده بار و در چهارم بعد از فاتحه آیة الکرسی سه بار و اخلاص بیست و پنجبار بعد از سلام لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّیْ کُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِیْنَ

ترجمہ: هیچ معبود نیست مگر تو پاکی ازان که در چیزے عاجز شوی بدرستیکه منم من از ستمگاران بر نفس خود

این آیت در پارۂ هفدهم در رکوع دوازدهم واقع است ۱۲

Marfat.com

جملہ خصمان و وام داران او را خدائے تعالےٰ خوشنود گرداند و در رکعت دیگر بگذارد در ہر رکعت بعد از فاتحہ سورۂ والناس بیست و پنجبار بخواند دیدار بیچون و بیچگون حق تعالیٰ روزی او کند و بعد از سلام ہفتاد کرت این تسبیح بخواند لَاحَوْلَ وَلَاقُوَّةَ تا آخر و در روز شنبہ دو رکعت نماز بگذارد در ہر رکعت بعد از فاتحہ سورۂ کافرون یکبار و اخلاص سہ بار و بعد از سلام سہ بار لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ الْمَلِکُ الْحَقُّ الْمُبِیْنُ۔ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ و بعد زین نمازہا ہفتہ نماز ضحیٰ ادا کند کہ اندک او دو رکعت ہست و در ہر رکعتی بعد از فاتحہ اخلاص چہار کرت بخواند **و آوردہ اند** کہ اگر در چہار رکعت اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یکبار و اخلاص سہ بار بخواند و در رکعت دوم بعد از فاتحہ الم نشرح یکبار و بعد از فاتحہ والشمس وضحٰہا یکبار و در دوم بعد از فاتحہ واللیل اذا یغشیٰ یکبار و در سیوم بعد از فاتحہ والضحیٰ یکبار و در چہارم بعد از فاتحہ الم نشرح یکبار پیغمبر فرموده ہست کہ ہرگز او را و فرزندان و عیال او را حق تعالیٰ محتاج کس نکند و معلوم باد کہ اگر کسی در سفر باشد دو رکعت ازین ضحیٰ لازم ہست کہ ادا کند و ترک نکند زیرا کہ **آوردہ اند** کہ چون صاحب این وظیفہ ترک کند بماند شتر بچہ در عقب او و فریاد می کند و حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود مر موسیٰ اشعری را کہ اگر تبامہ نمیتوانی باری چہار رکعت نماز را ادا باید کرد در رکعت اول قل یٰاَیُّہَا الْکٰفِرُوْنَ یکبار و در رکعت دوم اخلاص یکبار و در رکعت سیوم فلق یکبار و در رکعت چہارم والناس یکبار و بعد از سلام این سورتہا مذکورہ بخواند تا خلاف جہودان کردہ باشد زیرا کہ ایشان نماز ضحیٰ را روا نمیدارند و بعد از سلام سر بر زمین نہد و ہفت کرت یا وہاب بگوید و مناجات بدرگاہ حق تعالیٰ کند و بخواہد آنچہ میخواہد و تسبیحات بعد او صد بار اَللّٰھُمَّ اغْفِرْلِیْ وَارْحَمْنِیْ وَعَافِنِیْ وَتُبْ عَلَیَّ اِنَّکَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِیْمُ بعدہ صد بار بگوید یَا حَامِدُ یَا فَاطِرُ یَا عَلِیُّ یَا مُحْسِنُ یَا اِحْسَانُ

۱۸۷

Marfat.com

[illegible]

ہر چہ بشنود فراموش نہ کند و قوت حافظہ بیکران حاصل شود ہر کہ ہر روز چہل و یکبار
ارایتہ الذی بخواند سرخروی ہر دو جہان گردد و اورا و فرزندان اورا حق تعالے
محتاج کسی نکند و اگر از برای حاجت دو جہانی چہل و یکبار یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ اَنْ تَقْضِیَ
حَاجَتِیْ وَاَغْنِنِیْ عَنْ مَّنْ سِوَاکَ بخواند برآورده خیر گردد و بعد زین طالب حق
را باید کہ ہمیشہ در پاس انفاس خود باشد تا اگر یک زمان از حق غافل شد نامہ
وفات او در تمام ملکوت غیر جن و انس پراگندہ شود کہ فلان طالب وفات
یافت چنانکہ آوردہ اند کہ روزی دو جوانان ہمدل قصد زیارت امام
حسن نوری کردند یکی ازان دو کس عالم بود بجمیع السنۂ حیوانات چون ایشان
نزدیک شہر او رسیدند دو گربہ بہم سخن مے کردند کہ امروز امام حسن نوری رح
در عالم نماند یکی از آن جوانان کہ بجمیع السنہ عالم بود دیگرے را خبر کرد کہ واقعہ
چنین است ہر دو متحیر شدند بعد زان گفتند کہ زیارت قبرش بکنیم چون بہ نزدیک
خانہ امام رسیدند امام زنده از خانہ برآمد تا کہ ہر دو نیک متحیر شدند امام پرسید
کہ حیرانی چراست گفتند کہ واقعہ چنین است امام فریاد برآورد و گفت کہ پیغمبر فرمودہ است
کُلُّ نَفْسٍ اِذَا خَرَجَ بِغَیْرِ ذِکْرِ اللّٰہِ فَھُوَ مَیِّتٌ من امروز ساعتی غافل بودم تا آوازہ
وفات من در تمام ملکوت پراگندہ شد و راہ صحرا در پیش گرفت چون در بیابان
رسید بغایتی تشنہ شد بر سر چاہی رسید گفت اگر رسن و دلو بودی آب میکشیدم
اندرین بود کہ آہوان رسیدند امام از سر چاہ دور شد کہ تا آہوان چہ کنند چون
آہوان بکنارۂ چاہ رسیدند آب چاہ بیکبارگی بالا شد ہمہ ایشان آب سیر
خوردند بعد زان چون امام رسید کہ آب خورد آب بیکبارگی فرو رفت امام
گفت یارب بہ آہوان آب میدہی و بہ بندہ صادق خود نمیدہی ہاتفے آواز
داد کہ تو امید بدلو و رسن کردۂ و ایشان امید بمن کردہ بودند از ہول
آنخطاب امام را تشنگی فراموش شد و سر در بیابان نہاد جوان را دید و آنجوان
چون بہ نزدیکش رسید گفت السلام علیکم یا حسن نوری امام بعد از جواب

مردہ است زندہ نیست ۱۲ رَبِّ اغْفِرْ لِیْ وَلِوَالِدَیَّ بِحُرْمَۃِ النَّبِیِّ وَاٰلِہِ الْاَمْجَادِ

بی پروا گردانید مرا از غیر تو ۱۲

۱۸۸

ہر دم و نفس کہ بیرون شد از بدن و صورت آدمی خالی از یاد خدای تعالی پس آنکس

Marfat.com

گفت چه دانی که من حسن نامم و نام پدر من نوری است گفت آنها که خود را به
تصرف حق سپرده اند از همه چیزهاے خبر اند و نه چون تو که توکل بدلو و رسن کرده
بعد ازان آنجوان گفت که طریق ملازمت ما و شما میدانی که غرض چیست گفت لا
گفت من خواهم مرد و مرا دفن باید کرد گفت از غیب نمیتوان گفت جوان طهارة
کرد و سر بر زمین نهاد و وفات شد چون او را دفن کرد و بسر قبرش نشست و
دعا خواندن گرفت جوان خنده کرد امام گفت زنده کسی در گور نشود و مرده
آواز نکند جوان گفت که ای امام نه شنیده که اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰهِ لَا یَمُوْتُوْنَ وَلٰکِنْ
یَنْقُلُوْنَ مِنْ دَارٍ اِلٰی دَارٍ و هر که هر روز صد بار یَا قَهَّارُ گوید دل او از محبت
دنیا سرد شود و هر که در وقت نیمشب و نیم روز صد بار یَا رَافِعُ گوید درجه
او بلند شود باید که بعد از زوال وضو سازد و دو رکعت تحیت وضو ادا کند و
چهار رکعت نماز زوال ادا سازد در هر رکعتی بعد از فاتحه پنجاه بار اخلاص و اگر نه
تواند ده بار اخلاص والا سه بار اخلاص بجاے آرد و صد بار یَا مَالِکُ گوید
و در مسجد رود و بنشیند و برخیزد تحیت مسجد ادا کند کما ذکرناه فی فصل الایمان و بعد
زین چهار رکعت سنت ظهر ادا کند در رکعت اول بعد از فاتحه سورة الکافرون
بخواند و دوم رکعت بعد از فاتحه اخلاص و در سیوم بعد از فاتحه فلق و در چهارم بعد
از فاتحه سورة والناس و بعد از سلام صد کرت بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِیْمَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْاَلُهُ التَّوْبَةَ آورده اند
که اسباب دنیاوی چنان بدو توجه نمایند که اگر او گریزد خلاص نشود باید
که میان سنت و فرض ظهر و بامداد سخن نگوید که ناقض سنت نباشد و
بیک سخن و بدو سخن و بیک لقمه و بدو لقمه و بیک دو شرب نشکند و در
ثلثه و زیاده بشکند و بعد ازان از ادای فریضه دو رکعت سنت ادا کند
آورده اند هر که بعد از ادای فریضه سه کرت کلمه طیبه گوید ثواب بسیار
ست و امیر المومنین عمر رضی الله عنه را پرسیدند که یا امیر چه ثواب باشد گفت

۱۸۹

بیان اسناد یا قهار ۱۲
بیان اسناد یا رافع ۱۲
بدرستی که اولیای خدای تعالی نمی میرند بلکه رحلت می کنند از دار فنا بدار بقا ۱۲
معنی این دعا گذشته است ۱۲
بیان نفل ۴ رکعت که برای معاش دنیاوی مجرب است ۱۲
بیان کلمه طیبه که بعد از نماز فریضه خواند

Marfat.com

هر که یک کرت گوید جان کندن او چون جان کندن دوستان حق باشد و اگر دو کرت بخواند بمانند جان کندن خلیلان باشد اگر سه کرت بخواند هر فکر ماسوی الله که بر خاطر او گذشته باشد آنرا عفو فرماید و مهتر عزرائیل را بچشم نه بیند و خواندن آیة الکرسی بعد از ادای فریضه نیز همین حکم دارد و دست بردارد رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَّفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ و باید که در حالت دعا دست برابر روی خود بالا تر نگیرد که مگر عوام الناس ظن برند که خدای تعالیٰ بالاست باید که برابر سینه بردارد و بر زانو نیز نهند که شیطان پای خود را بر آن دست او نهد و از رحمت حق محروم گردد و معلوم باد که در میان فرض ظهر و سنتش و خفتن و سنتش دعا کردن واجب است لِقَوْلِهٖ تَعَالٰی فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰی رَبِّكَ فَارْغَبْ و آنچه بعضی گفته اند که میان فرض و سنت دعا نمیتوان کردن فاما آن قول صحیح نیست و دو رکعت سنت اخیره را باید که در رکعت اول بعد از فاتحه به فلق تمام کند و دوم سش را به والناس ادا کند و چون از ادائی فریضه خلاص شود باید که از انجا یکسو شود و سنت و نوافل ادا کند و آورده اند که دو چیز اشد مکروهات نماز هست یکی آنکه در نماز با مداد چون امام استاده باشد و در صف یکی ادائی سنت کند و دیگر آنکه چون امام از نماز فارغ شود و نوافل را در انجا ادا کند و چون یکسو شود اولا لازم هست که از انجا یکسو شود و نوافل ادا کند و چون فارغ شود اول دو رکعت نماز حفظ ایمان بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی یک بار و اخلاص سه بار و بعد زین دو رکعتی دیگر ست که آنرا نیز حفظ ایمان گویند در رکعت اول بعد از فاتحه بخواند اِنَّ رَبَّكُمُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ تا قَرِیْبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِیْنَ بخواند و در رکعت دوم اِنَّ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ تا بِعِبَادَةِ رَبِّهٖ اَحَدًا بخواند و بعد از سلام سر بر زمین نهد و سه کرت یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِیْثُ اَللّٰهُمَّ ثَبِّتْنِیْ عَلَی الْاِیْمَانِ ایمان او از غارت کردن شیطان مردود و حفظ و امان حق

Marfat.com

باشد و بعد ازین دو رکعت دیگر بگذارد و در هر رکعتی بعد از فاتحه اخلاص ده بار و بعد ازین ده رکعت نماز خضر بگذارد و این را نماز وصال نیز گویند یعنی هر که بجا آرد او را وصال حق روزی کناند و مهتر خضر علیه السلام را مشاهده کند در هر رکعت بعد از فاتحه هر چه از قرآن بخواند امّا افضل آنست که از سورهٔ فیل تا آخر قرآن در هر رکعت یگان سوره بخواند و بعد از سلام دست بردارد و دعا بدرقهٔ ایمان بخواند این است لَبَّیْكَ لَبَّیْكَ لَبَّیْكَ اَللّٰهُمَّ لَا شَرِیْكَ لَكَ لَبَّیْكَ اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَكَ لَا شَرِیْكَ لَكَ وَاَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَیْكَ بِاَنِّیْ اَشْهَدُ اَنَّكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ وَحْدَكَ لَا شَرِیْكَ لَكَ وَاَسْتَغْفِرُكَ وَاَتُوْبُ اِلَیْكَ وَاَشْهَدُ اَنَّكَ لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُوْلَدْ وَلَمْ یَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ اِنَّكَ اَنْتَ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرّٰحِمِیْنَ و بعد ازین تسبیحات نماز پیشین خواندن گیرد آورده اند که حضرت بی بی فاطمه رض در خانهٔ خود دست باآسیا نهاده بود و بدان غلّه خوردنی بدست خود آرد میکرد از کثرت استعمال دستهای او آبله شده بود ند زیرا که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلّم کار را منا صفه کرده بود میان ایشان آنچه تعلّق باندرون خانه داشتی بی بی زهرا بجا آوردی و آنچه بیرون خانه بودی آن امر تضی علی کرم الله وجهه بجا آوردی روزی بخدمت حضرت رسالت حاضر شد و چگونگی حال خود را نمود حضرت فرمود که من وردی را بشما آموزم که از خزائن دارین بهتر باشد بی بی طلب شد گفت اول اینکه بعد هر پنج وقت نماز سی و سه بار سبحان الله و سی و سه بار الحمد لله و سی و سه بار الله اکبر و یک بار لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَكَ لَا شَرِیْكَ لَهُ اَلْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ یُحْیِیْ وَیُمِیْتُ وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ما این را بگوئی تا هر که ورد کند اگر گناه او بعدد نجوم سماوات و ریگ بیابان و برگ درختان باشد آمرزیده شود و دعا را خیره گفته اند که اگر در بامداد ان و شبانگاه ده کرت بگوید برابر ثواب و ثواب کسی نباشد مگر آن کسی که او نیز گفته باشد و بعد ازین صد کرت صمد گوید و صد کرت اخلاص و صد کرت یا عالم الغیب و الشهاده و صد کرت یا رحمٰن و صد کرت یا رحیم و صد کرت یا باری و اینها را عقب هر نماز بگوید یگان کرده

فصل در بیان وظیفهٔ فرموده حضرت مرتضی بی فاطمه

Marfat.com

انا فتحنا بخواند و یگان کرت سورهٔ نوح را بخواند و هر که بعد از نماز ظهر سه کرت این دعا بخواند الحمد لله قبل کل احد الحمد لله بعد کل احد الحمد لله علی کل حال ثواب مهتر ابراهیم و مهتر اسماعیل و مهتر اسحاق صلوات الله علیهم بیابد و بعد ازین پاس انفاس کند آورده اند که در تحت معنی هر کلمه از نماز و تسبیحات لفظ الله را اراده داشته باشد تا خفتن و بعد از خفتن تا صبح صادق در تحت معنی هر کلمه آهی آهی اراده دارد تا ده کرة گفته شود آورده اند هر که ده هزار کرت آهی آهی گوید کشف او را حاصل شود و چون وقت نماز دیگر در آید باید که اول چهار رکعت نماز سنت عصر بگذارد در رکعت اول بعد از فاتحه سورهٔ والعصر چهار کرت و در رکعت دوم سه کرت و در سوم دو کرت و در چهارم یک کرت و هر که نماز سنت عصر را بجا آرد به هیچ گناه زوال ایمان او نشود و در روز عرصات که پنجاه هزار سال می باشد و بغیر از سایهٔ عرش سایهٔ دیگر نماند او را در تحت سایهٔ عرش دارند و اگر چهار رکعت نتواند دو رکعت بخواند و هر چه خواهد بخواند و بعد از ادای فریضه سورهٔ عم یتساءلون بخواند اگر یک کرت بخواند سوال منکر و نکیر بر و آسان شود و اگر پنج کرت بخواند محبت خدا روزیش گردد و سورهٔ والنازعات نیز بخواند که او را در زیر سایهٔ عرش دارند و تسبیحات مذکور بعد ازین بخواند و بعد از آن صد کرت بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْاَلُهُ التَّوْبَةَ ط و بعد از عصر تا غروب کلام دنیاوی نکند و بذکر و فکر مشغول شود هر حاجتی که داشته باشد بر آورده شود و این را صبح عاشقان گویند **خاصیت** بعد از عصر روز جمعه رو بقبله تا غروب آفتاب بنشیند و این اسما را تکرار کند یَا اَللّٰهُ یَا رَحْمٰنُ یَا رَحِیْمُ و سخن نگوید البته حاجت او بر آورده خیر گردد **آورده اند** که روزی جمعی اصحاب در پیش حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنه شدند و پرسیدند از آنچه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده است که در جمعه یکساعت است اگر کسی آنرا بیابد ثواب روز جمعه و شب جمعه در آن ساعت است پس یافته باشد امیر المومنین گفت که بی بی فاطمه زهرای رض یافته است چون اصحاب در پیش بی بی شدند بی بی گفت که حضرت ایشان دو کرت یافته بودند و من

بر توفیق توبه ۱۲ رب اغفرلی ولوالدی ولسائر المسلمین آمین

Marfat.com

یک کرت پردهٔ ایشان نگاه داشتم و ایشان پردهٔ من دریدند و آن ساعت
میان عصر و غروب است و نیز پیغمبر علیه الصلوٰت والسلام فرموده است هر که بعد از هر نماز
سه کرت بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ تا آخر آمرزیده شود همه گناه او و قبولیت
نماز او چون قبولیت نماز من باشد و چون فریضهٔ نماز شام ادا کند و سنتش را به تمام
رساند در رکعت اولش را بسورهٔ کافرون بعد از فاتحه در دوم اخلاص باید که پیوسته
بدین سنت اقدام نماید بعدهٔ نماز اوابین بگذارد که اکثر او بیست رکعات است بیک فاتحه
و یک اخلاص و اقل او شش رکعات است در هر رکعت بعد از فاتحه سه کرت اخلاص و اوابین
نام دروازهٔ بهشت است تا هر که این نماز را ادا کند بران در درآید و آن در باز شود تا مصلیان
این نماز در پیش شوند و بعد ازین دو رکعت نماز نور بخواند بعد از فاتحه شش آیت از
سورهٔ انعام بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه بخواند اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ تا ما کانوا به یستهزؤن و در رکعت دوم بعد از فاتحه این آیت بخواند
اَلَمْ یَرَوْا کَمْ اَهْلَکْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ اِلٰی فَاَخَذْنٰهُمْ بِالَّذِیْنَ سَخِرُوْا مِنْهُمْ مَا کَانُوْا بِهٖ یَسْتَهْزِؤُنَ
پیغمبر فرموده است که گذارندهٔ این نماز شفاعت من بیابد اگرچه قاتل اولاد من
باشد آوردهٔ اند که یزید بدبخت همین تفکر بخود برد که اولاد او را بکشم و من
نماز را ادا کنم چون از نماز شام فارغ میشد خداوند تبارک و تعالیٰ از شومیت
آن تفکر در سر بر و مسلط میکرد تا نماز شام میگذشت و بعد ازین دو رکعت نماز
بروج بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه سورهٔ وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْبُرُوْجِ بخواند و در
دوئمی سورهٔ الطَّارِقِ بخواند این را نیز نماز نور گویند و مصلّی این را ثواب مذکور
باشد و نیز دو رکعت نماز نوزده در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص ۱۵ پانزده کرت بخواند
آوردهٔ اند که چون مصلّی این نماز محشر برانگیخته شود در روی او چون ماه شب
چهاردهم تابان باشد و خلق اولین و آخرین در نظارهٔ او شوند و همه پندارند
ولی الله هست و یا شهید است و یا نبی است و از همه در گذرد و در زیر سایهٔ عرش
ایستد و بواسطه کلام حق شنود که این دوست من ست زیرا که مصلّی فلان

همه ستایش مر خدای را است و مرجع همه ثنا ها حضرت کبریاست آن خداوندیکه بقدرت کامله بیافرید

Marfat.com

دربیان حفظ ایمان

نماز است و بعد ازین دو رکعت شکر شب در رکعت اول بعد از فاتحه سورة الکافرون پنجاه
بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص پنجاه بار مصلی این نماز از پنج تاریکی خلاصی یابد اول تاریکی
ایمان در وقت نزع یعنی ایمان او سلب نشود دوم از تاریکی گور در وقت سوال منکر و نکیر سوم از
تاریکی عرصات در وقت نامه خواندن چهارم از تاریکی میزان یعنی میزان نیکی وی سبک نه
شود پنجم از تاریکی پل صراط در وقت گذشتن از و بعد ازین دو رکعت حفظ ایمان در هر رکعت بعد از
فاتحه آیة الکرسی یکبار و سورة انا اعطینا یازده کرت و ایضا دو رکعت دیگر حفظ ایمان در رکعت اول
بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و فلق یکبار و در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و سوره والناس
یکبار و بعد از سلام سر بسجده نهد و سه بار بگوید یَا حَيُّ یَا قَیُّومُ ثَبِّتْنِي عَلَی الْاِیمَانِ هیچ گناه زوال
ایمان او نشود بعد ازان دو رکعت به نیت اوابین از جهت بر آمدن حاجات دو جهانی بگذارد
در رکعت اول بعد از فاتحه پنج بار این آیه بخواند رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا تا آخر بخواند و در رکعت
دوم بعد از فاتحه پنجبار این آیه را بخواند رَبِّ قَدْ اٰتَیْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ تا بِالصّٰلِحِیْنَ بخواند و
ایضا پنجبار کلمه تمجید بخواند و بعد زین این دعا بخواند اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَسْئَلُكَ اِیْمَانًا دَائِمًا وَیَقِیْنًا
صَادِقًا وَعَمَلًا خَالِصًا وَوَلَدًا صَالِحًا وَلِقَائَكَ بِلَا حِجَابٍ وَجَنَّتَكَ بِلَا حِسَابٍ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ
عَنِ الْعَالَمِیْنَ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ و بعد زین دو رکعت ایضا به نیت اوابین بخواند در هر رکعت
بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و آیة الَّذِیْنَ یَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا تا آخر سَرِیْعُ الْحِسَابِ بخواند و
چهار بار سوره اخلاص و معوذتین یگان یگان بار و ثواب این نماز را گفته اند از حد بیرون
است ازان در قلم نا آورده‌ام و بعد زین دو رکعت حقوق والدین در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص سه بار آورده اند که مادر و پدرش آمرزیده شوند و هر چند گنهگار
باشند و حقهای ایشان بر جا شود و هر چند که رنجانیده باشد و بعد زین دو رکعت نماز
خوشنودی جمله مشائخان در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هفت کرت آورده اند که در
روز قیامت شفاعت جمله مشائخان دریابد و جمله از وی خوشنود شوند و بعد زین دو رکعت
هدیه رسول مقبول صلی الله علیه وسلم بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص
هفت کرت بخواند آورده اند که در عرصات قیامت حضرت رسالت

... ت از ما سوی خود برحمتک یا ارحم الراحمین

Marfat.com

پناه صلی اللہ علیہ وسلم چنانچہ کسی گم شدۂ خود را بطلبد او را از میان مردمان طلبیں
بکشد و بعد ازین دو رکعت نماز هفته در شب شنبه بعد از فاتحه اخلاص یکبار و در شب
یک شنبه بعد از فاتحه اخلاص دو بار و در شب دو شنبه بعد از فاتحه اخلاص سه بار
و در شب سه شنبه بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و در شب چهار شنبه بعد از فاتحه اخلاص
پنجبار و در شب پنجشنبه بعد از فاتحه اخلاص شش بار و در شب جمعه هفت بار آورد انه
که مصلی این نماز در هر شب ازین شب ها که بمیرد این نماز شفیع او شود از جمله هولهای
قبر او را خلاص کند و بعد ازین دو رکعت هدیۂ منکر و نکیر بگذارد و در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص سه بار سوال منکر و نکیر بروی آسان کند و بعد ازین دو رکعت سراج
القبر بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین سه گان بار و بروایت
دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص شش بار و بعد از سلام دست بردارد و سه کرت
بگوید اللهم اجعل صلوتی سراجا فی قبری و فی قبر والدی یا الله و نیز شیخ
المشایخ حضرت محی الدین شیخ عبد القادر گیلانی قدس الله سره العزیز فرموده است هر که
در میان شام و خفتن دو رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه قل یا ایها الکافرون
یازده بار در دوم رکعت بعد از فاتحه اخلاص یازده بار بخواند روز قیامت من شفیع او
باشم و اگر بعد از نماز مذکور یازده بار درود و یازده گام بجانب عراق زند و در انجا
بایستد و یازده کرت درود بگوید و یازده بار یا الله بگوید آنگاه الهی بحرمت شیخ میران
محی الدین عبد القادر جیلانی و بحرمت غوث محی الدین عبد القادر جیلانی الهی بحرمت
شاه محی الدین عبد القادر جیلانی الهی بحرمت این اسماء معظم و مکرم حاجت من
بر آورده خیر گردانی بمنک و کمال کرمک بالنبی الامی و آله الامجاد برحمتک یا ارحم الراحمین
هر مقصود و حاجت که داشته باشد اگر بر آورده خیر گردد فردای قیامت چنگ
وی دامن من باشد و این نماز ثانی بطریق مذکور مقید بوقت نیست بل فی کل
حین جایز ست امام حواشی ابو المکارم دیدم که این گام زدن ممنوعست و
بعد ازان یک رکعت بیک فاتحه بعد از سلام سر بر زمین نهد و هفتاد بار گوید

Marfat.com

حمدت سعی فرحت برای حاجت آزموده است دیگر چهار رکعت شپلیدن
گور دو رکعت من عند الله نازل شده است آورده اند که چون مادر امیر المومنین
مرتضی علی کرم الله وجهه وفات یافت ونام او نیز فاطمه بود بر سول خدا ایمان آورده
بود حضرت مصطفی را پشان پرورش کرده بودند چون اورا در گور نهادند حضرت
قمیص خود را بدو پوشاندش وبیک دست بیک طرفش گرفت ودست دیگر بدیگر
طرف ساعتی برین بود چون دست بالا کرد یاران گفتند یا رسول الله دستهارا
برای چه گرفتید گفت بشما معلوم بوده باشد که چون آدمی را در گور نهند اول از
هر طرف از زمین زور میکند واو چون نیشکر در جوانمے پیچد وبعد ازان عذابها
دیگرمے یا بد خواه مسلم باشد خواه کافر ودستهاء خود را گرفتم تا اورا بمن نبخشید
یاران چنان گریستند که گویا زهره های ایشان ترقیدن گرفت دران زمان
جبرائیل بحکم رب الجلیل در آمد واین نماز را آورد وگفت یا رسول الله صلی الله علیه وسلم هر که
این نماز را بگذارد از شپلیدن گور نجات یا بد وکرت دیگر آن که چون سعد بن عبد الله
وفات یافت حضرت میگفت مر یاران که بر سر انگشتان پای روید وآهسته روید
تا فرشتگان از زیر پای خود نه کنند زیرا که بسیار نازل شده اند چون اورا در
گور نهادند رنگ روی مبارک حضرت تغیر گشت وگریه کرد یاران گفتند یا رسول
الله چرا گفت اگر کسی از شپلیدن گور خلاصی یافتی سعد بودی یاران چندان
گریستند که شرح نتوان کرد باز همین نازل شد پس یاران گفتند یا رسول الله
سبب چه بود مر عذاب اورا گفت با اهل خویش بدگوی وتلخ گوے بود ازان
واسطه آورده اند هر که مر کنیزک وغیره را دشنام دهد که چندان کس شما
را وطی کرده است اگر راست گوید فبها والا بهر سخن اورا تازیانه بزنند وموافق
این حکایت آورده اند که چون معاویه وفات یافت چندان
فرشتگان منزل شدند که گرد وغبار روز زمین پیدا شد از کثرت ایشان یاران
همه سلاح را گرفتند که مگر لشکر کفار آمده است حضرت فرمود که لشکر نیست بلکه

Marfat.com

در بیان فضیلت سورۂ واقعہ شریف

فرشتگان آمد بزیارت معاویہ آمد معاویاران گفتند یارسول اللہ چہ فضیلت داشت گفت سورۂ اخلاص اکثر میخواند در ہمہ حال و ترک نمیکرد و نماز این است در رکعت اول ہفتاد کرت اخلاص بخواند و در رکعت دوم بعد از فاتحہ شصت کرت اخلاص بخواند و در رکعت سیوم چہل کرت و در رکعت چہارم بیست کرت بخواند آوردہ اند ہر کہ بعد از نماز شام سورۃ واقعہ بخواند ہرگز درمان نشود چنانکہ آوردہ اند کہ چون حضرت امیر المومنین عثمان ذی النورین رضی اللہ عنہ رحلت میکرد دختران بسیار داشت کسی گفت بدختران خود وصیت ہیچ نمیکنی گفت من کردہ ام و آن آن ست کہ چون کسی عقب نماز شام سورۂ واقعہ بخواند ہرگز در دنیا فقیر و درماندہ نشود و ذکر نماز و تسبیح نماز شام باید کہ بعد از ہر خمس صلوٰت سی و سہ بار سبحان اللہ و سی و سہ بار الحمد للہ و سی و سہ بار اللہ اکبر بگوید و یک بار لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَحْدَہٗ لَا شَرِیْکَ لَہٗ لَہُ الْمُلْکُ وَلَہُ الْحَمْدُ وَھُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ بخواند و این تسبیح را پنج گنج ازان گویند کہ بی بی فاطمہ چند کرت شکایت سختی دنیوی پیش حضرت کرد و ہر کرت این میفرمود کہ بعد پنج نماز این را بخوان کہ ترا بہتر ست از جملہ خزائن دنیا و صد بار کلمۂ طیبہ بخوان و صد بار درود بفرست و صد بار اخلاص بخوان و صد بار یا رحمٰن و صد بار یا رحیم و این ناہا را ہر کہ بعد از ہر نماز صد کرت بخواند کینۂ او بر دو ہفتاد بار بگوید سُبْحَانَ اللّٰہِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ وَ لَآ اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکْبَرُ یَا غِیَاثَ الْمُسْتَغِیْثِیْنَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و صد بار عالم الغیب والشہادۃ و معلوم باد کہ این قدر تسبیحات عقب ہر نماز میتوان گفت آوردہ اند کہ روزے مہتر موسیٰ علیہ السلام از حضرت رب العزت سوال کرد کہ یارب من در تورات خواندہ ام کہ قومے از آدمیان باشند کہ چون چشمان بپوشند در بہشت در آیند ایشان را از امت من گردان خطاب آمد کہ لا بلکہ ایشان از امت محمد مصطفیٰ باشند مہتر موسیٰ گفت یارب چہ خاصیت داشتہ باشند گفت بعد از نماز شام نوافل را بگذارند

Marfat.com

در بیان نماز هفته و نماز شبهای متبرکه و دعا بالاگذشته

که وقت عشا داخل شود و خاصیت دیگر شب تاریک در مسجد هر چند سختی باشد
بروند یا موسلی چون چشمان بپوشند و از مردم غائب شوند ایشان را در حوران
به بهشت دهد آرام بعد ازین نمازهای هفته ادا کند در شب یک شنبه چهار رکعت بدو
سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه گان بار بعد از سلام هفتاد کرت بگوید
اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الْعَظِیْمَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْئَلُهُ التَّوْبَةَ
و این را سید استغفار گویند و باید که هر کاتب این را بخطی کلان نویسد تا
مشهور شود و در شب دوشنبه دو رکعت ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه الکافرون
و فلق و والناس هر یکے را پانزده بار بخواند بعد از سلام پانزده بار آیة الکرسی
بخواند و ثواب این نماز مذکوره **در خبر آورده اند** که ثواب این نماز
اگر دریاها مداد گردند و کاه و درخت قلم گردند و جمله انس و جن نویسنده گردند
هرگز تمام نشوند در شب سه شنبه شش رکعت به سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص
و معوذتین یکجا بار بخواند و در شب چهار شنبه چهار رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه
اخلاص چهل بار و در شب پنجشنبه هشت رکعت بچهار سلام در هر رکعت بعد
از فاتحه اخلاص ده گان بار و بعد از سلام صد کرت بگوید لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْمَلِكُ
الْحَقُّ الْمُبِیْنُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ **و نیز دو رکعت** حقوق والدین در هر رکعت
بعد از فاتحه آیة الکرسی و کافرون و اخلاص و معوذتین پنجگان بار و بعد از
سلام پانزده بار درود پانزده بار اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ
وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْئَلُهُ التَّوْبَةَ **آورده اند** که گذارنده این نماز
را بمقدار هر حرفے که ذکر کرده است دران نماز گناه او یک یک کم شود و ثواب
او یک یک نوشته شود و مادر و پدر او اگر زنده باشند خوشنود شوند و در دنیا
مزاحم نشوند اگر مرده باشند فرشتگان بی عدد بیایند و با هر یکے طبقهائے نور
باشند و بر قبر وی بفشانند و جمله اهل مقبره خوشنود شوند و در شب جمعه دو
رکعت به نیت آسانی سوال منکر و نکیر در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی

Marfat.com

یکبار وافا زلزلت الارض سہ بار و نیز در رکعت بدین نیت مذکور در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص صد بار و بعد ازین دو رکعت دیگر بارواح مادر و پدر و یا ہر نو مردہ کہ باشد در رکعتی اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی پنجبار و در رکعت دوم آیۃ الکرسی و کافرون و اخلاص و معوذتین یگان یگان بار و بعد از سلام سر بر زمین نہد و سہ بار بگوید لا الٰہ الا اللہ غالب فوق عبادہ و ثواب این را بدان مردہ بخشد در حال او را حق تعالیٰ خوشنود گرداند و دو رکعت دیگر را گفتہ اند کہ اگر ما بین مغرب و عشا بخواند در شب جمعہ از ین جہان نرود تا جائی خود را در بہشت نہ بیند در رکعت اول بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یکبار و اخلاص بیست و پنجبار و در رکعت دوم بعد از فاتحہ کافرون یکبار و اخلاص بیست و پنجبار بعد از سلام ہفتاد بار لا حول ولا قوۃ الا باللہ العلی العظیم بخواند دیگر در رکعت اول بعد از فاتحہ ہفتاد بار اخلاص بخواند و بعد از سلام ہفتاد بار **سید الاستغفار** بخواند حضرت فرمودہ است اگر مصلی این نماز امت من از اللہ تعالیٰ بشفاعت خواہد خدای تعالیٰ بدو بخشد و دو رکعت دیگر در ہر رکعت بعد از فاتحہ ربنا اتنا تا آخر بخواند ہفتاد بار و بعد از سلام صد بار اللھم اجرنی من النار یا مجیر گوید پیغمبر فرمودہ است کہ برابر ہر حرفی کہ ذکر کردہ است ثواب یک حج در نامہ اعمال او نوشتہ شود و دو رکعت دیگر بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی پانزدہ بار و بعد از سلام سہ صد بار اللھم صل علی محمد نبی الامی حضرت رسالت پناہ را در خواب بیند **وایضا** اگر بغیر این نماز ہمین درود مذکور در شب جمعہ ہزار بار بخواند حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام را بخواب بیند و اگر کسی بر آمدن حاجات در شب جمعہ صد بار بخواند حاجت او بر آورد خیر گردد و دو رکعت دیگر در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص ہزار بار و اگر این نماز بعد از غسل کند حضرت را در خواب بیند **و مغیرہ ابن شعبہ** گفتہ است ہر کہ در شب جمعہ ایندعا را چہل و یکبار بخواند ہر حاجتی کہ داشتہ باشد تا جمعہ آیندہ دیگر درست آید

سلہ ترجمہ خدای تعالیٰ جل جلالہ غالب ست بالای بندگان خود ۱۲

Marfat.com

[illegible]

واگر درست نه آید بر من لعنت گوید نعوذ بالله منها دعاء این است سُبْحَانَ
الْقَدِيمِ الَّذِي لَمْ يَزَلْ سُبْحَانَ الْعَلِيمِ الَّذِي لَا يَجْهَلُ سُبْحَانَ الْجَوَادِ الَّذِي لَا يَبْخَلُ
سُبْحَانَ الْحَلِيمِ الَّذِي لَا يَعْجَلُ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ نیز اکثر مشایخان گفته اند
هر که دم درویشی زند و این دعاء مذکور نداند لقمهٔ فقر برو حرام باشد و ایضاً
دو رکعت برای حاجت دینی و دنیاوی مجرب است آورده اند که امام
یوسف سیستانی علیه الرحمة گفته است که من این نماز را به نیت علم میکردم هفتاد تلمیذ
من بدرجهٔ دانشمندی رسیدند و اکثر مشایخان آزموده اند این است در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص ده بار و تسبیحات رکوع و سجود هفتگان بار و بعد از سلام سر بر زمین
ده بار گوید اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ و ده بار رَبَّنَا
اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا اِلٰى اٰخِرِهٖ بخواند و حاجت بخدای تعالی عرضه کند بر آورده خیر گردد و دو رکعت
پیش از وتر برای کفایت جمله قضا از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم منقول است
که قضاهای چهل پشت او یعنی پدر و کلان پدر و هر چند که بالا رود تا چهل پدر او بر جاء
شوند در رکعت اول بعد از فاتحه کافرون هژده بار در دوم بعد از فاتحه اخلاص هژده
بار معلوم باد که این همه اوراد در شب جمعه است و در شب شنبه شش رکعت به سه سلام در هر
رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار و نیز چهار رکعت بیک سلام در رکعت اول بعد از فاتحه
کافرون یکبار در دوم بعد از فاتحه اخلاص یکبار در سوم بعد از فاتحه فلق یکبار در
رکعت چهارم بعد از فاتحه والناس یکبار و چون خفتن در آید اول چهار رکعت سنت
نماز خفتن که ثواب او را بیحد و عد گفته اند از آن در قلم نیاوردیم که درین مختصر نه گنجد
بلکه از قیام اللیل نیز این را بعض افضل گفته اند در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی
بخواند و بعد از آیة الکرسی این آیت ها متصل بدو نیز بخواند لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّيْنِ تا
هُمْ فِيْهَا خَالِدُوْنَ وَاَلَمْ تَرَ تا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِيْنَ و در رکعت
دوم بعد از فاتحه اٰمن الرسول تا آخر بخواند و در سیوم آخر سورهٔ حشر بخواند و در
رکعت چهارم بعد از فاتحه هُوَ اللّٰهُ الَّذِي لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ تا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ بخواند

تشفیع او امت خود را و سلام فرستید بر ذات پاک او ۱۲

Marfat.com

و بدانکه آورده اند که هرکه شدید مصور نگذارد کافر گردد و نمازش تباه شود
و بعد از ادار فرض عشا دو رکعت سنت در رکعت اول بعد از فاتحه فلق یکبار در
دوم بعد از فاتحه والناس یکبار بعده چهار رکعت سنت به نیت قیام اللیل و نماز
حاجات نیز گویند در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی سه بار و در رکعت دوم بعد از
فاتحه اخلاص سه بار و معوذتین یکبار و بعد از تشهد رکعت سیوم چون اول و رکعت
چهارم چون ثانی و اگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار بخواند نیز رواست و بعد
از سلام بیست کرت یَا کَرِیْمُ بگوید و سر بسجده نهد و سه کرت این دعا بخواند

سُبْحَانَ الْقَدِیْمِ الَّذِیْ لَمْ یَزَلْ سُبْحَانَ الْعَلِیْمِ الَّذِیْ لَا یَجْهَلُ سُبْحَانَ الْجَوَادِ الَّذِیْ
لَا یَبْخَلُ سُبْحَانَ الْحَلِیْمِ الَّذِیْ لَا یَعْجَلُ و حاجت خواهد و عرضه کند برآورده
شود و نیز چهار رکعت برای قیام اللیل و حاجت در رکعت اول بعد از
فاتحه کافرون یکبار در رکعت دوم بعد از فاتحه اخلاص یکبار و در سیوم بعد از فاتحه
فلق یکبار و در چهارم بعد از فاتحه والناس یکبار و سر بسجده نهد صد بار یَا حَیُّ ۲۰۱
یَا قَیُّوْمُ بِرَحْمَتِكَ اَسْتَغِیْثُ حاجت خود عرضه کند مجرب است که برآورده شود و
بعده دو رکعت بارواح ام المومنین بی بی عایشه رضی الله تعالی عنها در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص سه بار آورده اند که بی بی عایشه رض از حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم سوال کرد که یا رسول الله من فرزند ندارم چگونه باشد
فرمود هرکه این نماز ادا کند از فرزندان شما باشد و او را فردای
قیامت ببوسند و ایضا دو رکعت نقصان و تقصیر نماز در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص سه بار بخواند جمله تقصیرات او برجا شود و کمال پذیرد
و دو رکعت دیگر در رکعت اول بعد از فاتحه آمن الرسول یکبار و اخلاص
پانزده بار و در رکعت دوم بعد از فاتحه آخر سوره کهف از ان الذین امنو و عملوا
الصلحت تا آخر و اخلاص پانزده بار و این را نیز خط ایمان گویند و این چهار
رکعت نماز سعادت آورده اند که در هر شب ادا کند والا در هفته والا در هر ماه

Marfat.com

والادر هر سال والادر تمام عمر که مراورا کافی است واگر این نماز را بعد از هفت وضو را دا کند یعنی وضو کند و تحیت وضو بگذارد و باز وضو کند و با تحیت وضو بکند هکذا هفت کرت هر حاجتی که داشته باشد بی شک روا گردد اما باید که در جای کند که کسی اورا نه بیند و فقیر در هر شب این را ترک نمیکند در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص ده بار و در دوم بعد از فاتحه بیست بار و در سوم بعد از فاتحه سی بار و در چهارم بعد از فاتحه چهل بار و بعد از سلام پنجاه و یکبار صلوات فرستد و پنجاه و یک بار ستید استغفار گوید کما ذکر فی هذه الفصل و پنجاه و یکبار وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ بخواند و سر بسجده نهد و هفتاد بار یَا وَهَّابُ گوید و اگر سر برهنه کند افضل است و یکبار گوید اَللّٰهُمَّ اَسْعِدْنِیْ بِسَعَادَةِ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ

ذکر تسبیح نماز خفتن آورده اند که بعد از عشا سورتِ تبارک الذی بیده الملک بخواند چون در گور نهندش منکر از و سوال کند و نکیر او را منع کند که این شخص سورتِ تبارک الذی عقب عشا میخواند نمیتوان پرسید و شاید که سورتِ فاتحه نیز یک بار بخواند و شش آیه از اول کلام الله تا وما هم بمومنین و آیة الکرسی تا خالدون و آمن الرسول و آیة شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهٗ لَا اِلٰهَ تا سَرِیْعُ الْحِسَابِ و بعده قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تا بِغَیْرِ حِسَابٍ و این در سورت آل عمران است و شاید که این مقدار از کلام الله عقب هر نماز بخواند **والیضا** شاید که در عقب هر خمس صلوات این آیت ها بخواند که ثواب ایشان از حد و عد بیرون است و در قلم تحریر و زبان تقریر نه گنجد فَسُبْحَانَ اللّٰهِ حِیْنَ تُمْسُوْنَ وَحِیْنَ تُصْبِحُوْنَ تا رَبِّ الْعَالَمِیْنَ بخواند و در خفتن شاید که بعد از پنج گنج صد بار کلمه تمجید و صد بار درود و صد بار اخلاص و غیر هذا من المذکورین بخواند

و در خبر است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم

در بیان نماز معذور وضو

س لوای دادم او را در فضای قیامت زیر لوای خود جای دهم بعون الله تعالی ۱۲

۲۰۲

Marfat.com

یا امیر المومنین مرتضی علی کرم اللہ وجہہ گفت کہ یا علی تا ختم قرآن نہ کنی و طواف خانہ کعبہ نہ کنی و مہمانی جملہ پیغامبران بجا نیاری و بجملہ کافران و شیاطین غزا نہ کنی و جملہ امت من از حق تعالی نخواہی و ہزار رکعت نماز ادا نہ کنی ترا لازم و واجب است کہ بخوابگاہ نروی **آورد** اند کہ مرتضی علی بغایتی عاجز شد و گفت کہ یا رسول اللہ فقیر را این قدر امکان از کجا باشد حضرتؐ فرمود کہ من بیان کنم اول چہار کرت فاتحہ خوانی ثواب حج یابی و چون دوازدہ کرت اخلاص بخوانی ختم قرآن کردہ باشی و چون دہ کرت کلمہ بتجید بخوانی بجملہ کافران و شیاطین غزا کردہ باشی و چون دہ کرت درود بخوانی جملہ پیغامبران را مہمان کردہ باشی و چون دہ کرت اَللّٰھُمَّ اَجِرْنَا مِنَ النَّارِ گوئی تمام امت من از اللہ تعالی خواستہ باشی و چون دہ کرت سُبْحَانَ اللّٰہِ الْمُقَدِّرِ لِمَا یَشَآءُ بِقُدْرَتِہٖ فَعَّالٌ لِّمَا یُرِیْدُ بِعِزَّتِہٖ بخوانی ہزار رکعت نماز گذاردہ باشی **آورد** اند کہ یکے از زنان نیکوکار بخود قسم یاد کردہ گفت کہ شوہر نگیرم مگر کسی را کہ ہر شب ہزار رکعت نماز بگذارد دران میان جوانی گفت کہ من مے گذارم بعد از عقد چون نکاح کرد جوان بغیر از فریضہ نوافل بجا نمی آورد زن گفت چرا عہد را بیوفا کردی گفت بیوفا نہ کردہ ام بلکہ ہر شب میگذارم کہ در حدیث صحیح خواندہ ام کہ این آیۃ مذکورہ را کسیکہ ہر شب خواند ثواب ہزار رکعت نماز مے یابد و ایضا شاید کہ ہفت بار گوید حَسْبِیَ اللّٰہُ لَآ اِلٰہَ اِلَّا ھُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ و دہ کرت آیۃ الکرسی بخواند و دہ کرت اخلاص بخواند و علی ہذا القیاس شاید کہ نزدیک بامداد نیز این را بخواند **آورد** اند کہ از جملہ بلاہا و آفتہا و از شر ظالمان و از فتنۂ آخر زمان ایمن باشد **و ایضاً** در ہامداد و شبانگاہ شاید کہ ہفت بار گوید یَا مَالِکَ یَوْمِ الدِّیْنِ بِحَقِّ اِیَّاکَ نَعْبُدُ وَاِیَّاکَ نَسْتَعِیْنُ ہر حاجتی کہ داشتہ باشد برآورد خیر گردد گویا کہ او را بدوزخ کاری نیست **و ایضا** از برائے کفایت مرادات ہر دو جہانی

Marfat.com

هفت بار بخواند یا اللّٰہ یا رحمٰن یا رحیم یا غفور یا حنّان یا منّان یا سلطان یا سبحان یا دیّان یا شکور یا ذالجلال والاکرام برحمتک یا ارحم الراحمین **ودیگر** بعد از نماز شام شاید پیش از انکه بکسی سخن بکند هفت بار گوید اللّٰھم اجرنی من النار اگر دران شب بمیرد از آتش دوزخ نجات یابد و اگر دران روز گوید دران روز بمیرد نیز خلاصی یابد و شاید که میان مغرب وعشا خواب نکند **آوردہ اند که** در دوزخ آبے اند بغایت سیاه و بدبوء که اگر قطرهٔ ازان آب در دنیا آید تمامی دریاهاے عالم بدبوی و تلخ شوند تا هر که ازان دریاها بچشد نمیرد و آن آب نصیب کسی باشد که میان مغرب وعشا خواب کند **وایضاً** فرشتگان بعد از عشا دفترهاے اورا از نیک و بد باسمان میبرند و عرضه کنند پس چون کسی در نیمشب خواب کند آن فرشتگان گویند که لعنت خدا باشی و میان بهشت و دوزخ معلق گردی چنان که مارا معلق ساختی برخیز و عشا ادا کن تا مایان نیز راهی شویم **وایضا** حضرت رسالت پناه صلی اللّٰہ علیه وسلّم فرموده است هر که در نیمشب خواب کند آتش دوزخ بمقدار یک گز نزدیک او میرسد در زمین همان حکم خدا این نیست میگردد **آوردہ اند** که دو جوانان ازین حدیث انکار نمودند و در خواب رفتند و چون بیدار شدند گفتند که یک گز زمین را در زیر خود بکاهیم تا به بینیم **آوردہ اند** که چون یک گز زمین بشگافتند آتش چنان شعله زد که هر دو ایشان سوخته و گداخته ناچیز گشتند و دو رکعت نماز بعد از قیام اللیل و این را نیز نماز حاجات گویند و اگر در شب قدر بگذارد ثواب شب قدر بیابد و باید که هر شب را شب قدر داند و بگذارد در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و در رکعت ثانی چون در اول ادا کند و چون کسی در خواب میرود شاید که بطهارت باشد والا شاید که تجدید وضو بکند والا تیمم را البته ترک نه کند و بعد از تحیت وضو به بستر رود و سه کرت بگوید اَستَغفِرُ

Marfat.com

اللّٰهَ الَّذِي لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ وپیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرموده است که این سید استغفار درین حالت بخواند آمرزیده شود وگناه او اگرچه بمانند کف دریا وبشمارهٔ ریگ عالج وبشمار ورق درختان وبشمارهٔ روزهائے وشب ہا در دنیا بوده باشد وعالج نام ولایت ست که ریگ دران بسیار است وشاید که نزدیک بالین خود بایستد آمن الرَّسُولُ بخواند وچون بر بستر خود بنشیند اخلاص وفلق ووالناس را سه گان ہا بخواند وبر دستہائے خود بدمد وبالد بر اندام خود از حرکت شیطان خلاص باشد وباید که بر پہلوی راست خواب کند وروی بقبله دارد واگر زن باشد پشت بقبله خواب بر پہلوی چپ وچون سر بالین بر دسوره کافرون آغازد ولکم دینکم وَلِيَ دِينِ را در نہادن تمام کند وچون سر بالین نہد دست راست بر سینه نہد وصد بار اَلْبَاعِثُ گوید دل او زنده باشد واگر با وضو خفته باشد زود تر بیدار خواهد شد اورا اند کہ چون بندهٔ مومن با وضو خسپد ارواح او فرشتگان بالا برند در تحت عرش سجده مے کند ودر وقت بیداری برگشته باز مے آرند فامّا چون بیوضوء خسپد ارواح اورا بالا راه نه دہند بلکه پایان فرستندش وپگاه تر بخیزد ونماز تہجد ادا کند وباز در خواب رود که پیغمبر فرموده است صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم اَلصَّلٰوةُ بَيْنَ النَّوْمَيْنِ واگر قوت این ندارد پس پیش از طلوع صبح صادق بخیزد وپیغمبر فرموده است که اگر مقدار دوشیدن بز از صبح صادق کسے پیشتر برخیزد نیز افضل است وچون کسی از خواب گاه میخیزد باید که بپہلوئے راست بگردد وبعد ازان بنشیند وبر دیوار خانه ویا کوزه وبستر یتیم نزند وبگوید اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَحْيَانَا بَعْدَ مَا اَمَاتَنَا وَاِلَيْهِ النُّشُورُ رَضِينَا بِاللّٰهِ تَعَالٰى رَبًّا وَبِالْاِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا وَرَسُولًا وده کرت

۲۰۵

مسلم
دربان نواب
فاضن

Marfat.com

اعوذ باللہ من الشیطان الرجیم بسم اللہ الرحمن الرحیم و ده کرت کلمه طیبه گوید
آورده اند که آدمی را سه صد و شصت رگ در دل اند و بر هر رگ ده
ده شیاطین آویخته است پس چون علی الصباح کسی کلمه طیبه و شهادت گوید
و سه کرت تمجید و سه کرت اللهم انی اعوذ بک من ان اشرک بک شیئا و انا اعلم
به و استغفرک لما لا اعلم به تبت عنه و رجعت عنه و اقول لا اله الا الله محمد
رسول الله و سه کرت سید استغفار گوید و سه کرت ربنا ظلمنا انفسنا
وان لم تغفر لنا و ترحمنا لنکونن من الخاسرین و سه کرت رب انی
ظلمت نفسی فاغفر لی فانه لا یغفر الذنوب الا انت و در مفتاح
الجنان آورده است که در خبر ست از حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم که حق میگوید که قریب و نزدیکتر بمن از آن کس نیست
که در سجده همین آیت مذکور بخواند و ایضاً هفت کرت گوید ربنا ما خلقت هذا
باطلا سبحانک فقنا عذاب النار ربنا انک من تدخل النار فقد اخزیته
وما للظالمین من انصار ربنا اننا سمعنا منادیا ینادی للایمان ان امنوا
بربکم فامنا ربنا فاغفر لنا ذنوبنا وکفر عنا سیئاتنا و توفنا مع الابرار
ربنا واتنا ما وعدتنا علی رسلک ولا تخزنا یوم القیامة انک
لا تخلف المیعاد آورده اند که این آیتها را دران حالت بخواند هر
گز فرزندان او را حق تعالی محتاج کسی نه کند و آیت آخرین ایشان اگر کسے
در اوقات تکرار کند فردای قیامت بهیچ گناه ماخوذ نشود این آیتها در سورة
عمران ست نزدیک سورت نساء و یک کرت بگوید ربنا افرغ علینا صبرا
وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الکافرین و یکبار ربنا اغفر لنا ولاخواننا
الذین سبقونا بالایمان ولا تجعل فی قلوبنا غلا للذین امنوا ربنا انک
رؤف الرحیم و سه کرت لا اله الا انت سبحانک انی کنت من الظالمین
فاغفر لنا ذنوبنا کلها صغیرها وکبیرها سرا و علانیة

Marfat.com

ظاهراً و باطناً بعده بگوید الهی بحرمت توبه و استغفار محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم
و بحرمت توبه و استغفار مهتر آدم علیه السلام سه کرت گوید صلوات الله علیه آدم علیه
السلام آورده اند هر که هر روز سه کرت صلوات بر آدم فرستد هیچ گناه در وجود
او نماند و بحرمت توبه و استغفار مهتر موسی علیه السلام و بحرمت توبه و استغفار مهتر داود
علیه السلام و بحرمت توبه و استغفار مهتر ایوب علیه السلام الهی بحرمت توبه و استغفار جمیع انبیا و
رسل توبه و استغفار این عاصی و جافی قبول کنی و سه کرت گوید رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ
السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ الهی بحرمت آنکه ذلت و لغزش انبیا عفو فرمودی گناهان صغیره و کبیره
این عاصی و جافی عفو فرمای و سه کرت گوید وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلَانَا
فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِيْنَ الهی بحرمت انبیا و رسل آن که بذلت و لغزش نه گرفتی
این عاصی و جافی را بگناه صغیره و کبیره نگیری و سه کرت گوید رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا اِنْ
نَسِيْنَا اَوْ اَخْطَاْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهٗ عَلَى الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا
مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا اَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِيْنَ و سه
کرت گوید اَللّٰهُمَّ اجْعَلْنِيْ مَحْبُوْبًا فِيْ قُلُوْبِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَبَلِّغْ عُمْرِيْ اِلٰى مِائَةِ عِشْرِيْنَ سَنَةً
مِنْ غَيْرِ عَاهَةٍ وَهَرَمٍ اگر ده کرت گوید افضل باشد و پنج کرت همان دعاء مذکور
که در فصل وضو عقب این دعا گفته ام بخواند وَاعْبُدْ رَبَّكَ وَاَنَّ عِيْسٰى عَبْدُ اللّٰهِ
وَابْنُ اَعْتَبَةَ كَلِمَةٌ وَاَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ وَالنَّارَ حَقٌّ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ پس چون از
جای برخیزد اول کفش را بیفشاند تا مار و کژدم درو نباشد چون روان شود اول
پای چپ بردارد و سائر آداب او در فصل وضو گفته ام و چون از در برآید بگوید
اَللّٰهُمَّ عَصِّمْنِيْ فِيْ دِيْنِيْ وَدُنْيَايَ وَالْاٰخِرَةِ و چون از وضو فارغ شود در حال تحیت
وضو بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص سه بار و در رکعت ثانی چون اول
بعد از آن دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص پنجبار و چون از وی فارغ شود
هزار کرت گوید یَا بَدِيْعَ الْعَجَائِبِ و هزار و یک کرت یا رب یا رب و چهل کرت یا کریم و سر بر زمین نهد
و این دعا بخواند اَللّٰهُمَّ يَا خَالِقَ النُّوْرِ نه خفته نه مشغول این غم کنی از دل ما دور و بحرمت

Marfat.com

آن پیری که صدون غار است و پاشنه پایش در دهن مار است بشب و روز مشغول بطاعت
جبار است بحرمت یَا اَللّٰهُ یَا اَللّٰهُ یَا اَللّٰهُ یَا رَحْمٰنُ یَا رَحْمٰنُ یَا رَحْمٰنُ یَا رَحِیْمُ یَا رَحِیْمُ یَا رَحِیْمُ بِحَقِّ
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ آورده اند که مصلی این
نماز و خواننده این دعا هر حاجتی که داشته باشد بر آورده گردد و بعد از آن دو رکعت
دو گاه بگذارد و ثواب او را در جنت الفردوس باید دید که از حد و عد بیرون است و
از غایت در گذشته است در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و کافرون چهار بار و
بعد از فاتحه اخلاص ده بار آورده اند که چون حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
ثواب این بیحد گفت یاران گفتند یا رسول الله اگر فوت شود چه باید کرد گفت که سنت نماز
فجر را بدین طریق گذارد همان ثواب روزیش گردد بعده دوازده رکعت نماز تهجد بگذارد
اما سبکدست بگذارد در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار و بعد از هر رکعتین درود گوید
اندکے مراقبه در ذکر و فکر نیز بکند و بدانکه در نماز تهجد اقاویل بسیار است بعضی در رکعت
اول بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و در دوم آمن الرسول یکبار و بعضی در هر رکعت
بعد از فاتحه الم نشرح یکبار و اگر چهار رکعت بیک سلام میکند پس در هر رکعت بعد از
فاتحه اخلاص سه بار بخواند و اگر خواهد در رکعت اول بعد از فاتحه اخلاص یکبار در دوم
دو بار اخلاص در سوم سه بار اخلاص هکذا تا دوازدهم رکعت دوازده بار اخلاص شود و
اگر خواهد بدوازده ربنا مذکور بگذارد دو رکعت اول بعد از فاتحه رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا
اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ در دوم رَبَّنَا اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَّفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا
عَذَابَ النَّارِ و در سیوم رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوْبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَیْتَنَا وَهَبْ لَنَا
مِنْ لَّدُنْكَ رَحْمَةً اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ و در چهارم رَبَّنَا اِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ
لِیَوْمٍ لَّا رَیْبَ فِیْهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا یُخْلِفُ الْمِیْعَادَ و هر آن که این آیت همیشه بخواند
و هر روز یکبار بخواند همیشه ملاقاتش با صالحان باشد و در پنجم رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا
الخ بخواند و در ششم رَبَّنَا اٰمَنَّا بِمَا اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُوْلَ فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِدِیْنَ و در چهار رکعت دیگر همان چهار ربنا مذکور که در آخر سورت

Marfat.com

عمران ست گفته ام و دو رکعت دیگر همان ربنا مذکور که بعد از ایشان گفته ام و
بدانکه **نماز تهجد** را ثواب از حد بیرون ست اما گفته اند که چون مصلی این نماز
سر از لحد بردارد روز حشر دوازده کس برابر این دوازده رکعت در پیش او استاده
باشند چهار پیغمبران مرسل اول آدم صفی الله دوم ابراهیم خلیل الله سیوم
موسی کلیم الله چهارم عیسی روح الله پنجم محمد رسول الله و چهار فرشته
مقرب اول ایشان جبرائیل دوم مهتر میکائیل سیوم مهتر اسرافیل چهارم مهتر
عزرائیل صلوات الله علیهم اجمعین و چهار خلفاء الراشدین اول ایشان
چون ابوبکر صدیق بن قحافه دوم عمر خطاب سیوم عثمان چهارم علی ابی طالب
رضوان الله علیهم اجمعین و ببرکت شرافت دیدار ایشان از جمله هولهای قیامت
خلاص یابد و به بهشت برسد **آورده اند که** جنید بغدادی قدس سره
را در خواب یک کسی دید پرسید که چه چیز بشما نفع کرد گفت نمازی که در
شب می کردم و **و بدانکه** که نماز تهجد بر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
فرض بود و بر امت نفل اما هر طالبی که دم از طالبی و سالکی زند او را واجب ست
و در ترک آثم بلکه آورده اند که کسی که وردی از اوراد خود را بی عذر ترک دهد
از شومیت او آن ولایت تمام خراب گردد والا اهل آن قریه والا آن خانه والا
خودش مطلق ضرر یابد **چنانکه شیخنا** شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ سید ترمذی قدس سره روزی از جانب مسجد وقت صبحی برخاست
و بجانب خانه خود میرفت و فرزندش میان مصطفی قدس سره با او همراه
بود و مصلی او بر دست گرفته می رفت چون حضرت شیخ رحمه الله تعالی
در تنگنای رسید بحکم الهی میان دو گاو مست جنگی افتاد تا که یکی را زبون کرده
پیش راند و بر شیخ چنان زدش که تمام روی و پیشانی و بینی شیخ جراحت
شد چون حضرت بخانه آمد یادش آمد و فریاد برآورد که من دانستم که امروز
بر من بلا خواهد رسید چون **میان مصطفی** پرسیدش که چه بود گفت ای جان پدر

دوازده کس سوای حضرت علیه الصلوة والسلام که همراه ایشان سیزده می شوند

۲۰۹

آثم بمعنی گنهگار ۱۲ فضل احمد

مسئله در بیان آنکه ورد خود را ترک کند

Marfat.com

بدانکه من امشب از سبب نابیداری نماز تهجد را فوت کردم تا بچنین حال رسیدم
وایضاً مادر این فقیر سقی الله ثراها وجعل الجنة مثواها را خاصیت این بود که دایم
المدام میگفت یارب فرزندانم را بسیرت نیک دار والا عمر شان کوتاه کن و در کتبها
نیز همچنان دیدم که مادر و پدر در حق فرزند چنان دعا کند پس معلوم شد که آنچه
برکت دو جهانی باین فقیر رسیده است از دعاء مادر است روزے علی
الصباح چون برویش نگاه کردم دیدم که چشم راست او کبود محض بود
پرسیدم که ای مادر مشفق حال چیست گفت ای جان پدر چون معلوم شما
هست که پدر من مردی زاهد و سحر خیز بود از ایام طفولیت که بنماز استادم و با و
همراه نماز تهجد میگزاردم تا این زمان ترک بغیر عذر نکرده ام اما درین شب دخترک
شما را در بغل داشتم چون بوقت سحر میخواستم که برخیزم گریه کرد آهسته آهسته
او را قرار میکردم و چشمان را می غنودم درین حالت انگشتی دیدم و شخصی را نه دیدم
که آمد و در چشمانم زد که چشمت برآید چه می پوشی برخیز که بعد از چهار سال
وفات خواهی یافت چون دران سال چهارم وفات شد همان چشمش هنوز کبود
بود و بعد از نماز تهجد سر بر زمین نهد و صد و یازده بار یا صمد گوید حشر
او با صدیقان باشد و صد بار سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَزِیْزِ الْعَلِیْمِ وَبِحَمْدِهٖ اَسْتَغْفِرُ
اللّٰهَ رَبِّیْ مِنْ کُلِّ ذَنْبٍ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ و صد بار اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْئَلُهُ التَّوْبَةَ و صد بار کلمه طیبه
و بعد زان دو رکعت نماز صلوة العاشقین در رکعت اول بعد از تکبیر ثنا لا اله غیرک
بگوید و به پنج دم الله الله بگوید هر چند که تواند و بعد از تعوذ و تسمیه فاتحه
بخواند و بعد از فاتحه پنجبار اخلاص بعده بسه دم الله الله بگوید که تکلیف تمام
بکند در نفس گرفتن و در رکوع بعد از تسبیح رکوع بسه دم الله الله بگوید و بقومه آید
بسه دم الله الله گوید و بسجده رود و بعد از تسبیح سجده بسه دم الله الله گوید و
بجلسه آید بسه دم الله الله گوید و در سجده دوم بعد از تسبیح بسه دم الله الله

ترجمه: پاکی میگویم پاکی خدای که غالب و دانا ترست و ثنا میگویم ثنای او طلب آمرزش میکنم از خدای که پروردگار ماست از هر گناه و راجع میشوم بسوی او ۱۲

ترجمه: آمرزش میخواهم از خدای که نیست هیچ معبود برحق موجود مگر او که زنده و نگاهدارنده است و راجع میشوم بسوی او و میخواهم از و توبه را ۱۲

صلوة العاشقین

Marfat.com

گوید و در رکعت دوم قبل از فاتحه به پنج دم الله الله گوید والباقی کالاولی و بعد از سلام سر به سجده نهد و این رباعی را بخواند رباعی عشق تو رفیق راز من باد + زخمهٔ تو چنگ نواز من باد + از سرمه عشق تو سرمه ده مرا + این سرمه مرا ده مرا نواز من باد + باید که چند کرت این را تکرار کند و محبت حق جوید و در اوان این نماز خود را و ماسوی الله را در فردانیت او مستغرق و اسیر داند و با وی و برای او گذارد و بعد ازین چهار رکعت نماز محبین بگذارد در رکعت اول بعد از فاتحه صد بار یا الله در دوم بعد از فاتحه صد بار یا رحمن و در سیوم بعد از فاتحه صد بار یا رحیم و در چهارم بعد از فاتحه صد بار یا ودود و بعد از سلام این درود بگوید اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَصَلِّ عَلٰی جَمِيْعِ الْاَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِيْنَ وَعَلٰی مَلَائِكَتِكَ الْمُقَرَّبِيْنَ وَعَلٰی عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِيْنَ وَعَلٰی اَهْلِ طَاعَتِكَ اَجْمَعِيْنَ وَارْحَمْنَا مَعَهُمْ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعِتْرَتِهٖ بِعَدَدِ كُلِّ مَعْلُوْمٍ لَّكَ و این دعا بخواند بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ اَحْيِنِيْ مُحِبًّا لَّكَ وَاَمِتْنِيْ مُحِبًّا لَّكَ وَاحْشُرْنِيْ تَحْتَ اَقْدَامِ اَحِبَّائِكَ وَصَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی خَيْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ اَجْمَعِيْنَ و این نماز اگر بعد از عشا برای حاجات بگذارد آزموده است و بدانکه این نماز مقید بوقت نه اند اما چون عادت فقیر بود که درینحالت مے کردم بیان کردم و بعد از نماز محبین نیز این دعا بخواند اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنِيْ حُبَّكَ وَحُبَّ مَنْ اَحَبَّكَ وَحُبَّ مُتَابَعَةِ اَحِبَّائِكَ و نیز صباحا و مساءً این دعا را تکرار کند و دعا این ست اَللّٰهُمَّ اَرِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَّارْزُقْنَا اِتِّبَاعَهٗ وَاَرِنَا الْبَاطِلَ بَاطِلًا وَّارْزُقْنَا اجْتِنَابَهٗ آورده اند که حضرت رسالت پناه این دعاء مذکوره را بسیار تکرار میکرد بدان ای عزیز که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم همیشه در حقیقت بود و باطل را بر و کار نبود مگر اینکه هرچه ماسوی الله ست باطل است پس حضرت از ماسوی الله اجتناب طلب میکرد تا به لی مع الله وقت لا یسعنی فیها ملک مقرب ولا نبی مرسل همیشه باشد و ازینجا در اوان

Marfat.com

استغراق نفی آنیا الاشیاء کما هی یعنی چنان که تو توئی و قیام ایشان بتوست
و هر چه هست هستی توست مرا بنمای و نیز بگوید اللهم زدنی حلالا طیبا و
استعملنی عملا صالحا برحمتک یا ارحم الراحمین و بعد ازین بدانکه در شرح
مشارق است که عابد ازرا با نتباه و ثاق هست و تررا بعد از تهجد ادا میکنند و
عارفانرا بحیات اعتمادی نیست در اول شب میکنند آورده اند که حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم وتررا سه رکعت میکرد اول بعد از عشا در مسجد می
کرد و بعده در خانه میکرد بعده در آخر شب بعد از تهجد میکرد چون در اول شب بعد
از وتر فارغ شود باید که دو رکعت شسته بگذارد که آنرا تکمیلا للوتر گویند در رکعت
اول بعد از فاتحه اذا زلزلت الارض یکبار و در دوم الهیکم التکاثر یکبار و نیز دو رکعت
دیگر در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الذین تا سریع الحساب و در رکعت دوم بعد از فاتحه
ربنا امنا بما انزلت واتبعنا الرسول فاکتبنا مع الشاهدین آورده اند
هر که در اول شب هزار بار یا الله گوید آمرزیده شود و اگر دو هزار بار بگوید
مرد صالح گردد و اگر سه هزار بار گوید واصل حق گردد و ایضا شیخ شهاب الدین
قدس سره گفته است هر که سه هزار بار یا الله گوید هر حاجتی که داشته باشد
برآورده گردد و نیز هر که بعد از هر نمازی هزار کرت بگوید استغفر الله هر حاجتی که
داشته باشد برآورده گردد و ذکر هر نمازهای که اوراد فقیرانند و مقید بوقت
نیستند بل فی کل حین و الساعات از روز و شب میتوان بجا آورد اما افضل
این است که در شب ادا کند اول چهار رکعت نماز ذاکرین در هر رکعت بعد از فاتحه
آیة الکرسی پنجبار و از شهد الله تا سریع الحساب نه بار لا اله الا الله سیصد
بار در رکوع بعد از تسبیح لا اله الا الله چهل بار و بعد از تسمیع و تحمید در قومه
نیز چهل بار و در سجده بعد از تسبیح نیز چهل بار و در جلسه نیز چهلبار و در سجدهٔ دوم
بعد از تسبیح نیز چهل بار و مصلی این نماز را شایان است که دست از خود و ماسوی
الله بشوید و آن را برای او ادا کند و از زحمت بود خود را بنجات دهد و نداند

Marfat.com

ادا کننده و ادا کرده شده برای او مگر یک در لا الہ نفی کل داند و در الا اللہ اثبات چیزے کند متکلمان گفته اند که لا معبود الا اللہ و صوفیان گفته اند که لا موجود الا اللہ و دیگر چهار رکعت نماز کن فیکون از برای مهمات دینی و دنیاوی در رکعت اول بعد از فاتحه افوض امری الی اللہ صد بار و در رکعت ثانی بعد از فاتحه الا الی اللہ تصیر الامور صد بار و در سیوم بعد از فاتحه نَصْرٌ مِّنَ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِيْبٌ صد بار و در چهارم بعد از فاتحه اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِيْنًا صد بار و بعد از سلام غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ صد بار بعده سر بزمین نهد و صد بار استغفر اللہ گوید و حاجت خود عرضه کند برآورده شود بحکم باریتعالی چهار رکعت نماز حاجات در هر رکعت سورة فاتحه پنجاه و یکبار و اخلاص یکبار بعد از سلام خدراست بر زمین نهد و پنجاه و یکبار یا حی یا قیوم باز خد چپ بر زمین نهد پنجاه و یکبار گوید وَعَنَتِ الْوُجُوْهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّوْمِ و حاجت خود را عرضه کند و دیگر چهار رکعت نماز اگر حاجت دنیاوی داشته باشد در روز ادا کند و اگر حاجت دینی داشته باشد در شب ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه انا انزلناه بیست بار تا آخر و تسبیح رکوع سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهٖ بیست بار و در سجده سبحان ربی الاعلیٰ و بحمده بیست بار و بعد از سلام بیست بار اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ غَافِرُ الذَّنْبِ وَسَاتِرُ الْعُيُوْبِ وَاَتُوْبُ اِلَيْهِ مِنْ شُرُوْرِ نَفْسِيْ وَمِنْ سَيِّاٰتِ اَعْمَالِيْ سر بر زمین نهد حاجت عرضه کند و برآورده گردد و دیگر چهار رکعت نماز استغفار که کفایت گناهان صغیره و کبیره است در هر رکعت بعد از فاتحه رَبَّنَا ظَلَمْنَا اَنْفُسَنَا وَاِنْ لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُوْنَنَّ مِنَ الْخٰسِرِيْنَ هفت بار و ده بار انه غفور رحیم و بعد از تسبیح رکوع نیز ده بار انه غفور رحیم و بعد از تحمید و تسبیح در قومه نیز ده بار گوید و در هر دو سجده بعد از تسبیح نیز ده بار و در جلسه نیز ده بار و بعد از سلام بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِيْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَيْهِ و اَسْاَلُ التَّوْبَةَ صد بار و سر بر زمین نهد و ده بار اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ رَبِّيْ مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهٗ عَمَدًا اَوْ خَطَاً سِرًّا وَّعَلَانِيَةً وَّاَتُوْبُ اِلَيْهِ مِنَ الذَّنْبِ

Marfat.com

الَّذِی اَعْلَمُ وَمِنَ الذَّنْبِ الَّذِی لَا اَعْلَمُ اِنَّکَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ وَغَفَّارُ الذُّنُوْبِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ **و در خبر ست** که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرموده مر یاران را که نماز را می باید که بمانند ما گذارید و بحضور دل ادا کنید والا نه درست نه افتد یاران گفتند یا رسول الله بمانند نماز شما نماز ما یان چگونه باشد حضرت صلی الله وسلم فرمود که هر که بعد از هر نماز این دعاء مذکور را بخواند نماز او چون نماز من باشد در قبولیت و دیگر چهار رکعت نماز عبهر و عبهر بوستان افروز را گویند **آورده اند** که چون مصلی این نماز بمیرد فرشتگان طبقهائے پر نور بالوان نعمتها در دست گرفته بر گور او حاضر شوند و گل و ریحان و در و جواهر و مشک جنت بر گور او پاشند تا که از برکت او تمام اهل مقبره خوشبوی شوند در هر رکعت بعد از فاتحه انا انزلناه ده بار و ده بار کلمهٔ تمجید و بعد ازان در رکوع و سجود و قومه و جلسه چون نماز استغفار ده کرت کلمهٔ تمجید بگوید و چون در قعدهٔ اخیره تشهد تمام کند سر بر زمین نهد و ده بار سورت فاتحه و ده بار انا انزلناه تا آخر و سی و سه بار کلمهٔ تمجید بخواند و سر بردارد و یکبار درود گوید و سلام دهد و دیگر چهار رکعت نماز تسبیح در رکعت اول بعد از فاتحه ثنا تا لا اله غیرک پانزده کرت کلمهٔ تمجید گوید بعده تعوذ و تسمیه گوید فاتحه بخواند و اخلاص یکبار و بروایتی ده بار بخواند بازده بار کلمهٔ تمجید گوید پس بعد ازان چون عبهر در رکوع و سجود و قومه و جلسه تمجید گفته باشد ده بار و هر همه سی صد تسبیح یعنی تمجید مے شود و بعد از تشهد اخیره و درود این دعا بخواند اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْئَلُکَ تَوْفِیْقَ اَهْلِ الْهُدٰی وَاَعْمَالَ اَهْلِ الْیَقِیْنِ وَمُنَاصَحَةَ اَهْلِ التَّوْبَةِ وَعَزْمَ اَهْلِ الصَّبْرِ وَوِجْدَ اَهْلِ الْحَسَنَةِ وَطَلَبَ اَهْلِ الرَّغْبَةِ وَتَعَبُّدَ اَهْلِ الْوَرَعِ وَعِرْفَانَ اَهْلِ الْعِلْمِ حَتّٰی اَخَافَکَ اَللّٰهُمَّ اَسْئَلُکَ مَخَافَةً تَحْجُزُنِیْ عَنْ مَعَاصِیْکَ حَتّٰی اَعْمَلَکَ بِطَاعَتِکَ عَمَلًا اَسْتَحِقُّ رِضَائَکَ حَتّٰی اُنَاصِحَکَ فِی التَّوْبَةِ خَوْفًا مِنْکَ وَحَتّٰی اُخْلِصَ لَکَ النَّصِیْحَةَ حُبًّا لَکَ وَحَتّٰی اَتَوَکَّلَ عَلَیْکَ فِیْ اُمُوْرِ حُسْنِ الظَّنِّ بِکَ

Marfat.com

سُبْحَانَ خَالِقِ النُّوْرِ بعده السلام دهد و بعد از سلام یکبار سُبْحَانَ ذِی الْمُلْكِ
وَالْمَلَكُوْتِ سُبْحَانَ ذِی الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْهَيْبَةِ وَالْجَلَالِ وَالْجَمَالِ
وَالْكَمَالِ وَالْبَقَاءِ وَالثَّنَاءِ وَالضِّيَاءِ وَالْآلَاءِ وَالنَّعْمَاءِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْجَبَرُوْتِ
سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِیْ لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوْتُ سُبُّوْحٌ قُدُّوْسٌ رَبُّنَا
رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوْحِ **آورده اند که** بر مومن لازم است که این
نماز را در هر شب ادا کند والا در هفته والا در هر ماه والا در هر سال والا در تمام
عمر بجا آرد که حق تعالی از برکت این نماز او را و مادر و پدر او را و اولاد او را آمرزیده
گرداند و از آتش دوزخ نجات یابند **و دیگر چهار رکعت** نماز نرگس کیشی
امیر المومنین عمر رضی الله عنه گفت که چون آرزو بدیدار خیر البشر میکنم در حال این نماز
را بجا آرم حضرت رسالت را بخواب می بینم و امیر المومنین ابو بکر الصدیق رضی الله عنه
گفت که از حضرت پرسیدم یا رسول الله چون از دیدار شریف شما محروم بمانم بچه
چیز آسایم و دلاسای ما بچه شود فرمود چون آرزوی دیدار من کنید این نماز در
حال ادا کنید مرا بخواب بینید در هر رکعت بعد از فاتحه سورت انا انزلناه ده بار و
و کلمه تمجید تا اکبر پانزده بار چون سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ
در رکوع روید و بعد از تسبیح رکوع تمام تمجید ده بار و بعد از تسمیع و تحمید در قومه
تمجید تا اکبر سه بار و در هر دو سجده پنجبار تسبیح سبحان ربی الاعلی و پنجبار تمجید
تا اکبر و دیگر رکعات تا هذا القیاس و بعد از سلام ده بار سورت فاتحه و ده
بار سورت انا انزلناه بخواند و سی و سه بار تمجید تا اکبر بعده یکبار این درود بگوید
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدِ النَّبِیِّ الْاُمِّیِّ خَیْرِ اللّٰهِ مُحَمَّدٍ عَنَّا مَا هُوَ اَهْلُهٗ بِرَحْمَتِكَ يَا
اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ و دیگر چهار رکعت نماز درود و معلوم باشد که نماز درود بتمامه بنماز تسبیح
میماند اما در انجا کلمه تمجید میگفت و درین نماز این درود بخواند اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ
عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَحَبِيْبِكَ وَرَسُوْلِكَ النَّبِیِّ الْاُمِّیِّ و باید که هر شب ادا
کند والا در شب جمعه البته ادا کند که بغایت ثواب ست و در خبر ست که چون

مسئله در بیان نماز دیدار حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم

Marfat.com

بندهٔ مومن درود فرستد در سائر ایام مهتر جبرائیل همین خبر او را بحضرت رسالت پناه میرساند اگر بنده لایق باشد حضرت نیز مے گوید که رحمت خدا بروے باد چون از زبان مبارک رسول الله بر کسی رحمت آید بآتش دوزخ نه سوزد اما چون در شب جمعه بگوید اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ حضرت بگوش مے شنود و برو رحمت میفرستد و دیگر نماز حاجات آزموده است در هر رکعت فاتحه چهار بار بعده اذا جاء سه بار و اخلاص نیز سه بار و درود و بروایت دیگر خوانده ام که یک بار فاتحه و نه بار اذا جاء و یک بار اخلاص و تسبیح رکوع و سجود هفت بار گوید و این فقیر روزی برای حاجتی کرده بود بقول اول در حال برآمد

بعدهٔ دعائے نور بخواند و اسناد دعاے بزرگوار روزے حضرت رسالت پناه مر جبرائیل را گفت که یا اخی جبرائیل چنانکه هیئت و صورت تست بمن بنمای صورت خود را جبرائیل گفت یا رسول الله در بیابان بدر شو چون حضرت در بیابان رفت مهتر جبرائیل هر دو بال خود را پریشان کرد از مشرق تا بمغرب رسیدند حضرت بیهوش افتاد چون بهوش آمد گفت یا اخی از شما کسی کلانتر باشد گفت از من مهتر میکائیل کلانتر ست زیرا که او را هفتصد پر ست و هر پر او چون تمام جبرائیل کلانی دارد و مهتر جبرائیل گفت که اگر من بهمین هیکل که مرا هست هزار سال در بینی او به پرم از طرف تا طرف دیگر او را خبر نشود حضرت فرمود یا اخی از مهتر میکائیل کسی کلانتر باشد گفت از و مهتر اسرافیل کلان ست که هفتصد پر دارد و هر پر او چون تمام میکائیل ست اگر مهتر میکائیل بعظمت خود در گوش مهتر اسرافیل در رود هرگز از طرفے تا طرفے دیگر نه رسد و او را خبر نه شود حضرت فرمود از مهتر اسرافیل کسی کلان باشد گفت مهتر عزرائیل چنانکه مذکور بالا ریک دیگر و از و عرش خداے کلان ست که شصت هزار پایه دارد و از پاے تا پاے دیگر چهل هزار ساله راه است روزی از حضرت رب العالمین مهتر اسرافیل سوال کرد که یا رب اگر عرش خود را بمن بنمای در حال

ترجمه درود سلام باد بر تو ای رسول خدا جل جلاله ۱۲

بیان کلانی جبرائیل و میکائیل و اسرافیل و عزرائیل که از یکدیگر کلانتر اند ۱۲ فضل احمد رضی عنه

۲۱۶

مسئله در بیان دعائے نور

خطاب حضرت عزت بروشد که برو به بین آورق اندکه هفت هزار سال
بیک نفس پریدا ما پرهایش کهنه وشکسته شده افتادند باز التماس کرد
پرهایش نو دمیدند باز هفت هزار سال پرید باز پرهایش افتادند باز التماس کرد باز
پرهایش نو دمیدند باز هفت هزار سال پرید باز پرهایش افتادند باز التماس کرد باز
پرهایش نو دمیدند میخواست که باز به پرد خطاب حضرت عزت بروشد که به بین که چند
سال پریده گفت هر همه بیست و یک هزار سال گفت پس به بین که چند بالا رفته چون
نگاه کرد تا ساق نرسیده بود پس خطاب عزت در رسید که ای اسرافیل تو
باین عظمت در مدت بیست و یک هزار سال پریدی اما چند کرت پرهای تو
افتادند و تا ساق او نرسیدی پس برما فوق او تا ابد الاباد نرسی الحال لایق
تو این ست که فرود روی پس اسرافیل عاجز شده بازگشت حضرت رسالت
پناه گفت یا اخی جبرائیل از عرش چیزے کلانتر ست گفت یا رسول الله چون
عرش بعظمت خود بنازید خداوند تبارک و تعالی مارے پیدا کرد دهن باز کرده
که عرش درمیان دهان او چون سپندوانه می نمود خدای تبارک و تعالی این
اسماء بدو نمود از هیبت این اسماء معظم یکطرف دهان او بالا و یکطرف پایان
ماند و خشک شد و عرش چون سپند دانه در کام وے نمود و فضیلت این
دعا بسیار ست اما مختصر کرده شد بسم الله الرحمن الرحیم اللهم یا نور
تنورت بالنور والنور فی نورک یا نور اللهم یا عزیز تعززت بالعزة
والعزت فی عزة عزتک یا عزیز اللهم یا جلیل تجللت بالجلال والجلال
فی جلال جلالک یا جلیل اللهم یا جمیل تجملت بالجمال والجمال فی جمال
جمالک یا جمیل اللهم یا واحد توحدت بالوحدانیة والوحدانیة
فی وحدانیتک یا واحد اللهم یا فرد تفردت بالفردانیة
والفردانیة فی فردانیتک یا فرد اللهم یا علیم تعلمت بالعلم
والعلم فی العلم علمک یا علیم اللهم یا رفیع ترفعت بالرفعة والرفعة فی

دعائے نور شروع شد

Marfat.com

رَفعَتِ رِفعَتِكَ يَا رَفِيعُ اَللّٰهُمَّ يَا حَفِيظُ حُفِظْتَ بِالْحِفْظِ وَالْحِفْظُ فِي حِفْظِ حِفْظِكَ
يَا حَفِيظُ اَللّٰهُمَّ يَا وَاصِلُ تَوَصَّلْتَ بِالْوَصْلِ وَالْوَصْلُ فِي وَصْلِ وَصْلِكَ يَا
وَاصِلُ اَللّٰهُمَّ يَا فَاعِلُ تَفَعَّلْتَ بِالْفِعْلِ وَالْفِعْلُ فِي فِعْلِ فِعْلِكَ يَا
فَاعِلُ اَللّٰهُمَّ يَا فَارِضُ تَفَرَّضْتَ بِالْفَرْضِ وَالْفَرْضُ فِي فَرْضِ فَرْضِكَ يَا
فَارِضُ اَللّٰهُمَّ يَا حَلِيمُ تَحَلَّمْتَ بِالْحِلْمِ وَالْحِلْمُ فِي حِلْمِ حِلْمِكَ يَا حَلِيمُ اَللّٰهُمَّ يَا
عَظِيمُ تَعَظَّمْتَ بِالْعَظَمَةِ وَالْعَظَمَةُ فِي عَظَمَةِ عَظَمَتِكَ يَا عَظِيمُ اَللّٰهُمَّ يَا مَالِكَ تَمَلَّكْتَ بِا
لْمُلْكِ وَالْمُلْكُ فِي مُلْكِ مُلْكِكَ يَا مَالِكَ اَللّٰهُمَّ يَا قُدُّوسُ تَقَدَّسْتَ بِالْقُدْسِ
وَالْقُدْسُ فِي قُدْسِ قُدْسِكَ يَا قُدُّوسُ اَللّٰهُمَّ يَا رَحْمٰنُ تَرَحَّمْتَ بِالرَّحْمَةِ
وَالرَّحْمَةُ فِي رَحْمَةِ رَحْمَتِكَ يَا رَحْمٰنُ اَللّٰهُمَّ يَا رَحِيمُ تَرَحَّمْتَ بِالرَّحْمَةِ وَالرَّحْمَةُ فِي رَحْمَةِ
رَحْمَتِكَ يَا رَحِيمُ اَللّٰهُمَّ يَا حَنَّانُ تَحَنَّنْتَ بِالْحَنَانِ وَالْحَنَانُ فِي حَنَانِ
حَنَانِكَ يَا حَنَّانُ اَللّٰهُمَّ يَا مَنَّانُ تَمَنَّنْتَ بِالْمَنَانِ وَ
الْمَنَّانُ فِي مَنَانِ مَنَانِكَ يَا مَنَّانُ يَا لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ عَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ
وَاِلَيْهِ اُنِيبُ وَصَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ وَاَصْحَابِهٖ اَجْمَعِيْنَ

و در آوان خواندن این دعا دست برداشته باشد و چون تمام کند سر بر زمین
نهد و حاجت خواهد روا گردد و بفرمان الله تعالیٰ و چهار رکعت دیگر نماز حاجت
در رکعت اول بعد از فاتحه اذا جاء نصر الله تا آخر سیزده بار و در دوم بعد از فاتحه
اذا جاء تا آخر یازده بار و در سیوم بعد از فاتحه تا آخر نه بار و در چهارم اذا جاء
تا آخر هفت بار و بعد از تشهد درود چهل و یکبار اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى
اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّبَارِكْ وَسَلِّمْ عَلَيْهِ و چهل و یکبار حَسْبُنَا اللّٰهُ لَنِعْمَ
الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ و بجانب راست سلام دهد و سر بر
زمین نهد چهل و یکبار يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ و ده بار يَا صَمَدُ و ده بار يَا
اَحَدُ گوید و سر بردارد و بجانب چپ سلام دهد و حاجت عرض کند برآورده
شود بحکم الله تعالیٰ و دیگر چهار رکعت نماز حاجات آورده اند که حدیث

بیان دعائے نور
من الشر بنک لقرن
بنک ولیا وبنک
مردکار ۱۲

۲۱۸

نماز حاجت

Marfat.com

حضرت قدسی حق تعالیٰ چنان فرموده است که اگر حاجت مصلی این نماز بر آورده نکنم آفریننده او نباشم پس بخواند در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی سه بار و در دوم سه بار فاتحه متصل با تسمیه و سه بار اخلاص و معوذتین یگان بار و در رکعت سوم چون اول رکعت و چهارم چون ثانی و چهار رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اذا جاء یکبار و اخلاص ۵ بار و بعد از سلام سه کرت درود گوید و سر بزمین نهد و حاجت عرض کند بحکم الله تعالیٰ **بدان ای** عزیز که این نمازها را در شب بجا آوردن بهتر باشد زیرا که شب برای غفلت اکثر مردم است پس بر قصد غافلان شاید که بیدار باشی و بخواب اعتماد نه کنی لقوله علیه السلام النوم اخ الموت چنانکه آورده است در کفایت و لدان که چون وقت سحر شود حق تعالیٰ بر آسمان دنیا می آید و ندا میکند که کیست که دریز وقت از من حاجت خواهد تا روا کنم و کیست که فریاد خود بمن آرد و بدرگاه من آید تا قبول کنم آورده اند که چون کسی از صبح صادق پیشتر بیدار شود و برخیزد برحمت او مستغرق میشود و چون تا صبح بیدار نشود میگوید علیک لعنتی یعنی لعنت من بر تو باد و چشمان تو همیشه خواب آلوده باد و خواب کوا از چشمان تو نه رود اکنون حل این معنی کنم که حق تعالیٰ خود در آسمان می آید بدان که حق تعالیٰ از مکان و از جهة و جانب و رفتن و آمدن منزه است و گوینده این ندا فرشتگان است اما چون بحکم او میگویند اضافت بدو میکنند اما اهل حقیقت را جواب دیگر میگویم چنانکه مے فرماید **فرد** همچی کرد سوالی که بگو حق بجاست ✤ گفتم آخر همچی در همه جامے بینم ✤ یعنی از نیجهت که وجود نامند و قیاسها به و هرچه ماسوی الله اگرچه ممکن نام اند لاممکن است در نظر تحقیق پس جای را نمیدانم مگر او زیرا که غیر و جای و سوی جز نامی بیش نیست چنانکه گفته اند **بیت** کجا غیر کو غیر کو نقش غیر ✤ سوی الله والله ما فی الوجود ✤ چون باحاطت باهمه شیونات محیط است که والله علی کل شیء محیط پس گوینده و شنونده و بیننده و ندا کننده و گفتن

Marfat.com

اوقات نماز ۱۲ ماه بهار

وشنیدن و دیدن و ندا کردن نمیداند مگر از وکه خود بخود میگوید و می شنود و می بیند و ندا میکند اما این کار سربازان ست و هر کسی را درین دخل نیست مگر عارف حق و درویشان عارفان گفته اند بیت اگر ز کوه فرو افتد آسیا سنگے + نه عارف ست که از راه سنگ برخیزد + زیرا نکه نغزاینده و آورنده این سنگ نیست مگر حق پس هر چه از حق آید راضی باشد والا دعوی عارفی نه کند الحال نماز ها را بیان میکنم که در هفته ادا کرده می شود اول در روز جمعه بعد از ظهر چهار رکعت در هر رکعت ده کرت فاتحه و کافرون و فلق و والناس نیز ده گان باز و بعد از سلام هفتاد بار استغفار خواند و هفتاد بار درود و هفتاد بار لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و ثواب این نماز بغایتے بسیار ست و آنچه در نظر فقیر آمده است در شان این نماز مقدار هشت ورق حدیث نبوی صلی اللہ علیہ وسلم وارد ست که درین مختصر نه گنجد و پیش از ظهر چهار رکعت نماز قضا عمری و نیت چنان کند نیت کردم تا ادا کنم چهار رکعت نماز کفایتی نماز ها که از من فوت شده اند در همه عمر در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و انا اعطینا تا آخر پانزده بار آورده اند که بعد از وفات در میان صحابه اختلاف شد بعضی گفتند که از حضرت چنان شنوده ایم که بیست ساله قضا نماز بر جای شوند و بعضی گفتند که چهل ساله قضائے او بر جا شوند اما بی بی فاطمه زهرا رضی اللہ تعالی عنها گفت که من از حضرت چنان شنوده ام که چهل ساله قضای او بر جای شود پس پرسیدم یا رسول اللہ اگر این مقدار از و فوت نه شده باشند گفت از پدر و مادر او بر جاے شوند و تسبیح نماز جمعه بخوانند یَا حَیُّ یَا قَیُّوْمُ اَسْئَلُکَ اَنْ تَقْضِیَ حَاجَتِیْ وَاَغْنِنِیْ عَنْ مَنْ سِوَاکَ صد بار بخواند و برای کفایت مهمات هر دو جهان صد بار بگوید سَبِّبْ لَنَا سَبَبًا یَا مُسَبِّبَ الْاَسْبَابِ وَافْتَحْ لَنَا بَابًا یَا مُفَتِّحَ الْاَبْوَابِ و در شب جمعه باید که این دعاے مذکور بخواند و در ترغیب الصلوٰت آورده است که اگر کسی را نماز ها بسیار فوت

بسازید مرا سبب ای سازندهٔ اسباب و بکشائید مرا در ها ای کشائنده در ها

Marfat.com

فوت شدہ باشد در روز جمعہ بعد از نماز ظہر دوازدہ رکعات نماز بگذارد بسلام
سلام و بعد از فاتحہ در ہر رکعت اخلاص پانزدہ بار کفایت ہمہ نمازہائے او
شود **وایضا در خبر ست** کہ عبد اللہ انصاری از حضرت رسالت پناہ
صلی اللہ علیہ وسلم پرسید کہ اگر کسی را نمازہا بسیار فوت شدہ باشد چہ کند
حضرت گفت باید کہ در روز دوشنبہ نیت روزہ کند بوقت ضحیٰ و در بیابان رود
غسل بکند و دو رکعت تحیت وضو بگذارد و پنجاہ رکعت نماز بگذارد و در ہر رکعت
بعد از فاتحہ اخلاص یکبار باید کہ ہمہ را رکعتین بگذارد تا بیست و پنج سلام شود ایضاً
آوردہ اند کہ شخصی بخدمت حضرت رسالت پناہ آمد و گفت یا رسول اللہ گناہان
بیحد دارم چہ باید کرد حضرت فرمود توبہ کن گفت یا حضرت گناہان من بغایت
بسیار ند حضرت ہر چند میگفت توبہ کن وے ہمین گفتی کہ گناہ بیحد دارم بعد ازان
حضرت گفت کہ در بیابان برو و غسل بکن و دو رکعت تحیت وضو بگذار و ہر چند
کرت کہ توانی از دہ تا بیست یا بیشتر کلمہ طیبہ تکرار کن و توبہ کن از گناہان گذشتہ
و آیندہ و چون در خانہ بیائی چیزے تصدق کن ہمہ گناہان تو بفرمان اللہ تعالیٰ
آمرزیدہ شود و در **نظر آمدہ است** کہ پیغمبران ماضی کہ پیش از حضرت
رسالت پناہ بودند ہر روز امت ایشان در پیش ایشان میشد کہ در کتابہا
دیدم کہ در شبہائے دنیا یک شب است کہ در وے ہمہ گناہان اولین و آخرین بخشیدہ
میشوند اگر دران شب بطاعت اللہ تعالیٰ میباشند ایشان مے گفتند کہ آنشب
از مایان پوشیدہ است و آنشب پیغمبری کہ بعد از مے آید کہ نام او محمد
علیہ السلام باشد بدو خواہد نمود زیرا کہ گناہان امت تو بسیار باشند
تا دران شب آمرزیدہ شوند و چون محمد آخر الزمان صلی اللہ علیہ وسلم مبعوث
شد اصحاب در پیش او خندند و گفتند کہ آن شب بما یان نمای کہ کدام ست دران
زمان ہمتر جبرائیل علیہ السلام از رب الجلیل در رسید و گفت یا رسول اللہ خدای
تعالیٰ بر شما تحفہ درود لطیف الورود فرستاد بعد ازان آن کہ مژدہ و خوشی باد شمارا

Marfat.com

دامت شمارا که آن شب لیلة الاسرا نامند و آنشب بیست و سیوم ماه شوال است هر که از امت شما در انشب دو صد رکعت نماز بگذارد بصد سلام در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار یا رسول الله به برابر هر حرفی که مصلی این نماز درین نماز یاد کرده است نیکی او نوشته شود و برابر ایشان بدی او دور شود و برابر ایشان برای او کوشکی در بهشت مهیا کنند و اگر جانور چون شتر و گاو و گوسفند و مرغ را ذبح کند برابر هر موی که بران جانور ست چندان نیکی او نوشته شود و چندان بدی او دور شود و چندان کوشکی برای او در جنت بنا کنند و اگر غلّه ناپخته را تصدق کند نیز علی هذا القیاس ثواب دارد و اگر در ان شب سورت روم و سورت عنکبوت بخواند خواننده و شنونده را باتش کار نباشد و نیز این سورتها را اگر در شب بیست و سوم ماه رمضان بخواند نیز همین حکم دارد و در رساله شیخ نور قطب عالم دیده ام هر که در هفته این نماز بخواند هر حاجتی که داشته باشد در خواب بیند باید که در شب یاد کند پیش از ان که خواب کند شش رکعت نماز در رکعت اول والشمس ۷ بار و در دوم واللیل اذا یغشی هفت بار و در سیوم و الضحی هفت بار و در چهارم هفت بار الم نشرح و در پنجم والتین هفت بار و در ششم انا انزلناه هفت بار بعده این دعا بخواند اللهم یا رب ابراهیم و موسی و رب اسحاق و یعقوب و انت یا رب منزل الصحف و منزل التوراة و الانجیل و الزبور و الفرقان ارنی فی منامی هذه اللیلة امرنا انت به اعلم ذکر نمازهای که بعضی شبها و روزها بزرگ داشته میشود اول ذکر شب قدر بدانکه شب قدر از نیجهت قدر گفته اند که هر چه دران سالها میشود از زائیدن و مردن و کل مخلوقات و افعال ایشان در انشب مقدر میکنند و فرشتگان آسمان و زمین بتمامه در انشب در مکه معظمه جمع میشوند و آن کسانرا از حق آمرزش میخواهند که دران شب بطاعت و تصدق و غیر ذلک من عبادات الله مشغول باشند و در خبر ست که حضرت

Marfat.com

رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم فرمود اگر تمامی دنیا را پر کند از طلا و نقره و همه را در راه حق بدهد بهتر ازان این باشد که اگر دران شب سه کرت انا انزلناه تا آخر بخواند قال الله تعالیٰ لَیْلَةُ الْقَدْرِ خَیْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ **آورده** اند که چون از حضرت عزت خطاب چنان آمد که شب بهتر ست از هزار ماه پس معلوم شد که طاعت و تصدق در وے نیز بهتر باشد از طاعت و تصدق هزار ماه **و آورده** اند که اگر کسی در هر ماه هزار حله و هزار اشتر و یا هزار گاو و یا هزار گوسفند و یا هزار مرغ و یا هزار نان و غیر ذلک من متاع الدنیا به هدیه بدهد و یا در هر ماه هزار رکعت نماز بگذارد پس بهتر ازان این باشد که یک چیزی ازین چیزهائے مذکور بدهد و یا یک رکعت نماز بگذارد **و منقولست** از حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم که سه شب در سه ماه پوشیده شده اند اول شب معراج در رجب و شب برات در شعبان و شب قدر در رمضان پس بنده مومن را شاید که در هر شب از شبهای این ماه ها چیزے تصدق و عبادت بکند تا مگر شب قدر را یافته باشد و یا شب برات و یا شب معراج را یافته باشد و فضیلت این شب آن ست که اول کلام الله را درو نازل شده است بر حضرت رسول علیه السلام و انس بن مالک و عبد الله بن مسعود چنان گفته اند که مایان خادمان حضرت رسالت پناه بودیم و در ماه رمضان او را می دیدیم که بعد از گذشتن نوزده روز حضرت رسالت پناه در همه شبها بیدار میبود و بخوابگه نمیرفت تا بیست و نهم روز اتفاق همه صحابه رضوان الله علیهم اجمعین بران ست که شب قدر بیست و هفتم باشد و درین شب دوازده رکعت نماز در هر رکعت بعد از فاتحه انا انزلناه ده بار و اخلاص ده بار و بروایتی بیست رکعت و بروایتی صد رکعت همه بقدرت مذکور و اگر همه در یک شب شوار شود پس باید که درین شب ها که از نوزده تا بیست و نهم ست چند چند رکعت ادا کند ذکر شب و روز عید فطر و عید بکسر العین چیزے را گویند که کسی را اندیشهٔ آفات و بلیات باز دارد **و ایضا** لشکر مسلمانان را نیز عید گویند و فطر ازان جهت گویند که صائمان ماه شریف را در وقت افطار می شود و آنچنان بود که در هم ماضیه سی و پنجبار درین زمین همدان

Marfat.com

روز عید فطر برایشان قیامت صغری شده است و بروایتی پنجاه بار چون طوفان نوح و مسخ قوم وغیر ذلک من آیاتهم پس چون محمد آخر زمان صلوات الله علیه مبعوث شد غم واندوه از برکت او برطرف شد زیرا که جهودان و ترسایان تا این زمان که این شب و این روز بیاید درست شب و روز در گریه وزاری و تضرع می باشند که مگر باز مبادا بلای برایشان نازل شود پس مهتر جبرائیل آمد که یا رسول الله حق تعالی تحفه درود میفرستد بعد ازان مژده آن که غم واندوه را من از امت تو بلکه از برکت امت تو از تمام عالم برگرفتم پس شاید که برخلاف ایشان درین روز و شب شادی و طرب نمائی و میباید که شما و امتان شما درین روز چیزے تصدق بکنند تا از شر این روز خلاصی یابند و آن را صدقه فطر گویند و در شب عید فطر دو رکعت نماز در رکعت اول بعد از فاتحه آیة الکرسی صد بار و در دوم بعد از فاتحه اخلاص صد بار و دو رکعت دیگر در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهلبار بخواند و این دو نماز باید که در شب عرفه که نهم ماه ذی الحجه است و در شب عید اضحی نیز بگذارد و در روز عید فطر نیز غسل کند و خوشبوئی بر بدن بمالد و جامه نو و پاکیزه بپوشد و اگر نو موجود نباشد شسته بپوشد و غسل کرده بپوشد اول صدقه دهد بعد ازان بعیدگاه رود و **در شرح مختصر ابو علی رودباری** دیده ام که نماز جمعه را بغیر از امام یعنی بادشاه و امراکسی را نشاید از روستایان و صحرانشینان که ادا کنند اما اگر نماز عید را مردمان روستایان باتفاق جماعتی ادا کنند روا باشد زیرا که نفل ست و لهذا از جهت او تیمم زدن رواست که خلیفه ندارد و باید که پیش از نماز عید نوافل نه کند از جهت وضو و اشراق وغیر ذلک زیرا که مکروه است و نماز هر دو عیدین دو رکعت ست در هر دو رکعت نه تکبیر باید بقول اصح نزد ابی حنیفه یک تکبیر تحریمه و دو تکبیر رکوع و شش زائده و آنچنان ست که بعد از تکبیر اول دست را لقان دارد و زیر ناف نه بندد و ثنا را تا غیرک بخواند باز دست بردارد و تکبیر گوید دست را لقان کند باز بردارد و تکبیر گوید همچنین تا سه کرت و بعد از تکبیر سیوم دست را زیر ناف بندد و تعوذ و تسمیه خواند و فاتحه با سوره بخواند پنجم تکبیر رکوع ست بگوید و در رکعت ۲

Marfat.com

دوم اول ابتداء فاتحه با سورت کند و بعد از تمام قرءت دست بردارد و دست
را لقان دارد هکذا تا سه تکبیر گوید نهم تکبیر رکوع ست بگوید پس بمذهب ابی حنیفه
نماز هر دو عیدین برین طریق ست و تکبیرات تشریق از بامداد عید فطر تا عصر او
عقب هر نماز گوید در راه برای عیدگاه رفتن نیز تکبیر تشریق گفته باشد و تکبیر تشریق
در اضحی از بامداد روز عرفه تا عصر روز نحر بقول امام اعظم بگوید تا هشت نماز شود و در
روز عید فطر دو رکعت نماز دیگر بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه انا اعطینا سه بار و اگر
کسی را قوت قربانی نباشد در روز اضحی باید که همین نماز مذکور را ادا کند ثواب
قربانی بیابد و نیز در هر دو عید چهار رکعت نماز بگذارد در رکعت اول بعد از
فاتحه سبح اسم ربک الاعلی الذی و در دوم بعد از فاتحه والشمس و در سیوم بعد از
فاتحه واللیل و در چهارم بعد از فاتحه والضحی و اگر این سورتها را نداند باید که در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص پانزده بار بخواند و چهار رکعت نماز خوشنودی خصمان که در
روز جمعه گفته شده باید که در هر دو عیدین و هفتم ماه ذی الحجه و ترویه که هشتم
اوست و عرفه که نهم اوست و در آخر جمعهٔ ماه رمضان وقت چاشت بگذارد
هر چند که خصمان بسیار داشته باشد خوشنود شوند **قصهٔ عید اضحی** و آن
آنست که بابا آدم علیه السلام در بهشت به نعمتهای گوناگون پرورده شده
روزی در پیش او حوری پرید بابا آدم چون او را دید از شوق و محبت او مست
شد و در عقب او دوید هر چند بابا آدم بدو بیشتر می شد او از و میگریخت
تا که بابا آدم بغایتی دلگیر شده افتاد و در خواب شد **آورده اند** که اُمِّنَا
حوا از پهلوی چپ او پیدا شد چون بابا آدم بیدار شد او را در پیش خود نشسته دید
گفت مَنْ اَنْتِ یعنی کیستی تو گفت اَنَا حَوَّاكَ یعنی حوای توام بابا آدم
خواست تا دست بدو اندازد درین بود مهتر جبرائیل آمد که بغیر نکاح دست
درازی نمی باید کرد که خدای عز و جل بخودی خود بی کام و بی زبان نکاح
او را به بست و فرمود الکبریاء ردائی والعظمة ازاری والخلق کلهم عبیدی

در بیان قصهٔ عید اضحی

Marfat.com

بنج از آب منی شیطان لعین ست

وامائے اشهدوا یا ملائکتی سکان السموات والارض انی قد تزوجت
آدم بدیع فطرتی وحوا لامتی علی صداق ان لا اله الا انا وان محمدا عبدی
ورسولی یا آدم وحوا اسکنا جنتی وکلا من ثمرتی ولا تقربا هذه
الشجرة السلام علیکما ورحمتی ۱۲ واین روایت در دستور القضات آورده است
وکذا فی تفسیر الدرر وعمدة الابرار پس چون عقد میان ایشان بسته شد
فرشتگان تمام بهشت جمع شدند وطبقهای از بهشت پر از گل وریحان ودر وجواهر
آوردند وبر ایشان جمع شدند وپاشیدند وشادی کردند پس از حق تبارک و
تعالی ندا شنید که یا آدم هذا عیدک وعید اولادک الی یوم القیامة
وبعد از مدتهای مدید چون حکم شد که ایشان را از بهشت بکشند در آن زمان ابلیس رفت
ودر زیر کرسی استاد ودران زمان ابلیس را قوت آن بود که باسمانها میرفت والحال
بعد از تولد محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم بر آسمان نمیتواند شد آمد چون ابلیس در انجا
استاد گریه آغاز کرد طاؤس بر کنگره بهشت استاده بود چون دید گفت چه شخصی و
گریه برای چیست ابلیس گفت که من شنیده ام که حکم خدا برین ست که شما را و مار
را وآدم را وامنا حوا را از بهشت میکشند گفت چه باید کرد ابلیس گفت اگر مرا کسے
در بهشت در آورد من کار کنم که شمایان را نه کشند طاؤس غمگین شده رفت واین
قصه را بمار گفت مار گفت که من او را میتوانم آورد مار آمد وابلیس را گفت که در دهن
من در آی اما چشمانرا باز مکن که ترسیده شوی وزحمت یابی آورده اند که
ابلیس نصیحت او را قبول نکرد وچشم باز کرد تاریکی بغایت دشوار دید ترسید چون
عادت حیوانیت ست آب منی شیطان در وافتاد آورده اند که چون شیطان
ومار از بهشت بر آمدند مار درین زمان غایت کرد همان آب منی شیطان بیرون
افتاد واز و درخت بنج روئید ازینجهت حرامست که آب منی شیطان ست
چون شیطان در بهشت در آمد در پیش امنا حوا شد وگفت ای بی بی حکم خدا
برین ست که شما را وبابا آدم را ومار را وطاؤس را از بهشت بیرون کشند اما

ترجمه
شاهد شوید ای ملائکه
های من که باشنده آسمانها
وزمینها هستید بدرستی که
ما نکاح کرده ام آدم را که
عجیب یعنی خوب آفرینش
ماست با حوا از برای امت
ما باین کابین که نیست
هیچ معبود برحق موجود
مگر من وبدرستی که محمد
علیه السلام بنده وفرستاده
من ست ای آدم وحوا
زندگانی وقراری کنید
در جنت ما ونزدیک مشوید
این درخت را سلام ما و
بر دو شمایان ورحمت
ما باد ۱۲
ترجمه ای آدم این
ست عید شما وعید
اولاد شما تا بروز
قیامت ۱۲

Marfat.com

آنچه من گویم اگر قبول کنی شما را نه کشند امنا حوا گفت بگو پس شیطان گفت اگر
درین درخت که در دهلیز شماست بخورید شما را بیرون نه کشند و آن درخت گندم
بود چون امّا حوا دست بر و انداخت درخت خود را بالا گرفت حتی که امنا حوا از جا برخاست
درخت هنوز بالاتر شد امنا حوا دست انداخت پنج دانه برید امّا در هنگام دست انداختن
او دو دست او تا آرنج و پای او تا شتالنگ و سر او تا فرق منکشف شد ازین
جهت است که این اندامها را در وضو شستن فرض کرده اند چون بابا آدم
آمد از سیل بهشت امنا حوا بدو نمود بابا آدم دلیل کرد که مگر این درخت که در دهلیز
من است این حرام است و ندانست که این از نفی جنس است و بعضی گفته اند که فراموش
کرد ازینجهت ست که او را انسان نامیدند که مشتق از نسیان است و
آن فراموشی را گویند سه دانه بابا آدم خورد و دو دانه امّنا حوا در حال حله های
بهشت از ایشان پریدند و هر دو برهنه محض ماندند حتی که اگر نزدیک خانه و درخت
میرفتند آن نیز از ایشان میگریختند ناگاه عیب انسانی که غایط باشد از ایشان
پیدا شد گرفتند و در بغل و شرمگاه خود پنهان میکردند ازینجهت موی زشت برین
پیدا شدند و چون بدرخت انجیر پناه گرفتند انجیر برگ خودش داد امّا پنج برگ
بود سه امّنا حوا پوشید و دو بابا آدم علیه السلام خطاب حضرت عزت بر انجیر
شد که اینمقدار درختان بهشت با ایشان برگ ندادند تو چرا دادی انجیر گفت
یارب آری همچنان ست اما من همان سخن قدیم یاد داشتم که شما گفت بودید
که در زمین دوستی را بیافرینم و او را خلیفه خود خوانم از جهت دوستی شما دادم
پس خطاب حضرت عزت در رسید که بَارَکْتَ فِیْکَ که در میان تو استخوان را
پیدا نه کنم و هر مومن که از شما بخورد او دوست من ست اوّل در بهشت چهار نفر
بودند و بوقت برآمدن پنج نفر شدند اول شیطان برآمد بعده مار بعده طاؤس بعده
امّنا حوا بعده بابا آدم پس حکم باری تعالی شد بر مار که برو تو دشمن فرزندان
آدم باشی و ایشان دشمنان تو باشند و طاؤس را نیز همچنان گفت پس میان

اشارت باندامها که شستن او در وضو فرض شد

۲۲۷

ع
برکت نهادم در تو ۱۲

Marfat.com

بابا آدم و حوا فرقت افتاد بابا آدم نه صد سال در سراندیب روی بر خاک نهاده افتاده بود که هرگز درین مدت بالا نشده بود آورده اند که روزی دو گنجشکان برو گذر کردند آب چشمانش چون دو جوی روان شده بود آن گنجشکان ازان آب خوردند با یکدیگر گفتند که چه خوش آبی و چه خوش بوی و لطیف ست بابا آدم گفت یارب کار بنده را چنان کردی که گنجشکان باحوال فقیر مے خندند در حال مهتر جبرائیل آمد و گفت ای آدم گنجشکان دروغ نمی گویند بلکه شما نعیم جنت خورده آید آب چشم تو ازان خوشبوی ست درانحالت سر بالا کرد وقت صبح صادق بود چون نظرش بعرش رسید درو نوشته دید لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ بابا آدم گفت یارب اینچه نام ست که متصل بنام شما نوشته است گفت این نام یکے از اولاد شماست که اگر او نمی بود شما را پیدا نمیکردم و پنجاه و دو پشت پس از تو بیاید بابا آدم گفت یارب بحرمت آن نام خطای مرا بیامرز خطاب برو شد که شفیع نیک آوردی جرم ترا بخشیدم وجود بابا آدم درست سیاه بود اما سه روزه داشت از ایام بیض چون اول روزه داشت سیوم حصه وجود او سفید شد و در روزه دوم دو حصه و بروزه سیوم تمام وجود نیک سفید شد ازین جهة ایام بیض خوانند و چون از سراندیب بعرفات آمد آنجا حوا را یافت خوشحال شد ازین جهة آن موضع را عرفات گویند فرشتگان طبقهاے پر از دُر و جواهر و گل و ریحان آوردند و بر ایشان پاشیدند و گفتند هٰذَا عِیْدُكَ وَعِیْدُ اَوْلَادِكَ اِلٰی یَوْمِ الدِّیْنِ یعنی تا قیامت پس عید اضحی ازان پسمانده است درینحکایت رد قول اباحتیان ست که ایشان گویند دنیا بمانند گلزار ست و زنان بمانند گل هر که خواهد گل را بوید زیرا که چون یک بابا آدم و یک از ما حوا بود که خاص براے او آفریده شده بود نیز بی نکاح زن نکرد پس بدان اگر شهرے باشد باید بعد از اداء نماز اضحی قربانی بکند و اگر روستائی باشد هر وقت که خواهد بکند و باید که اضحیه را بدست خود ذبح کند و منقول است از بی بی فاطمه زهری رضی الله تعالی عنها

ترجمه اش بارها گذشت ۱۲

ترجمه این روز عید شماست پس ازین عید اولاد تست تا قیامت ۱۲

در بیان وجه تسمیه ایام بیض و عرفات

۲۲۸

Marfat.com

کہ حضرت رسالت پناہ چون قربانی میکرد تمام اہل وعیال خود را حاضر مے کرد و
میگفت ہر کہ این خون را بہ بیند آمرزیدہ شود **اورد** اند کہ حضرت رسالت پناہ
صلی اللہ علیہ وسلم یک روز در قربانی صد اشتر را حوا بانیدہ بود شصت وچہار را خود
آنحضرت بدست خود ذبح کرد و مابقی را مرتضی علی ذبح کرد حضرت رسالت پناہ دو
جانور قربانی میکرد یکی از برای خود و یکی از برای امت خود و میگفت بہترین امتان
من آنکس ست کہ دو جانور قربانی بکند یکی برائے خود و یکی برائے ضحیہ را باید کہ سہ روز ۷۰ مردمان ۴
بعد از عید نیز میتوان ذبح کرد اما اگر خریدہ بود و ذبح نکرد تا گذشتن ایام بعد ازان ہمیر با
بفقیران تصدق کنند والا قیمتش را تصدق کنند **اورد** اند اگر کسی مالک نصاب
شود وزکوت مال او تلف شود تمامہ زکوت از ذمہ او ساقط شود اگر مالک نصاب
قادر شدہ بود و صدقہ و قربانی نہ کردہ بود از ذمہ او ساقط نشود **ذکر عاشورہ**
کہ دہم ماہ محرم ست باید کہ تمام شب بذکر و فکر زندہ دارد و خواب غفلت نہ
ورزد و در شب میباید کہ این را سہ کرت بخواند یکی در اول شب باز در میانہ شب و ۲۲۹
آخر شب وچون روز شود در وقت ضحی غسل کند و بعد از تحیت وضو رچہار رکعت
نماز بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ دوازدہ بار اخلاص بارواح امام حسن و امام
حسین شیخ سفیان ثوری گفت کہ من این نماز را در حق ایشان دا کردہ بودم ایشان
را در خواب دیدم کہ روی از من بگشتا ندند گفتم کہ یا امیزادہ گان گناہ من چیست
گفتند شما را بر مایان حقی ست کہ شما را بہ بہشت بریم از حق شما شرم داریم و معلوم
باد کہ این دہ روزہ ماہ محرم بر امم ما ضیہ فرض بود و بر ما نفل و در روز عاشورہ حضرت
فرمود کہ روزہ دارید کہ درین روز آہوان نیز بہ بچگان خود شیر نمیدہند و اگر یک روز
عاشورہ تنہائی ہلارد باید کہ یازدہم روز نیز روزہ دارد کہ ثواب بسیارست
و آن نیست کہ بعضی روافض میگویند کہ این دہ روز روزہ ہستا زبہت جنگ و حمل
بودن صحابہ بہت باید کہ بموافقت ایشان ما نیز اگر سنہ باشیم و بدانکہ نوحہ داشتن
درین دہ روز کہ نی شب طعام خوردو نہ روز عادت و رسم روافض است

Marfat.com

و در روز عاشورہ چشم سیاہ کردن نیز سنت ست تا خلاف روافض شود کہ ایشان میگویند کہ یزید چشمان خود را بخون امیر حسین سرخ کردہ بود و این محض دروغ ست و باید کہ روز آخر ذی الحجہ روزہ داشتہ باشد و روزہ دار باشد کہ ماہ محرم را بیابد اول روز محرم را نیز روزہ دارد **آوردہ اند** کہ این کس ثواب صیام الدہر یابد کہ سال گذشتہ او را ہم بروزہ نویسند و آیندہ را ہم بروزہ نویسند کہ درین دو روز دو سال تفرقہ حاصل شود و در سال تمام شش روزہ ہست کہ ہر یک را ثواب صد ہزار سالہ ہست یکی ازان روزہا بیست و دوم ماہ محرم ست کہ اول حضرت رسالت پناہ دران روز امامت میکرد و **آوردہ اند** کہ مہتر جبرئیل آمد و در پیش حضرت استاد و امامت کرد و گفت ہر چہ من کنم بہمان روش بکنید پس حضرت مر قوم را گفت کہ خلف من بایستید و ہر چہ من بکنم بہمان روش بکنید زیرا کہ قوم مہتر جبرئیل را نمی دید و معلوم باد کہ جبرئیل امام نبود بلکہ معلم بود والا نماز قوم بدو امام جائز نبودی **ذکر صفر** بدانکہ صفر او را ازین جہت گویند کہ ہمہ انبیا را درین ماہ زحمت میرسید و رنگ ایشان زرد میشد و چون ماہ صفر در آید شب اول او یک ہزار بلای نازل میگردد و در دوم دو ہزار و در سیوم سہ ہزار و در چہارم چہار ہزار و در پنجم پنج ہزار و در ششم شش ہزار پس باید کہ در اول شب شش رکعت نماز بگذارد بدو سلام اول چہار رکعت بیک سلام و باز دو رکعت بیک سلام در ہر رکعت بعد از سلام فاتحہ و اخلاص سہ بار بخواند **و منقول ست** کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم را در ہمین ماہ صفر وجد پیدا شد و آرزو کرد کہ اگر از جانب حق رخصت میشود کہ از دار الفنا بدار البقا بروم تا دیدار بیچگون او را ببینم دران زمان مہتر جبرئیل علیہ السلام آمد و گفت یا رسول اللہ خدای تعالیٰ گفت کہ رحلت شما در ماہ ربیع الاول باشد حضرت خوشحال شد و گفت ہر کہ آن ماہ را بمن بنماید من او را مژدہ بہشت بدہم و آن ثواب تا این زمان باقی ست ہر کہ آن ماہ را اول بہ بیند ثواب یابد و ہر کہ در روز دوازدہم

صلوٰۃ یوم اول من صفر
صلوٰۃ الیوم الآخر من صفر
صلوٰۃ یوم فی الیوم الآخر من صفر

Marfat.com

ماه ربیع الاول چهار رکعت نماز بجا میتوان آورد در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص
سه بار که وفات حضرت رسالت پناه دران روز شده بود

ذکر ماه رجب

ورجب در لغت خدای را گویند چون اول ماه به بیند این دعا بگوید اللّٰهمّ بارِک
لنا الرّجب والشّعبان وبلّغنا شهر رمضان و در شب اول بیست رکعت
نماز بگذارد در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار پس چون حضرت رسالت پناه
ثواب این نماز را بغایت بسیار فرمود سلمان فارسی عرض کرد که یا حضرت من
میخواهم که این نماز را همیشه ادا کنم حضرت فرمود این خاصه این ماه است والا باید که در
اول شب هر ماه میتوان بگذارد سلمان همچنان کرد قال علیه السّلام من ادرک
الرّجب فاغتسل فی اوّله واوسطه وآخره خرج من ذنوبه کیوم ولدته
وایضا در ماه رجب سی رکعت نماز بگذارد و ده رکعت در اول روز
بعد غسل در هر رکعتی بعد از فاتحه کافرون یکبار واخلاص سه بار بخواند بعده این
تسبیح بخواند لا اله الّا الله وحده لا شریک له له الملک وله الحمد وهو علی کل
شیء قدیر اللّٰهمّ لا مانع لما اعطیت ولا معطی لما منعت ولا ینفع ذا الجدّ
منک الجدّ و ده رکعت روز پانزدهم بگذارد و بعد از غسل بقرأت مذکور
بگوید لا اله الّا الله وحده لا شریک له تا قدیر الٰها واحدا صمدا لم یتّخذ
صاحبة ولا ولدا در روز آخرین بعد از غسل نیز ده رکعت بگذارد بقرأت مذکور
وبعده بگوید لا اله الّا الله وحده لا شریک له تا قدیر وصلّی الله تعالی علی
خیر خلقه محمّد ن النّبی الامّی وعلی آله لا حول ولا قوّة الّا بالله العلیّ العظیم
برحمتک یا ارحم الرّاحمین و در جمعه اول ماه رجب که آنرا لیلة الرّغائب گویند
باید که تمام شب را زنده دارد **وایضا آورده** اند که دران شب تمامی
ملائکه آسمانها وزمینها بر مکه مبارکه جمع میشوند وآمرزش آنکسان از خدا میخواهند
که دران شب بیداری میکنند وبطاعت وعبادت حق مشغول باشند و در تمام
رجب شب معراج پوشیده است باید که همه شب ها زنده دارد وبطاعت الله

و عبادت حق مشغول باشد اما اتفاق بران ست که شب بیست و ہفتم ماہ رجب ست و یک نشانہ او آن باشد کہ آفتاب دران روز بوقت برآمدن شعلہ و شعاع نہ داشتہ باشد و نماز در لیلۃ الرغائب دو رکعت بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص چہل بار بخواند و در شب معراج صد رکعت نماز بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص پنجاہ بار و بعد ازین بدانکہ درین سہ ماہ چون رجب و شعبان و رمضان این اوراد در با مداد و شبانگاہ بخواند اول سہ کرت فاتحہ و سہ کرت اخلاص و سہ بار سورۃ الفلق و سہ کرت سورت والناس و سہ کرت کافرون و سہ بار آیۃ الکرسی و سہ کرت سُبْحَانَ اللّٰہِ وَالْحَمْدُ لِلّٰہِ وَلَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَاللّٰہُ اَکْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّۃَ اِلَّا بِاللّٰہِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ و سہ کرت اَللّٰھُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی کُلِّ مَلَکٍ وَّ نَبِیٍّ و سہ کرت اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَلِوَالِدَیَّ کَمَا رَبَّیَانِیْ و سہ کرت اَللّٰھُمَّ اغْفِرْ لِیْ وَلِوَالِدَیَّ وَلِلْمُؤْمِنِیْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ و چہار صد کرت کلمہ استغفر اللہ تکرار کند و ثواب این از حد و عد بیرون ست اما باید کہ در ہر بامداد و ہر عصر خواندہ باشد **و ایضا** ہر کہ در ماہ رجب اینہا ہزار بار بخواند اَسْتَغْفِرُ اللّٰہَ ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ + مِنْ جَمِیْعِ الذُّنُوْبِ وَالْاٰثَامِ حضرت عزت قسم بخدای خود کردہ ست کہ آنکس را اگر نہ آمرزم آفرینندۂ او نباشم و باید کہ در ہر روز صد بار بگوید سہ ہزار حاصل میشود **و ایضا** در رجب ہفتاد ہزار بار اینہا بخواند استغفر اللہ جمال محبوبی گوینده اینہا نیز آمرزیدہ گردد

ذکر ماہ شعبان و شعبان در لغۃ شاخ زدن را گویند یکے آنکہ جملہ گناہان او در و شاخ میزند و دیگر آنکہ جملہ نیکی ہائے او در و شاخ میزند یعنی پیدا میشود در اول شب شعبان دوازدہ رکعت نماز بگذارد و در ہر رکعت بعد از فاتحہ پانزدہ بار اخلاص بخواند **آوردہ اند** کہ عطا کند خدای تعالی او را ثواب دوازدہ ہزار شہیدان و بنویساند مر او را ثواب دوازدہ سال عبادت و بیرون آید از گناہان کلی کہ الحال از مادر زائیدہ باشد تا ہشتاد روز برو ہیچ گناہ نہ نویسند و در شب

Marfat.com

پانزدہم شعبان کہ آن را برات گویند در لغت بیزاری را گویند تا ہر کہ حرمت
این شب را بکند بنماز و وضو، و صدقہ و غیر ذلک من عبادۃ اللہ تعالیٰ او از آتش
دوزخ نجات یابد و برات بمعنی نجات ست و بعضی مردم دران شب چراغہا و
مشعلہا افروزند عین بدعت ست و در انیس الواعظین مذکور ست
زیرا کہ پیغمبر فرمودہ است کُلُّ بِدْعَۃٍ مُحْدَثٍ وَکُلُّ مُحْدَثٍ ضَلَالَۃٌ وَکُلُّ
ضَلَالَۃٍ فِی النَّارِ و شاید کہ درین شب برنج بخورد با جغرات ہمراہ کہ ثواب بسیار ست
و اگر عسل با این جغرات آمیزد یک لذتی از لذات بہشت یابد و درین شب سہ غسل
بکند یک در اول شب و یک میانہ شب و یک آخر شب چنان از گناہان پاک شدہ
برآید گویا کہ الحال از مادر زائیدہ و سورۂ یٰسٓ را نیز سہ کرت بخواند علی ہذا المثال
و صد رکعت نماز بگذارد در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار و در روز برات در
وقت ضحی غسل کند و سی رکعت نماز بہ پانزدہ سلام ادا کند در ہر رکعت بعد از فاتحہ
سہ بار اخلاص و این نماز در پانزدہم ماہ رمضان نیز ادا کند و در ماہ شعبان ہر روز
صد رکعت گفتہ باشد اند عا لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ وَلَا نَعْبُدُ اِلَّا اِیَّاہُ مُخْلِصِیْنَ
لَہُ الدِّیْنَ وَلَوْ کَرِہَ الْمُشْرِکُوْنَ **ذکر ماہِ رمضان** و در عرب رمضان
چیزی تافتہ را گویند چون سنگ و غیرہ پس آنچہ بر سنگ تافتہ و آہن تافتہ بنفید
بسوزد ہمچنان این ماہ گناہان روزہ داران را بسوزاند و درین ماہ درہای
بہشت کشادہ شوند درہای دوزخ بستہ شوند و از مقبرہ ہای
مسلمانان عذاب برداشتہ میشود و چون وقت نماز شام مے شود مہتر
جبرئیل شراب طہور را و آب بہشت را بہ پیش حضرت رسالت پناہ محمد مصطفی صلی
اللہ علیہ وسلم مے آرد کہ بنوش حضرت میگوید کہ امتان من تشنہ اند من چون
بخدم جبرئیل گوید کہ شما بخورید و بسوزید شما را بردہ در شربت امتان
شما اندکنم تا ایشان بشربت روزہ افطار کنند پس ہر کرا نصیب ازان
پسخورد حضرت شود بیشک آمرزیدہ گردد و از ظلمت گناہان خلاص گردد

Marfat.com

واگر در ماه رمضان دو رکعت نماز ادا کند در هر رکعت بعد از فاتحه انا فتحنا
بخواند تا سال دیگر آنکس را نگاهبان حق تعالی باشد و بعد از دوازده بار انا انزلناه
بخواند دوازده بار درود فرستد حق تعالی حساب بروی آسان کند و در تحفة
المذکورین آورده است که امیر المومنین علی رضی الله عنه روایت
که خواجه کائنات علیه افضل الصلوات فرموده است هر که بگذارد دو رکعت نماز
در هر شب ماه رمضان بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص سه بار حضرت
فرمود یزدان خدای که مرا براستی بخلق فرستاده است بپیغمبری هر که بگذارد این
نماز را بفرستد حق تعالی بسوی او بهر رکعتی ازان هفتصد فرشته که بنویسند
برای او حسنات و دور دارند از و سیئات و برآرند برای او درختان و
بنا کنند برای او شهرهای و قصرهای در بهشت یاران بطریق تعجب گفتند این
قدر بیابد فرمود آری و جز این هم بیابد بهر رکعتی هفتاد حج پذیرفته و این نماز
را با مامت میگذارند بعد از تراویح اما در قرآن خوانی آمده است که امامت
جایز نباشد و در دستور القضات آورده است که میتوان
با مامت کرد زیرا که حضرت رسالت پناه فرمود مر عبد الله مسعود را که این
نماز را خلف امام بخن آورده اند که در روز قیامت ماه رمضان
صورتی پیدا کند و در زیر عرش بسجده افتد فرمان حق برو شود که ای ماه رمضان
چه میخواهی گوید یارب صائمان من بسیار محنت کشیده اند و طاقت دوزخ
ندارند ایشان را از دوزخ نجات ده حکم باری تعالی شود که نجات دادم
صائمان ترا بعد ازان گویند تشنه اند شکر آب طهور را بنوشانندش باز گویند گرسنه
اند طعام بهشت بخورانندش بعد ازان گوید برهنه اند حلهای بهشت بپوشانندش
بعد ازان گوید پیاده اند بر اقهای بهشت پیش ایشان بیارند و سوار کنندش باز
گوید یارب دیدار بیچون تو میخواهند گوید خوش که من دیدار خود را وعده کرده ام
بر ایشان بعد ازان راضی شده سر بردارد **مسئله** در دستور

Marfat.com

القضات آورده است که اگر مصلی در نماز نفل سهو شود سجدهٔ سهو برو لازم گردد۔
ذکر چند نمازی که محلش از یاد رفته بود الحال بیان کنم و در عشرهٔ مبشره
آمده است هر که بگذارد در شب عاشوره دو رکعت نماز در هر رکعت بعد از فاتحه
اخلاص سه بار و بعد از فراغ سبحان الله تا عظیم هفتاد بار بگوید پر گرداند حق تعالی
گور را از نور تا نفخ صور **و نیز گفته اند** هر که بگذارد شب عاشوره چهار رکعت
نماز در هر رکعت بعد از فاتحه آیة الکرسی و اخلاص و معوذتین دوگان بار
بخواند بعد از فراغ صد بار اخلاص بخواند بنا فرماید خدای عزوجل او را در بهشت هزار
در هزار شهرے و در هر شهرے هزار در هزار کوشکی و در هر کوشکی هزار در هزار خانه و در هزار
خانه هزار در هزار تخت و بر هر تخت هزار در هزار فرش و بر هر فرشی حور عین نشسته باشد
و مراد از هزار در هزار ضرب ست یعنی هزار کرت هزار و امیر المومنین علی رضی الله تعالی
عنه گفت که پیغمبر علیه الصلوت والسلام فرمود هر که بگذارد شب عاشوره دوازده
رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار ثواب بسیار ست **و ایضاً** نمازهای لیلة
الرغائب و آن جمعه اول شب از رجب و ثواب آن در اوراد مذکور ست که اول شب
پنجشنبه ماه رجب را احسن وقت گویند و دران شب تصدق و خیرات بغایت نیکو
و در روز پنجشنبه روزه دارد و بعد از نماز شام جمعه اول که آنرا لیلة الرغائب
گویند دوازده رکعت به شش سلام بگذارد و بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه
انا انزلناه سه بار و دوازده بار اخلاص بعد از فراغ هفتاد بار بگوید۔
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ نَبِیِّ الْاُمِّیِّ وَعَلٰی اٰلِهٖ پس سجده کند و بعده هفتاد
بار بگوید در سجود سُبُّوْحٌ قُدُّوْسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِکَةِ وَالرُّوْحِ
بعده سر بردارد هفتاد بار بگوید رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَتَجَاوَزْ عَمَّا تَعْلَمُ
فَاِنَّکَ اَنْتَ الْعَلِیُّ الْعَظِیْمُ بار دویم باز سجده کند باز هفتاد بار سُبُّوْحٌ
قُدُّوْسٌ رَبُّنَا وَرَبُّ الْمَلَائِکَةِ وَالرُّوْحِ بگوید بعده این دعا در نماز
سنت بامداد بخواند اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ فِیْ قَلْبِیْ نُوْرًا وَّفِیْ سَمْعِیْ نُوْرًا وَّفِیْ بَصَرِیْ

Marfat.com

وَنُوْرًا فِیْ سِرِّیْ وَنُوْرًا فِیْ بَشَرِیْ وَنُوْرًا فِیْ لَحْمِیْ وَنُوْرًا فِیْ دَمِیْ وَنُوْرًا فِیْ عِظَامِیْ وَنُوْرًا فِیْ بَیْنَ یَدَیَّ وَنُوْرًا خَلْفِیْ وَنُوْرًا عَنْ یَمِیْنِیْ وَنُوْرًا عَنْ شِمَالِیْ وَنُوْرًا مِنْ فَوْقِیْ وَنُوْرًا فِیْ تَحْتِیْ اَللّٰهُمَّ زِدْنِیْ نُوْرًا وَاَعْطِنِیْ نُوْرًا وَاجْعَلْ لِّیْ نُوْرًا اِنَّكَ اَنْتَ صَاحِبُ النُّوْرِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ و حاجت خواهد بیشک برآید بفرمان الله تعالی **ایضا در اوراد مذکورست** که قبل از افطار روز پنجشنبه باید که دو رکعت نماز بگذارد در هر رکعتی بعد از فاتحه آیة الکرسی و معوذتین یگان بار ثواب بسیارست **در بیان** شب استفتاح در تحفهٔ شامی مذکورست هر که شب پانزدهم رجب بیست رکعات نماز بگذارد بخواند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص یکبار چندان ثواب ست که در تحریر نگنجد و در برابر هر رکعت ثواب بی بی مریم و عیسی صلوات الله علیه یابد و از گناهان پاک شود و در بیان نماز شب معراج **در تحفة المذکورین** مذکورست هر که بگذارد شب بیست و هفتم ماه رجب شش رکعت در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص هفت بار و از خدای تعالی حاجت خواهد برآورده شود و ثواب بیست حج یابد و ثواب عتق سی و سه برده بیابد و گویا بمانند کوه زر صدقه داده باشد و در روز قیامت بامان حق تعالی باشد و در **تحفهٔ شامی آمده است** که رسول علیه السلام شب معراج برابر انبیاء علیهم السلام دو رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه الم ترکیف تا آخر و در دوم لایلاف تا آخر خواند پس هر که این نماز بگذارد ثواب انبیاء یابد که در تحریر و تقریر نه گنجد و در **تحفة المذکورین آمده است** که پیغمبر علیه السلام فرموده است هر که بگذارد شب عرفه دو رکعت نماز و بخواند بعد از فاتحه هر چه خواهد حق تعالی حاجت او را روا کند و روز قیامت او را نجات دهد **و در اوراد مذکور** ست که همدرین شب چهار رکعت نماز بگذارد و در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص و معوذتین یگان بار بخواند و بعد از فراغ کلمهٔ تمجید بخواند ثواب بسیارست و در شب عید اضحی **در ریاحین مذکورست** ابو هریره رضی الله تعالی عنه گفت

مسئله در بیان نفل مجرب

مسئله در بیان نماز شهر رجب

۲۳۶

Marfat.com

که پیغمبر علیه السلام فرمود هر که بگذارد شب عید اضحی دوازده رکعت نماز در هر رکعتی
بعد از فاتحه آیة الکرسی یکبار و اخلاص پنجبار بیرون آید از گناهان چون مار از
پوست و بنویساند برائی او هفتاد ساله عبادت و بنا فرماید مر او را در جنت
الفردوس هزار شهرے و در هر شهرے هزار خانه و روا گرداند او را خدای تعالی
او را هزار حاجت و ثواب نماز زوال که در اول نوافل گفته ام یابد در تحفة الاخبار
مذکورست که عطا کند خدا مر او را بهر موی که در تن اوست قصرے در بهشت از مروارید
سفید و از دنیا بیرون نرود تا جاے خود در بهشت نه بیند **ذکر احکام سفر**
اول چون کسی عزم سفر کند باید که چهار رکعت نماز بگذارد بعد از تحیت وضو
در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و بعد از سلام صد بار درود فرستد و
سر بر زمین نهد و دعاء طیر بخواند و این دعائی طیر را امام اعظم رضی الله تعالی
در هر شب میخواند و خواننده این دعا را ثواب همان مرغ روزی شود و سنذکره
فی ادعیات و چون بسفر رود اهل بیت را بحق تعالی سپارد حق تعالی تا آمدن
او اهل بیت او را سلامت دارد **حکایت** چنان آورده اند که شخصی عزم
سفر کرد چون روان شد زن او حامله بود گفت حمل ترا بخدا سپرده ام چون از
سفر باز آمد زن خود را مرده یافت گفت بار خدایا پیغمبر شما دروغ نه گفته بود که
هر که اهل بیت را بخدا سپارد سلامت یابد زن من وفات شد چگونه است
هاتفے آواز داد که آری پیغمبر دروغ نه فرموده است شما حمل را بخدا سپرده بودید
نه زن را برو گور او را شگاف کن چون آن شخص گور را شگاف کرد زنش مرده
و فرزندش زنده بود شیر میخورد و چون پای در رکاب نهد سورة کافرون و
اخلاص و فلق والناس را بخواند و بجانب یمین بدمد باز بخواند بجانب شمال
بدمد باز بخواند بجانب مشرق بدمد باز بخواند بجانب مغرب بدمد **حکایت**
آورده اند که سوداگری هر شب همین چهار سورت میخواند و بچهار جانب میدمید یکی شب
فراموش کرد همدران شب دزدان برو تاختند و مالش را بغنیمت بردند

در بیان احکام سفر

۲۳۷

Marfat.com

وہمان سالار راگفتند کہ ای سالار کاروان شما را چہ قدرت بود کہ در ہر شب در ہر مرحلہ منزل و قلعہ راست میکردی بیاد ش آمد گفت آری بدبختی من امشب چنان اورا د فراموش کردم کہ قلعہ من ہمان بود و چون کس در سفر رود باید کہ تنہا نرود و دو کس نیز نرود کہ ثالث ایشان شیطان می باشد کہ سہ کس رود کہ رابع ایشان حق تعالیٰ ست و باید کہ در میان دو مسافر دو سہ و بیشتر یکی را بادشاہ کنند و حکومت اورا قبول کنند **حکایت** آورده اند کہ رضی شیخ معین الدین سنجری چشتی قدس اللہ سرہ العزیز با شیخ عثمان ہارونی کہ مرشد او بود در سفر بودند شیخ عثمان ہارونی گفت کہ حدیث نبوی چنین ست کہ دو کس در سفر روند یکی را بادشاہی قبول کنند شیخ معین الدین گفت شما بادشاہ باشید و من خادم جای مصلا و آفتابہ اورا گرفت و راہی شد چون شب شد باران باریدن گرفت شیخ ہارونی در خواب رفت و شیخ معین الدین چادر خود را بر سرش گرفت و استاد چون علی الصباح شیخ ہارونی بیدار شد حال چنان دید گفت شما را چہ بود کہ در تمام شب محنت کشیدید گفت خدمت بادشاہ را چنان میتوان بجا آورد و شیخ دعا کردش در حال صاحب باطن و علوم اولین و آخرین شد و مسافر را باید کہ در سفر جای مصلا و آفتابہ و مقراض و استرہ بخود ہمراہ داشتہ باشد و مسافر را باید کہ در سفر نیک محضر و نیک خاصیت و حسن الظن بودہ باشد تا بہ نیت نیک خود نگاہداشتہ حق تعالیٰ شود چنانکہ آن سوداگر را کہ حسن الظن با آن دزد کردہ بود و برویت نعمتہای بہشت مشرف شد **حکایت** کردہ اند کہ در زمانہ ماضی فردی بود بدزدی مشہور کہ تمام آن ولایت از بدی او بجان رسیدہ بودند شبی بدزدی میرفت گذرش بمقصورۂ بیوہ زنی افتاد کہ خود بعبادت اللہ تعالیٰ مشغول بود و فرزندانش بگریہ و فریاد کہ ای مادر از گرسنگی مردیم و این شب سیوم ست کہ ما یان گرسنہ ایم بیوہ زن گفت ای جان ما در فردا انشاء اللہ تعالیٰ در بازار بگردم اگر جای مردار تا یابم بیارم برای شما بدہم

Marfat.com

والا دریوزه و فقر کرده بیارم چیزے را چون دزد این سخن شنید آتش شفقت در دلش اثر کرد که عاجزه باین عجز عبادت تبارک و تعالی میکند و من بوجود این قوت عصیان میکنم اما چون در خانه چیزے ندارم فاما جای دزدی کرده بیارم و باین بیوه زن بدهم در حال رفت و در خانه جهودے در آمد اول چیزے اندک آرد را گرفته زود تر آمد و در خانه آن بیوه زن بیوه گفت کیستی گفت فقیر نذر شما چیزے آورده است پس آرد را بدو داد و در پیشش توبه کشید که من بعد دزدی نه کنم اما فکرے یکداشت که زر آن جهود را نیز بیارم و باین بیوه زن بدهم و آن جهود آگاه شده بود که دزد چیزے نبرده است باز خواهد آمد نشسته بود چون دزد آمد فی الحال گرفتندش و کشتند و در دریا انداختند قضا را چون دزد در دریا بود ناگاه دریا او را بر کنارهٔ انداختندش ناگانه کاروانی دران ناحیه بود فرود آمد سالار کاروان مردی پارسا بود نماز جنازه بجای آورده و کفن کرده دفن کردند چون کاروان کوچ نمود و دور تر رفت سالار کاروان گفت که صیرفی من یعنی همیان من به همراه مرده در گور دفن کرده شد بهمراه یک نفر برگشته آمد و گورش را شگاف کرد او را نیافتند اما بجانب مغرب روزنی شده بود دران قبر سالار گفت من درین روزن در روم نفر منعش کرد منع نشد چون سر در روزن کرد سر او بر ولایتے بر آمد و آن دزد را بر تختهاے بهشت که مکلل بزر و یاقوت بود نشسته دید و مغنی و سرودیان در پیشش نشسته و یک حور عین در پهلویش نشسته و کاسهٔ شراب بر دست چون سالار را دید گفت مرحبا خوش آمدی بیا و این امانت خود را بگیر همیان را بدو داد و گفت برو سالار گفت قصهٔ خود را بگو که بچه سبب بدین درجه رسیدی دزد گفت روزها بر شما بسیار خواهد گذشت سالار گفت اندک بگو در حال اندک چه دیر میشود دزد حال خود را از اول تا آخر بگفت چون سالار برخاست دزد گفت برای چه میروی دنیا اندک مانده است سالار گفت درین ساعت در آمدم چه گذشته باشد دزد گفت اگر قدح را نوشیده مے بودے

Marfat.com

هرگز بیرون نرفتی چون سالار برآمد نه اسپ و نه نفر بود و در آن ولایت همه
ویرانی و خرابی پیدا شده بود سالار ازان برآمد و چون مردمانرا می دید از کاروان
میپرسید که کاروان فلان کس بکجا رفت هیچکس خبر نداد چون در شهر رسید پرسید
که کاروان فلان کس بکجا رفت گفتند ای مرد درین ولایت الحال راه گذر
کاروان نیست و آن فلان سالار را شنیده بودم که در قبر رفته بود و
بیرون نیامد گفت آن سالار منم چون عالمان حساب کردند سیصد
و نه سال گذشته بود و چون مسافر از سفر باز آید باید که روز بیاید در خانه و
در شب نه آید و بهتر آنست که اول بمسجد رود بعد ازان بخانه رود و چون در خانه
برسد اهل بیت را سلام دهد **وایضاً** چون عروس را در خانه آرد باید که پایهای
عروس را بشوید و آن آب را در چهار گوشه بیندازد برکت و افزونی در آن خانه
پیدا شود و باید که پیش از خواب رفتن طهارت بکند و یکطرف چادر او بر زمین
اندازد و دیگر طرف بر سر عروس باشد و بران تحیت وضو بگذارد و بعد
ازان در خواب رود بعد ازین معلوم باد ای فرزند که نمازهای نفل و دعا و اوراد
بسیارست اگر زیاده میخواهی در دیگر کتابها ببین اما این مقدار چون ورد
و اوراد فقیر بود بالتماس شما در تحریر آوردم و زیادت از اوراد خود نه نوشتم
زیرا که **آورده اند** هر کاری که ناصح و واعظ خود نه کند آن
وعظ و نصیحت او به کسی دیگر استقامت پیدا نمیکند کقول الشاعر امرتک الخیر لکن
ما ائتمرت به * وما استقمت فما قولی لک استقم **آورده اند** که روزی زنی
کودک خود را در پیش امام یوسف آورد گفت یا امام فرزند من شکر می خورد
و از بسیاری شکر خوردن زحمت پیدا کرده است در حق او دعا بکن تا دلش
ازان برگردد امام گفت که بعد از یک هفته او را در پیش من آورد چون بعد از
هفته آورد دل کودک ازان برگشت یاران گفتند یا امام روز اول چرا
دعا نکردید گفت دران روزها من نیز شکر می خوردم

بیان آداب آوردن عروس نو نقل ۲۴۰

Marfat.com

دعای من در واثر نمیکرد الحال چون از شکم من برآمد دعای من قبول شد
بدان ای عزیز در رساله شیخ فریدالدین عطار قدس سره خوانده ام که شب و روز
خلیفه یکدیگر اند در حکم حتی که اگر اورادِ شب فوت شود در روز میتوان بجا آورد
اگر روز فوت شود در شب میتوان بجا آورد و باید که در وقت بیدار شدن از
خواب وقت صبحدم و در وقت رفتن در خواب وقت خفتن سر کلام خود را کلمه طیبه و
غیر من الادعیات یعنی **آورده اند** چون کسی از خواب بیدار شود و زبان
خود بکلمه و دعا گویا دارد و دست روز بغفلت باشد باز بوقت خفتن
اسم الله بر زبان راند آنچه درمیان ست همه آمرزیده شود و اگر
اول و آخر سخن زشت باشد همه ادعیات قبول نشود و اختلاف
دران ست که اگر در اوراد زیاده و کم شود بقول امام شافعی هر چه شود قبول
شود و بقول امام ابوحنیفه رضی الله عنه باید که ازان مامور نه کم کنند و نه
زیاده زیرا که اوراد بمثال آنست که کسی به کسی گنجینه نشان دهد که در فلان
موضع زیر فلان سنگ گنجینه است پس اگر آن کس بعین همان سنگ را ۲۴۱
از جای بجای کند گنجینه بیابد والا محروم ماند و اگر در نماز زیاده
و کم شود باید که سجدهٔ سهو بجا آرد **ذکر سجدهٔ سهو بدان ای** عزیز
که سجود سهو در نماز بسیار جای واقع میشود اما عوام را ازین معنی خبر نیست
و در **قدوری آورده است** که سجدهٔ سهو واجب می شود بزیاده
کردن در نماز چیزی را و یا به نقصان کردن در نماز چیزی را پس زیادت بر
پنج اسم مسمی ست تقدیم رکن تاخیر رکن تکرار رکن تاخیر واجب قرائة فی محل و
نقصان را یک نام چون ترک واجب پس بوجود این اشیا اگر بسهو واقع شود سجدهٔ
سهو بیارد و اگر بعمد بکند سجدهٔ سهو لازم نگردد و نماز درست باشد اما بنقصان
اگر بار دیگر ادا کند نمازش روا باشد اول بیان تقدیم رکن چون تکبیر تحریمه گویان
رکوع آید باز گردد تحریمهٔ او باطل شد زیرا که وقت تحریمه قیام ست
تا

Marfat.com

مسئله در بیان تاخیر رکن

اما اگر تحریمه بست در حال قیام و قراءت فراموش کرد برکوع آمد باید که برگردد و قراءت بخواند و رکوع بار دویم کند و سجدهٔ سهو بیارد و اگر رکوع را ترک آرد بسهو و بسجود رود نمازش فاسد شود زیرا که ترتیب او فرض ست **بیان تاخیر رکن** چون قراءة تمام کند و بمقدار سه بار گفتن تسبیح تاخیر کند بعد ازان برکوع آید سجدهٔ سهو آرد و علی هذا المقدار اگر از رکوع بالا شد و در قومه رفت و تاخیر کرد نیز سجدهٔ آرد و علی هذا المقدار اگر در جلسه تاخیر کند سجدهٔ سهو آرد و در قعدهٔ اول اگر اَللّٰهُمَّ صَلِّ گفت سجدهٔ سهو لازم نیاید و اگر اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ گفت سجدهٔ سهو لازم شود که تاخیر رکن حاصل میشود و چون از سجدهٔ اخیره باز گردد سجدهٔ دوم بجا آرد بقیام رود و اگر دانسته رود درین میان قراءت خواند اگر بفراموشی بخواند سجدهٔ سهو آرد و اگر عمداً کند نمازش نقصان پذیرد **در بیان تکرار رکن** چون رکوع را دو کرت کند سجدهٔ سهو لازم آید و اگر سجود را مکرر کند نیز سهو واجب آید **بیان تاخیر واجب** چون بعد از ثناء و تعوذ بخواند اما بمقدار گفتن سه تسبیح تاخیر کند بعد ازان فاتحه بخواند سجدهٔ سهو لازم آمد و اگر در میان فاتحه و سورت مکث کند نیز سجدهٔ سهو لازم آید و اگر تکرار کند فاتحه را بی تفصیل اگر دو رکعت اول ست سجدهٔ سهو لازم شود که یکبار خواندن واجب ست و اگر دو رکعت آخر تکرار کند لازم نیاید زیرا که مخیر ست میان خواندن و ناخواندن و یا با تفصیل خواند در رکعتین اولین چون فاتحه خواند و ضم سورت کرد باز فاتحه خواند و ضم سورت کرد سجدهٔ سهو لازم نیاید زیرا که گویا طول قراءت کرده باشد و در تاخیر سلام چون قعدهٔ اخیره تمام کند و سلام زود تر ندهد سجدهٔ سهو لازم آید و اگر قعدهٔ اخیر تمام کند و برخیزد پندارد که مگر قعدهٔ اول ست تا رکعت دوم را به سجده مقید نه کرده است بنشیند و سلام دهد و سجدهٔ سهو آرد و اگر مقید کرد بسجده باید که یک رکعت دیگر هم بکند که دو رکعت نفل شود و آنچهار اول فرض و سجده سهو آرد و اگر در قعدهٔ اخیره نه نشیند و برخیزد اگر رکعت دیگر را قید نکرده است بنشیند و قعدهٔ تمام کند و سجدهٔ سهو آرد که تاخیر رکن شده است

مسئله در بیان تکرار رکن

مسئله در بیان تاخیر واجب

Marfat.com

واگر قید کرد بسجده باید که یک رکعت دیگر هم بگذارد تا هر همه نفل شوند و فرض از سر

گیرد بیان قرأت بی محل

چون بجای تشهد فاتحه خواند و یا بجای قنوت سورت خواند چون اخلاص وغیر ذلک واگر تشهد تکرار کند و یا قنوت را تکرار کند سجده سهو لازم نیاید زیرا که جای دعاست گویا که دعا دراز کرده باشد اما چون تشهد را بجای فاتحه خواند اگر در رکعت اول بخواند سجدهٔ سهو لازم نیاید که در وی محل ثناست پس این را هم ثنا گفته باشد واگر در رکعت دوم بخواند سجدهٔ سهو لازم آید زیرا که در وی محل دعا نیست واگر در رکعت سیوم و چهارم بخواند سجدهٔ سهو لازم نیاید زیرا که مصلی دران دو رکعت مخیر است اِنْ شَاءَ قَرَءَ وَاِنْ شَاءَ سَكَتَ

در بیان ترک واجب

چون در دو رکعت اول بخواند و در آخرین بخواند سهو لازم آید زیرا که قرأت در دو تی اول واجب بود **بدانکه** قرأت فاتحه هم فرض ست و هم واجب و فرض بدان معنی که سورت قرآن ست و واجب بدان معنی که واجب ست که از تمام قرآن ادا بخواند چنانکه تکبیر تحریمه را فرض آنست که شروع کند بیک نام از نامهای خدای تعالی چون الله اجل والله اعظم وغیر ذلک اما واجب آنست که الله اکبر گوید که لفظ تکبیر واجب ست پس اگر ترک کند فاتحه را و چیزی دیگر بخواند و یا لفظ تکبیر را و اسم دیگر بخواند سجدهٔ سهو لازم شود و اگر فاتحه پیش از سورة نخواند نیز سجدهٔ سهو لازم شود واگر ضم نه کند سورت هر دو نیز سجدهٔ سهو لازم شود و اگر ترک آرد قعدهٔ اول را نیز سجدهٔ سهو لازم شود واگر فراموش کرد و نزدیک بقعود ست بنشیند و سجدهٔ سهو آرد و اگر نزدیک بقیام ست باید که نه نشیند و اگر نشسته است هم سجدهٔ سهو لازم می شود و اگر نه نشسته است هم سجدهٔ سهو لازم میشود و بترک تشهد در قعدهٔ اول یا در هر دو قعده نیز سجدهٔ سهو لازم می شود و در تعدیل ارکان اختلاف ست چون در رکوع و سجود آرام نه گیرد بقول امام اعظم رحمه الله سجدهٔ سهو لازم نمیشود و بقول امام محمد رحمه الله لازم میشود و بقول امام ابو یوسف و شافعی رحمهما الله نماز را از سر گیرد که تعدیل بقول ایشان فرض ست **مسئله** بترک دعا قنوت در وتر سجدهٔ سهو لازم نشود و در

Marfat.com

ترک بلند خواندن امام در سه نماز سجدهٔ سهو لازم مے شود اما منفرد مخیر ست
و نیز در ترک آهسته خواندن امام در دو نماز سجدهٔ سهو لازم میشود مر امام را و مقتدی
را و سهو مقتدی لازم کنندهٔ سهو نیست نه بر امام و نه بروی **بدان که در**
تحفة الاسلام آورده است اگر کسی را در قعدهٔ اول شک شود که
قعدهٔ اول ست یا آخر یا گوید آخر ست باز گوید اول ست پس گویا که بمقدار
ثلث تسبیح دیر کرد سجدهٔ سهو لازم شود و در ترک تکبیرات عیدین از زواید در رکوع دیر کرد
اختلاف ست اما اصح آن ست که سجدهٔ سهو لازم نشود از جهت بسیاری
مردمان و رسیدن محنت بامام و بایشان **بدان ای عزیز** اگر ازین
بیست و هشت صور که بر هر یک از ایشان سجدهٔ سهو لازم می شود یکی در نماز
صادر شود یا همه بیاید برای همه همین دو سجده کافی ست چنانکه کفارت رمضان
اگر یک روزه را افطار کرده ست عمداً یا همه را یک کفارت لازم میشود و معلوم باد
که سجدهٔ سهو از نماز ست تا اگر در عین همین دو سجده کسی بدو اقتدا کند آن کس
مقتدی گردد قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ اَلْاِنْسَانُ مُرَکَّبٌ مِنَ الْخَطَاءِ وَالنِّسْیَانِ پس اگر
کسی را در نماز نسیانی و سهوی واقع شود نماز او نقصان شود باید که آن نقصان
را به همین دو سجده بر بندد و ازینجهت سجده را جبر نقصان گویند و جبر بر بستن را
گویند چنانکه جبیره شکسته بسته را گویند و حق را نیز جبروت گویند و جبروت
آنرا گویند که لاممکن را ممکن گرداند اگر معلومات قدیمهٔ حق بود اما در مقام احدیت
چون سائر صفات عین ذات یگانه اند پس لاممکن اند و از انجا جبر کرده به ممکنیت
روی نمود پس جبروت نام یافت و چون مصلی از نماز فارغ شود دست بردارد
و آنچه داند از حاجات دینی و ایمانی بخواهد **خاصیت** آدمی آنست که از و چیزی
خواهی سخت گوید و **خاصیت** حق آنست که از و چیزے نخواهی قهر کند وَاللّٰهُ الْغَنِیُّ
وَاَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ و گفته اند که دُعَاءَانِ مَفْرُوْضَتَانِ دُعَاءٌ لِلْاِیْمَانِ وَدُعَاءٌ لِلسُّلْطَانِ
و این مناجات را اکثر بخواند که دوازده اولیاء الله این را از عربی بفارسی

۲۴۴

دو دعا فرض کرده شده است یکی دعا برای حفظ ایمان و دیگر دعا برای پادشاه عادل ۱۲

در بیان دعاء مفروضتان

بفارسی آورده است چون بایزید بسطامی و ابوالحسن خرقانی و معروف کرخی و
غیر ذلک من ابناء جنسهم و ثواب این از حد و عد بیرون ست بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
الٰهی ملکا بادشاها برضا و رحمت خود ما را نگر خداوندا ظاهر و باطن ما را در زیر رضاء
خویش جمع دار الٰهی تفرقه و پریشانی از راه ما و از راه جمیع مسلمانان دور گردان
عفو و عافیت قرین وقت ما گردان الٰهی سعادت و رغبت سابق و قاید ما گردان
الٰهی ما را بما بگمار ما را از شر ما نگهدار هرچه به بنده بخشی دینی و برضاء خودش
قرینی بخشی الٰهی ما را از یاد خود معزول نه کنی و بقهر خود مقهور مکن و بغیر خود مشغول
مکن اگر به پرسی حجت ندارم اگر بگیری طاقت ندارم و اگر به بخشی طاعت
ندارم از بنده خطا و ذلت از تو عطا و رحمت ای قدیم لم یزل ای عزیز بی بدل

اَللّٰهُمَّ اَصْلِحْنَا وَاَصْلِحْ فَسَادَ اَقْوَالِنَا وَاَصْلِحْ فَسَادَ اَفْعَالِنَا وَاَصْلِحْ فَسَادَ اَعْمَالِنَا وَاَصْلِحْ
فَسَادَ قُلُوْبِنَا وَاَصْلِحْ فَسَادَ صُدُوْرِنَا وَاَصْلِحْ وَلَایَةَ اُمُوْرِنَا وَاَصْلِحْ
فَسَادًا بَیْنَنَا وَبَیْنَكَ یَا مُصْلِحُ یَا مُصْلِحَ الصَّالِحِیْنَ الْمُخْلِصِیْنَ وَیَا خَیْرَ
النَّاصِرِیْنَ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ اَلدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ
یعنی دعا کردن مغز عبادات ست آورده اند که چون بنده مومن دو رکعت
نماز بگذارد و از حق تعالی حاجت نخواهد حق تعالی را غضب در کار میشود و میفرماید تا همان
نماز او را بر روی او زنند که مرا غنی و خود را فقیر ندانسته است و در لباب الاخبار
آورده است که پیغمبر علیه السلام فرمود که حق تعالی وحی کرد بسوی من که یا
محمد هر آن بنده مومن که بعد از حاجت انسانی استنجا نه کند مرا جفا کرده باشد و اگر
استنجا کند و وضو نه کند نیز جفا کرده باشد و اگر وضو کند دو رکعت نماز نه کند مرا جفا کرده
باشد و اگر نماز کند و دعا نه کند و حاجت نخواهد مرا جفا کرده باشد و اگر حاجت بخواهد و
مادر و پدر را در آن یاد نه کند مرا جفا کرده باشد پس چون همه چیزها بجا آرد اگر من او را
و مادر و پدر او را نه آمرزم و حاجتش روا نه کنم من جفا کرده باشم او را بعد ازین
بدان ای فرزند که کلمه طیبه عقب هر نماز گفتن سنت رسول ست و بعضی مردم

Marfat.com

منع میکند امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ فرمودہ است کہ وَیْلٌ کُلُّ الْوَیْلِ لَھُمْ وَلِمَنْ یَّتْبَعُھُمْ
کہ ایشان روافض اند وَفِیْ مَسَائِلِ الْبَیْھَقِیِّ سُئِلَ عَنْ اَبِیْ حَنِیْفَۃَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ
عَنِ الَّذِیْنَ یَمْنَعُوْنَ عَنِ الْکَلِمَۃِ الطَّیِّبَۃِ بَعْدَ اَدَاءِ الْمَکْتُوْبَۃِ فَقَالَ ھُمْ اَرْوَاضٌ
لِاَنَّ فِیْ ھٰذَا شِرْکٌ لِاَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ قَدْ کَانَ یَجْھَرُ مَعَ
الصَّحَابَۃِ بِالْکَلِمَۃِ الطَّیِّبَۃِ بَعْدَ اَدَاءِ الصَّلٰوۃِ الْمَکْتُوْبَۃِ مُتَّصِلًا مَا بَعْدَ اَدَاءِ الدُّعَاءِ
فَھُوَ ضَعِیْفٌ وَفِیْ بُسْتَانِ النَّوَازِلِ فِیْ بَابِ الْاَذْکَارِ اَیْضًا کَذٰلِکَ وَفِیْ شَرْحِ الْکَنْزِ مَنْ
قَالَ لَا اِلٰہَ ثُمَّ تَنَفَّسَ بِغَیْرِ عُذْرٍ ثُمَّ قَالَ اِلَّا اللّٰہُ یَصِیْرُ کَافِرًا اَیْضًا فِیْ
مُفِیْدِ الْمُسْتَفِیْدِ اما این معنی را در تحفۃ الفقہ چنان گفتہ است کہ اگر لا الٰہ مطلق
نگوید کافر شود والا کافر نمیتوان گفت وَفِیْ شَرْحِ النَّوَازِلِ الْبُرْھَانِیِّ مِنْ بَابِ
الْاَذْکَارِ سُئِلَ عَنْ عُمَرَ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْہُ یَقُوْلُ الْکَلِمَۃَ الطَّیِّبَۃَ بَعْدَ اَدَاءِ الْمَکْتُوْبَۃِ
مُتَّصِلَۃً قَالَ بِمَرَّۃٍ یَغْفِرُ اللّٰہُ ذُنُوْبَہٗ وَبِمَرَّتَیْنِ ثَانِیَۃٍ اَعْطَاہُ
اللّٰہُ تَعَالٰی ثَوَابَ الْاَنْبِیَاءِ عَلَیْھِمُ السَّلَامُ وَبِمَرَّۃٍ ثَالِثَۃٍ اَعْطَاہُ اللّٰہُ
ثَوَابَ الْمَلَائِکَۃِ وَفِیْ فَتَاوَی الْخَانِیَۃِ مَنْ قَالَ الْکَلِمَۃَ الطَّیِّبَۃَ بَعْدَ
اَدَاءِ الْمَکْتُوْبَۃِ فِی الرِّوَایَۃِ یَکْفُرُ وَفِیْ رِوَایَۃٍ لَا یَکْفُرُ وَلٰکِنْ یَاْثَمُ
ھٰذَا اخْتِلَافُ اللِّسَانِ وَفِیْ فَتَاوَی الْعِبْرَانِیِّ فِیْ ھٰذَا وَالرِّوَایَۃِ مُخَالِفَۃٌ
لِلْاُصُوْلِ وَالْفُرُوْعِ وَلَا یَقْبَلُہُ اَحَدٌ مِّنَ الْمُسْلِمِیْنَ لِاَنَّ ھٰذِہِ الْکَلِمَۃَ لَوْ قَالَ
لَھَا کَافِرٌ یَصِیْرُ مُسْلِمًا فَکَیْفَ یَصِیْرُ الْمُسْلِمُ کَافِرًا بِھٰذِہِ الْکَلِمَۃِ واز تفسیر محیط
نقلست کہ روزی رسول صلی اللہ علیہ وسلم یاران را فرمود کہ نماز نیازت اگر
بہ حضور دل ادا کردہ شود قبول افتد والا مردود باشد لِقَوْلِہٖ عَلَیْہِ السَّلَامُ لَا صَلٰوۃَ
اِلَّا بِالْقِرَاءَۃِ وَلَا صَلٰوۃَ اِلَّا بِفَاتِحَۃِ الْکِتَابِ وَلَا صَلٰوۃَ اِلَّا بِالْجَمَاعَۃِ وَلَا صَلٰوۃَ اِلَّا بِحُضُوْرِ
الْقَلْبِ سَاَلَ اَبُوْ بَکْرٍ وَعَلِیٌّ رَضِیَ اللّٰہُ عَنْھُمَا فَکَیْفَ حَالُ اُمَّتِکَ یَا رَسُوْلَ اللّٰہِ فَقَالَ
عَلَیْہِ السَّلَامُ وَلَا یُقْبَلُ الصَّلٰوۃُ عِنْدَ اللّٰہِ وَلَا یَوْصُلُ اِلَی اللّٰہِ اَبَدًا اَحَدٌ مِّنْ اُمَّتِیْ
اِلَّا اَنْ یُّؤَدِّیَ بِحُضُوْرِ الْقَلْبِ وَقَالَ بَعْدَ الْفَرِیْضَۃِ الْکَلِمَۃَ الطَّیِّبَۃَ مُتَّصِلَۃً عَفَی عَنْہُ مَا مَضٰی

Marfat.com

فی قلبہ بغیر الحق قبل اللہ صلوتہ کصلوتی اوحی اللہ تعالے الی یا محمد لا اقبل
الصلوٰۃ لاحد الا من قال بعد کل فریضۃ کلمۃ التقوی بالتسمیۃ متصلۃ قبل السنۃ
ایضاً حاکیاً عن اللہ تعالے یا محمد لا قولی ولا امری الیک الا ببسم اللہ الرحمن الرحیم کالاسلام
والایمان والصلوٰۃ والصوم والذبح والطاعات والعبادات والتعلیم والتعلم ولو قال
بالاستہزاء لکلواحد منہن ثبت الایمان والاسلام پس امام اعظم رضہ دانا و آگاہ باشید کہ
بی تسمیہ ہمہ طاعات و عبادات رعنائیست عند اللہ و رواست عند الناس پس شخصی ایستاد
شد گفت یا امام المسلمین کہ بعضی از طالبان و علما میگویند کہ بعد از نماز کلمہ طیبہ بگویید
و دلیل ایشان آنست کہ ہر کہ نماز را ادا کند از گناہان پاک گردد پس گفتن کلمہ چہ حاجت
کہ کلمہ گفتن در آغاز اسلام فرض ست در اول بار نہ در ہر بار پس یک عبادت
نماز ست کلمہ را برای چہ میگویند مگر چیزے شرک افتادہ باشد و نماز چہ شرک ست
کہ کلمہ گویند و بسم اللہ الرحمن الرحیم ثبوت وحدانیت و ایمان ست ہر گاہ کہ بعد از ثبوت
نفی کند کافر گردد یا امام ما بعد از نماز کلمہ گویم یا نہ و بر سر کلمہ بسم اللہ گویم یا نہ ابو حنیفہ
رضی اللہ عنہ با قہر گفت ای مرد اگر تو بگفتہ ایشان عمل کردہ تو نیز کافر شدہ زیرا
انچہ ایشان کافر شدہ اند واز امر خدای و رسول خدای بیرون شدہ اند پس بروی
شیطان گشتہ اند تو از سر مسلمان شو و توبہ کن کہ کلمہ گفتن در شب و روز فرض ست غیر
معین و بعد از فریضہ فرض عین ست لقولہ تعالے والزمہم کلمۃ التقوی و بسم اللہ گفتن بر سر
کلمہ فرض عین ست و کلمہ تقوی سر ایمان ست و بسم اللہ بر سر کلمہ ہر وقت جان ایمان
ست لقولہ تعالے واذکر ربک کثیرا و سبح بالعشی والابکار و معنی تسبیح نماز
ست واز اسم بسم اللہ ہر عبادت کہ بالبسم اللہ ست قبول افتد بی شک و بی بسم اللہ
در شک ست و معنی کلمہ بی بسم اللہ این ست کہ نیست خدای موجود مگر معبود بحق و محمد
فرستادہ اوست و با بسم اللہ متصل این ست کہ آغاز کردم اسلام و ایمان را بنام خدای
کہ انعام خدای او عام ست مومنان و کافران و جمیع خلایق را در ین جہان و بسیار
بخشاینده ست در ان جہان مومنان را نہ کافران را و نیست خدائے جل جلالہ

Marfat.com

شایان عبادت مگر خدای معبود که اوست رحمن و رحیم و در قرآن نهاد و چند جا
اول اثبات بعده نفی ست چون اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ
الرَّحِیْمُ و آنچه گفته اند که نماز عبادت ست و کلمه نیز عبادت چون بگذاردن نماز
پاک شود عبادت کلمه قبول فتد لِقَوْلِهٖ عَلَیْهِ السَّلَامُ اِنَّ اللّٰهَ طَیِّبٌ لَا یَقْبَلُ اِلَّا
الطَّیِّبَ **مسایل شتی** بدانکه در عوارف المعارف آورده است که حضرت
رسالت پناه فرموده است صلی الله علیه وسلم چون بیافتد هر یکی از شما را
حاجتی پس بگذارید دو رکعت نماز را در رکعت اول بعد از فاتحه قل یا ایها
الکافرون یکبار و در رکعت دوم اخلاص سه بار بعد از فراغ ایند عا بخواند
بیشک برآورده گردد دعا استخاره این ست اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْتَخِیْرُکَ بِعِلْمِکَ وَ
اَسْتَقْدِرُکَ بِقُدْرَتِکَ وَاَسْاَلُکَ مِنْ فَضْلِکَ الْعَظِیْمِ فَاِنَّکَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ
وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ تَعْلَمُ اِنْ کَانَ هٰذَا الْاَمْرَ بادید که
آن حاجت را بعینه نام ببرد خَیْرًا لِّیْ فِیْ دِیْنِیْ وَمَعَاشِیْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِیْ فَاقْدُرْهُ لِیْ ثُمَّ
بَارِکْ لِیْ فِیْهِ حَیْثُ ثُمَّ لَا رَضِّنِیْ بِهٖ و شیخ ضیاء الدین ابو النجیب سهروردی روایت
کرده که جابر گفت رضی الله عنه که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم این دعا
استخاره بما یان چنان تعلیم میکرد چنانکه کسی سورت قرآن را بکسی تعلیم بخواند تا در
زیر و زبر و ضم کسی غلط نخواند **ذکر احوال مرده** بدان که مرده را در لحد می
توان نهاد که امام اعظم ابو حنیفه رح فرموده است اَللَّحْدُ لَنَا وَالشَّقُّ لِغَیْرِنَا و لحد
آنست که بطرف قبله یکجانب گور را پاره کند و شق آنست که گور را در میان پاره کند
که آنرا سامی گویند پس بقول امام اعظم رح لحد میتوان کرد که سامی بقول امام شافعی رح
ست و چون مرده را در قبر نهند باید که اول رویش برهنه کنند و کفن دور کنند
تا قبر خود را به بینند بعد ازان بپوشند و روی حضرت رسالت پناه را عبد الله بن عباس بر
برهنه کرده بود گفت چون باز کردم لبان مبارکش می جنبیدند چون گوش خود را
نزدیکش بردم امتی امتی میگفت و دستهای مرده بر سینه نه نهند بلکه دراز کنند

Marfat.com

گشد و تمام مردہ را بہ پہلوی راست بگرداند و اگر آیتے از کلام اللہ بخواند
و بر خاک بدمد و در لحد اندازد ہر ذرۂ ازان خاک چراغ نورانی شود و قبر او کشادہ
گردد و چون او را دفن کنند باید کہ اول بطرف سرش بنشینند و سورۂ یٰسٓ بخوانند
و بطرف پای نشستہ سورتِ تبارک الذی بخواند اگرچہ مستحق عذاب باشد
آمرزیدہ گردد منقول ست ہر کہ این درود را یک بار بخواند از عذاب مردہ
آمرزیدہ گردد و اگر دو کرت بخواند تمام اہل مقبرہ آمرزیدہ گردد و اگر سہ
کرت بخواند ہر چند مردگان کہ بعد ازان بمیرند و دران مقبرہ دفن کنند ہمہ
آمرزیدہ شوند و اگر از جہت مادر و پدر بخواند سی بار ہر چند ناخشنود باشند
خوشنود شوند و ہر چند گنہگار باشند آمرزیدہ شوند درود این ست بسم اللہ الخ

اَللّٰھُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ مَّادَامَتِ الصَّلٰوۃُ وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ مَادَامَتِ
الْبَرَکَاتِ وَصَلِّ عَلٰی اِسْمِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَسْمَاءِ وَصَلِّ عَلٰی رُوْحِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَرْوَاحِ
وَصَلِّ عَلٰی نَفْسِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَنْفَاسِ وَصَلِّ عَلٰی قَبْرِ مُحَمَّدٍ فِی الْقُبُوْرِ وَصَلِّ عَلٰی تُرْبَتِ
مُحَمَّدٍ فِی التُّرَابِ وَصَلِّ عَلٰی رَوْضَۃِ مُحَمَّدٍ فِی الرِّیَاضِ وَصَلِّ عَلٰی نُوْرِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَنْوَارِ
وَصَلِّ عَلٰی جَسَدِ مُحَمَّدٍ فِی الْاَجْسَادِ وَصَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلٰی خَیْرِ خَلْقِہٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِہٖ اَجْمَعِیْنَ و افضل درود
فاتحہ این ست کہ چہار کرت بخواند و در اخلاص دوازدہ بار کہ ثواب بسیار ست و دہ کرت
بسم اللہ الرحمٰن الرحیم بخواند آوردہ اند کہ روزی حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم
بر مقبرہ گذشت و دران کس را بغایت عذاب سخت بود حضرت رسالت پناہ غمگین شد
ہمتر جبرائیل علیہ السلام آمد و گفت کہ یا حضرت دہ کرت بسم اللہ الرحمٰن الرحیم بخوان چون
حضرت صلعم خواند در حال عذاب از قبر او گرفتہ شد و فی الحال دہ حور در پیش او
نشستند حضرت مر آن حورا را پرسید کہ شما کیانید گفتند ما یان از برکت تسمیۂ
شما آمدہ ایم تا روز قیامت با او ہمراہ ایم و در عرصات و بر پل صراط نیز ہمراہ ایم و چون
از پل صراط در گذرد او را بہ چشمۂ رحیق بشویانیم و بموہای خویش او را بیفشانیم و ازان
موی ہا یان کہ قطرۂ آب بچکد از قطرہ حورے پیدا شود ہمہ ازوے باشند

Marfat.com

وایضا حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم بی بی خدیجہ را بخواب دید وگفت
از جہت شما چہ عمل کنم گفت بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ بسیار بخوان و ده بار کلمهٔ طیبه بگوید
بر سر قبر بہتر ست **آورده اند** که عبد اللہ بن عمر رضہ را چنان حکم بود که چون
کسی مرد میفرمود تا تمام قرابات وعزیزان او جمع شوند واز جہت آن مرده
صد هزار کلمهٔ طیبه بخوانند که هیچ سختی از سختیهای آن جہان بر وسخت نماند بلکه همه
آسان شوند **آورده اند** که هر که این دعا را یک کرت بخواند تمام اہل مقبره
از عذاب نجات یابند وتمام قبرها پر نور گردند وثواب گوینده گفته اند که برابر هر حرفے
که ذکر کند چندان نیکی او نوشته شود چندان بدی او دور شود وچندان کوشک برای
او در بہشت بنا شوند واگر کسی در راه رونده باشد فاتحه نخواند واز جہت شتاب رفتن
همین دعا خواند بسند ست دعا اینست لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ
الْحَمْدُ يُحْيِيْ وَيُمِيْتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوْتُ اَبَدًا ذُوالْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ واگر در راه بغایتی شتاب باشد بگوید بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ وَعَلٰى مِلَّةِ
رَسُوْلِ اللّٰهِ کافی ست وهر بار چون کسی بر قبر کسی گذرد واگر اندک خاک ازان قبر بگیرد
وبر آن بخواند يَا حَبِيْبَ الْفُقَرَاءِ يَا اَنِيْسَ الْغُرَبَاءِ يَا مُعِيْنَ الضُّعَفَاءِ يَا دَلِيْلَ الْمُتَحَيِّرِيْنَ
يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ يَا حَنَّانُ يَا مَنَّانُ يَا بَدِيْعَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وآن خاک را باز بران قبر پاشد اہل آن مقبره را حق تعالیٰ بیامرزد و
همه قبرها پر نور گرداند واگر انگشت شہادت را بر ناف میت بر قبر او نهد وسه کرت بگوید
اَللّٰهُمَّ لَا تُعَذِّبْ هٰذِهِ الْمَيِّتَ بِحُرْمَةِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ ایضاً عذاب او برداشته شود واگر
سورهٔ یٰسین را در حال نزع جان بخواند بر ابر هر حرف نیکی میت نوشته شود وبر ابر هر حرف
بدی او دور شود چون میت را دفن کنند ومردم برگردند یکی از ایشان بایستد و
میت را تلقین دهد وبدانکه تلقین دادن میت را مستحب ست بقول امام اعظم رضہ وفی
الْاِبْرَاهِيْمِ السَّاهِيْ وَفِيْ خِزَانَةِ الْجَلَالِيْ وَفِيْ اَوْرَادِ الزَّاهِدِ الصَّغَارِ فِيْ كِتَابِهِ التَّلْخِيْصِ يَنْبَغِيْ
اَنْ يُّلَقَّنَ الْمَيِّتُ عَلٰى مَذْهَبِ الْاِمَامِ الْاَعْظَمِ اَبُوْ حَنِيْفَةَ رضہ فَمَنْ لَّمْ يُلَقَّنْ فَهُوَ عَلٰى مَذْهَبِ الْاِعْتِزَالِ وَبَيَانُ

مسئلہ
در بیان تلقین کردن میت

Marfat.com

ذٰلِكَ فِي التَّلْخِيصِ وَكَيْفِيَّةُ التَّلْقِينِ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا
بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ يَا عَبْدَ اللّٰهِ اَوْ اَمَةَ اللّٰهِ هٰذَا بَيْتُ
الْوَحْشَةِ وَهٰذَا بَيْتُ الْوَحْدَةِ وَهٰذَا بَيْتُ الْغُرْبَةِ وَهٰذَا بَيْتُ الْحَيْرَةِ وَالنَّدَامَةِ
هٰذَا اَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الْاٰخِرَةِ وَاٰخِرُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنَازِلِ الدُّنْيَا فَاِذَا اَتَاكَ الْمَلَكَانِ
الْكَرِيمَانِ الْمَخْلُوقَانِ الْمَاْمُورَانِ لَا يَنْفَعَانِكَ وَلَا يَضُرَّانِكَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ فَيَسْاَلَانِكَ
عَنْ رَبِّكَ وَعَنْ نَبِيِّكَ وَعَنْ دِينِكَ فَلَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ وَقُلْ لَهُمَا اللّٰهُ رَبِّي وَمُحَمَّدٌ
نَبِيِّي وَالْاِسْلَامُ دِينِي وَالْقُرْاٰنُ اِمَامِي وَالْكَعْبَةُ قِبْلَتِي وَالْمُؤْمِنُونَ اِخْوَانِي وَاَنَا
اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ اِيمَانًا بِرَبِّهِ وَاعْتِرَافًا بِوَحْدَانِيَّتِهِ
وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَنَبِيُّهُ وَصَفِيُّهُ اَرْسَلَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ وَاین روایت در انیس الاتقیا
مسطور است وچون مرده را دفن کنند و در خانه بیایند همران روز باید که
چیزے تصدق از جهت او بکنند که مطلق رسیدنیست و بدو میرسد و خلاف مر
معتزله که ایشان قبول ندارند تصدق را قَالَ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ مَا لِلْمَيِّتِ
عَلَى الْمَيِّتِ مِنَ اللَّيْلِ الْاَوَّلِ يَنْبَغِي لِاَوْلِيَائِهِ اَنْ يَتَصَدَّقُوا فِي ذٰلِكَ وَيُصَلُّوا رَكْعَتَيْنِ
بِاَرْوَاحِهِ وَيَقْرَءُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَاٰيَةَ الْكُرْسِيِّ وَسُورَةَ اَلْهٰكُمُ التَّكَاثُرُ وَحَادَّةَ
وَعِشْرِينَ مَرَّةً سُورَةَ الْاِخْلَاصِ فَاِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلٰوةِ صَلّٰى عَلَى سَبْعِينَ مَرَّةً وَيَقُولُ هٰذِهِ
الدُّعَاءَ اَللّٰهُمَّ صَلَّيْنَا هٰذِهِ الصَّلٰوةَ وَاَنْتَ تَعْلَمُ وَنُرِيدُ اَنْ تَبْعَثَ ثَوَابَهَا اِلٰى رُوحِ
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ بَعَثَ اللّٰهُ لَهُ فِي سَاعَةٍ اَلْفَ مَلَكٍ فِي قَبْرِهِ وَبِيَدِ كُلِّ مَلَكٍ
نُورٌ وَهَدِيَّةٌ لِاَجْلِ ذٰلِكَ الْمَيِّتِ صَدَّقَ رَسُولُ اللّٰهِ صلعم **منقول ست** کہ روزی
پسر سفیان ثوری رح بجانب بازار بر خاست تا خربوزه خریده بارواح پدر خود بدهد در
تمام بازار گشت نیافت اما پوست خربوزه در بازار افتاده یافت همانرا گرفت در پیش
خر انداخت همران شب پدر خود را در خواب دید که بر تخت نشسته خربوزه بهشت
میخورد گفت بابا از کجا میخوری گفت آنچه شما تصدق کرده بودید اجر آن بمن رسید چون بیدار شد

Marfat.com

دانست که همان پوست بکار شد ایضاً **آورده اند** که دو جوانان حریر سایهٔ بلندی که آنرا جریر گویند نشسته بودند ناگاه بقدرت الهی جریر بر ایشان افتاد اما بایشان هیچ زحمتی نرسید هر دو در میان جریر سلامت ماندند و بهیچ طرف راه نیافتند تا بدر شوند **آورده اند** که بعد از یکسالی هر دو بیرون شدند و ایشان را مردمان مرده میدانستند اما چون حکمت الهی شد همان جریر را آب شگاف کرد ایشان روی آفتاب را دیدند برآمدند چون بخانه رسیدند مردمان نیک متحیر ماندند که چه چیز را شما را می پرورد گفتند حصهٔ یکے خوردنی می آمد در هر وقت میخوردیم چون تعهد کردند زن آن یک کس همیشه از جهت او تصدق میداد **حکایت** آورده اند که پیره زنی بخدمتِ رسولؐ آمد و گفت دیر شده است که دختر من وفات یافته و او را بخواب نمی بینم رسولؐ فرمود در شب جمعه چهار رکعت نماز بگذارد و در رکعت اول بعد از فاتحه والشمس یکبار و در رکعتِ دوم واللیل و در رکعت سوم والضحیٰ و در رکعت چهارم الم نشرح بعد از فاتحه یکان بار و اگر نداند در هر رکعت بعد از فاتحه اخلاص چهار بار و چون نماز بگذاری سر بسجده بنه و درود بگو و بخوابگاه رو و نیز درود بگو **آورده اند** که علی الصباح آن پیره زن گریه کنان به درگاه رسول الله صلی الله علیه وسلم حاضر شد و گفت یا رسول الله دختر خود را بده نوع عذاب گرفتار دیدم و گفته است تا زنان امت جمع شوند من بگویم اوّل نگونساریِ در آتش میسوخت گفتم چرا گفت از موجب خوار نمازی که رکوع و سجود بجای نمی آورد م **دوم** آتش دوزخ بر سروے افتاده بود گفتم چرا گفت همیشه سر خود را برهنه میداشتم و نامحرمان موے را میدیدند **سوم** سیخهای آتشین از یک گوش میزدند از دیگر گوش بیرون میآمد گفتم چرا گفت سخن چینی مے کردم یعنی سخن یکے بدیگرے میرساندم و پیغمبر فرموده است اَلنَّمَّامُ لَا یَدْخُلُ الْجَنَّةَ یعنی تا عذاب نشود داخل نشود بجنت **چهارم** هر دو چشم

Marfat.com

اورا بمیل آتشین میکشیدند گفتم چرا گفت نامحرمان را نظر میکردم پنجم
روی اورا آبلہ ہائے سیاہ دیدم گفتم چرا گفت روے خود را بیاراستمے
واز نامحرمان نپوشیدمے ششم بانبور آتشین دو لب اورا میبریدند و
زبانش از پس پشت کشیدہ بودند گفتم چرا گفت شوہر را بد میگفتم و آزار
میرساندم ہفتم بزنجیرہاے آتشین بستہ و بعمودہاے آتشین بر سرش میزدند
گفتم چرا گفت مال شوہر را بی دستوری او بیجا میدادم ہشتم دو مار سیاہ دیدم
در پستان او آویختہ و میگزیدند گفتم چرا گفت پستان خود را بی دستوری
شوہر بکودکان بیگانہ میدادم نہم شکم او چون طبل برآمدہ واز و آواز
مے برآمد گفتم چرا گفت حرام خوردہ بودم و آن آن بود کہ شکم من سیر بود خوردنی
دیگر میخوردم براے فربہی دہم بندہائے آتشین بر پاے او نہادہ
کہ نمیتوانست جنبیدن گفتم چرا گفت بی دستوری شوہر از خانہ بیرون می آمدم و
مرا گفت ای مادر رسول خدا را بگو کہ زنان را ازین خصلتہا آگاہی کنند کہ دیگران
ترک کنند و شوہر مرا بگوے تا مرا بحل کند چون پیرہ زن این بگفت چند کس
بیہوش شدند و رسول صلے اللہ علیہ وسلم ازان جوان بحل خواست جوان نداد
کہ مرا بسیار رنجانیدہ است رسول عم فرمود اگر بشفاعت من امید داری
آن فقیرہ را بحل کن جوان بحل کرد شب دوم در خواب دید بر تختہاے
بہشت نشستہ و تاج مرصع بر سر نہادہ مادر را در کنار گرفت و گفت سلام برسول
اللہ صلے اللہ علیہ وسلم برسان و گفت کہ چون چشم مبارک پر آب کرد سیلی آمد و عذاب مرا
تخفیف کرد و چون شوہر مرا بحل کرد بدین درجہ رسیدم و در اجتناب الفقرا
آوردہ است کہ حضرت عم نمازہا را بہ شب در روشنی میگذارد و چون نماز را تمام
میکرد چراغ را میکشت آوردہ اند کہ ابراہیم خلیل اللہ علیہ الصلوٰۃ والسلام خواب
دید کہ پسر را بکش مہتر اسمٰعیل علیہ السلام گفت این جزاے خواب ماست اگر خواب نمیکردمے
چرا ہمین طور میدیدمی ذکر صائمان بدانکہ در حدیث صحیح وارد شدہ است

فصل احد

Marfat.com

که پیغمبر فرموده است صلے اللہ علیہ وسلم ہر که در گرمای سخت یک روزه بدارد او را بگرمار دوزخ کاری نباشد **و در انیس الواعظین** مذکور ست ہر پیر و مرشد که مرید خود را اول با دا کردن نماز فرایض بجماعت و باز بودن از مناہی و با دا کردن نماز اوابین و روزه داشتن ایام بیض نفرماید او ضال و مضل ست و اگر داند که قبول نه کند او را مرید نگیرد و الا در گناه مرید شریک ست **و در رساله امام جعفر صادق** مذکور ست که غسل طریقت پند پیر بجا آوردن ست ہر مرید که پند پیر را بجاے نیارد در طریقت جنب ست و بعد ازان نصیحت مذکور اگر داند که مرید لایق ست او را خلوت دہد و در خلوت ہر کسی داخل نشود که پیغمبر فرموده است **اَلْخَلْوَةُ هِدَایَةٌ وَالْخَلْوَةُ ضَلَالَةٌ** واگر بعد از خلوت داند که مرید حرارت ذکر را تواند نگهداشت بعد ازان ذکر بدہد و این درویش علی ہذا الطریق استقامت دارد اول ایام بیض را نگهدارد و ایام بیض را بیض ازان گویند که با با آدم م چون این ہر سه روزه نگهداشت تمام وجود مبارکش بمانند بیضه سفید شد پس ہمچنان نگهدارندهٔ این روزه ها از گناه چون بیضه از موی پاک شود **و در مفتاح الجنان** آورده است که سیزدہم را بیست ہزار رساله عبادت را ثواب است و چہاردہم را ثواب سی ہزار رساله عبادت است و پانزدہم را ثواب چہل ہزار رساله عبادت ست و در عرصات چون پنجاه ہزار سال مردمان بیک پلے استاده شوند روزه داران ایام بیض و استغفار گویان وقت سحر بر اشتران بہشت سوار استاده باشند و در اول ماه رجب اگر تا ہفت روز روزه دارد ہفت دوزخ بر و حرام شود و بداشتن ہشت روزه ہشت بہشت بر و مباح گردد و حضرت رسالت پناه فرمود صلے اللہ علیہ وآله وسلم که درین ماه رجب و شعبان ہر روزه را ثواب ہزار رساله مینویسند سلمان فارسی گفت یا رسول اللہ من ہر دو ماه را تمام نگهدارم حضرت فرمود شما را قوت آن نیست اما باید که سه روزه از اول ایشان و سه روزه در میان ایشان و سه روزه در آخر ایشان نگاہداری تا ثواب ہمه روزه ہا روزی تو گردد و در ایام بیض اگر قوت روزه داشتن ندارد باید که درین سه روزه بجاے

Marfat.com

او چہار رکعت نماز بگذارد بعد از ظہر و در ہر رکعت بعد از فاتحہ آیۃ الکرسی یکبار و
اخلاص بیست و پنجبار ثواب او را گفتہ اند کہ ہنوز از جای برخاستہ نباشد کہ آمرزیدہ
گردد و اگر ہم روزہ دارد و ہم نماز را ادا کند افضل باشد و در **مفتاح الجنان**
آوردہ است کہ اگر کسی آیۃ الکرسی نداند باید کہ بجائے آیۃ الکرسی سہ کرت اخلاص بخواند
در ہر نمازیکہ باشد بعد ازین **بدانکہ** در سال تمام شش روزہ ہست کہ روزہ داشتن
ہر یک ایشانرا ثواب صد ہزار سالہ است اول ہفتم ماہ رجب کہ اول مہتر جبرائیل بر
محمد صلے اللہ علیہ وسلم دران روز نازل شدہ بود و **قصہ** او آنست کہ حضرت
رسالت پناہ با دختران بی بی حلیمہ وغیرہ در ویرانہا و خانہا ویران گوسفندان میچرانیدند
مہتر جبرائیل و میکائیل علیہما السلام ہر دو بصورت دو جوانان در رسیدند در دست
مہتر جبرائیل کارد بود و بدست مہتر میکائیل طشت بہشت پر از آب بہشت بود حضرت
رسالت پناہ را راستان خوابانیدند و سینہ اش پارہ کردند و دلش را کشیدند دل را نیز
پارہ کردند و اندرون آن دل را بآن آب شستند اما درون دل یک قطرہ سیاہ ماند
بہیچ نوع شستہ نمیشد **آوردہ اند** کہ آن رشک زنان بود زیرا کہ از جانب زنان
ہرگز دلش آرام نمی بود چنانکہ روزی حضرت رسالت پناہ از جای بیامد چون بہ نزد
دروازہ سرائے رسید غلام از سرائے رسید غلام از سرائے بیرون شد حضرت فرمود
کجا بودی گفت اشتر مے بستم حضرت بشتاب در آمد و در پیش ہر زن خود شد کہ فلان
غلام بچہ کار آمدہ بود گفتند کہ خبر نداریم باز دلش آرام نکرد باز پس غلام بیرون
رفت پرسید کہ اشتر بکدام خانہ و بچہ رسن بستہ گفت در فلان خانہ و فلان ریسمان
حضرت در آمد و نشانی را تحقیق یافت دلش آرام شد دختران بی بی حلیمہ چون این
را دیدند گریختہ در پیش مادر شدند بی بی حلیمہ در حال پیش رفت او را نشستہ یافت
چون نگاہ کرد بر سینہ مبارکش نقش سرخ بود و حال خود را بدو نمود و غیر ازین چند
معجزہ دیگر بی بی حلیمہ ازو دیدہ بود چنانکہ آوردہ اند کہ بی بی حلیمہ شیر نداشت چون
او را گرفت چندان شیر پیدا شد کہ ہفت کودک دیگر را ہم شیر مبارک او بس میشد

۲۵۵

در بیان معجزہ حضرت خیر البشر صلی اللہ علیہ وسلم فصل احد

Marfat.com

وچون اورا بخانہ خود میبرد یوسف کاہن بر سر راہ نشستہ بود گفت کہ محمد
آخر الزمان ہمین کودک است ایضاً بی بی حلیمہ را یک بز بود چون اورا در خانہ آ
از برکت او صد بز شدند و ایضاً یک اشتر بود در خانہ او از برکت او صد
شتر شدند و رشک دیگر از ممرزنان آنکہ شبی از حضرت رسالت پناہ بکوچ ہمراہ
میرفت بی بی عائشہ بر شتر سوار بود اشتر از راہ برگشت از قافلہ جدا ماند
حضرت علیہ السلام چون تفحص کرد بی بی را ندید پس برگشت کہ از ان طرف یک
نفر حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود مہار اشتر بی بی را گرفتہ آمد منافقان بدبخت
بدان سبب چند گونی سگ میخورند در حق بی بی عائشہ حضرت ازان تہمت کردن
ایشان بغایتی غمگین شد بسبب آیت از حق تعالیٰ آمد در شان پاکی بی بی عائشہ کہ
۲۵۶
ہیچ زن پیغمبران ہرگز زناکار نبودہ اما حضرت رسالت پناہ را گاہی در خاطر
مے آمد کہ کلام اللہ بیشک برحق ست و راست ست و لے یک نام خدائے
ستارست مگر ستاری او میکند **آوردہ** اند کہ روزی رسالت پناہ
با ہمراہ برائے حزما رفتند و آن کس را فرمود تا بر درخت سوار شود خرما
را بیفگند چون رسم عرب ست کہ آزار ندارند بلک لنگ زدہ بود ناگاہ باد
پیدا شد خرما بباد افتاد حضرت گفت کہ فرود آی چون حضرت بالا دیدند
بیک ناگاہ چادر را کہ لنگ او بود باد برداشت آلت و ذکر او را بنمود حضرت
رسالت پناہ متحیر شد جبرائیل از رب الجلیل در رسید کہ یا محمد من بعلم قدیم خود ازین
تہمت خبر داشتم ازان آلت ذکر او را پیدا نکردم **دوم** روزہ بیست و ہفتم روز
رجب کہ معراج حضرت رسالت پناہ دران بود نہادہ اند **سوم** ہژدہم ذے
الحجہ کہ سنگ اول برائے عمارت مکہ دران روز نہادہ اند **چہارم**
بیست و دوم ماہ محرم کہ اول امامت حضرت دران روز بود پنجم دوازدہم ربیع
الاول کہ حضرت رسالت پناہ دران روز از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود و اگر در شب
دوازدہم تصدق و خیر کند بہتر باشد ششم ہفدہم ماہ جمادی الآخر کہ مولد حضرت

Marfat.com

در بیان روزه‌های ممنوع

دران روز بود و گفته اند که مولود او در هفدهم ربیع الاول بود و شش روز از اول ماه شوال بعد از روز عید فطر اگر کسی نگهدارد ثواب صایم الدهر یابد و هر که صایم الدهر باشد او را در قبر نمانند بلکه بصورت همراه بالا برند و دیگر اگر نه روز از اول ماه ذی الحجه نگاهدارد حضرت رسالت پناه فرموده است که او را تا آتش دوزخ کاری نیست و اگر همه را نگاه نکند باز هفتم و هشتم و نهم را البته نگاهدارد ایضاً آورده اند اگر روز نحر تا ضحی روزه دارد ثواب هزار ساله عبادت می یابد در بیان روزه های ممنوع بدانکه در تمام سال پنج روزه داشتن ممنوع ست دو روز عیدین و سه روز بعد عید اضحی که آنرا ایام تشریق گویند و گفته اند که اگر کسی ایام بیض را نگاهدارد پس سیزدهم عید اضحی را نگاهدارد محسوب بعید ست و اگر درین روزهای ممنوع کسی نیت روزه کند برو لازم ست که افطار بکند اما قضا او را میتوان نگاه داشت که به نیت کردن برو لازم شده بودند و اگر کسی نذر کند صوم تمام سال را صوم برو لازم شود و این پنج روز را افطار کند باز قضا نگاهدارد مسئله اگر کسی نذر کند که تمام سال شمسی را روزه نگهدارد و حال آنکه او بسان قمری یعنی دوازده ماه روزه داشت پس دوازده روز دیگر نیز برو لازم ست که نگاهدارد زیرا که سال شمسی دوازده روز از سال قمری کلان ست و در تفسیر مدارک آورده است که روزه صمت در زمان مهتر عیسی ع م بود اما الحال منسوخ شده است پس معلوم میشود که الحال روزه صمت و روزه نیروز و مهرجان که هر دو عیدین کافرانست کسی نگاه ندارد اگر بمتابعت ایشان نگاهدارد کافر گردد و اگر از برای حاجت نگهدارد عاصی گردد ایضاً بعضی جهال در روز هفدهم روزه نگهدارند و بوقت بر آمدن ماهتاب افطار میکنند مکروه است زیرا که افطار از وقت شام گذرانیدن مکروه است و اگر گویند که پیش از بر آمدن ماهتاب بشکنم حاجت ما روا نشود این شرک محض است و اگر به پیش ماهتاب سجده کنند کافر گردند و روزه داشتن روز شک مکروه است اما در فتاوی قرآن خوانی آورده است که عاصی گردد لقوله علیه السلام مَنْ صَامَ یَوْمَ الشَّکِّ فَقَدْ عَصَی و روزه شک بیست و دهم شعبان ست

Marfat.com

اگر در شب او دیده شود فبها والا افطار کند زیرا که روزه داشتن در ان روز مکروه است و بدعت پس هر عبادت که بدعت پیدا شود ترک آن اولتر است و در روز دوشنبه و پنجشنبه دفتر نیکی و بدی بندگان بر حضرت عزت عرضه میکنند باید که در ین دو روز روزه باشد و هر که روز جمعه روزه دارد آتش دوزخ بر وحرام گردد و ثواب بغایتی بسیار است و یک روزه تنها داشتن مکروه است باید که دو روز روزه دارد تا از خلاف برآید اورادی اند که نسائی بود صائم الدهر هرگز روزه افطار نمیکرد چون وفات یافت اورا در قبر نهادند در ان زمان تجلی نور پیدا شد و چشمان همه مردم خیره شدند چون تجلی قرار شد آنزمان اهل قبرة یافتند نیک متحیر شدند ناگاه هاتفی برایشان آواز کرد که این نه ن کار خدا را پیوسته میکرد و هر که کار خدای را پیوسته میکند اورا در قبر نخواهد ماند **فصل** در بیان ادعیات منقول ست از ائمه سلف رحمهم الله که اگر ایشان را در ادا کردن حاجات دینی و دنیاوی دعوات بود که به برکت آن حاجت برآورده میشد اول هشت کرت فاتحه و صد بار درود و هفتاد و نه بار الم نشرح تا آخر و هزار و یکبار اخلاص باز هشت کرت فاتحه و صد بار درود و این **فقیر** در هر شب میکند از جهت آنکه گفته اند هر که هر شب هزار بار اخلاص بخواند خدای تعالی را در خواب بیند بدان امید میکنم و دیگر هر که را دشمن صعب در پیش آید باید که اینه عارا روبروی او بخواند یا بران جهت خواند که دشمن اوست حال خراب شود اورادی اند که مهتر موسی علیه السلام را چون دشمن در پیش می آمد اینه عارا روبروی او میخواند در حال نهین شگاف میشد و او را فرو میبرد دعا این ست

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ وَاِلَيْكَ الْمُشْتَكٰى وَبِكَ الْمُسْتَعَانُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيْمِ **دیگر** برای حاجات دینی و دنیاوی فاتحه را در هفته بدین ترتیب بخواند در روز یکشنبه هفتاد بار بخواند و در روز دوشنبه شصت بار و در روز سه شنبه پنجاه بار و در روز چهار شنبه چهل بار و در روز پنجشنبه سی بار و در روز جمعه بیست بار و در روز شنبه ده بار بخواند بیشک حاجتش

Marfat.com

برآورده گردد آورده اند که فردای قیامت مهتر جبرائیل ع ابراق در دست
گرفته بیاید و فریاد کند کجاست آنکسی که در عمر خود یازده بار این دعا گفته است
اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ تا او را بر براق سوار کنم و در پیش محمد
مصطفی برمش دیگر هر که این دعا را بخواند و بجانب آسمان نگرد حق تعالی به نظر
رحمت بدو نگرد دعا این ست اَشْهَدُ اَنَّ لَكَ رَبًّا وَخَالِقًا اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ دیگر هر کرا
درد چشم باشد باید که این افسون را بر خاکستر بخواند و خاکستر را بر گرداگرد چشم خود
بمالد دفع شود افسون این ست تربت نتو دیگر حضرت امام اعظم رض میفرماید هر که
این دعا عقب هر نماز ده کرت بخواند جمله علم اولین و آخرین بدو روشن شود و من این
علم را از برکت این دعا یافته ام این ست اَللّٰهُمَّ نَسْتَعِيْنُكَ عَلٰى طَاعَتِكَ
و دیگر آورده اند که سلطان سکندر ذوالقرنین چون بادشاه تمام عالم شد
تمام عالمان زمانه را جمع کرد که برای من چیزی پیدا کنید که مرا احتیاج به قلعه نه
باشد آورده اند که همه عالمان متفق شدند برین اسما که هر که این اسما را هر روز هفت بار
بخواند او را احتیاج بقلعه نباشد و حق تعالی فرمان میدهد هشتاد هزار فرشتگان را تا چهل هزار
او را در روز نگاه دارد و چهل هزار در شب بعد از آن ذوالقرنین قلعه راست نمیکرد صَبْرًا
اَبْرَصًا سَعْرَصًا دیگر هر کرا دیده تاریک شود هر روز این دعا را بخواند چشمان
او روشن شوند دعا این ست يَا قَرِيْبُ يَا مُجِيْبُ يَا سَمِيْعَ الدُّعَاءِ يَا لَطِيْفًا
لِمَا يَشَاءُ اَحْفَظْ عَلَيَّ بَصَرِيْ دیگر هر که بوقت سحر یازده کرت این دعا بخواند و
نظر بسوی آسمان کند الله تعالی به نظر رحمت برو نگرد دعا این ست اَللّٰهُ اَللّٰهُ اَللّٰهُ
الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ الْقَائِمُ عَلٰى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ دیگر هر که وقت سحر یازده کرت بگوید
اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ ضِيْقِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ در دنیا به نیستی و همه آفات
دنیاوی مزاحم نشود و در آخرت از عذاب سرمدی خلاصی یابد دیگر هر بامداد پانزده
بار این اسما بگوید حاجتش برآورده گردد يَا اِلٰهَ الْاٰلِهَةِ الرَّفِيْعَ جَلَالُهٗ دیگر
اگر کسی را دشمنی صعب پیدا شود هزار غلوله آرد بمقدار حبه کند و بر هر غلوله

Marfat.com

یکبار بخواند یا ملئ وان آرزو را در پیش مرغان اندازد در حال دشمنان هلاک شوند و اگر هر روز سه کرت گوید اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لِيْ فِي الْمَوْتِ وَفِيْمَا بَعْدَ الْمَوْتِ اِلٰهِيْ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَكَرَاتِ الْمَوْتِ مهتر عزرائیل را بچشم خود نه بیند و تلخی جان کندن نه چشد چنانکه طفل پستان مادر را در دهن گرفته در خواب رود و اگر هر روز این دعا بیست و پنجبار بخواند ثواب شهیدان یابد **آورده اند** که روزی حضرت رسالت پناه صلعم مراتب شهیدان در پیش بی بی عایشه بیان میکرد بی بی گفت برابر ثواب ایشان ثواب کسی باشد حضرت فرمود آری ثواب کسیکه در روز و شب بیست و پنجبار موت را یاد کند دیگر هر که هر روز بیست و پنجبار این دعا را بخواند ثواب تمام اولاد آدم را یافته باشد دعا این ست

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ كَمَا رَبَّيَانِيْ صَغِيْرًا وَّكَبِيْرًا وَّلِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ وَالْاَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ و نیز باید که در آخر قعده بعد تشهد و بعد درود خوانده باشد همین دعا مذکوره را دیگر اگر در قعده آخر بعد درود این دعا را بخواند هیچ ظالم را بر و دسترس نباشد انیست دعا

اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ اِنَّكَ اَنْتَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ فَاغْفِرْ لِيْ ذُنُوْبِيْ فَاِنَّهٗ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ اِلَّا اَنْتَ ظَلَمْتُ كَثِيْرًا و دیگر هر که را حاجت واقع شود و پیغمبر فرموده است علیه الصلوٰت و السّلام که در مقبره مسلمانان رود و روی بمشرق و پشت بمغرب و فاتحه خواند و حاجت خواهد بی شک روا گردد و آنچه بعضی مردمان خوردنی را بهمراه میت برای گورکنندگان میبرند بعضی گفته اند که جایز باشد از جهت عموم البلوی و اگر شیرینی بکنند بارواح کسی ثواب یابد امّا باید که در خانه فقیران تصدق کند و در مقبره بردن مکروه باشد بلکه جایز نباشد و آثم گردد و دیگر هر که را حاجت واقع شود باید که این اسماء را شفیع آرد حاجتش برآورده گردد و دعایش مستجاب شود و هر که را مهمی در پیش آید بروح ایشان نذر کند حاجت او برآید **آورده اند** که چون خاتون جنت بی بی فاطمه زهرا رضی وفات یافت بامیر المومنین مرتضی علی کرم الله وجهه وصیت کرد که غیر مادر و پدر و حسن و حسین و حضرت شما کسی دیگر مرا ندیده است باید که بدست خود

Marfat.com

را غسل دهید و این امر خاص برای بی بی فاطمہ بود زیرا که شوہر را نشاید که زن خود را بشوید که شوہر بعد از وفات زن اجنبی و بیگانہ شد و ازین سبب رجال زن دیگر را میتوانند گرفت اما اگر کسی دیگر نباشد زن را باید که شوہر خود را بشوید که چہار ماہ و دہ روز تعلق بدو دارد مرتضی رض غسل داد و حوران بہشتی حریر بہشت آوردند و آن کفن کردند و چہار فرشتہ مقرب آمدند و جنازہ اش پوشیدہ و حائل درمیان کردہ مرتضی علی امامت کرد و حسن و حسین رضی اللہ عنہما با جمیع ملائک اقتدا کردند و قبرش را فرشتگان کافتند و دفن کردند و اصحاب رضوان اللہ تعالیٰ اجمعین ہر ہمہ گلہ و شکایت کردند در پیش مرتضیٰ کہ چرا مایان را حضور نکردید تا از یادگار رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم بجائے میخواستیم مرتضی رض گفت او وصیت برین کردہ بود کہ قائم کسے ندیدہ است قبرم نیز کسی نہ بیند گفتند باری قبر مبارکش بنمائی تا زیارت کنیم چون رفتند شش قبر دیگر در انجا شدہ بودند نشناختند از قبر بی فاطمہ مرتضی علی آواز شنیدند کہ قبر مرا بکسے منمائے مرتضی علی رض پرسید کہ این شش قبر دیگر کیانند بی بی فرمود کہ این شش عورتان را خدائے عزوجل مرتبۂ اہالی دادہ بود ایشہا دعا کردہ بودند کہ مایان را بجوار بی بی فاطمہ برسان دعا ایشان مستجاب شد اسامی ایشان این است فاطمہ عائشہ رقیہ حلیمہ غانہ و ریحانہ نیز گویند یعنی غانہ و ریحان ہم میگویند و این در انیس الواعظین نیز مسطور است دیگر ہر کہ این اسما را ہر روز بخواند سہ کرت جملہ حاجات دینی و دنیاوی برآورد گردد یا مَنْ ھُوَ دَنُوٌّ عِلْمُہٗ وَ عَلِیًّا عُلُوُّہٗ وَ قَرِیْبًا ذَاتُہٗ یا مَنْ عِلْمُہٗ دَانٍ وَ عُلُوُّہٗ عَالٍ وَ ذَاتُہٗ قَرِیْبٌ دیگر ہر کہ ہر روز این اسما را سہ بار بخواند مرتبۂ او بلند شود یا قَرِیْبُ الْمَنَالِ فَوْقَ کُلِّ شَیْءٍ عُلُوًّا رِتْفَاعِہٖ دیگر ہر کہ از رحمت و بیماری برسد این را ہفتاد کرت بخواند شفا یابد دعا این ست اَلْبَعِیْدُ الَّذِیْ مَحَدَ نَفْسَہٗ مجیداً دیگر اگر بیمار صد کرت بگوید یا سلام شفا یابد

Marfat.com

دیگر هرکه بر بیمار دست راست بنهد و بیست بار بگوید صلوٰة الله علی عیسیٰ علیه السلام شفا یابد آورده اند هرکه بر پیغمبری از پیغمبران خدا هر روز سه کرت صلوات فرستد فردای قیامت همان پیغمبر شفیع او شود دیگر هرکه وقت بامداد یک بار بخواند جمله قضاهای او برجا میشوند الحمد لله الذی رزقنا معرفته ولم یترک عمی القلب الحمد لله الذی جعلنی من امة محمد صلی الله علیه وسلم ولم یجعلنی من سائر الانبیاء الحمد لله الذی ستر علی عیوبی ولم یفضحنی علی رؤس الخلائق الحمد لله الذی جعل الرزق فی یده ولا یجعله بید غیره برحمتک یا ارحم الراحمین آورده اند که روزی امام حسن بصری رضی الله عنه از گنجشک شنید که این اسما را بر زبان خود راند بعد از آن سی سال از و فراموش شد بعد از سی سال بیادش آمد میخواست تا باز بخواند در آن زمان هاتف بر سرش آواز داد که بار دیگر نگوئی زیرا که همان ثواب شما را تا این زمان فرشتگان مینویسند هنوز تمام نشده است و درمانده شده اند از نوشتن او این ست یا هو یا هو یا هو یا من لیس له الا هو دیگر هرکه هر روز یک بار بگوید توفیق ذکر الله بیابد و خاطرش از ماسوی الله خالی گردد اللهم طهر قلبی عن الشک والریاء وزین لسانی بالذکر والثناء برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر هرکه هر روز سه کرت این دعا را بخواند تمام کار او خدای تعالی بکند وافوض امری الی الله ان الله بصیر بالعباد دیگر در روز پنجشنبه روزه دارد و در شب جمعه وضو جدید بکند و تحیت وضو بگذارد و در بستر خواب رود بر پهلوی راست و این اسما را تکرار کند حضرت رسالت پناه صلعم را بخواب بیند یا کریم العفو ذو العدل انت الذی ملاء کل شیء بعدله دیگر اگر کودک گریه کند باید که این اسما را نوشته در گهواره بندد و اگر کسی نوشته با خود نگهدارد هیچ تیر و شمشیر برو کار نه کند و این فقیر نوشته بکسی داده بود چون در معرکه شده شانزده تیر از سپر او در گذشت اما بوجودش هیچ اثر نکرد دعا این ست یا مشنخ مشنخینا فثلامون دیگر اگر ستور بول کردن نتواند بیارد ریسمان کودک نارسیده و تافته و بر آن سوره

Marfat.com

اخلاص بخواند و بدمد و گره کند و بکذا هفت گره کند و بر پای ستور بندد
کشاده گردد دیگر گفته اند که اگر کسی صد زنا کرده باشد این دعا را یکبار بخواند
و بروی خود بدمد آمرزیده گردد بفرمان خدای تعالی دعا این ست بِسْمِ اللّٰهِ یَا سَتَّارُ
بِسْمِ اللّٰهِ یَا جَبَّارُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا قَهَّارُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا عَزِیْزُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا اَوَّلُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا اٰخِرُ
بِسْمِ اللّٰهِ یَا ظَاهِرُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا بَاطِنُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا رَبِّ بِسْمِ اللّٰهِ یَا خَالِقُ بِسْمِ اللّٰهِ
یَا رَازِقُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا رَحْمٰنُ بِسْمِ اللّٰهِ یَا رَحِیْمُ یَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِکْرَامِ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ دیگر هر که در تمام عمر خود یکبار
این درود بخواند بیشک به بهشت برسد این ست اَللّٰهُمَّ لَا تُفَرِّقْ بَیْنِیْ وَبَیْنَ
حَبِیْبِكَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ دیگر
هر که این نامهای بزرگوار را در پیش خود نگهدارد هیچ دشمن برو ظفر نیابد و هیچ
جادو برو کار نکند و هیچ دیو و پری بدو آسیب نرساند و هیچ زهر برو کار نکند و از
دنیا بی ایمان نرود الهی بحرمت عیسی روح الله الهی بحرمت موسی کلیم الله الهی
بحرمت ابراهیم خلیل الله الهی بحرمت محمد رسول الله برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر برای دفع
تپ بنویسد و در گلو بندد دفع شود بفرمان الله تعالی بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ هٰذَا کِتَابٌ
مِنَ اللّٰهِ الْعَزِیْزِ الْحَکِیْمِ وَمِنْ عَبْدِهٖ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ الْهَاشِمِیِّ اِلَی الْحُمّٰی اُلِّفَ حَرُّهَا
مِنْ حَمِیْمٍ وَبَرْدُهَا مِنْ زَمْهَرِیْرٍ فَاِذَا کِتَابِیْ هٰذَا فَاخْرُجِیْ مِنْ جَسَدِ فُلَانِ بْنِ
فُلَانٍ وَلَا تَاْکُلِیْ لَحْمَهٗ وَلَا تَشْرَبِیْ دَمَهٗ حَسْبِیَ اللّٰهُ حَسْبِیَ اللّٰهُ دیگر برای دفع تپ
لرزه باید که بر برگ بید بنویسد و صاحب تپ را بلیساند مجرب ست یَا مُحَیْشَا یَا شَعُوْثَا
یَا شَعْلِیْثَا بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ دیگر برای کاهلی نماز باید که نوشته در گلوی آن کس
بندد اَللّٰهُمَّ یَا غَافِرَ الذَّنْبِ وَقَابِلَ التَّوْبِ شَدِیْدَ الْعِقَابِ ذِی الطَّوْلِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
مُخْلِصِیْنَ لَهُ الدِّیْنَ وَلَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُوْنَ در آخر او بنویسد بستم کاهلی فلان بن فلان۔
مسئله در خبر صحیح وارد ست که اگر کسی صائم نوافل باشد و او را دعوت کند رفیق
او و یا حاضر شود بر ضیافت رفیق اگر داند که اگر افطار نکند رفیق رنجیده

Marfat.com

شود میتوان افطار کرد حتی که اگر حال جانبین مهمانی باشد و معلوم نسازد و افطار کند ثواب شصت هزار صوم یابد و اگر معلوم سازد و افطار کند ثواب چهل صوم یابد و چون قضاء این صوم بجاے آرد ثواب هزار ساله یابد و اگر او معلوم کند و افطار نکند ثواب یکروزه یابد بلکه عاصی شود که دل برادر رنجانیده است و اگر داند که بافطار کردن او مفرح نشود بهتر آنست که بافطار کردن نباید و نشاید و در اجتناب الفقرا آورده است که اگر کسی بر ضیافت حاضر شود و میداند که صاحب خانه بخوردن او ناراضی ست اما بطریق جهال کشش میکند اگر این کس حاضر آمده صایم نباشد باید که بگوید که روزه دارم و باین کذب آثم نشود چنانکه آورده اند که روزے حضرت رسالت پناه را یکے از اصحاب دعوت نموده بود چون حضرت اجابت نمود یاران دیگر بے دعوت بسیار حاضر شدند و آن صاحب خانه مرغ و نان حاضر نه داشت ولیکن دلگیر شد حضرت این حدیث فرمود که هر که ناخوانده برود شکم او را از خیال آتش پر کنند و خیال خون و ریم عاصیان را گویند ایضا روزی امیر المومنین عمر رض را کسی دعوت نموده بود حاضر شد دستهاے مبارک را بشست و چون طبق در پیش نهاد امیر گفت بسم الله یعنی پیش آیید همه دست انداختند اما چون ضیافت خاص برای امیر المومنین عمر نبود دست خود را برداشت و منع شد گفتند چرا فرمود شما بخورید من روزه دارم مسئله در آداب ضیافت گفته اند که اگر مهمان در خانه کسی حاضر شود خدمت مهمان کردن بهتر باشد از نماز نفل ادا کردن فرموده اند که اگر مهمان تا سه روز در خانه او باشد خدمت او بجا آرد و نوافل ترک دهد و اگر بیشتر از سه روز ماند بعد از آن نوافل ادا کند که این زمان او را از اهل بیت شمرده اند چنانکه آورده اند که وحی شد بسوی ابراهیم خلیل الله که ای خلیل بر تو باد که مهمان خود را و مهمانان ما را کرامت بکنی خلیل الله عرضه نمود که یارب مهمان ما کیست و مهمان شما کیست حکم شد که مهمان شما آنکه او را دعوت نمائی

Marfat.com

...مانی و مهمان ما آنکه بے دعوت حاضر شوند چون مهمان خود را خدمت بکنی درجهٔ
بهشت روزی گردانمت و چون مهمان مرا خدمت کنی دیدار دهمت آورده اند که
روزے کافرے بضیافت مهتر ابراهیم خلیل الله حاضر شد گفت یا خلیل الله گرسنه ام
خلیل گفت خوردنی من لایق کافران نیست کافر برگشت دران زمان خطاب
عتاب رب الجلیل بر خلیل وارد شد که ای ابراهیم مدت هفتاد سال است که من این
کافر را پروردم که هیچ وقت او را از در بار خود نراندم و چون برای قوت روزینه
پیش تو استاد زجرش کردی خلیل الله در عقب آن کافر دوید و او را بیاورد و خدمت
بسیار کرد و گفت حال چیست که مرا اینقدر کرامت میکنی و اول رانده بودی خلیل
گفت که چون ترا راندم عتاب حضرت عزت بر من چنان شد کافر گفت پس
وای بر من که از جهت اینچنین دشمنی که من باشم بر اینچنین خلیل که تو باشی عتاب
رسد ایمان را عرضه کن در حال مسلمان شد و ایضاً آورده اند که روزے
ابراهیم خلیل الله ضیافت کرده بود جماعتی از جهودان حاضر شدند خلیل الله خدمت
ایشان بسیار کرد گفتند یا خلیل الله اینقدر خدمت برای چیست گفت روزی از
جهت یک کافرے چنان عتاب بر من شده بود از ان میترسم چون طعام خوردند
خلیل گفت باری یک سجده بجهت خدای من بکنید چون سجده کردند خلیل دست
برداشت که یا اله العالمین سر را بفرمان من فرود آوردند و قلوب ایشان
بدست توست چون سر برداشتند همه مسلمان شدند ایضاً آورده اند که
روزی مرتضی رضی الله عنه در راه میرفت از جهودی سفید ریش در گذشت
چون به پیش حضرت رسید گفت حضرتم مسئله میپرسیدم فاما فراموش شد
گفت در راه خطاے از تو در وجود آمده باشد مرتضی علی گفت از جهودے
در گذشتم حضرت فرمود برو خاطرش بدست آر مرتضی آمد و کرامتش نمود جهود
گفت مسلمان را چه کرامت جهود ست واقعه باز نمود جهود در حال مسلمان
شد و ایضاً آورده اند که ابراهیم خلیل الله علیه السلام هرگز بی مهمان

در بیان آنکه حضرت علی کرم الله وجهه از جهود سفید ریش در راه رفتن پیش او در گذشت

Marfat.com

افطار نمیکرد سہ روز در خانہ او مہمان نیامد ہرگز سہ روز افطار نکرد روز سویم مہمان
آمد افطار کرد اما بعمل خود متعجب بود کہ مانند من کسی نکردہ باشد دران زمان
مہتر جبرائیل علیہ السلام آمد کہ چون این خطرہ را بخود راہ دادی برو بندگان
خدای را ببین چون سر در بیابان نہاد بدرویشی رسید کہ در غارے نشستہ
بود و عبادت اللہ میکرد درویش گفت مرحبا کہ وقت افطار من ست تا بشما ہمراہ
افطار بکنم و این روز چہلم روز ست کہ من روزہ دارم در حال دو انار پیدا
شدند یکے را خود خورد و یکی را بخلیل داد چون از انجا برآمد درویش دیگر یافت
کہ عبادت اللہ میکرد گفت مرحبا کہ وقت افطار من ست تا ہمراہ تو افطار
بکنم و امروز شصت روز ست کہ روزہ دارم در انجا گیاہی بود خوشبوئی ہر دو
ازان خوردند چون اول را پرسیدہ بود کہ از شما زاہد تر در عالم باشد او بدین
شخص فرستادہ بود این را نیز پرسید این گفت کہ پیشتر برو دیگرے را یافت
او نیز گفت مرحبا کہ افطار کنیم و این روز نود روز ست کہ من روزہ دارم دران
زمان رمہ آہوان میگذشت یکی ازان را فرمود کہ بیا آمد و گفت بسمل شو بسمل شد
گفت بریان شو بریان شد گفت در خوان شو در خوان شد گفت در پیش من
آی آمد ہر دو ازان خوردند باز گفت برو آہوی مردہ زندہ شد و رفت خلیل
گفت چون مستجاب الدعوات مینمائی در حق من نیز دعا بکن آن کس گفت
کہ چہل سال ست کہ دعای من قبول نمیشود خلیل گفت اینچنین کرامت را چہ گوئی
گفت آری یک دعا من مدت چہل سال است کہ مستجاب نمیشود و آن آنست
کہ روزے در بیابان می گذشتم پانصد رمہ دیدم کہ ہر رمہ را پانصد شبان نگاہ
میداشتند و بدست ہر شبانی چوب زرین بود و عقب ہر شبان پانصد سگ میبودند
و بگردن ہر سگ حلقہ زرین آویختہ بود گفتم کہ مال از کہ باشد گفتند از ابراہیم
خلیل اللہ ست عجب پنداشتم کہ این طور کس چگونہ خلیل باشد و او را
بمن بنمای ابراہیم گفت کہ دعائے تو مستجاب شد و آن منم گفت پس یک

Marfat.com

زمان باش دو رکعت نماز ادا کرد و سر بر زمین نهاد و وفات یافت التهاے
کافتن زمین از غیب پیدا شد قبرش کافتند و او را دفن کردند و از زمان ابراهیم
خلیل الله از اعمال خود پشیمان شد ای عزیز معلوم باد که این قصه را کسی گمان نبرد
که عابدان از پیغمبران بهتر بودند کافر شود زیرا که انبیا از هر اولیا چهل و دو مرتبه
افضل ست چنانکه آویس قرنی را تعریف بسیار میکنند کس توهم نه کند
که آویس قرنی از خلفاء راشدین فضل داشت آورده اند که حق تعالی شانه
وحی کرد بموسی علیه السلام که ای موسی چند چیز را من در چند چیز نهاده ام
و مردمان بیجاے طلب کنند نیابند اول بزرگی را تواضع نهاده ام و اگر کسی
در کبر طلب کند نیابد و دوم تونگری در قناعت نهاده ام اگر کسی در حرص طلب کند
نیابد سیوم علم در طلب و شکم خالی نهادم اگر کسی در بی طلبی و شکم سیر طلب کند
نیابد چهارم قبول ادعیات را در پرهیزگاری و لقمهٔ حلال نهاده ام اگر کسی بغیر این طلب
کند نیابد دیگر این دعا را بعد از صبح صادق بخواند بسم الله الرحمن الرحیم اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا
مِنْ خَيْرِ الصَّبَاحِ وَخَيْرِ الْمَسَاءِ وَخَيْرِ الْقَضَاءِ وَخَيْرِ الْقَدَرِ وَخَيْرِ مَا جَرٰى بِهِ الْقَلَمُ
اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ شَرِّ الصَّبَاحِ وَمِنْ شَرِّ الْمَسَاءِ وَمِنْ شَرِّ الْقَضَاءِ وَمِنْ شَرِّ الْقَدَرِ وَمِنْ
شَرِّ مَا جَرٰى بِهِ الْقَلَمُ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْاَلُكَ عَيْشًا بِلَا بَلَاءٍ وَدَلِيْلًا بِلَا هَوَاءٍ وَرِزْقًا بِلَا غِنَاءٍ
وَعَمَلًا بِلَا خَطَاءٍ وَجَنَّةً بِلَا حِسَابٍ وَرُؤْيَةً بِلَا حِجَابٍ اَللّٰهُمَّ نَجِّنَا مِنَ النَّارِ سَالِمِيْنَ
وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ اٰمِنِيْنَ وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِيْنَ وَاَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِيْنَ اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا
حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ كَمَا رَبَّيَانِيْ صَغِيْرًا
وَاغْفِرْ لِجَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ دیگر اگر کسی را جذام و برص باشد باید که این دعا را چهل روز برو
بخواند هر روز هفتاد بار بخواند اَلْمَجِيْدُ الَّذِيْ مَجَّدَ نَفْسَهٗ تَمْجِيْدًا و نیز اگر چهار روز میان
فرض و سنت بامداد هر روز چهل و یکبار فاتحه بر جذام و برص بخواند دفع شود دیگر الفاظ
مبارک سید السادات شیخ المشائخ فرد زمانه مرشد محقق شیخ علی بن قنبر علی قدس سره

Marfat.com

این آیت اذن کرده شده است که بر دخمن تلخ بهفت کرت بخوان و بدم و صاحب
خرام و برص و پیس هفت روز آنرا بوجود خود بالدفع شود بفرمان رب العزت آیت
این ست بسم الله الرحمن الرحیم ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر وفجرنا الارض عیونا
فالتقی الماء علی امر قد قدر انا ارسلنا علیهم ریحا صرصرا فی یوم نحس مستمر
تنزع الناس کانهم اعجاز نخل منقعر وما انزل الله من السماء من ماء فاحیا
به الارض بعد موتها وبث فیها من کل دابة وتصریف الریاح والسحاب المسخر
بین السماء والارض لآیات لقوم یعقلون برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر از برای
دفع جمله انواع دانه که بروجود آدمی پیدا شود این بخواند و بدمد بسم الله الرحمن الرحیم اللهم
یا سامع النغم یا ماقع النقم علیم جمیع الامم من العرب والعجم ادفع کل بلیة وآفة
وعاهة ولائم من لا یخشاک فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم یا حی یا قیوم
یا حنان یا منان یا دیان یا سبحان بسم الله الله اکبر الله اکبر الله اکبر انت
لا تکبر قد مات محمد صلعم مت یا نار یا دنبل بجمیع الاوجاع والاسواء والادواء
بحق هذه الاسماء وصلی الله علی خیر خلقه محمد وآله اجمعین برحمتک یا ارحم
الراحمین دیگر هر روز یکبار بخواند از جمله آفات وبلیات دوران خلاصی یابد این ست
الهی بحرمت ابوبکر الصدیق وخلافت او وبحرمت عدل عمر وصلابت او وبحرمت حیاء
عثمان وسخاوت او وبحرمت علم علی وشجاعت او وبحرمت سخاوت حسن ومرتبت او وبحرمت
شهادت حسین وغربت او ادفع عنی کل هم وغم وبلاء دیگر باید که برای ضرر دوجهانی هر روز
یکبار بخواند اللهم یا حافظ نوح فی الماء وابراهیم فی النار ویوسف فی البیر ویونس
فی الیم ومحمدا فی الغار احفظنی من جمیع البلاء کما حفظتهم بحق ایاک نعبد و
ایاک نستعین برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر باید که صباح ومساء بگوید این را که ثواب
بسیار ست واگر میان فرض وسنت بامداد پنجبار بگوید هر حاجتی که داشته باشد برآورده گردد
الله الله الله الله العلی العظیم الله الله الله الله الله الاحد الصمد بحق نبی
صلی الله علیه وسلم برحمتک یا ارحم الراحمین ونیز سه بار بگوید برای حاجت یا علیم

Marfat.com

مِنْ کُلِّ عَلِیمٍ وَیَا قَدِیمُ مِنْ کُلِّ قَدِیمٍ خَلِّصْنَا مِنَ النَّارِ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ
دیگر برای حاجت دوازده هزار بار بخواند یَا هُوَ یَا حَیُّ یَا مَلِیُّ یَا وَفِیُّ یَا غَنِیُّ اَغْنِنِی
حکایت آورده اند که فرشته است از خرشتگان خدا که اورا ده لک سر ست و در
هر سرے ده لک روی و در هر روی ده لک دهن و در هر دهن ده لک بان و در هر زبان
بلغظ دیگر تسبیح میگوید مر خدای عزوجل را روزے آن فرشته بدرگاه حق التماس کرد
که یارب تا مندمن بنده شما باشد که از من بیشتر عبادت تو بجاے آرد فرمان
رب العزت شد که مردے از فرزندان آدم علیه السلام آفریده ام که
او بمانند شما ملکه بیشتر از شما عبادت میکند فرشته دستوری خواست تا نزد یارش
بکنم فرمان شد که برو چون فرود آمد دهقانے دید گفت ای دهقان من میخواهم
که درین شب با تو همراه باشم دهقان گفت هر چند خواهی باش چون شب شد
طعام پیشش آورد فرشته گفت من نذر کرده ام که سه روز طعام نخورم همچنین تا سه
روز در انجا بود چون تحقیق کرد آن کس بجز فرائض دیگر چیزی بجا نیاورد اما بعد
از نماز بامداد ساعتی مے نشست باز بدهقان میرفت فرشته بعد از سوم روز
سوال کرد که شما بعد از نماز بامداد چه میخوانید گفت این دعا را ده کرت میخوانم و عا این ست

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ سُبْحَانَ اللّٰهِ اَضْعَافَ مَا سَبَّحَ وَیُسَبِّحُ جَمِیْعُ خَلْقِهٖ کَمَا یُحِبُّ رَبُّنَا
وَیَرْضٰی وَکَمَا یَنْبَغِیْ لِکَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَعِزِّ جَلَالِهٖ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ اَضْعَافَ مَا حَمِدَهٗ وَ
یَحْمَدُهٗ جَمِیْعُ خَلْقِهٖ کَمَا یُحِبُّ رَبُّنَا وَیَرْضٰی وَکَمَا یَنْبَغِیْ لِکَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَعِزِّ جَلَالِهٖ
وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَضْعَافَ مَا هَلَّلَهٗ وَیُهَلِّلُهٗ جَمِیْعُ خَلْقِهٖ کَمَا یُحِبُّ رَبُّنَا وَیَرْضٰی وَکَمَا
یَنْبَغِیْ لِکَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَعِزِّ جَلَالِهٖ وَاللّٰهُ اَکْبَرُ اَضْعَافَ مَا کَبَّرَهٗ وَیُکَبِّرُهٗ جَمِیْعُ
خَلْقِهٖ کَمَا یُحِبُّ رَبُّنَا وَیَرْضٰی وَکَمَا یَنْبَغِیْ لِکَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَعِزِّ جَلَالِهٖ وَلَا حَوْلَ وَلَا
قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ اَضْعَافَ مَا مَجَّدَهٗ وَیُمَجِّدُهٗ جَمِیْعُ خَلْقِهٖ کَمَا یُحِبُّ رَبُّنَا وَیَرْضٰی وَکَمَا
یَنْبَغِیْ لِکَرَمِ وَجْهِ رَبِّنَا وَعِزِّ جَلَالِهٖ وَصَلَّی اللّٰهُ عَلٰی خَیْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ اَجْمَعِیْنَ بِرَحْمَتِکَ یَا
اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ هر که بخواند این اسمارا پس بنویساند خدای تعالی برای او ثواب عبادت هشتاد سال

Marfat.com

و دیگر آورده اند که روزے حضرت رسالت پناه در مسجد حرام نشسته بود شیطان را نیز در انجا استاده دید حضرت رسالت پناه فرمود ای بدبخت اینجا ی تو نیست برای استادهٔ شیطان گفتا ای سرور کائنات من بدبخت بوده ام زیرا که دعا گنجینهٔ متعالے بیاوم هست که از برکت آن به بهشت خواهم رفت حضرت رسالت پناه بغایت متحیر شد در آن زمان حضرت جبرائیل از رب الجلیل در رسید گفت که یا محمد علیه السلام شیطان راست میگوید باید که همان دعا را از وی یاموزد اما پیش از وقات او که هنوز سی سال مانده باشد این دعا را فراموش خواهم کرد تا بشومیت لعنت بدوزخ رود دعا معظم و مکرم این ست بسم الله الرحمن الرحیم یا اله البشر و یا عظیم الخطر و یا مرتجی الظفر و یا معروف الاثر و یا عزیز المن و یا مالک یوم الدین ایاک نعبد و ایاک نستعین برحمتک یا ارحم الراحمین و دیگر هر که این استغفار را هر روز سه کرت بخواند حق تعالیٰ او را و ما در و پدر او را آمرزیده گرداند استغفر الله الذی لا اله الا هو الحی القیوم استعینه و استغفره و اتوب الیه انه هو التواب الرحیم دیگر هر که بعد از هر فریضه یکبار این آیت بخواند ثواب بیست سال عبادت یابد و قل رب اغفر و ارحم و انت خیر الراحمین

اسناد سبع اسماء الله

خبر ست که حضرت رسالت پناه صلعم مرتضی علی را فرمود که یا علی مر الله تعالیٰ را هفت نام ست در گنج عرش که تسبیح فرشتگان آسمان و زمین و حاملان عرش ست و هر آن بنده مسلمان که این نامها بخواند او را بیست پنج چیز کرامت شود اول از آفتها و بلاها ردینی و دنیاوی امان یابد دوم در نظر بزرگان عزیز شود سیوم مطیع حق تعالیٰ باشد چهارم بخت و دولت بدو رو نهد دار دهم در حرب کافران منصور باشد ششم در صف مردان سرخروے باشد هفتم از بلاء ناگهان و از بیم سلطان و از بیم دشمنان و از تیغ بران و از تیر پران و از آتش سوزان و از آب روان و از آسیب دیوان و پریان و از گناهان صغیره و کبیره و از صحبت بدان و از حرکت همنشینان بد و از شر ظالمان بار تعالیٰ خواننده و نگاهدارنده این اسما نگهدار دو هشتم دعا را مستجاب گرداند نهم مهمات او آسان گردد و چهم بمرگ مفاجات نمیرد یازدهم گور بروی روضه بهشت گردد دوازدهم

Marfat.com

سوال منکر و نکیر بروے آسان گردد سیزدہم بانیکان برانگیزد چہاردہم نامۂ
اعمال بدست راست او دہند پانزدہم عذاب دوزخ بروی آسان گردانند شانزدہم
ثواب چہار پیغمبران مرسل بیابند ہفدہم از لقاء آن نازنین قاب قوسین محروم نماند ہژدہم
روز قیامت روی او چون ماہ شب چہاردہم تابان باشد نوزدہم اورا شراباً طہورا
بخورانند بیستم ثواب چہل شہیدان و چہل علمائے فاضل یابد بیست و یکم فرشتگان
شرافت دہند بیست و دوم ہفتاد فرشتہ با طبقہای پر نور و حلہا کہ بر سر ہر حلہ این
ناہا نوشتہ باشد در قبر او نازل شوند بیست و سیوم بر پل صراط چون برق بگذرد
بیست و چہارم ثواب فرشتگان مقرب یابد بیست و پنجم بہشت در بہشت بروے
گشادہ گردد تا بہر دریچہ خواہد در آید یا علی اگر بیمار بخواند و یا بر خود بدارد شفا یابد اگر بر
کوہ و مد از جای بجنبد و اگر باعتقاد بر نیستی بخواند دفع شود و اگر غازی بخواند و بر خود
بدمد اگر ہفتاد شبانروز با کافران جنگ کند یکتا رموی او بقدرت الٰہی کشر نشود و
اگر فضیلت این بتمامی نوشتہ شود زاہدان و عابدان دستہا از زہد باز دارند و بخواندن
این مشغول شوند یا علی ہر کہ در عمر خود یکبار بخواند جملہ گناہان صغیرہ و کبیرۂ او بیامرزد
یا علی اگر گیاہی روی زمین قلم گردند و برگ درختان کاغذ و ہمہ آدمیان و پریان
بنوشتن ثواب این ناہا مشغول گردند تمام نخواہند کرد حضرت رسالت پناہ بدینجا
رسید ابو بکر صدیق رض برپای خاست و گفت یا رسول اللہ جانمن فدای تو باد مرتضی
علی را بفرما تا این را بنویسد و بصحابہ وصیت کند تا بخواندن و نوشتن این اسما تقصیر نہ
ورزند ایشان چون از جہان فانی رحلت نماید با او در گور نہند کہ استخوان او بر ہنہ نشود و
بند از بند جدا نشوند و مشعلہای نور بدان گور فرود آیند وصیت کرد محمد مصطفی صلے
اللہ علیہ وسلم مر مرتضی علی را ہر کہ شک آرد کافر گردد و اسناد این اسما بسیار ست ما مختصر
کردہ شد اسم اول باید کہ ہر غاز ہر اسم بسم اللہ الرحمن الرحیم بخواند اَللّٰہُمَّ یَا
جَلِیْلُ تَجَلَّلْتَ بِالْجَلَالِ وَالْجَلَالُ فِیْ جَلَالِ جَلَالِکَ یَا جَلِیْلُ یَا دَائِمَ الْمَعْبُوْدِ وَیَا
مُنْعِمَ الْمَوْجُوْدِ مَنْ لَا اِلٰہَ اِلَّا اَنْتَ یَا اَحْکَمَ الْحَاکِمِیْنَ اسم ثانی اَللّٰہُمَّ یَا لَطِیْفُ بِاَوْصَافِ

Marfat.com

کمالہ باللطائف واللطافۃ فی لطافۃ لطافتک یا لطیف انا سمعنا کتابا انزل من بعد
موسی مصدقا لما بین یدیہ یہدی الی الحق والی طریق مستقیم یا خیر الرازقین
برحمتک یا ارحم الراحمین **اسم ثالث** اللہم یا سمیع البرہان ولقد صرفنا الیک
من الجن یسمعون القرآن تسمعت بالسمع والسمع فی سمع سمعک یا سمیع والذین
آمنوا وعملوا الصلحت آمنوا بما نزل علی محمد وہو الحق الیقین یا احسن الخالقین برحمتک
یا ارحم الراحمین **اسم رابع** اللہم یا معز من المذل یا علیم العظیم تعظمت بالعظمۃ
والعظمۃ فی عظمۃ عظمتک یا عظیم انہ لا الہ الا اللہ واستغفر لی وللمومنین و
المومنات واللہ یعلم وانتم لا تعلمون ویا خیر الناصرین برحمتک یا ارحم الراحمین
اسم خامس اللہم یا رحیم ترحمت بالرحمۃ والرحمۃ فی رحمۃ رحمتک یا رحیم یا حفیظ
تحفظت بالحفظ والحفظ فی حفظ حفظک یا حفیظ الصادقین یا منعم الحافظین برحمتک
یا ارحم الراحمین **اسم سادس** اللہم یا کریم تکرمت بالکرامۃ والکرامۃ فی کرامۃ
کرامتک یا کریم ان اللہ یعلم غیب السموات والارض واللہ بصیر بما یعملون یا
اصدق الصادقین برحمتک یا ارحم الراحمین **اسم سابع** اللہم یا غفور تغفرت
بالمغفرۃ والمغفرۃ فی مغفرۃ مغفرتک یا غفور لم یلد ولم یولد ولم یکن لہ
کفوا احد برحمتک یا ارحم الراحمین **دیگر** دعای بزرگوار بہر نیت کہ بخواند حق تعالی جملہ
حاجات و مہمات دینی و دنیاوی بکفایت رساند و رزق او فراخ گردد و عاقبت بخیر
گردد و دشمنان مقہور گردند بسم اللہ الرحمن الرحیم یا ذا العرش العظیم والملک القدیم
والصراط المستقیم یا مرسل الریاح ویا ذا الجود والسماح یا اللہ یا رحمن یا رحیم یا
احد یا صمد یا حی یا قیوم یا فرد یا وتر یا ذا الجلال والاکرام ارحم ذلتی و
انفرادی وخضوعی بین یدیک وتضرعی الیک سہل علی کل عسیر وامنع
عنی شر کل ظالم من آفۃ وعاہۃ ومرض وشدۃ وبلاء یا سبوح یا قدوس
رب الملائکۃ والروح برحمتک یا ارحم الراحمین **دیگر** برای برآمدن حاجات از خواجہ
امام حماد الدین یونس سجاوندی قدس سرہ روایت کردہ اند ہر کرا مہمی پیش آید این
دعا را بنویسد و در آب روان اندازد و اگر دران ہفتہ غرض او حاصل نشود فردای قیامت

Marfat.com

...ک او در دامن من باشد این ست بسم الله الرحمن الرحیم لا حول ولا قوة الا
بالله العلی العظیم بسم الله الملک الحق المبین من العبد الذلیل الی المولی الجلیل مسنی الضر
وانت ارحم الراحمین دیگر هر که بعد از نماز بامداد صد کرت این دعا بخواند و در میان
خواندن سخن نگوید اسباب دینی و دنیاوی او را حق تعالی بسازد این ست یا
مسبب الاسباب یا مفتح الابواب و یا مقلب القلوب والابصار یا دلیل المتحیرین
یا غیاث المستغیثین توکلت علیک و فوضت امری الیک لا حول ولا قوة الا بالله
العلی العظیم دیگر آورده اند که امام اعظم کوفی رض هزار کرت خدای را در خواب دید اما میگفت
یارب وجه نزدیکی خود را بمن بنمای در هزار کرت همین جواب شنید که بگوی سبحان
الله الازلی الازل سبحان الله الابدی الابد سبحان الله الواحد الاحد سبحان الله
الفرد الصمد سبحان الله الذی رافع السموات بغیر عمد سبحان الله الذی لم یتخذ
صاحبة ولا ولدا سبحان الله الذی لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد دیگر
دعا عهدنامه آورده اند هر که در قبر با خود همراه نهد منکر و نکیر چون نوشته را به بینند بگردند
و او را نپرسند باید که عهدنامه حضرت رسالت پناه با خود دارد و اسناد بسیار ست در
جای دیگر نظر کنی بسم الله الرحمن الرحیم یا فاطر السموات والارض عالم الغیب و
الشهادة هو الرحمن الرحیم اللهم انی اعهد الیک فی هذه الحیاة الدنیا بانی اشهد
ان لا اله الا انت وحدک لا شریک لک وان محمدا عبدک ورسولک فلا تکلنی
الی نفسی فانک ان تکلنی الیها تقربنی من الشر وتباعدنی من الخیر فانی لا اشتق
الا برحمتک فاجعل لی عندک عهدا حتی توفیته الی یوم القیامة فانک لا
تخلف المیعاد یا الله یا الله یا الله برحمتک یا ارحم الراحمین وصلی الله علی خیر
خلقه محمد وآله اجمعین دیگر دعای حبیبه را ثواب بسیار ست اگر اسناد
دعا را بیان کنم درین مختصر نگنجد بسم الله الرحمن الرحیم اللهم بارک علینا و
ارفع عنا بلاءنا یا رؤف لبیک وارحم لبیک واشفع لبیک وان الله یبعث من
فی القبور جمیعا لبیک وصلی الله تعالی خیر خلقه محمد وآله واصحابه اجمعین

Marfat.com

۷۰ بر خود م

دیگر هر که این دعا را هر روز سه کرت بخواند و بدمد اگرچه تقدیر اجلش رسید
باشد بحکم الله تعالی عمر او زیاده گردد و اگر بر بیمار چهار کرت بخواند شفا یابد دعا
این ست بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُ قَدِيْمٌ اَزَلِيٌّ يُزِيْلُ الْعِلَلَ وَهُوَ قَدِيْمٌ اَزَلِيٌّ
بِالْاَزَلِيَّةِ لَمْ يَزَلْ وَلَا يَزَالُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ وَصَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهٖ
مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ اَجْمَعِيْنَ دیگر هر که این دعا را هزار بار برای حاجات بخواند برآورده گردد
سُبْحَانَ اللّٰهِ الْقَادِرِ وَالْقَاهِرِ وَالْكَافِيْ مَالِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ
نَسْتَعِيْنُ دیگر چون ماه نو به بیند یازده کرت این دعا بخواند اَلْبَاسِطُ و بر
انگشتان دستها بدمد و انگشتان را بر چشمان بنهد رزق حلالش از آن جانب
کشاده گردد که او را خبر نباشد از آن واسطه و ایضاً چون ماه نو به بیند باید که چ
کرت فاتحه و چهار کرت سورت قدر ده کرت درود و ده بار اخلاص بخواند تا ثواب
جزیل یابد و آن ماه بخوشحالی بگذرد دیگر برای حاجت باید که در وقت سحر دو
کرت اَلْبَاسِطُ و یازده کرت یا رحیم بخواند و یکبار یا رحیم برحمتک یا ارحم
الراحمین بخواند برآورده گردد دیگر برای حاجات این اسما را بدین
ترتیب بخواند برآورده گردد اول هشت کرت یا اللّٰهُ و هژده کرت یا جلیل و
کرت یا رفیع و هشت کرت یا جلال و هشت کرت یا متین یا ذا الجلال والاکرام
برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر برای مهمات دو جهانی این دعا را یکبار بخواند کفایت
شود و اگر کسی را جذام و برص و پیش باشد باید که این دعا را هفت کرت بر پا
آب خوانده و در آفتابه سرخ که نو باشد اندازد و آن آب را آنکس هفت روز نوشته
باشد هر علت که داشته باشد دفع گردد اینست بسم الله الرحمن الرحیم لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْعَلِيُّ
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاسِعُ الرَّحِيْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مَالِكِ يَوْمِ الدِّيْنِ بِحَقِّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَاِيَّاكَ نَسْتَعِيْنُ
اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ دیگر در در
مجالس آورده است که وقتی ملاحان کشتی را در دریای عمان میراند

مسئله دعا ماه نو دیدن

۲۷۴

معبود برحق قدیم است ازلی است یعنی ذات او را ابتدا نیست و در میگرداند رنجها را و قدیم ازلی است همیشه بود و همیشه باشد باقی ظاهر است ۱۲

Marfat.com

ناگاه از اندرون دریا آوازے برآمد که نیست آنکه صدر دم بمن دہد تا او را چیزے
آموزانم که مرا و را در ہر دو جہان بسنده و کافی باشد ہمذا چند کرت این آواز
صادر میشد جوانی متوکل از امنیان برخاست و صدر دم در همیانی داشت در آب
انداخت باز آن آواز صادر شد و گفت بگوی بسم اللہ الرحمن الرحیم بیاموز آنچه من میگویم

وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَّهٗ مَخْرَجًا وَّيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَّتَوَكَّلْ
عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهٗ ۭ اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِهٖ ۭ قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا چون
آموخت اہل کشتی دران زمان او را ملامت کردن گرفتند ہمدرین بودند که باد مخالف
وزید و کشتی را بشکست و آن جوان بر یک تختہ ماند و آن تختہ را بجزیرہ بردوے
ازان جزیرہ برآمده میگشت دید که دخترے از جنس آدمیان نیز گرسنه و تشنه دران
جزیرہ نشسته است کیفیت حال دختر پرسید که چگونه بدینجا رسیدۂ دختر گفت پدر
من مردے سوداگر و بازرگان بود و مرا بغایت دوست میداشت تا که بسفر
همراه میبرد و این سیوم روز است که کشتی شکست و مرا با در دینجا رسانید و از
احوال پدر خبر ندارم جوان گفت درین روزها بدین نواحی ہیچ کشتی را گذر ہست یا نه گفت
آری کشتی را درین نواحی گذر ہست چنانچه چند کشتی آمدند میخواستم که فریاد کنم درمیان ما
و کشتی کوه کلان پیدا میشد تا کشتی دور میرفت و من نمیدیدیم ہر دو دران محل صدف
جمع میکردند و بدان مشغول میشدند تا تسلی دل خود مے کردند ناگاه کشتی پیدا
شد چون فریاد کردند همان کوه پیدا شد چون این آیت بخواند بجبر خواندن کوه
تا چیز شد و با و کشتی را بجزیرۂ ایشان نزدیک آورد چون فریاد کردند ملاحان
ہر دو ایشان را سوا کردند و همان صدف را که برای بازی جمع کرده بودند با خود
همراه گرفتند چون نخستی بیرون برآمدند ہر دو بولایت بصره رجوع
کردند که وطن آن دختر در انجا بود چون در شہر شدند تمام شہر پر
آشوب و غوغا بود پرسید که حال چیست گفتند سردار این شہر
بازرگانی میکرد دخترے داشت در ہر سفر همراه خود میبرد در دریائے

Marfat.com

عمان بود که کشتی بشکست و آن دختر ش غرق شد و آنکس بر یک تخته ماند
بخانه رسید جوان گفت آن دختر را من آورده ام در حال خبر ببازرگان رسانیدند
مادر و پدرش از غایت فرحت پای برهنه بیرون دویدند دختر را بخانه بردند و
آنجوانرا نیز جای معین کرده بنشاندند و با نواع نعمت می پروردند و منتش بجای
آوردند چون روزی چند بدین بگذشت مادر و پدرش بدین متفق شدند که دختر
از جوان چگونه خلاص یافته باشد الحال نکاح کرده بدو سپاریم چون مادر از دختر کیفیت
احوال پرسید دختر قسم بخدای یاد کرد که ای مادر از ین جوان پارساتر در عالم نه
دیده ام که بهر زمان جز خواهر گفتن نام من بزبان نمیراند چون این شنیدند اعتقاد
ایشان بغایت محکم تر شد هر دو را بنکاح یکدیگر ساختند روزی در پرده زن
و شوهر با یکدیگر نشسته بودند و میان صدف با زی میکردند گفتند که صدف را
بشکنیم و ببینیم که کرمان در میان ایشان چگونه میباشد چون بشکستند در هر
یک چندان گوهر شب چراغ بودند که تمام پر نور شد و هر یک تمام عالم را قیمت داشت
بسبب این آیت بدین درجه رسید و اگر کسی را همی پیش آید سه کرت صد و سه بار بخواند
و سه کرت این آیت را بخواند و بآسمان بدمد بیشک حاجت او برآید مجرب ست

آورده اند که گوشت و پوست حافظ قرآن هرگز نریزد و استخوان هم نریزد
اما اگر تمام کلام الله یاد نداشته باید که سورهٔ یوسف را البته یاد باید کرد که نیز
حکم او این ست که استخوان و گوشت و پوست او نریزند و دیگر این را گفته اند
که هر که این آیت را یاد کند عذابش نباشد آورده اند که بزرگی را مریدی
وفات یافت بعضی ازان جماعت گفتند که ندانم حال او چه باشد شیخ گفت فلان
کس از نیکبختان ست او را ترس نیست مریدان گفتند از کجا میدانی شیخ گفت در حدیث
صحیح دیده ام که حافظ این آیت را عذاب نباشد و این در آخر سورهٔ عمران ست

ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشٰى طَائِفَةً مِنْكُمْ وَطَائِفَةٌ تا
بِذَاتِ الصُّدُوْرِ دیگر هر که این آیت را یاد کند ثواب بسیار است

Marfat.com

این است لٰکِنِ الرّٰسِخُوْنَ فِی الْعِلْمِ مِنْهُمْ مَّا قَدْ ضَلُّوْا ضَلٰلًا بَعِیْدًا و دیگر درین آیت
چندان پیغمبران مرسل ذکر کرده اند هر که این آیت را بارها بخواند بعث او با پیغمبران
مذکورین باشد آیت این ست وَتِلْكَ حُجَّتُنَآ اٰتَیْنٰهَآ اِبْرٰهِیْمَ عَلٰی قَوْمِهٖ تا الی
صِرَاطٍ مُّسْتَقِیْمٍ و دیگر بعد از عید فطر تا عید اضحی باید که در وقت بامداد سورهٔ فجر
یگان بار خوانده باشد ثواب بسیار ست اما اگر در نماز فجر بخواند بهتر باشد تا همه اهل
بهشت را ثواب حاصل شود در بیان افسونهای سرخ باد در خبر ست که روزی
حضرت رسالت پناه فرمود که افسون حرام ست یکی از آن برخاست که یا رسول
الله من افسون مار گزیده میدانم ترک دهم حضرت فرمود اِنِ اسْتَطَاعَ اَحَدٌ مِّنْكُمْ
اَنْ یَّنْفَعَ اَخَاهُ فَلْیَفْعَلْ یعنی اینمقدار که نفع برادر مسلم شود بکنید پس در نتیجة
الانوار آورده است که سرخ باد دو هزار نوع میباشد هزارش را هیچ
دارو نیست و هزارش را این افسون در کار ست که مشائخان کبار گفته اند
که بیشک دفع گردد بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ سَلٰمٌ عَلٰی مُوْسٰی وَهٰرُوْنَ سَلٰمٌ
عَلَیْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوْهَا خٰلِدِیْنَ اخرج باذن الرحمن یا سرخ باد اخرج باذن
الرحمن یا سیاه باد اخرج باذن الرحمن یا سفید باد اخرج باذن الرحمن یا زرد باد
اخرج باذن الرحمن یا سبز باد اخرج باذن الرحمن یا خام باد اخرج باذن الرحمن
یا پلید باد اخرج باذن الرحمن یا هفت رنگ باد اخرج باذن الرحمن یا همه بادها
بحق وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْاٰنِ مَا هُوَ شِفَآءٌ وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ وَلَا یَزِیْدُ الظّٰلِمِیْنَ اِلَّا خَسَارًا
و بحرمت جلاله و جماله و اعز کبریائه اخرج باذن الرحمن و بحرمت تورات موسی
و انجیل عیسی و زبور داود و فرقان محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و بحرمت طٰه
و یس دفع شو بفرمان خدا تعالی و بحرمت لا اله الا الله محمد رسول الله بحق اعوذ
بکلمات الله التامات من شر کل ما خلق و من شر هامة و من شر کل عین و لامة
بحق اهیا شراهیا اذونی اخباؤث یا غافر یا غفور یا غفار دفع شو بفرمان لا
اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرّٰحِمِیْنَ ایضا افسون دیگر برای

Marfat.com

حصین بلند و بلند و بران بهاران و نیاکان نیاکان را نوه دهران نوه دلی نوه دلی ارزان ارزان را

سرخ باد و اگر سرد و باشد باید که بر پارچه سندهی که کسی آنرا گزیده نباشد و
بدندان نگرفته باشد بخواند و بدمد و آن سندهی را آس کرده در آب اندازد و آن آب را
از چادر بکشد و در بینی اندازد درد سر رفع شود و بسر نهاد در خمس اوقات بخواند این است
ابر سرخ بیامد آب سرخ ببارید گیاه سرخ بروئید بُز سرخ بیامد گیاه سرخ را بچرید قصاب سرخ
بیامد کارد سرخ را بیاورد گلوی سرخ بزرا ببرید این سرخ باد آن سرخ باد همه باد ها دفع
شوند بحرمت زبور داؤد و توریت موسیٰ و انجیل عیسیٰ و فرقان محمد مصطفیٰ صلے اللہ علیہ
علیہ وسلم برحمتک یا ارحم الراحمین ایضاً افسون از برای سرخ باد در خمس اوقات بخواند دفع

گرود بسم اللہ کم بلا بسم اللہ کمتر بلا بسم اللہ شافی بسم اللہ کافی سرخ باد سوخته
باد هر باد هفتاد و دو فریق باد بیرون شوی بیرون شوی بازنشوی بحق سلیمان
پیغمبر بن داؤد علیہما السلام برحمتک یا ارحم الراحمین دیگر آورده که روزی حضرت
رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم بر کنارهٔ آبی رسید چون مدت مسح منقضی شده بود موزه
کشید و دران جائگاه طهارت جدید ساخت و عبداللہ بن مسعود با او همراه بود ناگاه زاغی ۲۷۸
از هوا فرود آمد و موزهٔ مبارک را منقار در گرفت و بالا برد از میان موزه ماری افتاد
عبداللہ گفت یا رسول اللہ اگر این زاغ موزه را بالا نمی گرفت مار بالدام مبارک شما
گستاخی میکرد حضرت فرمود که نمیکرد زیرا که مرا جبرائیل گفته است که هر که هر روز
سه بار این دعا بخواند هیچ مار و گزدم و شیر و پلنگ و غیر ذلک بدو زحمت
نرساند دعا اینست اللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُبِکَ مَنْ یَّمْشِیْ عَلٰی بَطْنِهٖ وَمِنْ شَرِّ
مَنْ یَّمْشِیْ عَلٰی رِجْلَیْنِ وَمِنْ شَرِّ مَنْ یَّمْشِیْ عَلٰی اَرْبَعٍ اِنَّ اللّٰهَ یَخْلُقُ مَا یَشَآءُ
وَاللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ دیگر آورده اند که در خانهٔ شخصی آتش افتاد تمام
کتبخانه او بسوخت بلکه کلام اللہ نیز بسوخت مگر یک سطر که بران آیت نوشته بود
ماند آورده اند که خواننده و نگاهدارنده بلاک بنظر بیننده این آیت را حق تعالیٰ
از جمله آفات و بلیات نگاهدارد آیت اینست نَصْرٌ مِّنَ اللّٰهِ وَفَتْحٌ قَرِیْبٌ فَاللّٰهُ
خَیْرٌ حَافِظًا وَّهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِیْنَ دیگر آورده اند برای حاجات دو جهانی بخواند

Marfat.com

برآورده شود این ست بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ الٰهِی بِحُرْمَتِ طٰهٰ وَمَنْ تَلَاهَا اِلٰهِی
بِحُرْمَتِ یٰسٓ وَمَنْ قَرَاَهَا اِلٰهِی بِحُرْمَتِ مَکَّةَ وَمَنْ بَنَاهَا بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ
دیگر آورده اند که دوزخ را نوزده دروازه اند هرکه باخلاص بگوید بسم الله الرحمن الرحیم
این نوزده حروف میشود حق تعالی به برکت این نوزده حروف آن نوزده دروازه
دوزخ بروی به بندد واگر بعد از تسمیه اَعُوْذُ بِاللهِ مِنَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیْمِ بگوید شیطان
چون رمه از گرگ از ظاهر و باطن او بگریزد دیگر آورده اند که در لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ
مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ همه حروف بی نقطه هستند پس گوینده این کلمه را باخلاص
هیچ گناهی مانند نقطه در وجود نماند دیگر دعای حفظ ایمان بر هر بنده مومن
لازم ست که یاد کند و بعضی گفته اند که هرکه این را یاد ندارد خوف کفر ست این ست
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ الْوَاسِعُ الرَّحِیْمُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ
دیگر هرکه روز بخواند از دنیا با ایمان رود اللهم یا وَلِیَّ الْاِسْلَامِ وَاَهْلَهٗ
سَکِّنَا بِالْاِیْمَانِ حَتّٰی تَلْقَاكَ بِهٖ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللهِ دیگر هرکه این
درود یکبار بخواند ثواب یک لک درود بیابد اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ اَنْفَاسِ
الْمَخْلُوْقَاتِ وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ اَشْعَارِ الْمَوْجُوْدَاتِ وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ سَوَاكِنِ
الْاَرْضِیْنَ وَالسَّمٰوٰتِ وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ حُرُوْفِ اللَّوْحِ وَالدَّعَوَاتِ وَصَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ
بِعَدَدِ کُلِّ الْمَعْدُوْدَاتِ وَالْمَعْلُوْمَاتِ مِنْ اَوَّلِ اَزَلِهٖ وَاَوْسَطِ حَشْرِهٖ وَاٰخِرِ بَقَائِهٖ وَ
اٰلِهِ الطَّیِّبِیْنَ الطَّاهِرِیْنَ بِرَحْمَتِكَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ دیگر هرکرا کار بسته شود باید
که این اسم را مکرر بخواند یَا فَتَّاحُ آنکار فی الحال کشاده گردد دیگر هرکه
این درود را یکبار بخواند ثواب هزار درود بیابد اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ بِعَدَدِ مَا
اَحَاطَ بِهٖ عِلْمُكَ وَمَا جَرٰی بِهٖ قَلَمُكَ وَمَا نَفَذَتْ بِهٖ قُدْرَتُكَ وَمَشِیَّتُكَ
دیگر افسون دندانه ایست که در حلق پیدا میشود که آنرا بلغت هندی کلهی گویند واز دهن
آنکس بغایت بدبوی می آید باید که نی کاوک را بگیرد یکطرف آن نی در دهن خود بگیرد
و یکطرف آن در دهن بیمار نهد این افسون بخواند دران بدم صحت شود افسون مندرجه

Marfat.com

این است سکل سراهن تشکا چوک تشکا کوئے تنہ بدی لوک سکن ہمارا کرسی
بھوک جمار باوی سر پر مہوک دل گلتی جاوی سوک تشکا او پر پڑہ پڑہ پھوک
دیگر این افسون بلفظ ہندوی را خاصیت بغایت بسیاست چنانچہ اگر ژالہ بیار
باید کہ خاکستر را در غربال اندازد واین افسون را بران بخواند وانرا از غربال بجشم
در ژالہ اندازد دفع شود واز برای جملہ دانہ ہا کافی ست کہ حساب آن دانہ ہا در حصر
نیاید واین افسون از گفتار شیخ یحیی منیریست بدینطریق بخواند بسم اللہ الرحمن
الرحیم افسون سیخ یمی منیری قدس سرہ اماسات سمندی کراہ بادہ راس رجد
بھوت اہس سات دندت بس گردیو تا چوراسی سرش جوکنی ہشت
کالی ناگ ہرہی سکت بھن دیودان بھوت پلید راکھن جان بنان کیتا کراوالا
لکا وادینا والا موند کو دپت سرپ اگ کرہکند پاکا قہرکا وجون ہری
دتہوری کدی بنتای نہرو واکنمورا کنکہوری بھا تا تنبل لوت کوت دریا
کوت پیدن بیک منتر بیک صاحب کنجای دہای انکا کارکس پاتہ بجرتاب
سہ سرا باجل بھوند تھومی بلای جا بجراک بجر کوار بجر موند رس دیوار رکت دت
رکت دحت رکت پت پنجی تا ہیجہ منتریان بکیا وان رکن بکن پال چلم ماس لہو
ہد کرہبا کلی منکریت اون کنت جہ جہ کرنت ت ت مرنت الت بید انمی اوپرہ
پرنت دوہای سلیمان بن دولد وہای جن ہس جوراندہ جو میدجن سیجہ ہن
خاجاہ پاف جنبرس سارات ددم ک پاچاسد سیخ کوک سکت شیخ یحیی کی
پاگت بھید کس می بھت کال ہنس نریلے راہی سمندری منتر بنک ساری بجہ
بری نریس ہووی سمپورہ والیضاً اگر کسی را باد اثر کردہ باشد نیروان عضو
بدمد ویا سرخ شود ویا کسی را مار گزیدہ باشد ویا شکم درد باشد ویا دندان گوش
ودندان باشد ویا اکہس دل آدمی را کشیدہ باشد بران کس بخواند دلش باز آید وبرای
ہمہ علتہا بخواند این افسون مذکور را ہمہ علتہا دفع شوند دیگر اگر کسی را مار بگزد
وافسون خوان نزدیک نباشد باز زہر سراو بدان جای گزیدہ آرد باید کہ باد

Marfat.com

ازان این افسون را بر خاک بخواند و بدمد یعنی آن خاک را بر گرداگرد
آن عضو بمالد زهر ازان نه گندد و نه سنکر بچھو نکرا کودین کھا وجو سنک جوکرجو
ی با سکھرا ولینوا دھول دھقیو بندا برھندا سری کل سری پری ترھند سری
ثبوت کند مادری لھانند نھا بنی دیس و بدین نوع افسونھای بلغط ھندوی
سیارست امّا ازان که کسی خواندن این نمیتواند و دشوار می آید ترک دادم و این
افسونھا مذکور بنمایم مجرب بودند ازین جهت مذکور شدند که مگر بعضی از
عالمان ھند بخوانند و نفع اکثر مسلمانان حاصل شود **دیگر بزرگوارے**
فرموده هرکه این دعا را علی الصباح بعد از نماز بامداد سه کرت بخواند اگر عمر او
صد و بیست سال نه شود فردائے قیامت چنگ او در دامن من باشد
دعا این ست لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ بِعِزَّتِكَ وَقُدْرَتِكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ بِحَقِّكَ وَ
رَحْمَتِكَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ فَرِّجْ هَمِّي وَغَمِّي **دیگر** هرکه بعد از نماز بامداد یکبار
این دعا بخواند همه قضائے گذشته او برجای شود لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰهًا وَاحِدًا ۲۸۱
نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُؤْمِنُونَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
اِلٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اِلٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ **دیگر باید** که این دعا را پیوسته عقب
نماز بخواند مستجاب گردد و حشر او باین طایفه گردد که ذکر می شود دعا این ست
اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ دِيْنَنَا دِيْنَ النَّبِيِّيْنَ وَاِيْمَانَنَا اِيْمَانَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَاِسْلَامَنَا اِسْلَامَ الْمُسْلِمِيْنَ
صَلٰوتَنَا صَلٰوةَ الْخَاشِعِيْنَ وَرُكُوْعَنَا رُكُوْعَ الْمُتَوَاضِعِيْنَ وَسُجُوْدَنَا سُجُوْدَ الْخَائِفِيْنَ
تَشَهُّدَنَا تَشَهُّدَ الْمَلٰٓئِكَةِ الْمُقَرَّبِيْنَ وَنِيَّاتِنَا نِيَّاتِ الْفَائِزِيْنَ وَاَعْمَالَنَا اَعْمَالَ الصَّالِحِيْنَ
ذُنُوْبَنَا ذُنُوْبَ الْمُسْتَغْفِرِيْنَ فَاللّٰهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ
الرّٰحِمِيْنَ **دیگر دعا** طیر وایجاد او از مراتب احدیت و ایجاد سائر ممکنات
الله تعالیٰ یَخْلُقُ مَا یَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ **قال علیه**
الصلوٰة والسلام کَانَ اللّٰهُ وَلَمْ یَکُنْ مَعَهٗ شَیْءٌ وَهُوَ الْاٰنَ کَمَا کَانَ

بکی بمجرد یقین هم درست
از جهت حفظ او هم بران ز
مهربانان ست ۱۲

۲ بیاید که بعد ازنماز فجر تا آفتاب
برآید و روشنائی آن بر دیوار
نشیند بر هیچ سخن مشغول نشود ۱۲

۳ بعد ازنماز عشا و
بخوابیدن و بعد از
این طاق وتر کردن

و در تنبیه ابو اللیث سمرقندی آورده است که صدیق رض
و قیل علی رض از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم سوال کرد که یا رسول الله
این کان ربنا قبل ایجاد السموات والارض قال عم کان فی العماء لا تحته ولا فوقه
هواء اختلفوا فی العماء بعضی گفته اند که عماء کوری را گویند که عقل و افهام از کنه
آن حقیقت بجز کوری نصیبی ندارند بقوله عم ما تعلم تقل وما لم تعلم تکل و این
قول قریب به نجات ست که عامهٔ خلق در ضلالت نه افتند و صوفیان گفته اند که
عماء و ندن و سحاب ابر را گویند اما مراد از ابر باریک ست که اندک قرص آفتاب
را بپوشد و آن مراتب را وحدت یعنی چون جلال و جمال هر دو بهم مصادمت و فتنه
جمال بطریق احدیت که آنرا بحت و سازج و صرف و غیب الغیوب و ازل الازال نام
میر بود از آن رو که واجب تعالی ازل الازال و قدیم الاقدام ست تا یقین وحدت
همدرین بود پس چون جمله اسماء و صفات قدیم اند جمله بمحبت و میل وحدت
نزول کردند که احدیت را ذات صرف و ساذج گویند که جمله اسماء اگرچه قدیم
اند اما در استفتایش فقد بوده اند ازین عراقی فرماید بیت بحق آن که تو
نامے نداری + بهر نامے که داری سر برآری + و وحدت را ذات باقتضا
صفات و حقایق ایمان نام اند که در انجا مصراع ثانی عمل باید یعنی بهر نامے که داری
سر برآری + چنان که در تفسیر جواهر افغانی آورده است التصادیت الجلال
والجمال بتولا حقیقة الایمان و وحدت تجلی اول و مجمل ست و از وحدت جمله
اسماء و صفات تنزل بمراتب احدیت کردند که آنرا تجلی ثانی و مفصل گویند یعنی هر
اسم اقتضاء بمقتضاء خود کرد چنانکه خالق مخلوق ست که میتوان آفرینش کرد و رب
بمربوبیت که متقیان پروردگار و مومن با ایمان و هادی هدایت و غیر ذلک
من صفات الباری که وحدت حقیقت ایمانست و ازین اراده ایمان
و مومن که المومن مرآت المومن ازین ممرست و ازینجاست که حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه و علی آله و اصحابه و ازواجه وسلم فرمود که اتقوا من

۱ در کدام جا بود پرورندهٔ ما پیش از آفرینش آسمانها و زمینها گفت صلی الله علیه وسلم بود او تعالی در عماء نه زیر او نه بالا او هوا بود مختلف شده اند علماء در بیان عماء ۱۲

۲ آنچه میدانی بگو و آنچه ندانستی تو گنگ باش یعنی نادانسته را مگو ۱۲

Marfat.com

راسة المؤمن فانه ينظر بنور الله مراد ازین نورست و نور دیدن خود را
غیرے راگویند چنان که معلومات در باطن و معلومات ما عارضی است که
باشد از جای دانسته شود و معلومات او ثبوتی ست اما چون فقد بودند با قضا
ورد و از بنجاست که حضرت رسالت پناه از نور خدای ست و بعضی گویند
که آن نور نوریست مخلوق و این قول اہل فقہ است و صوفیان مراتب
احدیت سه مراتب دیگر را نام میبرند یکی علم و نور و شہود یعنی چنانکه وحدت
مراتب اسم اللہ است که جملہ اسماء و صفات تعلق بدو دارند چون بدین مراتب
رسید جملہ اسماء متکاثره و متعدده تعلق بعلم دارد و نور شہود ازین دو نام اند که معلوم
در مراتب احدیت معلوم و معدوم بود اند درین مراتب علم معلوم و مفہوم
گشتند یعنی چنان و چنین میتوان کرد و ممکنات را چنانکه عزم در باطن قاصد
و نیز این مراتب را ثابت گویند یعنی اگرچه ثبوت قدیمی بود اما درین مراتب
چنان خود بخود دید و مقید کرد که از ازل تا ابد الاباد پائے مورچه از ان کم
و بیش نه شود و چون اصل جمله اشیاء ثابت کرد و جمع کرد یعنی از باطن علم
بظاہر علم آورد و جزو و کل در یک مراتب معین دید و گرد آن را توحید و صور خانه
وحدت و حقایق کیانی و غیر ذلک من کلامهم گویند و چون ازان بمراتب کن رسید
که آنرا علم فکان گویند و روح سرحی و مکتبه گویند گویا که کاف تا نون نرسیده
است که هرچه بودنی و شدنی ست شدند و میشوند و معلوم باد که این شش مراتب
مذکور از احدیت تا روح سرحی هیچ یکے را از دیگرے امتیاز نیست و صفات از
ذات استخراج نمود مگر به تعدد که ذات بلا تعدد و منقطع الاشارات والعبارات و صفات
تعدد دارند از جهت اختلاف تاثیر هر صفت را جدا میدانند و از هیچ صفتے از صفت
دیگر نیز امتیازی ندارد پس چون از عالم باطن بعالم ظهور رسید پرده آفرید
بغایتی سیاه که چون ذات باریتعالیٰ حد و حدودے ندارد که ذات و صفات
باریتعالیٰ محجوب بدان ست و آنرا سرا پردهٔ وحدت نام اند و این

از فانی فی اللہ پرسید
کہ بندگی کہ او فقرا
کند و ما بندہ بسبب فرق
ضرار در دل او ہست
۱۲

Marfat.com

نیست که ذات و صفات جهتی داشته باشند که بدان پرده محجوب شده اند بلکه
محجوب با فعال ست که افعال او تمثیل و صورت دارند و او را امثال و صورت
نیست که حجت ذاته بصفاته و حجت صفاته با فعال ازین ممرست و این پرده
را نور تجلی محمدی گویند که نور اول نور ارادت که آنرا نور حقیقت محمدی گویند
و این نور را نور مخلوق محمدی آورده اند که روزی جبرائیل علیه السلام در
رسید که حضرت رسالت پناه در خواب بود مهتر جبرائیل علیه السلام از انگشت
مبارکش بگرفت حضرت بیدار شد گفت یا اخی چه آورده باشی جبرائیل گفت که
من بسال از شما کلان بوده ام مرا اخی نگوئی حضرت رسالت پناه علیه السلام
فرمود از کجا یاد داری جبرائیل گفت ازان باز یاد دارم که هیچ شئی نام و نشان
نبود مگر ستارهٔ روشن و تابان در عین پرده سیاه مے دیدم که نود
هزار سال مینمود و نود هزار سال غائب میشد و من نود هزار کرت او را دیده
بودم حضرت فرمود که اگر آن ستاره را الحال به بینی بشناسی جبرائیل گفت آرے
حضرت رسالت پناه خود را بدان صفت بدو نمود مهتر جبرائیل گفت صدق
یا رسول الله که همان تو بودی جبرائیل گفت یا رسول الله چه میکردی حضرت
فرمود یا اخی نود هزار سال در قیام میبودم و نود هزار سال در سجود در قیام
مرا میدیدی و در سجود غائب میشدم دران سجده ها این دعا میخواندم که اسمار
بزرگ باری تعالی اند سُبْحَانَ الْقَدِيمِ الَّذِي لَمْ يَزَلْ سُبْحَانَ الْعَلِيمِ الَّذِي لَا يَجْهَلُ
سُبْحَانَ الْجَوَادِ الَّذِي لَا يَبْخَلُ سُبْحَانَ الْحَلِيمِ الَّذِي لَا يَعْجَلُ اما نود هزار سال پیش از
آنکه شما میدید نور مرا همچنان مخلوق کرده بود و درین پرده ده هزار پرده ها
سیاه اند و بعد ازین ده هزار پرده های سبز آفریده همچنان نامتناهی و درین
مراتب نهایت و بعد ازین ده هزار پرده ها سفید آفریده همچنان نامتناهی و بعد
ازین ده هزار پرده های سفید آفریده همچنان نامتناهی و بعد ازین ده هزار پرده ها
احمر خالص آفریده همچنان نامتناهی و بعد ازین ده هزار پرده های عقیق رنگ آفریده همچنان

Marfat.com

از صفات رحمان ست صبر و از عادات شیطان ست تعجیل

نهایی بعد ازین ده هزار پرده ها ئے کبود آفرید همچنان نامتناهی و میان
فرید یک پرده تا آفرینش پردۂ دیگر تا دوازده لک سال میشود کہ اَلتَّانِیْ مِنَ
الرَّحْمٰنِ وَالتَّعْجِیْلُ مِنَ الشَّیْطَانِ از همینی ست بعد ازین هیولی آفرید که آنرا عقل کل
وام الکتاب می نامند و بعده هر شئی که نمود دارد و بو ندارد یعنی لطیفه ایست که در حس
دلمس نیاید و کلام در انجا ثابت ست هر حرف کلام الله بمثل کوه قاف واقعه
شده و دیده میشود و بعضی گفته اند که لابل تمام ممکنات در دو دندان سین ست
و یک دندان او خالی مانده است و بعد ازان عالم کثیفات هشتاد شهر بمانند
و برابر این دنیا آفرید و بعد ازان هزار شهر در هر شهرے یک آدم آفرید اما
نوری بودند و خاکی نبودند و آدم سیاه را گویند یعنی یکے را پیدا میکرد و بعد
از هزار سال در شهر دیگر آدمی دیگر آفریدتا هشتاد هزار سال شوند
و در نیمدت هیچ یکے از ایشان عاصی نبودند پس در میان یکے از ایشان
عاصی شد غضب الهی در کار شد آن شهرها را با آن آدمیان بهم فانی ۴۸۵
و مضمحل ساختند ای فرزند سخن از سرعت کتابت و از تعجیل اقوال و
احوال از حد در گذشت و بحکم این حدیث کہ اَلْاِنْسَانُ مُرَکَّبٌ مِنَ الْخَطَا
وَالنِّسْیَانِ حکایت را فراموش کردم زیرا که اول درین شهرها مرغ را پیدا کرده بود
و بعد از مرغ هزار سال آدم را آفرید قصۂ مرغ اینست که حق تعالی چون این
شهرها را آفرید همه را از سپندانه سفید مملو پر ساخت و دران میان مرغی را پیدا
کرد و حکم بار تعالی شد که این سپندانه رزق توست بعد از تمامی ایشان موت
تو باشد آورده اند که آن مرغ سپندانه را بغایت اندک اندک میخورد و در خوردن او
تا خیر تمام میکرد حتی که بر خوردن هر دانه این دعا میخواند و بعد ازان این دانه را
فرو میبرد آورده اند که آن شبها مملو از سپندانه همه را تمام کرد
یکدانه باقی ماند آن را هزار سال در گلوی خود نگاه کرده بود و چون اورا هم فرو برد مناجات
کرد که یارب اگر بار همچنان مرا بحیات ثانی چندان بقا تو گویم در حصر نیاید

Marfat.com

فرمان حضرت عزت شد که ای مرغ هرچند که بحیات باقی مانی ازان سیر نه گردی
و این عمر تو در حساب عدد نیاید ولیکن تو مخلوقی و مخلوق را بیش ازین بقا نباشد
و چون جان میداد میگفت که هیهات هیهات جان کندن چه سخت ست و بعد
ازان همان آدمیان مذکور دران شهرها آمدند تبای که بعد از هزار سال
دیگر باره آمدند و باز بغضب خود مضمحل کردندش دعا طیر نامه این ست
که حضرت امام اعظم رضی الله عنه در هیچ شب ناغه نمیکرد و ثواب اندعا بغایتی
بسیار ست اما مختصر نموده شد بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ اَللّٰهُمَّ اَنَا عَبْدُكَ مِنْ عِبَادِكَ
وَسُؤْلٌ مِنْ سُؤَالِكَ وَرَقِيْقٌ مِنْ اِرْقَائِكَ وَتَعَرَّفُ بِمَعْرُوْفِكَ يَرْغَبُ الْخَلَائِقُ
اِلَيْكَ كَرَمًا وَجُوْدًا فَاَنْتَ مَوْضِعُ السَّائِلِيْنَ وَمُنْتَهَى الرَّاغِبِيْنَ كَمَا تَاْخُذُ نَا بِخَطَائِنَا
الْكَبِيْرَةِ وَلَا تَفْضَحْنَا بِسَرَائِرِنَا الْقَبِيْحَةِ وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا وَارْحَمْ تَضَرُّعَنَا وَفَاقَتَنَا
وَارْحَمْ لِقِلَّةِ حِيَلِنَا وَجُدْ بِحِلْمِكَ عَلٰى جَهْلِنَا وَبِاِحْسَانِكَ عَلٰى فَاقَتِنَا وَبِمَعْرِفَتِكَ
عَلٰى قُلُوْبِنَا وَقَدْ اَسْتَوْجَبْنَا الْعُقُوْبَةَ مِنْكَ فَمَنْ نَزَلَ مَكَانَنَا وَنَسْمَعُ كَلَامَنَا
وَلَا يَخْفٰى عَلَيْكَ شَيْءٌ مِنْ اُمُوْرِنَا نَسْاَلُكَ بِاللّٰهِ بِالْقُرْاٰنِ حَرْفًا حَرْفًا وَاٰيَةً اٰيَةً
وَسُوْرَةً سُوْرَةً وَبِالْكِتَابِ الْمَكْنُوْنِ الَّذِيْ لَا يَمَسُّهٗ اِلَّا الْمُطَهَّرُوْنَ وَنَسْاَلُكَ بِالتَّوْرٰىةِ
وَالْاِنْجِيْلِ وَالزَّبُوْرِ حَرْفًا حَرْفًا وَاٰيَةً اٰيَةً وَسُوْرَةً سُوْرَةً وَنَسْاَلُكَ بِمَا اَوْجَبْتَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ
عَلٰى نَفْسِكَ اَنْ تُدْرِكَنَا بِرَحْمَتِكَ وَتَجْعَلَنَا فِيْ جِوَارِكَ وَلَا تَقْتُلَنَا بِغَضَبِكَ وَلَا
تُهْلِكَنَا بِعَذَابِكَ وَتَجْعَلَ اَمْوَاتَنَا مَرْحُوْمَةً وَاَعْمَالَنَا زَكِيَّةً مَقْبُوْلَةً اِنْ كُنَّا صَادِقِيْنَ
فَاسْتَجِبْ دُعَاءَنَا وَاِنْ لَمْ نَكُنْ كَذٰلِكَ فَاجْعَلْنَا صَادِقِيْنَ وَاجْعَلْ كَلَامَنَا خَالِصًا
لِوَجْهِكَ الْكَرِيْمِ وَزَيِّنَّا بِزِيْنَةِ الْاِسْلَامِ وَاجْعَلْنَا هِدَايَةً الْمُهْتَدِيْنَ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ
اَسْاَلُكَ نَجَاتًا مِنَ الزَّلَّاتِ وَمِنْ حَرِّ السَّمُوْمِ وَالْفَوْزَ يَوْمَ الْقَضَاءِ وَالنُّوْرَ يَوْمَ
السُّرَادِ وَالْمَغْفِرَةَ يَوْمَ الْحِسَابِ وَالْجَنَّةَ يَوْمَ النَّارِ وَالظِّلَّ يَوْمَ لَا ظِلَّ اِلَّا ظِلُّ
عَرْشِكَ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِي الْاَمَانَ مِنْ شَدَائِدِ الْاَهْوَالِ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِي الْاَمَانَ
يَوْمَ يَخْرُجُوْنَ اَهْلُ الْقُبُوْرِ وَيُنْفَضُوْنَ التُّرَابَ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِي الْاَمَانَ اِذَا

Marfat.com

اِذَا وُضِعَتِ الْاَعْمَالُ فِیْ کَفَّةِ الْمِیْزَانِ وَیَقُوْلُ النَّبِیُّ عَلَیْهِ السَّلَامُ اُمَّتِیْ قُوْمُوْا قَدْ دُعِیْتُمْ اِلٰی حِسَابِ الْجَبَّارِ اَللّٰهُمَّ اَعْطِنِی الْاَمَانَ اِذَا فُرِّقَ بَیْنَ اَهْلِ النِّیْرَانِ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیْتَ وَسَلَّمْتَ وَرَحِمْتَ وَتَرَحَّمْتَ عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ وَعَلٰی اٰلِ اِبْرَاهِیْمَ اِنَّکَ حَمِیْدٌ مَّجِیْدٌ وَصَلَّی اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی خَیْرِ خَلْقِهٖ مُحَمَّدٍ وَّاٰلِهٖ اَجْمَعِیْنَ وَسَلَّمَ تَسْلِیْمًا کَثِیْرًا کَثِیْرًا

فصل در ایجاد سبع السموات والارضین بدان ای فرزند که چون آن مرغ و آن شهر منتفی گشتند مدت دوازده لکهه و سیزده هزار سال همچنان در کبریائے خود بے نیاز بود باز شیوهٔ جمالیت در کار شد و بایجاد این دنیا آغاز نهاد اول درے را بیافرید و آن دُر سفید بود و در عین مکة الله پیدا بود حق تعالیٰ به نظر هیبت بدو نظر کرد از هیبت الله تعالیٰ چون پشتهٔ کوه برآمد و بگداخته شد و بجوشید و دودی سبز از آن برآمد و بالا رفت و آن دود بمانند تخته بهم متصل شد اما بقدرت الٰهی هفت تخته شد که هر تخته پانصد ساله راه پهنائی داشت و آنرا هفت آسمان کردند و آنچه در وی مانده بود نیز بمانند تخته بود آن نیز بقدرت الٰهی هفت جا شد و آن هفت زمین شد که هر زمین پانصد ساله راه درازی دارد و پانصد ساله راه پهنائی دارد و بر بالای هفتم آسمان دریای ست که آنرا بحر الحیوان نام اند و درازی او و پهنائی او برابر هفت طبق آسمان و زمین ست و عرش باری تعالیٰ بر آن آب از محض نور آفریده شد و حکم شد مر تمام ملکوت را که بردارید همه جمع شدند نتوانستند دران زمان مورچه بفرمان ایزد تعالیٰ پیدا شد و حکم برو شد که تو بردار مورچه بدان در آویخت و گفت بسم الله الرحمن الرحیم در حال عرش بالا شد و حاملان عرش از چهار طرف بر کتف نهادند و برداشتند و حاملان هر یک دو سر دارد و در تحت عرش کرسی که اَرْضُ الْجَنَّةِ کُرْسِیٌّ وَسَقْفُهَا عَرْشُ الرَّحْمٰنِ و این هشت بهشت بالای کرسی موجود اند و لوح و قلم نیز بر بالای کرسی ست و آن لوح از یاقوت سرخ ست و قلم از نور ست که هزار ساله راه پهنائی دارد

Marfat.com

وسه هزار ساله راه درازی دارد و اصل فیل نیز بالای کرسی ست وصور را بدین گرفته استاده است وصور را هفت شاخ ست وطول وعرض او بمانند قلم ست ودر وقت نفخ ثانی که برای بعث بود ارواحان هفت قسم کنند در یک شاخ صور ارواحان انبیا باشند ودر دیگر ارواحان مؤمنان متقی ودر دیگر ارواحان عاصیان ودر دیگر ارواحان کافران ودر دیگر ارواحان دیوان وپریان ودر دیگر جمله مواشی چون خزنده وپرنده وبهایم هر همه را دران شاخها جمع کنند وچون نفخ کند هر ارواحے بقالبِ خود پیوندد وچون قلم را بیافریدند فرمان حضرت عزت در رسید که اُکْتُبْ مَا هُوَ کَائِنٌ آوردم اند که چون قلم تقدیر الٰہی روان شد از اول تا آخر هیچ در نیست که نه نوشت وچون باحوال امتان ماضی رسید که بعضی از شومیت گناه در آب غرق شوند وبر بعضی آتش ببارد وبعضی مسخ شود وغیر ذلک من القصص المشهورة قلم روان بود اما برامت نبینا محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم در رسید دید که گناهان این امت از امتان ماضی بسیار بودند نیک متحیر شد که یارب در حق این امت چه خواهی کرد واز غایت بیت سرش بر قید اما فرمان حضرت عزت برین شد که اُکْتُبْ بِأَنَّهُمْ عِبَادِیْ مُذْنِبُوْنَ وَأَنَا الْمَلِکُ الْغَفُوْرُ ودرخت طوبی نیز بر بالای کرسی ست وبیخ او در صحن بهشت وحویلی رسول کریم علیہ الصلوٰۃ والسلام ست اما هیچ حویلی در بهشت نباشد که شاخ درخت طوبی دران حویلی نرسیده باشد واین چهار جوی که یکی از شیر ودیگر از عسل ودیگر از شراب ودیگر از شراب خالص از ژرفگاف بیخ درخت طوبی برآمده است وروزے جبرائیل گفت که در ژرفگاف در رفتم در انجا که آغاز این جویها بود دیدم بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ نوشته بود واین چهار جوے از سر میم واز چهارم ها اللہ روان بود وطوبی را شصت شاخ کلان ست که از بیخ جدا شده است در شاخ وشاخچه دو صد نوع میوه باشد که هر یک بلون دیگر وطعمه هر یک متفاوت باشند وسدرة المنتهیٰ نیز بر بالای کرسی ست وآن درخت کنار ست وهر

Marfat.com

ورق او چندان طول دارد کہ اگر اسپ تازی سہ روز پیاپی برند از زیر سایہ
یک برگے بیرون نرود و آن مقام جبرائیل ست علیہ السلام و در مابین کرسی و
آن دریاء بحر الحیوان آسمان ست کہ آنرا فلک اطلس نام اند و در میان آن دریاء
و کرسی بیست ہزار سالہ راہ ست و مہتر عزرائیل علیہ السلام بر آسمان چہارم است
و تختہ را در زیر بغل خود گرفتہ نشستہ ہست کہ طول و عرض او پانصد سالہ راہ ہست
حضرت رسالت پناہ در شب معراج از و پرسید کہ ہنگام موت چگونہ خبر مے یابی
مہتر عزرائیل گفت کہ درین قریب من درختی ست کہ آن را شجرۃ الیقین مے نام
اند تا ہر کہ در دنیا تولد شود اورا و رزق او را در برگ این درخت نوشتہ مے
شود و چون اجل این شخص نزدیک برسد آن برگ زرد مے شود بفرشتگان
میدہم تا آن برگ را شستہ در طعام و شراب آن کس بدہد کہ بخورد
و بہیچ تداوے صحت نیابد **والیضا** بہ برابری ہر شخصے دو
روزن ست درین قریب کہ از یکے اعمال او برمے آید و از دیگرے رزق ۲۸۹
او در میرود چون نزدیک بموت شود ہر دو بستہ میگردند حضرت فرمود
کہ ارواح را مے بینی گفت لابل دست من ثقالت و گرانی پذیرد و بفرمان خدا
اگر صالح باشد زیر عرش مے مانم و اگر بدبخت باشد باسفل السافلین
میفرستم و از چگونگی حال او خبر نمیشوم کہ خدای تعالی با او چہ میکند **والیضا** در آسمان
چہارم حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بمعراج میرفت دید کہ قطار اشتران مے رود
اما اول و آخر آن قطار دیدہ نمیشد از جبرائیل پرسید کہ یا اخی اینچہ قطار
باشد جبرائیل گفت ازان پس کہ آسمانہا و زمینہا آفریدہ شدہ اند این
قطار میرود و من نیز از آمدن و رفتن او خبر ندارم کہ از کجا مے آیند
و کجا میروند و بر ہر شتر دو صندوق بستہ بود فرمان رب العزت شد
کہ یکے ازین اشتر ازا بنشانید و یک صندوق در باز بکنید مہتر جبرائیل و حضرت
رسالت پناہ ہمچنان کردند و در میان آن صندوق در آمدند ہفت عالم ہمانند این دنیا

Marfat.com

ویدند ہمہ نورانی حضرت فرمود کہ یا اخی بہشت این باشد جبرائیل گفت لا بلکہ این را فردائے قیامت از برائی امتان تو بگسترانند و در بالائے این آسمان و نیا فرشتگان اند کہ ہمہ از شدت گریہ در سجود افتاد اند از جہت دیدن اعمال این بندگان کہ بار خدایا باین بندگان چہ عذاب خواہی کرد اگر گریہ ایشانرا این آدمیان بشنوند ہمہ را زہرہ بترقد و در میان این زمین و آسمان دریائے ست روان و در میان آن دریا مرغان اند سفید رنگ و بیضہ را بر بالائے دم خود مے کنند و ازان چوزہ بیرون مے آید و این چہار دریا ہائے دنیا وی ازان اصل دارند یکے رود نیل و سیحون و جیحون و ہامون **بدان** ای فرزند اگرچہ از روی ایجاد اول سبع السموات بودند بعد ازایشان عرش اما در ارادہ عرش مقدم بود سبع السموات طفیل بودند عرش را چنانکہ فرشتگان دیوان مقدم بودند اما انسان در ارادہ مقدم بود و سائر چیز طفیل ابودند چنانکہ از طفیل ہیولی عرش و کرسی و فلک اطلس و سبع السموات و این عالم را عالم علوی نام اند و از روی سبع ارضین تا ثرے این را سفلی نام اند و تا اسفل السافلین کہ نیران سبع باشند ہمہ سفلی اند و ایضا چنانکہ انسان از روئے مراتب تعلق بوحدت دارد و تعلق باسم اللہ دارد پس چنانکہ اللہ اسم ذاتی ست کہ مجمع جمیع صفات ست و خلیفہ اسما صفات ست ہمچنین انسان از لوازم اوست و از طفیل انسان ملک و از طفیل ملک پری و از طفیل پری دیو و شیاطین و از بندوی انسان مؤمن ایجاد و کافر و از بعد روئی ایشان سائر حیوانات چون بہایم و خزندہ و پرندہ و جملہ در تصرفات ہی مستغرق اند قال اللہ تعالیٰ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ فِیْ سِتَّۃِ اَیَّامٍ **اورق** اند کہ چون زمین مہیا شد از کثرت آب آرام نمیگرفت کوہہا را بدرو آفرید تا میخ او باشند وَخَلَقَ الْاَرْضَ فِیْ یَوْمَیْنِ وَہُمَا الْاَحَدُ وَالْاِثْنَیْنِ وَخَلَقَ الْجِبَالَ یَوْمَ الثُّلٰثَاءِ وَخَلَقَ یَوْمَ الْاَرْبِعَاءِ الشَّجَرَ وَالْمَاءَ وَالْعُمْرَانَ وَالْخَرَابَ وَخَلَقَ یَوْمَ الْخَمِیْسِ السَّمَاءَ وَخَلَقَ یَوْمَ الْجُمُعَۃِ النُّجُوْمَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالْمَلٰٓئِکَۃَ وَخَلَقَ اٰدَمَ

Marfat.com

فی آخر ساعة من ساعات الجمعة **بدان** اے فرزند که آنچه حق تعالی از برائے
ثواب و عذاب آفریده است چهار طائفه اند فرشته و آدمی و دیو و پری اما از
روئی آفرینش اگرچه انسان مقدم بود در ارادت با آفرینش موخر اند تا ختم و انتها
و خلیفه کل ممکن و افضل ایشان چنانکه محمد رسول الله از روئے مراتب مقدم
بود اما در آفرینش موخر آمد تا ختم انبیا و اکمل ایشان باشد که بعد از وی کسی
زهره چون و چرا نباشد پس اول آغاز ایجاد بملائکه کرد چنانکه در حین خلق شدن
عرش حاملان او خلق شدند و در حین خلق کرسی کروبیان خلق شدند **آورده**
اند که چون حضرت رسالت پناه در شب معراج میرفت بر ایشان سلام کرد ایشان
چنان بگفتن لا اله الا الله محمد رسول الله مشغول بودند که آواز آنحضرت نه شنو
مهتر جبرائیل گفتش که جواب سلام این شخص را باز گوئید گفتند که این کیست جبرائیل
گفت که این محمد آخر الزمان ست که شما کلمه او را میگوئید بعد از ان جواب دادند
و همچنین تا سبع السموات هرچه در ایشان ست از فرشتگان آفرید و چون زمین را
مهیا کرد آنچه از وحوش و طیور ست در و آفرید اما سیزده سال همچنان افتاده
بود و بعد ازین حکومت بادشاهی زمین را بفرشتگان تحویل نمود که میان سائر
حیوانات حاکمی و عدل بکنند و تخت ایشان بر ملتان بود و نام ملتان را شام
پور نهاده بودند بادشاهی ایشان مدت شانزده لک و بیست و چهار هزار
سال بود و بعد از ایشان بادشاهی زمین را سلب کرده بدیوان و پریان
داد قال الله تعالی خلق الجان من مارج من نار یعنی چون بهم شراره زد از
سر آتش دو جانور آتشین آفرید یکے را نام مارجه و دیگرے را مارج مارجه صورت
پلنگ داشت و ذنب او چون ذنب کژدم و مارج بصورت گرگ بود و ذنب او
چون ذنب مارجه ماده بود و مارج نر بود هر دو مجامعت کردند فرزند ایشان که
زائید نام او را ابلیس کردند اما بقدرت الهی ابلیس را از ان بیرون کشیدند
و چون از فرود ببالا می آمد بهر طبق زمین میرسید مدت ده هزار سال عبادت الله میکرد

مسئله در بیان خلقت جن و ابلیس که پسر جن است

در هر زمین و چون بدین زمین رسید صوف شتران را ببرید و خمد ساخت و
مدت ده هزار سال عبادت الله تعالی کرد نام او را ابلیس کردند و بعد ازان او را بر
آسمان برآوردند چون به هفتم آسمان رسید معلم فرشتگان گشت و درس میگفت نام او
غزازیل کردند اما در متابعت او مادرش و پدرش را نیز بدین زمین رسانیدند
پدرش اسیر شد و نام مادرش بارتی گشت و ایشانرا هفت پسر دیگر تولد
شدند تا که بادشاهی زمین بایشان شد و چون آن حاکم بدبخت بفرمانی
کرد و سجده نکرد او را از آسمانها انداختند تا نام او شیطان شد و شیطان انداختن
را گویند و چون پیغمبر ما تولد شد یعنی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم او را از رفتن بآسمان
منع کردند نام او رجیم شد زیرا که پیش از پیغامبر ما سیر آسمانها میکرد و سکونت
مدت شانزده لک و سیزده هزار سال بادشاهی دیوان و پریان بود و تخت
ایشان بملتان بود و ایشان نام ملتانرا بهگپور کروم بودند و چون از
ایشان سلب کردند بادشاهی زمین را باسپان داد و تخت ایشان نیز
بملتان بود و نام ملتان هس تور کرده بودند و مدت شش لک و هشتاد
هزار سال بادشاهی اسپان بود و در بادشاهی اسپان آغاز ایجاد آدم
نهاد و خاک او را جمع کرد و در میان طایف و مکه دراز نهاد کما قال الله تعالی
خَمَّرْتُ طِينَةَ آدَمَ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا پس معلوم باد که وجه شرافت آدم بمبوتین
مذکورین ازینجا معلوم ست که ایشان بمجردکن شدند و آدم را بچهل روز بنائی
و آرامی پیدا کرد تا سلسلهٔ یحیهم ویحبونه در رو باشد آوری اند
که فرشتگان خاک را گل میکردند شیطان بدبخت در پیش بادشاه اسپان میرفت که
ای اسپ هیچ از احوال خود خبر داری که ازین خاک شخصی پیدا خواهد کرد و این را نسل
پیدا شود که بر نسل تو سواری بکنند و بر همه وحوش وطیور والی باشند و همگی
از دست ایشان بقتل روند و زحمت بینند خیز الحال این گل را خراب کن پیش از
زمان فرمود تا جمع وحوش وطیور جمع شدند و آنخاک را در زیر پای خود

Marfat.com

آوردند و مالیدن گرفتند تا بمانند سفال که از زیر سم ایشان برآید سوخته و تافته میگشتند و آتش را در بالای آن سفالها مے افروختند تا بغایتی سوخته و ناچیز مے گشتند هکذا هفتاد بار همچنان کردند قال الله تعالی وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاءٍ و حما گنده بوی را گویند وایضاً قال الله تعالی خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ و صلصال گلی را گویند که از میان دو سم جانور برآید و خشک شود یعنی گل همچنان خمیر میشد که گنده بوئی را پیدا میکرد و ایشان چنان مالیدند که بمانند صلصال میگشت آن گل چون هفتاد کرت چنان کردند فرشتگان بغایتی درمانده شدند گلی بنیاد نهادند و چندان گریستند که بآب چشم فرشتگان آن سفال گل شدند گلے صعب ناک بهایم بعد ازان درآمدن نه توانستند زیرا که اگر درآیند دران گل درمانند و بیرون آمدن نه توانند بعد ازان حق تعالی به ید قدرت او را مهیا ساخت از گوشت و پوست و استخوان اما روح هنوز در وے داخل نه بود اول شیطان دران درآمد بعد از مدتے برآمد جمله ملکوت و حوش و طیور از و پرسیدند که شیخنا در وچه چیز دیدید شیطان گفت که او را عالم صغرے مے بینم سائر تن او چون زمین ست و بر زمین او موی ست برابر گیاهی که بر زمین ست و سر او مانند آسمان ست و چشم و شنوائی و گویائی او چون ستارگان اند و عرق او چون جویها روان اند اما در اندرون گنبدی دارد هر چند گردیدم راه درآمدن نیافتم پس معلوم میشود که آنچه وجه شرافت او بر مایان باشد دران گنبد مخفی ست و چون مهیا شد حق تعالے قطرهٔ از رحمت خود بدو فرستاد و آن قطره را چهار جوی کرد بیک قطره وجود او را مزین کرد و بقطرهٔ دوم بینائی چشم او را حاصل کرد و بقطرهٔ دیگر او را عاقل کرد تا حق را بشناسد و آن قطرهٔ دیگر همچنان معلق ست که بوقت دعا مومنان نازل مے شود و چون ارواح به نزدیکش بردند پنداشت که این نیز جاے با فراحت ست مگر درینجا دیدار الله تعالی به بینم چون درآمد در و حبس شد

Marfat.com

گفت کاشکے بال پر مرا شکسته بودندے تا بدینجا نمی آمدیم حضرت بابا آدم
در حال از جای بجنبید و بنشست عطسه آمد چون عطسه کرد گفت الحمد لله الله تعم
گفت یرحمک ربک فرشتگان گفتند یارب درینمدت مایان سبوح قدوس تو
میگویم یک کرت بمایان رحمت نه فرستادی و بروا از اول فطرت رحمت فرمودی
فرمان شد که ای ملائکه کسی که در اول فطرت مرا بشناسد و حمد من گوید برو چگونه رحمت
نکنم و در میان دو کتف بابا آدم هنوز سوراخی مانده بود جمله ارواحان بنی آدم را ازان
سوراخ بطن آدم در آوردند تا بایشان عهد کنند و ایجاد ارواحان بیست هزار
سال قبل از صورت بابا آدم علیه الصلوت والسلام بود و قسمت و نصیب
هر شخصی از خیر و شر پنجاه هزار سال پیش از ایجاد ارواحان بود که الحال بوقت
میرسد و حق تعالی سه عهد کرده است بارواحان اول عهد استعدادیه که در وحدت
بود که مومن ارادهٔ مومنی کرد و مضل ارادهٔ ضلالت و عهد دوم در بهشت گنبدی
ست حصائر العدس نام که مسکن ارواحان مومن در انجا باشد که هنوز
نیامده اند الحال نیز در انست و عهد سیوم در پشت بابا آدم تا او را بر فرزندان
خود شاهد گرداند اما چون در آمدند کافر از مومن و مومن از کافر خاصیت و مجاز
گرفتند تا الحال در مومن کبر و منی و بدی ازان اثر ست و در کافر سخاوت و حلیمی
و رحمی ازان اثر مومنان ست و چون هر یکے بعد از استخراج بخود بینی مشغول شدند
و در خود دیدند و تعجب کردند گویا که حق را فراموش کردند پس از الله تعالی
ندا آمد الست بربکم قالوا چون در رسید حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
گفت بلی یعنی بلکه هستی خدائے مایان و در متابعت او جمله انبیا و اولیا و مومنان
اما از گفتن کافران سکوت کردند یعنی هیچ نه گفتند در انزمان عهد نامه را
بنوشت و در بهشت درے بود سفید رنگ دران بنهادند نوشته را و آن در را از
برائے بنائے کعبة الله فرود آوردند که الحال آنرا سنگ اسود مے نامند بغایتے سفید
اما چون دست عاصیان بدو میرسد سیاه شد و طول او هشت درعه است به بین

در بیان خلقت ارواحان و قسمت که از ارواح پنجاه هزار سال پیشتر پیدا شده بود

۲۹۴

بیان حقیقت حجر اسود

اے فرزند کہ حق تعالیٰ سرزنش ملائکہ چگونہ کند فرمود مر ملائکہ را کہ شما خود را ازو بہتر مے دانید پس آنچیز من در دنیا آفریدہ ام نامہائے ایشانرا بگوئید کہ ہر چیز چہ نام دارد فرشتگان گفتند سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ پس فرمان حق تعالیٰ شد کہ ای ملائکہ اگر شما مے دانید ازو بپرسید تا نامہائے ہر چیزرا بشما یان بگوید واز ین معلوم میشود کہ فضیلت بعلم وادب است نہ بعبادت کہ اگر فضیلت بعلم نبودی با با آدم را بہتر از ملائکہ نکردے کہ او عالم بود وایشان عابد پس فرمان حق تعالیٰ بر آدم شد کہ ای آدم تو بیاموزان مرایشان را کما قال اللہ تعالیٰ يٰٓاٰدَمُ اَنْۢبِئْهُمْ بِاَسْمَآئِهِمْ با با آدم بر عرفات ایستاد و تمام زمین بما نند خردلہ بر کف دست بدو نمود و نام ہر گیاہی و ہر جانور را بہر زبان جدا جدا بایشان مے نمود و بعد ازان حکم سجدہ شد فرشتگان را کہ آدم بعالمی از شما افضل شد وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ اَبٰى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ بعد ازان با با آدم را بر تخت بنشاندند و ملائکہ برداشتند و بہ بہشت بردند و چون قصہ برآمدن از بہشت بالا مسطور ست برآمد و در کوہ ہاے بلند و جاے دشوار پیدا شد شیطان بہ پیش بادشاہ اسپان میرفت و کیفیت احوال مے گفت کہ فرزندان این شخص اولاد ترا زیر پاے خواہند آورد والحال چون یک تنہا ست اورا بیاید کشت اسپان تمامی دوگانرا چون شیر و پلنگ و سگ جمع مے کرد و در پیش با با آدم علیہ السلام می آمدند تا جنگ کنند با با آدم بصفت فیل مست راقوت داشت ہر سنگ و درخت و چوب کہ بدست می آمد بر ایشان میزد نزدیک نمیشدند اما در شب و روز خواب کردن بر و حرام بود روزی از روزہاے ہمہ دوگان اتفاق کردند و سگ را پیشوا کردند کہ اے سگ تو ولیر تر دوگانی اول تو بدانش آویز بعد ازان ما یان از ہر طرف بر و بریزیم اما چون سگ روی با با آدم را دید ذنب خود را بدندان بخسبانید و بر پایش افتاد با با آدم دست خود را بر پشت او مالید و گفت کہ تو پاے بند فرزندان من باشی لشکر دوگان پریشان شد بعد ازان با با آدم خواب

Marfat.com

میکرد و سگ نگاہبانی میکرد اورا آدم آنکہ اِمناحوا با نصد کرت و قبل چہار
صد کرت جفت جفت زائیدہ بود اول قابیل و اقلیمہ دیگ شکم تولد شدند
و در شکم دیگر ہابیل و دمیمہ تولد شدند پس حکم باری تعالیٰ بران بود کہ دختر اول
را بہ پسر دوم و دختر دوم را بہ پسر اول دادہ باشید قابیل قبول نکرد کہ لابل
اقلیمہ من ہمراہ زائیدہ است از من باشد فرمان حق بدین نیست بلک شما
ریا میکنید میان ما و ہابیل و اقلیمہ بصورت اِمناحوا بود با آدم علیہ السلام گفت
کہ ہر دو سوگند بخورید و سوگند ایشان آن بود کہ ہر یکی از مدعی و مدعا علیہ دو
طبق آتشین میکشیدند یکی از بر صفامے نہاد و دیگرے را بر مردہ کسیکہ بر حق
میبود طبق او میسوخت و کسیکہ ناحق مے بود طبق او رد میشد و ایشان ہر دو
برابر طبق گوسفندان ماندند گوسفند ہابیل غائب شد و آن گوسفند را ہنگام ذبح
اسماعیل نازل کرد و گوسفند قابیل رد شد قابیل ہنوز قبول نہ کرد و ہابیل را
کشت اما بر پشت خود برداشتہ میگشت روزے دید کہ دو زاغان از آسمان
فرود آمدند و یکی را کشتند و در خاک دفن کردند ایشان ہم دفن کردن از
دانستند و ہابیل را دفن کردند و چون با با آدم را نہایت ہرم حاصل شد و
کور پشت گشت و از اولاد او چہل ہزار خانہ شدہ بودند نماز با مداد ادا میکرد تا بوقت
شام در انجا افتاد بودی و طفلان در میان قبر غہ و پہلوی او میدویدند و بزرگان
در پیش او میشدند و طفلان را منع میکردند و میگفتند با ابوالبشر خدای بشما دست
و پاے داد است طفلان را بنگذار و از جاے بیجا شو تا ایشان دانند کہ زندہ است
گفت در بہشت از جاے بیجاے شدم از شومیت آن بدینجا رسیدم و اگر در
دنیا از جاے بیجا شوم مبادا کہ با سفل السافلین روم و نور حضرت رسول ﷺ
در دُر سفید در زیر عرش بود روزے جبرائیل آن نور را از انجا کشید و در پیشانی
با با آدم ماند آن دُر از فراق دو پارچہ شد پارچہ در بیت المعمور افتاد و پارچہ
دیگر بر پنج شد از پنجا پیغمبر علیہ الصلوٰت والسلام فرمود کہ الا در زمنی یعنی بر

قصہ ہابیل و قابیل و دفن زاغان اناحوا را فضل اللہ

Marfat.com

از من است امنا حوا گفت یا آدم امروز از پیشانی تو چنان نورے می تابد که من
هرگز در ایام جوانی ندیده بودم مهتر جبرائیل دران زمان نازل شد که ای آدم این
نور از محمد آخر الزمان است که در اولاد تو پیدا مے شود او ختم جمله انبیاست بابا آدم
گفت که من و حوا از قوت رفته ایم الحال کار مجامعت از مایان نمیتواند بجاے آمد
جبرائیل سیبے از جنت بیاورد و نصفی ازان هر یکے بخورد در حال چون خمچه خرما هر دو
را قوت پیدا شد باهم فراهم آمدند و سوای نام چشمه ایست هر دو دران غسل
کردند باز ازان نور در پیشانی امنا حوا مے تابید و بعد از تولد شیث آن نور
در پیشانی شیث می تابید و قیل شیث بالتاء والنقطتین تولد
شد اما جفت نداشت و با او همراه دختر نزاد جفت او را مهتر
جبرائیل علیه السلام حورے بیاورد که نام او لباته بود و مهتر
جبرائیل گفت مر بابا آدم را تا به شیث عهد کند که او نیز با فرزند خود
عهد کند تا زمان محمد مصطفے صلے الله علیه وسلم که هیچ احدے خواه
در کفر خواه در اسلام چونکه این نور بخود همراه دارد بنا محرم دست نه انداز
بابا آدم با شیث همچنان کرد او با فرزندان تا رسید بزمان محمد مصطفے
صلے الله علیه وسلم از مهتر شیث اشمول زائید و آن نور در پیشانی او
مے تابید و بروایتے نام اشمول انوس ست و از وقنیان تولد شد که آن
نور در پیشانی او مے تابید و از و مهدائیل تولد شد باز آن نور در پیشانی
مے تابید هکذا تا آخر فرزند مے رفت و مهدائیل بغایتے خوبصورت بما
امنا حوا بود و یوسف پیغامبر نسبت بصورت امنا حوا دهم حصه زیبائی داشت
و در هنگام مهدائیل اولاد آدم پانصد لک خانه بودند همه مسلمانان و ایمان
پیغمبرے مهدائیل مے آوردند و در پیش او سجده مے کردند و قیل اسم مهدائیل
مهائیل و چون مهدائیل وفات یافت فرزندان او بغایت صغیر بودند شیطان بماتم
او آمد بصورت پیر فرتوت و نوحه آغاز کرد که هیهات هیهات خداے

قصۂ مہدائیل

Marfat.com

پس چون نہ دوشان خود را بکشد و بمیراند و فرزندانش صغیر ماند همچنی بر و غضب
کردند و تعطش گفتند که ای بدبخت تو مگر شیطانی تدیدی که دیان و اشول
و شیث و آدم همه رفتند ما نیز رفتنی ایم ازان رفت و بصورت فقیر صوف پوش
آمد و سر انجام خانه مهدائیل در پیش گرفت بغایتی که خانه از غم واندوه بنیادی
برآمد اما آن تندرو هدیه که در زمان مهدائیل ہے آمد نبود الا قدے مرا بن کوان
را گفت که اگر کاری بکنم که باز تمام اولاد آدم در پیش شما بیایند و تندرو هدیه
بیارند شما رضا دارید گو دکان از انجا که کودکی ایشان بود گفتند که کرم کرده چنی
کے تبر اشید و بت راست کرد و دستار و جامه مهدائیل در و پوشانید
اول اہل بیت او را به بت سجده کردن فرمود بکذا تا تمام ولایت خبر شدند
که مهدائیل زنده شد چون مردمان در پیش بت می آمدند شیطان بر قفا
بر و پیش مے نهاد و خود در دهن بت می نشست و سخن میکرد و علم تناسخ
بیان میکرد که آسے من مهدائیل بوده ام اما سخی نبوده ام بدین صورت آمده
و بهشت و دوزخ و بعث و نشست اگر عمل نیک می کنید بصورت تو نیکی انگیخته شوید
و اگر عمل بد بکنید بصورت بدی انگیخته شوید پیش ازان نام و نشان کافری
نبود اما شیطان بدبخت آن پاضد لک خانه همه را کافر گردانید بعد ازان به
هر یکے از یشان بت تراشیده داد که در خانه خود بدو سجده کرده باشید تا حاجت
شما یان روا گردد و چون اخنوخ کلان شد آن نور در پیشانی او مے تابید و
اخنوخ مدرسها پیدا کرد از انجا نام او دریس شد و سلاح حرب نیز او راست کرد و
بکافران نیز او جنگ میکرد و جاهها را نیز اول او راست کرد و پیدا کرد و چون
او دریس بدبخت رفت شیطان باز بظاهر پیدا شد و در گوشه نشست اہل محله
بدور جوع کردند بکذا باز تمام اولاد آدم در پیش او شدند و این بدبخت مکار
طعام نمیخورد و شراب نمی آشامید گفتندش که شما را چه حال ست که طعام و
شراب نمیخوری شیطان گفت این حالت درویشان ست و من درویش

Marfat.com

بوده ظاهر که بدینحالت میرسد از طعام و شراب باز ماند شما را باید که خانقاه
برای من راست بکنید و پانصد جوان مرد بمن بدهید تا ایشانرا بمانند خود
به کنم ایشان همچنان کردند چون بخانقاه درآمدند لعین اسباب ملاهی چون
چنگ و رباب و غیر ذلک پیدا کرد و اعمال آن بجوانان آموخت حتی که بعضی چیز
مکاشفات نیز بدیشان نمود چنانکه حور و قصور و برق و طعام لذیذ و چراغها و باغها
و جایها خوب و بلند و میوه هاے گوناگون و تختهاے رفیع بلکه بر تخت دیو را نشانده
و میگفت که این خدای ست ایشان سجده میکردند و همگی بدین نوع کافر
شدند و این احوال در میان صوفیان جاهل و عامی تا این غایت باقی ست زیرا
که جاهلان را در خلوت درآرند و رقص و سماع و سرود کنند بعضی گویند که ذات
خدا دیدیم و بعضی گویند صفات خدا دیدیم و بعضی گویند که حور و باغ دیدیم
پس پرهیز به کنید از صوفیان جاهل که از شیطان بدتر اند بلکه خود شیطان
اند که حق تعالے در کلام خود شیطان جن و انس یاد کرده است قال الله تعالی
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ و چون بعد مدت مدید شیطان از خانقاه برآمد تمام
پر نغمه و سرود شد و رقص و سماع گشت آن تمام اولاد او کافر شدند و متابع او گشتند
و چون کمل کلان شد آن نور در پیشانی او مے تابید و از و نوح نبی الله تولد شد
باز آن نور در پیشانی او تابید و قیل نوح بن لام و لام بن ملک و ملک ابن کمل و این
پیغامبران بودند از پشت به پشت آدم علیه السلام و چون نوح علیه السلام مبعوث
شد به پیغمبری جبرائیل علیه السلام آمد که الحال نکاح کردن خواهر حرام شد و پیش ازین
روا بود و چون نوح دعوت نمود کفار همه انکار آوردند که چند پیغمبران گذشتند نکاح
خواهر حرام نکردند و شما حرام کردید و هر روز نوح نبی الله را کافران می بستند و
لقان میکردند و میزدند و چون نوح نبی الله آواز میکرد دعوت می نمود آواز او از مشرق
تا بمغرب میگذشت و کافران پنبه را در گوش مے نهادند پس از ان نوح علیه الصلوٰة
والسلام مناجات بحضرت ذوالجلال کرد که یارب دشمنان تو مرا بغایت

۲۹۹

مسئله در بیان مهتر نوح علیه السلام

هلاک رسانند مهتر جبرائیل دانه را الله بهشت آورد و گفت که این را نهال کن
تا کلان شود از و کشتی بساز و تو در کشتی سوار شو و کافران در آب غرق شوند
بعد از سه صد سال درخت کلان شد و آنرا پاره پاره کرد یک لک و بیست و چهار
هزار تخته برآمد تا کشتی مهیا نی شد و بر هر تخته نام پیغامبرے نوشته بود بعد
ازان مهتر جبرائیل از دریا رعمان درختی بر آورد و پاره پاره کرد و ازان چهار تخته
برآمد و بر هر یکے این چهار یار نوشته بود کشتی بلان چهار تخته سر انجام یافت
آورده اند که چهل کس آدمیان بدو ایمان آورده بودند و چهل کس در کشتی
شدند و از حیوانات از هر جنس یک نر و یک ماده با خود همراه گرفت چنانکه شیطان
آمد و دست را به پیشانی قبل ناپدموش از بینی او افتاد و کشتی را سوراخ کرد ان
گرفت مهتر نوح دست را بر پیشانی نیه کشید عطسه زد گربه پیدا شد در
حین موش نشست کقول الشاعر مصراع گربه را از عطسه شیر آورد
وچون برآمدند از کشتی همه آدمی زاد مردند مگر سه پسر نوح ماندند و زن مهتر نوح
علیه السلام نیز کافره شد و نوح را آدم ثانی گویند که بعد از آدم علیه السلام
تمام مردمان از نسل نوح اند کقول الشاعر ابوالفرس ابوالترک وابوالهند
مسمی و آن سام و یافث وحام اند + **چنین مسطور است که**
نوح نبی الله در خواب رفته بود و اندام نهانیش برهنه شد یافث رسید
خنده کرد و حام رسید خاکستر بر و انداخت سام رسید هر دو را سقط گفت او
اندامش را پوشید و پدر را بیدار کرد حضرت نوح علیه السلام در حق یافث بد دعا
کرد یافث را هشت پسر بود مهتر جبرائیل شش پسر یافث را در کوه قاف انداخت
وآن دو پسر او در دنیا ماند الحال همه کافران و ترکان اند مگر غیر ترک باشند
واز ینجاست که در ترکان در هیچ زمانه پیغامبر مبعوث نشده بود
وبعضی گفته اند که ثمود پیغامبر ترک بود و مهتر نوح بحام فرمود که روییت
سیاه بود او سیاه شد و الحال اولاد او سیاه میزایند در هند و در باب

Marfat.com

سام دعا خیر کرد کہ در تمام عالم اولاد او بزرگترین شد و عمر نوح علیہ السلام ہزار و ہفتصد و پنجاہ سال بود و از وآن نور در گذشت و در پیشانی سام مے تابید و لذ و ارفخشد تولد شد آن نور در پیشانی ارفخشد مے تابید و از و شالخ تولد شد و آن نور در پیشانی شالخ مے تابید و از و عابد تولد شد و آن نور در پیشانی عابد می تابید و از و والغ تولد شد و آن نور در پیشانی فالغ مے تابید و از و غومی تولد شد و آن نور در پیشانی غومی متی تابید و از و ارغ تولد شد و آن نور در پیشانی ارغ مے تابید و از و ناخور تولد شد و آن نور در پیشانی ناخور می تابید و از و تارخ تولد شد و آن نور در پیشانی تارخ مے تابید و از و آذر تولد شد و آن نور در پیشانی آذر متی تابید و از و ابراہیم خلیل الرحمن تولد شد و آن نور در پیشانی خلیل مے تابید و از و آن نور در گذشت و در پیشانی اسماعیل علیہ السلام می تابید و از و در گذشت و در پیشانی قیصار متی تابید **آورده اند** کہ ابراہیم علیہ السلام را دو پسر بودند یکی اسماعیل دوم اسحاق و از اسحاق نیز دو پسر ماند یکے یعقوب علیہ السلام و ثانی عیص و از ہمتر یعقوب دوازده پسر ماند ہمتر یوسف و بنیامین از یک مادر بودند و آن دو ازمادر دیگر و تا جک از نسل ہمتر یوسف و بنیامین اند و در میان تا جک ہفتاد ہزار اولیا و ہفتاد ہزار انبیا مبعوث شد و از ان دو پسران سائر عجم اند و از نسل اسماعیل یکے محمد رسول اللہ بہ پیغمبری مبعوث شد و این بنا بر عظمت قدر رسول بود کہ یک تنہا با یشان برابر بلکہ افضل بود و از قیصار قیدار تولد شد و آن نور در پیشانی قیدار مے تابید و از و حمل تولد شد و آن نور در پیشانی حمل مے تابید و از و سلیمان تولد شد و آن نور در پیشانی سلیمان می تابید و از و نیب تولد شد و آن نور در پیشانی نیب مے تابید و از و مسیع تولد شد و آن نور در پیشانی مسیع مے تابید و از و یسع تولد شد و آن نور در پیشانی یسع مے تابید و از و او د تولد شد و آن نور در پیشانی او د می تابید و از و عدنان تولد شد و آن نور در پیشانی عدنان مے تابید و از و معد تولد شد و آن نور در پیشانی معد مے تابید و از و نذار تولد

Marfat.com

شد وآن نور در پیشانی نذار مے تابید وازو الیاس تولد شد وآن نور در پ
الیاس مے تابید وازو مدرکت تولد شد وآن نور در پیشانی مدرکت
وازو خزیمه تولد شد وآن نور در پیشانی خزیمه مے تابید وازو کنانه تولد
وآن نور در پیشانی کنانه مے تابید آورده اند که حضرت رسالت
صلے الله علیه وسلم گاهی گاهی به کنانه سرفرازی میکرد که من از فرزندان
ام بغایتی مالدار وسخی بود وازو نضر تولد شد وآن نور در پیشانی نضر مے
وازو قصی تولد شد وآن نور در پیشانی قصی مے تابید وازو مناف
تولد شد وآن نور در پیشانی مناف می تابید وازو هاشم تولد
وآن نور در پیشانی هاشم مے تابید وازو عبد المطلب تولد شد وآن نور
پیشانی او مے تابید وازو عبد الله تولد شد وآن نور در پیشانی او مے
حکایت آورده اند که عبد المطلب نذر کرد که اگر مرا ده پسر تولد شود
آخرین او را در عمرانی کعبة الله بکشم نه پسر او از یک مادر بودند وعبد الله از
دیگر که صغیر ترین همه پسران بود میخواست تا او را بکشد اما چون فر
در پیش عالمان آن زمانه رفت وکیفیت حال پرسید ایشان گفتند که
کتاب های ما چنان نوشته است که ده اشتر را نذر کن و بر اشتر و پسر ق
ما بر هر که بر آید آنرا ذبح کن عبد المطلب همچنان کرد قرعه بعبد الله بر
باز ده اشتر دیگر را بر وافزود باز قرعه بر عبد الله بر آمد همچنان تا پانصد
ده ده می فزود اما چون بپانصد رسید قرعه بر اشتران آمد عبد المطلب قبول
که چندان کرت بر عبد الله آمد یک کرت بر اشتران بر آمده باشد چه شود هم
تا هفتاد کرت دیگر قرعه انداخت بر اشتران بر آمد بعد ازان پانصد اشتر
کرد ازینجاست که پیغمبر فرمود علیه السلام انا ابن الذبیحین یعنی اسماعیل
عبد الله که اسماعیل به کبش هابیل نجات یافت وعبد الله به پانصد اشتر بعد ازان
حضرت رسالت پناه شفیع روز جزا احمد مجتبی محمد مصطفی صلے الله علیه

Marfat.com

در برزمین آمد آن نور او که ودیعت بود به نزدیک کافر و مسلمان بد و
ند که گفته اند که از عهد پشت آدم تا عهد عبد الله هیچ احدے نبود که بنا محرم دست
ی کرده باشد خواه مسلم خواه کافر مرد و زن هر دو بعصمت آلهی بودند و
این انبیا که جد و مرجد حضرت رسالت پناه بودند نجات از کافران ببرلت
ور یافتند و معلوم باد که این نور در پیشانی انبیا بمنزله عاریت بود و در پیشانی
ان بمنزله ودیعت **فصل** **ولادت حضرت رسالت پناه**
صلے الله علیه وسلم در اثر ست که زنان جمع آمده بر ولادت او گواهی مے
دند که بمجرد فرود آمدن او چنان نور پیدا شد که مایان خانها ر شام مے
یم و عبد المطلب گفت چون علی الصباح در انخانه میر فتم دیدم که از روزنها
ے تا بد کیفیت پرسیدم گفتند که ازان عبد الله پسر ترا ید در ینخانه این نور ازان
زمان ولادت حضرت رسالت پناه در روم نوشیروان بادشاه
ود اکثر اوقات حضرت رسالت پناه سرفرازی مے کرد که من در زمانه
شاه عادل تولد شده ام و نوشیروان را حصارے بود از سرب که بمقدار
یس دراز بود و هر رسن چون ده قدم مرد بود در شب ولادت چهارده رسن
حصار بر افتاد و ده مهیب آواز آن افتادن و در رفت و دلاوران
ر خان هیبت زده پریشان شدند که یکے بدیگر نه آمیخت و مادر و پدر
حال فرزند و فرزند را از احوال ایشان خبر نبود و میخواستند که آتش افروزند
آتش همه آب گشت از روی سردی که دست در آتش نمیسوخت و آتش
هیزم اثر نمیکرد و ساوه نام دریا بود که درون حصار میرفت تمامی
ن خشک شد و ماند که آب در چترها ساده بودند چون کافران دست
آب میکردند آب چنان گرم بود که دستها مے سوخت کقوله تعالیٰ عز کان
وما بالماء من بلل ✽ حزنا وبالماء ما بالنار من ضرم ✽ وضرم سوختن
ند پس همگی شده در پیش کاهنان رفتند که کیفیت حال پرسند کاهنان گفتند

Marfat.com

که معلم ما یان نازل نشد که چه واقعه ست و معلم ایشان شیطان لو وزیرا که دران
ازمنه شیطان امور غیب را بر دمان بیان میکرد کاهنان میان پیغمبران و کاهنان
فرق نمیکردند در اول ایجاد شیطان بدبخت تا بهشت گندکرد که با با آدم
را از بهشت بیرون کشید اما چون مهتر ابراهیم خلیل الرحمن تولد شد تا
آسمان چهارم میرفت و چون مهتر عیسیٰ علیه السلام تولد شد تا آسمان دنیا میرفت
و مے برآمد و این اطلاع شیاطین بر غیب بر آن ست که آنچه درین زمین از نیک و
بد ظاهر مے شود آواز آن اول بجا ملان عرش میشد بعد ازان بر تمام ملکوت
و این شیاطین از فرشتگان می شنوند و بکاهنان میگویند اما درین زمان
نزدیک آسمان میروند و درمیان ملکوتیان سخن مے کنند از امور غیب
مے شنوند و صد هزار کذب همراه کرده میگویند بکاهنان و چون حضرت رسالت
پناه تولد شد کاهنان چشم براه ایشان داشتند که شیاطین بیایند تا ایشان
را خبر کنند ناگاه چون بجانب آسمان دیدند تمام روی آسمان شعله آتشین
گرفته بود که شیطان را با لشکر او از آسمان دنبال میکردند از هفتم زمین گذرانیدند
بکاهنان هیچ نه گفت حتی که نیک متحیر شدند و این شعله از ستارگان بود و
تا این غایت چون دیوان و پریان بر زنهائے خود مے شوند و بالا مے روند
و هرگاه که نزدیک آسمان میروند از ستاره شعله مے خیزد اگر بر ایشان برسد
مانند خاکستر میگردند و بر زمین مے آیند و اگر خلاص شوند صد هزار دروغ حاصل
میکنند قال الله تعالیٰ ولقد زینا السماء الدنیا بمصابیح وجعلناها رجوما للشیاطین
واعتدنا لهم عذاب السعیر و چون روز شد دیدند که مرغان در هوا مے گشتند
و میگفتند که ای بدبختان دین شما خراب شد که من بعد تعویم با بد محمد آخر زمان
پیدا شد کقول الشاعر من بعد ما اخبرالاقوام کاهنهم ۔ باتت تدرسهم اللیو
لهم بکم ۔ والجن تهتف والانوار ساطعة ۔ والحق یظهر من معنی فمن کلم
و چون درپیش بتان شدند دیدند که بتان پارچه پارچه افتاده اند و چون بیت

Marfat.com

کافران بگذشت بعد ازان یک نورے تابید کہ مردمان شام اشتران بصرہ
میدیدند و نوشیروان عادل دوشتر بارزر بہ پیش عبدالمطلب فرستاد کہ این
پسر پیغمبر شود من بدست او مسلمان شوم **و در قصص وارد ست کہ**
چون مہتر عیسیٰ علیہ السلام نازل شود نوشیروان عادل را و والدین حضرت ما ابیطالب
را و حاتم زرریزرا و والدین خلیل اللہ را بفاتحہ گفتن زندہ کند و ایمان آرند باز
بمیرند در حال **و در بوستان ابواللیث سمرقندی وارد ست**
کہ چون مادر رسول اللہ حاملہ شد پدر وے عبداللہ بمرد و جد او عبدالمطلب وفات
یافت دران زمان کہ حضرت ہشت سالہ بود و نگاہ میکرد او را ابوطالب
برادر علی رضی اللہ عنہ و اسم امہ منۃ بنت وہب فتوفت امہ وہو ابن
ستۃ اشہر والطیر التی ارضعتہ حلیمۃ فاوحی اللہ تعالیٰ الیہ وہو ابن اربعین
سنۃ فاقام بعد الوحی بمکۃ ثلثۃ عشر سنۃ ثم ہاجر الی المدینۃ فاقام
بہا عشر سنین فتوفی وہو ابن ثلث وستین سنۃ و آنچہ بخانہ آوردہ بود
از زنان نہ زن بود و پنج زن او خواستہ بود و جمیع ما تزوج من النساء اربع
عشر لسوۃ اول امرءۃ تزوجہا خدیجۃ بنت خویلد وہی سیدۃ النساء
وکانت اسبق النساء اسلاما و دیگر زن او سودہ بنت زمعہ ثم عائشۃ بنت
ابوبکر تزوج ہؤلاء الثلثۃ بمکۃ و تزوج بالمدینۃ حفصۃ بنت عمر و ام سلمۃ بنت امیہ و
ام حبیبہ بنت ابی سفیان و این شش زن قریشی بودند و جویرۃ بن العلطف و صفیہ
بنت حی بن حطب و زینب بنت جحش و این زن زید بن حارث بود و یقال
لہا ام المساکین لسخاوتہا و ہی اول نسائہ ماتت بعد رسول اللہ صلی اللہ علیہ
و میمونۃ بنت الحارث و این خالہ ابن عباس بود و زینب بنت خزیمۃ
و امرءۃ من بنی ہلال و امرءۃ ابن بنی کندۃ و ہی التی طلقہا النبی و امرءۃ من بنی
کلیب و حضرت رسالت پناہ را چہار دختر و سہ پسر بودند اول اولاد القاسم
ثم ابنت زینب ثم ابنہ طاہر و این طاہر بعد نزول وحی تولد شد

Marfat.com

ازان اورا طاہر نامند ثم ابنۃ ام کلثوم ثم ابنۃ فاطمۃ ثم ابنۃ رقیۃ
فولد لہ کلھم ولد وا من خدیجۃ ثم ولد بالمدینۃ ابنہ ابراھیم من سریتہ
یقال لھا ماریۃ القبطیۃ وزوج فاطمۃ من علی بن ابیطالب وزوج رقیۃ
من عثمان بن عفان فماتت بعد ما نزوج رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم الی غزوۃ
بدر فلما رجع من بدر زوجہ ام کلثوم ولھذا یسمی عثمان ذی النورین زینب
من ابی العاص ابی الربیع ومات ولد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کلھم قبلہ
فاطمۃ فانھا عاشت بعدہ ستۃ اشھر ومعلوم نادکہ اگر پسران حضرت صلعم پیش ازو
وفات نشدی قال وقیل مردمان پیدا میشد زیراکہ این طور پیغمبر را پسران چگونہ
پیغمبران نہ شوند وحال انیکہ پیغمبری بعد از و درست نبود کہ او ختم انبیا بود ازین
جہت وفات ایشان مقدم شد آورده اند کہ ابوجہل بدبخت ولید میگفتند
کہ محمد را پسر نیست بمجرد مردن او دین او خراب خواہد شد و در عرب کسے
را کہ فرزند نشود او را ابتر گویند و میگفتند کہ محمد ابتر ست از جہت سرزنش شان
حق تعالی فرمود انا اعطیناک الکوثر فصل لربک وانحر ان شانئک
ھو الابتر یعنے اے محمد بدرستی کہ ترا حوض کوثر عطا کردم و تو باو کہ نماز
از برائے پروردگار خود بجا آری و شتران را نحر کنی و بدرستی کہ دشمنان
تو ابتر اند و بروایتے آورده اند کہ ابوجہل را اولاد نماند و بروایت
دیگر آورده اند کہ اگرچہ ماند ولیکن نام و نشان ایشان نیست
چنانچہ حضرت را معلوم ست کہ ہزار و ہزار سیدان در عالم پراگندہ اند
وکانت نساؤہ کلھن بنات الا عائشۃ فانھا بکر فتزوجھا وھی بنت ست سنین
وبنی بھا وھی بنت تسع سنین وکانت عندہ تسعا وکان فتح خیبر بعد الھجرۃ
وبضع سنین وفتح مکۃ بعد الھجرۃ بثمان سنین وکانت وفاتہ یوم الاثنین
فی شھر ربیع الاول والتاریخ الذی تورخ بالکتب الی یومنا ھذا انما ھو تاریخ
الھجرۃ امر بھا عمر بن الخطاب بان یجعل التاریخ من وقت الھجرۃ بمشاورۃ اصحاب رسول اللہ

Marfat.com

صلے اللہ علیہ وسلم بدانکہ انسان ہرچند نوع اند بعذاب و ثواب کاردارند
چہار طایفہ اند ملک و جن و دیو و انس ہر ہمہ را دہ حصہ میتوان کرد آن نہ حصہ
ملک اند و آن یک حصہ این سہ طایفہ اند کہ مذکور اند باز این سہ طایفہ
را دہ حصہ کنند آن نہ حصہ جن اند و آن یک حصہ دیو و انس اند باز این دو را
دہ حصہ کنند آن نہ حصہ دیو اند و یک حصہ انس اند و انس صد و بیست و پنج
نوع اند صد نوع ہمہ بطرف ہند اند و ہمہ بالوان مختلف اند بعضی را ناقو
گویند کہ در سینہ چشم دارند و بعضی را مالوح گویند کہ گوش ایشان چون گوش
فیل و بعضی را سگسار گویند کہ سر پائے ایشان چون سر سگ اند و بعضی را
دوال پائے گویند یعنی بہر طرف کہ پائے ایشان میرود می جنبد و اختیار دل
ندارد و بعضی بمانند سگ اند و سرہائے ایشان چون مورچہ اند اما خوردن و شراب
ندارند مگر جماع کہ دایم المدام بجماع گرفتار اند و علی ہذا الالوان و این ہمہ الوان
دوزخ اند و دوازدہ نوع بطرف شمال اند چنانکہ عروس و مجوس و دنیکی و تنگ ۳۰۷
چشمان و یہود و ترسا و شمال چون کسی رو بقبلہ و پشت بمشرق بنشیند
بفتح شین دست راست را گویند و بکسر شین دست چپ و اینجا بفتح شین
مراد ست و شش نوع بطرف شمال اند و اینجا بکسر شین مراد ست کہ
ایشانرا زنگبار و برکات گویند بعضی در جزیرۂ عمان و بعضی در دریائے
عمان آمدہ اند کہ بادشاہ برکات مدت دوازدہ سال در سفر بود و در
بادشاہی خود میرفت کہ در جہان بغیر از من بادشاہی باشد تا من با او
جنگ کنم بعد از دوازدہ سال امرا و خوانین او عرضہ کردند کہ بغیر از شما بادشاہی
نیست و شش نوع در کوہ قاف اند کہ ایشانرا یاجوج و ماجوج و ترک خورد و
ترک حرز و غیر ذلک گویند و این ہمہ در دوزخ روند کہ بوی بہشت نیابند و باقیماند
یک نوع کہ لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ میگویند و این طایفہ ہفتاد
و سہ فرقہ گشتہ اند و امت مہتر موسیٰ ہفتاد و یک فرقہ بود و امت مہتر عیسیٰ

Marfat.com

هفتاد و دو فرقه و یکے ازان میان برحق میبود و امت محمد رسول الله هفتاد و سه فرقه اند و یک فرقه ازین طایفه نجات یابند که بر سنت و جماعت باشند و دیگران همه هلاک گردند و در دوزخ با کافران باقی ماند و این همه بسبب شیخی و درویشی و پیری و پیشوائی گمراه گشته است **در خبر است** که پیغمبر فرموده است علیه السلام هر که در آخر زمان بر سنت و جماعت ماند به برابر هر قدمی که در دنیا بردارد از برای هر کارے که باشد ثواب یک حج قبول یابد **دیگر** هر که این دعا را بخواند ثواب اجابت بسیار است یَا اَجْوَدَ الْاَجْوَدِیْنَ یَا اَکْرَمَ الْاَکْرَمِیْنَ وَیَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ وَیَا غِیَاثَ الْمُسْتَغِیْثِیْنَ اَمَّنْ خَلَقْنَا اِنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ طِیْنٍ لَازِبٍ یَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اِنِ اسْتَطَعْتُمْ اَنْ تَنْفُذُوْا مِنْ اَقْطَارِ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ فَانْفُذُوْا لَا تَنْفُذُوْنَ اِلَّا بِسُلْطٰنٍ فَبِاَیِّ اٰلَآءِ رَبِّکُمَا تُکَذِّبٰنِ ۝ یُرْسَلُ عَلَیْکُمَا شُوَاظٌ مِّنْ نَّارٍ وَّنُحَاسٌ فَلَا تَنْتَصِرٰنِ **دیگر** برای کشادن کار بسته این را بخواند یَا مَنْ لَّا یَعْلَمُ الْغَیْبَ اِلَّا هُوَ یَا مَنْ لَّا یُدَبِّرُ الْاَمْرَ اِلَّا هُوَ یَا مَنْ لَّا یَکْشِفُ الضُّرَّ اِلَّا هُوَ هُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ **دیگر** این دعا را ثواب بسیار است یَا کَاشِفَ کُلِّ کُرْبَةٍ وَیَا مُجِیْبَ کُلِّ دَعْوَةٍ وَیَا جَابِرَ کُلِّ کَسِیْرٍ وَیَا مُبَشِّرَ کُلِّ عَسِیْرٍ وَیَا صَاحِبَ کُلِّ غَرِیْبٍ وَیَا مُؤْنِسَ کُلِّ وَحِیْدٍ یَا لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ اَمْنَعْ عَنِّیْ کُلَّ بَلَاءٍ بِرَحْمَتِکَ یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ **دیگر در بیان مسبعات عشر** باید که در دو وقت کرده باشد اول چون طلوع آفتاب نزدیک شود تا برآمدن دوم بعد از عصر تا غروب و این را خضر پیغمبر با براهیم تیمی تعلیم کرده است و خضر پیغمبر از محمد مصطفی آموخته بود و ابراهیم را گفت که چون محمد صلی الله علیه وسلم را در خواب بینی ازو ثواب بپرس و هر که مداومت برین کند هر پریشانی که در ذکر و دعا بیابد دفع شود و این دعاست اول هفت کرت فاتحه و هفت کرت معوذتین و هفت کرت قل هو الله احد و هفت کرت قل یا ایها الکافرون و هفت کرت آیة الکرسی و هفت کرت کلمه تمجید و یک بار عدد ما علم الله و زنة ما علم الله و ملاء ما علم الله و هفت

Marfat.com

كرت اللهم صل على محمد عبدك ونبيك ورسولك النبي الامي وعلى اله وبارك
وسلم عليه وهفت كرت اللهم اغفر لي ولوالدي ولمن تولد والدهما الى يوم الدين
صغيرا واغفر لجميع المومنين والمومنات والمسلمين والمسلمات الاحياء منهم و
الاموات برحمتك يا ارحم الراحمين وهفت كرت اللهم افعل بي وبهم عاجلا و
اجلا في الدنيا والاخرة ما انت له اهل ولا تفعل بنا ما نحن له اهل انك
انت غفور حليم جواد كريم ملك بر رؤف رحيم پيغمبر سوگند ياد كرده است
كه بدان خداى كه مرا بتحقيق فرستاده است بهر سنى كه آن خداى مرا آمرزد
گناهان كبيره او را كه از و در وجود آمده است ويدفع الله عنه غضبه
ويامر صاحب الشمال ان لا يكتب عليه سيئا من السيئات الى
السنة والذي بعثني ما يعمل بهذا الا من خلقه الله سعيدا و ترك نه
ميدهد او را اگر كسيكه آفريده باشد او را شقى من عوارف المعارف
وفيه نقل من احياء العلوم روايت كرده اند كه مهتر خضر ابراهيم را گفت كه اى ابراهيم
بايد كه دو ركعت نماز بگذارى در ركعت اول بعد از فاتحه قل يا ايها الكافرون هفت بار
و در ركعت دوم بعد از فاتحه اخلاص يكبار و تسبيحات ركوع و سجود نيز هفت بار
گفته باشى و بعد از سلام سر بسجده بنه هفت بار كلمه بخوانى و هفت بار درود
بخوان و چون سر از سجده برداري يكبار فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون
وله الحمد في السموات والارض وعشيا تا آخر بخواني بعد ازان بخواب رو و
كلام دنيا وى نه كنى و روى بقبله آورده خواب كنى و درود گفته باشى تا در خواب
حضرت رسالت پناه را به بينى ابراهيم همچنان كرد حضرت را در خواب ديد كه در
آسمان چهارم جمله انبيا و اولياء جمع شده اند و او نيز در ميان نشست و طعام بهشت با
ايشان خوردن گرفت و در اوان خوردنى سوال كرد كه يا رسول الله ثواب مسبعات
عشر چه باشد حضرت فرمود كه من از جبرائيل پرسيدم جبرائيل گفت والله علم ثواب او از حد
بيرون است تا تو در خواب خوردنى بهشت نخورد از دنيا رحلت نه كنى

Marfat.com

چون ابراهیم بیدار شد پوست آن میوه در دهن داشت و لذت او در دهنش بود بعد ازان چهار ماه طعام و شراب دنیاوی نخورد روایت کرده اند که جوانی در بیابان میرفت ناگاه دزدان چند از کمینگاه برخاستند تا اورا بکشند همدرین بودند که ده قلندران پیدا شدند و دزدان را شکست دادند و اورا به نزدیک خانه اش رساندند و چون برمیگشتند جوان پرسید که شما کیانید گفتند همان ده دعایم که تو میخواندی گفت سرهاے شما چرا برهنه است گفتند در سر هر دعا بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ میگوئی و دعاء استخاره این ست

اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَسْتَخِیْرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْاَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِیْمِ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُیُوْبِ اَللّٰهُمَّ اَنْتَ تَعْلَمُ اِنْ كَانَ هٰذَا الْاَمْرُ خَیْرًا لِّیْ فِیْ دِیْنِیْ وَمَعَاشِیْ وَمَعَادِیْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِیْ فَاقْدِرْهُ لِیْ وَیَسِّرْهُ لِیْ ثُمَّ بَارِكْ لِیَ الْخَیْرَ حَیْثُ كَانَ ثُمَّ اَرْضِنِیْ بِهٖ باید که آن حاجت بعینه بنامد دیگر آورده اند که مرمرگ را نود و نه جزبه است و هر جزبه او بدتر از نود کرت پوست کندن گوسفند زنده است هر که این دعا را عقب خمس صلوات بخواند بفرمان الله تعالی ازان ایمن گردد این ست اَعْدَدْتُ لِكُلِّ هَوْلٍ فِی الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَلِكُلِّ هَمٍّ وَغَمٍّ مَا شَاءَ اللّٰهُ وَلِكُلِّ حَرْبٍ لَازِمٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِیِّ الْعَظِیْمِ وَلِكُلِّ ذَنْبٍ اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ وَلِكُلِّ ضَیْقٍ حَسْبِیَ اللّٰهُ وَلِكُلِّ مُصِیْبَةٍ اِنَّا لِلّٰهِ وَلِكُلِّ نِعْمَةٍ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ مَا اَصَابَ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَلِكُلِّ رَجَاءٍ اَلشُّكْرُ لِلّٰهِ وَلِكُلِّ اُعْجُوْبَةٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَلِكُلِّ قَضَاءٍ وَقَدَرٍ تَوَكَّلْتُ عَلَی اللّٰهِ وَلِكُلِّ طَاعَةٍ وَمَعْصِیَةٍ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ وَاَقُوْلُ لِكُلِّ رَغْبَةٍ وَرَهْبَةٍ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَعَلٰی اَوْلَادِهٖ دیگر منقول ست هر که این رباعی به لفظ ترکی برائے هر حاجتے که بخواند روا گردد رباعی پلدان کجین شمع سبستان ایتکن بل لحظه دی عالم نی گلستان ایتکن پس مشکلم ایشم تشب ترسان ایتکن ای برجنی مشکل نی آسان ایتکن دیگر طریق کشتن زهر باید که بوزن مساوی

مسئله

در بیان ترکیب کشتن زهر قاتل هر مرض

Marfat.com

این ادویه را بگیرد و همه را آس کند زهر کشته شود عاقرقرحا و پیلامول و مرچ و فلفل دراز و زنجبیل و تنه کار چون این مجموعه همراه آس کند تداوی هر مرض باشد باید که میان دو انگشت یعنی سبابه و ابهام گرفته باشد و قبل از خوردنی بخورد و درین دارو بقول حکیمان و بفرمان خدای تعالی مطلق مریض شفا یابد باب

دوم مشتمل بر چهار فصل فصل اول در توبه اعلم بان

التوبة علی اربعة اوجه توبة العام و توبة الخاص و توبة خاص الخاص و توبة خاص الاخص و توبة عام قال الله تعالی یا ایها الذین امنوا توبوا الی الله توبة النصوحا بدانکه بعضی از قصص گویان گویند که نصوحا نام شخصی بود کفن کش و بیت المقدس خانهٔ او بود دران زمان بر مهتر داؤد علیه السلام جبرائیل آمد که در خانه این شخص قبله گاه راست کن مهتر داؤد از و خانه خریدن خواست نصوحا منع کرد که اے پیغمبر خدا تا توبهٔ من قبول نه شود خانه را بتو نفروشم توبهٔ او بدرگاه خداے قبول شد و این آیت را در شان او مے آرند

۳۱۱

و در رسالهٔ شاه قاسم بدر الدین کروری آورده است

که آنکس کافر شود و این محض غلط ست زیرا که اگر در شان او میبود مضاف و مضاف الیه مے بود یعنی توبهٔ نصوح مے بود و حال اینکه نصوحا ست و این حال ست پس معنی چنان میشود ای آنانکه ایمان آورده اید بازگشت کنید بسوی خدا از کارهاے ناشایسته و محرمات در انحالتی که شما با خلاص باشید و در تفسیر کامل آورده است که یا ایها الذین این ندا ندا عام ست بهر سه طایفه چون کافر و منافق و مؤمن پس تقدیر چنان میشود که یا ایها الذین کفروا امنوا یعنی اے کافران بر شما باد که بوحدانیت الله و برسول الله ایمان آرید و یا ایها الذین المنافقون اخلصوا یعنی ای کسانیکه منافق اید بر شما باد که اخلاص کنید در عبادت و ایمان و یا ایها الذین امنوا توبوا و اے آنانکه ایمان آورده اید توبه کنید از معاصی و علامت توبه نزدیک بعضی ندامت ست که همیشه از

ای آنها که گرویده اید بازگردید بخدای بازگشتنی خالص ۱۲ حسینی

این آیت در پارهٔ ۲۸ در سورهٔ تحریم

Marfat.com

گناهان ماضی در سوزش باشد اما اگر در هر ساعت گناه میکنید و بهر ساعت
توبهٔ بی اخلاص میکنید قبول نه شود بلکه استهزا باشد و سبک داشتن گناه باشد
آن فهرست و در رساله شاه قاسم بدالدین کروری رح
مسطور ست که اگر بنده در هر روز صد کرت گناه بکند و صد کرت با خلاص توبه کند
چنانکه در دل او بازگشت بگناه نباشد حق تعالی میگوید که قبول کردم توبهٔ این
بنده را که بغیر از من فریادی ندارد و ازینجاست که پیغمبر فرمود صلی الله علیه وسلم التائب
مِنَ الذَّنْبِ کَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهٗ ای مَنْ کَانَ مُخْلِصًا فِی التَّوْبَةِ فَلَا یَبْقٰی عَلَیْهِ اَثَرُ
الذَّنْبِ آورده اند که در زمنه ماضی ولیائے بود در فدی گناه از و در وجود آمد
چون میخواست که توبه کند شیطان بدو وسوسه کرد که ای نفس نافرجام شرم نمیکنی از چنین
خدای که حاضر و ناظر ست و در حضور او گناه کردی و باز بدو توبه و بازگشت آری
چون شیخ زمانی درین اندیشه شد هاتفے آواز داد که یَا عَبْدِیْ تَتَّقِیْنِیْ وَاَنَا لَکَ
یعنی اے بندهٔ من از تو دو تو از مائی من حق بازگشت و من از تو هم در حق اجابت
وقتی که تو بسوی من اجابت و بازگشت آری من دعوت را اجابت نمایم و این
شیطان ست که در باطن تو وسوسه میکند قال الله تعالٰی یَا عِبَادِیَ الَّذِیْنَ اَسْرَفُوْا
عَلٰی اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ یَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِیْعًا اِنَّهٗ هُوَ
الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ یحیٰی معاذ میگفت کاشکے من از ان بندگان می بودم که حق تعالٰی
اضافت بجود کرد که یا عبادی گفت و ابو هریره بصری گفتی که ازین شرف شریفتر
ما را چه باشد که ما را بدین وجود طوث گناهگار حق تعالٰی عبادی گفت و فضیلت لا
تقنطوا هنوز برجا باشی گویند که بطرف مغرب مدی ست که آنرا در توبه گویند و طول او
پانصد ساله راه ست و آن همیشه بر عاصیان باز ست مگر بعد از برآمدن آفتاب
از جانب مغرب ما علامت توبه بقول علی رض گریه ست تا اگر از ان گناه ماضی
نترسد و گریه نکند او تائب نیست و توبه را سه شرط ست گناهان ماضی را همیشه
به نزدیک خدای یاد کند و عذر تقصیرات کند در خبر ست که اگر گناه کبیره

Marfat.com

باشد واو همیشه یاد کند نزدیک خدای نه بنزدیک مردمان آن صغیره گردد
واگر صغیره باشد واو فراموش کند شاید که کبیره گردد وآنچه ازگناهان درحال
شدهمانرا ترک دهد وآنچه استقبال ست ازان توفیق براجتناب آن جوید
قال الله تعالی اَلتَّائِبُوْنَ الْعَابِدُوْنَ **بدان ای فرزند** که توبه مقدم آمد از
عبادت زیراکه هیچ عبادت قبل از توبه قبول نیست اما بعضی مفسران این را
خاص برائی نوافل کرده اند که نوافل بغیر از توبه قبول نشود زیراکه نوافل چیزی
ست که برکسی لازم نیست ولازم میشود وقتی که شروع کرد پس اگر بوجه
احسن ادا کرده شود قبول افتد والا مردود باشد ونفس او بمنزلهٔ زمین
غیر مکروبه که بروا جناس نبات منبت شده باشد واین چنین زمین
شایان زراعت نباشد تا مکروبه نباشد وچون مکروبه گرداند
باید که آن نبات لایعنی را ازو بردارد تا بعد ازان صلاحیت زراعت
بکند وآنچه فریضه ست بمنزلهٔ دین است ودین از دوست ودشمن بهر تقدیر
قبول میتوان کرد وقبول توبه وقتی باشد که خمسه جوارحه را ازان نامرضیات
نگاهدارد اول زبان را از شعر گوئی که در وذکر زلف وخط وخال باشد وکذب
وفحش وبنا محرمان سخن کردن واز سخنان لایعنی واز غیبت نگاهدارد
بدانکه غیبت برچند نوعست اوّل چنانکه کسی افعال مذمومه داشته
باشد ویا در عبادت تقصیر کند چنانکه در نظر مردم بهتر اداکند ودر نظر خدای
گاه خوب کند وگاه نکند واین کس گناه خود را پوشیده میدارد وغیبت کننده
آنرا در پیش مردمان اظهار بکند ودوم چنانکه کسی در وجود عیبی داشته
باشد ویا این کس بصورت و پا بمال و یا به توانائی ویا بجوانی ویا به برادران
ازان کس بهتر باشد وآن شئی ناقص او را در میان مردمان ذکر میکند
تا مردم او را باستهزا میگیرند درین صورت گناه غیبت کننده وشنونده
برابر باشد زیراکه این کس بر غیبت سامع رغبت میکند

۱۲ ترجمه این مؤمنان بازگردندگانند از معاصی پرستندگان قضا نمایند باخلاص ۱۲

نغم کاشفی ۲

Marfat.com

و منقول ست که روزی بی بی عایشه رضی الله عنها در خانه با حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم نشسته بود گفت یارسول الله فلان زن را موی کوتاه است حضرت فرمود نمیتوان گفت که غیبت ست باز دیگر گفت که یارسول الله فلان عورت را دامن بغایت دراز ست حضرت در حال فرمود که آب از دهن بینداز چون انداخت گوشت خام و خون از دهن او افتاد بی بی عایشه رضی الله عنها گفت یارسول الله اینچه باشد حضرت فرمود هر که غیبت شخصی میکند گوشت او میخورد **آورده اند** که دو زنان در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم صایم الدهر بودند روزے از مروت ایشان سخن افتاد حضرت فرمود هیچ فائده ندارد که گوشت خام و خون میخورند روزه ایشان باقی نمیماند یاران تعجب کردند حضرت فرمود در وقت نیمروز قدحی پر آب را در پیش برید تا هر دو ایشان دران آب دهن اندازند چون آب دهن انداختند گوشت خام و خون از دهن ایشان افتاد یاران گفتند یارسول الله چه واقعه ست حضرت فرمود غیبت میکنند و هر که غیبت میکند گویا که گوشت او میخورد و علی هذا القیاس دهن از جمله ماکولات و مشروبات نامرضی نگهدارد و از بهتان و غمزه نگهدارد و بهتان آنرا گویند که آنچه در آن کس نباشد این کس بناحق از و گوید و **در آیه** ست که ان الله لا یغفر ان یشرک به و یغفر ما دون ذلک لمن یشاء و چهار چیز را که غیبت بکند عذاب نباشد اول آنکه امیر جابر که بادشاه و امیر و حاکم جابر باشد از آنکس اگر کسی غیبت کند غیبت نباشد و دوم اهتمام چنانکه دو مصاحبان در میان خود غم و اندوه میکنند بر آنکه فلان مصاحب ما یان چنین و چنان بدکاری میکند و اگر نکردے خوب میشد این نیز غیبت نباشد بلکه غمخواری باشد سیوم چنانکه کسی گنهگار و بدکردار باشد که در اظهار او بدی در وجود آید آن نیز غیبت نباشد مثل باخوار و مردار خوار و حرام خوار و شارب خمر و غیر ذلک اینطور غیبت نیست چهارم آنکه کسی مبتدع و اهل ضلالت باشد و بدعت خود را مخفی دارد

در بیان غیبت

لا
ذکر بد کسی که در غیاب تو
می گوید آن را بر خود
آن گمان مبر و آن نادانی
را بر او مپسند
که تو نیز از آن کسانی
که بر مردم عیب
می گیرند
و بر کارهای ایشان
خرده می گیرند

Marfat.com

وا ظہار نمیکند و دگر کس آن بدعت وجہاے دیگر ذکر نکند غیبت نباشد بلکہ ثواب
دارد بقولہ علیہ الصلوٰۃ والسلام مَنْ هَانَ لِاَهْلِ الْبِدْعَةِ اَمَّنَهُ اللّٰهُ مِنَ الْفَزَعِ
الْاَكْبَرِ و در خبرست ہر کہ بعد از غیبت پشیمان شدہ این بخواند ہر دو آمرزیدہ
شوند اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَلِمَنِ اغْتَبْنَاهُ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ جوارح دویم آنکہ نظر را
از جملہ نادیدنیہا باز دارد قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى قُلْ لِلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَقُلْ
لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ قَالَ عَلَيْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ زِنَا الْعُيُوْنِ نَظَرٌ
وایضاً قال علیہ السلام اَلنَّظْرُ سَهْمٌ مَسْمُوْمٌ مِنْ سِهَامِ الشَّيْطَانِ جوارح سیوم آنکہ گوش را
از جملہ آوازہا حرام نگاہدارد چنانکہ آواز زن بیگانہ لِقَوْلِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَصْوَاتُ
النِّسَاءِ لَعْنَةٌ و آواز نوحہ کہ نوحہ کنندہ و شنوندہ ہر دو بلعنت او مستغرق اند و آواز
ملاہی کہ حرام اتفاقی ست لِقَوْلِهٖ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَلْمَلَاهِيْ حَرَامٌ وَالْجُلُوْسُ عَلَيْهَا
فِسْقٌ وَالتَّلَذُّذُ بِهَا كُفْرٌ جوارح چہارم آنکہ دست را از گرفتن محرمات نگاہدارد
چون بمس زن بیگانہ و یا آلت ملاہی مسطور ست ہر کہ آلت ملاہی را در دست
گیرد چنانکہ ذکر سنگ را بدست گرفتہ باشد پس بہتر آن باشد کہ دست را
بشوید و علے ہذا دست را از رنجانیدن خلق نگاہدارد جوارح پنجم آنکہ پای را
از رفتن بنامرضیات و از در در آمدن بہ مجالس چنگ و رباب و سرود نگاہدارد کہ ہر
قدم او در پلۂ ہدی باشد و بنا بر شریعت پنج بنا را ند و چون این مذکور را کس نگاہدارد
و ہر دو ہمراہ شود پس ہمگی وہ چیز شوند و این را کمال شریعت گویند و اینچنین کس را
اگر کسی طریقتے و حقیقتے و معرفتے گوید روا باشد زیرا کہ طریقت عین شریعت ست
و معرفت عین طریقت و حقیقت عین معرفت کقول الشاعر بیت شریعت را مقدم دار
اکنون ✤ طریقت از شریعت نیست بیرون ✤ بدانکہ نفس نیز بر چہار
نوع ست اوّل نفس امارہ دوم لوامہ سیوم ملہمہ چہارم
مطمئنہ دریاب ای فرزند بایزید بسطامی قدس سرہ فرمودہ است
کہ خاصیت است وجود آدمی کہ طبیعت او بدہ و کان میماند پس نفس امارہ آنرا

Marfat.com

گویند که هرچه زیان بنده باشد او بدان رجوع میکند چون حسد و حقد و بغض
و ریا و فحش و حرام و زنا و غیر ذلک من الکبائر و همیشه بر کسی سستی پیدا میکند
پس لایق این نفس ست که هوا او را همیشه قطع و قمع میتوان کرد کقول الشاعر فاصرف
هَوَاهَا وَحَاذِرْ اَنْ تُوَلِّيَهُ + اِنَّ الْهَوٰى مَا تَوَلّٰى يُصْمِ اَوْ يُصَمِّ + یعنی بشکن
هوا آن نفس را و حاذر باش تا بر تو والی نشود بدرستیکه اگر هوای والی شود بر
تو ترا هلاک و عیبناک سازد و هر وقتی که نفس را از هوای او منع کردی شیطان از
تو دور تر گردد زیرا که نفس بمنزلهٔ دعوے کننده ست و شیطان هر وقتی که نفس از
تو چیزے طلب کند شیطان گوید میتوان داد که قوت آبادانی تو نفس ست اگر
نفس را خراب کنی تو خراب شوی پس از دعوی نفس و از حکومت شیطان اجتناب
تمام حاصل کن کقول الشاعر وَلَا تُطِعْ مِنْهُمَا خَصْمًا وَّلَا حَكَمًا + فَاَنْتَ تَعْرِفُ
كَيْدَ الْخَصْمِ وَالْحَكَمِ + یعنی فرمانبرداری خصم را و حاکم را که بدی هر دو ظاهر
ست نفس آرزو میکند که طعام و شراب میباید شیطان گوید بده چون کس
بدهد نفس رنج و بیماری آغاز دو شیطان میگوید که زبان تو چیزے دیگر
گوید و دل تو بجاے دیگر یکساعت فراغت و بعد ازان عبادت الله بجا آر هکذا
اگر حلال نباشد نفس طلب حرام کند شیطان حکم بران کند که آری قوای روح تو ست
هنوز در توبه باز ست میتوان کشید آورده اند که اکثر درویشان نفس را
میدیدند بعضی بصورت سگ بچه بعضی بصورت مار بچه و بعضی بصورت شغال
چون از وے پرسیدند که کیستی میگفت که من نفس توام درویش در حال سنگ
و چوب بیدرنگ برو میکوفت اما هرچند که میزد کلانتر میشد و نمی مرد بعد
رنج بسیار درویش میپرسید که بدبخت بچه خواهی مرد گفت باین نمیرم بلکه
اگر گفته مرا قبول نه کنی و علی هذا مذکور ست که شیخ احمد خضرویه در خلوت
نشسته بود که کوس غازیان کوفتن گرفت تا هر که بغزا میرود اسباب را مهیا کند
نفس مر شیخ را گفت که شما را نیز میباید که بغزای کافران توجه نمائی شیخ گفت ای

Marfat.com

تو می پنداری که در خلوت طعام و شراب نمیدهم در انجای نیز نخواهم داد نفس گفت قبول کردم ولے باید رفت گفت ای نفس در خلوت از مردمان جدائی در انجا نیز جدا باشم گفت قبول کردم و علی هذا القیاس هر چند که میگفت نفس قبول میکرد شیخ عاجز شده از دست نفس فریاد برآورد و از خلوت بیرون دوید و مناجات کرد که یارب نفس از من چه میخواهد هاتفے آواز داد که اندرون خلوت بنشین و از و بپرس تا بتو راست گوید نفس گفت یا شیخ دو غرض داشتم اگر شمشیر میزدے و جنگ خوب میکردی هر کسی تعریف تو میکرد من کلان میشدم و یا اینکه ترا مے کشت من خلاص میشدم زیرا که من هر روز صد مکر پیدا میکنم و همه را تو قطع میکنی اگر یک سر تو بریده شود خوب میشود پس هر که امید مغفرت کند متابعت نفس را ترک دهد[1] لِقَوْلِهٖ عَلَیْهِ الصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ اَلْاَحْمَقُ الَّذِیْ اَتْبَعَ نَفْسَهٗ وَهَوَاهَا وَطَمَعَ الْمَغْفِرَةَ نفس و شیطان هر دو دزدان اند چون یک دزد را محکم به بندی دزد دیگر از تو بترسد بدان ای فرزند که اینچنین نفس کشته نشود مگر بتوبه که توبه عام اول ازین نفس میباید کرد و هر که برین مستقیم نگردد سزاوار بهشت نه گردد قال الله تعالی[2] وَنَهَی النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰی فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِیَ الْمَاْوٰی نوع دیگر توبه خاص قال الله تعالی[3] یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا تُوْبُوْا اِلَی اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا یعنی توبه و باز گشت کنید همگی ازینجاست که حضرت رسالت صلی الله علیه وسلم هر روز هفتاد کرت توبه میکرد یعنی از جمله حظوظات و لذات نعیم دنیاوی و ایضا کفش حضرت پاره شد پاریده گی را دوختن گرفت بعد از دوختن باز پاره کرده ماند که مبادا خاطر من از حظ دنیا جمع شود و بدین مفرح شوم و ایضا روزے حضرت صلعم جامه سیاه پوشیده بی بی عائشه گفت یا رسول الله بذات شریف شما این جامه بهتر نماید از بر خود کشیده انداخت که این حظ دنیاست و ایضا روزی حضرت رسالت پناه در رسید دید که بی بی عائشه پارچه نمد بر جیب خود میدوخت گفت اینچه کار است گفت یا رسول الله شما را جامه دوخته خوش مے آید از ان دوختم حضرت

[1] ترجمه احمق آن مرد است که پیروی میکند نفس و هوای خود را و مع ذلک امیدوار مغفرت میباشد ۱۲

[2] و نهی کرده باشد نفس خود را از آرزوی پس بدرستی که بهشت آن آرام جای اوست ۱۲ حسینی

[3] این آیت در پاره آخر در سوره والنازعات است ۱۲

[4] این آیت در پاره ۲۸ در سوره تحریم واقع است ۱۲

مفتی ۱۲ خالص کشتنی تعالی باز بخدای گردید ایدباز گردیده انتهاکه ترجمه ای

چندان تبسم کرد که دندان ضرس او نمایان شد و گفت یا حمیرا الحال ارواح محمد را قبض کردی که از لذات دنیاوی او را باز داشتی بدان که توبهٔ عام از حرام ست و توبهٔ خاص از حلال و این را انابه گویند لقوله علیه السلام من سرّد شربه یعنی کسیکه کم خورد از نصیب خود و سرّد نومه و دفع کند خواب خود را فاذجربه یعنی بخود بکشد گروه خود را یعنی مصاحبان او بدو رجوع کنند و ساد قومه پس بهتر و سر قوم خود شود درین هنگام توبه از نفس لوامه بکند و لوامه آنرا گویند که ملامت آرد بنفس امّاره و خودش بار بردار شود و درین هنگام نفس بمنزلهٔ بهایم فرمانبردار میگردد پس نفس امّاره ازان عاصیان ست و لوامه ازان مؤمنان مطیع ست نوع دیگر توبهٔ خاص الخاص درین هنگام توبه از پندار عبادات ست یا ایها الذین آمنوا آمنوا یعنی ای منافقان از ایمان ریائی اخلاص در دل پیدا به کنید تا شما را نفعی کند و ای مومنان از اعمال ریا باز گشت باخلاص کنید و حظوظ نفسانی شکنید و ای مخلصان اعمال خود را از عجب و پندار نگاه دارید و امام جعفر صادق رضی الله عنه فرموده است که عاصی بعذر قریب برحمت و مطیع ست و مطیع بعجب بعید از رحمت و عاصی است و طالب را باید که از احوال آدم و شیطان خبردار باشد زیرا که گناه آدم از شهوت بود آمرزیده شد و گناه ابلیس از عجب و پندار عبادت بود که خلقتنی من نار و خلقته من طین و انا خیر منه تا بلعنت ابدی و عذاب سرمدی گرفتار شد و خطاب علیک لعنتی الی یوم الدین برو فرود آمد و درین هنگام نفس را ملهمه گویند که هرگاه که نفس عجب و پندار عبادت پیدا کند ازان توبه و استغفار کند کما قال الله تعالی فالهمها فجورها و تقواها یعنی طالب را باید که همیشه در غم و اندوه گناه آن نفس باشد هرگاه که نفس عجب آرد ازان به تقوی بکشد بلکه کشف و کرامت در خلوت نیز حظ نفس ست ازین درگذر و در عوارف المعارف مسطور ست هر که به نیت کشف و کرامت

Marfat.com

در خلوت در آید همان نیت او را به گمراهی میرساند و شیطان با او دستگیری
کند و این نفس از آن اولیاء اللہ است که همیشه در غمخواری استقبال میباشد
آوردہ اند که مالک دینار یکے از مریدان امام محمد واسع بود در مناقب امام
محمد واسع گفته اند که روزی آتش در ده افتاد که تمام ده سوخته شد امام نعلین
را در پای کرد و بی تکلف بر سر کوه برآمد و بنظارهٔ این مردم مشغول شد
و گفت که گران باران هلاک شدند و سبک باران نجات یافتند پس همچنان است
کار ما و شما و ایشان در دنیا و آخرت امّا بعد از وفات یکے از صاحبان
بخواب دیدش که امام محمد واسع در عقب مالک دینار میرفت مالک دینار
را پرسید که واقعه چیست که مرشد شما عقب تر و شما پیشتر میروید گفت من
همیشه یک جامه می پوشیدم و او در یک زمستان دو قمیص بالائے یکدیگر
پوشیده بود ایضاً نوعد یگر توبهٔ خاص الاخص قَالَ قَائِلٌ وُجُودُكَ ذَنْبٌ
لَا يُقَاسُ بِهَا ذَنْبٌ آخَرُ وَقَالَ الشِّبْلِيُّ كُلُّ أُنَاسٍ يَتُوبُونَ مِنَ الذَّنْبِ وَأَنَا
أَتُوبُ مِنْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ زیرا که لا برای نفی ست و نفی برائے شک ست زیرا که
شک گفتن بدرگاه جل و علی نیت را عیب ست بهمین نیت گفتن اثبات می باید
کرد این نیت در وحدت و اثبات نیست و کلمهٔ لا برائے استثناست و در استثنا
مستثنی منه میباید این نیز عیب ست پس شایان این ست که نه نفی
نفی گویند نه اثبات بلکه الله را بر زبان رانده باشد و چون الوهیت
سزاست در کل احوال انبیا میدیدند غیر را مگر حق و آنچه بظاهر گفته اند
و برای عوام الناس گفته اند و از برای او کرده اند چنانکه آدم صفی الله
بجهت آداب ربانی میگفت رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا و حضرت رسالت پناه
در کرت استغفار میگفت از جهت اینکه عامهٔ خلق متابعت ایشان کنند
همین هنگام نفس را مطمئنه گویند و این نفس پیغمبران ست که در کل احوال
حال ایشان چنان بحق اطمینان گرفته بود که در فراغت و مشقت

Marfat.com

نمی دیدند مگر حق را چنانکه ذکریا پیغامبر را کافران در پیش انداخته بودند تا
اورا بکشند ذکریا م درختی را دید گفت ای درخت بمن امان ده درخت دو نیم
شد ذکریا دران میان آمد کافران اره را بر سر درخت نهادند تا اورا دو جای
کنند خطاب حضرت عزت بر وشد که چون بغیر از من امان خواسته حال تو این شد
واگر آواز کشی مدعی کذاب باشی ازان هیبت از بریدن وجود خبر نشد زیرا که اولیاء
را بمراتب خود و انبیاء بمراتب خود هرگاه که در مشاهدهٔ محبوب از خود خبر داشته
باشند آن خبر حجاب اکبر ست میان محب و محبوب که العلم حجاب الاکبر ازان ست
و وجود ک ذنب لایقاس بها ذنب نیز عبارت ازانست و الله اعلم بالصواب

فصل دوم در علامات پیر کامل و ملایم آن بدان

ای فرزند که طلب حق در متابعت رسول الله ست لقوله تعالی قُلْ اِنْ
کُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ پس هر که بغیر متابعتِ رسول الله سبب شیخ زادگی
و سید زاده گی خود را پیر و پیشوا ساز دا و ضال و مضل ست کما قال الجنید لشبلی
یَا شِبْلِیْ اِذَا رَاَیْتَ صُوْفِیًا وَلَمْ یَکُنْ بَیْنَ یَدَیْهِ تَفْسِیْرٌ وَعَلٰی یَمِیْنِهٖ حَدِیْثٌ
وَعَلٰی شِمَالِهٖ کُتُبُ الْفِقْهِ اَنَّهٗ شَیْطَانٌ وَمَا صَدَرَ مِنْهُ مَکْرٌ وَاسْتِدْرَاجٌ یعنی هرگاه
که یکی از افعال و احوال و اقوال او برخلاف این مذکورین باشد آن صوفی را به شیطان
منسوب کرده اند و ازان اجتناب تمام می باید زیرا که پیر و پیشوائی را نشاید کما قال
تم وَاَعْرِضْ عَنِ الْجٰهِلِیْنَ وچه خوش گفت آنکه گفت **فرد** سگے که ترشود از بول بهتر
باشد ز ازان کسی که کند اختلاط با عامی ز و در تفسیر منیر این آیت آورده ست
اَلْخَنَّاسِ الَّذِیْ یُوَسْوِسُ فِیْ صُدُوْرِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ یعنی شیطان
دو نوعست شیطان جن مشهور ست و شیطان انس شیخ جاهل که بدی آن
در خفی ست و بدی این در اظهار پس پیر کامل را اول اعمال و اقوال و بطریق
مذکور موزون می باید بعد ازان او را لازم ست که از چهار علم آگاه باشد و بعد ازان
بر جای آوردن این امور پیری مقید بچهار شرط ست اگر این شروط در و موجود

Marfat.com

پیری را شاید والا دست انا به بحسی ندهد تا ضال و مضل نگردد اول علم تفسیر و احادیث را تمام دانسته باشد یعنی آیت ناسخ و منسوخ و معمول به را از یکدیگر امتیاز میتوان کرد زیرا که ایمان آوردن بکلام الله فرض است و بتمام کلام الله عمل فرض نیست چنانکه بعضی بدنجتان آیت قرآن را بصد حیله و توجیه بر ای رواج احوال خود می آرند و قرار گاه خود می سازند پس پیر آنرا دانسته باشد که این آیت در فلان واقعه نازل شده است و این بدان شان ست و این معمول به ست تا مریدان خود را در شک و ریب نیندازد و علم احادیث را نیز همچنان دانسته باشد که این حدیث در کتب ها صحیح یافته ام و یا همین حدیث در کتب ها صحیح یافته نشده است زیرا که بهر حدیث متابعت نمیتوان کرد و حضرت امام یوسف را ده هزار حدیث افترا بیاد بود هر که زبان می جنبانید امام میگفت که فلان حدیث افترا ست و فلان صحیح است و علی هذا قاضی شمس الدین از مرشد خود شیخ شرف الدین ابو علی پانی پتی سوال کرد که چشتی چرا بمرید خود میگفت بگوی لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ چِشتِی رَسُوْلُ اللّٰهِ شیخ شرف الدین گفت این محض دروغست زیرا که چشتی مرد مدقق و عالم بود از وی چگونه این سخن در وجود آمده باشد این را کسی افترا بر و گفته باشد و جای گریز خود کرده باشد و این دور نیست زیرا که بر خدا و رسول خدا نیز میگویند کما قال الله تعالی وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰی عَلَی اللّٰهِ کَذِبًا وَقَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ مَنْ حَدَّثَ بِحَدِیْثٍ مَا اَحْدَثَ بِهٖ فَهُوَ اَحَدُ الْکَاذِبِیْنَ

نظم سرور انبیا چنین فرمود + معنی قول او شنو بغیش + هر که عمداً دروغ بست بمن + جای خود گو بگیر در آتش + و این ظاهر ست که اکثر مردمان آیت کلام الله را بغیر محل حجت میسازند و آن کفر محض است اگر اعتقاد بدان داشته باشند چنانکه قصه نصوح بالا گذشت و یا چنانکه بعضی حشویان در باب تعویذ و فال گوی آیت رامی آرند این نیز کفرست و یا بعضی صوفیان جهال این آیت را بحجت میسازند فَبَشِّرْ عِبَادِ الَّذِیْنَ یَسْتَمِعُوْنَ الْقَوْلَ فَیَتَّبِعُوْنَ اَحْسَنَهٗ و این را در باب سماع ملاهی ست آرند

Marfat.com

حور و قصور و باغها و درختان گوناگون دیدم و بعضی ازان گویند پیغمبر و چهار یار
و سائر پیغمبران و پیرانرا دیدم و بعضی گویند که صفات حق را دیدم و بعضی گویند
ذات حق را دیدم و از مهتر موسیٰ درگذشتم او صفات دیده بود و ما ذات را دیدم
بلکه درین زمانه بعضی سگ سیرتان گوه میخورند و عامیان جاهل که بدتر از کافران
اند باور میکنند که ما از مقام محمد مصطفےٰ درگذشتیم و ازین خبر ندارند که هر انبیا چهل و
چهار مرتبه او از اولیا فاضلترست در جای که انتهاء اولیاست ابتدای انبیاست
و در جای که ابتدای محمد رسول اللہ ست انتهاے سائر انبیاست اے
فرزند زنهار صد زنهار که از مرشدان این زمانه دورتر باش تا ایمان
خود را بهلاکت ندهی و گمراه نگردی و عادت این ناقصان این ست
که گفتار و کردار بر مخالف شرع مے کنند و میگویند که کمینه مرید ما بمراتب منصور
حلاج رسیده ست و از احوال منصور خبر ندارند که او را بسنگ و چوب میکوفتند
بجز تبسم و خنده چیزی نمیگفت و اگر ایشانرا کسی چیزے گوید که افعال شما ناموافق
ست بجز قهر و غصه کاری ندارند و شمشیر را محکم میکنند و میگویند که اگر عالمان
کشته میشوند دین حق اظهار یابد پس این هنگام کافران باشند قصه منصور
حلاج بشنو که نام او حلاج بود و نام پدرش منصور بود اما چون حق تعالی
بد دیاری کرد نام او را نیز منصور کردند آورده اند که از اول استعداد این داشت
اما در هشتاد سالگی در طلب شد روزی گذرش بر مستوره افتاد که المدام بعبادت
اللہ مشغول بود چون شب شد دید که جامی از غیب پیدا شد و آن مستوره
نوشیدن گرفت و منصور از عقب فریاد زد که فقیر را بے نصیب مکن قطره
ازان در کام او انداخت چنان بحالت استغراق رسید و در توحید مستغرق شد
که ندید مگر حق را در حال انا الحق گفتن گرفت و بعد ازان پنجاه سال درین
حال بود و در پنجاه سال به پنجاه اقلیم رانده شده بود یعنی از یک اقلیم عالمان
او را میراندند باقلیم دیگر میرفت و چنان توحید برو شده بود و سرایت کرده بود که روزی

Marfat.com

در بازار میگذشت تودهٔ پنبه به نظر دید بمحض نظر پنبه جدا شد و چون چوب خشک ما
را میدید در حال سبز میشد و خرما پخته شده میریزید و مریدان میخوردند و
گاهی که مریدان گرسنه میشدند دامن او را میکوفتند خرما از ان می بارید بعضی را
مریدان میخوردند و بعضی را توده کرده برجا میماندند روزی هشتاد مریدان او بدو
همراه بودند یکی از ایشان گفت که آرزو میداریم که اگر سر گوسفند بریان مے بود
در حال بعد دو هر شخصی دو نان و یک سر بریان از غیب پیدا شد گفت که من همراه
شما و شما گرسنه باشید و گاهی دست را از کژدم پر کرده میگرفت و ریش را شانه
میکرد و دو سال مجاوری حضرت مکهٔ مبارک کرده بود از شدت گرما پوست و
گوشت او میتر قید و از وریم میرفت و **آوری** اند که او در هیچ مذهب نبود بلکه
هر کاری که در هر چار مذهب گران میبود همانرا در عمل مے آورد **آوری** اند که روزے
قاضی زمانه او را سیصد چوب زد و از هر چوب آواز مے آمد که لا تخف قاضی
همچنان بر یک قرار میزد خواجهٔ عثمان یکی که مرشد او بود و پدر منکوحهٔ او بود ۳۲۷
میگفت که من از منصور بغایتی معتقد تر گشتم که از هر چوب آواز لا تخف می شنید و
بدان کرامات و التفات نمیکرد و همچنان بطریق شرع او را میکوفت روزی جنید بغدادی
گفت که ای منصور از ین سخنان برگرد والا بر دار خواهی شد گفت وقتی که من بر دار
شوم تو مفتی خواهی شد مسطور ست که یک لک اولیاء الله جمع شده بودند
و همگی فتوای بقتل او دادند در ان زمان بادشاه هارون رشید بود قاضی
امام یوسف رح بود او را گرفته در بند خانه انداختند و دست و پای او را بزنجیر و
چوب محکم ببستند چون در آمد چهار صد کس در بند خانه بودند گفت از ین خانه بر
آیند ایشان گفتند بستهٔ ایم چنین نمیتوانیم چون به نظر غضب بدان دیدند همه
آلات آهن گداخته شدند گفتند راه نیست چهار صد جای خانه سوراخ شد گفتند باز شناخته
بیارند رنگهای همه ایشان مختلف شد که هیچکس ایشانرا نمیشناخت حتی که در خانه
آمدند بصد هزار علامت و نشانه اهل بیت ایشانرا قبول میکردند ایشان

Marfat.com

مذکوره موصوف باشد پس او را از چهار شروط که بین المشائخ متعارفست
بپرس اگر بر جاے دارد همه شروط را پس او کامل و مکمل ست و اگر یک شرط
ازین شرطها نداند پیشوائی را نشاید **شرط اول** اینکه بعد از علوم ریاضت
بجای آوردن که اَلْعِلْمُ لِلْعَمَلِ کَالنَّهْرِ لِلْمَاءِ یعنی در بوته آتش مجاهدات نفس را
گداختن و در مصباح نظر حق بین ماسوی الله را سوختن **شرط دوم** آنکه بعد از
ریاضت در پیش مرشدی رود که او نیز همچنان باشد و تربیت آن در حق این کس
انواع بوده باشد یعنی بانواع انواع خدمت فرماید و تربیت دهد تا پختگی پیدا کند
شرط سیوم عنایت یعنی چون این کس بغایت ریاضت و اکثر خدمت بحدے
رسد که عنایت الله برو نازل گردد و آن مرشد باحوال او آگاه شود که این
کس عنایتی گشت که من بعد لغزش نیابد و نه کس را لغزنده سازد و اگر اجازت
داده شود مرید را بجاے خواهد رساند **شرط چهارم** اذن پیر
کامل ست و آن آنست که آن پیر اذن نیز از جاے آورده باشد دست
بدست تا زمان محمد مصطفے صلے الله علیه وسلم و آن نیست که سیدزاده و یا
شیخ زاده و یا ملازاده کامل و مکمل باشد بل کامل کسی ست که از خدمت
اذن حاصل کرده باشد و معلوم باد اے فرزند که بغیر این شروط اربعه
کس پیری را نشاید و آن نقل که در اکثر جا مسطور ست مَنْ لَا شَیْخَ لَهٗ فَشَیْخُهُ
الشَّیْطَانُ آن در شان کسی ست که خود پیری و پیشوائی کند و اذن از کسی نیاورده
باشد پس اینچنین کس را شیطان گمراه خواند کرد و اگر مشائخان کبار چون اویس
قرنی و غیر ذلک اگرچه مستجمع این جمله شروط بودند از علوم و ریاضت اما چون
اذن شیخ بر ایشان نبود از ایشان خانواده نماند قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی فَاِذَا نُفِخَ فِی
الصُّوْرِ فَلَا اَنْسَابَ بَیْنَهُمْ یعنی در روزی که صور بدمد گفته نشود که فلان سید
و یا فلان شیخ زاده یا فلان عارف زاده بیارید بلکه گویند آنچه عمل کرده
در حساب آرید قَالَ عَلَیْهِ السَّلَامُ مَنْ اَبْطَأَ بِهٖ عَمَلُهٗ لَمْ یُسْرِحْ بِهٖ نَسَبُهٗ

Marfat.com

یعنی هر کرا عمل از دست رفته نسب او را دستگیری نکند خصوصاً درین زمانه فساد
که اکثر آدم صورت و شیطان سیرت بر سجادهٔ پدر و پدر کلان خود نشسته اند
و ورا پیر و پیشوائی جهال ساخته اند و از جهت جمع کردن مال و ناموس دنیاوی دین
خود را در باخته اند و از جهت ازدیاد رغبت بمریدان بعضی میگویند ما دریائیم شما جامه
اید چون جامه بدریا رسد بیشک پاک گردد و هر گه که گناه در وجود شما آید روی ما دیده
پاک شوید پس هر مریدی که بدین اعتقاد کند کافر گردد و علی هذا القیاس اکثر مشائخان
جهال چهار رکن شریعت را خراب میکنند و بعضی چون بادشاهان بر تخت می نشینند و مریدان
بفوج فوج و هجوم در پیش او میشوند و چون یکے ازین جهال شود سائر پیران زمانه
را بدشمنی گیرند و گاهی از پیری دست بکشند و بمرید دیگر اعتقاد میکنند و ازان خبر ندارند
که بایزید بسطامی هفتاد پیر را خدمت کرده بود و در آخر امام جعفر صادق بدو اذن
پیری داد و معلوم باد که فوج فوج بدعت ست که در هیچ ازمنه چنین نبود و این اولیاء
سلف بعضی را دوازده و بعضی را بیست نفر مرید میبودند و ازینجا مشائخان سلف
گفته اند که هر پیرے را که خلیفه بسیار باشند نشانی او اعتزال ست پس ای فرزند
اگر توبه از گناه خواهی کشید در جای که دو مسلمان درو نشسته باشند ایشانرا بر خود
گواه کن توبهٔ تو قبول شود حاجت رفتن به پیر ندارد کما قال انتم شهداء الله فی
الارض و اگر عزم آنداری که من نیز پیر شوم پس اول این چهار علم مذکور بدست آر
بعد ازان در خدمت پیر کامل شو چنانکه بایزید بسطامی را پرسیدند که بچه بزرگترین
عارفان شدی که سلطان العارفین نام تو شد گفت آنچه از علوم ست بتمامه دانستم
بعد ازان خود را بخدمت پیران کامل به پروردم تا بمقام عارفی رسیدم و ای فرزند
اگر در پیش نظر پیر توبه بزبان گوئے و چون برگشته آئی آنچه انواع
ذنوب و عصیان است از تو در وجود آید بجز ضلالت
حاصل نه آری و بعضی خانقاه راست کنند و مریدان را در
خلوت در آرند که محض عامی و جاهل باشند یکی ازان جاهلان گویند

مراد از خلیفه اینجا ماذونان ست نه نفر مریدان کذا سمعنا عن بعض الاحباء ناقلا صاحب الصوات علیه الرحمة و البرکات

Marfat.com

اگر اعتقاد بران داشته باشند کافر شوند زیرا که شان نزول این آیت بجائے
دیگر است پس پیر دانا باشد باین قصه تا مریدان او نغزش نیابند دوم علم
فقه را بتمامه دانسته باشد حتی که اگر یک مسئله فقه ندانسته باشد شاید که بر
خلاف آن کاری بکند پس هر کرا خلاف شریعت قلیل وکثیر ظاهر شود اورا
مشائخان کبار در سلک پیران نشمرده اند چنانکه در زمنه ماضی درویشے
بود بکرامت مشهور تا که اگر کور و لنگ و پیس در نظر او گذشتی صحت یافتے
بایزید بسطامی با جمع اصحاب بزیارتش روان شد اما چون بر در حجره اش
استاد آن شیخ از خانه برآمد و بطرف قبله آب دهن انداخت بایزید بسطامی بدو
دستگیری نکرد و از انجا برگشت یارانش گفتند چرا گفت از ادب شریعت خبر ندارد
اینهمه کرامات و مکر و استدراج است زیرا که پیر تا خود دانا نباشد و خود را نجات
ندهد پس مریدان را چگونه بیا گاهاند و نجات دهد قال علیه السلام لِکُلِّ شَیْءٍ
عِمَادٌ وَعِمَادُ الدِّیْنِ فِقْهٌ پس پیر عالم باشد بانیکه اگر آیت کلام الله و حدیث ۳۲۲
نبوی بهم مخالف باشند شاید که عمل باحادیث کند زیرا که ادراک و درک حقیقت
قرآن نمیرسد کقول الشاعر جَمِیْعُ الْعِلْمِ فِی الْقُرْاٰنِ لٰکِنْ ٭ تَقَاصَرَ عَنْهُ اَفْهَامُ الرِّجَالِ
وحضرت رسالت پناه ص را خود بیان بود واگر احادیث نبوی در روایت فقه
اختلاف شوند عمل بروایت فقه میتوان کرد زیرا که احادیث نیز اشکال دارد
وعقول مایان از ادراک آن معانی کوتاه است واما مان ماضی که قریب
بحضرت بود قریب برحمت بودند و عالم تر از مایان بودند
عمل نگفته ایشان میتوان کرد سیوم علم مناظره را نیز دانسته باشد
تا عقیده خود را و عقیدهٔ مریدان را از فساد آن نگاه کند و هرکه به بدمذهبی
باو بحث و مناظره کند بعلم مناظره او را رد کند و یا مرید او قولاً و اعتقاداً
نغزش یابندان باز آرد زیرا که اکثر مریدان بدبخت این زمان چنان
بقول پیر اعتقاد دارند که اگر ایشانرا کلمهٔ کفر تلقین کند یقین خواهند کرد

Marfat.com

پس پیر را باید که اول ایشان را ازین بیاگاهانند که اگر من گمراه شوم شما از
من بازگردید و متابعت من نه ورزید چنانکه بایزید بسطامی مریدان خود را
میگفت که اگر من سخن ناموافق شرع گویم مرا بکشتن دهید و باید که مرید بالهام
فریفته نشود که الحال الهام را روائج نیست و الهام خاصهٔ پیغمبران بود و در عمدة
العقاید آورده است اَلْاِلْهَامُ لَیْسَ سَبَبًا لِلْمَعْرِفَةِ وَکَذَا تَقْلِیْدُ الشَّیْخِ الْجَاهِلِ و
اگر علم نحو و صرف را نداند جمله علوم ناقص باشند زیراکه هر ادعیه که درین زمانه
مقرون باجابت نیست ازان ست که اعراب غلط خوانده میشود و یا کلام الله
را میخواند چند جای در کلام الله باختلاف اعراب کفر لازم میشود چهارم
تعاط را دانسته باشد و آن سر نفس و روح را گویند تا ازان نیز خبر باشد
زیراکه در اکثر اوقات چون کشف اطوار روح شود مرید آنرا صفات یا
ذات داند کافر شود و یا چون ذات روح را به بیند گوید که ذات حق را دیدم
کافر شود پیر عالم باینمراتب باشد تا مرید را لغزش ندید که وُصُوْلٌ بین الحق والعبد
وصول بچشم نیست بلکه وصول مراتب است و حق تعالی همچون جسم و جوهر نیست
ضد جسم و جوهر است که وصل و فصل ندارد و ازینجاست که وصول جسمین بهم
ممکن که الضدان لا یجتمعان و شناسائے او ذات و صفات باشد زیراکه
باری تعالی جسم نیست که وصول او بجسم فهم کرده باشد بلکه وصول او
بصفات اوست و صفات او از ذات امتیازی ندارد پس وصول او بیوصل و بیفصل
باشد زیراکه اگر او را امکان وصول گوئی کفر محض است که اشارت بدو
در جهت کرده باشی و اگر وصول او قید در مکان گوئی بدعت کرده باشی
زیراکه مکان حادث است و او قدیم و قدیم را در حادث بقید آوردن کفر
محض است و چون دو جسم باشد وصول او به جسمین باشد که ذات و صفات از یکدیگر
امتیازی ندارند و وجه عدم تسمیه صفات بعین و غیر ازانست که او تعدد دارد و ذات
لا تعدد و الا خبر یکے بیش نیست ای فرزند چون پیری یابی که بدین اوصاف

Marfat.com

گفتند یا منصور ما را خلاص میکنی تو چرا میروی گفت شما به شومیت نفس گرفتار
شده اید و من بواسطه محبت از محبت کجا گریزم مدت سه ماه در بندی خانه
بود هر کس را که در بند نجانه میکردند در کل اوقات طبقهای پر از الوان نعمت می آ
و آن بندیوانان میخوردند اگر حکم کشیدن میشد از جهت فراغت بیرون نمیشدند
روزی صاحب سجن در رسید دید که زنجیرهای آهنین برجای و منصور رفته و
را به بادشاه باز نمود گفتند مگر کذاب بود گریخت بعد چند روز صاحب سجن رفت دید
که آن بند نجانه مضمحل شده است که نه نام دیوار مانده است و نه نشان خانه واقعه را
به بادشاه باز نمود هر چند تفحص کردند بند نجانه را برجای نیافتند بعد ازان چند روز
صاحب سجن رسید دید که منصور زنجیرها دست و پای نشسته است و عمارت نجا
برجای ست ایشان از و پرسیدند که دیوانه روز اول تو کجا بودی و روز دوم عمارت
کجا بود گفت روز اول به پیش خدای رفته بودم و روز دوم خدا آمده بود از خجلت
تجلی او عمارت بند نجانه غایب شده بود و همدران شب چون منصور حلاج
در خواب شد دید که خیمه است و سر آن خیمه قریب با آسمان ست و دامن آن
خیمه تمام دنیا را گرفته است اما حضرت ﷺ در ان خیمه نشسته است گفت یا رسول
خدا این چه خیمه است گفت این خیمه شریعت ست گفت در سر این خیمه سوراخ مے نما
چرا ست گفت چون مانند تو امت من از شریعت بگردد سر این خیمه سوراخ میشود
گفت یا رسول الله این سوراخ بچه پوشیده شود فرمود هر که سر خود را در ان پنهان
پوشیده شود منصور گفت سر من فدای این باد چون روز شد بایزید بسطامی
بر در آمد در حال پیش او سجده کرد منصور گفت مَنْ سَجَدَ لِغَيْرِ اللهِ فَقَدْ كَفَرَ چ
به پیش من سجده کردی بایزید گفت من به پیش تو سجده نکرده ام بلکه تو آئینه
بودی در تو حق را دیدم منصور گفت چرا به قتل من فتوی نمیدهی گفت یک
فتوی من چه باشد که یک کم صد هزار فتوے جمع شده اند کاغذ را از و برگرفت
و فتوی بدست خود نوشت که مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ بایزید در پیش امامان شد گ

Marfat.com

حالت ست گفت فتوای بخود نوشته داد صد هزار اولیاء الله بیک کرت
روان شدند بمجرد روان شدن همه انا الحق میگفتند چون بنزدیک بندیخانه
رسیدند منصور زنجیرهای آهنین شکسته بیرون آمد گفت مرغ نبوده ام مرا بسته ببرید
او را به پنجاه رسن بستند و هر رسن را دو سر ماندند تا صد کس او را گرفتند و چون نزد
بدار رسید هر همه ریسمانرا بگسلانید و بر سر دار نشست پسرش رسید که من چکار کنم
..... گفت همانکه ذَرَّةٌ مِنْ عِلْمِ الْبَاطِنِ يُوَازِي عَمَلَ الثَّقَلَيْنِ وَهِيَ عِلْمٌ فِي الْحَقِيقَةِ
و مریدش پرسیدش که چکنم گفت بر نفس خود زور آور باش والا نفس بر تو زور آوری کند
و دیگر کس ازو پرسید که عشق چیست گفت امروز فردا و پس فردا خواهی دید یعنی امروز بر
بردارم و فردا ریزه کنند و پس فردا در آب اندازند پس هر که دعوی عشق و عاشقی
کند تا بدین حال راضی نشود کقول الشاعر مصراع اسرار خدای چون بسر دار میگویند +
چون بردار شد جنید ازو پرسید که هر شب پانصد رکعت نماز میکردی و درین شب هزار
رکعت چرا تو خود را بخدای میپرستی گفت درمیان ما و او سریست که شما را بدان اطلاع نیست
یعنی برای او ادا میکردم بعد ازان اول دستهای او را بریدند خنده کرد گفتند چرا گفت
برای مناجات بودند حق مناجات ساقط شد و چون پایش بریدند نیز خنده کرد
گفتند چرا گفت که این برای عبادت بودند حق عبادت ساقط شد و چون زبانش
بریدند هم خنده کرد گفتند که چرا گفت برین حق ثنا بود ساقط شد و چون
بر و سنگباران کردند هر سنگ انا الحق میگفت و آن دار انا الحق مے
گفت و هر قطرهٔ خون که ازو مے افتاد صورت انا الحق نوشته میشد و
هر اندازهٔ سنگ و نظاره کننده گان نیز انا الحق مے گفتند در آنحال
دستهای را بروی مالید گفتند چرا گفت مرده زرد روی مے باشد
من زرد روی نباشم و دستها را بر یکدیگر بمالید بمانند طهارت کردن
گفتند که چه میکنی گفت رَكْعَتَانِ فِي الْعِشْقِ لَا يَصِحُّ وُضُوءُهُ إِلَّا بِدَمِ
نَفْسِهِ و روے بقبله آورد و الله اکبر گفت جان بحق تسلیم کرد

Marfat.com

واین بدبختان درمیان جمع مردم از زنان و مردان و صغیر و کبیر بجا می
آرند بلکه زن و مرد و کودک را در رقص میدارند چگونه از ریا خالی باشند و چگونه
از ضلالت نجات یابند شرط هشتم اینکه بردبار و حلیم باشند یعنی اگر کسی بر
ایشان بدگوید بآن کس خصومت نه کنند بلکه گویند ناجائزست و مایان خود
میدانیم که خلاف شرع ست و مایان را باین اختیاری نیست زیراکه اگر باهل شریعت
دعوی حلالیت کنند کفرست و معلوم نیست که ایشان حجت قوی بیارند مگر
در رساله و بر رساله عمل نیامده است زیراکه بآیت کلام الله و بحدیث رسول
الله عمل کرده نشود بکتب فقه بوجود اختلاف بینهم کرده شود پس چه جائی آنکه
برساله عمل کرده شود بکتب فقه نشود و هرکه از کتب فقه بازگردد و قرار بر رساله
کند گویا که فقه را منکر شده باشد و منکر فقه کافر و منکر رساله مسلم و در
عوارف المعارف سری سقطی فرموده است که اگر
رقص کنند و بشمشیر بروی زنند و او را از آن خبر نشود پس این هنگام رقص
و سماع کند شرط نهم اینکه اگر مریدان و یا غیر ذلک از مردمان حالتی او را انکار
کنند پس شیخ چنان قوت داشته باشد که در حال ایشان را از احوال بیاگاهند
چنانکه حماد الدین ناگوری را گفته اند که در روم بمنزل مرید خود فرود آمد گفت
ای مرید آنچه لایق حال من است پیدا کن گفت چه باشد گفت آلات ملاهی
گفت درین ولایت عالمان اکابر منع میدارند گفت من دانم حجت ایشان را
مرید در حال از هر گوشه پیدا کرد باین شرط مذکور در گوشه رفتند اما
چون فتنه پوشیده نمی ماند در حال این سخن را عالمان شنودند و به بادشاه
زمانه بردند بادشاه فرمود تا او را بیارند چون رسول آمد برخواست و هفت
قدم روان شد باز برگشت و بنشست گفت امر بادشاه فرض بود بجای آوردم
و رفتن پیش بادشاه فرض نیست رسول رفت بادشاه با جمیع عالمان بنزدیکش
آمد همه مردمان ترسیدند عالمان گفتند شما را نشاید که خلاف شرع پیدا بکنید

Marfat.com

گفت اگرچہ خلاف شرع است ولیکن من مرض دارم کہ بغیر ازین صحت نمیابم
واین در کتب فقہ مشہور کہ از برای تداوی حرام حلال گردد اگر طبیب حاذق
فرماید گفتند مایان از مرض شما خبر نداریم شیخ در حال قوالانرا بیرون
کشید و آلات ملاہی را بیکجائی جمع کردہ نہاد و بر بالای ایشان چادر انداخت
از زیر چادر چندان نغمہ گوناگون پیدا شد کہ بادشاہ و عالمان جمع بیک بار
در رقص شدند و بیہوش افتادند ازان حالت کہ شیخ را بود از وصول مکاشفہ
خبر شدند و چون بہوش آمدند گفتند کہ این خامہ شما باشد و کسے دیگر نہ کند
اما ہمگی غسل کردند کہ در شریعت جنب شدیم کہ این خلاف شریعت است
شرط دہم اینکہ از ہفت مراتب خبر باشد کہ بدان مانند ہفت ترکی جامہ می پوشند
و ترکی پارۂ جامہ را گویند و آن چنانست کہ جامۂ سفید را میپوشند و بران جامہ شش
رنگ جامہ را بدوزند اقل پارچۂ کبود و کبود مراتب نفس ست کہ در مراقبہ
وغیر مراقبہ تکلیف کردہ کل ما سوی اللہ را اسیر قدرت داند دوم پارچۂ عقیق ۳۳۵
رنگ بدوزد کہ این مراتب دل میماند کہ در ہر حال از اکثر دل برداشتہ دارد
و نظر بوحدت کند و در چار ناچار پاس انفاس کند کقول الشاعر فرد ہر خیال
غیر حق را ضد دان ✤ این ریاضت سالکانرا فرض دان ✤ پارچۂ سیوم
سرخ خالص دوزد کہ این مراتب فواد می ماند و درین مراتب سالک چار ناچار
سبک بودہ باشد زیرا کہ الصوفی صاحب الوقت کہ در کل احوال ہر چہ بیند
ہمان معلومات قدیم داند کہ بشورانگیزی عشق نام غیریت یافتہ است پارچۂ
چہارم زرد باید و این مراتب سر میماند کہ میان روح سری و روح انسانیت
و ایضاً درین فواد روح است و آن جامۂ سفید کہ تمام وجود او گرفتہ است
بمراتب روح میماند ہرگاہ کہ سالک ازان مراتب روح سری استغراق یابد
علم لدن بروکشادہ گردد کہ ہر دقیقہ بر و فرود آید از مسائل مشکل فی الحال بگشاید
چنانکہ امام اعظم رح میگفت کہ علم عطاست گاہے باشد گاہی نباشد پس

Marfat.com

مصم غلط گفته باشد و بر خلاف فقیهان مسئله آورده باشد و آن کذب محض
است **و قصهٔ چهل تن این ست** که ایشان از امت مهتر عیسیٰ بودند
بلکه امت ازین بیشتر نبود آورده اند که روزی مهتر عیسیٰ بر کنارهٔ دریاے
گذشت و بر کس قصاران دران نواحی جامه می شستند چون مهتر عیسیٰ را دیدند
همه ایمان آوردند و چون بر کنارهٔ دریا رسیدند بگذشت و هر کس قصاران از انجا
مسلمان شدند این همه یک کم چهل شدند و یک کس همان بود که چون مهتر
عیسیٰ در گهواره سخن میکرد زنی با پسر در بغل در پیش او ایستاده بود گفت عجب
مکر است مگر زنان که پسر را در سخن در آرند و ایشان ساکت نشینند فرزندش در
حال گفت لا اله الا الله عیسیٰ روح الله ای ملعون که سحر کرد مادرش گفت چه
خوب ست در ساعت مسلمان شد و آن فرزند را نیز بهمراه عیسیٰ علیه السلام
نهاد و آن هم چهل کس شدند و در گنبد دواری بودند چون حضرت رسالت پناه
در شب معراج میرفت در انجا رسید دران گنبد را کوفتن گرفت گفتند کیستی گفت منم
محمد گفتند در میان ما منی نمیگنجد جبرائیل گفت بگوی منم خادم الفقرا چون حضرة
چنین گفت در را باز کردند حضرت در آمد گفتند که چون خادم الفقرا باشی دانه کنجد
را بما یان بخش کن جبرائیل تعلیم کرد پارهٔ آب را گرفت و آن دانه را دران
آب مالید تا آب شد و آن آب هر یک را ذره ذره چشانید گفتند آمنا خادم الفقرا
بودهٔ بعد ازان یکی از ایشان طاس را در پیش نهادند و رگ و دست بر
گشاد در حال از هر چهل کس همان رگ گشاده شد و خون همه در
طاس فرو میشد حضرت رسالت پناه را از یگانگی ایشان بغایتی شوق پیدا
شد سر را جنبانید حتی که دستار مبارکش بجانب قفا آمد و نیم سر او برهنه
شد بهمه برهنه شدن تارک سر آن گنبد بسوخت و مهتر جبرائیل آن دستار
را محکم گرفت نه افتاد گفت یا رسول الله اگر تمام سر شما برهنه شده بودی
تا سبع سموات و عرش و کرسی همه سوختند و این تنبیه ست هرگز سر حضرت از

Marfat.com

روی شوق و محبت برهنه نشده بود و نه جامهٔ او بر زمین افتاده بود زیرا که رقص کردن و سر برهنه ساختن و جامه را از تن بدر کردن خلاف شرع است و خلاف شرع هرگز از حضرت در وجود نیامده است و ایشان حجت می آرند که فلان مشائخ رقص و سماع را روا داشته است و ایشان اقرار بدان مشائخان میکنند پس ایشان را نیز حجت آن مشائخان میتوان بجای آورد که آن صاحبدلان نه دیدند مگر حق را چنانکه بایزید بسطامی را کار و اثر نمیکرد و از ان اولیاء الله **منقول** است که سماع را چند شروط است اگر تمام برجای باشند متابعت یاران کند والا ضلال و مضل باشد شرط اول آنکه همه مجالس اهل علم باشد حتی که مسطور است کیسکه حافظ قرآن نباشد او را مرید نمیتوان گرفت و در **عوارف المعارف** آورده است مرید وقتی مرید گردد که در بیست سال هیچ گناه او نوشته نشود یعنی هیچ گناه از و در وجود نیاید شرط دوم اینکه همه اهل آن مجالس فانی از خود باقی بحق باشند و فنای ایشان وقتی معلوم میشود که هیچ تیغی بر و اثر نکند و هیچ بغض و کینه در دل ایشان نباشد کقول الشاعر **فزو رفت** رمسعود بیک جمله صفات بشر چونکه همه ذات بود باز همان ذات شد یعنی چنانکه اکل و شرب و اثر تیغ برو نماند پس این هنگام اهل گردند و یا شیخ کامل دران داشته باشد که او بصفت مذکور موصوف باشد پس ایشان متابعت او میکنند در مذهب دین و ایشان باک ندارد سیوم شرط اینکه اقوال و نغمه گوئی نیز بمانند ایشان باشند که هیچ طمع دنیاوی نداشته باشد و از حظوظ نفسانی خبر نباشد شرط چهارم اینکه همگی ایشان باطهارت باشند که **اَلوُضُوءُ سِلَاحُ الْمُؤْمِنِ** و بی سلاح شیطان با ایشان کارزار بکند شرط پنجم آنکه درمیان ایشان جوانان مرد نباشند شرط ششم آنکه در آنمیان نه زن باشد و نه در جائی که زنان ایشان را بینند شرط هفتم اینکه در جائی باشند که روزن نداشته و در پوشیده باشند بلکه آواز ایشان نیز کسی نشنود

Marfat.com

روز دوم اورا پارچه پارچه کرده در آتش انداختند آتش نیز انا الحق میگفت و
نمیسوخت روز سیوم اورا در آب انداختند دریا بتمام برگشت که مردمانرا هلاک کند
اما چون پیش ازین مرید خود را آگاه کرده بود که برمن چنان وچنین گذرد و بر تو باد که
خرقه مرا رو بروی دریا بری تا عامهٔ حق را مضرت نرسد مریدان خرقه را بروی دریا
آوردند دریا برگشت و گوشت باقی ماند بعد ازان نماز جنازه اش بجای آوردند
و دفن کردند بعضی از مشائخان در خواب دیدندش گفتند خدا با تو چه کرد گفت مرا
بیامرزید گفت اول در پیش تو که حاضر شد گفت اول شیطان آمد و گفت ای
منصور من نیز دعوی بهتری میکردم و تو دعوی خدائی من مردود و تو مقبول
چرا گشتی گفت ای ملعون تو در مشیت دوی بودی خود را هم میدیدی او را هم اما
من خود را نمیدیدم مگر او را گفت کسانیکه ترا میزدند ایشانرا چه حال باشد و کسانیکه شما
را میزدند حال اوشان چه باشد گفت آنانکه میزدند او شانرا دو بهره شریعتی از
شریعت که شریعت من کژ بود دیگر از حقیقت که همگی انا الحق میگفتند و آنانکه میزدند
ایشانرا یک بهره شد از حقیقت و از شریعت نشد زیرا که ایشان حقیقت من می
دیدند و از شریعت محروم ماندند پس بدان ای فرزند این بدبختان که خود
را بمنصور حلاج نسبت میدهند منصور از سر دار سر نتافت و با این زشتی که بر وجود
او میرفت آزار خلقی را نمیخواست تا بدریا بلاک نشوند و این بدبختانرا اگر کسی
یک چوب زند اگر قوت داشته باشند بمقابلهٔ آن زخم شمشیر کنند والا دو صد فرسنگ از
دور تر بگریزند و منصور بند یانرا میکشید و خود بیرون نمیشد و بعضی ازین
بدبختان سرود و ملاهی را حلال دانند و گویند که ما یاران عاشقانیم این محض کفر است

۳۳۰

لقوله علیه السلام اَلْمَلَاهِي حَرَامٌ وَالْجُلُوسُ عَلَيْهَا فِسْقٌ وَالتَّلَذُّذُ بِهَا كُفْرٌ
والیشان استماع ملاهی روا دارند بلکه رقص کنند و شوریده حال پیدا کنند
که مارا حال دست داده است و در میان ایشانرا چیزے از غیب مکاشفه
میشود چنانکه بهشت و دوزخ و کرسی و عرش و این همه اطوارات شیطانیست و

Marfat.com

و در شرح مشارق مسطور است که رقص حرام اتفاقی است
و در قالع البدعت آورده است که شیطان انگشت خود را در
دبر آن کس مے کند پس او مست میشود بمستی شیطان و گریه آغاز میکند و
نعره میزند و بر زمین می افتد و عامه خلق ایشانرا عاشق میدانند و حرام اتفاقی
را حلال میدانند کافر میشوند و بعضی ازین طائفه آلت ملاهی را در میان نه آرند
بلکه جوانے امردے را در پیش خود مے آرند و یا غیر از امرد و از وی غزل و خوش
آوازی میشنوند این نیز حرام اتفاقی ست زیرا که اصحاب رسول رفع صوت را
بتلاوت قرآن و نزدیک حرب کافران منع میکردند چگونه برین جاهلان بدبخت
روا باشد و وجه تحریم این در جمله و اکثر کتابهای فقه مسطور است نظر باید کرد
چنانکه مختار الفتاوی و تفسیر کشاف و سائر تفاسیر و تحفة الفقه و بوستان
ابو اللیث سمرقندی و غیر ذلک من الکتب المشهورة و در قالع البدعت
آورده است که آنچه بعضی صوفیان جاهل در رسالها آورده اند که در پیش حضرت
رسالت پناه دف زده اند و حضرت رقص کرده بود این لفظ محض کفر ست
و افترا و بهتان می گویند بر حضرت زیرا که اگر چادر مبارک حضرت از تن افتادی
تا سبع سموات سوخته میشد چنانکه در قصه چهل تن قصه این گفته شود
انشاء الله تعالی دیگر اگر رقص را حضرت کرده میبود بر ما واجب و یا سنت
میشد زیرا که آنچه پیغمبر علیه السلام کرده است از لمس و قبل و یا غیر ذلک بر ما
سنت است یا مستحب پس رقص سنت میبود و حال اینکه در کتابهاء فقه حرام
اتفاقی است و آنچه در بعضی رساله ها نقل از کشف المحجوبین کرده اند که امام
اعظم رح سماع را حلال داشته است و شیخ الاسلام لها نوری قدس سره
میفرماید که تمام کشف المحجوبین را از اول تا آخر فصل بفصل بلکه کلمه بکلمه و حرف
بحرف در تحت نظر آوردم در و ندیدم اگر در و بوده باشد هم دروغ
باشد زیرا که در صد هزار کتابهاء فقه حرام نوشته اند و اگر در وی حلال باشد آن

در بیان رقص کردن که حرام اتفاقی است

Marfat.com

بر شما باد که هر یک بقدر امکان خود فتوای و روایت دهید و علم لدن آنرا
گویند که او را به نزدیک خدای چنان مراتب پیدا شود که اگر مسئله شرعیه دشوار آید
او فی الحال حل کند پارچهٔ پنجم سبز میباید و آن بمراتب خفی میماند که کم شدن ختم انبیا
دران ست پارچهٔ ششم سیاه باید و آن بمراتب اخفا مینماید که گم شدن حضرت
رسالت پناه دران ست که میگفت سُبْحَانَكَ لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَىٰ
نَفْسِكَ ازان حالت ست شرط یازدهم اینکه ازین اسما خبر باشد و طریق نزول
و عروج او دانسته باشد که هر درویش که عالم باین مراتب باشد جمله ماسوی الله
را در خود بیند از طفیل این اسما زیرا که هر چه هست ازین اسما خارج نیست یعنی چنانچه
از ازل الازال ز مراتب احدیت که آنرا اخفا گویند که این بود و نابود خود
خوش خفته بود بخفی رسید که آنرا مراتب وحدیت می نامند و ازان بواحدیت ۳۳۶
که آنرا ذات با صفات میگویند و ازان بعلم نور و شهود که آنرا کثرت اسما و
عیان ثابت و ظهور علم گویند و ازان بتوحید که آنرا خانهٔ وحدت و حقیقت مختلف
اشیاء که هیا شد برای ظهور باشد و ازان مجمل کن که آنرا مکتبه و سراجی و غیر
ذلک و ازان بروح انسانی و ازان بسر که میان روح و فواد ست و ازان
بفواد که مثل اخذ ست که آنرا اخفاء بنده میگویند و ازان بضمیر که آن را سر بنده
میگویند و ازان بقلب که درین صفت مؤمنی و کافری می باید و ازان بصدر
که دران جا صفت اسلام می باید و آن بتارک و ازان بدماغ و آنرا ثر
در جوارح پیدا شود تا در عمل آیند و از دماغ بحواس خمس استعمال می یابد پس هر
چه سمع ست الحال به معیت او سمیت دارد و بصر به معیت بصارتا و بصیرت
دارد و کلام به معیت صفتی تکلمی او تکلم دارد و پس چون سر و اخفا در علم او مبرهن
ست در جائیکه علم است بصیرت و در جائی که بصارت سمع ست و زندگی کل اشیاء
بزندگی اوست و قیام هر شئی بقیومی اوست و قیام و دوام هر شئی بقیام و
دمومیت اوست پس چون بے سمع و بی بصر و بی علیم بی مشی بی بطش و انشی

Marfat.com

کل یوم هو فی شان شود وچون به پانزده مراتب مذکور سمعیت وبصیرت نزول
یافته بدینطور ظهور ظاهر شده خود جهتی ندارد وبخود قیام ندارد سالکان حق از و
شنوند واز و بینند واز خود بدر روند وخود را وغیر را البطال میکنند اگر بدینوجه
سماع کنند روا باشد ودرین اشکال تنظر کن تا اسمارا فهم کنی واین شکل مرغ
بمنزلهٔ قلب تا در قلب خود این اسمارا گوشه بگوشه چنانکه نوشته
شود به بینی وهمه را از و بینی وخود درمیان نه ودر گوشهای دل
بدین ترتیب بگردانی تا مَنِ اعْتَصَمَ بِاللّٰهِ فَقَدْ نَجَا نجات یابی
واسیر شیطان نگردی ودر حالت استغراق باو بے نیاز دست
مده مگر خود رفته شود شرط دوازدهم آنکه اینچنین شخص را لازم ست
که ذرّه از فروض ووجوب وسنت از و در ترک نرود تا اگر ذرّه از شریعت
بجاے نیاورده باشد واورا حال بدین احوال باشد همه مکر زبانی واستدراج
شیطانی بود چنانکه منصور وبایزید بسطامی وغیر ذلک اگرچه سخنان ناموافق ۳۴۷
شرع میکردند اما در حال وغیر حال آداب شریعت را از دست نمیدادند
ودر رسالهٔ ابو علی رودباری مسطور ست که اگر سالک را اینچنین
استغراق دست دهد فرض را ترک دهد یا نه گفت ذرّه آداب شریعت را از
دست ندهد زیرا که به برکت ظاهر به باطن رسید ودیگر اینکه متابعتِ
حضرت رسول الله ست اگر از یک کس برداشته میشد از حضرت رسول الله مشید
وچون از و برداشته نشد واو ترک نکرد ما چگونه ترک دهیم که ما را بهره از
باطن نمیشد مگر بمتابعت او پس بدان ای فرزند که از درویشان خام طبع
وصوفیان جاهل دور باش تا دوست شیطان نگردی وبا زمرهٔ عالمان
متقی وپرهیزگار نشینی تا دشمن شیطان ودوست رحمان شوی چنانکه در خبر
صحیح وارد ست روزی شیطان مویهای ریش خود کنده وپریده بخدمت
رسول علیه السلام حاضر شد حضرت رسول گفت ای ملعون چرا ریش اکندیدی

Marfat.com

گفت یا رسول الله حق تعالی بر من خطاب کرد که برو در پیش حبیب من آنچه از تو
پرسد بدو راست گوی و راست گفتن بمن دشوار بود بنا بران ریش را کندم
رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم گفت بگوی اول اینکه دشمن تو کیست شیطان گفت
دشمن من توئی و بعد از تو عالمان امت تواند حضرت از شادی چنان پرید که کلاه
مبارکش بآسمان رسید و گفت که دشمنان تو دوستان خدای تعالی باشند
و دوستان من منجمان و عیب گویان و برهمنان و آنچه معلمان کفراند و شیطان
گفت آری در امت تو شیخان جاهل و صوفیان نارسیده که از حقیقت درویشی
و تصوف خبر نداشته باشند چیزے از مکاشفات بر ایشان نمایم و عقیدهٔ
ایشان تباه کنم حضرت صلعم گفت راست بگوی که با امتان من چه خواهی کرد
گفت متقیانرا در وقت نزع ایمان سلب کنم و اکثر عاصیانرا گفت ای بدبخت
متقیانرا چگونه فریب دهی گفت جاهل باشند بوقت نزع بعضی دیو و پری
را بصورت حور و براق و قصور و بهشت کنم و او را مبارکبادی گویانم آن
جاهل بعمل خود غره شود و گوید چنان و چنین می بینم و بعضی را دیو و پری بصورت
پیر و مرشد و عزیزان او میدارم و ایمان در میان خوف و رجاست خوف از و
کم شود و کافر گردد لقوله تعالی وَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُوْنَ و ایمان
عاصیانرا بدان سلب کنم که ایشان از غایت گناهان خود در هیبت باشند
من دیو و پری را بصورت مار و کژدم و دوزخ و شراره کنم و امید او منقطع
مے شود از رحمت خدا ناامید میشود کافر گردد لقوله تعالی اِنَّهٗ لَا يَايْئَسُ مِنْ
رَّوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكٰفِرُوْنَ بدان ای فرزند که شیخ زاده شیخی را
نشاید و سید زاده پیری را نشاید و در شرح مشارق آورده است
هر که بشیخ زادگی و سید زادگی پیری کند او ضال و مضل ست و لهذا هر پیری
که خلیفه بسیار داشته باشد نیز نشانی گمراهی ست و مشائخان کبار
از و احتراز نموده اند و حضرت شاه ناصر خسرو را هزار خلیفه بود از ان او را

۱ پس ایمن نشوند از مکر خدا مگر گروهی زیانکاران ۱۲ آیت هذا در پارهٔ نهم در رکوع ۴ وما ارسلنا ۱۲

۲ بدرستی نومید نشوند از رحمت و فرج خدا مگر گروه ناگرویدگان ۱۲ آیت هذا پارهٔ ۱۳ رکوع ۶ فلما استیئسوا

Marfat.com

مشائخان قبول نمیدارند و یکی از جملہ خلیفہائے او شیخ نصر الدین بود کہ تمام
ولایت ماوراء النہر را بہلاکت رسانده و قتل عالمان بجاے آورده بود پس پیری را
کسے شاید کہ دست بدست تا عہد رسول اللہ از پیر کامل آورده باشد چنانکہ
این فقیر خاکپاے صغیر و کبیر را از سہ سلسلہ اجازت از حضرت پیر خود رسیده
است و او را از مرشد خود ہمگی این مشائخان را از ہر سلسلہ بطریق مناجات
در تحریر خواہم آورد تا ہر کہ طالب این سلسلہ باشد شاید کہ اسماء شریف ایشان
را بیاد دارد تا در ہنگام مضیقت احوال بعند اللہ تعالیٰ شفیع آورد حاجتش بیشک
برآید کما قال علیہ الصلوٰۃ والسلام مَنْ اَحَبَّ شَیْئًا یُکَثِّرُ ذِکْرَہٗ آورده اند ہر کہ ہر
روز دو حکایت از اولیاء ماضی مذکور کند و یا بشنود بیشک بر خاطر او اثر
الٰہی پیدا شود اوّل شجرۂ چشتیہ اہل بہشت کہ این فقیر حقیر مسمّی بملا دریوزہ
ننگہناری از حضرت شیخ المشائخ والاولیای پیشواے زمانہ شیخ یگانہ
فرد الزمان بمنزلت عین الانسان حضرت شیخ علی ترمیذی بن قنبر
علی قدس سرہ آورده است و حضرت شیخنا را بیست نفر دانشمندان
مریدان بودند کہ بغیر از اہل علم شخصی را مرید نمیگرفت و تلقین ذکر نمیداد
اگرچہ عامی محض در خدمت او روزی چند میگذرانید از برکت شیخ چنان
موثر میگشت کہ درین زمانۂ فساد ذره از شریعت مصطفوی تجاوز نمی نمود
و نخواہد نمود انشاء اللہ الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ
علی بن قنبر علی قدس سرہ کہ با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ سالار مد عطاء اللہ ہبۃ اللہ رومی قدس سرہ کہ با تو داشت مناقب
او انیکہ عوارف المعارف را چنان شرح فرموده است کہ یک کس
تواند برداشت و عالمان زمانہ در علم فقہ او را امام اعظم ثانی مے گفتند علم نحو
او را شہاب الدین ناگوری مے گفتند آورده اند کہ روزے دانشمندان از
ماوراء النہر در خدمت او حاضر شدند و میان ایشان مباحثہ در مسئلہ افتاد

Marfat.com

شیخ خرانچی را فرمود تا فلان کتاب را بیارند دو کس برداشته آوردند
شیخ در حال بگشاد و انگشت را بر آن سطر نهاد دانشمندان در حال عذر
تقصیرات بجای آوردند و مریدی او اختیار کردند و ایضا آورده اند که چون
همایون بادشاه ولایت هند را مسلم کرد بعد مدتی لشکر افغانان بدو مقابله نمودند
بادشاه از برای استعانت دعاء شیخ بجانب اجمیر متوجه شد وقت ضحی بود که در رسید
چون شیخ سر از مراقبه بالا کرد اهل مجلس واقعه را باز نمود که بادشاه زمانه
قیامی دارد گفت که چه میخواهد بادشاه گفت ملک میخواهم شیخ در مراقبه
شد هکذا سه کرت سر بالا میگرفت و طریق حاجتش نرسید باز در
مراقبه شد بعد از مراقبه سیوم دست برآورد که از برای سلامتی سر بادشاه
فاتحه خوانید حضرت همایون بسبب همان دعا از عدو نجات یافت بعد
از نجات از موضع لاهور دو اسپ را بهدیه شیخ فرستاد و ایضا آورده اند که
روزی فرزند ایشان شیخ حسین بهوا فروبست و جوانی در سیر خرابات
بیرون شده بود دزدان چند از هر طرف بدو ریختند و شمشیر چند بروی زدند
اما بوجودش اثر نمیکردند چون در خانه آمد شیخ برو قهر و غضب تمام فرمود
و گفت که فقیران را بسواری و سیر چه کار گفت ای پدر طریق اثر ناکردن
تیغ چه بود شیخ دست مبارک خود را بدو نمود که کبود شده بود باز شیخ
را از انجا که عادت درویشانست از اظهار کرامات عار پیدا شد سر بزمین
نهاد و از دار فنا بدار البقا رحلت نمود الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ بهاؤالدین صامت قدس سره که با تو داشت و او را از ینجا صامت
گویند که در هیچ احوال بغیر لابدی تکلم نمیکرد روزی فرزند صغیرش را بنزدیکش
رها کردند تا مگر باین فرزند تکلم کند طفل او را بغایت مزاحمت رسانید چنانکه
از ریش و تسبیح او را میگرفت و بدو ملاعبت میکرد شیخ دست را بطرف
زمین اشارت کرد سر را بر ران او نهاد بعد از مدتی چون دیدند طفل جان را

۳۴۰

در مناقبت بهاء الدین صامت قدس سره

Marfat.com

بحق تسلیم کردہ بود آوردہ اند کہ روزے از مریدان او انکار نمود و مباحثہ
کرد کہ فی زماننا کرامت نیست شیخ گفت ہست کرامات الولی فی دار الدنیا
لھا کون فھم اھل النوال یعنی کرامات اولیا حق ست مرید گفت اگر کسے
واشتہ باشد پیدا کند و برین مبالغۂ تام نمود شیخ دو رکعت نماز بعد از تجدید
وضو بجاے آورد و گفت از جان بہتر ہیچ نیست و سر بزمین نہاد و رحلت
نمود الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین سید حامد الدین قدس سرہ
کہ با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حسام
الدین قدس سرہ کہ با تو داشت و بعد از بیعت ایشانرا از خدمت منع کرد از انکہ
سادات بودہ اند و ادب سیادت او نگاہ میکردند اما حضرت سید
حامد الدین از ہمہ عدم خدمت بغایتی دلگیر مے بود و از عدم خدمت
پیر خود عدم سعادت خود را قیاس میکرد و جد بلا غایت و جہد بلا نہایت
مینمود کہ مگر وقتی از وقتہا بہ یگان نوع خدمت مشرف شود قضارا
شبی حضرت شیخ حسام الدین قدس سرہ بر بام بود چون میخواست
کہ فرود آید حضرت سید حامد الدین قدس سرہ خود را در طاقچۂ زینہ پایہ پنہان
ساخت کہ مگر پاے مبارک ایشان بر بدن ایشان برسد ہمران بود کہ
حضرت پائے را بر پشت ایشان نہاد اما چون دانست کہ آدمی ست در حال جست
زدہ فرود آمد گفت کیستی گفت منم فرمود غرض چہ بود گفت خدمت دیگر میسر
نمیشد این را ہم نوعی از خدمت دانستم پس حضرت شیخ حسام الدین
قدس سرہ خواست کہ او را اذن ارشاد بدہد اما بخود اندیشید کہ اگر
قمیص خود بدہم در وقت پوشیدن دامن بالاے سر ایشان خواہد
آمد و اگر دستار بدہم نیز بر فرق او قرار یابد و این را بے ادبی میدانم
کہ لباس من بر فرق سادات قرار یابد اما بہتر آنست کہ سراویل خود
را بدہم تا وقت پوشیدن در زیر پاے ایشان در آید چون حضرت

Marfat.com

در مناقب شیخ نور قطب عالم

شیخ حسام الدین سراویل اورا بدو کشیده داد حضرت سید حامد الدین از انجا
که صد چندان آداب مرشدے را رعایت میداشت سراویل اورا گرفت
بر سر خود بست بعده چون حضرت شیخ حسام الدین دانست که در اخلاص
بلند همت ست و در خدمت ثابت ست شفقت بلا نهایت در شان او
پیدا کرد و مراتب او از الله تعالی درخواست کرد اورا اذن ارشاد داد پس لایق
حال طالب اینست که اگرچه سیدزاده و شاه زاده و خان زاده باشد خدمت
از دست ندهد الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ نور
قطب عالم قدس سره که با تو داشت در مناقب او آورده اند که وقتی بادشاه زمانه
ناگور را در تحت حکم آورد در قریب شیخ زنے بیوه بود که خود را در حفظ او محفوظ
میداشت سپاهیان بدو مزاحمت میرساندند و اموال اورا بے تکلف
میخوردند بیوه زن استعانت بحضرت شیخ برد شیخ در پیش ظالمان شد
که یتیمانرا بغایت مظلوم نمیتوان ساخت ظالمان خنده آغاز کردند که قطب از
جائی نمیخیزد شما چگونه آمدید شیخ گفت مگر نخاسته باشم ایشان فی
الحال کس را بمنزلش دوانیدند گفت که در خانه هم نشسته است و درینجا
هم حاضر است ظالمان ترسیدند و از انجا بیجا شدند و این احوال را بادشاه
نشان دادند بادشاه را پانصد مردان خوانین بودند فرمود تا پانصد مسجد و پانصد
مهمانی مهیا کنند و بادشاه نیز مسجد و مهمانی تیار کرد و این هزار و دو کس بیک
کرت اورا دعوت نمودند در یکساعت در هزار و دو جاے پیدا بود و
بر تخت خود نیز نشسته بود و در بعضی جا رخوردنی میخورد و در بعضی جا نماز را امامت
میکرد پس هر که دعوی قطبی کند از و چنین طلب کن الهی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علاء الدین اسعد لهانوری قدس سره که با تو داشت
الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سراج الدین قدس
سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین

در مناقب شیخ نظام الدین

Marfat.com

شیخ نظام الدین اولیاء احمد و محمد بدوانی قدس سرہ کہ بالو داشت و در مناقب
آوردہ اند کہ روزی در تنگنائے میرفت سگ بچگان را افتادہ دید
کہ بیطاقت شدہ فریاد میکردند گفت مادر ایشانرا چہ شد گفتند کہ درین شب او
را دزد بخورد گفت فریاد بکنید مادر ایشانرا چون فریاد کردند در حال از کوہ بیامدو
بچگان خود ایستاد ایضاً آوردہ اند کہ شیخ را پانصد قوال بود کہ ہر روز
برقص و سماع میرفت روزی عالمان زمانہ جمع شدند و شیخ رکن الدین قریشی
را در پیش کردند تا با او مباحثہ بکنیم چون شیخ در رسید ہر دو با ہم مرحبا کردند
و شیخ در رقص شد قوالان را فرمود کہ چشتی قرار نمیباشد قوالان سرود نواختند
چون بجانب شیخ رکن الدین رسید از دانش بگرفت و بنشاندش باز برقص
شد ہکذا تا شش کرت او را منع کرد چون بکرت ہفتم برقص شد شیخ رکن الدین
روان شد و جملہ عالمان متابعت او کردند بعد از ساعتے پرسیدند ۳۴۳
کہ یا شیخ چرا رہا کردی گفت من با او چند سخن در باطن کردم کہ شما را بدان
اطلاع نشد اما در ین شش کرت کہ میگرفتم در ہر کرت باسمان مے برآمد
و در کرت ہفتم بجاے رسید کہ مرا دران مجال نبود آوردہ اند کہ چون مفتاح
الجنان را تصنیف میکرد یک مسئلہ بر مصنف دشوار آمد مریدِ خود را فرمود
تا فلان وظیفہ در کنارۂ دریا بخواند کہ خضر علیہ الصلوٰۃ والسلام بتو نماید و مشکل را
حل بکند مرید ہمچنان کرد خضر علیہ السلام را دید گفت یا نبی اللہ بار دیگر کجا
باشی گفت در مجلس شیخ نظام الدین خواہی یافت آوردہ اند کہ بار دیگر مسئلہ
مشکل افتاد ہمان مرید بمجلس شیخ نظام الدین رجوع کرد چون پرسید دید کہ شیخ برقص بود
و مہتر خضر علیہ السلام موضع رقص او را بدامن پاک میکرد مرید در شک افتاد کہ شیطان باشد
یا حضرت خضر علیہ السلام باز گفت کہ شیطان بصورتِ پیغمبران نشود درین اندیشہ بود کہ
خضر علیہ السلام در پیش او آمد و مشکلش را بیان فرمود مرید گفت یا پیغمبر خدائے
آنچہ حالت ست گفت اگرچہ ناموافق شرع میکند اما طالب مخلص ست کہ طلب

Marfat.com

با خلاص دارد مرید چون این شنید بیامد و در پیش نظام الدین استاد
از فراغ شیخ طلب انا به کرد و در طلب شجره شد شیخ گفت که استا
شما مشرع است شجره مرا قبول نکند اما چون آنحس الحاح بسیار کرد کلا
و شجره بدو داد چون در پیش استاد شد واقعه باز نمود استاد بدو قهر و غضب
تمام کرد و فرمود که شجره را بدو برگشته بده مرید را بنمود که من شرم دارم بعد از این
هر دو روان شدند چون رسیدند دیدند که شیخ باز در رقص بود ایشان در
مجلس او استادند چون شیخ بطرف ایشان آمد هر دو استاد و شاگرد او را مصادمت
کردند اما رنگ و روی مرید ش بغایتی تغیر شد شیخ گفت اگر چیزے بباطن
داشته باشید والا کار شما بظاهر نیست و حضرت شیخ را گفته اند که چون به نظر تیز
بکسے نگاه میکرد حال سرش از تن جدا میشد بعد از فراغ مریدان پرسیدند که یا
شیخ مایان چندان تیر باران باطنی کردیم بر ایشان چرا اثر نکرد شیخ گفت که من
چندان تیر طریقت بر ایشان زدم اما جبه شریعت چنان پوشیده بودند که
تیر طریقت در جبه شریعت اثر نمیکرد ایشان بشجره را بدو دادند شیخ
گفت من چه گفته بودم اما شیخ شما بیطاقتی کرد و درین حال من مخیر
ام اگر مرا بیابید بکشید بمجرد این گفتن باز در رقص شد تمام آن
مجلس یک کرت کار زدند اما در و هیچ اثر نه کرد بعد از فراغ معذرت
نمود ایشان گفتند که اینچنین کار خاصه تو باشد و کس دیگر را نشاید

مناقب دیگر آورده اند

که بادشاه زمانه را در هر وقت پانصد
طبق تصدق می برآمد شیخ را نیز پانصد طبق می برآمد بادشاه را غیرت بکار
شد که تصدق او من برابر و مساوی میباشد آنچه از اموال و املاک شیخ دا
بود همه را ممالغت نمود اما شیخ بعد ازان دو چندان طبق میکشید بادشاه
چون دید که باین نمی ایستد مریدان او را کار بیگار میگرفت بزور و ستم در
قلعه دهلی را راست میکرد روزی مریدان این واقعه را بشیخ بار گفتند شیخ گفت

Marfat.com

...ن قلعہ بر بادشاہ حرام است او بمیرد و درین قلعہ خران بچرند چون قلعہ مہیا
...د و بادشاہ بطرف قلعہ سوار شد مریدان گفتند کہ یا شیخ شما چہ گفتہ بودید
...یخ گفت دہلوی دور ست ہکذا چون بادشاہ بدروازہ رسید مریدان
...تحیل کردند کہ یا شیخ درآمد گفت ہنوز دور ست آوردہ اند کہ چون بادشاہ
...بر دروازہ می آورد واز بالائی دروازہ بقدرت اللہ تعالی سنگ از دیوار جدا
...شد حتی کہ بر سر بادشاہ رسید و مغز او برآمد الحال تا این زمان ہر کرا خر گم میشود
...در قلعہ دہلی مے یابد الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ
...فرید شکر گنج مسعود سلیمان چشتی قدس سرہ کہ با تو داشت در مناقب او آوردہ
...اند کہ شیخ فرید و بہاء الدین ذکریا ہر دو در پیش شیخ شہاب الدین سہروردی
...شدند و سید جلال بخاری و شہباز قلندر ہر دو نیز ہمراہ بودند اما شیخ فرید را در
...دل خطرہ آمد کہ شیخ را سینہ بغایتی کلان ست بمانند زنان چہ واقعہ باشد
...حضرت شیخ شہاب الدین دریافت اما ہر چہ دارد ایگان مرغ بداد و گفت این را
...در جای ذبح کنید کہ کسی نہ بیند ہر سہ کس مرغ را کشتند اما شیخ فرید برگشتہ
...آورد گفت چرا گفت ہیچ جای نیست کہ او نمی بیند بعد ازان حضرت شہاب الدین
...او را فرمود کہ برو مردان خدای را طلب کن کہ ترا بمن کاری نیست واز عہدہ
...من خواہم برآمد شیخ فرید گفت کہ بارے کسی را بمنار فرمود در پیش قطب
...عالم شود در طلب او شد چون بنزدیک شہر قطب عالم رسید دید کہ باکودکان
...بازی ولعب میکند وچون بمنزلش آمد دید کہ بر تخت نشستہ است اما چنان
...بیگاہ شد کہ یکی در میان کودکان ہمین شخصی بود زیرا کہ مراتب قطبان است
...کہ در یکساعت بہزار کرشمہ بنمایند قطب عالم او را بخدمت آفتابہ
...فرستاد کہ شبی آتش کردن آفتابہ از و ناچیز شد و در جای بند شمع را
...دید کہ افروزد در حال بدان جایگاہ روان شد دید کہ دختر صاحب جمال و
...سر غنہ قوم کلام اللہ را میخواند آتش طلب کرد ممانعت فرمود گفت

Marfat.com

اگر چشم خود را کشیده کمن بدہی آتش بدہم شیخ در حال کار و را بر گرفت
چشم مبارک را کشیده بدو داد و آتش را روان کرد بعد از گرم کردن آفتابه
قطب عالم بیرون آمد و طہارت بکرد فرمود فرید چشم تو چه حال دارد گفت
حضرتم درد میکند گفت بکشای که هان آمد چون بکشاد آمده بود اما کژی داشت تا
نشانه مردان کم نشود علی الصباح همان دختر جمله مال و زر را گرفته در پیش قطب عالم شد
شیخ آن اموال را بفقرا تصدق کرد و او را بشیخ فرید تزویج کرد و ازان
ارادت داد بجانب پٹنه فرستاد اما ولایت پٹنه را اجپال جوگی گمراه ساخته
بود و قصه او آن بود که روزے بادشاه پٹنه در شکار شد اما در بیابان
درخت گل نباتی مصفا دید فرمود که تا او را از بیخ برکشند چون زمین را کاوند نما
درخت از خانه سر کشیده بود چون همان خانه را خراب کردند دیدند که جوگی در ان
خانه نشسته است و بیخ آن درخت در کاسه اوست بادشاه بدو معتقد
شد جوگی چون برآمد علم تناسخ را بیان کرد تمام ولایت را گمراه ساخت ۳۴۶
چون حضرت شیخ فرید در ان نواحی رسید گوشه را بخود قرار داد و در ان
زمان تمام نظر مردمان بدان جوگی میرفت آورده اند که شخصی را از ان محله
ماده گاؤ شیر دار نمی استاد در پیش شیخ رفت که ای گوشه نشین دعا کن
تا ماده گاو من شیر دهد شیخ دعا کرد همچنان شد همچنان تا اهل محله بدو رجوع
کردند چون شهرت یافت سخن را بپادشاه رسانیدند پادشاه شیخ را دعوت
فرید علیه الرحمۃ حاضر شد و گفت اینچنین مسلمانی را شاید که دین محمد
مصطفے صلے اللہ علیہ وسلم را تبدیل دهد پادشاه گفت که جوگی چنان و چنین
کرامت دارد اگر شما بدو برابری کنید از وی برگردیم شیخ فرمود خدا آسان
خواهد کرد چون در رسید شیخ را گفت تو که باشی شیخ فرمود صاحب این ولایت
جوگی گفت مرا با شما کار مسئله و حجت نیست بلکه کار بکرامت ست جوگی بر
مصلای خود بنشست و در هوا شد شیخ هر دو کفش مبارک خود را بالا انداخت

Marfat.com

امداحت جوگی چنان رفته بود که دیده نمیشد و آن کفش را بر سر زده باز آورد
بعد ازان شیخ فرید بالا پرید جوگی نیز در عقب او بالا رفت بعد از ساعتی جوگی
فرود آمد بعده شیخ فرود آمد جوگی در اقدام شیخ افتاد و توبه کشید و مسلمان شد
گفتند چرا گفت مرا برکت عمل بود تا بآسمان رفتم و بالا راه نداد ندانستم او را برکت
عمل و ایمان بود از من درگذشت و در کنگره بهشت رسید تمام عالم
مسلمان شدند و شیخ الحال در انجا آسوده است و او را از ینجا شکر گنج گویند
که روزے بار هائے شکر از و میگذشت گفت چیست یکی از ایمنیان
گفت خاکست فرمود خواهد شد بعد از مدتے چون دیدند همه خاک بود باز بران
راه آوردند گفت شیخنا شکرست گفت خواهد شد باز شکر شدند و آورده اند که
روزی بر مقبره نشسته بود و مرید خود را دفن میکرد چون دفن کردند رنگ
و رویش متغیر شد باز بر جاے شد گفتند یا شیخ چه حال بود گفت گنهگار بود
عذابش میکردند من بشفاعت استادم هنوز سخن تمام نکرده بود که
قطب عالم در رسید و او هنوز در کلام بود که **شیخ معین الدین اجمیری**
در رسید و او هنوز در کلام بود که آواز نعلین شیخ عثمان هارونی پیدا شد
هاتف بر ملائکه آواز کرد که بنظر دیوانه خواهید سوخت والا بگریزید یاران گفتند
یا شیخ اگر بدو نمی بخشید تا حضرت رسالت پناه صلعم همه حاضر مے شدند
الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ قطب الاقطاب قطب
الدین بختیار اوشی چشتی قدس سره که با تو داشت در مناقب او آورده اند
که روزے شیخ فرید شکر گنج در وقت بامداد بعد از سنت فجر در خواب رفت
درمیان احتلام شد شیخ فرید متحیر شد قطب عالم آستین را در پیش او داشت
شیخ فرید درامیان در آمد و لایتے را دید که جایهاے لطیف و حوضهاے
گوناگون ست شیخ فریدران غسل کرد باز از ان آستین برآمد و فرض با مداد
بجای آورد و همچنان مناقب هر یک چندانست که در تحریر نیاید اما بعضی را که بیاد

Marfat.com

داشته باشم بگویم **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ معین الدین حسن سنجری چشتی قدس سرہ که با تو داشت **مناقب** او آورده اند که روزی هندوان هند و میسوختند بتمامه سوخت اما یکدست او هیچ وجه نمی سوخت مردم نیک متحیر شدند ناگاه از جانب قبر شیخ آواز برآمد که این دست را هنوز دیگ من دفن کنید زیرا که روزی من در وجد بودم دست را بالا کردم او نیز از برای موافقت بطعنه دست را بالا کرده بود ازان نمی سوزد و مناقب شیخ اگر بتمامه نویسم درین مختصر نگنجد **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ عثمان هارونی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حاجی شریف زندنی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین خواجه قطب الدین مودود چشتی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ ناصر الدین ابو یوسف چشتی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین خواجه قدوة الدین ابو محمد چشتی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ابو اسحاق شامی چشتی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ناصر الدین چشتی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ممشاد علو دینوری چشتی قدس سرہ که با تو داشت و بدانکه سلسله چشتیه از خواجه ممشاد انتفاع یافته است **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ابو هبیرهٔ بصری قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ابو حفیظ مرعشی قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه ابراهیم بن ادهم قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه فضیل بن عیاض قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه عبد الواحد بن زید قدس سرہ که با تو داشت **الٰہی بحرمت** راز و نیاز خواجه امام حسن بصری رضی الله عنه که با تو داشت و بدانکه امام حسن

Marfat.com

بصری پسر متقه را مهمانی بود روزی در کنار مهمانی بود تشنه شد آفتابه حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم پر آب برای طہارت بود ازان آب بخورد حضرت گفت که این آب چه شد گفت این پسر بخورد حضرت فرمود حسن یعنی نیکو کرد و گفت بمقدار این آب از من برکت هر دو جهانی برد چون بزرگ شد سوداگری میکرد و نام او ابو سعید بود چون حضرت حسن گفت نامش حسن کردند و مروارید میفروخت او را حسن لولوی می گفتند در سالے از کنار دریا بارهائے مروارید حاصل کرد و در روم برد و با یک از کلانتران روم آشنائی داشت بارها در خانهٔ او نهاد روزے آنکس گفت که بادشاه ما یان را درین روز سیر بیابان ست اگر میخواهید شما نیز با ما بروید امام رض رفت در بیابان خیمه دید بغایتی کلان استاده اول چهار هزار کنیزکان صاحب جمال هر یکی با طبقهائے مروارید در دست ازان برگشتند و روان شدند بعد ازان چهار هزار سفیدریشان ازان گشت کردند و روان شدند بعد ازان دو هزار طیسان و دبیران ازان خیمه گشتند و روان شدند بعد ازان دوازده هزار لشکر ازان خیمه گشتند و روان شدند بعد ازان بادشاه دوازده کس خواجین دران خیمه درآمد و آن خان که آشنائی او بود او را نیز درآورد بادشاه گفت ای فرزند اگر به کنیزان و زر و خزائن نجات می یافتی میدادم چنانکه دیدے و اگر برو دارے سفیدریشان نجات می یافتی آورده بودم و اگر بطبیبی طیسان نجات می یافتی آورده بودم و اگر بجنگ و حرب نجات می یافتی میکردم و اگر بزاری ما و خواجین نجات می یافتی آمده ام اما کار بخدائے است که ازین هیچ چیز قبول ندارد بعد از برآمدن امام ازانکس سوال کرد که این چه کارست گفت بادشاه را پسر وفات یافته است در هر سال همچنان میکند امام هم از انجا روان شد گفت که بارهائے مرا برضائے خدا تصدق کن که این چنین خدائے قادر که ازین چیزها هیچ قبول ندارد

Marfat.com

چگونه طلب او در ترک دهم و طالب دنیاے فانی باشم و از انجا بمکه رجوع
کرد بعد از طواف در طلب علم شد تا امام زمانه گشت اما چون اصحاب کم شدند
و در هر روز رحلت مینمود مگر مرتضی علی رضی الله عنه مانده بود امام حسن رض
باتفاق صحابه در پیش مرتضی علی کرم الله وجهه شد و بیعت کردن خواست
و گفت که حضرت رسول علیه السلام فرموده است اَصْحَابِیْ کَالنُّجُوْمِ بِاَیِّهِمْ اِقْتَدَیْتُمْ
اِهْتَدَیْتُمْ آنچه تو از حضرت آموخته باین فقیر تعلیم کن مرتضی فرمود که روزی در خدمت
رسول الله نشسته بودم حضرت فرمود چشمان مرا به بین که چگونه میپوشم چشم
پوشید و گفت لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ باز مرا فرمود که چشمان بپوش و بگوی گفتم حضرت
رسالت پناه فرمود دریافتی مرتضی علی کرم الله وجهه بهمان روش هرچه
از ذکر و فکر بود همه تعلیم کرد و تا این زمان همان روش در میان صوفیان
رواست و او را سه صد کس مرید بودند هر همه مانند او گشته بودند و از ان میان بدو
کس اجازت داد یکی بعبد الواحد بن زید و دیگر به حبیب عجمی و نه خانواده از حبیب
عجمی ایجاد شد و پنج خانواده از عبد الواحد بن زید و از میان یک مرید امام
نغزیده بود و اصل نام بن حارث و قصه او را در فصل ایمان مذکور کردم باز
او را براه آورد آورده اند که روزے زنے سر برهنه میرفت امام گفتش ای
زن سر بپوش آن زن از خود خبر شد سر پوشیده گفت ای امام من از محبت
آدمی چنان مستور عقل بودم که سر پوشیدن را فراموش کرده بودم و تو
دعوی محبت خدائی میکنی چگونه برهنگی سر مرا دیدی امام واقعه باز پرسید
گفت شوهرے دارم که در چند سال محنت کشی او کرده ام اما چنان بمحبت او
آشفته ام که از محنت او خبر ندارم ولیکن درین ایام میخواهد که زن دیگر بگیرد هر چند
صبر میکنم این محبت او نمیتوانم صبر کرد امام فریاد برآورد که این قصه بمحبوب
من میگیرد و او در کلام مجید خود فرموده است اِنَّ اللّٰهَ لَا یَغْفِرُ اَنْ یُّشْرَكَ
بِهٖ وَیَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ یَّشَآءُ الهی بحرمت راز و نیاز امیر المومنین

۳۵۰

Marfat.com

علی مرتضی کرم اللہ وجہہ کہ با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز سرور کائنات
خلاصۂ موجودات شفیع روز جزا محمد مصطفی صلی اللہ علیہ وسلم کہ با تو داشت الٰہی
بحرمت ذات مقدس و مطہر خویش کہ مرادات و مشروعات این بیچارہ
برآوردہ خیر گردانی بمنک و کمالک کرمک من خویدم فقرائک فلان شجرہ دیگر
از سلسلۂ سہروردیہ کہ تعلق بہ ابو النجیب سہروردی دارد
کہ حضرت شیخ ازو اذن داشت واز و باین فقیر ملا در ویزۂ ننگنہاری رسید
الٰہی بحرمتِ راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علی ترمذی
کہ با تو داشت بدان ای فرزند کہ ارواح جسمی ست لطیفہ کہ تعلق دارد
بہ بدن انسانی تعلق تصرف و تدبیر دارد روح غیر نفس است و نفس غیر ارواح
زیرا کہ در ہنگام خواب بیرون میرود و نفس برجاے میباشد لقولہ علیہ الصلوٰۃ
والسلام النوم اخو الموت و در حدیث دیگر در مشارق آوردہ
است کہ ان اللہ یقبض ارواحکم حیث یشاء و یردّ علیکم حیث
یشاء یعنی قبض میکند در خواب و باز میگرداند در بیداری چنانکہ روزی
این فقیر از حضرت شیخ پرسید کہ بدنجتان چہ میگویند کہ ارواح صورت
ندارد حضرت شیخ فرمود کہ محض غلط میگویند و این در اکثر جایہا مسطور است
اما چون در رحم منزل میشدم ہمانرا یاد میدارم کہ ارواح ما را بمنزلہ مورچہ
پردار بود و مصنف این رسالہ نیز نشانہ گفتہ بود بمادر خود تصدیق
نکرد کہ لایل دران ایام من دختر بودم پس فقیر نیز از ایشان خبر دارد
و برادر فقیر ازان احوال خبر داد کہ گفت چون من از رحم فرود آمدم
مرا در فلان چیز نہادہ بودند الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ سالار بدہ عطار اللہ بتہ اللہ رومی قدس سرہ کہ با تو داشت الٰہی بحرمت
راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ قطب الدین مہاجری قدس سرہ کہ با تو داشت
الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ نظام الدین

۳۵۱

ل الٰہی کہ خداوند تو
بکم ارواح شما ما بر ما
کہ خدا و بازیب ہیچ شما
ہر جای کہ در ضمائر او بود ۱۲

Marfat.com

مهاجرے قدس سره که با تو داشت الٰهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ محی الدین محبوبی قدس سره که با تو داشت الٰهی بحرمت
راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ سید جلال الحسن الحسینی البخاری
قدس سره که با تو داشت و پسر سید جلال بخاری اول ست که این جهانیان
گویند الٰهی بحرمت راز و نیاز شیخ رکن الدین قدس سره که با تو داشت
نقلست که شیخ پانزده ماه در رحم مادر بود بعد از ولادت جد او
شیخ بهاء الدین ذکریا از و در گوش پرسید که اینمقدار چرا در رحم دیر ماندی
گفت در هر ماه دو سپاره از کلام الله یاد میکردم از آن دیر ماندم و
او از پدر خود اذن آورده بود الٰهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام
والمسلمین شیخ صدر الدین عارف قدس سره که با تو داشت و او نیز
اذن از پدر خود آورده بود الٰهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ بهاء الدین ذکریا قریشی قدس سره که با تو داشت و ذکریا نام پدر او
بود منقول ست که شیخ را حضرت شهاب الدین دعا کرده بود که هر که ترا
به بیند و بعد از تو جنازهٔ تو به بیند و هر که بعد از تو جنازهٔ تو منارهٔ ترا به بیند یعنی
گنبد ترا او را بدوزخ کارے نباشد چون این سخن بشیخ فرید شکر گنج رسید
در خاطر گذرانید که مرا شیخ قطب عالم هیچ دعا نکرد قطب عالم در
یافت در حق او دعا کرد که هر که مرید تو شود و مرید مرید تو تا روز قیامت
هر که درین سلسله تو اقتدا کند او را از آتش دوزخ خلاصی باشد و شیخ
رکن الدین آورده است که در شب حق تعالیٰ را در خواب دیدم بمن چنان بنمود
و گفت هر که سه کرت این تکرار کند او را بتو بخشیدم از برکت این اسمار
یعنی شیخ رکن الدین شیخ صدر الدین و شیخ بهاء الدین باید که این سه
کرت تکرار کند الٰهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ شهاب
الدین سهروردی قدس سره که با تو داشت منقولست که معراج حضرت هژده

Marfat.com

حال بود اما چون برگشته آمد جای خواب هنوز گرم بود و این را طلسمات الٰہی
دیدند که بر بعضی یکساعت میباشد و بر بعضی چند سال شیخ شهاب الدین را
مریدی بود موذن هر روز در همین التماس میبود که اگر من طلسمات الٰہی را میدیدم
روز جمعه در مسجد دمشق که آنرا معاویه مهیا نموده است در رسید و در زیر آن مسجد
جوئے آب میرفت در حال جامه کشید بعد ازان در آب در آمد چون سر بالا
کرد در ولایتی بیرون شد که نام آن ولایت نمی شناخت همچنان برهنه
بر سر آب نشسته بود ناگاه یکدرویش نیک محضر برو پیش آمد گفت
چه شخصی واقعه باز نمود او را در خانه برد بعد از مدت دختر بدو نکاح کرد
فرزندان چند از و تولد شدند بعد ازان روزی نیز برای غسل دران جائگاه
جامه کشید چون در آب در آمد سر بالا کرد دید که باز در همان مسجد بیرون شد
وجاهائے او همچنان نهاده بود و مردمان هنوز بمسجد حاضر نشده موذن
جامه پوشید و در مسجد متحیر شده بنشست بعد از آمدن شیخ بمسجد چون نماز ادا ۳۵۳
کردند شیخ بدو تبسم کرد که متحیر مباش میخواستی دیدی که آنمقام را بدو معاینه کرد
توشه گرفته روان شد که بعد از سه ماه در انجا برسید زن و فرزندان خود را بیاورد
الٰہی بحرمتِ راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ ضیاء الدین ابو النجیب
عبد القاهر سهروردی قدس سره که با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین وجیه الدین ابو عمر سهروردی قدس سره که با تو داشت
الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین محمد بن عبد الله معروف
بعبویه سهروردی قدس سره که با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین شیخ احمد اسود و علو دینوری قدس سره
که با تو داشت الٰہی بحرمتِ راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ
مشاد علو دینوری قدس سره که با تو داشت الٰہی بحرمت راز و نیاز
شیخ الاسلام والمسلمین شیخ جنید بغدادی قدس سره که با تو داشت

Marfat.com

در قلع البدعت شیخ الاسلام لهانوری آورده است
که آنچه بعضی صوفیان گویند که شیخ جنید رقص میکرد و سماع میکرد راست
است اما در آخر عمر تائب شد و توبه کرد و آورده اند که شیخ خواهرزادهٔ
حضرت سری سقطی بود و در پنج سالگی نماز مے گذارد اما سر را نزدیک
نهاد روزے سری سقطی گفتش که اے پسر سر را دور تر میباید نهاد گفت
آری روایت همچنانست اما سر من از مکة الله مے گذرد و از آن نزدیک می نهم
روزی بهمراه سری سقطی بطواف کعبة الله میرفت در مسجد حرام چهار صد اولیاء الله
را یافتند که همگی در بیان شکر بودند چون سری سقطی را دیدند مفرح شدند
که از و جواب احسن شنویم سری سقطی اشارت بجنید کرد که از و پرسید شیخ
جنید گفت شکر گفتار زبانی نیست بلکه شکر آن بود که چون نعمت منعم را صرف
خود کردی پیش قوت آنرا در عبادت او صرف کن یا به نعمت دیگر طلب تا شکر
بجا آورده باشی همگی پسندیدند روزی در بازار مے گذشت کودکان او را
به سنگ و کلوخ میزدند گفت بسنگ نزنید که پائے من میشکند و از شکستگی
پاے نمیترسم بلکه از عبادت محروم مانم الهی بحرمت راز و نیاز شیخ
الاسلام والمسلمین سری سقطی قدس سره که با تو داشت الهی بحرمت راز و
نیاز شیخ معروف کرخی قدس سره که با تو داشت منقول است که روزے
سر بمراقبه نشسته بود سر بر آورد تبسم کرد باز بمراقبه شد باز سر بر آورد
در گریه شد مریدان پرسیدند که چه حال است گفت در هر زمانه چهار هزار
مردان غیب میباشند و غیب آن را گویند که هیچ ذره از شریعت در افعال و در اقوال
تجاوز نکرده باشند و لیکن از مراتب خود نیز خبر نداشته باشند و نه مردان دیگر
خبر داشته باشند و نزدیک خدای صاحب مراتب باشند و در هر زمانه چهار صد ابدال
میباشند و امام شافعی ابدال بود و مظفر دریا را کسی پرسید که امام شافعی از کیان
است گفت ابدال است و از مالک دینار پرسید که چه حال دارد گفت بعد از و

در بیان مناقب شیخ جنید بغدادی قدس سره العزیز

۳۵۴

Marfat.com

ہمانند او کسی نباشد و ابدال آن را گویند کہ صاحب مراتب و صاحب علم باشد کہ از حملہ لغزیدنی خبردار باشد و نیز قیام زمین بایشانست کہ گفتہ اند لَوْلَا الْاَبْدَالُ لَخُسِفَتِ الْاَرْضُ وَمَا فِيهَا و در ہر زمانہ چہل اوتاد میباشد و مراتب ایشان ہفت است از مراتب کہ فی کل شئی انتباہ دارند و در ہر زمانہ چہار نقبا باشند کہ ہر چہار گوشۂ دنیا وی بر ایشان آباد ان میباشند و ایشان را نقیبان حق گویند و خاصیت ایشان آنست کہ ہر چہ خواہند شود اگر آفتاب را در شب باز آرند برگشتہ باز آرند زیرا کہ وجود ایشان از خود فانی و بحق باقی چنانکہ آہن را کسے باتش گرم کند تا سرخ شود بعد ازان ہر چہ باتش میسوزند بدان آہن سوختہ میشود از خشک و در ہر زمانہ دو نفر نجیب میباشند کہ ایشان را نجبا گویند و معنی نجیب در صراح بیان کردہ است نجیب پوست پیراستہ و پیوستہ را گویند چنانکہ میوۂ چہار مغز پس گویا کہ پوست اول ایشان شریعت است و پوست دوم بمنزلۂ طریقت و مغز بمنزلۂ حقیقت پس معلوم باد کہ تا کسے بشریعت آراستہ نباشد بحقیقت نرسد زیرا کہ ابتدا و انتہا ر ہر چیز شریعت ست کہ متابعت حضرت رسالت پناہ است چنانکہ اول پوست پیدا میشود و بعدہ مغز **وایضاً** نجیب گرامی شدہ را گویند و نجبا جماعہ و انتخاب برگزیدن را گویند و معنی نقیب نیز بیان فرمودہ است نقیب ستودہ مردم در نیکی افعال و اقوال و داننده و مہتر قوم و نقبا جماعہ **وایضاً** نقیب نفسی را گویند کہ محمودۂ صفات باشد چنانکہ سگے کہ بر در صاحب خفتہ باشد و مردم را بہ بانگ کردن نہ آزارد او را نیز نقیب گویند و ہر دد ی بند را گویند و مرد نیک دانا و نگاہ نگذارد با کسی و تنقیب در شہر ہا گشتن را گویند و او تاد میخ را گویند **وایضاً** کسے را کہ ذکر خود را ہمیشہ از دست ندہد و ابدال دیگر کردن را گویند قولہ تعالیٰ من الخوف امنا یعنی از خوف بسوئی امن برآمد **وایضاً** اَلْاَبْدَالُ قَوْمٌ مِنَ الصَّالِحِينَ لَا يَخْلُو الدُّنْيَا مِنْهُمْ إِذَا مَاتَ وَاحِدٌ بَدَلَ اللّٰهُ تَعَالٰى

۳۵۵

۱۲ ابدال گردی از نماز بنجان کہ فعالی نیاید و بنا از بنہا ہر گاہ کہ بمیرد یکی ابدال بجاے او دہد ازین سبب

Marfat.com

مکانه باخر یعنی چون یکی بمیرد بر جائے او دیگر می نشانند و در هر زمانه یک
نفر قطب میباشد و قطب آنرا گویند که جمله ذرات دنیاوی را چون خردله بکف
دانا باشد و در هر زمانه یک نفر غوث میباشد که از احوال این جمله خبر دارد
و ایشان از مراتب و احوال او خبر ندارند و غوث فریادرس را گویند هرگاه که مراتب
قطب نقصان یابد غوث از حق تعالی میخواهد و نزدیک بعضے محققان پیری و
را نشاید مگر قطب پس شیخ فرمود که هرگاه که یکے از ایشان بمیرد بجائے
او دیگر را می نشاند چنانکه غوث بمیرد و بر جائے او قطب را می نشاند و
چون قطب بمیرد بجائے او نجیب را می نشاند و چون یکی از نجبا بمیرد و بر جاء او
نقیب را می نشاند و چون یکی از نقبا بمیرد بر جائے او اوتاد را می نشاند و
چون اوتاد بمیرد بر جائے او ابدال را می نشاند و چون یکی از ابدال بمیرد و بر جاء
او یکے از مردان غیب را می نشاند و علی هذا القیاس مراتب همچنان از یکی بدیگرے
میرسد یعنی چون غوث بمیرد بر جائی او قطب را نشاند پس جائے قطب خالی ماند
بعد از ان یکی از نجبا را بجائے قطب میبرد پس نجیب یک کس کم میشود یکی از نقبا را
بجائے نجیب میبرد پس نجیب سه کس میشوند یکی از اوتاد را بجائے نقیب میبرد
یعنی بمراتب ایشان میرسد پس اوتاد از چهل یک کم میشود و یکی از ابدال را بمراتب
اوتاد میرساند پس ابدال یک کم میشود از چهار هزار یکی از مردان غیب را بمراتب
او میرساند پس مردان از چهار هزار یک کم میشود و یکے از عامهٔ خلق را
بمراتب او میرساند درین زمان یکے از مردان غیب را بمراتب ابدال برد
در خاطر داشتم که مگر مرا بجائے او خواهد برد اما هندوے زنار دار را زنار
برید و بمراتب او رساند ترسیدم که مبادا آن زنار را در گردن من اندازد
ازان در گریه شدم بدان ای فرزند که شیخ از نجیبان بود و عادت
درویشانست که خود را از هر چیز فرودتر می بیند و در خوف میباشد از آنچنان
گفت در انمیان یکی از مریدان سوال کرد که قطب در کجا وفات یافت که این اولیاء

Marfat.com

مذکورین بمراتب یکدیگر رسیدند گفت قطب در روم و ہند و در گجرات
بود و من در دکن بوده ام گفت در روم و گجرات چه مقدار مسافت باشد
گفت سه ماه مرید سوال کرد که یا شیخ از اطراف عالم چون خبر داری ازین
سه مسله نیز جواب بده که مرد تام و نیم مرد و ناقص کیا ہند گفت فردا بیا
چون آمد شیخ رحلت نموده بود او متحیر شد اما بسر قبرش رفت و فریاد
کرد که ایخواجه آواز بکشید باز گفت ای پسر خواجگی شایان کسے است
که زوال ندارد گفت جواب دنیگی میخواهم گفت دیرینه روز نه گفتم
که هنوز متحیر بودم اما امروز از حیریت خلاص شدم و مرد تام منم
که ایمان را بسلامت آوردم و نیم مرد توئی که ایمان تو در خطر
است و مرد ناقص کسی ست که از هیچ بلاهائے قیامت نه گذشته و لاف
میزند چنانکه ابو بکر الصدیق رضی الله عنه میگفت من حیرانم بدانکسان
که از اهوال قیامت نه گذشته اند و خنده قهقه مے کنند یعنی مرد ناقص
آنست که از هولها نه گذشته باشد و لاف مشاهده و درویشی و شیخی میزند و
بعضی گفته اند که مرد تام آنست که کار را بکسی اظهار نه کند که فلان بکنم اما بمروت
خود او را موجود آرد و نیم مرد آنست که اظهار کند که میکنم ولیکن از و در وجود
آید و ناقص آنست که اظهار کند که میکنم ولیکن از و در وجود نیاید و شرمنده
شود که المنافق اذا وعد خلف درین ترکیب مکرر ست الٰهی بحرمت
راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ داؤد طائی قدس سره که با تو
داشت آورده اند که روزے تشنه شد در صحن شخص در آمد و طلب
آب کرد کنیزک آب آورد نخورد گفتند چرا گفت بخواجه این کنیزک روزی
تعلیم کتاب کرده بودم مبادا که باجر آن تعلیم برسد و از ثواب محروم مانم
روزی در گرما سخت عراق نشسته بود مادرش در رسید گفت چرا در
سایه نمی نشستی گفت در عراق ناشائستنیها میدیدم دعا کردم

۳۵۷

در مناقب شیخ داؤد طائی قدس سره

Marfat.com

که خداوندا پایم بستان تا از جمعه و جماعت باز مانم و این ناکشتنیها نه بینم
الحال نمیتوانم جنبید و بعضی گفته اند که بوقت آمدن او در مسجد خلق چنان بدو
استقبال و توجه مینمودند که بعضی مر بعضی را زیر پای میکردند شیخ دعا کرد الهی کثرت
خلق نوعی از انواع دنیاوی ست مرا ز من کن تا بر ایشان نروم ز من شد
دیگر آورده اند که در هر خانه که میبود تا آن خانه خراب نمیشد بخانهٔ دیگر نمیرفت و تا در
بسرای دیگر نمیرفت و باز راست نمیکرد گفتند چرا گفت بخدای عهد کرده
ام که از من در دنیا آبادانی نماند و چون وفات شد خانهٔ آخرینش خراب شد
دیگر آورده اند که روزی هارون رشید و امام یوسف هر دو بخلوت
رفتند اذن بدخول نکرد مادر او را شفیع آوردند مادر پستان بالا کرد که بحق
همان شیری که از پستان من خورده که ایشان را اذن ده گفت یارب
رضای تو در رضای مادرست والا اذن نمیدادم بعد از دخول چون نصیحت
شنیدند وقت بر آمدن مبلغ زر پیش کرد قبول نکرد گفت من از میراث پدر خانه
فروخته ام و دعا کرده ام که یارب هرگاه که این نفقهٔ حلال من صرف شود روحم قبض
کن هارون رشید از مادرش پرسید که شیخ کجا باشد گفت در دکان فلان
بقال هارون رشید از آن بقال پرسید که نفقهٔ شیخ چند مانده باشد
گفت ده یا دوازده درم مانده است و هر روز نیم دانگ میخورد خلیفه آن را
حساب کرد که اینمقدار روز عمر او باشد چون روز آخر شد بعد از سلام بامداد پشت
بقبله آورد گفت که ای یاران داؤد طائی نماند که من میدانم که دعا او مستجاب باشد
چون کسی را فرستادند مادرش گفت درست شب نماز میگذارد در وقت سحر بعد از وتر
سر بر زمین نهاد وقت بامداد بیدار کردم مرغ روحش پریده بود او از شاگردان
امام اعظم بود رضی الله عنه الهی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین
شیخ حبیب عجمی قدس سره که با تو داشت آورده اند که در اول حال رباخوار
بود و او را حبیب رباخوار میگفتند مال را بقرضداران میداد و هر چیز که

۳۵۸

در مناقب شیخ حبیب عجمی قدس سره

Marfat.com

از و میثاقت از ہیزم و طعام و شراب و گوشت بریا میگرفت روزی از خانہ
قرضدار سرگاو بیاورد بریا و از خانۂ قرضدار دیگر ہیزم بریا بیاورد و سر را در
دیگ پارچہ پارچہ کردہ انداخت ناگاہ فقیرے از در در آمد و یا اللہ گفت مرزن خود
را فرمود تا ازان گوشت بدہد زن چون سرپوش باز کرد دید کہ سرگاو بتمام
مہیا شدہ و پوستش بر و گسترده است زن بگریخت حبیب آمد پیش آمد دید کہ
ہمچنان ست سر فریاد کرد کہ از خدا شرم نمیکنی چند گرفتار نفس باشی حبیب از
استخال بیطاقت شدہ بجانب حسن بصری دوید چون در راہ میرفت کودکان
از و بگریختند کہ از شومیت او مبادا خطا ہیم سوخت چون تو بہ کشید در انساعت
صیت و آوازۂ او در تمام عالم پراگندہ شد کہ حبیب از تائبان واصلانست
چون از انطرف برگشتہ آمد طفلان بدو نزدیک شدند تا سایۂ او بر ایشان
افتد و بہ برکت او آمرزیدہ شوند و آن اموال را بتمامہ بقرضداران بخشید و
در انخانہ نیز چیزے نماند روزی زنش فرستاد کہ جائے مزدوری کردہ بیا شیخ
رفت جائی دید کہ آب و سبزہ بغایتی خوش بودند در انجا دست عبادت اللہ
کرد وقت شام بخانہ آمد زنش گفت چہ کردی گفت وعدہ کردہ است کہ فردا
بیجا بدہم ہکذا دو سہ روز میرفت و خالی مے آمد روز چہارم زنش انبان
بدستش داد کہ فرزندان تو از گرسنگی مردند ہا بدکہ امروز خالی نیائی باز در انجا عبادت
اللہ کرد بوقت شام انبانرا از سنگریزہ پر کردہ از جہت اینکہ دل زن آرزدہ
نگردد چون بخانہ رسید بوی طعامش بمشامش رسید و رنگ روی خانہ
بلباس دیگر دید گفت چہ حال ست زنش گفت کسی را کہ تو مزدور شدۂ
چہ مرد با مروت بودہ است و نیکو کار و نیکخصر و سخی بودہ است امروز شتر
ما با طعام و لباس و بار و زر بار کردہ آورد و گفت کہ حبیب را بگو آنچہ تو میکنی
ترک ندہی کہ من مزد تو ہم چنان میدہم حبیب قصہ حال باز نمود و چون آن سنگریزہ
سنگینند ہمہ مروارید بودند و ایضاً دزدے را بر سردار بالا کشیدہ

۳۵۹

Marfat.com

دید پایہا ے وے می بوسید گفتند چرا گفت در طلب خود رفت من در طلب خود
روم یا ندا الٰہی بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین شیخ حسن
بصری رضی اللہ عنہ کہ با تو داشت آوردہ اند کہ روزی جوانے بدکار کہ ہیچ
از نیکی از و در وجود نیامدہ بود و بحالت نزع رسید امام بر و حاضر بود و نطق
زبانش بستہ بود ناگاہ امام تبسم کرد گفتند کہ جاے تبسم ست گفت این
جوان در خاطر آورد کہ ای پروردگار انس و جان افعال من بد و اقوال من
زشت خصوصا درین ہنگام جملہ اعتقاد ہا این دارند کہ فلان بدکردار بدوزخ
رفت و من نیز میدانم کہ جاے من در دوزخ ست زیرا کہ دیدہ و دانستہ
بدی میکردم اگر صفت رحیمی تو در کار شود کہ گمان مردم بجاے دیگر ماند و
مرا بجاے دیگر باری، ہیچ از رحمت تو کم نشود اللہ تعالیٰ بمجرد خطرہ او را بخشید
ازان تبسم کردم در انشب اہل کس اولیاء اللہ او را بخواب دیدند کہ آمرزیدہ
حق شدہ است آوردہ اند کہ در قریب شیخ موسیٰ آتش پرست بود
روزے بحالت نزع رسید امام بر و حاضر شد گفت ای شمنون چونی
گفت چنانکہ دانی گفت چنانکہ رضاء اوست گفت چونست رضاے او گفت
چنانکہ سزاے ماست شیخ گفت کہ ازین سخن بوی آشنائی مے آید و
شما را چرا بیگانہ مے گردید گفت مرا خاصیت شما مسلمانان بیگانہ کردہ
است میگویید کہ دوزخ ہست و گناہ مے کنید و میگویید کہ بہشت ست
و تصدقات نمیکنید و میگویید کہ دیدار حق ست و بغیر او دوستی میکنید
امام گفت بقدر گناہ عذاب کردہ شویم و ببرکت ایمان بگذریم شمنون
گفت من نیز ہفتاد عبادت آتش کردہ ام مرا نخواہد سوخت امام آتش طلب
کرد و دست در آتش زد ہیچ نسوخت گفت تو نیز انداز قبول نکرد گفت
من عبادت اللہ کردہ ام از آتش نمیترسم و تو عبادت آتش کردہ از و مے
ترسی شمنون گفت ایمان آرم بسہ شرط اگر ضامن شوی اول نابودن عذاب

حسن
و نابودن کن بھی
کافر و

Marfat.com

قبر و نجات از دوزخ دوم رسیدن به بهشت سیوم دیدار باریتعالی امام فرمود
قبول کردم گفت نوشته بمن بده تا با خود در گور برم همچنان کرد شمنون مسلمان
شد چون مرد بعد از دفن کردن امام بغایتی دلگیر شد واز وجد بیرون آمد که
بدکار کرده ام بدرگاه لم یزل ضامنیت نوشته فرستادم از کثرت غم واندوه
در خواب رفت دید که شمنون حلهای پوشیده در بهشت امام متحیر آمد و گفت
ای شمنون چونی گفت چنانکه می بینی فرمود خدای تعالی با تو چه کرد گفت از
برکت ایمان وضامنیت شما عذاب قبر نکرد واز دوزخ خلاص شدم و بنجنت
رسیدم و وعدهٔ دیدار کرد و توالحال از ضامنیت خلاص شدی نوشتهٔ خود را
بگیر امام چون بیدار شد نوشته را در دست خود یافت و بطرف دیگر
آن نوشته بود بطریق مذکور که نَجَّاكَ اللّٰهُ كَمَا نَجَّيْتَنِي مِنَ الْهَمِّ وَالْغَمِّ الٰہی
بحرمت راز و نیاز شیخ الاسلام والمسلمین امیر المومنین مرتضی علی
بن ابی طالب کرم الله وجهه که با تو داشت و درین شجره صوفیان ۳۶۱
راهمه شیخ مینویسند الٰہی بحرمت راز و نیاز خواجهٔ کائنات و خلاصهٔ
موجودات زبدهٔ ممکنات شفیع روز جزا حضرت محمد مصطفی احمد مجتبی صلی الله
علیه وسلم که با تو داشت الٰہی بحرمت ذات مقدس و مطهر خویش که مرادات
و مشروعات این بیچاره برآوردهٔ خیر گردانی بمنک و کمال کرمک شجرهٔ سیوم
از سلسلهٔ کبرویه از آغاز و بعث و بیان رسول الله کنم تا آخر نهایت قال
علیه السلام كُنْتُ نَبِيًّا وَآدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ بدان اے فرزند که او
قبل از ولادت و بعد از ولادت همیشه پیغمبر بود چنانکه هر سنگ و درخت
بدو سلام میکرد از ایام طفولیت باز آورده اند که اول سلام بدو درخت
باز نشان کرده بود از ان خوردن باز نشان خوابست اما جبرائیل در چهل سالگی بر او
نازل شد و پیش از چهل سالگی همیشه فرشته پوشیده در کوه حرا درون غار میبود که یا ایها
المدثر شان اوست روزی جبرائیل بصورت آدمی درون غار بدو در آمد و گفت

۵۲ بودم من نبی و
حال آن بود که آدم بین الماء
و الطین بود یعنی او هنوز
از آب و گل نیافریده بود

اِقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ بمجرد گفتن این آیت لوح قلب او چون لوح محفوظ چون ذره از فضائل او بود همه کلام الله از اول تا آخر بیادش شد و بعد ازان بهر حادثه آیت را فرود می آوردند و آنچه حضرت رسالت پناه یک کرت از جبرائیل میشنود هرگز او را فراموش نمیکرد لقوله تعالی سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنْسٰى در شان اوست و آنچه در کتب مسطور است که در قرآن در لیلة القدر نازل شد آن از لوح محفوظ بآسمان دنیا نازل شد و فرشتگان او را ببرگ درختان یاقوت نوشته و آن قبل از ایجاد آدم علیه السلام بود جبرائیل از و غائب شد حضرت رسالت فرمود که اینچه باشد که بیاد من شد مبادا که مگر من شاعر گشتم ازان اندوه خواست تا خود را از کوه اندازد سلطان آواز کشید که ای محمد از تو نشاید که شاعر گردی موت تو به که شاعری تو حضرت چون نزدیک کوه رسید جبرائیل را دید در هوا بصورت اشتر که پای راست را بر جای چپ نهاد و میگفت که یَا مُحَمَّدُ رَسُوْلُ اللّٰهِ اَنْتَ رَسُوْلُ اللّٰهِ وَاَنَا جِبْرَائِيْلُ وَهٰذَا عَدُوُّكَ الَّذِيْ اَخْرَجَ اَبَاكَ مِنَ الْجَنَّةِ و این فریاد کننده دشمن تو است باواز او فریفته مشو بعد ازان حضرت رسالت پناه بطرف خانه خود آمد بی بی خدیجه کبری رض منتظر وحی او بود چون این بشنید گفت صدقت که در پیغمبری تو هیچ شک نباشد ما پان پیش ازین دانسته بودیم بی بی گفت باش تا نوفل را بپرسم و نوفل عم خدیجه بود و عالم زمانه بود که هر سه کتاب مسبوقین را در حفظ داشت خدیجه چون قصه حال بدو گفت نوفل گفت صدقت که در پیغمبری او شک نباشد اما چون او بگوید که جبرائیل آمد در آنحال تو سر خود را برهنه کن اگر جبرائیل باشد شرم کند و بیرون رود و دیگر شیطان باشد بیرون نرود بی بی چون بخانه رسید مهتر جبرائیل از روزن خانه در آمد حضرت گفت باز آمد گفت درونست یا بیرون گفت اندرونست بی بی سر را برهنه کرد مهتر جبرائیل بشتاب از خانه بیرون شد گفت چه شد گفت بیرون شد چون سر بپوشید باز در آمد خدیجه گفت آمنا که تو پیغمبر گشته

ای محمد صلی الله علیه وسلم فرستاده خدا تو فرستاده خدا هستی و من جبرائیل هستم و این دشمن تست که بیرون

آورده است پدر ترا یعنی آدم علیه السلام را از جنت

Marfat.com

من نوفل چنان گفتہ بود بعد ازان چون خدیجہ ایمان آورد در انشب ہفتاد ہزار
سر داران قوم جن آمدند و ایمان آوردند بعد ازان مرتضیٰ علی رض کودک بود و اکثر
اوقات در خانہ حضرت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم میبود روزی چون بخانہ او
میرسید وقت ضحیٰ بود کہ حضرت با خدیجہ ہر دو ضحیٰ میگزاردند بعد از سلام حضرت مرتضیٰ
سوال کرد کہ اینچہ امرست حضرت گفت یا علی من پیغمبر شدم گفت چند سال ست کہ پنہان
چشم بہ نبوت تو داشتیم راست باشد گفت ایمان بیار گفت باش تا مادر و پدر را بپرسم
بروایتی گویند کہ مادر را بپرسید اما اصح آنست کہ چہار قدم بجانب خانہ برداشت باز تفکر
کرد محمد علیہ الصلوٰت والسلام ہرگز دروغگوی نبود برگشتہ ایمان آورد از انست
کہ او را در چہارم جا ذکر میکنند و مراتب او سہ مراتب از دیگران کم شد روز
سیوم ابو طالب از مادرش سوال کرد و مادر مرتضیٰ نیز فاطمہ نام داشت
از مرتضیٰ او ایمان آورده بود اما بہ ابی طالب نمیگفت از ترس کہ مرتضیٰ علی رض
کجا باشد گفت ندانم مگر در خانہ محمد صلے اللہ علیہ وسلم بودہ باشد چون ابو طالب رسید ۳۶۳
وقت ضحیٰ بود باز رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم در نماز بود بعد از سلام پرسید کہ ای
جگر گوشہ اینچہ امرست گفت یا عم من رسول گشتم گفت راست باشد چند سال شد کہ منتظر
وحی تو بودیم اما چرا اظہار نمیکنی گفت از فتنہ و غوغائے قریش میترسم گفت از مرگ من
شنیدہ چہ گفت پس ایمان آر گفت اخذت النار علی العار یعنی از جہت ننگ کافری
آتش را قبول دارم لیکن از جہت تو شمشیر زنم بعد ازان بمرتضیٰ گفت کہ چہ مے کنی
گفت پاسبانی مے کنم تا کافران نیایند گفت از مرگ ابی طالب مگر شنیدی کہ
از قریش میترسی ایمان پیغمبری آور گفت من آمدہ ام تو نیز آر گفت اخذت
النار علی العار ولیکن شمشیر زبرائی شما خواہم زد بعد ازان چون رسم عرب است کہ در
حین فرح و شادی آواز بلند میکنند ابو طالب آواز شنید مردمان گفتند کہ در قبیلہ
عبد المطلب چہ آواز شادی است خبر یافتند کہ محمد علیہ السلام پیغمبری مبعوث شد
جمیع اہل بیتش و سائر قریش لشکر کشی کردند اما حضرت صلے اللہ وسلم را نیاوردند بہر

Marfat.com

استادند و هر همه بمنزلهٔ شیران بودند که هیچکس بصدمت ایشان نمی استا
آورده اند که ابو بکر الصدیق را در ایام جاهلیت چنان عادت بود که هرگز از زبان او
دروغ نمی آمد و تمام عرب بر سخن او استواری داشتند صدیق رض دران زمان
کفار را نصیحت کرد که ای بدبختان پیش ازین که یک حمزه بود بیخ کفر بر میکند
الحال نه شیران غران استاده اند بیخ قریش را خواهند کند غرض اینکه من در
پیش او روم اگر او پیغمبر بود خواهم شناخت قریش داشتند قول
او را چون ابو بکر الصدیق رض بجانب رسول الله می آمد در تنگنای با حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم پیش آمد حضرت فرمود انا رسول الله گفت صدقت
صدقت صدقت و ایمان آورد تمام لشکر کفار برهم زد بعضی مسلمانان شدند
و بعضی در دشمنی ماندند بعد ازان لشکر امیر المومنین عثمان بن عفان و زبیر بن
عبد الله هر دو طفل نابالغ در سفر بسوداگری رفته بودند چون از سفر باز آمدند
اموال دنیاوی چون اسپ و ستور و اشتر و غیر ذلک من نعیم الدنیا ۳۶۴
هر یک بمقدار کاروانی تحصیل کرده می آوردند ابو بکر الصدیق رض بقدوم
ایشان پیشتر شد گفت مژده شما را که محمد علیه السلام به پیغمبری مبعوث
شد هر دو بر اشتران سوار بودند و اشتر را بخوابانیدند و از پشت اشتر جستند بفرح
و از شادی آواز بلند کشیدند اما امیر المومنین عثمان فرمود که این اموال من همه
تعلق بفقرا دارد در حال فقیران آن اموال را غنیمت کردند و در پیش حضرت
شدند و ایمان آوردند پس درین هنگام سه صد و سیزده کس اصحاب پیدا
شدند اما در زمین چاه کاویدند و نماز در انجا میکردند از جهت اینکه کافران
بر ایشان مکر نه کنند زیرانکه چون ایشان بنماز می استادند از خود خبر نمی بودند پس
درین هنگام اکثر کافران بر ایشان دخل میکردند و بتوانستند و حکما گفته اند که سه
چیز از سه کس هرگز نمیرود اول مکر از کافران دوم ظلم از سپاهی سیوم
جهل از افغانان و حضرت نماز بجانب بیت المقدس می کرد و در کعبة الله

Marfat.com

کافران بتان نہادہ بودند روزی ابوجہل در پیش امیر المومنین عمرؓ شد و
گفت یا عمر از غم و اندوہ محمد بر خاطرم چنان بار نشستہ است کہ شرح نمیتوانم کردن
بغیر از شما پہلوان و معتقد در روی زمین نمی بینم اگر کلۂ محمد نعوذ باللہ منہ خاک در
دہن او باد بیاری صد اشتر سرخ و یک دختر خود بتو بدہم و دختر او صاحب جمال بود
امیر المومنین عمر قبول کرد ابوجہل او را شراب خورانید و مستش کرد و گفت بیا سوگند
بہ بتان بخور کہ خلاف نخواہی کرد چون در پیش بتان شدند جملہ بتان گفتند لا الٰہ الا اللہ
محمد رسول اللہ ابوجہل در پای امیر افتاد کہ این سخن را در پیش کس مگو روز دوم
نیز شراب خورانید اما بتان ہمچنان کلمۂ طیبہ میگفتند کہ اگر تمام عالم برہم زند یک
سر موئے او نقصان ندہد ہکذا روز سیوم چون شراب خورانید و مست شد
سوگند بلات و عزاے یاد کرد و از انجا شمشیر آہیخت و علم کردہ روان شد کہ
درین زمان کلۂ محمد را خواہم آورد در راہ دویدہ میرفت اما دو فرشتگان
بصورت گوسالہ شدند و دو بصورت آدمی ہمان گوسالہا را میگرفتند نمیتوانستند
چون امیر المومنین عمر رسید گفتند یا امیر اگر گوسالہ را گرفتہ بدہی کرامت کردہ باشی
امیر در عقب ایشان دویدن گرفت حتی کہ بغایتی ماندہ شد و قوتش از دست
رفت بعد ازان یکی ازان گوسالہ گفتندش یا عمر تو ما را گرفتہ نمیتوانی و او را کہ معصوم
حق ست چگونہ ضرر خواہی رسانید ازین سخن دل ماندہ شد اما از جہت ہمان عہد
ابوجہل آہستہ آہستہ میرفت از پیش دو جوانان رسیدند و غرضش پرسیدند
کہ عزم تا کجا داری واقعہ باز نمود گفتندش ازین عزم برگرد کہ او معصوم بعصمت
اللہ ست و دین او در تمام عالم پراگندہ شد و مادر و خواہر تو نیز مسلمان شدند
امیر گفت مسلمان نباشند گفتندش شما بدست خود مرغ بکشید ایشان بدان دخل نہ
نہ کنند مسلمان شدند والا کافر باشند امیر چون بخانہ رسید مرغ را بشمشیر زد و بخواہر
داد کہ این را برای خوردن مہیا کن او دست نکرد کہ این مردار ست در دین محمد علیہ السلام
شمشیر بر سرش زد سرش شکست و از کثرت اندوہ در خواب شد

Marfat.com

آورده اند که در آن زمان حضرت رسالت پناه کلام الله را ورق ورق کرده بمسلمانان میفرستادند مادرش گفت ای دختر همان ورق را بیار تا بخوانیم که تا دین محمد صلی الله علیه وسلم پوشیده نماند هر دو چون کلام الله آغاز کردند او بیدار شد ایشان هیبت زده گشتند و تغافل ورزیدند امیر المومنین عمر فاروق رض گفت که ای خواهر قفل کفر از خزانهٔ دل من دور شد ریسمان در گردنم انداز و در پیش محمد صلی الله علیه وسلم روان کن که در حق او بے ادبی بسیار کرده ام خواهرش گفت یا عمر در سینهٔ پاک او کینه نمیباشد دست بدست گرفته روان شدند آورده اند که امیر المومنین عمر فاروق رض چون در قهر مے شد زمین از قهر او میترقید کقول الشاعر بیت

ابو بکر صدیق شیخ صحاب	کزو بود اسلام را فتح باب
دوم دان تو فاروق را فرق دین	ز قهرش بترقید روے زمین

حضرت صلی الله علیه وسلم همیشه میگفتے که اگر عمر مسلمان شود دین حق اظهار یابد در آن زمان مهتر جبرائیل نازل شد گفت مژده شما را باد یا محمد آنچه میگفتی گفته تو قبول شد و عمر بمسلمانی آمد حضرت از کثرت فرحت استقبال نمود و معانقت کرد و امیر را بنزدیک خود بنشاند و اسلام عرض کرد بعد از عرض اسلام امیر گفت یا محمد پیش ازین از شما دشمن تر کسی را ندانستم والحال از شما دوست تر کسی را ندارم چون ابوجهل منتظر کلمه تو است بیا تا از جهت شما کلمهٔ او را ببرم در آن زمان بیک کرت روان شدند هفتاد کس کافران را کشتند و لشکر کفار شکست یافتند و هزیمت شدند امیر المومنین عمر همچنان شمشیر آهیخته در بیت الله آمد و بتان را گفت که ناچیز شوید و کلمهٔ رسول من بگوئید و من نمیتوانم بدست خود شکست در حال ریزه ریزه شدند و باد پیدا شد بمانند خاک ایشان را بیرون برد و مکة الله را از بتان خالی کردند بعد از آن نمازها را در مسجد میگزاردند و بانگ را بلند کردند القصه ابوجهل بدجهل کس را بجانب بادشاه یمن روان کرد که اگر توجه نمائید فبها والا دین پدر کلان و پدر شما خراب گردد بادشاه هفتاد هزار سوار

مسلم
ایمان آوردن حضرت عمر رضی الله عنهما

Marfat.com

توجه نمود و بر کنارهٔ مکة الله فرود آمد حضرت رسالت پناه صلعم و اصحاب از انجا که خلقت
انسان ست هیبت خوردند مهتر جبرائیل با هفت هزار فرشتگان فرود آمد و بر
کتف جبرئیل نیزه بود که یک کنار او مشرق و شاخ دیگرش بر غرب بود گفت یا رسول الله
حق تعالی میفرماید که یا محمد ابوجهل لشکرهاے روی زمین جمع میکند و بنصرت تو
لشکرهاے آسمان فرستادم اگر میگوئی دشمنان تو هلاک شوند بشاخهاے این نیزه
بعضی را بطرف مشرق و بعضی را بطرف مغرب اندازم والا من میدانم که همگی مسلمان
خواهند شد و از تو معجزهٔ شگافتن ماهتاب طلب کنند هنوز ماهتاب را آفریده نبودم
که معجزهٔ تو در و نهاده ام حضرت صلعم مفرح شده بادشاه بوقت ضحی رسول الله را طلب کرد
ابوبکر صدیق و عمر خطاب رض بدو همراه روان شدند و بی بی خدیجه رض بر در خود ایستاده
بود میگریست و میگفت که یا اله العالمین محمد را بتو سپرده ام از شکم او آواز برآمد که
محمد معصوم خدا است اگر تمام برهم زند یک سر موی او کسر نه کند بعد از آمدن
حضرت بخانه بی بی خدیجه رضی الله عنها از و سوال کرد که اینچه آواز بود مهتر جبرئیل
گفت ترا دختر باشد نام او فاطمه است که در روز قیامت شفاعت مردان بتو
باشد و شفاعت زنان باو آورده اند که در دنیا سه نور و روشنائی
چنان تابیده اند که روشنائی آفتاب را ناچیز کرده اند اول آنکه چون مهتر
ابراهیم خلیل الله بطرف روم میرفت و کافران بدو دخل کردند بی بی سائره
را از صندوق کشیدند چنان نور تابید که روشنائی آفتاب را ناچیز کرد دوم
آنکه چون بوقت طلب کردن کافران معجزه را از موسی ع خواستند او
دست بالا کرد سیوم آنکه چون حضرت بطرف این بادشاه روان شد
در پیشانی او چنان نور تابید که روشنائی آفتاب را ناچیز ساخت و حضرت
رسالت پناه صلعم را در اکثر جا چنان میشد مسطور است که ابوجهل بادشاه را چنان گفته
بود که در پیش او استاده مشو و او را سخن نرم مگوی و او ساحر ست خاک در دهن او
بر تو سحر نه کند نعوذ بالله منها چون روی حضرت صلعم را دید گفت این روی خالی

Marfat.com

از رحمت و برکت نباشد فی الحال قیام نمود و کرسی زرین ابدو پیش کرد
بر کرسی دیگر بنشست دل ابوجہل بمثل موم گداختہ شد از غم گفت تو محمد آخر نوانی
گفت آری گفتند پیش از تو ابراہیم بود کہ آتش بر او گلزار شد و بہتر موسیٰ بود کہ
عصاے او ہمہ چیزہا را فرو میبرد اوّل معجزہ ہمہ انبیا را بیان کرد بعد ازاں گفت
تر نیز معجزہ می باید نمود تا ایمان آریم گفت ہر مشکل بر خداے آسان ست گفت
اوّل این بگوی کہ در دل من چیست جبرائیل آمد گفت دختری دارد بلا موزون
کہ مردم از و میتر سند او میخواہد تا در حق او دعا بکنی حضرت رسالت پناہ صلے اللہ
علیہ وسلم ہمچنان تقریر کرد و دعا کرد **منقول است** کہ چنان صاحب جمال گشت
کہ تمام خانہ از وی تابید آوشاہ گفت معجزہ دوم اینکہ امروز از ماہ بیست و نہم ست
و ماہ غائب ست در وقت اظہار ماہ و شگافتن او از تو میخواہم حضرت صلے اللہ علیہ
وسلم قبول کرد گفت بمنزل خویشتن و در خانہ شو چون حضرت روان شد ابو جہل
گفت ای محمد بر زمین سحر تو میرود بہ بینم کہ بر آسمان چگونہ رود حضرت صلے اللہ علیہ ۳۶۸
وسلم توقف کرد تا با وی چیزے گوید ابو بکر الصدیق رضہ منع کرد کہ باین سگ حاجت
سخن نیست چون وقت شام شد بادشاہ گفت چنان تاریکی پیدا کن کہ کسی ندیدہ
باشد بعد ازان چنان روشنائی پیدا کن کہ کسی ندیدہ باشد از تاریکی دوزخ مقدار آنکہ
از سوراخ سوزن بیرون شد جہان چنان تاریک شد کہ کافران فریاد بر آوردند کہ ما را
تا بان ترقید یا رسول اللہ دفع کن بعد ازان بمقدار سوراخ سوزن نور بہشت تابید
روشنائی پیدا شد کہ تا مشرق و مغرب دیدہ میشد دیدنہا بعد ازان گفت
ماہتاب را حاضر کن تا معجزہ آن از تو میخواہم از طرف مشرق بر آید و تا نیمہ
آسمان بالا آید بعد ازان فرود آید و ہفت کشور و طاز مکہ اللہ بگردد و در تو
در ود فرستد بعد ازان ماہتاب دو نیمہ شود نیمہ در جیب تو در آید از آستین تو
بر آید و نیمہ دیگر از طرف دامن در آید و از جانب جیب تو بر آید بعد ازان
باز بہم متصل شود و بطرف مغرب فرود آید باز از انجا طلوع شو

Marfat.com

وچون بہ نیمۂ آسمان برسد چنان کلانی پذیرد یعنی از میان بشگافد کہ تمام کنارۂ آسمانرا حلقہ گیرد یعنی گرداگرد آسمان بگیرد و آسمان خالی باشد باز بیکجا شود و بطرف مشرق فرود رود ابوجہل لعین خوشحال شد کہ اینچنین نتواند کرد اما از جہت سرزنش ابوجہل او بازگشت ملامت بسوی کفار حق تعالیٰ در حال این معجزہ را بسرانداز اظہار یافت تمام کافران شرمندہ و متحیر شدند اما بادشاہ گفت ای بدبختان چہ سخت دل دارید کہ اینچنین کس را بہ پیغمبری قبول نمی کنید ہفتاد و ہزار لشکر بتمامہ مسلمان گشتند ابوجہل گفت ای محمد من پنداشتم کہ سحر تو بر زمین روانست و ندانستم کہ ساحری تو بہ ازین بر آسمان است بعد ازان مسلمانی روز بروز افزون گرفت اما کافران نیز ہر طرف ہجوم کردند حتی کہ شہر مکۃ اللہ یک بدیگرے جنگ میکردند بعدہ حکم باریتعالی بدان شد کہ یا محمد ترا میباید کہ بطرف یثرب روان شوے و یثرب قبیح وزشتی را میگویند یعنی جملہ عصیان در وپیدا میشد چون از مکۃ اللہ بیرون شد مہتر جبرائیل فرمود کہ درین نواحی مکۃ اللہ سہ روز برجای باش و بر تخت خود مرتضی علی را بنشان و تو درین سہ روز بطرف کوہ برو و پنہان شو کہ کفار ترا مکر خواہند کرد حضرت رسالت پناہ و ابوبکر الصدیق ہر دو روان شدند و صدیق شبان خود را فرمود کہ در فلان غار ہر روز شیر بلا آوردہ باش چون حضرت با صدیق در غار شد کافران در پی او شدند اما بحکم الٰہی عنکبوت بر دہان آن غار پنہاد شد و کبوتر بر آن در بیضہ نہاد و سینۂ خود را بر آن مالیدن گرفت تا چوزہ بیرون کند کافران گفتند کہ درین غار کسی نباشد اگر بودے بافش خراب میشد و کبوتر ازان برخاستہ میبود ابوبکر الصدیق گفت کہ پایہاے کفار بر سر ما میرسید یا رسول اللہ اگر نظر کنند ما را خواہند دید و ما دو کسیم حضرت فرمود ما دو کس نیستیم بلکہ سیوم بما خداست **منقولست** کہ در انغار ہفتاد سوراخ بود و حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در خواب شد ابوبکر صدیق خرقہ خود را پارہ پارہ

Marfat.com

کردہ دران سوراخہا مینہاد تا ازان مار بیرون نیاید و حضرت را زحمت نرساند
و یک سوراخ باقی ماند دران انگشت خود را بنہاد چنانچہ مار آمد و انگشت او را
گزید چون حضرت بیدار شد حال چنان دید انگشت او را در دہن گرفت و زہر را
بیرون نمود حضرت فرمودای بی ادب یار غار ما چرا گزیدی گفت یا رسول اللہ مدت
سہ صد سال است کہ من درین غار گذر را نیندہ ام زیرا کہ در ازمنۂ ماضی در مکتب خانہ
بودم طالب علمی دران صفت شما میکرد مناجات بدرگاہ ما عز اسمہ نزل کردم کہ محمد
را بمن بنمائے حکم شد کہ درین غار ساکن باش ہمہ را ہا گرفت عاجز شدہ
انگشت او را گزیدم تا شما را بمینم رفتہ بودیم حضرت برگشتہ آمد و بطرف یثرب
روان شد بعد از فتح مدینہ و باصلاح آوردن اہل او نام او را مدینہ نہادند و انوجا
ہمیشہ لشکر کفار جمع میکرد و در مدینہ بحضرت رسول اللہ جنگ میکرد و
بیست و پنج جنگ کردہ بعد ازان ہفت نفر از سرداران افغانان بحضرت رسول
پیش آمدند حضرت فرمود بیائید ملکان از انست کہ افغان را ملک میگویند
چون ایشان اسلام آوردند بتمامۂ لشکر خود را مسلمان ساختند آوردہ اند
کہ در جنگ کفار زنان افغانان میرفتند و تیرہا را جمع کردہ باصحاب میدادند
حضرت منع نمیکرد در جنگ بست و ششم چون ابوجہل حاضر شد دران روز
لشکر آسمان بہ نصرت الٰہی نازل شد و لشکر افغانان جمع بود آوردہ اند
کہ سر از تن کافر جدا میشد و تیغ دیدہ نمیشد کافران شکست خوردند ابوجہل بگریخت
و این بدبخت را قوت و زور ہفت پہلوان بود ہیچکس او را گرفتہ نمیتوانست
مگر اسرافیل بر پنجہ سرش زد بیطاقت شد ما فتاد چون انس بن مالک ؓ
رسید او را افتادہ یافت چند شمشیر زد ہیچ بر او اثر نکرد گفت ای انس بشمشیر
تو کشتہ نشوم بلکہ شمشیر من بگیر انس چون شمشیرش را گرفت از نیام کشیدن
نتوانست گفت قبضہ اش بدست من دہ و نیامش بدست خود بکش تا کشیدہ
شود انس دریافت کہ برا مکر میکند قبضہ اش بدست خود گرفت و نیامش بدست

فرمود تا بنا حفظ وقتی بزد
فال زد ابوجہل فال فاخذ
بیچید فال دید فرو
شکستہ او را بکل
فال گرفتم از
فال عمر بن یدل
ابوجہل ۱۲ منہ

Marfat.com

چون شمشیر بکشید به نیامش بپاے زد پای انس را بشکست انس خواست تا او را
بکشد گفت سه سخن مرا بشنو بعد ازان بکش اول کلهٔ مرا نزدیک بکتف ببر چون
در پیش رسول الله ببری بر زمین سخت بزن تا او بترسد و بگوید که دشمن من
ازانحال درینحال هنوز بیشتر است چون انس کلهٔ او را بیاورد حضرت فرمود از که
باشد گفت ازان سگ ست پیغمبر گفت شکر الحمد لله که ازین بلا خلاص یافتیم و منقول
ست که چون حضرت بطرف مدینه میرفت گنده پیری بیمار بود گفت مرا در چادر
بگیرید و از هجرت رسول الله مرا بے نصیب نسازید تا از مهاجران باشم چون
او را بیرون کشیدند وفات شد در شان او این آیت آمد وَمَنْ يَّخْرُجْ مِنْ بَيْتِهٖ
مُهَاجِرًا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ اَجْرُهٗ عَلَى اللّٰهِ از قتل ابوجهل
حضرت را دوازده هزار اصحاب پیدا شدند باز حکم باری شد که بفتح مکة الله بیرون
شود در مکة الله باز کافران بتانرا نهاده بودند و بالای بام مکه نیز بتان بودند
و همگی ایشان سه صد بت بودند چون حضرت بولایت مکه درآمد در نواحی او
فرود آمد تا سرانجام کرده بر کافران بریزد بادشاه مکه سفیان نام داشت روزی
بتجسس خود درآمد یک تنها اما اسپی داشت بادپاے که بباد برابری میکرد چون
از خانه برآمد اسپ سرکشی کرد او را قوت منع کردن نبود بجانب رسول الله روان
شد چون اصحاب دیدند سرانجام تیر و کمان کردند تا او را بکشند حضرت منع کرد
چون سفیان نزدیک رسول الله آمد در دل کرد که او را به شمشیر بزنم و بگذرم اما چون
اسپ روی حضرت را دید چنان برجاے استاد که پاے را از پاے نگرفت سفیان
فرود آمد و بحضرت مصافحت کرد حضرت فرمود ایمان بیار گفت می آرم بچند شرط اول
آنکه سبب آمدن من بیان کنی که چه بود قصهٔ حال را باز نمود که اسپ سرکشی کرد درین قریب
عزم شمشیر کردی اما اسپ یاری نکرد گفت صدقنا دیگر آنکه شب در خانه من چه
کار میکردم گفت دیگچهٔ پر زر تو و مادر تو دفن میکردید که مگر بادشاهی از دست
این را قوت خود سازیم گفت صدقنا دیگر آنکه الحال ایمان آرم

۳۷۱

Marfat.com

ننگ و عار میکنم اما شرط دیگر آنکه فردا جنگ میکنم اگر ظفر ما یافتم هم ایمان آرم و اگر ظفر تو یافتی هم ایمان آرم اما باید که آنچه در خانه من بیاید و آنچه در مکة الله در آید همانرا امن ده حضرت قبول نمود علی الصباح ابوبکر الصدیق رض بچهار هزار سوار از شهر درگذشت و دو هزار سوار بفاروق همراه بود و دو هزار سوار بذی النورین و دو هزار سوار بمرتضی علی این هشت هزار سوار روبروی دشمن روان شدند و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم با دو هزار سوار بمیدان استادند اصحاب ثلثه چون جنگ کردند قوت کفار بسیار بود ایشانرا اندک شکست دادند اما ابوبکر صدیق از انطرف بیکبارگی تاختند کفار را شکست دادند آورده اند که اسپانرا بمردگان میدوانیدند و زنان کفار بر خانها جمع شده مے استادند و مدح و ثنائے حضرت میگفتند و در آن مدح بعضی یاد میکردند که حضرت خواهرزادهٔ من ست و یا عم زاده و یا خاله زاده و غیر ذلک من الانساب ماست معلوم باد که در نواحی مکة الله تیغ کشیدن حرام ست اما دران روز حلال شده بود از جهت ضرورت سلیمان پارس که بالائی بام کعبه می آمد بتانرا در زیر مے انداخت و ابوبکر الصدیق او را مے شکست بعد از فتح برائے جنگ حنین روان شدند درین هنگام پانزده هزار اصحاب بودند و حنین سه میل از مکه دور ست کقول الشاعر

فَسَلْ حُنَيْنًا وَسَلْ بَدْرًا وَسَلْ اُحُدًا ✦ فُصُوْلَ حَتْفٍ لَهُمْ اَدْهٰى مِنَ الْوَخَمِ ✦

بعد ازین روز بروز و ماه بماه و سال بسال دین حضرت رسالت پناه استکمال مینمود و در چهل غزا حضرت خود همراه بود و دیگرانرا اصحاب مے کردند و در حج وداع چون حضرت رسالت پناه بر عرفات برآمد مهتر جبرائیل نازل شد و این آیت آورد که اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ۔ حضرت رسالت پناه دانست که نعمت الهی کلام الله بود و چون کلام الله تمام شد عمر من در دنیا نباشد زیرا که من بغیر از کلام الله یک سخن نمیگفتم پس بنا بودن کلام الله نابودن سخن من باشد

۳۷۲

Marfat.com

و بنابودن سخن نابودن عمر من باشد هفتاد اشتر بجاوران مکه داد که این امتان ضعیف و این عاصیان نحیف که در دنیا و آخرت اندوه و غم ایشان عظیم نموده ام الحال وقت رحلت من ست از جملهٔ اصحاب بلکه از سنگ و چوب بیت الله غریو و ناله برآمد بعد ازان رُخ بمدینه نهاد و چون در پرا سامت رسید تپ محرق او را پیدا شد سیصد کس اصحاب را در انمحل ذکر و فکر تلقین مے کرد و فرمود اصحابی کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم کما قال الله تعالی اذ یبایعونک تحت الشجرة و معجزه هاے سرور کائنات صلے الله علیه وسلم بحدیست که در حصر نه آید بعد ازین بدان ای فرزند که افضل البشر بعد از انبیا و رسل ابو بکر صدیق ست رضی الله تعالی عنه چنانکه حضرت رسالت پناه میفرماید در شان او که تا طلوع و غروب شمس نیست افضل البشر بعد از انبیا مگر ابو بکر صدیق رضه زیرا که مرتضیٰ به پرسیدن او در روز چهار قدم برداشته ازان چهارم مرتبه ذکر مے شود و بعد از ایمان او دین نبوی مخفی بود و بمجرد دیدن رسول صلی الله علیه وسلم ایمان نیاورده بود و ابو بکر صدیق رضی الله تعالی عنه مظهر دین بود بعد از رسول الله صلی الله علیه وسلم زیرا که بمجرد گفتن رسول که از ما رسول الله او تصدیق کرد و بسبب ایمان او اکثر ایمان آوردند **منقول است** که چون جبرئیل بخدمت رسول الله علیه وسلم نشسته میبود که اگر اصحاب ثلثه مے آمدند بر قرار میبود و چون ابو بکر صدیق رضی الله تعالی عنه می آمد جبرائیل علیه السلام قیام تمام مینمود حضرت رسول صلے الله علیه وسلم ازو پرسید که وجه قیام تو خاصه برای ابو بکر صدیق چیست گفت در وقتی که حق تعالیٰ فرمود انی جاعل فی الارض خلیفة و فرشتگان گفتند اتجعل فیها من یفسد فیها و یسفک الدماء من نیز خواستم تا بگویم اما روح صدیق اکبر من باز نمود که مگوے سزاے ایشان آنست که دیدار حق تعالیٰ ببینند و تو خواهی دید پس انان باز او استاذ من ست

Marfat.com

دیگر آنکه در روز قیامت بر پای ایستد و بگوید که یا رب امت محمد رسول الله را بمن بخش والا از جهت ایشان مرا بدوزخ روان کن خطاب حضرت عزت برو شود که ای صدیق تو در دنیا جان و مال را از برای رسول در باخته بودی والحال نیز جان خود را از امت او می بازی برو آنچه دوستان محمد و دوستان تو باشد بتو بخشیدم آورده اند که ابوبکر صدیق در ایام جاهلیت نیز عبادت الله میکرد و محروم نبود زیرا که حقتعالی برای او فرشته را آفریده بود تا عبادت او را بجای میکرد مذکور است که جبرائیل علیه السلام گفت یا رسول الله از ابوبکر صدیق بپرس که چهار چیز در ایام جاهلیت از و در وجود نیامده است و نه بکسی اظهار کرده است حضرت از و سوال کرد گفت اگر سائل رسول الله نمیبود بدیگر کس نمیگفتم اول اینکه دروغ نه گفته بودم زیرا که مرد بدروغ گفتن انگشت نما میشود و دیگر آنکه غمز نه کرده بودم که نیز سبب شهرت ست که فلان غماز ست سیوم خمر نخورده ام زیرا که شرف آدمی بعقل ست و این زایل کننده عقل بود چهارم آنکه زنا نکرده بودم زیرا که بخود اندیشیدم که اگر کسی بخواهر و دختر من زنا کند او را چگونه عذاب کنم پس خواهر و دختر هر کسی را همچنان دیدم و این چیزها در کافری حرام نه بود بلکه من بسبب عقل از اینها باز مانده بودم و در شرح مشارق مسطور ست که هر که خدای را دوست میدارد مرا دوست دارد لقوله تعالی قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ و هر که مرا بدوستی گیرد بروی لازم است که ابوبکر صدیق را دوست دارد که خلیفه من است و دوست منست اگرچه اصحاب همه دوستان من اند اما ابوبکر دوستر بمن ست چنانکه امیر المومنین عمر در وقت خلافت خود گفت مر سائر اصحاب را که ابوبکر صدیق را خلیفه میگفتند که او خلیفه رسول بود مرا خلیفه خلیفه گوئید و یا بلقب دیگر خواهید ملقب کرد در اثر آن عبد الله مسعود گفتش هَلْ اَنْتَ اَمِیْرُنَا قَالَ نَعَمْ قَالَ هَلْ نَحْنُ مُؤْمِنُوْنَ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاَنْتَ اَمِیْرُ الْمُؤْمِنِیْنَ فَقَبِلَ قَوْلَهٗ عُمَرُ وَسَائِرُ اَصْحَابِهٖ و آنچه بعضی روافض گویند که مرتضی علی

۳۷۴

Marfat.com

شمشیر زن بود حضرت رسالت پناه در حق او فرمود که تیغ صدیق زبان اوست
که جمله مهاجر و انصار بعد از صدق او ایمان آوردند و بآنچه که مرتضی علی اول ایمان
آورده بود بعضی دانشمندان گفته اند که ایمان او مظهر دین نشد و صدیق اکبر مستکمل
دین شد در زمین و آسمان و گفته اند که اَوَّلُ مَنْ اٰمَنَ مِنَ الرِّجَالِ اَبُوْبَکْرٍ وَاَوَّلُ مَنْ اٰمَنَ مِنَ
الصِّبْیَانِ عَلِیٌّ وَاَوَّلُ مَنْ اٰمَنَ مِنَ النِّسَآءِ خَدِیْجَةُ وَاَوَّلُ مَنْ اٰمَنَ مِنَ الْمُتَّقِیْنَ زَیْدُ بْنُ
ثَابِتٍ وَاَوَّلُ مَنْ اٰمَنَ مِنَ الْعَبِیْدِ بِلَالٌ و چون ابوبکر صدیق رضی الله عنه برحمت رب العالمین
رحلت نمود امیر المومنین عمر فاروق بر خلافت بنشست و او را دو چندان علم بود
زیرا که یک حصه از حضرت حاصل کرده بود و یک حصه از صدیق حاصل کرده بود
بعد از مراتب ابوبکر بر سائر بشر بعد از انبیا مراتب فاروق فضل دارد اگرچه امیر
المومنین عثمان در ایمان سابق بود اما در حین ایمان ایشان نماز را درون غار می
گزاردند و بوقت ایمان فاروق بتان را از بیت الله بیرون کردند و اذان را بآواز
بلند میخواندند و از جمله عدل او یکی آنست که ابوشحمه را که فرزند او بود چگونه بحد رساند
و قصه او مشهور است و او را از انجا فاروق گویند که روزی دو نفر بهم دعوی کرده
میرفتند امیر المومنین از ایشان پرسید که چه حالت ست یکی از ان گفت که این شخص را در
پیش حضرت ملزم کردم و او از ان دعوی خود باز نمی استد فاروق گفت چرا
توقف نمیکنی گفت اگرچه حضرت گفته است اما بار دیگر شما میان ما قضا بکنید گفت
خوب نزدیک بیا چون بنزدیک شد بشمشیر چنان بر سرش زد که مرده بر
زمین افتاد و گفت هر که سخن رسول را قبول نه کند قضای من اینست و او را از ان
فاروق نامیدند که فرق میان حق و باطل و قتل آنکس در شرع روا بود لقوله علیه السلام
مَنْ بَدَّلَ دِیْنَهٗ فَاقْتُلُوْهُ هر که درین زمانه سخن قاضی و عالم را قبول نه کند کافر گردد
قتل او در شریعت روا باشد پس چگونه باشد حال کسی که قول صاحب شرع را قبول
نکند و چون بر خلافت نشست شخصی را نامزد کرده باهتمامی بکوفه فرستاد
آن شخص چون بکوفه رسید بعد چند روز لشکر را مانده تنها بخانه آمد خبر بفاروق رسید که فلان

۳۷۵

اول از ان مردان که ایمان آورده بودند حضرت ابوبکر صدیق رض بود و اول از اطفال که ایمان آورده بودند حضرت علی کرم الله وجهه بود و اول از زنان که ایمان آورده بودند بی بی خدیجه رض بود و اول از پرهیزگاران که ایمان آورده بودند زید بن ثابت رض بود و اول از غلامان که ایمان آورده بودند حضرت بلال رض بود ۱۲

در فضیلت حضرت عمر رضی الله عنه

Marfat.com

بی لشکر آمد اورا طلب کرد گفت چرا گفت من بادشاہی شمارا قبول ندارم از جہت
انکہ دو کار را برخلاف سنت مصطفےٰ کردہ یکی آنکہ حضرت را میدیدی کہ چون نان
پیش امیر فتم از بوریا میخواست کہ بر پہلوی او زنے بوریا بودے و تو بر بالا
بوریا چیزے نرم انداختہ بودی گفت واللہ باللہ ثم باللہ ازان باز کہ من بر رسول
اللہ صلے اللہ علیہ وسلم ایمان آوردہ ام ہرگز بدو چیز نہ نشستہ ام گفت دیگر
انکہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم دو چیز را از متع یکجا نخوردہ بود و تو جغرات و روغن
و برنج را یکجا کردہ میخوری گفت قول اول محض دروغست و قول ثانی گمانست
زیراکہ روز پنجشنبہ مرا با داثر کردہ بود گفتم روز جمعہ خبلہ چگونہ خواہم خواند
طبیب فرمود کہ بیضہ مرغ را بشکن نردی او را جدا کن و ہر دو نان با نمک بخور
باز ہر دو را ہمراہ کردہ بخور اثر باد دفع شود ہمانرا کسی روغن و جغرات خیال
کردہ است **منقول است** کہ علی مرتضی کرم اللہ تعالیٰ وجہہ در پیش ۳۷۶
بی بی فاطمہ لاف میزد کہ درین زمانہ ہیچکس ہا زدی مرا بقوت نخواہد گرفت
بی بی در دل گذرانید کہ چرا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را استثنا نکرد حتی کہ
این سخن را بحضرت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم رساند کہ مرتضی شمارا استثنا نکرد حضرت
توقف کرد روزے مرتضی رضی اللہ عنہ از شہر برآمد چون بر لب جوی آب رسید
شخصے را بغایت مہیب استادہ دید گفت چہ شخصی و چہ خواہی گفت مرتضی علے را
میخواہم گفت منم مرتضی گفت از جوی بگذر ولیکن ہمان کفش مرا گرفت بیا
مرتضی در و کرد جنبیدن نتوانست مرتضی علی را غضب و قہر در کار شد
فریاد برآورد و بہر دو دست بالا کردہ تا زانو در زمین رفت اما کفشہا
را جنبانید پاے را از زمین کشید و بخانہ روان شد بمسجد محمد رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را نشستہ یافت ہیبت زدہ در پیش او شد گفت
یا رسول اللہ واقعہ چنان دیدم اگر آن شخص کافر باشد دین حق ما مبطل گردد
حضرت گفت یا علی آن شخصی ست کہ حوام دین با دست مرتضی رضی اللہ عنہ

Marfat.com

دانست که حضرت بود دلگیر شده بنشست حضرت فرمود یا علی حقتعالی تمام
قوت زمین در نعلین من نهاده بود و تو نعلین را جنبانیدی مرتضی ازان مفخر شده
فخرمے کرد بر سائر اصحاب امیر المومنین عمر فاروق گفت قوت وزور مردان در قبر معلوم
خواهد شد چون فاروق وفات یافت گفت گرز مرا بمن همراه نهید بعد از دفن اصحاب
برگشتند و مرتضی برائے تلقین بر فرش ایستاد دید که زمین از هر طرف بپیچید
تا او را بشکند و بشپلد امیر چنان زور کرد که از هر طرف سر بسر گرفت و از
هر دو جانب پهلو گرفت و از طرف پاے را بپاے گرفت ساعتی برین بود تا زمین
بیاساید باز منکر و نکیر آمدند دور تر ایستادند و گفتند من ربک فارومی گفت من
نمی شنوم نزدیک بیایید اما ایشان گرز را دیده می ترسیدند نزدیکتر نمیشدند
امیر گرز را بگرفت و نبشست تا بر ایشان زند قبر چند فرسخ کشاده شد و ایشان
بگریختند گفت شما که در تمام عمر در زمین میگردید خدائے را می شناسید و من بمقدار
یک گز از زمین فرود شدم خدائے را فراموش کردم مرتضی چون این را بدید آن ۳۷۷
شهزاد گان را فرمود تا او را دفن نه کنند و در ایام خلافت فاروق در پیش خود کسی را
استاده نمی ماندے خواه آزاد خواه بنده و مے گفت که پیغمبر فرموده است
هر که اهل دوزخ را در دنیا دیدن خواهد پس گو به بیند شخصیکه را که او سردار
دنیاوی باشد و شخصی دیگر از جهت دنیا در پیش او استاده باشد و
او نشسته باشد و چون تیر میزد پاے برهنه خود میرفت و مے آورد چون
فاروق برحمتِ حق پیوست امیر المومنین عثمان بن عفان معدن
حیا بر خلافت نشست و از کثرت حیا هرگز اندام خود را ندیدم بود چنانکه روزے
رسول الله با اصحاب ثلثه یک چادر پوشیده نشسته بود خبر آمد که عثمان آمد
در حال جامه طلب کرده بپوشید بی بی عائشه رضؓ پرسید که با اصحاب ثلثه
همچنان بودی و بچنین آمدنِ او جامه چرا پوشیدی فرمود ثلثه همه می نشستند
و او از غایتِ حیا هرگز نه نشسته بود از ان پوشیدم والعینا

Marfat.com

وجہ شرافت او بر مرتضیٰ آن بود کہ بمجرد شنیدن خبر نبوت خود را از شتر انداخت
و تمام اموال خود را از فرح بہ تصدق داد و مرتضیٰ را آوردہ اند کہ بعد ایمان
چون پدرش آمد امتحاناً یا اعتقاداً از و پرسید کہ من ایمان آرم یا نہ پدرش گفت
آری ایمان بر پیغمبری او بیار دیگر معلوم باد کہ چنانکہ ایشان بمراتب است
مرتبہ ایشان ببالائے مرتبہ یکدیگر است ہر کہ چنان نداند کہ مرتبہ اعلائے ایشان
اعلیٰ و اسفل ایشان اسفل او کافر است و او را از ان ذوالنورین گویند
کہ مرتضیٰ یک دختر رسول اللہ آوردہ بود و او دو دختر رضی اللہ عنہما آوردہ اند
و منقول است کہ روزی رسول اللہ را با سی سہ ہزار اصحاب ذو
النورین دعوت کرد حضرت اجابت نمود و غلامان را فرمود کہ قدمہائے مبارک
حضرت را درین راہ در شمار آرید جملہ ہفتاد قدم شد بہ برابری ہر قدم یک بندہ آزاد
کرد و ہمہ اصحاب را بالوان نعمت خوشنود کرد ازین ممر مرتضیٰ غمگین شد فاطمہ زہرا ۳۷۸
رضؓ گفتش یا علی چرا غمگین بودہ گفت یک دانہ در رسول منعم و یک داماد عثمان چون
او چنان مہمانی کرد من شرم میکنم بی بی گفت برو رسول اللہ را با ہمہ اصحاب او
دعوت نمائے گفت در خانہ ہیچ نیست گفت ترا بنا بودن کاری نیست چون مرتضیٰ
بطرف رسول اللہ روان شد بی سر را برہنہ کرد بر سجدہ افتاد کہ یا الٰہی مرا از
مرتضیٰ و مرتضیٰ را از رسول اللہ شرمندہ مکن بکفایت ایشان طعام بفرست در حال
خوانی فرود آمد چون مرتضیٰ بخدمت رسول حاضر شد گفت یا رسول اللہ در خانہ
ہیچ ندارم ولیکن دختر شما چنان میگوید حضرت با تمامی صحابہ اجابت نمود
آنخوان چنان کفایت نمود کہ از تمامی اصحاب بگذشت جبرائیل فرود آمد کہ ای
محمدؐ از جہت خاطر علی عثمان نعمت دنیا خورانیدہ بود و من طعام بہشت خورانیدم و
قدمہائے تو درین راہ نیز ہفتاد شد چون او غلامان آزاد کرد من بہ برابر ہر قدم ہفتاد
ہزار عاصیان را آزاد کردم بدان ای فرزند کہ حضرت رسالت پناہ را صلعم در
سہ سال عمر بود و در بیست و سہ سال پیغمبری کردہ بود پس درین بیست و سہ سال

Marfat.com

یک سخن را بغیر نزول جبرائیل و بغیر آیت سماویہ نمیگفت و اکثر آیہا مخصوص دران
وقت بودند کہ عمل بدان درین زمانہ نمی بود و چون جبرائیل آیت می آورد حضرت
رسول ہژدہ کاتب را میفرمود تا ہژدہ جاے بنویسند بعد از رحلت رسول اللہ
ابوبکر صدیق و فاروق ہژدہ کلام اللہ را یکجا جمع میکردند و روایت را دران می
دیدند و چون بخلافت عثمان آمد ہژدہ را یکجا جمع میکرد آنچہ حاصل بودند از وعد و
وعید و حلال و حرام جمع کرد و آنچہ مخصوص دان زمانہ بودند آنرا ہمہ باتش سوختند و
کاغذ را از پوست آہوان بگرفت و این کلام را بران پوست بنوشت و پیش ازین
در عہد رسول اللہ یک مصحف را رسول اللہ سوختہ بود و آنچنان بود کہ یکی از کاتبان
آنصحفہا در عہد رسول اللہ عبد الرحمن بود چون آیت از رسول مے شنود
چیزے در میان از خود مے درآورد چون تحقیق کردند زیادتی نوشتہ بود
حضرت خواست تا او را بکشد اما گریختہ در مسکن عثمان درآمد و عثمان را شفاعت
استادہ کرد رسول فرمود علیہ الصلوٰۃ والسلام من بدّل دینہ فاقتلوہ عبد الرحمن ۳۷۹
گفت توبہ کردم او را ببخشید و مصحف را حضرت خود بسوخت چون این خبر بفرزندان
ابوبکر صدیق رسید کلانتر از ایشان محمد نام از انجا بیامد و عثمان را از ریش گرفت
گفت اگر صدیق اکبر زندہ میبود تو مرا از ریش نمیگرفتی محمد بیہوش شدہ افتاد بعد ازان
گفت کہ از شما سہ خطا واقع شدہ است ازان گرفتم گفت پس مرتضیٰ علی را در میان
آریم تا در میان ما و شما مناصفت و عدل کند چون مرتضیٰ آمد محمد گفت یکی آنکہ در فلان
مرحلہ تو مسافر بودی و نماز را مقیمانہ کردی چرا گفت من صاحب لشکر بودم
فرمودم تا درین منزل پانزدہ روز مقیم باشم چون نماز بجا آوردم واقعہ دیگر
افتاد روان شدیم مرتضیٰ قبول کرد گفت دیگر آنکہ پیغمبر فرمودہ بود کہ بر جاے
من کسی نہ نشیند و شما بر منبر رسول برآمدید گفت آری بود دلیل یکی آنکہ اول
حضرت را یک منبر بود و صدیق را دو شد و فاروق سہ کرد اگر من ہم منبر راست مے
کردم مرتضیٰ ہم راست میکرد و بعد ازان ہر بادشاہ منبر راست میکرد پس منبر از مشرق

Marfat.com

تا مغرب دراز میکشید و دیگر آنکه من خود را لایق آن بیم ندیدم که مرا نیز نبود
باشد و دلیل دیگر حضرت فرموده است که بر جای من کسی ننشیند مراد آن
نیست که هیچ کس او را نکوهد زیرا که زنان پیغمبران بعد از ایشان بر سائر ناس حرام اند
مرتضی نیز این را قبول کرد گفت دیگر آنکه مصحفهای سوخته از این بد تر چه باشد
گفت شما خود رسول الله را دیده بودید که مصحفِ غلط را بدست خود سوخته
بود مایانکه اصحابیم میدانیم که فلان آیت ناسخ و فلان منسوخ و فلان خاص در این
زمانه و فلان عام در کلام ما اگر این مصحفها بعد از ما باشد در دین خلل واقع
شود یکے گوید که من در مصحف چنان دیدم و دیگرے گوید که من چنان
دیدم و همه مخصوص درین زمانه بودند آنچه فواید بود گرفتم و آنچه خاص مزد بود
بود سوختاندم مرتضی همه را بوجه احسن کرد محمد ازان پشیمان شد و عذر
تقصیر کرده برگشت و آنچه از حلال و حرام ست بالضد آیت باشد و ما
بقی همه وعد و وعید ست کقول الشاعر

مثنویات

۳۸۰

یا الٰہی رہنمای دستگیر — شرح این آمد ز تفسیر منیر
ای برادر بشنو از قرآن بیان — تا بگویم شرح هر یک را عیان
جملہ قرآن شش شهر از آیت کلام — ششصد و شصت و شش آیت دان تمام
یک هزارش امر آمد گوشدار — یکهزارش نهی شد از کردگار
یکهزارش وعده دان بر مومنان — یکهزارش وعده شد بر کافران
مومنانرا سر بسر باشد ثواب — کافرانرا سر بسر باشد عذاب
یکهزارش قصهٔ پیغمبران — یکهزارش عبرتے بر کافران
بالضد آیت از حلال و از حرام — جمع کرده کردگار اندر کلام
آیتی صد بهر تسبیح و دعا — تا بداند اینچنین گفته خدا

آورده اند که مروان نام حکم شخصی بود که بوزیر ذوالنورین و به نگین دار امیر یاری و محبت
داشت و همیشه در میان صحابه فتنه انگیزی میکرد روزے خط نوشت بطرف کفار

Marfat.com

که از انجانب شما هجوم کنید و از ینطرف من تا فرزندان ابوبکر صدیق را بکشیم و
به نگین عثمان برانخط مهر کرد و بکسی داد که در مسجد ایشان برود و مکر و مکاری کند
تا ایشان او را جاسوس خیال کنند و چون ترا محکم گیرد خط را بده که من رسول
عثمان ام اما بدی شما نمیخواستم و ابوبکر صدیق را فرزندان بسیار بودند باز محمد
از انجا لشکر کشید چون نزدیک آمد ذوالنورین را هفتصد غلامان سلاحدار بودند
همه مهیا بجنگ شدند امیر منع کرد و همه را آزاد کرد و گفت مرا بکشتن کاری نیست
چون محمد در رسید امیر کلام الله میخواند و سر بالا نکرد محمد شمشیر کشید و بر گردنش زد
امیر درین آیت بود که صبغة الله چون سرش بر زمین افتاد آن سر بریده آیت
را تمام کرد و من احسن من الله صبغة و او را سه حصه علم بود یکی از رسول الله صلی الله
علیه وسلم داد و حصه از شیخین رضی الله تعالی عنهما از ان جامع کلام شد و چون ذوالنورین
برحمت رب العالمین رحلت کرد امیر المومنین و حیدر المسلمین اسد الله الغالب علی بن
ابیطالب کرم الله وجهه بر خلافت بنشست و او را چهار حصه علم بود یک حصه از رسول و
سه حصه از ثلثه و او را از ان حیدر نامند که چون تولد شد امهانی او را در کنار میگرفت
و نگاه میکرد در اکثر اوقات روزی دست دراز کرد تا بگیرد امیر دست انداخت
و دست او را بناخن کند امهانی گفت هذا حیدر و حیدر شیر بچه را گویند و بعد از
انبیا و اصحاب ثلثه افضلترین بشر امیر المومنین علی مرتضی بود رضی الله تعالی
عنه **منقول است** که چون بر خلافت بنشست سلمان فارس را
با جمع لشکر با حکومت مکه فرستاد بعد مدتی کسی خبر کرد که سلمان سه
پشتارهٔ نی را به بیت المال خرید و از انخانه عمارت کرد چون تحقیق کردند او را از
سرداری اخراج نمود و گفت که خانهای کفار اندک مانده بودند که تو بیت المال را تلف
میکردی بعد از ان شخصی دیگر را فرستاد بحکومت مکه از و نیز کسی خبر کردش که او
بر دعوتهای حاضر می شود که تونگران خوردنی می خوردند و
فقیران استاده می باشند او را نیز اخراج کرد

۳۸۱

در بیان خلافت حضرت علی کرم الله وجهه

Marfat.com

روزے در خانۂ امیر حسن مہمانی فرود آمدہ بود بعد از نماز شام چون مردم
از مسجد پراگندہ شدند آن شخص آخر ہمہ برآمد دید کہ در گوشۂ مسجد فقیرے ژندہ پوش
نشستہ است و یکمشت آرد جو در دست دارد و میخورد چون این شخص برآمد پارۂ
او را داد او گرفتہ در خانہ آورد چون امیر حسن او را انواع نعمت در پیش آورد
واقعہ باز نمود کہ در مسجد چنان نشستہ است کہ آرد جو از غربال ناکشیدہ می
خورد و افطار صوم میکند امیر حسن تبسم کرد کہ آن خلیفۂ زمانست کہ این ہمہ تعلق
بدو دارد و برضاے خود ترک دادہ است و آن امیر المؤمنین علی رضی اللہ تعالیٰ عنہ
و صحابہ بیت المال را و اخراج را بر خود حرام گردانیدہ بودند چنانکہ روزے فاروق
دستش بروغن چراغ چرب بود آنرا بر سر فرزند مالید باز بخاطرش رسید سرش
را بتراشید کہ مبادا ازین نفع گرفتہ باشم و امیر المومنین مرتضےٰ را ازان باب العلم
میگویند کہ بعد از امضاے ثلثہ اعلم اہل زمانہ بود و ہیچ بسخن او فہم نمیشد
چنانکہ او میگفت کہ حضرت رسالت پناہ چند علوم را بخود ہمراہ برد از جہت آنکہ کسے را
نہ میدید تا از سخن او فہم داشتہ باشد و من نیز ہزار مسئلہ از رسول صلے اللہ علیہ وسلم
شنیدہ ام بکسی نخواہم گفت زیرا کہ کسی را فہم آن نیست ابو الحسن خرقانی از ملا
روم سوال کرد کہ منصور ذرۂ از جام محبت نوشید پیوستہ بگفتن انا الحق کوشید
و حضرت رسالت پناہ را ہر چند بیش میشد طلب میکرد کہ ہل من مزید گفت
چہ عجب ست کہ آوند منصور اصغر ترین آوندہا بود و آوند او اکبر ترین آوندہا کہ دریا
ہا بیکدم فرود مے برد بلکہ خود دریا بود چنانکہ در روز و شب چند ہزار دریاہا
در دریاے عمان میروند اما او نہ ازان بزرگ شود و نہ ازان خرد شود بعد ازین
بدان کہ دہ نفر از اصحاب را بشارت جنت ست اول ابو بکر صدیق رض دوم عمر فاروق
سیوم عثمان ذو النورین رض چہارم علی مرتضیٰ رض پنجم طلحہ ششم زبیر ہفتم ابو عبیدہ
ہشتم سعد نہم سعید دہم عبد الرحمن و منقول است کہ ہر کہ رسول اللہ را بخواب بیند
آتش دوزخ برو حرام گردد پس چہ شک ست در آنانکہ او را بصورت دیدہ

Marfat.com

دیده بودند و ایمان آورده بودند که ایشان مطلق بهشتی نباشند اما چون بعض
ثابت شده اند سکوت کرده اند **آورده اند** که چون صدیق مسلمان شد
والدین را گفت که من صدیق اکبرم نزد یک خدا ے پس مانند مرا چگونه مادر و پدر بدوزخ
روند یا ید مسلمان شوید مادرش از اول مسلمان شد اما پدرش از و بگریخته در خانه
دیگر رسیده در آن خانه در آمد صدیق اکبر بحق مناجات کرد و رسول خدا نیز دعا کرد
بعد ازان چون صدیق بر در آنخانه رسید پدرش قحافه از خانه بیرون شد و بی تکلف
کلمه گفت و مسلمان شد و فاروق را مادر و خواهر مسلمانان بودند و مرتضی را نیز
مادر مسلمان بود و **معلوم باد** که چون کسی نام پیغمبر ذکر کند درود مے تواند
گفت و چون نام اصحاب ذکر کند رضی الله عنه میتواند گفت و چون نام اولیا
ذکر کند رحمة الله علیه میتواند گفت پس اگر شخصی بر یک کس از آل رسول یا اولیا
درود فرستد منهی بود مثلاً شخصے گوید زین العابدین سامع گوید اللهم صل علی محمد
وعلی آل محمد و بارک وسلم علیه تو هم رفضیت زیرا که درود وقتی روا بود که نام
پیغمبر ذکر شود و این نام پیغمبر ذکر نشد و لهذا **آورده اند** که اگر بزاز از
برائی رواج دادن سودا و یا فتها را زبرائی رواج دادن فقه و رغبت خلق
بر آینده بر بلندی درود گوید مکروه است زیرا که بغیر ذکر پیغمبر درود شایان
نیست و فتهار آنرا گویند که خوشبوئی را در آتش بسوزاند و یا بر کسی اندازد و بمالد
بدان که این اصحاب اربعه را نسبت نیز بحضرت رسالت پناه هست
نزدیک بایشان نسبت دارد چنانکه ابوبکر صدیق بن قحافه بن عامر بن عمر
بن کعب بن سعد بن عبد المناف و عمر بن خطاب بن نفیل بن عبد العزیز
بن رباح بن عبد الله بن قرط بن رزاح بن عدی بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه
بن خزیمه بن مدرکه بن الیاس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان و عثمان بن عفان بن ابی العاص بن امیه بن عبد الشمس بن عبد
مناف و علی بن ابی طالب بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد المناف و یزید بن معاویه
بن ابو سفیان بن حرب بن عبد المناف و یزید لیشان در عبد الشمس

Marfat.com

یکجا میشوند واز جملهٔ اوران رسول الله دو مسلمانان بودند یکی حمزه که اول آفا
مسلمان بود و عباس در آخر عمر مسلمان بود منقول است که چون حمزه را
کافران کشتند اورا بهتاد جای کرده بودند و دلش را عبد الله کبی نام منافق بود کشید و
بدندان کشید که از ین دل چه بلاها دیده ایم گفته اند که حضرت همیشه انگشت را بدندان
میگزید که اگر بهتاد کافر انرا زنده جدا جدا میکردم دل من قرار میشد مهتر جبرائیل
فرود آمد که حق تعالی زنده را نهی کرده است اگر دل تو قرار نشود مرده را بهتاد جای
بکن چنانکه بی بی عائشه رضا افضلترین نسا بود در نسا حضرت صلے الله علیه وسلم بعد
از بی بی خدیجهٔ کبری رضی الله عنها و بر بعضی خاصیتهای بی بی فاطمه رضا نیز فضل
داشت و بر زنان فضل او ازان بود که اول دختر صدیق رضا بود که اورا صدیقه گویند
بلقب پدر و دیگر آنکه زنان همه بیوه بودند و دیگر عقد نکاح او مهتر جبرائیل در شب
معراج بر آسمان چهارم بسته بود آورده اند که حضرت صلی الله علیه وسلم میفرمود
علی ذکر علی چنان کن که هر کس که ترا بیند دیوانه نه پندارد و تا ترا حضور دست ندهد
الحال بیان شجرهٔ کبرویه بشنوای فرزند که حضرت رسالت پناه صلی الله
تعالی علیه وسلم مر اصحاب اربعه را تلقین ذکر و فکر داده بود اما چون حضرت علیه الصلوة
والسلام رحلت نمود ابو بکر صدیق رضا که چون خلیفهٔ رسول بود با امیر المومنین فاروق آن
چیز که ذکر و فکر میدانست آموخت و چون صدیق رضا رحلت نمود امیر المومنین عثمان رضا
ذکر و فکر از فاروق آموخت آنچه آموختنی بود چون عثمان رضا رحلت نمود مرتضی انا بت
ذکر و فکر از ذی النورین آموخت آنچه آموختنی بود و این بنا بر رعایت ادب یکدیگر ایشان
بود که دست بدست برسول الله صلی الله علیه وسلم برسید و چون همه اصحاب رفتند
مرتضی رضا سلسلین و اجازت را بحسن رضا و حسین رضا داد و امیر حسین رضا اجازت بفرزند خود داد و علی
اصغر بلقب زین العابدین رضا داد و او بفرزند خود امام محمد باقر رضا و او بفرزند خود امام جعفر
واز و دو سلسله پیدا شدند یک اذن ها بایزید بسطامی داد
یک اذن بفرزند خود موسی کاظم قدس سره داد و او

۳۸۴

Marfat.com

برادر زادۂ خود داد و او با بو علی بن موسیٰ رضا داد و او بہ شیخ معروف داد قدس سرہ
داد و بستری سقطی داد قدس سرہ و او بجنید بغدادی قدس سرہ و او با بو علی رودباری
داد قدس سرہ و او با بو علی کاتب داد قدس سرہ و او بعثمان مغربی داد قدس سرہ و او
با بو القاسم کرمانی داد قدس سرہ و ابو بکر الشاج داد و او ابو الامام احمد غزالی داد قدس سرہ
و از و دو سلسلہ پیدا شد ندیکی از ان بخواجہ فرید الدین عراقی دادہ بود و دیگر
با بو النجیب سہروردی دادہ بود قدس سرہ و او بشیخ عماد الدین یا دبوسی دادہ
قدس سرہ و او بشیخ نجم الدین کبری قدس سرہ و او بسید علی بن لالا قدس سرہ
و او بشیخ مجد الدین بغدادی قدس سرہ و او بشیخ احمد سرخانی قدس سرہ
و او بشیخ نور الدین عبد الرحمن اسفرائنی قدس سرہ و او بعلاء الدولت قدس
سرہ و او بشیخ محمود فرقانی قدس سرہ و او بشیخ الاسلام والمسلمین علی الثانی
سید علی ہمدانی قدس سرہ و او با بو اسحاق ختلانی قدس سرہ و او بسیدان دادہ
است بسید احمد نور بخش قدس سرہ داد و او بفرزند خود یوسف نور داد قدس سرہ ۳۸۵
و او بنبیرۂ خود یعنی فرزند را فرزند حضرت شیخ علی بن قنبر علی قدس سرہ و ازو باین
خادم الفقراء والمساکین بندۂ ناچیز کہ نیرزد بیک پشیز در ویزۂ تنگنہاری قدس سرہ
سر روزے بخدمت شیخ پارۂ میوہ آوردم بمثال قرۃ قند حضرت شیخ
دانہ ازان میخورد و با نگشت وسطے شکم خود را زیر میکرد گفتم شیخنا باین کسی
سیر نمیشود گفت اگر چہ سیر نشود اما اشتہاے نفس بجانب میوہ بسیار است
پس ہواے نفس را بر جاے آوردہ باشم حضرت فرمود کہ پیر بمثال خیمۂ بوستان می
باید کہ اگر یک خیمہ بشکند کس فی الحال دست در دیگر آویزد یعنی کامل العلم بود
کہ مگر مرید او بلغزد بدلیل واضح راہ او را بگیرد و او مرید صاحب علم باشد کہ دلیل او را
نقض دہد او در حال دلیل دیگر بیارد تا ہیچ حجت و دلیل نماند تا شخصی از آلائیں
دنیاوی نرسد باید کہ معرفۃ اللہ بیان نکند زیرا کہ تا غایت نخواہد رساند و بگمراہی
خواہد افتاد حضرت مولانا جامی قدس سرہ نصیحت لطیف میفرماید

Marfat.com

نخست از کسب و دانش بهره ور شو | ز جهل آباد نادانی بدر شو
بود معلوم هر آزاد و بنده | که نادان مرده و دانا است زنده
نیابد هیچکس عمرے دوباره | بعمرے رو کزانت نیست چاره
چو کسب عمل کردی در عمل کوش | که علمی بی عمل زهریست بی نوش
چه حاصل زانکه دانی کیمیا را | مس خود را نکردی زر سارا
عمل کز معنے اخلاص عاریست | بنزد پخته کاران خامکاریست
ز کار خام کس سودے ندارد | چو حلوا خام باشد علت آرد
بکن زین کارخانه با کتب روی | خیال خویش را ده با کتب خوی
ز دانایان بود این نکته مشهور | که دانش در کتب دانا است در گور
بود بی مزد و منت اوستادے | ز دانش بخشدت هر دم کشادے
گهی اسرار قرآن باز گوید | گه از قول پیمبر راز گوید
درون تیره از میل زخارف | زبان بکشائی از جنس معارف
معارف گر چو مو باریک باشد | چه حاصل چونکه دل تاریک باشد
مکن با صوفیان خام یاری | که باشد کار خامان خامکاری
طریق پخته کاری را ندانند | بخامی میوهٔ باغت فشانند

اگر این شجره را کسی بطریق مناجات خواند باید که تا شیخ معروف کرخی شیخ الاسلام گفته باشد وه فوق را امام و مرتضی را امیر و حضرت را خواجه

فصل سیوم

در بیان چهار علم و ملایم آن **بدان اے فرزند** که چهار علم بطریق اختصار بیان کرده شد اما آنچه باقی مانده که از دانستن آن لابدست بطریق مختصر بیان کنم تا این مختصر بتطویل نه انجامد اول علم توحید پس نزدیک بعضی اهل تصوف توحید بر پنج نوع است اول توحید ایمان دوم توحید علم سیوم توحید تکلیفی چهارم توحید یقین پنجم توحید عزیزی **بدانکه در عمده آورده است** که ایمان و توحید نزدیک بعضی یکست و آن بعضی اهل اعتزال اند و وجه صریح

Marfat.com

ناگفتن ایشان از برای مشهور بودن قول ایشان است زیرا که اگر توحید و شناخت
خدا یتعالی ایمان بودی پس اهل کتاب را ایمان بهتر از ایمان مسلمانان بودی زیرا که
ایشان خدا و رسول خدا را میشناسند و ایمان نمی آرند در حق ایشان کلام الله تعالے
ناطق است یَعْرِفُونَهُ کَمَا یَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمْ و این قول شیخ صحیح است که سه
صد رساله بدین طریق انشا کرده است بلکه ایمان گرویدن است چنانکه

در عمده آورده است اول چیزے که بر بنده واجب است بعد از بلوغ
پیش از جمله فریضها شناختن خدا است و ایمان آوردن بدو تا اگر کسے ایمان
نه آرد و نشناخت مسلمان نشود **دوم توحید علمی** قال الله تعالے

اِنَّمَا یَخْشَی اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا **بدان اے فرزند** عالم آنرا
نه گویند که صد هزار مسئله شرعیه یاد داشته باشد بلکه عالم آنست که سعی بلیغ کند بجانب
خیرات از جهت وعد موعود و باز ماند از معاصی از جهت وعید مذکور که کلام رسول

بدان ناطق است کما قال علیه السلام اَلسَّعْیُ اِلَی الْخَیْرَاتِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ وَالنَّهْیُ عَنِ ۳۸۷
السَّیِّئَاتِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ و ایضا قال علیه السلام حَرَکَةُ الطَّاعَةِ دَلِیْلُ
الْمَعْرِفَةِ کَحَرَکَةِ الْجِسْمِ دَلِیْلُ الْحَیَاةِ یعنی هر که بقدر باور و اعتقاد خود عمل
مے کند و اگر یقین صحیح داشته باشد پس عمل او ساعت بساعت می افزاید و اگر
یقین او ناقص باشد عمل او روز بروز نقص پذیرد قالت الرابعة العدویة اگر آخرت از
خاک میبودی و حکم او بر بقا میبودی و دنیا از طلا بودی و حکم او بر فنا بودی پس عاقلان را
بایستی که باقی را بگرفتی و فانی را ترک دادی که فانی دل بستگی را نشاید و من
عجب میدارم این مردمان را که آخرت از طلا و دنیا از خاک و فانی را بسبب آن
ترک نمیدهند **ابو وسیط** نام شخصے بود روزی غلامی را بخرید و گفت
ای غلام چه خوری گفت هر چه خورانی گفت چه پوشی گفت هر چه پوشانی گفت چه
کار کنی گفت هر چه فرمائی گفت چه خواهی گفت غلامی خود سپردن را گویند
و غلام را اختیار نباشد ابو وسیط فریاد برآورد که **من حق** را

چنان نشناخته ام او بر زمین افتاد و جان را بحق تسلیم کرد و در تفسیر منیر
در بیان آیت ایاک نعبد و ایاک نستعین آورده که مومن را دو حال است
یکے بندگی کردن و دیگر بنده شدن بندگی کردن آنرا گویند که عبادت الله را از برای
ثواب و ترس از عذاب بجا آرد و بنده شدن آنرا گویند که راضی باشد هرچه بروآید از خوب
و زشت زشتش نداند قال علیه السلام النَّاسُ كُلُّهُمْ اَمْوَاتٌ اِلَّا الْعَالِمُوْنَ وَ
الْعَالِمُوْنَ كُلُّهُمْ اَمْوَاتٌ اِلَّا الْعَامِلُوْنَ وَالْعَامِلُوْنَ كُلُّهُمْ اَمْوَاتٌ اِلَّا
الْمُخْلِصُوْنَ وَالْمُخْلِصُوْنَ كُلُّهُمْ اَمْوَاتٌ اِلَّا الْمُقَرَّبُوْنَ وَالْمُقَرَّبُوْنَ فِيْ خَطَرٍ عَظِيْمٍ
اگر مقرب یکذره برضائے خود رود از صحن قربت بیرون شود پس ازین خطره
مهلکتر چه باشد سیوم توحید تکلیفی قال الله تعالی وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ
سُبُلَنَا پس اولیاء الله از جهت بشارت این اجتهاد را در عبادت الله بر خود لازم
میکنند و در هر شبی تکلیف تام مینمایند چنانکه نفس را اول از نامرضیات نگاه دارد
بعد ازان هر خطره که ماسوی الله بوده باشد و هر لذت دنیاوی و کل حظوظ نفسانی
را بتکلیف دفع کند بلکه نفی از وجود نیز به تکلیف میکند تا آندم که خبر به الوهیت در رسد
تا تکلیف از و دریابد و در رباید و آنساعت در نظر ظاهری طرفة العین مینماید اما
بر سالکان هزار اندر هزار میگذرد چهارم توحید یقین و آن ضروری را گویند و آن
خاصه پیغمبرانست که از حین خلقت ارواح تا رحلت اشباح ایشان پیغمبری ازان یقین
معزول نه گشته که در ایام طفولیت بلکه از حین ولادت از کفر اعراض نمودند و برضای
او راضی بودند منقول است که چون حضرت محمد رسول الله علیه الصلوٰت
والسلام تولد شد دستها بر چشم نهاده تا مادر را نه بیند برهنه و چنانکه خلیل از آتش بجهت
کمال یقین استبعاد نمی نمود و زکریا از اره سر باز نزد هکذا حال است انبیا علیهم السلام
پنجم توحید عزیزی و آن توحید شیطان و سائر کافران معتدین است که اگرچه
شیطان دعوائے معرفة الله میکند و فرعون در اکثر جا گفتے که خدا حق است و بیقین
مے دانستند که ما یان خدائے را مے شناسیم و از جهت ننگ

Marfat.com

فرمی از سخن باز نمیگشتند ان توحید برایشان عزیز بود یعنی دشوار بود که اگر
ایشان به تحقیق خدای را می شناختند هرگز سرکشی نه می نمودند
روزے از حضرت شیخ پرسیدم که شیطان را در حقیقت چه گناه بود
گفت لا بلکه در حقیقت گنهگار بود زیرا که چون کاتب عزم کتابت کند پر
الف اقتضاے این میکند که من دراز کشیده بالکسے واقع شوم و
دال اقتضا برین میکند که من بهر دو طرف کسری داشته باشم پس اگر کاتب
دال را دراز کشد نام دالیت از و میرود در حق او ظلم کرده باشد و اگر
الف را کسر کند نام الفیت از و میرود در حق نیز ظلم کرده باشد و برین
بدبختان آنچه عزیز ترست تصدیق رسل ست ابوجهل را گفته اند
که در دوزخ بانگ واویلا کند و میگوید که کارهاے خدای تعالے همه حق بودند
امّا محمد رسول الله نبود نعوذ بالله منه و نمرود لعنه الله گوید همه حق بود امّا
ابراهیم خلیل الله نبود **دوم علم نماز** است بدانکه آنچه در نماز فرضست دانستن
آن نیز فرض است و دانستن سنّت نیز سنت است و دانستن واجب نیز واجب
است و دانستن مستحب نیز مستحب است و دانستن مباح نیز مباحست و
نادانستن مکروه نیز مکروه است و نادانستن حرام نیز حرام است باید
که مکروه و حرام را بداند تا بدان نادانستگی دران نیفتد و دانستن مفسد
نیز فرضست زیرا که بسا وقت نماز جهال فاسد و ایشان بدان خبر نباشند
بدان ای فرزند که آنچه در بعض نسخها گویند که هر که احکام وارکان
نماز نداند کافر گردد آن بنا بر انکار است یعنی اگر کسی منکر شود کافر گردد و اگر کسی
هرگز نماز نکند و سر فرو نیارد امّا اقرار و تصدیق دارد مسلمان است زیرا که
عمل خیر ایمانست و ایمان غیر عمل قرآنست گفته اند هر که احکام و ایمان نداند کافرست
راست است زیرا که حکم ایمان میان خوف و رجاست و آن سر هر
سه کسے از مومنان راست و رکن اسلام دو است

Marfat.com

اقرار بزبان و تصدیق بدل و این نیز در مومن موجود است الحال بشنو که از حکم
نماز گفته است و آنچه ما بقی باشد در سائر کتب فقه بیاموز اما از اذان چیزی خواهم
گفت که از دانستن اذان لابدی است زیرا که چند جا در اذان کفر لازم میشود و موذن
جاهل از آن خبر ندارد **منقول است** که ابو وسیط حضرت را در خواب دید
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم او را از دست بگرفت و بر کنار دوزخ
رساند و دید که دوزخ پر از آدمیان است گفت یا رسول الله ایشان کیانند گفت
ایشان موذنان امت من اند که اذان را نادانسته غلط می گفتند گفت یا
رسول الله تو از ایشان راضی شوی و شفاعت ایشان خواهی کرد فرمود نی گفت
خدای تعالی از ایشان راضی شود فرمود نی **و ایضاً** گفت کسیکه در مسجد او
اذان غلط گفته میشود و او منع نه کند بلکه تمام اهل آن مسجد از شفاعت من محروم مانند
نعوذ بالله منها و صفت اذان این است اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَشْهَدُ
اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَّسُوْلُ اللّٰهِ حَیَّ عَلَی الصَّلٰوةِ حَیَّ عَلَی الصَّلٰوةِ
حَیَّ عَلَی الْفَلَاحِ حَیَّ عَلَی الْفَلَاحِ اَللّٰهُ اَکْبَرُ اَللّٰهُ اَکْبَرُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ط
بدان که در اذان چند جا کفر لازم میشود که اکثر موذنان بسبب آن در دوزخ روند و
به دانستن آن عار کنند و اگر کسی گوید که اذان را خوب ندانسته بسلسله خصومت او را
بزنند و اگر ایشان از ثواب و عذاب در غلط و صحیح با خبر میبودند هر آینه سالی تمام در طلب دانستن
او میبودند که موذن مصحح یعنی صحیح خوان را گفته اند که هر چیز از نباتات و حیوانات و جمادات
که آواز او را می شنوند فردای قیامت بر ایمان او گواهی دهند و دیگر آنکه در عرصات زیر
سایه عرش باشد که یوم لا ظل الا ظله **منقول است** که روز جمعه جمله ملکوت بر بیت المعمور
جمع میشوند و مهتر جبرائیل علیه السلام اذان میگوید و مهتر اسرافیل امامت میکند
و سائر ملکوت اقتدا میکنند بعد از فراغ مهتر اسرافیل می گوید من ثواب
امامت را با امامان امت محمد صلعم دادم مهتر جبرائیل گوید که من ثواب اذان

۳۹۰

حی اسم فعل بمعنی آنت یعنی بیا کذا فی الغیاث بیاید بسوی نماز و بیاید خلاصی که عبارت از مسجد است ۱۲

Marfat.com

بموذنان امت محمد صلعم دادم ومقتدیان گویند مایان ثواب اقتدا بمقتدیان
امت محمد صلے اللہ علیہ وسلم دادیم وشاید کہ موذن مرد صالح ومتشرع بودہ باشد
زیراکہ اذان امر معروف ست وامر معروف اثر میکند مگر از مرد صالح ودرین زمانہ
فساد شاید کہ کوچہ بکوچہ بگردد ومردمانرا دعوت نماید واز برائی مقتدیان تحمل تمام
بکند حتی کہ آورد اند کہ اگر امام در رکوع آید واز پس آواز نعلین کسی را
شنود وآن شخص را نداند کہ کیست مہلت بکند تا او در نماز شریک شود واگر
میداند کہ فلانکس ست مہلت نکند کہ خالی از ریا نباشد واین روایت در تہذیب
مسطور ست وشاید کہ موذن وقت شناختہ باشد حتی کہ اگر قبل از وقت اذان اعادہ
لازم شود وشاید کہ موذن یکی باشد وامام دیگر اما اگر موذن وامام یک شخص بود
باید کہ در وقت اقامت گفتن امامت دور تر رود بعد از اقامت بموضع امامت
آید وسنت این ست کہ در وقت صلوٰت وفلاح روی را بگرداند یمیناً و ۳۹۱
شمالاً وانگشتان را در ہر دو گوش خود سخت کند یعنی سبابتین واگر مسجد
روزن داشتہ باشد سر از روزن بکشد وباید کہ بلا ترجیع بخواند اما اگر بغیر
تبدیل کلمہ الحان بکند رواست لقولہ علیہ السلام زَیِّنُوا اَلْحَانَکُمْ منقول است
کہ دختری از اہل ذمہ ہمیشہ در آرزوی ہمین بود کہ اگر از مادر و پدر خلاصی یابم
مسلمان خواہم شد بلکہ از ایشان فرار بکنم ومسلمان شوم روزی موذن بدآواز
اذان میگفت دختر بپرسید کہ این چہ باشد کافران گفتند کہ بہترین کارہائے مسلمانان
ہمین ست دختر ازان آرزو ماندہ شد وبمسلمانی نرسید ومنقول است کہ
در اول آغاز اسلام از برای طلب کردن مسلمانان بنماز اصحاب مختلف شدند کہ
چگونہ میتوان خبر کرد وطلب کرد بعضی گفتند کہ در وقت نماز علم استادہ بکنیم باز گفتند کہ
این رسم یہودان ست نمیتوان کرد بعضی گفتند کہ شاخ سوراخ کردہ میتوان دمید باز
گفتند کہ این رسم مجوسان ست ہمدرانشب امیر المومنین عمر با چہل نفر از اصحاب رضہ
اذان را در خواب دیدند کہ ہمچنان میتوان گفت قصہ را بر رسول اللہ علیہ السلام

Marfat.com

مسئله در بیان آنکه در اذان کافر میشود

رساندند حضرت فرمود آری در شب معراج مهتر جبرائیل ع مرا همچنان تعلیم کرده
اما در آنزمان اذان اندک بود و چون غفلت و غافلی در میان مردمان شائع گشت
عالمان کوفه حی علی الصلوة و حی علی الفلاح بران افزودند بعد ازان چون
شائعتر گشت الصلوة خیر من النوم بران افزودند و آنچه در اذان موذن کافر
میشود این ست اول اینکه در آغاز الله اکبر الف را مد کشد و یا الف استفهام
در اول او بیارد دوم چون اکبر را اکبار گوید که اکبار نام شیطانست سیوم
آنکه اشهد را مد کشد بمد ها یعنی اشهاد گوید و یا بحذف الف یعنی شهد
گوید زیرا که صیغه ماضی است و اشهاد گواه گردانیدن را گویند پس معنی چنین
میشود که کسی گواهی داده است و یا شما گواه باشید پس گویا که خود ازین
قول استبعاد مے نماید که اشهد صیغه متکلم ست و یا در اشهد هائے
دو چشم را بجائے حلقی تبدیل دهد یعنی اشحد گوید که این از معنی مے برآید پس گویا
که سخن لغو گفته باشد و یا اینکه دو کلمه مے شود چنانکه اش خویش را میگویند و حد
باز گردانیدن و مخالفت را گویند کما قال الله تعالی اِنَّ الَّذِیْنَ یُحَآدُّوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ
ای یخالفون پس چنان گفته باشد که خوش مخالفت کنند توحید باری تعالی را
چهارم آنکه لا اله الا الله بے تشدید گوید زیرا که الا از برائے اثبات ما بعد
و نفی ما قبل است و بی تشدید بمنزله الی غایت که سرت من البصرة الی الکوفة واقع
میشود پس معنی چنان مے شود که نیست الله باطل تا آنکه آله حق نیز نیست و ازین
صریحتر کفر نمیباشد پنجم اینکه محامد رسول الله گوید زیرا که نام حضرت محمد ست
و محمد کسی را گوید که خصایل پسندیده او بسیار باشد و حمد ستایش را
گویند و محمد بالفتح همچنانست محمد بکسر المیم الثانی خلاف مذمه پس
اینچنین نام شریف را تغیر داده باشد بنام دیگر و دیگر اینکه محمد ستوده شده
را گویند و محامد ستاینده را گویند نیز معنے تغیر میشود و یا اینکه محمد را مهمد
گوید زیرا که مهمد فرو میرانیدن آتش را گویند و ایضاً جامه

۳۹۲

Marfat.com

کهنه و کسیکه در راه تیز رود و چیزے خشک را گویند پس معنی بسیار تغیر میشود
ششم اینکه حیّ را بمد گویند یعنی حیا گویند که حیا بمعنی شرم میشود و یا بی تشدید
زیراکه معنی حی زندگی است و معنی حی بی تشدید داشتن چیزی بر پاے چیزی را
گویند و در تمام اذان سه مد اند هر سه در لا اله الا الله و بعضی مؤذنان الا الله را
الا الاح گویند نیز درین کفر است زیراکه بهای دو چشم حق تعالی را گویند و بجاے حلقه
روشنی را گویند **وایضا** ناقه گریزنده را گویند و درینمعنی بغایت تغیر مے یابد
بیان احوال سامع مقرر است که هرکه در حین اذان سخن کند در عرصهٔ عرصات حین
خواندن کتابت درمانده شود و هرکه در حین اقامت سخن کند در وقت نزع
زبان او بسته میشود که کلمه گفتن از و صادر نشود و بعضی گفته اند که این مراد از
موذن ست نه سامع و اگر کسی استبعاد نماید که در حین اذان کسی چگونه تکلم خواهد
کرد این فقیر بچشم خود دیده است که افغانی اذان میگفت ناگاه روندهٔ از
اهل دیه بروی بگذشت در میان اذان برگشت و احوالش پرسید که بکجا میروی و
بعد از ان مابقیهٔ اذان تمام کرد و در **ترغیب الصلوٰة** مذکور است
که اگر سامع رونده باشد بایستد و اگر استاده باشد باید که بنشیند و اگر نشسته
باشد باید که استاده شود اما همچنین از حالے بحالے گردد تمام گناه او
عفو میشود پس چنانستی در آن روز از مادر تولد شده است و در حین اذان
و اقامت باید که سامع هر کلمه را بموذن موافقت کرده باشد و بعد از تمام شدن
حاجت خواهد و دعا کند بیشک برآید و در چند جاے دعا بیشک مستجاب
مے شود اول حین افطار صوم و دیگر بوقت سحر و سیوم بوقت باران
چهارم بوقت اضطرار و درماندگی که دلش رنجه شود از هر ممر که باشد
و این لغات مذکورین از صراح استخراج نموده شد **وایضا** چون
موذن بگوید الله اکبر سامع گوید مَرْحَبًا مَرْحَبًا بِالْقَائِلِیْنَ عَدْلًا وَ بِالصَّلٰوةِ اَهْلًا
کَبَّرْتَ کَبِیْرًا وَ عَظَّمْتَ عَظِیْمًا سُبْحَانَ اللّٰهِ بُکْرَةً وَّ اَصِیْلًا و چون اشهد ان

Marfat.com

ان لا الہ الا اللہ گوید سامع گوید رضینا باللہ تعالیٰ ربا و بالاسلام دینا
و بمحمد نبیا و بالقرآن اماما و بالکعبۃ قبلۃ و بالصلوٰۃ فریضۃ و بالموضع
اخوانا و بالصدیق و الفاروق و ذی النورین و المرتضیٰ رضوان اللہ تعالیٰ
علیہم اجمعین و در اشہدان لا الہ الا اللہ شاید کہ ادغام بی غنہ گوید یعنی اثر نون
پیدا نہ کند بلکہ الف را باتشدید لازند و چون اشہدان محمد رسول اللہ گوید سلم
ہر دو انگشت ابہام را بر ہر دو چشم بہند یعنی ناخن ایشان دیدہ بردارد و بدان
ناخن نظر کند حق تعالیٰ چہار ہزار گناہ کبیرہ او را عفو کند و در قرآن خوانی
مسطور است کہ این انگشت نہادن سنت ست ترک نمیتوان کرد و ہر کہ بجائے آرد
در عرصہ عرصات حضرت رسالت پناہ او را چنان طلب کند کہ کسی گم شدہ خود را
بطلبد و بگوید کہ قرۃ عینی بک سیدی و مولائی و یا این گوید کہ صدق رسول اللہ
و بعضی گفتہ اند کہ سنت ہا با آدم ؑ است کہ رضی آرزوی کرد کہ اگر جمال محمد آخر الزمان
میدیدمی چہ خوش بودی فرمان حضرت شد کہ بر ہر دو ناخن خود نظر کن چون نظر
نمود جمال جہان آرای حضرت دران دید ناخن را بر چشم نہاد و گفت صدق
رسول اللہ قرۃ عینی بک سیدی و مولائی و چون حی علی الصلوٰۃ گوید سامع
گوید لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی العظیم و اگر حی را ہی گوید بہائے دو چشمہ نیز خوش
کفر است زیرا کہ حی مقرر شدہ و معنی ہی خواندن اشتر بسوی علف را گویند و چون حی
علی الفلاح گوید سامع گوید ما شاء اللہ کان و ما لم یشا لم یکن و چون الصلوٰۃ
خیر من النوم گوید سامع گوید صدقت و برزت اللہم نبہنا عن نوم الغافلین و لا
توفیق الا باللہ العلی العظیم و اگر سامع این ادعیات ندانند باید کہ بہر کلمہ موافقت
کردہ باشد کافی است و چون اذان را تمام کند باید کہ موذن و سامع ایندعا بخواند
حقا یقینا صادقا خالصا مخلصا لا الہ الا اللہ الواحد القہار رب السموات و الارض و
ما بینہما العزیز الغفار رب ہذہ الدعوۃ التامۃ و الصلوٰۃ القائمۃ ات محمدا الوسیلۃ
و الفضیلۃ و الدرجۃ الرفیعۃ و ابعثہ مقاما محمودا الذی وعدتہ و ارزقنا

Marfat.com

شفاعتہ یوم القیامۃ انک لا تخلف المیعاد و در شرح مشارق مسطور است
کہ بعدات ہمہ را منصوب خواند و چون مؤذن قد قامت الصلوٰت گوید سامع
گوید اقامہ اللہ ما دامت السموات والارض اللہم انی اعوذ بک من شر الشیطان
الذی یوسوس فی الصلوٰۃ سیوم علم روزہ و آن نیز بطریق اختصار بیان کردہ
شد و اگر بیشتر بران خواہد در کتب فقہ ببیند اما آنچہ در کفارت او گفتہ اند کہ کفارۃ
الصوم ککفارۃ الظہار بعضے عوام الناس تشبیہ تام میکنند یعنی چنانکہ در ظہار کسی زن
وطی نمیکند در کفارت صوم نیز نہ کند آن محض غلط است زیرا کہ در کفارت ظہار
نیز وطی منع نیست مگر ازان زن کہ از و ظہار کردہ باشد پس اگر کسی دو زن
باشد ازان کہ ظہار کردہ است وطی نہ کند و بدان زن دیگر حلال است و این
تشبیہ برائی آنست کہ کفارات لب یاراند چنانچہ کفارت قتل یمین و ظہار و صوم
پس کفارت کنندۂ یمین مخیر است میان اینکہ یا بندہ آزاد کند و یا دہ درویش را
طعام خوراند و یا جامہ پوشاند کہ اکثر بدن ایشان پوشیدہ و طعام میانگی خورند
کہ جغرات و برنج باشد و اگر قوت این اشیای ثلاثہ نداشتہ باشد باید کہ سہ روزہ
بدارد و چون اضافت کفارت صوم بکفارت ظہار کرد ازانست کہ در کفارت قتل
بندہ مومن می باید کہ آزاد کند و در ظہار خواہ مومن خواہ کافر خواہ اندک معیوب
شدہ رواست پس کفارت صوم در حق کفارت چون کفارت ظہار است علم
چہارم علم حیض و نفاس و ازان نیز شمہ گفتہ شدہ است اگر اکثر بران خواہد در
کتب فقہ نظر کند ولیکن از صاحبدلان در وجوب این علم گفتار خوش میفرماید کقولہ
شاعر مثنویات ای ترا دل دلیل نفس نفیس + غم دینت ہمیشہ
دامنیس + گر ندانی کم و زیادہ نفاس + اکثرش چل شبانہ روز شناس
بدین علم آشنا نشوی + ای پسر بہ کہ کد خدا نشوی + از سر جاہلی و نادانی
بدین رہ مشو کہ درمانی + و این علم بغایت صعبترین علوم است پس ہر شخصی را
لازم است کہ بقدرت ازین بداند بعد ازین بدان ای فرزند کہ ہر چہار مذہب

Marfat.com

مسئلہ (در بیان حیلہ مطلقہ)

بر حق اند و دانستن ایشان فرض است و اختلاف در میان ایشان اختلاف رحمت ست نہ اختلاف بعداوت کہ لااختلاف راحۃ و حنفی مذہب انشاید کہ گوید مرا شافعی چہ کار است زیرا کہ در ہنگام ضرورت از مذہبی بمذہبی انتقال کردہ میشود چنانکہ بحج رفتن پیادہ بمذہب امام حنیفہ روا نیست پس عالمان حاجی ماشی را بمذہب مالک میبرند کہ در مذہب او زکوٰت شرط نیست و چون بعرفات حاضر شد باز بمذہب ابو حنیفہ میگردد **وایضا** چون کسی مطلقہ ثلثہ را حیلہ بکند باید کہ او را از احکام و ارکان ایمان بپرسد اگر مردان عالم باشد باید کہ احکام و ارکان نماز و بپرسد تا بی تحلیل نکاح جدید کند و اگر ہمان را نیز میداند باید کہ او را از مذہب امام احمد رح در آرد کہ در مذہب او حق تعالیٰ را بذات و صفات شناختن فرض است اگر آنرا نمیداند نکاح جدید کند و اگر آنرا نیز میداند این ہنگام تحلیل باید کرد **وایضا** چون کسی جنس را بغیر جنس از غلہ بفروشد اگر یداً بید باشد روا است اگرچہ زیادہ بگیرد و نسیہ روا نیست اگر تودۂ گندم درون خانہ و تودۂ جو بیرون خانہ باشد نیز نسیہ است و اگر جنس مع الجنس بفروشد چون یداً بید باشد روا ست و درین زیادہ گرفتن روا نیست اگر نیم سوختہ باشد چنانکہ اگر کسی مثقال را بمثقال میفروشد اگرچہ در یک مثقال زر بسیار باشد و یا در یک اندک غش باشد باید کہ برابر بگیرد و زیادہ روا نیست پس اگر این را نسیہ میدہد بقول ابو حنیفہ مطلق روا نیست امتا متاخران فتوی داده اند بر جواز نسیہ و این مسئلہ را از مذہب امام مالک پسندیده اند **وایضا** چنانکہ اسپ بقول ابو حنیفہ رح روا نیست اما بقول شافعی رح روا ست و اصحاب ابو حنیفہ رح بنا بر ضرورت فتوی بر حلالیت آن داده اند و در شرح مجمع آورده است کہ ابو حنیفہ رح قبل از موت خود بسہ روز از قول خود برگشت و گوشت اسپ را حلال گفت و ہمچنین از مذہب بمذہب انتقال کرده میشود **بدان اے فرزند کہ دوستی**

Marfat.com

چهار مذهب چون دوستی چهار یار از دست مده زیرا که شجرهٔ شریفه شریعت بباغبان
ایشان کمال یافت کقول الشاعر **بیت** ایکه سرو سرفرازی دین حقت راست
شد * چار تن هم از رهِ تحقیق هر یک باغبان * ابو حنیفه رح نامش نعمان بود
کقول الشاعر **بیت** اِعْدِ ذِکْرَ نُعْمَانٍ لَنَا اِنَّ ذِکْرَهٗ * هُوَ الْمِسْکُ مَا کَرَّرْتَهٗ یَتَضَوَّعُ
و نام پدرش ثابت بود و در شرح مختصر امام محمد کوهستانی آورده است که پیغمبر صلی الله
علیه وسلم فرموده است که از بعد من شخصی پیدا شود که نام او نعمان بن ثابت باشد
اگر من به پیغمبری مبعوث شده نمیبودم او را پیغمبر میکرد پس اگر شخصی که بکدام مذهب همچنان
بوده میباشد گفته که اگر این آیت را در شان او آورده شود هیچ عجب نیست قال الله تعالی
کَشَجَرَةٍ طَیِّبَةٍ اَصْلُهَا ثَابِتٌ وَّفَرْعُهَا فِی السَّمَآءِ زیرا که اصل او ثابت ست و فرع او
باسمان ست که او را بصورت همراه باسمان بردند و ثابت بن زوطی بن مرزبان
و چون عمر مرتضی باخر رسید ثابت نعمان را در کنار گرفته در پیش او برد مرتضی در
حق او دعا کرد و او علم از هفت کس اصحاب گرفته است یکی از انس بن مالک و عبد الله بن
حسن زیرک و عبد الله بن جزع زبیدی و عبد الله بن ابی اوفی و عبد الله بن ابی
اوف و ثالث الاقصع و جابر بن عبد الله رضی الله عنهم اجمعین و از بعضی زنان
صحابه نیز گرفته است چون عایشه بنت عجوز و ابو حنیفه رح علم را از بیشتر اصحاب گرفته
اما او را نسبت در فقه بسوی حماد میکنند و او از شاگردان ابراهیم بن یزید بود
او شاگرد علقمه بود و او از اسود و از شریح قاضی گرفته بود و ایشان هر دو از
فاروق گرفته بودند علم را و فاروق از رسول صلی الله علیه وسلم قیل مات ابو حنیفه رح
و هو ابن سبعین سنة بتاریخ سنة خمسین و مایة **مناقب** ابی حنیفه رح روایت
کرده شده است که امام اعظم ابو حنیفه کوفی رح چون حج وداع کرد در کعبه در آمد
دو رکعت نماز گزارده در میان دو ستون در رکعت اول بر پای راست استاده تا نصف
قرآن بخواند و رکوع و سجود کرد و در رکعت ثانی بر پای چپ استاد تا قرآن مجید را
ختم کرد و چون سلام داد بگریست و مناجات کرد و گفت الهی

مرزبان ۲

۳۹۷

ترجمه مانند درختی پاک بیخ او در زمین استوار و محکم و شاخ در بلندی ۱۲

تفسیر حسینی آیه بذکر ترجمه اش مسطور شد در پاره ۱۳ در رکوع ۶ و قال الشیطان واقع است ۱۲

Marfat.com

ما عبدناک حق عبادتک ولکن عرفناک حق معرفتک فهب تقصان عملی بکمال
معرفتی فهتف هاتف من جانب البیت یا ابا حنیفة قد عرفت واخلصت المعرفة
وخدمت واحسنت الخدمة فقد غفرنا لک ولمن تبعک وکان علی مذهبک
الی قیام الساعة معناه بالفارسیه یعنی ای الله ذوالجلال وای بادشاه باکمال وای
موجود لایزال نپرستیدا این بندهٔ ضعیف واین وجود نحیف ترا ای ذات لطف
اللطیف چنانکه حقیقت وسزاواری پرستیدن تواست ولیکن بشناخت ترا چنانچه
حق شناختن توست پس به بخشای تقصان خدمت را بکمال معرفت بروی بانگی
آواز داد از گوشهٔ خانه که ای ابوحنیفه ما را بشناختی وخدمت کردی آمرزیدم ترا و
کسی را که متابعت تو کرد وبود بر مذهب تو تا روز قیامت وایضاً مسطور است که روزی
مهتر عالم صلی الله علیه وسلم در مسجد نشسته بود اعرابی درآمد وکاسهٔ خرما پیشش
نهاد وگفت از راه دور درآورده ام چون رسول الله نیمهٔ خرما بخورد عبدالله بن مسعود ۳۹۶
رض بر پای خاست وگفت یارسول الله دوش خوابی دیده ام عجب تعبیر فرمای گفت
چنان دیدم که ستارهٔ از آسمان بر زمین فرود آمد از نور آن ستاره تمام عالم منور شد
رسول صلی الله علیه وسلم متفکر شد مهتر جبرائیل بفرمان رب الجلیل درسید وگفت ای رسول
اولین وآخرین وای سرور دنیا ودین تعبیر خواب این مسعود آنست که بعد از رحلت
تو بدار الفنا بهشتاد سال وهشت روز مردی بیرون آید از کوفه کنیت او ابوحنیفه
همه دنیا را بنور علم او منور کند ونهنهای ترا بکمال رساند رسول علیه السلام خوش
دل شد وانس بن مالک را رضی الله عنه پیش خود خواند وقدری از آب دهن خود بر
کام او بیخ بست واورا گفت که عمر تو دراز خواهد بود وتو ابوحنیفه را خواهی دید سلام
من بدو رسان وبگو که عطای تحفهٔ محمد ترا مبارک باد ونیم خرما که در دست دارد
در حریره کرد وبعبدالله مسعود داد وگفت دست بدست تو این خرما را بجان ده تا
بابوحنیفه برسانند چون رسول علیه السلام بدار الآخرت خرامید عبدالله مسعود رض
امانت را نگهداشت تا آخر عمر خود آنگاه بشاگرد خود علقمه رض داد وقصهٔ آن بگفت

Marfat.com

چون علقمہ را وفات نزدیک آمد بشاگرد خود ابراہیم نخعی داد و قصہ آن بگفت
وچون ابراہیم را وفات نزدیک آمد بشاگرد خود حماد داد و قصہ آن بگفت و دین
وقت ابو حنیفہ رح ہفت سالہ بود و شاگردی حماد میکرد و ہشتاد سال عمر او بود و
آنچہ او میدانست ابو حنیفہ رح در یکسال از وے بیاموخت و حماد ہر روز خرمائی
نیم را از صندوق بیرون کردی و بر دست نہادی و گفتی بحرمت عطا دہندۂ
این خرما کہ او را بمن بہمائے روزے ابو حنیفہ رح نزدیک او آمد و گفت
آن امانت را بمن دہ و کسی آنرا نمیتوانست خورد حماد بوے داد در حال بخورد و
حماد سر او را در کنار گرفت و گفت میدانم کہ نیم خرمائی رسول اللہ امانت تو خواہد
بود و در تو میدیدم ترا مبارک باد و قصہ خواب عبد اللہ مسعود با وی بگفت و چون
حماد وفات یافت پدر ابو حنیفہ رح کہ ثابت نام بودہ است قصد حج کرد و ابو حنیفہ
را باخود برد در مکہ خیمہ دیدند زدہ و گرد آن خیمہ آدمی انبوہ درآمدہ ابو حنیفہ رح گفت
بدانجائے رفتم پیرے را دیدم سالخوردہ و نورانی گفتم این کیست گفتند انس بن
مالک رض است در آمدم و بروی سلام کردم چون آواز من شنید گفت این آواز آشنا
مے آید و مرا گفت از کجائی آئی گفتم از کوفہ گفت کنیت تو چیست گفتم ابو حنیفہ النس
بن مالک رض گفت ابروان مرا بگیرید و بالا کنید تا من او را بہ بینم کہ صاحب
مذہب بزرگ ست آنگاہ مرا گفت نزدیک من آی تا امانتی کہ دارم تسلیم تو
کنم چون نزدیک او رفتم قدرے آب دہن در دہن من کرد و گفت این آب دہن
مصطفےٰ ست صلے اللہ علیہ وسلم چون آن آب دہن خوردم حلاوت عظیم یافتم
انس بن مالک رض گفت اکنون چون آب دہن مصطفےٰ علیہ الصلوٰت والسلام
خوردی خود را چگونہ می بینی نشان آن ہا من بگوے ابو حنیفہ رح برجای خاست
و زبان برکشاد و گفت ای انس این ساعت خود را چنان بینم کہ اگر انواع
حکمت و انواع علوم در ہر یک دانایان روے زمین جمع شوند و ہر یک از
من ہزار مسئلہ بامتحان بپرسند بتوفیق حق تعالےٰ شانہ

Marfat.com

آنہمہ را جوابہائے باصواب ما بگویم واز ہیچکس نمیترسم واندیشہ نمیکنم از ہمہ
زیادہ ام ومذہب من بہمہ آفاق برسد ودیگر در مناقب او خواندہ ام کہ جمعی
از جہودان بغداد آمدند از وی سوالات کردند واز جملہ سوالات یکی این بود کہ
عالم شہر ہست وآن شہر شصت محلہ دارد ستی محلہ از وی روشن ہست وسی محلہ
تاریک ودران سی محلہ تاریک یک محلہ بہتر از ہزار ہست آن شہر کدام ہست و
آن محلہ کدام **جواب** فرمود کہ آن شہر ماہ رمضان است کہ سی محلہ روز
روشن وسی محلہ او شب تاریک وآن یک محلہ تاریک کہ بہتر از ہزار شہر ہست
شب قدر است کہ لیلۃ القدر خیر من الف شہر چون این بیان کرد بسیار
از جہودان مسلمان شدند دیگر در **فواید ظہریہ آوردہ است**
کہ روزی شخصی بمسجد درآمد وسوال کرد کہ چہ میگویند در حق مردے کہ می گوید
کہ از بہشت امید نمیدارم واز آتش دوزخ نمیترسم ومردہ وخون میخورم و
بدانچہ ندیدہ ام گواہی میدہم واز خدا نمیترسم وزن را نکاح نمیکنم وصحبت
کردن باوی حلال میدارم ونماز بارکوع وسجود نمی گذارم وفتنہ را دوست
میدارم وحق را دشمن میدارم واز رحمت خدا می گریزم وجہود وترسا را
راست گوے میدارم واز جنابت غسل نمیکنم امام رحمۃ اللہ تعالی فرمود ای
یاران در مسئلہ امتحان چہ میگویید گفتند کہ این شخص کافر باشد امام
اعظم گفت ای یاران این شخص مسلمان باشد وتبسم کرد وگفت آنچہ گفتہ ہست
راست است از بہشت امید نمیدارم واز آتش دوزخ نمیترسم از خدا امید
میدارد واز وی میترسد آنچہ مردہ وخون میخورد گوشت ماہی وپسر وجگر میخورد
وآنچہ گفتہ ہست بدانچہ ندیدہ ام گواہی میدہم یعنی کلمہ شہادت مے گوید
وخدائرا جل جلالہ ورسول خدا را ندیدہ است واز آنچہ گفتہ کہ از خدا نمیترسم یعنی
ظلم نمیکنم وآنچہ میگوید کہ زن را نکاح نمیکنم وصحبت باوے حلال مے
دانم یعنے کنیزک داشتہ باشد وآنچہ گفتہ است کہ فتنہ را دوست

Marfat.com

میدارم یعنی فرزند و مال را دوست میدارد و آنچه گفته است که حق را دشمن میدارم مرگ را گفته است و آنچه گفته است که از رحمتِ خدای تعالیٰ میگریزم بار را گفته است و آنچه گفته است که جهود و ترسا را واشگو میدارم یعنی درین فعل وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصٰرٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصٰرٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ و آنچه گفته است از جنابت غسل نمیکنم یعنی تیمم میکند وقتی که آب نباشد و دیگر از مقامات او رحمة الله علیه آنست که روزی جهودی با او همراه شد جهود را گفت چرا بدین محمد در نه آئی گفت یا امام مسلمانان من گرسنه ام اگر دین محمد حق ست دعا کن تا خوانے از آسمان فرود آید و هر دو از ان طعام سیر بخوریم آنگاه بدین محمد در آئیم برین جمله عهد کردند ابو حنیفه رحمة الله علیه دو رکعت نماز گزارد و روی بزمین نهاد و گفت یارب مرا در پیش این بیگانه خجل مگردان خوانے فرود آمد جهود گفت سر بر آر که کارت برآمد و طعام سیر خوردند امام گفت بعهد خود وفا کن و ایمان بیار گفت ای امام صبر کن تا من نیز دعا کنم اگر مثل تو نتوانم که خوان فرود آورم مسلمان شوم والا نه شوم و جهود دانا بود هر دو قدم خود بر قدمگاه امام اعظم رح و هر دو دست خود بجاے دستهاء او نهاد و گفت یارب بحق این امام که خوانی همچنان فرست آراسته در حال خوانی دیگر فرود آمد ابو حنیفه رح متحیر شد جهود گفت ای امام از تو دو کرامت دیدم یکے آنکه تو نمودی و دیگر اینکه من نمودم هم ترا شفیع آوردم تا کارم برآمد و در حال مسلمان شد و دیگر آنکه مقامات او این است که چهل سال شب نخفت و بوضوئے نماز خفتن نماز بامداد گزارد و سه صد و هشتاد هزار مسئله را جواب فرموده است و چهار هزار مسئله را جواب توقف داشته است اوّل مسئله دهر است دوم خنثی مشکل سیوم مسئله محل اطفال کافرانست که در بهشت باشند یا در دوزخ زیرا که عمل صالح ندارند که گویم به بهشت روند و عمل بدی ندارند که گویم بدوزخ پس توقف کردن بهتر باشد چهارم

۱۰

آئین هذا دیباچه اول
در نکوهش و فضائل یهود
۱۲

Marfat.com

وقتِ ختنہ کردن زیرا کہ اگر گویم نخوردہ کی ختنہ کنند نارسیدہ را سبب
رسانیدن باشم واگر گویم بہ بزرگی ختنہ کنند عورتِ او را دیدن روا نیست
ناظر و منظور ہر دو لعنت میباشند و بعضی علما گفتہ اند کہ ختنہ در خوردہ گی با
کردا مّا موی لب را زدن در مسلمانی ثواب زیادہ از ختنہ کردن است
علامتِ مسلمانی است و دیگر از فضل و بزرگی امام اعظم رح آنست کہ چہا
شاگردان را بدرجۂ فتوی رسانید الیضا روزی از بدبختان آن زمانہ با
از اصحاب امام مباحثہ کردکہ امام قہر داشتہ باشد اصحاب گفت نداشتہ با
آن بدبخت گفت پس من بامتحان بروم رفت بنزدیک دروازۂ امام
کو منم گرفت کہ امام را بیاگاہند تا بیرون آید چون بیرون شد بعد ازان گفت
ترا طلبیدہ ام باز درون رفت ہکذا تا سہ کرت بیرون شد بعد ازان گفت
طلبیدہ ام ترا مسئلہ پرسیدنی دارم گفت اینکہ مزۂ پلیدی آدم چگونہ ہ
امام فرمود چون در شکم بود ترش باشد و چون بیرون آید تلخ گردد گفت یا ا
ازان چشیدۂ نعوذ باللہ من ہذا القول الشدید امام گفت لابل در روایت چ
دیدہ ام بعد ازان گفت یا امام من شنیدہ ام کہ تو مادرے داری فرمو
آری بغایتی صاحب حسن ست کہ روی او چنان زیبائی دارد و پائی او چنا
دست او چنان و موی او چنان و دندان و لب و دہن او چنان زیبائی دارد
کہ آن بدبخت اندام نہانی را نیز یاد کرد کہ چنانست امام فرمود ہر چہ ہست آ
خدا است گفت غرض اینکہ من میخواہم تا بنکاح خود در آرم امام فرمود حا
است باش تا او را بپرسم چون برگشت سر آن بدبخت از تن جدا شد و بر
افتاد ہمہ عالم متحیر شدند گفتند یا امام این چہ بود فرمود تیغ صبر من گ
او را بزد الیضا آورده اند کہ در قریب او جہودی متوطن بود ہر روز
خود را میرفت و آن روفتہ را در صحن امام مے انداخت امام از انجا مے
و بیرون میکرد روزے امام محمد بادشاہ زادہ بود و در مدرسہ ش

Marfat.com

بود کہ آن جہود آن رفتہ را باز در صحن امام انداخت امام محمد علیہ الرحمہ منقطش
گفت وقہر وغضب تمام بنمود خواست تا اورا تعزیر کند اما چون امام ابو حنیفہ
رضی اللہ عنہ ازان خبر یافت گفت ای فرزند مدت ہفتاد سال است کہ او
ہمچنان میکند ومن تحمل میکنم زیرا کہ حق ہمسایہ ہمچنان ہست وشما در یک رو مل
اورا رنجہ نمودید چون جہود ازان احوال خبر شد در حال مسلمانی را قبول کرد و
بیض آمدہ اند کہ قریب او دختر بود مستورہ کہ بغیر از شب در روز بیرون
نمیشد امادر ہر شب کہ بیرون میشد بر بام امام ستون استادہ میدید ومیدانست
کہ آدمی باشد بعد از وفات امام چون بیرون شد آن ستون را ندید از
پدر خود سوال کرد کہ در ایام امام ستون میبود امّا درین شب نیست چہ شدہ
باشد پدرش گفت ای جان پدر آن ستون دین بود افتاد یعنی امام اعظم رح
بود کہ ہر شب نماز میگزارد **دیگر** از مناقبِ وانیکہ در ماہ رمضان شصت و ۴۰۳
یک کرت قرآن میخواند یک کرت در روز میخواند و یکبار در شب میخواند و یک
کرت در تراویح ختم میکرد **و دیگر** انیکہ ہرگز با آسمان وآفتاب نیز نظر نمیکرد و
میگفت کہ تا سف ازان عمر گذشتہ کہ با آفتاب وآسمان نیز نگریستم روایت
کردہ بودم کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ تعالے علیہ وسلم ہرگز با آفتاب و آسمان نمی
نگریست زیرا کہ ہر دو مونث معنوی اند وآسمان مزین ہست بزینت کواکب و
دیگر آنکہ از مناقب او اینست **در خبر ہست** کہ حضرت رسالت پناہ علیہ
الصلوات والسلام فرمودہ ہر کہ سر او یل خود را بنا محرم نکشادہ باشد اگر عورت بدرد
گرفتار شود ہمان شخص از روزن خانہ در نظر دارد فی الحال خلاص شود پس
امام را حق تعالی چنان پاک آفریدہ کہ نظرش بنا محرم نمی افتاد چون عورت
دروزہ میشد اورا از روزن خانہ میدید خلاصی می یافت **و دیگر** آوردہ
کہ روزے در راہ میگذشت طفل دران راہ میرفت باو ہمراہ شد امام
گفت ای طفل پاے را محکم بنہ وواقف باش کہ راہ خلیس است تا نہ افی

Marfat.com

طفل گفت ای امام اگر من بیفتم باز برخیزم تو واقف باش که اگر بیفتی سائر مردمان
بر تو افتند و زیر خواهی شد و همه مردم هلاک شوند امام دانست که طفل داناست
زیرا که پیغمبر فرموده است ذَلُّ عَالِمٍ ضَلُّ عَالِمٍ یعنی لغزیدن عالم گمراهی را
سبب است تا تمام عالم گمراه شود پس امام در گریه شد و چون ماتم زده باصحاب
خود پیش آمد کیفیت احوال پرسیدند باز نمود امام گفت بر شما باد که هر یکے
بقدر علم و دانش خود علم بیان کنید و فتوائے دهید که راه شریعت راه
سخت است و دور و دراز است بعد ازان اختلاف پیدا شد **دوم مذهب**
امام شافعی رحمة الله علیه فهو ابن عبد الله بن محمد بن ادریس بن عباس بن عثمان بن
شافعی رح بن شاهب بن عبید بن یزید بن هاشم بن عبد الله بن عبد المطلب بن عبد
المناف و ولد بقرب من ست و خمسین و مائة و عاش اربعین و خمسین و مات یوم الجمعة
و دفن بمصر رحمة الله علیه و انه قد اخذ العلم من مالک بن انس و محمد بن الحسن و بشر
بن عباس و اصحابه یصغون الی مسلم بن خالد بن مسلم الزنجی عن خلف بن ایوب
والله تعالی جعل العلم بعد نبیه فی اصحابه ثم بعدهم فی التابعین ثم بعدهم
فی ابی حنیفة رح و اصحابه من شاء فلیرض و من شاء فلیسخط **منقول است**
که حضرت امام شافعی رح چنان ذاکر بود که در هیچ احوال سر از جنبیدن قرار نمیکرد
روزے حجام سبلت او را پست میکرد گفت یا امام سر را باز دار تا لبهای تو
بریده نشوند گفت لب بریده به که ذکر خدا فراموش کرده **آورده اند** که مدت سه
سال در رحم مادر بود در حالت ولادت مادرش قریب نزع شد زیرا که طفل سه ساله
دندانش روئیده بود اما در آن زمان امام اعظم رح از دار الفنا بدار البقا رحلت نمود
جنازهٔ او را از روزن خانه بمادرش بنمائیدند در حال خلاص شد ازان شافعی نامیدند
که بشفاعت ابو حنیفه رح تولد شد **مناقب دیگر** امام شافعی رح آورده اند که امام
احمد حنبل رح را سه لک احادیث نبوی یاد بود اما در اکثر اوقات در پیش امام شافعی رح
میرفت و مسئله سوال میکرد و امام احمد رح پیر بود و امام شافعی رح هنوز طفل بود

در بیان مذهب و مناقب امام شافعی رحمه الله تعالی

۴۰۴

Marfat.com

اصحاب امام احمد رح ننگ و عار کردند و گفتند یا امام شما را سه لک احادیث در یاد
است در پیش این کودک برای چه میروید گفت نچنانست ای اصحاب آنچه میدانم
پوست مسئله میدانم او مغز آن مسئله میداند و دیگر آورده اند که روایت
امام شافعی رح را چرا در جایها متصل بروایت امام اعظم رح مے آرند و روایت امام مالک رح
و امام احمد رح را گاهی گاهے می آرند گفته اند که مادر امام شافعی رح بغایت صاحب جمال بود
و در ایام جوانی بیوه شد خواست تا امام یوسف را شوهر کند چون امام را از کار خیر
عار نبود روزی امام شافعی رح خود با امام یوسف رح گفت که مادرم چنان اختیار دارد امام
یوسف رح خود اگر او را میدیدم بهتر میبود از روزن خانه بدو نمود امام یوسف رح قبول
کرد چون تزویج کرده بدو سپرد در آنشب امام شافعی رح دعا کرد که یا رب این شب را کلان
کن آورده اند که آنشب دوازده ساله شد اما بر سائر مردمان یکشب بود امام شافعی رح
در کتبخانه امام اعظم رح در آمد و کتب امام اعظم در پیش امام یوسف رح بود و کتب را مطالعه کرد
در هر روایت که مخالفت میدانست مخالفت انداخت از آن مشهور عالم گشت دیگر
آنکه بعد از امام ابو حنیفه رح بود و در اطراف عالم میگشت مردم را بمذهب خود می
آورد **سیوم مذهب امام مالک رحمة الله علیه** و او ابن انس بود
و انس بن مالک بود دیگر آنکه در ایام طفلی مدت هشت سال در عیال رسول بود از آن
مفتی اصحاب گشته است انس گفت روزی در زیر درخت خرما افتاده یافتم
از آن میخوردم که رسول الله صلی الله علیه وسلم در رسید گفتم یا رسول الله از آن خرما
بخورم یا نه حضرت صلی الله علیه وسلم تبسم کرد و دست مبارک بر شکم من نهاد
و گفت اشبع بطنک یعنی سیر کن شکم خود را که بدین ماخوذ نه شوی از درخت میفشان
که امان بیفگنی و بخوری **و ایضا** روزی رسول الله صلی الله علیه وسلم سوار می آمد و
بی بی فاطمه رض چنان که عادت طفلان است هر دو استقبال نمودیم حضرت مرا پس پشت
سوار کرد و بی بی فاطمه رض را در پیش خود بگرفت **چهارم مذهب امام احمد بن حنبل**
آورده است که امام احمد مره می گوشه نشین بود که بغیر از ضرورت بیرون نمی شد بدان

در مناقب امام مالک رح

۴۰۵

در مناقب امام احمد حنبل رح

Marfat.com

ای فرزند که هر چهار مذهب را برحق دانی و در حقیقت ایشان شک نیاری حتی که اگر شخصے از یک مذهب منکر شود کافر گردد و گفته اند که شرع را چهار رکن ست همین چهار مذهب اند هر که ازین خارج است خوارج است پس بدان که ایمان بقول ابی حنیفه رحمة الله علیه ایمان مجمل بسنده است که گوید قبول کردم دین مسلمانی را و آنچه در ولیست و بیزارم از کفر و کافری و آنچه در ولیست و گفته اند که

الْاِیْمَانُ اِقْرَارٌ بِاللِّسَانِ وَتَصْدِیْقٌ بِالْقَلْبِ وَالْاِعْتِقَادُ بِالْجَنَانِ جنان میانهٔ دل را گویند زیرا که او هرگز از جائے خود تغیر نمی یابد و آنچه گفته اند که اقرار تصدیق است و آن تصدیق مختص بجنانست چنانکه اگر بر زبان و دل سخن ناشایسته بگذرد تا جنان او بر جائے باشد کافر نه گردد و قلب گردنده را گویند یعنی در اکثر اوقات بر دل اندیشهٔ ناموافق مے آید تا با وی جنان اندیشه را داخل نمیدهد اما کافر انرا همان ساعت که جنان باشد نیست اگر بر دل ایشان اندیشهٔ مسلمانی آید چون اصل نیت غلط میشود و ایمان بقول شافعی را قرار بالسان و تصدیق بالقلب و اعتقاد بالجنان و عمل بالارکان ست که بقول او نماز جنازهٔ بے نماز درست نمیدارند تا عالمان متاخران او و اصحاب او فتوی بر جواز جنازه کرده اند تا سنت و جماعت خلاف نشود والله اعلم

فصل چهارم در ذکر

قال الله تعالی فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُودًا وَّعَلٰى جُنُوبِهِمْ اگرچه این آیت در شان نماز است در حین حرب اما کلام الله اصل است بهر طرف که عالمان راسخ میکشند معنی او میرود مگر وقتی که معنی او محض غلط کند این هنگام توهم کفر است کقول الشاعر

شعر

جَمِيعُ الْعِلْمِ فِي الْقُرْآنِ لٰكِنْ * تَقَاصَرَ عَنْهُ اَفْهَامُ الرِّجَالِ

قال الله تعالی مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

در تفسیر

در شان این آیت آورده ست که خناس نام شیطان ست که سر قلب آدمی را در دهن خود گرفته ست و می مکد از ان لعاب پلید او در دل مومن جمله انواع معصیت مے افزاید اما چون الله تعالی را بر زبان راند خناس از وے مے گریزد چون

Marfat.com

نام الله سبب نجات از دیو است و بر هر بندهٔ مومن لازم است که نام
شریف را فراموش نه کند امّا خاصه کسی که دم از شیخی و سالکی زند بر و فرض
است که نام شریف الله را در هر نفس فراموش نکند که کُلُّ نَفْسٍ اِذَا خَرَجَ بِغَیْرِ ذِکْرِ
اللّٰهِ فَهُوَ مَیِّتٌ زیرا که چون نام شریف را فراموش کند شیطان انواع معاصی و بی
وکینه و حرص و هوا در دل او فرود آرد پس از مراتب مشائخان پس افگنده
باشد بسبب این معاصی قال الله تعالی مَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِکْرِیْ ای عن القرآن
فَاِنَّ لَهٗ مَعِیْشَةً ضَنْکًا ای ضیقًا وَعَنْ اَبِیْ جُبَیْرٍ اِیْ تَسْلُبُهُ الْقَنَاعَةَ حَتّٰی لَا یَشْبَعُ
فَمَعَ الدِّیْنِ التَّسْلِیْمُ وَالْقَنَاعَةُ وَالتَّوَکُّلُ فَیَکُوْنُ حَیٰوتُهٗ طَیِّبَةً وَمَعَ الْاَعْرَاضِ الْحِرْصُ
وَالشُّحُّ فَعَیْشُهٗ ضَنْکٌ وَحَالُهٗ مُظْلِمَةٌ کَمَا قَالَ بَعْضُ الْمُتَصَوِّفَةِ لَا یَعْرِضُ اَحَدٌ عَنْ
ذِکْرِ رَبِّهٖ اِلَّا اُظْلِمَ عَلَیْهِ وَقْتُهٗ وَتَشَوَّشَ عَلَیْهِ رِزْقُهٗ **و در تفسیر مدارک**
من عینه التشویش شوریده شدن پس ازینجا معلوم میشود که اگر صاحب ذکر ذکر را
ترک دهد از رزق محروم ماند و از احوال مشائخان باز ماند پس سالکی را شاید
و ایضاً قال الله تعالی وَاذْکُرْ رَّبَّكَ اِذَا نَسِیْتَ یعنی چون طرفة العین ذکر از سالک
و طالب فراموش شود در حال بدان طرفه تاسف خورد و بیاد آرد و تکلیف کنند باشد
در یاد کردن ذکر بعد ازین بدان که ذکر نیز بر چهار نوعست اوّل ذکر عام دوم ذکر خاص
سیوم ذکر خاص الخاص چهارم ذکر خاص الاخص اوّل ذکر عام و آن موافقت شرع
را گویند کما قال الله تعالی فَاذْکُرُوا اللّٰهَ قِیَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰی جُنُوْبِهِمْ و در تفسیر حسینی
در معنی این آیت آورده است که هر قیامی و هر قعودی و هر حرکتی و نظری و هر
قدمیکه موافق شرع جاری باشد همه ذکر خدای است زیرا که اگر او خدای را فراموش کرده میبود پس خلاف
شرع از وی در وجود می آمد و چون خلاف شرع نمی آید پس گویا که در هیچ احوال فراموش نکرده است
پس مومن اگر تلاوت قرآن کند و یا صوم دارد و یا نماز گزارد و یا از نهی باز دارد گویا که
همیشه در ذکر است زیرا که او حق شناس است که خلاف امر او نمیکند قال علیه الصلوٰة والسلام
حَرَکَةُ الطَّاعَةِ دَلِیْلُ الْمَعْرِفَةِ کَحَرَکَةِ الْجِسْمِ دَلِیْلُ الْحَیَاةِ دوم ذکر خاص بدانکه

Marfat.com

طایفه مشغول بطلب ازدیاد مراتب اند کما قال الله تعالی وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا پس ایشان اول شریعت را مستقیم میدانند بعد ازان هر لذت دنیاوی چون مال و فرزند بدو پیش مے آید تکلیف کرده ازان میکنند کما قال الله تعالی الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ الآیة زیرا که ایشان بر خطوط نفسانی و دنیاوی را گویا که فراموش کرده اند زیرا که اگر باین جیفه علایق دنیاوی حضوری را نشاید پس ذکر که بغیر حضور باشد فایده و نتیجه ندهد کما قال الله تعالی وَاذْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ یعنی ذاکر باش حق را چون فراموش کنی ماسوی الله را والا ذاکری را نشانی و ذاکر آنرا گویند که ظاهر و باطن او در ذکر مساوی باشند چنانکه شیخ الاسلام والمسلمین حضرت شیخ علی ترمذی قدس سره میگفت که ذِكْرُ اللِّسَانِ بِغَيْرِ ذِكْرِ الْقَلْبِ لَقْلَقَةٌ وَذِكْرُ الْقَلْبِ بِغَيْرِ حُضُورِ الرَّبِّ وَسْوَسَةٌ اگرچه ذکر لسانی را ثواب بسیار است چنانکه منقول است که مردگان میگویند اگر باز خدای تعالی مارا زندگی میداد در تمام عمر اگر یک کرت کلمه الله را میگفتیم بسنده بود امّا در مذهب صاحبدلان تا دل ذکر را بجود مسلم و لازم نگیرد نتیجه ندهد و باز گفته اند که اگر نه هزار کرت ذکر را بزبان گوید و یک کرت بدل ثواب این افضل است و آنکه دایم حضور اند ذکر قلب را بے حضور چیزے نمیدارند زیرا که آنچه نتیجه و مقصود باشد حاصل نشود پس صاحبدلان ذکر لسان را قبول ندارند و حاضران ذکر قلب را قبول ندارند ایضا شیخ میگفت که در ایام جوانی در ولایت هند در طلب علم بودم در نواحی بانگپور شیخ سیلونه را محقق و مدرس یافتم تا کافیه و هدایه و وقایه در پیش او گذرانیدم بعد ازان شیخ را ذاکر دیدم خواستم تا از و تلقین ذکر و فکر بگیرم شیخ التفات نکرد و گفت من از ممر دست انابت بدادن بسیار را استبعاد مینمایم زیرا که درین راه خطرهاے عظیم است ما هم پیرے دارم بیا تا ترا در پیش او برم شیخ فرمود که بعد ازان مرا بشیخ سالار بده سپارید تا بدین درجه رسیدم و از مرتبه شیخ سیلونه میگفت که چنان ذاکر بودم روزے بر بام نشسته بودم ذکر بر و غلبه شد و

۴۰۹

افتاد اما بوجودش هیچ زحمت نرسید وایضاً فرمود اگر درس میگفت و یا خواب میکرد
همیشه انگشتان ثلثه بطریق تسبیح می جنبید روزی در بیابان مسائل بود و بخلق
امر معروف میگفت یکی از همنشینانش اندیشه کرد که الحال شیخ غافل باشد در حال
گفت که من غافل نیستم مرید خجل شد وایضاً روزے در خواب بود باز مرید اندیشید
که مگر غافل باشد باز شیخ گفت غافل نیستم سیوم ذکر خاص الخاص بدانکه در بدن
آدمی سه چیز را سه نوع رزق مقدر است چنانکه نفس را اکل و شرب و سر را مشاهده و قلب
را ذکر پس چون طالب بکمال استغراق رسد نفس از اکل و شرب و سر از مشاهده و قلب از
ذکر باز میماند که واذکر ربک اذا نسیت و در مذهب ایشان ای نسیت الاکل والشرب
والمشاهدة والذکر پس این هنگام بحقیقت مذکور رسیده باشی والا مهجوری ذاکری
حضور را نشاید و چون ناگاه از نیم راتب باز آمد تکلیف کرده باز همانرا جوید و فقیر
را برادری بود در زمستان عرق عرق میگشت از احوالش پرسیدم که هرگاه چگونه
بدست می آید ای برادر نشنیده که الصوفی صاحب الوقت ای مراتب بتکلیف من
است اگر تمام عمر درو باشم چهارم ذکر خاص الاخص و این ذکر را حد و نهایت نمیباشد
و این گم شدن از خود است. بیت تو درو گم شو که توحید آن بود + گم شدن
گم کن که تفرید آن بود + واذکر ربک اذا نسیت در مذهب ایشان این تا خطابیه است
یعنی چون فراموش کنی تو نفس خود را پس این هنگام ذاکر و مذکور نباشد مگر واجب
تعالی که اذا انکسرت السفینة یرکبه البحر که او را بحر برداشته است منقول است
که مجنون در عشق لیلی منتهی شد روزی لیلے را بر و گذری افتاد گاهی سرش را
در کنار میگرفت و گاهی پایش را میمالید و گاهی دستهایش را پیش میکشید هکذا تا
از حالی بحالی بگردانید مجنون تو کیستی که مرا تشویش میدهی گفت منم لیلے
گفت لیلی کیست گفت معشوقه مجنون گفت کیست مجنون گفت توئی گفت من
خود لیلی شده ام مجنون و لیلی را نمیدانم پس این هنگام که العلم حجاب الاکبر است
بدین شان برخاست که علم دانش انانیت را گویند بعد ازین

در بیان ذکر خاص الخاص

در بیان ذکر خاص الاخص

Marfat.com

اے فرزند کہ اسمای حق تعالیٰ آنچہ بر پیغمبر ما نازل شدہ اند جملگی نود و نہ اند
و حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم ہمہ را با اصحاب بطریق ذکر و فکر تلقین کردہ
بود بعد از اصحاب مشائخان کبار در ہر اسمی کہ نتیجہ مے یافتند ہمہ را پیش میگرفتند
و بدان روش می ماندند از ان چہار دہ خانوادہ موجود شد و این مشائخان کبار
اسمی را برای نتیجہ خود تخصیص کردہ اند اما اشتراک ہم دارند در ہمہ اسما کہ ہمہ را بذکر
میگویند تا صافیت دل حاصل شود خصوصاً لا الہ الا اللہ در ہمہ سلسلہ مشترک
است کہ از آغاز حال مرید را تلقین میکنند از جہت بسیاری برکت او **بدان**
ای فرزند کہ اول مرید را از جملہ معاصی باز دارد و از معروفات در آرد بعد ازان
اگر مرید را از تجلیات شیطانی باز خواہی کرد و نگاہ خواہی داشت و مرید نیز مشروع
باشد او را بخلوت در آرد چون از احوالات خلوت نجات یافت بعد ازان کہ قوت
حرارت ذکر دارد او را ذکر دہد **و معلوم باد** ای فرزند کہ ذکر امانت است و در
است و صدور دہان ہر سگ نمیتوان انداخت وَلَا تَطْرَحُوا الدُّرَّ فِي أَفْوَاهِ الْكِلَابِ
زنہار صد زنہار کہ ذکر خاص است و عام نیست بہر کس نمیتوان داد کہ طاقت
ذکر نخواہد آورد و آیات سماویہ برین جملہ ناطق است کہ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَمٰنٰتِ اِلٰٓى
اَهْلِهَا و باید کہ ذکر را در گوشۂ تاریک کہ ہیچکس نباشد باید داد و سخن تصوف را
نیز در جاے بگوید کہ ہیچ ملوثے نشود **منقول است** کہ عبد اللہ شطاری مریدے
را از مریدان خود ذکر تلقین میکرد اما در انجاے آب ایستادہ بود از تلقین باز نماند
و گفت این نیز حیوان است مبادا کہ طاقت شنودن ذکر نیارد فریاد برآورد و
ایضاً روزے این فقیر در قدمبوسی شیخ المشائخ والاولیا سیداں السادات میان
سید علی ترمذی در بیابان میرفت سخن از تصوف افتاد شیخ دہن مبارک را
بگوش فقیر نزدیک ساند و مقصود باز گفت اگرچہ در امنیان جز من و او شخصے نبود
اما ادب مشائخان بجاے می آورد و مرشد فقیر آنچہ ذکر دادہ بود بزبان خود
نیج یا شش نفر از دانشمندان کہ کمینۂ ایشان این فقیر است والا مر سائر مریدان

Marfat.com

را برائے تلقین این فقیر را اذن میداد هر چند ممانعت مینمودیم قبول نکرد و
میگفت که قبول کردن امر مرشد واجب است و بعد از وفات اذن مصلی و سجاده
بغیر از فقیر بدیگر کس نکرد و فرزندانرا نیز اذن نداد که قوت آن نداشته بر خلاف این زمانه
فساد که چون پدر بگذرد پسر پیشوائی جهان میگردد و چنانکه بادشاهی از پدر به پسر
میماند محض ضلالت است و ذکر نیز بر خلاف این طایفه میتوان بمرید تلقین کرد زیرا که
بمجرد رسیدن جاهل به پسر ناقص که بمیراث نشسته باشد بمرید تلقین ذکر مے
کنند و پیش هر جائے آوردن آداب مشائخان او را مرید و ذکر میگویند و او هنوز
در معاصی مستغرق زمزمه و حالت او را در تمام پراگنده می کنند و از ان
خبر ندارند که در **عوارف المعارف** آورده است مرید آن را
گویند که تا بیست سال کراماً کاتبین هیچ ذره گناه او را ننویسند والا مریدی
را نشاید بعد از ان چون بکسی تلقین ذکر کند اول نیت و ارادهٔ هر کلمه بدو بیاموز
و ریا را بدو بنماے که فلان خطرهٔ ریا است و فلان صفا است و فلان تجلے
رحمان است و فلان شیطانست الحال چون فقیر معروف بسلسلهٔ چشتیه است
سخن چندے که از حضرت شیخ در رسیده است بیان خواهم کرد اما بدان شرط
که هیچ احدے بغیر از تلقین کامل در و خوضی ننماید والا گمراه گردد و نیز بدین شرط
که این کلمات را بدست شخصی و شیخے و هر عالمی که از احوال اینحالت نادان باشد
نمیتوان داد حضرت خواجه حافظ درین بیت خوش میفرماید **بیت** بیا تا در می صافت
زر از دهر بنمایم + بشرط آنکه ننمائی بکثر طبعان دل کورش + زیرا که ایشان
درینمراتب چون به طفل شیرخوار اند اول مرید را بفرمای تا سه روز روزه دارد و
درین روز یک لک کلمهٔ استغفر الله تکرار کند بعد از ان غسل و یا وضوئی جدید
کرده در پیش آید اما شرط اینست که غسل بکند شرط دوم روی بقبله مرید را بنشاند
یا مربع یا بدو زانو و بهتر آنست که مربع بنشیند و رگے پائے چپ بانگشتان سبابه
و ابهام بگیرد و دست چپ را بر دست راست بنهد یعنے

Marfat.com

دست راست را بر ران راست بنهد باطن انگشت بهام دست چپ را بر ظاهر ابهام
راست بنهد و باطن انگشتان اربعه چپ را بر ظاهر انگشتان اربعه راست بنهد شرط
سیوم چشمان را پوشیده دارد و این پوشیدنی پوشیدنی دل است از ماسوی اللہ
که دل را از حرص و هوا و کینه و حسد و حقد و بغض خالی دارد شرط چهارم اینکه مرید را
جزم باشد و یقین محض بدانکه این ذکر نسبت که مرشد من دست بدست از صحاب و
اصحاب از رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم آورده است و من متابع ایشان میروم تا مگر
بشرف ایشان بدرجهٔ باطنی و وصالت برسم که در هیچ احوال ازین باز نگردم شرط
پنجم آنکه لا از پستان چپ آغاز کند و در کف راست های آله تمام بکند و از انجا بغیر دم
و نفس کشیدن برگردد و الا اغاز دهای اللہ را بر پستان چپ برساند و دم را در
جا بکشد شرط ششم اینکه فهم در معنی و اراده دارد چون لَا مَقْصُوْدَ اِلَّا اللّٰہ لَا مَطْلُوْبَ
اِلَّا اللّٰہُ شرط هفتم اینکه معلوم باد که حواس باطنی نیز پنج اند هر پنج را به چیز بر بندد
واول اینکه دل را بگویائی زبان حواله کند که بغیر از بسم اللہ چیزے در نگیرد و دل
و زبان نیارد دوم اینکه آنچه دل را خطرهٔ ماسوی اللہ و اندیشهٔ غیریت پیدا
شود آن را باراده ذکر دفع کند یعنی فهم بآن کلمهٔ مذکور بگمارد تا خود را اسیر ۱۴۱۲
آن معنی سازد سیوم اینکه دل را مشاهده حاصل میشود اگر بتجلی رحمانیه است نیز
دران اوان ذکر را از دست ندهد اگر ملک و ملکوت چون بهشت و دوزخ باشد ایشان
نیز برگردد که آن ستر راه او اند که بدان سبب امتحان بنده است از باز ماندن ذکر
باید که ترک ندهد و اگر شیطانی و دنیاویست صورت مرشد را در دل گذراند تا بهمان
دهم شوند و بمدد شیخ نور ذکر در باطن او بفزاید شرط هشتم اینکه ذکر را در شب و روز
چار ناچار آورده باشد خصوصاً بعد از خمس صلوات البته میتوان ذکر جلی کرد که صافیت
دل و محو شدن نام و ننگ و طلب حاصل میشود حضرت شیخنا را مریدے بود که
در قیام و قعود و مشی و اقدام و رکوب سر را می جنبانید گاه جلی گاه خفی چون پیک اجل
در رسید شنیدم که جان میداد و میگفت که بغیر از دو چیز در دنیا آرزو نماندم یکے آنکه

Marfat.com

اگر در بیخالت بلقائے شریف حضرت شیخ مشرف میشدم چه خوش بودے تاسف برین
مجلسی میخورم دیگر آن که حیف از العمر ماضی که بی ذکر و فکر گذرانیده ام چون شرایط ذکر
دانستی باید غسل هر وقت نه کنی که آن محض برائی تلقین بود اما بقیه شرایط را ذاکر در هیچ
حال ترک ندهد و آب برائی وضو موجود نباشد تیمم کند و چون ذکر را خواهد بر مرید داد
اول بفرماید تا سه کرت بگوید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ
وَاَسْاَلُهُ التَّوْبَةَ وسه کرت درود اما درود را صد بار مکرر کند بهتر باشد و یک بار
یَا جَلِیْلُ مِنْ کُلِّ جَلِیْلٍ وَیَا عَزِیْزُ مِنْ کُلِّ عَزِیْزٍ وَیَا قَدِیْمُ مِنْ کُلِّ قَدِیْمٍ خَلِّصْنَا
مِنَ النَّارِ وسه کرت کلمه تمجید بعد ازان بطریق مذکور لا اله الا الله بیاموزاند اما اول
پیر چشمان بپوشد تا مرید او را به بیند و ذکر آغاز د بعد ازان مرید چشمان بپوشد
و آغاز کند تا طریق را دانسته باشد و چون ذاکر خواهد که ذکر این کلمات مذکور را
مکرر کند و اگر بعد از خمس صلوات ذکر کند باید که بعد پنج گنج ذکر جلی آغاز د پنج گنج را چنان
بکند اول سی وسه کرت سبحان الله وسی وسه بار الحمد لله وسی وسه بار الله اکبر ۴۱۳
وسی وسه بار استغفر الله بعد ازان لا اله الا الله را آغاز د بدان ای فرزند که بیخبر
بعضی عالمان ظاهر میگویند که درین نفی کدام الله مقصود دارید اگر نفی الله
باطل دارید کذب لازم آید لا بهم موجودون و اگر نفی الله مطلق دارید کفر
لازم آید لان خالق الخلق موجود و اگر نفی الله حق دارید استثنا را شے
من نفه لازم آید زیرا که این نفی جنس است چنانکه گوید که نیست
در سرائے جنس انسان مگر زید و تناقض نیز لازم نمے شود زیرا که
اول بودن زید دان دیدیم بعد ازان چون غیر او هیچ احدے
نبود جنس را نفی فرمودیم باز او را موخر آن آوردیم تا فائده
حصر دهد و در نفی الله مطلق کفر محض است و این خود
مظهر است و اگر نفی الله باطل کند نیز کذب لازم آید زیرا که
ایشان مستحق بهت نیستند و در مملکت او تصرف ندارند پس گویا

Marfat.com

که نیستند اما در نظر محققان لا موجود الا الله مراد است یعنی هر وجودی که جز او
خیال کنی آن نیست که او نیست هر چه هست هستی اوست مگر نیست که آن
نیست پس چون وجود سوائے او باطل بلکه معدوم است وجود الله باطل چگونه
موجود باشد زیرا که وجود ایشان از خود نیست کما قال الله تعالی بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ
عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ یعنی میزنم حقیقت را بر باطل پس میشکنم او را در جائی که حقیقت
موجود شود باطلیت نابود گردد پس نیست موجود مگر حق واگر شخصی گوید که الله را
مطلق نفی میکنیم بقول صوفیه نیز کفر لازم نمیشود زیرا که تاویل دارد و در تفسیر فاتحه
آورده است که الا له من اسماء الاجناس کالرجل والفرس اسم یقع علی کل
معبود حق او باطل پس مقصود ذاکر نیست که چون الله اجتماع دارد میان حق
و باطل پس من مطلق کلمه او را نفی میکنم تا کلمه الله اثبات یابد که هیچ احدے
شرکیت ندارد و ایضا صوفیان گفته اند کل ما شغلک عن الله فهو المهلک
پس غیر انداز تا از الله خلاص یابی وَاَمَّا اللّٰهُ مُخْتَصٌّ بِالْمَعْبُوْدِ بِالْحَقِّ لَمْ يُطْلَقْ عَلٰى
غَيْرِهٖ اما اگر جواب ما حضر دهی که خود را از طلاطم این امواج بحر نجات دهی گوئی
که ما نفی هیچ یکے مراد نداریم بلکه میگوئیم لا آله مستحق بالعبادة الا الله بدانکه
لا کلمه نفی است و آله منفی است یعنی نفی کرده شده و لا حرف استثنا و مستثنی منه
محذوف است و آن نزدیک اهل معبود است یعنی نیست چنین معبود بحق مگر ذاتیکه
که نام آن ذات الله است و در نفی سه چیز لازم است نفی و نافی و منفی حرف لا
نفی است و آله اسم منفی است و نافی گوینده این کلمه است و در اثبات نیز سه
چیز است اثبات و مثبت و ثابت اثبات لفظ الا است و ثابت ذات
باریتعالی است و مثبت گوینده این کلمه است و نزدیک طایفه صوفیه الا بمعنی
غیر است یعنی نیست جنس معبود بحق غیر خدا از روی ذات و صفات چنانکه میفرماید
لو کان فیهما آلهة الا الله لفسدتا و نزدیک اهل طریقت مستثنی منه موجود است
که اثبات و موجود نزدیک ایشان کفر است و شرک است و نزدیک اهل حقیقت

Marfat.com

مستثنی منه محبوب است زیراکه نزدیک ایشان اثبات دو محبوب کفر و شرکست
لی مع الله وقت لا یسعنی فیه ملک مقرب ولا نبی مرسل شاهد حال است و نزد
اهل معرفت مستثنی مطلوبست اثبات دو مطلوب نزدیک ایشان شرکست یعنی
لا اله معبود لنا ولا اله موجود لنا ولا اله محبوب لنا ولا اله مطلوب لنا الا
الفرد الذی علمه الله وهو الجامع لجمیع الصفات الکامل المنزه عن النقصان و
الزوال الخالق للبریات المکون للکائنات اما در بال فقیر میرسد که نافی و مثبت خود
اوست کما قال الله تعالی شهد الله انه لا اله الا هو وایضا قال الله تعالی انما الله اله واحد
و گفته اند که الله تعالی هم شاهد اوست و هم مشهود زیراکه او خود بخود گفت من یگانه ام بعده عباد
متابعت او نافی کرده اند تا مشهود شد و رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز هم شاهد است و هم مشهود
پس چون نافی و مثبت اوست در ذکر او آن ذکر خود را نه بینی و در نفی خودی بی تکلیف کنی
تا تجلی مقصودیت در رسد و ترا از تو برباید و خود بخود گوید کما قال الله تعالی واعبد ربک حتی
یاتیک الموت کما قال علیه السلام موتوا قبل ان تموتوا تا بموت حکمی بمیری
و از میان برآئی و او را باو بگماری کما قال علیه السلام فی حق الصدیق من اراد
ان ینظر الی المیت فی وجه الارض فلینظر الی ابن قحافة زیراکه او از خود رفته
بود و بدوست پیوسته الغرض چون ذاکر در گفتن لا اله الا الله درمانده شود بایستد و
کرت کلمه طیبه تمام کند باز پیوسته بدان الا الله آغازد تا آن که استطاعت داشته
شد در نفی و اثبات اراده دل اگر دانا باین احوال باشد لا موجود الا الله دارد و در انجا
فهم نداشته باشد اراده انت المقصود دارد و الا خود را در دهن نهنگ ثبات ندارد
اراده انت الموجود دارد بعده متصل بدین شوق کلمه الله را بر زبان راند بدان
ای فرزند که الله آن را گویند که از عدم وجود
و آن وجود را قابل شهود کند و ایضا کارساز
گویند یعنی چون الله اسم ذاتی است که الوهیت دارد بر جمله اسما و صفات و
ایشان چنانکه این تاثیرات در ظلمت آباد عدم منکتم بودند و بهدایت و رهنمائی

Marfat.com

مظهر شدند پس سالک را شایان آنست که باز هدایت و نصرت از وجود تا از خود
بدو پوید مگر طرفة العین بهمین برکت این اسم بدان ظلمت آباد عدم پیوندد و ببیند
کین جمله مخلوقات از یک اصل است بلکه نیست مختلف مگر واحد فی ارادته انت
الهادی انت الرشید **وایضا** منقول است که طالب را از دانستن نود و نه نام
چاره نیست و چون الله را بمد کشد هر همه را بهوش دران مد بیند و چون از گفتن
این اسم باز ماند چند کرت که تواند این را تکرار کند جل جلاله و عم نواله و جل ثناؤه
و تقدست اسماؤه و عظم شانه و لا اله غیره و در ثواب این لفظ گفته اند قال علیه
السلام مَنْ سَمِعَ اِسْمًا مِنْ اَسْمَاءِ اللهِ تَعَالٰی فَقَالَ جَلَّ جَلَالُهٗ غَفَرَ اللهُ ذُنُوْبَهٗ کَیَوْمِ وَلَدَتْهُ
اُمُّهٗ وَلَوْ قَالَ بِشَوْقٍ بَعَثَ اللهُ بَیْنَهٗ وَبَیْنَ النَّارِ سَبْعِیْنَ خَنْدَقٍ وَکُلُّ خَنْدَقٍ مِثْلُ
سَبْعَةِ هٰذَا الدُّنْیَا بعد ازین معلوم باد که ذکر جلی را در همه احوال کرده باشد و چون از
جلی فارغ شود پاس انفاس کند که خفی از هوش دور نکند زیرا که جلی بران تاثیر است
تاثیر او در دل نیفتد که دل بخفی آرام گیرد چنانکه لا اله را با نفس مستخرج بیرون کشد
و الا الله را در اندرون در آرد و نفس را بر هم چنان خود ماند نه اینکه بزور بکشد و
در آرد و در رساله شیخ سالار بده قدس سره دیده ام که اگر مردے هزار سال
مستقبل قبله نشسته با ذکر و فکر باشد اما یکبار ترتیب را خطا کرد یعنی لا اله را اندرون
کرد و الا الله را بیرون کشید آن عبادت او هباء منثورا گردد یعنی نتیجه باطنی ازان
نیابد مگر آنکه تجدید عبادات کند و صوفیان گفته اند که اَلْعِبَادَاتُ اِخْتِلَافُ الْعَادَاتِ
گاهی در نفس اسم الله را نگاه دارد و در بیرون شدن و در آمدن و گاهی این اسم را
حبس در یک نفس کند که آنرا محاربه اکبر گویند و هر چند که تواند یاد کند حرارت اسم تمام
وجود او را در گیرد و در تحت نام گفته باشد تا آنکه خود در شکم آواز ذکر جاری میشود و
او را بطرف دیگر باز نه گذارد گاهی چون آواز افریشم که بر یکدیگر رسند مے شود و
گاهی بمانند آواز کبوتر و گاهی بمانند آواز ماکیان و برادر فقیر در یک نفس
ششصد بار میگفت **دیگر ذکر چهار ضربی نیز مشترکست**

Marfat.com

است در اکثر سلسلها باید که بشرایط مذکورہ مربع بنشیند لارا از زانوے
چپ آغاز دو ہاے آلہ را بکتف راست برساند واز آنجا لا آغاز د بجانب
زانوے راست فرود برد و ہمان اِلّا را باز بالا کشد تا برابر بنشیند و اِلّا را
کتف راست اللہ را آغاز د تا برابر پستان چپ آرد و ہاے او را بر زانوے
چپ تمام کند باز لا آغاز د بطریق مذکور در خفی ہر چند کہ تواند بکند چون لا از
زانوے چپ آغاز د تا کتف راست نفی نفس و شیطان ارادہ دارد چون لا
را بر زانوے راست فرود بر د نفی ماسوے اللہ و حظوظ ہر دو جہانی کند و
چون اللہ آغاز د ثبوتی او را ثبوت سازد اما منتہی اشایانست کہ ارادہ دارد
کہ ذات ماسوی اللہ از وجود واجب است **و معلوم باد** کہ اسماے اللہ را اگر
کسی بزبان عربی استعمال کند چنانکہ مشائخان کرادہ اند نتیجہ یابد و اگر معنے
آن اسما بزبانہاے دیگر کہ مشائخان مقرر کردہ اند استعمال کند نیز نتیجہ یابد
چنانکہ ذکرے چند از الفاظ شیخ بدین فقیر رسیدہ بلفظ ہندوی ۴۱۷
بیان خواہد کرد کہ گاہے در پاس انفاس این نگاہدارد اہی ہے
واگر بوقت سحر نظر بجانب آسمان کند و فرود نہ آرد و بدان ہیئت
دہ ہزار بار این تکرار کند کشف دست دہد و اگر بطریق
چہار ضربی کند باید کہ از زانوے چپ تا کتف راست اُہی ہے
تمام کند و از کتف تا زانوے راست باز تا سر بالا کردن کلمہ اُہی ہے
تمام کند و از کف راست تا پستان چپ اُہی ہے تمام کند باید
در خفی کردہ باشد و این اثبات است باید کہ فہم در معنی او داشتہ
باشد **و معلوم باد** کہ این کلمات سہ اند و چہار ضرب از ہمہ
چہار اندام نامند دو کتف و دو زانو چنانکہ از زانوے چپ بکتف میرساند
الا سنجا بزانوے راست میرساند باز بالا بطرف کتف راست مے کشد
آنجا بہ پستان چپ میرساند تا باز بزانوے چپ مے رساند

Marfat.com

واگر این اسمای ہندوی را بجلی ذکر کند باید کہ چند کرت اُھی اُھی چند کرت
اُہی اُہی اُہی و چند کرت اُہی ہی و چند کرت توئی ہے و چند کرت تو تو و چند
کرت ہی تو این ہمہ را تکرار کند ہر چند کہ استطاعت داشتہ باشد بدانکہ گفتہ اند کہ
حق تعالیٰ را سہ نہ ار نام است ہزار نام فرشتگان میدانند و ہزار نام ہمہ انبیا را بود
یعنی آنچہ انبیائے ماضی حق تعالیٰ را می نامیدند بیشتر از ہزار نام نبود بعضے این
و بعضی بسیار میدانستند چنانکہ بعضی صد و بعضی دو صد و بعضی سہ صد و
بعضے چہل و علی ہذا القیاس و سہ صد نام او در توریت منزل بود و سہ صد در
انجیل منزل بود و سہ صد در زبور منزل بود و نود و نہ نام در فرقان نازل شد
اند و یک نام غائب است کہ آنرا اسم اعظم خوانند کہ بی حق تعالیٰ او را شخصی دیگر
نداند پس اشرف ترین ہمہ اسما اسم اللہ است زیرا کہ او بمنزلہ ذات مر سائر صفات
را است کہ اسم اعظم در جنب اوست بلکہ بعضی گفتہ اند کہ خود او است و بعضی گفتہ ۴۱۸
اند کہ اسم حی یا قیوم است اما بروایت صحیح بمذہب امام ابو حنیفہ رح آنست کہ
اسم اعظم در جنب اسم اللہ است زیرا کہ او اسمائے دیگر را یک حرف خواہ مقدم خواہ
موخر گرفتہ شود معنی او تغیر می یابد و تسمیہ حق بدان نشاید چنانکہ قدوس اگر قاف
را حذف کند دوس اسمیت را نشاید و اگر سین را حذف کند قدو اسمیت را نشاید و علی
ہذا القیاس رحمن و رحیم و ملک و غفور و قہار و جبار کہ چون یک حرف ازین حذف
شود اسمیت را نشاید اما اسم اللہ بنائے او بر یک حرف است چون ہو کہ
عبارت از بحت وارد و چون موحدان اضافت کل شئی ہالک الا وجہہ بدو کردند
و ہو بدان متصل کردند ہو شد کہ عبارت از وحدت است و چون لِلّٰہِ مَا
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کہ ہمہ اشیا مر او را دیدند لام تملیک در اول در آوردند
و او را حذف کردند لہ شد و چون لام مماثلت بدو متصل کردند لِلّٰہ شد
کہ عبارت از وحدیت است و چون الف تعریف در آوردند اللہ شد و ہر گاہ
الف حذف شود نیز اسمیت را شاید و اگر لام مماثلت را حذف کنی لہ نیز اسمیت را

Marfat.com

واگر لام تملیک را نیز حذف کنی پس ه ه ه نیز اسمیت را شاید باید که مزبع باد و
زانو بنشیند و آواز را درین حلی بغایتی پست کند از پستان ه آغاز و بجانب پستان
چپ فرود برد و اراده همین دارد که ذات همه چیز از وجود خدا است یعنی چنانکه در
ذات بحت در طلاطم جلال و جمال مستغرق بود فی الحال این گوی از ضرب این
بیرون نرفته است مگر آن که نام ممکن بدو داده شده است و از سلسله فرود
نیز این ذکر و فکر باین فقیر رسیده است که خروج و دخول نفس اسمی بحیثیتیکه
مقرر شد نگاهدارد و گفته اند که اسم اعظم است زیرا که در دخول و خروج نفس
حیوانات خارج و داخل میشود اما چون ایشان از و خبر ندارند فائده نمیدهد
و نیز درین اسمای باریتعالی اهل صفا چشیده و نیز روان شطاری و اهل فنا و
بسرویه و اهل شوق بهره وریه اشتراک دارند منقول است از نظام الدین
اولیا قدس سره هر که این با فهم در معنی پنجبار بگوید بعد از سحر او را خواب نیاید
و اگر پانزده بار بگوید تمام شب خواب نیاید او را والیضا مشائخان کبار ۴۱۹
گفته اند هر که این اسما را نداند مشائخی را شاید و دم از طالبی نزند منقول
است که ابوالحسن قدوری بسبب خدمتها در از طلب علم محروم مانده بود و
برادر دیگر او در طلب علم رفته بود روزی در بیابان هیزم کشی میکرد تا نفقه
مادر ازان پیدا کند دید که سفید ریشی در ان نواحی در زیر درخت نشسته است
در پیش او شد آن سفید ریش گفت که چرا در علم سعی نمیکنی واقعهٔ خدمت باز نمود
گفت مشغول گرده بیا تا ترا چیزی آموزانم فهم در معنی این بدار تا چگونه پی بری
و هر روز در زیر این درخت همین پیش آی امام حسن تا سه روز معنی ظاهری
میدانست و در روز چهارم چون پیش آمد گفت که دانستم اینکه ذات نامتناهی او
از گوش و بصارت چشم و از ناظری نظر و از تکلم لسان و از بویائی و از جویائی
نفس و از اخذ ید و از حرکت رجل و از ضمائر دل ممکن نزد یکتر است و در معیت
این ها را از نظر برداشتم و ندیدم مگر او را گفت ای فرزند بمراد رسیدی

Marfat.com

دران زمان علم اولین و آخرین در و موجود نشد والاسماء ہذا ال م الا ہ ح
ض ر ی ال الا لاہ ان اظ ر ی ال الاہ ش ا ہ د ی ال الاہ م غ ی
وایضہ ذکرے چند از سلسلۂ شطاریہ کہ خواجہ ممشاد علو دینوری از عبداللہ
شطاری آوردہ است و دست بدست بدین فقیر رسیدہ است و ہشت نگر
وارد ا ص ب ت ش م م واسم ذات اسم صفات بمرخ تصویر مرشد شد و
ملاحظۂ معنی داد کل نفس واحد و مدور اسم ذات باید کرد و حالۂ نزول تا نے
مدرا تا زیر ناف کشد و آنچہ تلقین کامل ازین مقدمات اربعہ آوردہ است در یز
یاد آرد و باز عروج نیز فہم دارد و معکوس یاد کند و چون باسمی کہ قریب اللہ
است برسد باز اللہ را بہ نزول برد و ہمگی را یاد کند و کل نفس واحد عبارت
از نیمعنی است ایضا کل نفس واحد آنکہ مقید را خروج نشدہ است از مطلق بہ
طریق کہ امتیاز حقیقی یافتہ باشد پس مطلق و مقید را نداند الا واحد و مراد از شد
انیکہ بشدت تمام مدرا بزیر ناف برد و لِلذَّاکِرِ اَنْ یُلَاحِظَ الْمَعْنٰی حَتّٰی یَسْکُنَ غَیْرُ اللّٰہِ
فِیْ قَلْبِہٖ طَرْفَۃَ عَیْنٍ و اگر کدورات نفسانی و شیطانی پیدا آید فلہ اَنْ یُلَاحِظَ
صُوْرَۃَ الْمُرْشِدِ حَتّٰی تَضْمَحِلَّ تِلْکَ الْکُدُوْرَاتُ و چون سد عظیم سالک بینہ و بین
اللہ انانیۃ است تکلیف تمام آنرا دفع کند تا آنکہ توحید برو تابد پس آن ہنگام نہ ازو
تمام ماند و نہ نشان ماند کہ خود او ست مقدمۂ اول ا س ب ع اللہ سمیع بصیر
علیم نزول و عروج فہم دارد عند الدخول والخروج دوم مقدمۂ خاص ش
ب د د ق خ ن ش شنوا بینا دانا دایم قایم حاضر ناظر شاہد نزول
عروج فہم دارد مقدمۂ سیوم ملفوظات ع ع ک ق ل علی الاعلی عظیم الاعظم
کریم الاکرم قریب الاقرب لطیف الالطف نزول کند و در عروج بعینہ حرف اخرے
اول کلمۂ موخر آرد یعنی کلمۂ ثانیہ را مقدم دارد و مقدم را موخر دارد کقولک علی الاعلی
و اعظم عظیم و اکرم الکریم و علی ہذا القیاس تا لطیفہ لطیف الالطف پس باریک
است باید کہ در خدمت مرشد کامل ازان آگاہ شوی تا در حلول

۴۲۰

Marfat.com

واستحاد نیفتی کقولہ تعالی وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَمَا كُنْتُمْ برایندای مومنان کہ او
باحاطت علم وقدرت باشماست ہرجاکہ ہستید ودرین لطیفہ کہ صفات از
ذات امتیازے ندارد کسی رازہرۂ بیان نیست واگر بیان کند بجز ضلالت
بضاعت نیارد ودرتمثیل روح انسانی کہ جسم لطیفہ ہست فہم باید کرد کہ جسم لطیفہ با
جسم کثیفہ کہ قالب است داخل وخارج واتصال وانفصال مقسوم نمیشود واگر عضوے
ازاعضائے انسان بریدہ شود اگرچہ ذرہ ازذرات قالب نیست کہ روح بذات بدن
نیست اما بریدن عضو بریدہ نشود وتغیر وتبدل نیابد پس چہ جائے آنکہ ذات
باریتعالی کہ لطیف الالطف ہست ولشیونات نہ اتصال ونہ انفصال دارد کسی در
بیان آرد واشارت بدان کند وعبارت ازان گویند درینجا جز گنگی نشاید والا
گمراہی باشد **بیت** زبان بریدہ بہ کنجی نشستہ صم وبکم * بہ از کسیکہ نباشد
زبانش اندر حکم * شاید کہ باریتعالی ہمہ باشد واین دقیقہ را جز اسیران دریائے
وحدت کسی ندانند واز ہا خرد وبیخرد درخیر بسیار سختی بلکہ ضلالت دارد کہ ۴۲۱
آن محتجب است واین محجوب فہم من مقدمہ چہارم اوراز یہ ر ك ب ب ه
ن ر غ ظ ب و ح ق ق بدیع بلطفے ہادی نور رؤف غفور ظاہر
باطن ودود حی قیوم قدوس باید کہ نزول وعروج فہم دارد ومدعین
معنی دارد یعنی اگر این مقدمات اربعہ را بتمامہ باوزن کامل یاد دارد اسم
ذات در ہوش آرد ہمہ را وچون عروج کند از اسم اخیرہ چون
قدوس گیرد وتا تمام نفس ہمہ را تا سمیع برساند بعد ازین چون قلب
بذکر انس گرفت ذاکر را باید کہ چار ناچار پاس انفاس کردہ باشد حتی کہ
بتلاوت وتسبیح ودعا ہوش ننماند **منقول است** کہ چون مرتضیٰ علی
کرم اللہ تعالیٰ وجہہ پای بررکاب می نہاد تا پائے دیگر بررکاب
رسانیدن تمام کلام اللہ را میخواند وآن ہوش بود نہ تلاوت ودرسلسلہ
نقشبندیہ آنست کہ در نہاد ودرتحت ہر کلمہ کہ باشد اسم ذات در ہوش آرد

Marfat.com

و دلیل در تحت هر کلمه آهی ہے بہوش آرد حتی که اگر از خواب بیدار شود نیز گوید تا
ده هزار در شب گفته شود هکذا هر جوارح را بذکر دارد چون دست و پاے و انگشت
باید که انگشت را بطریق تسبیحات گردانیده باشد و یا چیزے را که از چوب و غیره
براے تسبیح گرفته باشد اگرچه هیچ نگوید یک یک بدست بگرداند تا عادت
گیرد و آورده اند که چون کسی خس و خاشاک را بدست بشکند یا بدهن گیرد
و یا بسنگریزه بازی کند اینهمه تسبیح شیطان است از آن دور باید بودن و
ایضاً در حین اکل و شرب از ذکر غافل نباشد چنانکه در برابری هر مصنع اسم
الواحد را در هوش آرد و چهار چیز را بر خود واجب گردانیدن از لوازم چشتی است
که چشتی بدان امر کرده است اوّل خلوت در انجمن دوم نظر در قدم سیوم
فهم در دم چهارم سفر در وطن و خلوت در انجمن آن باشد که ظاهر صورت
او بخلق باشد و باطن او بحق که هیچ احدے از احوال او خبر ندارد کما قال الاولیاء
اخفیاء اذلیاء چون ذاکر از خواب بیدار شود و بیند که اسم مقصود همچنان بنفس
جاری است پس این هنگامه ذاکر را شاید و حضوری را باید گویا که در حین
خواب نیز از و نرفته بود چون ذاکر را وسوسه پیدا شود باید که این نماز دایم را ادا
کند تا حضوری حاصل شود خواه به تیمم و خواه بر وضو و نیتش چنان کند نویت
ان اؤدی رکعة لوجه الکریم الباقی الذی لا اله الا انت الباقی و تحریمه بندد
خواه در قیام خواه در قعود خواه در اضطجاع خواه در مشی خواه در رکوب و بهر جهت که روی
داشته باشد اما روی باطنی بجهت واحد دارد و بعد از تحریمه هرچه داند از کلام الله
بخواند در هوشی و بی تشهد در هوش سلام دهد و تحریمه را نیز در هوشی بندد بلا رفع
الیدین و این را نماز دایم گویند و ایضاً دو رکعت نماز قلب ادا کند باید که درین
روی بقبله داشته باشد و نیت او برضاے خدا کند و تحریمه بندد در هر رکعت
بعد از فاتحه اخلاص سه بار و رکوع و سجود باشارت دل بجاے آرد و تشهد
بخواند و سلام دهد و اینهمه بهوش کند و ایضاً چهار رکعت دیگر نماز قلب بطریق مذکور

در بیان آنکه کسی خس و خاشاک را بدست بشکند تسبیح شیطان است ۱۲

اولیا پنهان میباشند و نیز طبع زیرکتر میباشند ۱۲

۴۲۲

قصد کرده ام که بگزارم یک رکعت برای ذات کریم هاینده آن که نیست هیچ معبود بر حق مگر تو که پاینده هستی تا ابد الابد ۱۲

Marfat.com

بخواند **ذکر فضیلت کلمهٔ طیبه** بدانکه در خبر صحیح وارد شده است که
چون بندهٔ مومن سخن را آغاز کردن میخواهد در اول کلمهٔ طیبه گوید بعد از تمام نیز طیبه
گوید اگر ده هزار سال عمر داشته در هر روز صد گناه از و در وجود آید هیچ نوشته نشود
ایضاً آورده اند که هر که هفت لک کلمهٔ طیبه در تمام عمر خود بخواند بعد از آن
دفتر معاصی او از دست فرشتگان افتد و نه نویسند زیرا که هیچ گناه
باین هفت لک نگنجد و برابر نشود و در ترازو ثقیل باشد و کس نگوید که من این
گویم و گناه بکنم تا نوشته نشود زیرا که در **مشرق المشارق** آورده است
که گناه کردن راه کفر است به بسیاری گناه کس در کفر می افتد پس شاید که بعد از
خواندن هفت لک کلمه بسبب گناه در کفر افتد و آن کلمه او را فائده ندهد و بسبب کفر
تمام اعمال او حبط می شود کما قال الله تعالی وَمَنْ یَّکْفُرْ بِالْاِیْمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهٗ
و در **عقاید آورده است** که فردای قیامت نود و نه نوشته گناه بمقدار
مد البصر بیارند در یک پلهٔ ترازو نهند بنده متحیر شود از جانب دیگر بمقدار انگشت
کاغذی بیارند در یک پلهٔ دیگر نهند آن گناهان را چون پخته بالا کند
و ایضاً منقول است که چون شخصی وفات میشد عبد الله بن عمر رض
اهل و عیال او را میفرمودند تا یک لک کلمهٔ طیبه با ارواح او بخواند اگرچه مستحق
عذاب باشد آمرزیده شود **و ایضاً** در حواشی خوانده ام که هر که کلمهٔ طیبه بمد
کشد و بگوید چهار هزار گناهان کبیرهٔ او آمرزیده شود یعنی لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
گوید **منقول است** که روزی در حضور رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
گواه گواهی داد اما بکذب میداد حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که کلمه بگو آن شخص
بغایتی مد کشید جبرائیل علیه السلام نازل شد و گفت این شخص بکذب قبول نیست اما
بسبب این مد این گناه او با چهار هزار دیگر آمرزیده شد **و ایضاً** آورده اند که شخصی فاجر
و عاصی بود روزی بر عرفات برآمد و هفت سنگ را بگرفت و بر هر سنگ یکبار کلمه گفت
بعد از وفات حکم باری تعالی شد که او را بدوزخ برند و دوزخ را هفت دروازه

در بیان فضیلت کلمهٔ طیبه

۴۲۳

ف آیت هذا در پارهٔ ششم در رکوع یا ایها الذین آمنوا واقع است

Marfat.com

است بهر دروازه که میبرندش آن سنگ دروازه را میپوشند که من گواه توام بخدا
ماند بعد ازان به بهشت برندش پس شاید که هر مومن متقی را نزدیک هر
کوه و بلندی و هر سنگ و نبات کلمهٔ طیبه را بآواز بلند گویند تا گواه ایمان او
شوند و در **خلاصة الملوک** آورده است که ازان باز که حق تعالی آسمانها
و زمینها بیافرید فرشته پیدا کرد و بدو فرمود که کلمهٔ بگو آن فرشته لا الٰه را
بمد کشیده است آنرا تمام نشود تا آنکه قیامت قایم شود و کلمهٔ طیب بسیار
گفتن نشان حضور دل است و معنی نظر در قدم آنست که در کل افعال و اقوال
از شریعت تجاوز ننماید و اگر قدم بکسر القاف گوئی پس چنان بود که
هیچ شئی استخراج ننموده زیرا که قدم او را بذاته خود امتیازی ندارد و
ایضا چنانکه متوازل بر ایجاد خود قدرت نداشتند الحال بر حرکت و
سکونت و تکلم قدرت ندارند و اسیر اند **اے عزیز** تو برای او کنی همه بعد و بعید
است و آنچه تو بے تو با وی او کنی همه قرب است یعنی اول قدم بر خود و ماسوی ۴۲۴
الله نهی آنگاه بمقصود رسی کقول السعدی علیه الرحمة **بیت** قدم باید اندر طریقت
نه دم * که اصلے ندارد دم بے قدم * و معنی فهم در دم آنست که حضرت
سید علی همدانی قدس سره میفرماید که واجب تعالی بکمال عظمت خود به بنده
نزدیکتر است از نفس او و هل از خطرهٔ او و بدیده از بینائی او و بگوش از
شنوائی او و بزبان از گویائی او یعنی محول کل حال و مبین کل اقوال او
است بلکه خود اوست پس چنین حاضر و ناظر و شاهد شرم باید داشت یعنی
شرم از انکه اینچنین حاضر را چگونه فراموش کند و از دم اسم شریف بیرون کند
و معنی خلوت در انجمن آنست که بتدی راشایان است که هزار اندر هزار عدد
لشکر هرگز اسم مقصود را از دست ندهد و دل را از حق خالی ندارد و هنتی را
شایانست که ماسوی الله نابود مطلق داند پس چون دانست گویا که خلق را
مضمحل کرد و در عین خلوتش بحق دست داد زیرا که دانست که

Marfat.com

که نیست محرک و محل این خلق مگر او و معنی سفر در وطن آنست که بجانب منزل
اصلی خود رجوع کند و وطن اصلی در ظاہر امور آخرت است زیرا که ازان ہیچ
احدے از مؤمن و کافر را خلاصی نیست پس غمخواری آن کند چنانکه پیغمبر فرموده است
علیه السلام عجب دارم از چند نفر اول از طالب دنیا که مرگ در طلب اوست و او غافل
از دوم طالب قصور که منزل او قبر است و او از ان غافل سیوم خندهٔ قهقهه کننده
که ہنوز از حساب گاه نه گذشته است چہارم شخصیکه در اکثر احوال اقوال و افعال
او خلاف شرع واقع می شود و او خبر ندارد از انکه کراماً کاتبین ہیچ ذره نمانده که در
مکتوب آرد ای فرزند کسیکه در سفر رود ہمیشه در این غم باشد که بدن و مال خود را
از دزدان نگهدارد دست و پای را از رنجش و کوفت آه نگهدارد و این همه غافل
که بخروج و دخول ہر نفس سفر ایشانست پس ایشان چگونه غافل باشند و نزدیک
بعضی صوفیان وطن اصلی وحدت است و سعی بجانب آن وطن فرض عین است
و آن حاصل نشود مگر به بیرون آمدن تو از میان و بیرون آمدن نه کار زبان گفتار ۴۲۵
است بلکه جذبهٔ الٰہی است که سالک را ازان خبر نباشد و آن ہزار در ہزار که یک نفسی
را حاصل شود و حاضر باش تا در حلول و اتحاد نیفتی که ملحد ان خود رو مقید از ابتدا کل
و شرب و جماع و سخن از وصالت گویند روزے برگنبدی گذرم افتاد شنوم
که سیزده پادشاہان آن ولایت دران گنبد دفن کرده شده اند چون برایوان گنبد
نگاه کردم دیدم که این نوشته بود قطعه گر کورنهٔ گور بین + این عالم پر فتنه و شور
بین + شاہان جہان و سرداران عالم را + در زیر زمین در دہن مور بین +
این احوال خاصهٔ ذوق این درویشی است که در عین و تا نفس دیگر نهایتی ندارد و الله اعلم

باب سیوم در سیر سلوک قال الله تعالیٰ

والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا / ما جهدے باید که به
متابعت سرور کونین صلی الله علیه وسلم باشد نه بطریق + حدان که لهو و لایعنی را جهد
نند چنانکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم در اکثر اوقات مهار اشتر

فن
ایمان بالرسول
کرنا کی نماز
قرآن ماہوار آنہ
ان ان دارا
ماسٹر ویر

Marfat.com

در گردن انہا ختے و گفتے یارب امتی امتی بر قول روایت سماویہ است کہ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ کُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ یعنی چون حجاب میان العبد والرب حیات بندہ است پس سالکان را ہر دم تمنائے مرگ میباشد زیرا کہ بر رفع این حجاب ایشان را مطلوب حاصل مے شود کما قال علیہ السلام اَلْمَوْتُ جِسْرٌ یُوْصِلُ الْحَبِیْبَ اِلَی الْحَبِیْبِ وچون مرگ صوری حاصل نمیشود پس ایشان در طلب مرگ معنوی سعی بلیغ مینمائید مگر شمہ ازان حال برایشان روشن گردد نقول الشاعر فود فردا کہ ہست وعدۂ دیدار با خدائے + یالیت کہ امروز بود روز قیامت بدان ای فرزند کہ در مرگ معنوی خطرہائے عظیم است عبور ازان نتوان کرد مگر بہ ہمراہی مرشد کامل وغرض ومقصود او جز اللہ تعالیٰ نباشد زیرا کہ اگر مقصود او طلب کشف وکرامت باشد ہمان گمان فاسد او را گمراہ سازد ومتابع شیطان گردد روزے در خدمت شیخ نشستہ بودم سر از مراقبہ برآوردہ گفت کہ بعضی کسان را در ہر دم حالت منصور میرسد باز بمراقبہ شدم خواستم تا در جنب سیر او ملکوت را ببینم در حال سر بالا کردہ اعراض نمود کہ در دیدہ ہیچ نیست واین حاصل نمیشود مگر بہ نفی وجود ونفی وجود حاصل نشود مگر بچہار سیر ازین چہار سیر تعلق بہفت قدم دارد وہو المراد واین ہمہ تعلق بجذبۂ الٰہی دارد اگر جذبہ او را رسید کہ او را از خود وماسوی اللہ بربود ہو المراد واگر در دنیا دست نداد در حالت نزع البتہ دست دہد واو را چنان مشاہدہ حاصل شود کہ در نظر ومثال نیاید چنانکہ عوام الناس را در بہشت مشاہدہ باشد او را در قبر بہتر ازان باشد وقبرش روضۂ بہشت گردد بروے

بیان سیر اول سیر من اللہ ہمانکہ صوفیان گفتہ اند ہر چہ در بند آنی بند آنی پس ہر چہ سوائے وغیر وجز وگمان وشک ونفس نام دارد وازان راہی شو تا ہمان اللہ تو شود والا بحقیقت او را نشناختہ باشی وقدم اول ہمہ سیر رہنت سرہ بنہ کہ آن را نفس نام اند کہ درین احوال ہر نام مرضیات در پیش آید بہمت قدم شریعت وریاضت وذکر وفکر وتلقین آن را پامال کن تا سالک

Marfat.com

و استقامت راشایان باشی وچون درین قدم مستقیم آمدی نفس وشیطان
اطوارات مکدره وطورهای نفس مذمیه بتو پیش آید وچون نقطهای باران
وسیلاب وسیراب وگردوغبار وچون گرمای نیمروز تابستان ناگهان در
آنمیان زنگهای زشت گوناگون پیدا شود که همگی وه هزار پردهٔ نفس وشیطان
اند بتو پیش آیند گاهی زنگهای بدوگاهی باغبار گوناگون ودختران وجوانان
لطیف وجوهیلے لطیف بلکه حور وعرش وکرسی وآن بحقیقت عرش وکرسی
نباشد دران زمان اگر چیزے نامرضی وکاهلی از تو در وجود آید عرش وکرسی
شیطانی بتو روے نماید بدانکه آن محض غلط است پس باید که صورت مرشد
در قلب بگردان تا آن کدورات وتجلیات شیطانی بعین همت او مضمحل شوند
وقدم دوم بهمین اطوارات مذکورین باید نهاد یعنی بدیدن تجلیات شیطانی
غره نشود تا گمراه نگردد پس منفی درین قدمین هر مرادے ماسوے الله باشد
چون مراد نفس وشیطان بتو پیش آید ازان درگذر وبه تیغ دوسر لا الٰہ الا اللہ
ماسوے الله را قطع کن یعنی نفی نامرضیات واثبات مرضیات باید کرد زیرا که
هرچه نامرضی است ماسوے الله است **سیر دوم** سیر الی الله بر انکه قبایه
دوگونه است صوری وحقیقی قبله صوری آنکه مولود شریف ذات پاک حضرت
رسالت پناه صلے الله علیه وسلم دران است وقبلهٔ حقیقی آن که ایجاد وآغاز
مراتب محمد مصطفے از انست که آنرا حقیقت محمدی گویند لقول الصوفیة هو
قبلة الواحد والموجود یعنی ازان اداے که واجب تعالی اظهار ربوبیت بسبب
شرافت او کرد که لولاک لما خلقت الافلاک قبله واحد شد وازان روی که کلی
ماسوے وجود حقیقی از طفیل او یافتند پس قبله موجود شد پس سالک راشایان این
است که اول بر خدمت قبله صوری بطریق شریعت ومتابعت مستقیم آید بعد ازان
در طلب قبلهٔ حقیقی پرواز تا بمقصود برسد وبقبله مقصود اگر مورچه هزار سال
پیاده خود رود نرسد مگر آنگه که خود را در پر کبوتر تیز رو کند مرشد کامل باشد ضم

Marfat.com

کقول الشاعر قطعه تو بدین رفتن بمنزل کی رسی + تو باین خامی بحاصل کی رسی + پس گران جانی و بس اشتر دلی + با سبک روحان بدین دل کی رسی و درینمقام سالک را انواع مغائبات چون ملک و ملکوت و نور و نار و انواع الهام روی نماید و چون سالک مرشد کامل داشته باشد بیمن همت او لغزش نیابد و بدین اطوارات قدم نهد و بگذرد زیراکه اینهمه ممانعت است از طرف واجب تعالی اگر بدین مقام ماند سالکی را نشاید و از کذابان باشد بلکه گمراه گردد و این قدم سیم بود و باید که در هر هفته و یا در هر ماه و یا در هر سال البته تجدید توبه در نظر مرشد کند و انابه از مرشد طلب کند مرشد او را بدو زانو بنشاند و سه کرت تکرار کند و استغفار فرماید اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ الَّذِیْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ وَاَتُوْبُ اِلَیْهِ وَاَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ یعنی مرشد کلمه کلمه گوید و مرید کلمه کلمه متابعت کند و مرید گوید توبه کردم از جمله محظورات و مکروهات و نامرضیات شرعیه قولاً و فعلاً حاضراً ناظراً سراً و علانیةً لیلاً و نهاراً توبه کردم و پشیمان شدم ازینها و ماندم اینها را که بعد ازین در وجود من نیاید و قبول کردم آنچه قبول کرده است محمد رسول الله و بیزارم از آنچه بیزار است محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم بعده مرشد گوید که عهد کردی به پیران این فقیر گوید عهد کردم و قبول کردم پیر خود را و پیران ماضی را تا عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم بعد از توبه کردن سه کرت کلمهٔ تمجید بگویاند منقول است که روزی ابلیس لعین گفت یا رسول الله من امت ترا بعد از توبه باز در معصیت خواهم انداخت پس حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم فرمود هر که بعد از توبه متصل سه کرت کلمهٔ تمجید گوید بعد از آن هرگز شیطان بدو وسوسه نکند بعده مرشد دست او را در دست خود بگیرد و در حق او دعا کند و بگوید که یا الٰهی سبع اعضائے او را از گناهان صغیره و کبیره و ظاهری و باطنی و از وسواس شیطانی نگاهدار و یکبار فاتحه خوانده بر وی بدمد و اگر مستوره باشد باید که کاسهٔ پر آب را در میان آرد مرشد انگشت خنصر در آن آب نهد و مستوره نیز بنهد بشرطیکه دست از پرده نکشد و خودش در آن پرده باشد و اگر زنان بسیار باشند

Marfat.com

شاید کہ زنے صالحہ انگشت راوران آب بہند و دیگران دران پردہ بجا در
او بزنند تا بیعت کند و در حدیث آمدہ است کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
فرمود ہر کہ دست زن بیگانہ را در دست گیرد فردائے قیامت آمنّا
وصدّقنا انگشت دوزخ برکف او بریزند تا ازان گرمی مغز سر آن کس
بجوشد حضرت مرتضیٰ از رسول اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم درخواست کہ اگر زنی صالحہ
توبہ کردن میخواہد چہ میباید کرد حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم بطریق مذکور
جواب فرمود پس چہاردہ خانوادہ را روش اینست و ہر کہ دست گیری و پائے گیری
بعورات دہد بدانکہ او ضال و مضلّ و ہواخواہ نفس و شہوت پرست است بعد
ازان دو رکعت نماز توبہ بفرماید و در ہر رکعت بعد از فاتحہ اخلاص سہ بار
الغرض چون تزکیۂ نفس از ممر نامرضیات حاصل شود پس بحسب
پرہیز و تقوائے او تمام او چشمہ زار گردد و بپندارد کہ آفتاب درین چشمہا
میتابد بلکہ چند آفتاب ہا را تافتہ مے بیند در عین مراقبہ نہ در ظاہر زیرا کہ اگر بعد
ظاہر ملک و ملکوت و اطوارات سبعہ دیدہ شود آن او ہام بود و در عین مراقبہ
عین الیقین باشد پس این ہنگام تمام ممکنات در نظر سالک چون برق در
جنبش آید و بپندارد کہ ہر چیز در جنبش است و بپندارد کہ ہر چیز در جنبش است
ناگہان در میان اطوار کبود در رسد و تمام وجود او را در گیرد بعد
ازان تمام کلیات را یک نور کبود بیند و آن موضع جلوس و قیام و
قعود و مشی و رکوب خود را فراموش کند و نداند کہ من در
کجا ام زیرا کہ بتمام عالم در نظر او بجز کبود بے چیز
دیگر نباشد مگر اینکہ داند کہ من با بیخالت در ویشان
رسیدہ ام و بآن لذت بسیار مفرح شود و این را
اطوار نفس گویند و علم لدن حاصل شود یعنے
وسیلہ شرعیہ کہ بر عالمان زمانہ مشکل افتاد و مے تواند

Marfat.com

حل کردن و بدقیقه اول مشائخ وصوفیان غیری را نتوانند فهماند واین قدم
چهارم بود یعنی برین اطوارات نیز قدم نهد و بگذرد و در طلب از دیاد مراتب نو
وغره و فریفته نشود که من چیزے کردم وچیزے یافتم زیراکه این اطوارات
مسبعه همه حجاب از واجب تعالی اند و درین غره و فریفته نشود واین را مقصود
نداند که گمراه گردد زیراکه مقصود نیست مگر استهلاک صفات بنده در ذات
معبود که جزاو نه بیند و نداند و نخواهد و نگردد والا سالکی را شایان نباشد
و معلوم باد که هر اطوار بده هزار انواع والوان مے تابد و مرید شیخ کامل داشته
باشد که در هیچکدام باطوار شیطانی واوهامی مغالطه نخورد والا بسا وقت
باشد که گمراه گردد و چون نفس را بانواع ریاضات مزکی کردی شاید که در طلب
تصفیهٔ قلب باشد بدانکه نهایت تزکیهٔ نفس این است که در اوان مراقبه و مشاهده
کل خطوط خود را چون ماکولات و مشروبات فراموش کند واز گذرگاه و قرارگاه
شیطان نجات یابد و تصفیهٔ قلب نیز ازان حاصل میشود زیراکه قلب المومن ۴۲
عرش الله ای عرش ذکر الله دل بمنزلهٔ تخت است و زمینش نفس و شیطان
مدعی کذاب بصاحب تخت پاے را در زمین نفس استوار نهاده و دست به تخت
در آویخته و انواع کدورات در وے اندازد چه هر وقتے که پایش را
بهمت بدی موئید لا آله که جاروب دل است از زمین برداشتی دران سکون
نخواهد ماند و بروے خواهد افتاد پس تصفیهٔ قلب حاصل شود پس این هنگام
خالص برائے معرفت الله مهیا باشد و قلب تخت الا الله خاصه گردد و چیزے
دیگر در و آرام نگیرد معلوم باد که سرائے دل را هفت مقصوره است و هر همه
بانواع معاصی مملو اند که سالک سبع مذمومات را بیمن همت مرشد و ببرکت
مدحیات بدل کرده بروے دو نوع اطوار بطریق مذکور تابد اول عقیق رنگ
که ده هزار پرده تعلق بدین دارد بعدهٔ سرخ خالص بغایتے لطیف و نامتناهی که
سالک را چندان شوق و محبت پیدا شود که در تقریر نیاید و درین اطوار جملهٔ ملک

Marfat.com

و ملکوت کشف و کرامت حاصل شود آورده اند که روزی رسول علیه الصلوات والسلام در بیان صفت بهشت بود یاران پرسیدند که یا رسول الله چه نیکو تقریر کردید مگر جبرائیل نازل شده بود گفت بالذی نفس محمد بیده که بر دیوار بهشت نشسته بودم و از شما بهتر او را میدیدم حتی که کوچه بکوچه و روزن بروزن و خشت بخشت و موے بموے سیر میکردم و میدیدم و دائم الاوقات بهوش وار باشد گاه بخود و گاه بیخود و نمیداند که در کدام محل ام و در چه کار ام و من کیستم و آشنا نا آشنا خیال کند و سالک را باید که برین اطوار نیز قدم نهد و در طلب ازدیاد باشد یعنی مغرور نشود که من بمراتب چنان برسیدم و چنین دیدم که اینهمه سد راه سالک است از جانب او و این قدم پنجم بود و نهایت تصفیهٔ قلب این است که از رزق خود باز ماند یعنی فراموش کند و آن ذکر است و این اطوار قلب را چنان قوت گفته اند که گاهی تمامی اطوار سبعه را در وعیان بیند و بمقصود برسد **سیر سیوم**

در بیان سیر سیوم

سیر فی الله یعنی سالک خود را و ماسوی الله را اسیر قبضهٔ قدرت او داند و متصرف جملهٔ اشیا نداند مگر او را و روح سراجی را زیرا که اگر در نیمراتب سالکی خود را داند او مشرک باشد و مثال او مثال شخصی بود که چیزی از کسی عاریت خواسته باشد و بدان عیاری و رعنائی کند و چون کسی از و پرسد که این چیز از کیست گوید که از من است و بحقیقت دروغ گفته باشد و شرمسار گردد زیرا که در طریق وصول بحق چهل و چهار مقام اند اول ایشان توبه است و آخر ایشان شرم یعنی هرگاه که اندیشه از آنست بدو پیش آید شرمنده از آن باز گردد پس چون تصرف و سیر آواز خود بخود نیست پس سیر در حق است یعنی در تصرف او است هرچه هست پس هرگاه که سالک لا اله الا الله بر زبان راند اراده همین دارد که هرچه معدوم بود معدوم مطلق است و هرچه موجود بود موجود مطلق است یعنی واجب موجود و ممکن معدوم است و باید که باطن سالک از سه تجلی خالی باشد هرگز اول صورت چون رویت اشباح و اجسام

Marfat.com

خواه لطیف خواه کثیف ہمہ تجلی ذاتیہ اند زیرا کہ چون از کتم عدم در وجود آمد
والحال نیز بر اختیار خود اختیارے ندارند پس ہیچ تجلی زیباتر ازین نباشد
دوم تجلی معنوی چون سبع اطوار و عالم نوری کہ ہر ہمہ ہفتاد ہزار عالم نوری
اند سیوم تجلی ورائے صورت و معنی او آنست کہ ہر سرے بحسب استعداد انبیا
و اولیا بمقداری روشن نمودہ میشود و سیر فی اللہ در مقام سر دست میدہد و سر
روح سراجی را گویند و آن محول کل حال است چون سکونت و حرکت و صحت
و کلام و قیام و قعود و مشی و بصر و سمع و شم و ذوق ہمہ از دست چون سالک
ازین مراتب آگاہ شود اطوار زود روی نماید کہ دہ ہزار پردہ کہ علق بہمین دارد
پس در سنجال ہر لذت دنیاوی در حق سالک زحمت گردد و با اختیار او نباشد
مگر باضطرار یعنی یا از جہت نگہبانی نفس خود طعام خورد و یا جہت خاطر ستورہ
خود خواب رود و یا از جہت خاطر کسی سخن کند ہم بصد چندان رحمت اندک افعال
و اقوال دنیاوی از و در وجود آید چنانکہ پیغمبر علیہ الصلوٰت والسلام میفرمود کہ ۴۳۲
حیات من و ممات من و سکونت و حرکت و خوردن و آشامیدن من و نشستن
و برخاستن و خواب رفتن ہمہ بر ضائے خدا است یعنی از برائے اختیار و رضائے
خود ہیچ نخواہم از دنیاوی بجا آورد پس چمن ہمہ چیز در نظر سالک ہمچنان
تا بید قدم بمزاد خود نہاد یعنی ندید خود را مگر او را و این قدم ششم بود
چون سالک قدم بر خود و جملہ ماسوے اللہ نہاد و جملہ را بدو بگذاشت این
مراتب را خفی گویند خواجہ کمال میفرماید **بیت** گر کلاہ فقر خواہی سربسر
از خود و جملہ جہان یکسر ببر ✤ این کلاہ بی سر آنستای پسر ✤ کی دہند
تا تو مے نازی بسر ✤ **پسران اے فرزندمن** کہ در کنہ این حدیث عالم
اختلاف ست قال علیہ السلام الفقر سوادالوجہ فی الدارین **در عوارف**
المعارف آوردہ است کہ علمائے کبار و مشائخان بزرگوار فقر را بر پنج نوع
بیان فرمودہ اند اول فقر خاص و آن کسانی اند کہ در تمام عمر سال

Marfat.com

وماه و کاسه میگردانند و یا انبان میگردانند و جمع کرده میخورند پس شایان
حال ایشان آنست که اگر قوت یک روزینه دارند نگردند و اینچنین شخص محب
خدای باشد در خبر وارد است که در عرصهٔ عرصات هاتفی آواز کند
که اُنظُرُوا مُحِبَّاتِی کَیفَ یَاتُونَنَا مردمان در تفکر شوند که دوستان او کیانند
ناگهان فقیران ژنده پوش و زنبیل بدست پیدا شوند حکم باریتعالی
شود که ای محبان من من از شما راضی ام شما راضی اید یا نه گویند
یارب رضای ما در رضای تو است باز گویند که ای محبان من
خوراک و پوشاک شما چه بود گویند یارب تو دانائی بآن که هرگز شکم
سیر نخورده ایم آنچه مردم میدادند می پوشیدیم پس حکم شود
که بروید بجانب بهشت پس گویند یارب آنانکه ما یانرا چیزی داده
است همانرا به مایان به بخش خطاب شود که بخشیدیم و اگر اینچنین
فقیر قوت یک روزینه داشته باشد و بگردد فردای قیامت
گوشت روی او ریزیده باشد که الفقر سواد الوجه فی الدارین در
حق اوست دوم مرتبهٔ فقیر آنست چنانکه شخصی از برای جیفهٔ دنیا
ساعی و راه دار و قاضی و معلم پیش رو و چوب دار و وکیل و وزیر و حاکم گردد
و بر خلق ظلم جریان کند و از هر ممر خواه حلال خواه حرام که میابد میخورد او نیز
فقیر است یعنی محتاج است بغیر خدای الفقر سواد الوجه فی الدارین در حق
اوست زیرا که در دنیا حق مردمان بظلم خورده و در قیامت روی او
سیاه برانگیزد و مردمان دست بدامنش آویخته باشند گناه
ایشانرا بر و بار کنند و او را بدوزخ فرستند سیوم فقیر عام
و آنچنان است که هر چیز از حیوانات محتاج بخدای اند چون بادشاه و امرا
و حاکم و دهقان پس شاید که نیت ایشان در طلب دنیا همین باشد که طلب
میکنم دنیا را مگر از برای کفایت لابدی و معیشت روزگار و سرانجام ولایت

Marfat.com

و در خبر وارد شده است که روزے حضرت رسالت پناه صلے
الله علیه وسلم نشسته بود بخود اندیشید که حق تعالیٰ مرا خیر الرسل نامید و امت مرا
خیر الامم گفت اما بر امت مهتر موسیٰ مرغان بریان و ماهی پخته و روغن فرود می آمد و
بر امت من چگونه محنت رزق طلبی مسلط کرده است مهتر جبرائیل در رسید و حدیث
قدسی بیاورد که اِنَّ مِنَ الذُّنُوْبِ ذَنْبٌ لَا یَکْفِ بِهَا صَلٰوةٌ وَلَا صَوْمٌ اِلَّا بِهَمِّ
مَعِیْشَةٍ یعنی امت تو بغایتی گناه گار اند بعضی گناه ایشان بهیچ چیز بخشیده نشود
مگر به غمخوارگی نفقهٔ اولاد بعد ازان حضرت مفرح شد پس اگر نیت ایشان همچنان
باشد ثواب و اجر یابند و اگر نیت ایشان کثرت اموال و تفخر و سرفرازی باشد معذب
گردند و روے ایشان سیاه باشد کقول اَوْلِیَاءِ اللّٰهِ عَسٰی اَمِیْرٌ هُنَاكَ اَمِیْرٌ
عَسٰی وَجْهٌ صَبِیْحٌ فِی النَّارِ فَضِیْحٌ اما شخصے عیال مند و شرمناک باشد باید که
در راس هر فصل بر مقدمان و تونگران بگردد و بقدر کفاف تا فصل دیگر طلب کند
والا عذاب گردد زیرا که طلب رزق از براے عیال فرض است و در تنبیه ابو اللیث
آورده است که چند نفر چون سر از قبر بر دارند بجانب دوزخ روان کنند
اول امیر کاذب دوم شیب زانی سیوم ذو عیال متکبر اما اگر بقدر کفاف
تا فصل دیگر یعنی مقدار پنجاه درم شرعی داشته باشد شاید که سوال نه کند
چهارم مرتبهٔ فقیر طالبان حق شایان ایشان آنست که چار ناچار خاصة الله
در طلب و عبادت او مستقیم باشند و خالی از ریا باشند و اگر ریا کنند فردا روے
ایشان سیاه گردد کقول الشاعر بیت فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید +
شرمنده ره روے که عمل بر مجاز کرد + پنجم مرتبهٔ فقیر آنست که طلب در طلب او
منتهی گردد و در عین یاد او وجود ماسوے الله را فراموش کند و احتیاج او که بینه و
بین الله بود از میان برخیزد که اذا تم الفقر هو الله در شان او است و خواجه فرید
الدین اینچنین فقیر را سواد الوجه فی الدارین گفته است چه هر وقتی که در سراے وجود دل
را یافت گویا که حق را فراموش کرد پس سیاه روے و شرمسار باشد و هر گاه که وجود

Marfat.com

فقد کردونابود شد پس نابودی نیز نوعے از سیاہ روئی است سیر چہارم
سیر مع اللہ قال اللہ تعالیٰ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَمَا كُنْتُمْ چون واجب تعالیٰ ہمہ جا باہمہ
است پس سالک از میان برآید تا او خود بخود باشد و دعوی کذب تو کہ منی تو
نباشد آنراز ود نامسموع گردان تا بسبب کذب آنم مہجور نباشی و در نیمرا بت گاہ
سالک چون موے بر روے باشد و گاہ آنہم نباشد و گفتہ اند کہ پیش بر آب است
از آب کسی چہ گوید و بر آب کسی چگونہ نشان جوید لا بلکہ رہ است زیرا کہ آب
نیز جنبد و کسی را اطلاع مے شود پس چون سالک زحمت ہستی خود از میان بردارد
و معیت او را تمام اشیاء یکسان دید خود را نداند مگر او و درین ہنگام اطوار سفید چون
ماکیان سفید و یا سایۂ آب بر روے نماید کہ وہ ہزار پردہ تعلق بہمین دارد و ہ
کل اشیا را نداند مگر ذات واحد و از خود خبر نباشد مگر اندک انانیت باقی باشد و
چنانکہ از مراتب وحدت نزول نظاہر داشتہ بود الحال عروج ہمچنان حاصل شود و
کہ در ہر مراتب خود را در عین آن مراتب داند و مراتب ادنی بر و اعلے گردد زیرا کہ
ادنی و اعلے از قبیل لائقت او بر و یکسان شود و علم لدن بر روے نماید بدانکہ
اختلاف در کتب از ہمہ بیان املاک و ملک و ملکوت ازانست کہ بعضی اہل اجتہاد
و اہل قیاس اند و بعضی اہل دیدہ و بیان معتمد علیہ باشد اگر بسیاری مخالفت بہ
اہل ظاہر نہ افتد و اگر اکثر خلاف با اہل ظاہر گفتہ باشد شیطانی باشد نہ رحمانی بعدہٗ
معلوم باد کہ دو قدم تعلق با نبیا دارد کہ اولیا را دران دخلے نیست امّا اولیا
را ہمہ ازان روشن مے گردد و تا نفی وجود و رفع انانیت ایشان حاصل
شود و دران اختلاف ست بعضی گفتہ اند کہ سبز بعدہٗ سفیدست بعدہٗ
سیاہ و بعضی گفتہ اند بعد سفید سیاہ ست و بعدہ سبز و این تعلق با آخرت
دارد امّا بقول فریدالدین عراقی و حضرت شیخ شبلی و شقیق بلخی و سری سقطی
و معروف کرخی قدس اللہ سرہم اصح آنست کہ بعد سفید ہرست و سیاہ
تعلق با آخرت دارد اگر چہ ہزار در ہزار غفلازان بہ بعضی طالبان روشن می گردد

Marfat.com

امّا غیر آن در آخرت حاصل شود و بقول سید علی همدانی و اکثر اہل کبروبیہ و ابو علی رودباری قدس سرہم آنست کہ اول سیاہ روی نماید و سبز تعلق با آخرت دارد و قدم نہادن بر اطوار سبعہ کہ مراتب روح است آن قدم ہفتم یعنی گذشتن حاصل نشود مگر بجذبہ الٰہی و چون جذبہ الٰہی در رسد و اطوار اشعہ از ین دو اطوار خواہ سبز خواہ سیاہ بدرخشد چنان مستغرق توحید شود کہ از گم شدن خود بیخبر باشد کقول الشاعر بیت تو در و گم شو کہ توحید آن بود + گم شدن کم کن کہ تفرید آن بود + وحدیث اَنَا عِنْدَ ظَنِّ الْعَبْدِ بی الْعَبْدُ مُتَّصِلٌ بِالظَّنِّ وَالظَّنُّ مُتَّصِلٌ بِالرَّبِّ ازین ممر است و این مراتب را اخفا گویند پس بدان اے فرزند چون بمن ہمت متابعت رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم تا اینمقام رسیدی باید کہ بہر چیزے کہ رسیدہ آن چیز را از دست مدہ تا بدالاباد در نیمقام باز مانی یعنی چنانکہ تزکیہ نفس و قلب و روح و غیر ذلک بر ینجا رسیدی باید کہ ہمان تزکیہ نفس و تصفیہ قلب و تجلیہ روح را از دست مدہ تا از بلندی بر زمین نیفتی و گردن ایمانت نشکند و شرمسار در میان اولیاء اللہ انگیختہ نشوی کما قال علیہ الصلوٰۃ والسلام نعوذ باللہ من الحور بعد الکور ای من النقصان بعد الکمال و این مراتب را خفا طرفۃ العین دست ندہد امّا بر سالک ہزار اندر ہزار سالہا بعد و بیشمار بگذرد و شاید کہ دایم المدام این تجلیہ ثلثہ مذکورہ قلب را خالی نماند حتی کہ اگر خواب بیند آنرا نیز تجلی داند و بدانکہ در عین خواب ارواح از قالب میرود و در ملک و ملکوت سیران میکنند تا ہر چہ از مکاشفات بیند سیر اوست **در مشرق المشارق** آوردہ اند کہ شبی حضرت رسول علیہ السلام با جمیع اصحاب در ست شب روان شدہ بود چون شب بآخر رسید یاران ہمہ ماندہ شدند خواستند تا فرود آیند و خواب کنند حضرت منع کرد و فرمود مبادا کہ بیدار نشوید و نماز شما فوت نشود تا بلال امر بخواب کرد و گفت کہ بوقت نماز من شما را بیدار کنم آوردہ اند بعد برآمد

Marfat.com

آفتاب اول حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم بیدار شد و بلال نیز در خواب شده بود
گفت اِنَّ اللّٰهَ يَقْبِضُ اَرْوَاحَكُمْ حِيْنَ شَاءَ وَيَرُدُّ عَلَيْكُمْ حِيْنَ شَاءَ يَا بِلَالُ قُمْ
فَاَذِّنْ لِلنَّاسِ واین حدیث دلیل است بر نیکه بحین خواب ارواح بدر میرود امّا
نزدیک اعتزال ارواح بوقت خواب بیرون نرود بلکه در حین وفات نیز بیرون نرود
و در فرق آدمی استخوانیست که آنرا عصبة الانبه گویند دران محبوس میشود و این اقوال
محض کفر است زیرا که احادیث بسیار در خروج ارواح وارد شده اند و آیت سماویه نیز بر
این ناطق است که کافران گویند قال اللہ تعالیٰ رَبَّنَا اَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَاَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ واللہ
اعلم بالصواب بیان تعبیر **خواب** بدانکه تعبیر خواب حکما بر قدر حکمت خود چیزے گفته
اند که فلان نوع خواب خوب و فلان نوع بد امّا حضرت رسالت پناه صلے اللہ علیہ وسلم هر روز
بعد از بامداد اصحاب را پرسیدے که مگر خواب دیده باشید بمن بگوئید گفتند یا رسول اللہ غرض
چیست فرمود خواب حق است و بهر نوعیکه معبر تعبیر کند همان میگردد اگرچه بد باشد به تعبیر
نیک نیکی پیدا میشود و من نیک خواه شما ام تعبیر نیک بگویم امّا اگر در شب خواب بیند که
در خاطر شما بد رسد باید که سه سه کرت آب دهن بر دست چپ اندازید و ازان پهلو
بگردید شما را ضرر نرسد و آنخواب را بکسی بیان نه کنید که من چنان دیده ام
قال علیه السلام اَلرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ مِنَ اللّٰهِ وَالْحُلْمُ مِنَ الشَّيْطَانِ فَمَنْ رَاٰى شَيْئًا
يَكْرَهُهُ فَلْيَلْتَفِتْ عَنْ شِمَالِهِ ثَلٰثًا وَلْيَتَعَوَّذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ فَاِنَّهَا لَا
تَضُرُّهُ **منقول است** که روزے زنے در خدمت رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم آمد و گفت یا رسول اللہ خواب دیدم که سقف خانهٔ من شکست حضرة
فرمود صلے اللہ علیہ وسلم شوهر تو که در سفر است بسلامت باز آید هنوز بخانه
نرسیده بود که شوهرش باز آمد هکذا چند کرت می آمد حضرت صلے اللہ علیہ وسلم
تعبیر آنخواب همچنان مے کرد اما چون باز برائے تعبیر آمد حضرت
صلے اللہ علیہ وسلم را نیافت بحضرت ابوبکرؓ و عمرؓ خواب باز نمود ایشان
گفتند که شوهرت خواهد مرد بعد ساعتے خواب را برسول علیه الصلوٰت والسلام عرض کرد

Marfat.com

حضرت فرمود کما قیل یعنی شوہر تو خواہد مرد و ایضاً آوردہ اند کہ شخصے
علی الصباح خواب را بزن خود باز نمود کہ تمام دریا را من فرو بردم و بخوردم
زنش دانا بود گفت بغیر از عالم بکس دیگر مگوے و زن خود بجانب عالم
روان شد مردے جاہل و بدبخت در پیش آمد گفت بکجا میروی ہر چند ممانعت
کرد نہ استاد گفت تا مقصود خود را نگوئی نباشم کہ بگذارم ناچار شدہ گفت کہ
شوہرم خواب دیدہ است خواہم بعالمان بگویم گفت آنخواب را بمن بگوے و من
تعبیر آن خواہم گفت خواب را بدو نمود آنکس در حال گفت کہ خواہد ترقید چون آن
زن در پیش عالم شد واقعہ را باز نمود گفت اگرچہ خواب خوب بود اما تعبیر او ہمچنان
گشت چون بخانہ آمد شوہرش ترقیدہ بود اما نزدیک اہل تصوف خواب دیدن
بر چہار نوع است بہ برابر عناصر اربعہ زیرا کہ تولد خواب ازین عناصر اربعہ است
چون خاک و آب و باد و آتش و ایشان در پاک کردن ہر یکے ازین عناصر سعی
بلیغ نمایند ہر گاہ کہ خاکش مصفا از محظورات و مکروہات گردد بسبب صافیت
باغہا گوناگون و سبزہا لطیف و جویہاے نظیف و قصرہائے بلند و ایوانہائے
بزرگ و ملک و ملکوت بلکہ بہشت و عرش و کرسی اندر خود بمقدار مرتبۂ خود در
خواب بیند تا کہ دلش خوش پذیرد و ہر گاہ کہ عناصر آبش مصفا باشد بسبب صافیت
دریاہا و آب ہا و جویہا و سیاحی کردن دران و ملاحی کردن و کشتی راندن و بر کشتی
سوار شدن و طہارت کردن و شربت آشامیدن در خواب بیند تا خوشحالی او در خواب
پیدا شود و چون عنصر بادش مصفا گردد بسبب صافیت سواری و بلندی و بہوا
پریدن و از کوہ بکوہے رفتن و بر سر آب بیغرق رفتن در خواب بیند بلکہ سوار
شدن بر سر درختان بزرگ و از شاخ بشاخ پریدن و علی ہذا القیاس خود را چست
و چالاک و پرندۂ نفس بیند تا دلش خوشی پذیرد و چون عنصر بارش مصفا باشد
ازان صافیت صورت مادر و پدر و مرشد و استاذ و اولیاء ماضی بلکہ خلفائے
راشدین و حضرت رسالت پناہ و انبیا و صورت یار و محب و جملہ نیک صورتی در خواب

Marfat.com

بیند چون طاؤس و طوطی و غیر ذلک از صورتهای لطیف تا دلش خوشوقتی پذیرد
و بدانکه دلهاے اہل تصوف چون مردمک چشم روشن اند زیراکه هرچه از حسنه و
سیئه از ایشان در وجود مے آید همانرا در دل یاد مے گیرند پس چون اینچنین خواب بیند
بر اعمال گذشته خود نظر کنند که کدام فعل نیک و خطرهٔ نیک ازو پیدا شده بود
که این نتیجه همان است باید که همانرا از دست ندهد و هرگاه که در باطن صوفی
آلایش نامرضی بوده باشد به برابر خاک زمین زشت و شور و گرد و غبار
و ویرانیها و خرابی و جمله چیزے که او را دلگیر کند بیند و برابر آب آبهاے زشت
و گنده بوے و سیلاب هاے و غرق شدن دران در سر دریا معطل شدن
و عاجز ماندن از گذشتن و آب هاے پلید و بدرنگ بیند و به برابر باد از
بلندی افتادن و از درخت و از اسپ افتادن و در چاه افتادن و در چیز آویزان
شدن و بدست ظالمان افتادن و معطل شده استادن و غیر ذلک از سرنگونها
بیند و به برابری آتش صورتهاے زشت چون دیو و پری و مار و مورچه و گژدم
و شیر و پلنگ و خوک و خرس و غیر ذلک من الموذیات و هر صورت که دلگیری او
پیدا باشد به بیند پس چون از چنین خواب بیدار شود این را تنبیهات الهی
داند و لغو نشمارد و در حال بر افعال گذشتهٔ خود نظر کند تا هر سیئه که درو
بوده باشد ازان برگردد و توبه کند و طهارت کرده در خواب رود تا بار دیگر
خواب نیک بیند و صوفی را باید که در حال باشد دایم المدام زیراکه ماضی باز
نیاید و مستقبل بدست او نیست پس شایان او این است که دایم خود را آئینه
کرده بدان بیند و همیشه باطن او مردمک باشد تا هرچه از نامرضی ازو در وجود آید
ازان توبه کند و دایم آنرا بحق تعالی یاد کرده باشد و باید که گاه گاهی محاسبهٔ سیئه خود در
خاطر خود بکند **منقولست** که روزی اولیاء الله محاسبه میکرد یادش آمد که در ایام
جوانی زنے ازو در طلب زنا کردن بود او ازان بگریخته بود بیک ناگاه خطره چنان روی نمود
که چرا دعوتش را اجابت نکردم بعد ازان توبه کرده میبودم باز در حال این خطره برو

Marfat.com

گناه شده باشاد در گریه شد که در ایام جوانی این خطره نبود در پیری چگونه آمد از شدت گریه در خواب شد حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم را در خواب دید و کیفیت احوالش پرسید واقعه باز نمود گفت ای شیخ شما را درین ملامت نیست بلکه ملامت بزمانه است که زمانه روز بروز فتنه انگیز مے گردد ازان مردمان را بفسق و فجور تهور زیاده می شود دران ایام از هجرت من صد سال شده بود الحال چهل بران افزود ازان این اندیشه نامرضی در وجود تو آمد **وایضا منقول است** که خواب بر سه نوعست یکی برابرست چنانکه مهتر ابراهیم ع بر ذبح اسماعیل علیه السلام دیده بود دوم دیدن برائے خود و تاویل کردن دیگرے دران چنانکه یوسف ع دید و یعقوب ع تعبیر کرد سیم دیدن برائے غیر و تعبیر کردن غیر دران چنانکه بی بی عائشه رض دید که چادر سیاه در سر دارم حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وآله وسلم فرمود که شوهر تو از تو بمیرد و تو بیوه مانی چنانکه پیغمبران چهل و چهار مرتبه از اولیا افضل است همچنان خواب چهل و چهار مرتبه است از مراتب نبوت و اکثر اولیاء الله بخواب حکم بر چیزے کرده اند **باب چهارم** مشتمل بر چهار

فصل فصل اول در اخلاق حمیده

قال الله تعالی وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيْمٍ قال الله تعالی قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِيْ پس شایان بندهٔ مؤمن است که در کل افعال و اقوال متابعت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم کند خصوصاً هر که دم از تصوف زند شایان حال او اینست که هیچ ذرهٔ از اخلاق ذمیمه را در خود راه ندهد تا متابع آنحضرت صلی الله علیه وآله وصحابه وسلم گردد آورده اند که روزے اعرابی در خدمت رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم حاضر شد و از و گوسفندان طلب کرد حضرت صلی الله علیه وسلم بمقدار رمه او را داد آنشخص بسوئے قوم خود آمد و گفت ای قوم بر شما باد که مسلمانی اختیار کنید زیرا که محمد علیه السلام بهر سخن ناآشنا عطائے بے منت میدهد و از فقر و فاقه نمیترسد انس رضی الله تعالی عنه روایت کرده است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم هرگز فحش و لعنت و دشنام بر زبان

Marfat.com

نمی راند و چون بشخصی عتاب میکرد میگفت مَا تَرِبَتْ جَبِیْنُہٗ یعنی چہ حالست
مر فلان را کہ از پیشانی او خاک میریزد ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ روایت کردہ
است کہ بعضی اصحاب مے گفتند یا رسول اللہ چرا در حق مشرکان دعا نمیکنید تا ہلاک شوند
گفت من مبعوث برای بد کردن و گفتن نشدہ ام بلکہ مبعوث برای رحمت شدہ ام
و ابو سعید خدری رض روایت کرد کہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم از زن مستورہ شرمناک تر
بود و چون چیزے غیر مشروع را میدید نمیگفت اما مایان اگر آن را در روی او میدیدم
آنرا منع میکردیم و بی بی عائشہ رضی اللہ تعالی عنہا و عن ابیہا روایت کردہ
کہ ندیدم حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم را مستجمع خاطر و خندہ کنندہ تا آنکہ
دیدہ شود کام او بلکہ ہمیشہ تبسم میکرد و کیفیت تبسم در فصل وضو بیان شدہ است
و بی بی عائشہ صدیقہ رضی اللہ تعالی عنہا گوید کہ حضرت رسالت پناہ
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سخن پریشان و ناخوش نمیگفت بلکہ در سیاقت کلام چنان
مبالغہ میکرد و بتامل میگفت کہ اگر شخصی درست روز سخنان او را مے شمرد شمردہ میشد
و ایضا بی بی عائشہ صدیقہ رضی اللہ تعالی عنہا روایت کرد کہ حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم زن را بدست خود نزدہ بود و نہ خدمتگار را مگر جہاد
فی سبیل اللہ میکرد و ہرگز طلب انتقام از کسی نمی کرد مگر اینکہ شخصے محرمات در عمل مے
آورد پس این ہنگام از برای خدا او را زجر و تعزیر میکرد و انس بن مالک
رضی اللہ عنہ روایت کردہ کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم عیادت می کرد
مریض را و متابعت میکرد جنازہ را و اجابت میکرد دعوت بندہ را و سوار میشد بر خر و روز
غزائے خیبر بر خر سوار بود کہ نقطہ او از نر مادہ بود و ایضا بی بی عائشہ رض
روایت کردہ کہ حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میدوخت جامہ خود را بدست خود
و در اکثر اوقات عمل خانہ میکرد و میدوشید گوسفندان را و گاو خود را و گاہی جاروب صحن خانہ
میکرد و گاہی اشتر گرگین را می شست تا صحت یابد و انس رض روایت کرد کہ حضرت رسالت
پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پنج چیز برائے خود نمی نہاد و اکثر اوقات خاموش میبود

Marfat.com

و هر سخن را جدا جدا میگفت و همیشه در تبسم میبود و چون سخن میکرد اکثر چشمانرا
بسوی آسمان بالا مے کرد و این اخلاق از تنبیه ابو اللیث استخراج نموده شد
بدان ای فرزند که متابعت حضرت علیه الصلوٰت والسلام را در هیچ احوال از
دست ندهی تا در بدعت نیفتی و اکثر نگاهبانی اقوال بجا آری که کسی بسبب بسیار
گفتن کافر گردد منقول است که حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم فرمود
که امت من صباح مسلمان میخیزند و شام کافر باشند و در شام مسلمان باشند و صباح
کافر بخیزند اصحاب پرسیدند یا رسول الله بچه سبب گفت از جهت پریشانی اقوال و
نادانستن ایشان در تحیر شدند آنرا باز گفت که وجه نجات ایشان آنست که شب چون در
خواب روند سه کرت بگویند اَللّٰهُمَّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ اُشْرِكَ بِكَ شَیْئًا وَّاَنَا
اَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا اَعْلَمُ بِهٖ تُبْتُ عَنْهُ وَرَجَعْتُ وَاَقُوْلُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ
مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ تمامی الفاظ کفر روزینه او حبط شوند و او آمرزیده شود و اگر حین صباح
بوقت برخاستن سه کرت بخواند تمام الفاظ کفر شبینه او حبط شوند پس هرچه ترا از عذاب
نجات دهد آن چیز حمیده است و هرچه ترا بعذاب کشد ذمیمه است باید که از آن پرهیزی
و اکثر پرهیز از سوگند خوردن باید کرد اگر شخصے روی بقبله باشد و سه کرت بگوید که سوگند
بخدا است که فلان همچنان است اگر همچنان باشد فبها والا کافر گردد آورده اند که
روزے از متقیان سوگند بخدا کرد اما سوگند راست کرده بود او برده را و کفارت آن
یمین آزاد کرد گفت اگرچه سوگند راست کردم مبادا که خلقت گیرم و روزے بکذب از
زبان من یمین برآید و در مشارق آورده است قال علیه الصلوٰة
والسلام مَنْ حَلَفَ بِمِلَّةٍ غَیْرِ الْاِسْلَامِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ یعنی اگر شخصی گوید اگر
اگر چنان باشد من جهودم یا ترسا اگر دروغ گوید جهود گردد یعنی کافر گردد و کفارت
بر و لازم گردد و شارح آورده است اگر آن کس این مسئله میداند که باین اقوال
کس کافر مے شود و او دانسته و دروغ سوگند میخورد کافر مے گردد
باتفاق زیرا که او راضی بکفر اما کافر شدن بدین لفظ نمیداند

Marfat.com

و در دروغ سوگند خورد درین اختلاف است و در شرح مشارق
آورده است که اگر شخصے مال شخصے را بسوگند دروغ برطرف کند کافر گردد و اگر
حلال داند فردائے قیامت واجب تعالیٰ ازو ناخشنود باشد و ایضا آورده
اند که اگر شخصی تزویج مے کند زنے را و او در دل دارد که مهرش نخواهم داد
و یا بیک حیله از خود ساقط بکنم او را در سلک ناکنندگان شمرده اند و حضرت
رسالت پناه صلے الله علیه وسلم فرمود که او بر ادائے آن قرض هرگز قادر نشود
تا آن که عذاب آتش شود بدان ای فرزند در کتابهائے فقه آورده اند
که نشاید بنده مومن را اینکه در حق ایمان شخصی بد دعا کند زیرا که ضد ایمان کفر است
پس گویا که او بکفر راضی است و رضا بکفر کفر است مسلمانان در حق ایمان یکدیگر
اند و خلق پیغمبران را نگاه کند که ایشان بلاهائے عظیم میدیدند و در پئے ایمان
ایشان هرگز دعا نمی کردند بلکه همیشه دعا بهدایت ایشان میکردند چنانچه مهتر
موسیٰ ع قوم خود را از بلاهائے عظیم خلاص کرد و ایشان متابعت او رها کردند اما ۴۴۳
او همیشه در غمخواره گی ایمان ایشان بود و در ذبح بقر ایشان را چگونه معجزه لطیف
بنمود اما ایشان از بدبختی خویش مسلمان نشدند و قصه او آنست که در تفسیر
کامل آورده است که دران عهد تونگرے بود عامیل بن شراحیل نام و پسران
عم میراث خواران او بودند چشم بر مرگ او داشتند تا کے بمیرد که مال او را
قسمت کنند شبی او را بیهمانی طلب کردند و بکشتند و کشته را در میان دو ده
انداختند و علے الصباح به نزدیک موسیٰ علیه السلام حاضر شدند که عم زاده
ما عامیل را کشته یافتیم موسیٰ علیه السلام آن جا راه به پیمود و بیک ده نزدیک
بود کشنده طلب کرد نیافت حکم قسامت بر ایشان براند بعده دیت
بر ایشان واجب کرد گفتند یا کلیم الله دیت میدهیم بارے از خدائے خود
بخواه تا کشنده او را معلوم کند از حضرت عزت فرمان شد که بگو تا ماده گاوے را
بکشند و پاره از ان گوشت گاو برکشته زنند زنده شود و قاتل خود را بیان

Marfat.com

کنند چون ایشان مردم جہلیم و ناقص عقل بودند از مسخرہ و تعجب شدند تا ہزوا جواب دادند و از برائے این بود کہ کتاب ہائے متقدمان بغایتی دراز میبود کہ ایشان مردم کم عقل بودند و بر استنباط مسئلہ قادر نبودند چنانکہ امت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کہ چہ مقدار علوم را از قرآن کشیدہ اند و ہمہ احکام ایشان یک بیک نوشتہ میبود و ازان دراز میشدند قال اعوذ باللہ ان اکون من الجاہلین یعنی من از جاہلان و ہزل گویان نہ ام پس یقین شدند گفتند پس بیان کن کہ چگونہ است آن مادہ گاؤ گفت بقرۃ لا فارض ولا بکر عوان بین ذلک یعنے مادہ گاویست نہ نیک پیر و نہ نیک جوان میان جوانی و پیریست باز گفتند کہ رنگ او چگونہ باشد گفت گاوے باشد زرد سوی و خوشرنگ کہ لون او خوش آید نگرندگان را باز گفتند کہ کار کردہ باشد یا کار نا کردہ گفت آن مادہ گاویست نہ مالیدہ شدہ در شدت بارہ و نہ نرم کردہ شدہ باشیدن آب مرکب را و سلامت است از عیوب کہ بر وے ہیچ نشانی نیست و رنگ او مخلوط برنگ دیگر نیست گفتند الحال راست باشد و بدین وصف گاوے در دنیا یک بود و آن فرزندے را بود کہ بامداد پدر نیک خو بود و پدرش مردہ بود از دشت ہیزم آوردے و بفروختی نصف حاصل را بار و اج پدر تصدق کردے و نصف دیگر را بر خود و مادر خود نفقہ کردے روزے این پسر در بنی اسرائیل منادی شنید کہ مادہ گاوے بدین صفت کرا باشد تا بہر بہاے کہ باشد بخریم پس واقعہ را با مادر گفت مادرش گفت ای پسر گوسالہ از میراث پدر تو بدین وصف در فلان مرغزار ماندہ ہم برو طلب کن اگر روزی تو باشد پسر پیاپے در انجا رفت و بانگ کردہ بیامد و با آن صفت موصوف بود در خانہ آمد و کلانتران بنی اسرائیل بیامدند و خریدن خواستند گفت از مادر دستوری خواہم چون در آمد خفتہ بود بیدار کردن نتوانست کہ عاق نشود بیرون آمد گفتند ہزار دینار بدہیم بفروش باز در آمد بدستوری خواستن او ہنوز خفتہ بود گفتند پنجہزار دینار بدہیم ہمچنان باز گشت میکرد و ندا در داد

Marfat.com

و خارج میشد تا بهاے اورا به پُری پوست او رساندند که پوست این ماده گاو
پر از دینار کرده بدهیم مادرش بیدار شد بفروختند و ایشان شش لک خانه
بودند از جهت امتحان که مرده چگونه زنده شود بر سر هر خانه یک دینار دادند
پوست پر شد فَذَبَحُوهَا پس ذبح کردند آن ماده گاو را پس حکم شد که پاره گوشت
بر کشته بزنید تا زنده شود و اختلفوا فی البعض یعنی آن گوشت از کدام جاے ماده
گاو بود ابن عباس و عکرمه گوید که گوشت ران بود و سدی گوید که عقرون بود و
آن گوشت استوار و بلند استاده میان دو کتف و ابو عالیه گوید که استخوان ماده گاو
بران زد و بعضی گوید که دُم او را بر کشته زد و بعضی گویند که زبانش را بر وزد صحیح
آنست که حق تعالی پاره گوشت یاد کرده و موضع معین نکرده پس ما را سکوت به
است و چون بزدند در حال زنده شد و بنشست و خون از رگهاے وی میرفت
گفت مرا پسران عم من کشته اند بطمع میراث این بگفت باز بمرد و میراث ایشان
نداد بعد از ان حکم شد بنا بودن میراث مر قاتل را کما قال علیه السلام لَا یَرِثُ قَاتِلٌ
بَعْدَ صَاحِبِ الْبَقَرَةِ مسئله در تفسیر کامل مے آرد که ایشان را چرا استنباط مسئله
نبود جواب آنکه استنباط بعقل است نه بعلم بر ایشان خمر حلال بود بسبب خمر عقل
زائل میشد از مسئله محروم میماندند و بر محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم بر امت او
حرام شد بسبب کمال عقل استنباط مسئله میکنند پس زنهار ای پسر که از خمر دور مانی تا چون
قوم موسی در دین لغزیده نگردی بعد از دیدن این معجزه نیز آن بدبختان ایمان نه
آوردند و بر تو باد ای فرزند که دائم المدام در طلب علم باشی که سعادت دارین
بعلم است انس بن مالک رض را پرسیدند که اگر یک روز از عمر تو مانده باشد اگر
تمام دنیا ملک تو باشد تصدق فقرا کنی و یا بمقدار موے که در بدن تو است
کافران را بکشی گفت اگر یک روز عمر مانده باشد در طلب علم کوشم
کما قال الله تعالی وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ و حضرت رب العزة
پیغمبر خود را که سرور اولین و آخرین بود بجز سوال ازدیاد علم بچیزے امر نکرد کما

Marfat.com

قال اللہ تعالیٰ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِیْ عِلْمًا وحضرت خواجہ احمد سبوی مرتبے از ملحدان ثبوت علم چگونہ الزام داد کہ تمام عالمان را عاجز کردہ بود وقصہ او آنست آوردہ اند کہ دران عہد حکیمی بود دہریہ و دہریان از وجود باریتعالیٰ انکار دارند وطبیب حاذق بود خلیفۂ زمان بسبب خلافت بر و بسیار محبت داشت روزے گفت اگر مسلمانان شوی دوچندان محبت ورزم گفت مسلمان شوم بشرطیکہ اگر عالمان بما نہ دلیل عقلی بر بودن ذات حقتعالیٰ بیارند و از دلیل نقلی انکار دارم ہرچہ عالمان میگفتند قبول نکرد خلیفۂ زمان سہ صد عالمان را جمع کردو گفتند ہا رے در علم حکمت او را بیازمائیم پس سہ صد زجاجہ لاز شیر پر کردند و ہر کدامی عالم بچگان یگانرا بدست گرفتند چون او حاضر شد ہمہ را بیان کرد کہ فلان زجاجہ را فلان عالم بدست گرفتہ است و در و فلان نوع مرضی و مجاز و طبع است و فلان اکل و شرب بہ طبعش سازگار است و فلان ناسازگار بعد ازان ہرچہ عالمان میگفتند قبول نکرد کہ من دلیل عقلی گفتہ ام نہ نقلی حتی کہ عالمان درماندند و خلیفہ پشیمان شد زیرا کہ عاید تمام خلق تباہ شدن گرفت دران زمان شنیدند کہ خواجہ احمد سبوی بہ بیت اللہ میرود خلیفہ فی الحال شخصے را بدو روان کرد کہ در دین نبوی رخنہ افتادہ است البتہ برگردید و مہم را بکفایت رسانید خواجہ قبول کرد و بدان شخص گفت کہ من امشب در ہمین جا میگذرانم و بادشاہ عالم علی الصباح از شہر بیرون آید و جا ہا را خوب مہیا کند و منتظر من باشد و من زود تر نخواہم آمد و بعد مصافحت بادشاہ تقصیر رود تا آمدن من از من بپرسد و من جواب گویم بادشاہ مفرح شدہ بوقت بامداد بیرون شد و انواع ماکولات مہیا کرد و تمامی مردمان جمع شدند بعد مدتے شیخ در رسید بعد مصافحت مرحبا بادشاہ خواست کہ چرا زود تر تشریف نمودید شیخ در حال مطہر خود را دریان در آورد و گفت آری زود نہ آمدم اما عجبے را دیدم و در دیدن آن عجب بسیار متحیر شدم تا این زمان بر آن ماندہ بودم و آنچنان بود کہ بر کنار دریا رسیدم

Marfat.com

درختے دیدم بغایتی کلان بے تبر بریدہ شد و بے ارّہ تختہائے راست شدند
و بی استاد میخہا دران زدہ شد و کشتی ترتیب یافت و بی ملاحان در دریا
روان بود و مردمانرا از ہر دو طرف میگذرانید زمانے بدیدن این عجب متحیر بودہ
استادم شیخ چون سخن تمام کرد حکیم گفت چہ بیہودہ و ہزل گفتی از تو نمی بایستے
زیراکہ بے استاد ہرگز کشتی راست نمیشود و بے ملاح ہرگز نمیگردد شیخ فرمود
این ہزل را از تو دانستم و ہیچ ہازل بدتر از تو نمیباشد کہ آسمان بے
ستون استادہ است و قطرۂ آب در رحم مادر بغایت تاریک و بے معاینہ
صورت دیگر آدمی راست شدہ و چند ہزار در ہزار گیاہہائے از سر گل سر کشیدہ
اند و تخم الوان بے شمار در تحت زمین مستتر است و کم نمیشود و علے ہذا
القیاس عجائب و غرائب بیان کرد کہ اینہمہ بے تخلیق و بیقدرت
قادر پیدا مے شدند بر ہیئت خود میماندند پس سرانجام یک کشتی چہ باشد
کہ بے استاد نشود حکیم دہریہ برخاست و بر پاے شیخ افتاد و مسلمان
شد و اینہمہ از برکت علم بود کہ حضرت شیخ وافر العلم و کامل الحکمت از و بود
این فقیر نیز تناسخے را روزے درمیان مردمان عاجز و شرمندہ ساخت اما
از گمراہی خود برنگشت رسیدم دیدم کہ با عالمان چند بحث دارد و ہمہ را
عاجز نمودہ در این کہ حوران در بہشت نیست و اگر ہست اثبات آن در آمنت
باللہ بکنید عالمان عاجز شدند گفتم فقیر اثبات آن در آمنت باللہ خواہد کرد گفت
چگونہ باشد گفتم تو میگوئی آمنت باللہ و ملائکتہ و کتبہ الی آخرہ و قرآن یکے
از کتابہا است و در آن حق تعالیٰ فرمودہ کہ حُوْرٌ مَّقْصُوْرَاتٌ فِی الْخِیَامِ فَبِاَیِّ
اٰلَاءِ رَبِّکُمَا تُکَذِّبٰنِ ۝ لَمْ یَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ۝ فَبِاَیِّ اٰلَاءِ رَبِّکُمَا
تُکَذِّبٰنِ پس چگونہ منکر شوی کہ کتاب در آمنت باللہ است و اثبات آن در کتاب است
تو بادای فرزند اگر علم نداری باری در خدمت عالمان کوشی و حلۂ خدمت پوشی تا در
دین سر خسروی باشی کہ پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم فرمودہ است من خدم خدم یعنی ہر کہ خدمت کند

Marfat.com

کند کسی را خدمت کرده شود او را و ایضاً قال علیه السلام کُنْ عَالِمًا اَوْ مُتَعَلِّمًا
اَوْ سَامِعًا اَوْ خَادِمًا وَلَا تَکُنْ خَامِسًا فَتَهْلِکَ پس هرچه برکت است در خدمت
است و پدر فقیر هرگز دستر خوان از ضیافت عالمان نمی چید و علم اندک داشت
بعد از وفات در خواب دیدمش که بر آسمان چهارم جماعت دانشمندان میروند
پدر فقیر نیز در عقب ایشان میرود گفتم آلها پدرم دانشمند نبود که با زمرهٔ ایشان
میرود نمیدانم که خود اندیشیدم و یا هاتفی آواز داد که اگرچه دانشمند نبود اما
دوستدار ایشان بود کما قال علیه السلام مَنْ اَحَبَّ قَوْمًا فَهُوَ مِنْهُمْ وَحُوسِبَ بِحِسَابِهِمْ
وَاِنْ لَمْ یَعْمَلْ بِاَعْمَالِهِمْ و ایضاً مادر را بعد از وفات در خواب دیدم که جامهای سبز
پوشیده و بر کرسی نشسته پرسیدمش که ای مادر چیزی از احوال آنجهان بگوی
گفت ای جان مادر چه گویم از درجات عالمان که در حصر نیاید و چندان فضیلت
ایشان بگفت که در تقریر نیاید گفتم باری از احوال خود چیزی بگوی که چونی روی از
من گشتاند بعده کرسی پریده باسمان رفت و از احوال خود چیزی نگفت و بر تو
ای فرزند اگر شخصی ودیعت بتو سپارد دران خائن نباشی که اِنَّ اللّٰهَ لَا یُحِبُّ
الْخَائِنِیْنَ آیت سماویه است و خائن خوار است اگر خیانت را حلال داند کافر
گردد و اکثری باشد که بدان سبب بسوی کفر در آید چنانکه ابو علی سینا
سبب خیانت کافر شد **قصهٔ او آنست** که دران عهد بدو نفر طالب
علم خواجه خضر علیه السلام حاضر شد ایشان طالب علم اولین و آخرین ازو کردند
که در حق ما دعا بکن خواجه خضر علیه السلام ایشانرا بر سر غاری رساند و گفت
درین غار دو مار اند هر که این اسم را چهل روز و شب پیوسته بخواند چنانکه
خواب نرود و مار بیرون آیند باید که ایشانرا در دیگ پخته کرده بخورد جمله
انواع علوم روشن شوند آن دو نفر همچنان کردند بعد از چهل روز هر دو ماران
بیرون شدند در دیگ انداختند و آتش کردند دران زمان جوانی هیزم
کش در رسید گفتند ای جوان اگر این گوشت را بپزی تا ما یان در خواب رویم

Marfat.com

گوشت را ہمراہ بخوریم جوان در زیر آن آتش کردن گرفت چون پختہ شد سرپوش باز کرد کہ این گوشت را بہ بینم چہ مزہ دارد چون دید خیال کرد کہ ماہی است پارۂ ازان بخورد و مزہ اش خوش آمد باز چیزے بخورد و ہکذا ہر دو را بخورد در خود دید تمام علوم اولین و آخرین مستجمع یافت و آن دو نفر را در خواب ماندہ و خودش روان شد و آن **ابو علی سینا** بود اما کم بخت اکثر استعمال در علم حکمت و در علم سحر مے کرد و حرام نمیدانست کافر شد و علم منطق وے بیان کرد بعدہ خود را باعتزال کشید و بسبب کثرت سحر و علم حکمت عالمان زمانہ را عاجز کرد و بادشاہ بلخ را با تمامی رعیت متعین خود کرد و در دین نبوی خلل پیدا کرد و این خبر بشیخ شہاب الدین سہروردی رح در رسید در حال بجانب بلخ روان شد برسید بادشاہ را اعراض کرد کہ چرا دین نبوی را از دست دادی گفت از دست ندادہ ام بلکہ من عامل بروایت ام و عالمان بروایت بدو برابر نمیشوند شیخ گفت او را بہ پیش من بخوان چون آمد ہر چند کرد در پیش شیخ سخن کردن ہرگز نہ توانست و از برکت شیخ تمام علوم از وے فراموش شد شیخ گفت کہ الحال چہ باشد بادشاہ گفت آمنا و لیکن کرامتے دارد کہ در شب تاریک آفتاب را را بر گنبد بلخ مے آورد و تمام ولایت بنور او منور میشود شیخ فرمود آن نیز آسان خواہد شد چون شب شد تمام مردمان جمع شدند ہر چند کرد نتوانست آفتاب را بر آوردن باز شرمندہ شد این ہنگام شخصی را بر گنبد بر آورد دید کہ کودکے کاغذ بدست گرفتہ نشستہ است و پیش ازین سحر کردہ چون آفتاب مینمود و از برکت شیخ رح دران شب سحر روان نمی شد حکم کرد او را از گنبد انداختہ بکشتند **آوردہ اند کہ منصور حلاج** در تنگنائے توحید مرد و ایمان سلامت برد اما ابو علی سینا در صحن توحید در آمد و ایمان را سلامت نبرد زیرا کہ در آن محل ارواح

Marfat.com

پاک حضرت رسالت پناه محمد مصطفی صلی الله علیه وآله وسلم بدو پیش آمد گفت که درین
محل بقوت و مدد چه کس آمدی گفت بقوت و مدد خود آمدم باز گفت محمد را
چه کردی گفت محمد از ناقصان است نعوذ بالله منه پنجه مبارک بر سرش زد
و چون سنگ تاب و پیچ خورده میرود هنوز تا بقعر دوزخ نرسیده است و نرسد
مگر بروز قیامت بعد ازین غرض اینکه ای فرزند دائم المدام بتخلق اخلاق
باریتعالی موصوف باشی و این بر چهار نوعست اول در طلب علم کوشی که علم
شریفترین چیزها است تا حق و باطل و عالم و جاهل را شناخته باشی و نام عالمی بر تو
اطلاق یابد و عالم از صفات باریتعالی است که بسبب شرافت علم بر تو اطلاق گردد
و بر فقرا و انبیا و شیخ و دگر کس اطلاق نکرد زیرا که حق تعالی را درویش و نبی و شیخ و
مشایخ نمیگویند و نشاید و اگر عالم گویند شاید و این مبتدی راست که دوستی بعالمان
و اعراض از جاهلان بکند دوم اینکه چون قدم بوادی طریقت نهادی شفقت بر تمام
مخلوقات او برابر داری زیرا که محبت بر هر چه که باشد بدوست که محبت او وجودی
است و با او دوستدار حق است پس دوست را نشاید که بر افعال دوست خود
بیرحمی و بی موزونی بگوید و قبیح نداند سیم اینکه نظرت بر هر چه افتد در حال
صانع آنرا یاد کنی که چه بزرگ است صانع این چیز کقول الشاعر **بیت**
کمال بنده در راه یقین است * نظر هر جا کند حق را ببیند * یعنی مر خدا را بیند چهارم
اینکه چون بانتها رسیدی خود را و غیره را یکسان بینی که در وجود فرقی نیست بلکه خود
را بگذار که خود بینی جز گمراهی نباشد و گمراهی پیشه شیطان بود وای بر آنکسی
که باخلاق شیطان تخلق گیرد **فصل دوم در اخلاق ذمیمه**
منقول است که روزی یکی از اصحاب در پیش مرتضی علی رض بیامد
و گفت هیچ سخن در زبان دُر نثار رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم شنیده باشی بگو گفت
آری از زبان رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم شنوده ام هر که از ریش بنده مومن کسی خاشاک
بردارد بهشت برو لازم گردد زیرا که نصف ایمان در خلق نیک است مرتضی رض در گریه شد

در بیان اخلاق ذمیمه

Marfat.com

گفت یا علی من بتو مژدہ رساندم چرا گریہ کردی گفت من عاقبت کار ندیشیدم
کہ باین مقدار دل خوش کردن بہشت لازم گردد پس بہمین مقدار بد کردن
دوزخ نیز لازم شود پس بر تو بادای فرزند کہ ہر آنچہ آزار خلق باشد خواہ قولاً
خواہ فعلاً خواہ اعتقاداً ازان اجتناب تمام نمائی و آنچہ سیر و پیاز را منع کردہ اند
منع تحریمی نیست بلکہ بجہت آنکہ سبب بدبوئی بخلق آزار مے رسد تا موذی
نباشد و در قیام و قعود و مشی و رکوب بندۂ مومن آزار نرسانی و مومن را
بچشم حقارت نہ بینی کہ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَۃٌ وارد شدہ و ایضاً شاید کہ استاذ
را بنام نہ نامی چنانکہ احمد و محمد وغیرہ ذلک بلکہ خواجہ و بادشاہ وغیرہ
نامی و در عوارف المعارف آوردہ ہست مَنْ قَالَ فِیْ
جَوَابِ اُسْتَاذِہٖ لَا یُفْلِحُ اَبَدًا یعنے چون استاذ گوید کہ فلان کار ہمچنان
است و شاگرد گوید کہ ہمچنین نیست ہرگز نجات نیابد و چند چیز را گفتہ اند
کہ سبب درویشی ہر دو جہان ہست یکے استاد را بنام نامیدن دوم ۴۵۱
مادر و پدر را بنام نامیدن سیوم چون زن شوہر را بنام یکدیگر گیرند
باید کہ بلقب نازور موز میان خود بیاگاہند حضرت رسالت پناہ صلے اللہ
علیہ وسلم فرمود کہ مادران را دوست دارید گفتند یا رسول اللہ یا ان ہر کسی یک مادر
داریم تو بلفظ جمع یاد کردی یعنی مادران فرمودی گفت خواہران مادران نیز
مادرانند آوردہ اند کہ دعائے مادر و پدر حق فرزند چون دعائے پیغمبران مقبول
است حتی کہ اگر بی بی فاطمہ و مرتضیٰ زندہ میبودند امام حسن و حضرت امام حسین
رضی اللہ عنہما بچنان و چنین کشتہ نشدندے چنانکہ اسماعیل را بذبح روان کرد
مادرش بی بی ہاجرہ گفت ای بار خدایا اسماعیل را بتو سپردم سبب آنست دعا نجابت یافت
و معلوم بادای فرزند ہر چہ خلاف شرع است ہمہ ذمیمہ ہست و معلوم باد کہ در
ترغیب آوردہ ہست کہ بر مومن لازم ہست کہ بہر احدے از مسلمانان سلام
کند اما سلام امرا و سلاطین نشاید زیرا کہ سنت ادبی است

Marfat.com

وشاید که نام حضرت رسالت پناه تخفیف نکند چنانکه محمد گویند نی علیه السلام
بلکه حبیب الله و رسول الله و غیر ذلک گویند تا با دب قرین باشد و چون شخصے نام
الله تعالی شنود جل جلاله لازم شود و لفظ تعالی بعد او عزوجل نیز لازم شود
اما اگر غیر الله اسمی دیگر شنود و یا نوید لازم نگردد اما بهتر است و خاصیت
مخلوقات این است که چون نامش را یاد کنی قهر کنند و خاصیت خدائے است
که چون باسم ذات یاد کنی رحم کند **بدان ای فرزند** که با دوستان حق تعالی
دوستی کردن و با دشمنان او دشمنی کردن یکے از اصول دین است کما مر پس اگر
عامل نامرضی را چون شارب خمر و زانی و سازندهٔ آلت ملاهی و نوازندهٔ او
بے ادب و بیهوده گوے و قبیح افعال و اقوال را کسی بزجر و تعزیر و سخن درشت
و نصیحت کردن منع کند ذمیمه نباشد بلکه مدیحه باشد زیرا که این چیزها
قبیل امر معروف اند و در شرع روا داشته اند که بغیر بد گفتن کسے بد کردار
براه در نمی آید **و مصنف تحفهٔ مکی** در تصنیف خود آورده است که ۴۵۲
درین عهد جبر دیدم بشریعت قریب و آنچنان بود که مردے بمردی مشهور
صاحب اموال او را به پیش قاضی آمد و همه کسان بمردی او گمان میکردند
اما از روے معاینه هیچکس او را ندیده بود قاضی از اثبات آن عاجز آمد
خلیفهٔ زمان از قاضی خواست که او را من بسپار درین ساعت خواهم اثبات
کرد قاضی بسپرد خلیفه او را کاهته زجر و تعزیر کرد و گفت بعینه همان چیز کم
شده بیار در حال بیاورد و آنچه صوفیان نگاهبانی زبان می کنند از نیک و بد
گفتن این است که اگر بر خلاف شرع باشد بضرورت شرع بد گویند و آنچه جز این است
از خوبی و زشتی چون مور و مار و پشه و مگس و قمل و رفث و فیل و غیر ذلک من الحسنات
و یا چون حور و قصور و آدمی و غیر ذلک من السیئات همه را جز بر تو یک نورند انند
زیرا که در تحت هر لفظ و وجود حکمت غامضهٔ باریتعالی مغموض ست که هیچ فرد
او جز بحکمت نباشد چنان که اگر شخصے تصنیفے کند و یا کتابت نویسد

Marfat.com

و دیگرے بران انگشت نہد بر مصنف و کاتب نہادہ باشد و کاتب از روئے
مرتبہ ادنی ازو باشد بعاجزے ساکت گردد و اگر بمراتبۂ اعلےٰ ازو بود چون
امرا و ملوک فی الحال بہ تیغ جفا سرش برکند زیراکہ او از حکمت امرائے
خالی و عاریست چنانکہ گفتہ اند **بیت** اگر شہ روز را گوید شب است این
بباید گفت اینک ماہ و پروین + پس چہ جائے آنکہ کس انگشت اعراض بر موجودات
باری تعالیٰ نہد کہ در آنجا بجز کفر و ضلالت اسیران حضرت او را بہرہ نیست کما قال
علیہ السلام اَنَا غَیُوْرٌ وَاللّٰہُ غَیُوْرٌ مِّنِّیْ ازین ممر است **آوردہ اند** کہ حکیمان
ہند اتفاق کردند کہ تا مگس راست بکنند ہر چند کردند کما حقہ ہمان از روئے
پر و بال و پاے و ارواح کہ از ہمہ اصعب تر بود نتوانستند گفتند کہ خداے
بے عیب و بے ادراک است افعال او نیز بے ادراک است کقول الشاعر۔
بیت ز صد ہزار حکیم اینقدر نمی آید + کہ گر کنند پر پشہ نہند بجاے +
و این آفتاب حقیقی کہ در رنگہاے مختلف نماے است در عین او ہیچ اختلافے
نیست بلکہ اختلاف در الوان است کہ در نیک نیک و در بد بد نماے است
امّا در حقیقت آفتاب ہیچ بدی نیست چنانکہ گفتہ اند کہ روئے
بحسب آئینہ مے تابند یعنے چنانکہ ماہ روے باشد کہ در جہان ہم
جنس او پیدا نباشد پس ہر گاہ کہ اقتضاے روئے دیدن در آئینہ
کند اگر در آئینہ کما حقہ بنماید و اگر در شمشیر بیند ہمان روئے بے مثال
خود را کج بہ بیند لَا تَسُبُّوا الدَّھْرَ فَاِنَّ اللّٰہَ ھُوَ الدَّھْرُ ازین ممر است کقول
الشاعر **نظم** آفتابے در ہزاران آبگینہ تافتہ + پس برنگ ہر یکے تاب
عیان انداختہ + جملہ یک نور است لیکن رنگہاے مختلف + اختلاف درمیان
این و آن انداختہ + **منقول است** کہ روزے حضرت بایزید
بسطامی رض و شقیق بلخی رض بخدمت ابو حنیفہ رضی اللہ تعالیٰ عنہ حاضر
شدند ابو حنیفہ رض خادم خود را فرمود کہ بہ بین کہ بر در کیانند

Marfat.com

خادم گفت یا امام المسلمین امروز دو مہمان آمدند کہ ہرگز مہمانے بہتر از
ایشان نباشد کہ بایزید بسطامیؒ و شقیق بلخیؒ اند امامؒ بیرون شد بعد از
ساعت خادم دستر خوان در آورد کہ در میان طاس پر عسل بود و تا بر عسل موے
نشستہ یافتند خادم گفت چیزے از ین طاس و عسل و موے بگیرید تا ما را فایدہ
حاصل شود زیرا کہ طاس بدین روشنی و عسل بدین شیرینی و موے را بر ایشان
چہ مثال است شقیق گفت مسلمانی از ین طاس روشن تر است و مسلمان بودن
از ین عسل شیرین تر است و بر مسلمانی بودن از ین موے باریکتر است
بایزید گفت بہشت از ین طاس روشن تر است و خوردنی بہشت از ین عسل
شیرین تر است و پل صراط از ین موے باریکتر است ابو حنیفہ گفت قرآن
از ین طاس روشن تر است و خواندن قرآن از عسل شیرین تر است
و عمل کردن بدان از موے باریکتر است خادم اجازت خواست کہ من نیز
چیزے بگویم گفتند بگو گفت وجود مہمان از ین طاس روشن تر است و داشتن
مہمان از ین عسل شیرین تر است و خشنود کردن مہمان از ین موے
باریکتر است امّا در خاطر فقیر مے رسد کہ علم حقیقت از جام جم روشن تر
است و محقق بودن از عسل بہشت شیرین تر است و ہیبت شرع بدان استوار
بودن از شگافتن موے باریکتر است چنانکہ شبلی میگفت کہ ہر چہ منصور
میگفت و میکرد و یقین میداشت ہمہ در من موجود است امّا ہمین کہ او پیدا
مے کرد و من در نہان او سر خود را باے داد و من نگاہبان زیرا کہ اکثر سبب
علم حقیقت در الحاد زندیعنی مے افتد از انکہ بے ہمراہی مرشد کامل کہ
ملاح آندریاست دران غوص مینماید دُر را بدست نا ورده خود را ہلاک
مے کنند بعضی گویند ما در خدائیم بعضے گویند خدا در ماست ہمہ چیز ذات خداست
بعضے گویند ارواح خداست و بعضے گویند خدائے بالاست و ہکذا
گمراہ میگردند و گوہ سنگ میخورند پس ایشان چون سگان پلیدی خوارند

Marfat.com

که نه در دنیا بهره دارند و نه در عقبی و آنچه صوفیان در وجد و اضطرار گفته اند ایشان باقوال و اختیار میگویند و ندانند که تصوف حال است نه مقال نیست مگر باهل آن حال

فصل سیوم در بیان صبر

قال الله تعالی وَاصْبِرْ عَلٰی مَا یَقُوْلُوْنَ یعنی صبر کن ای محمد بر آنچه میگویند کافران ترا ساحر و شاعر و مجنون و تو دوست منی من ترا نگاه میدارم چونکه مرا وکیل گرفته و کار بما گذاشته غم مخور اگرچه همه عالم بتو دشمن شوند رباعی زانجا که جمال جان جانانهٔ ماست + عالم همه در پناه جانانهٔ ماست + ما را چه ازین که عالمی خصم شوند + پیش و پس ما سپاه جانانهٔ ماست + قال الله تعالی وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوْا جَنَّةً وَّحَرِیْرًا و خبر دهد مر ایشان را بسبب صبر کردن ایشان در طاعتها و بلاهای بهشت جاودان و جامهای حریر نرم و چون در دنیا دوستان او را بلا بود در عقبی عطا بود و چون در دنیا ایشان را غم بود در عقبی شادی بود و چون در دنیا ایشان را زندان و ژنده پوشی بود در حقیقت بهشت جاودان و حلهٔ حریر بود فرودترین کس را هفتاد حله بود و بهترین را هفتاد هزار هر یک برنگ دیگر و نرم و باریک و بدن ایشان چون برگ گل بود و همه را بیک کرت بپوشاند بطریقی که هیچ یکی رنگ دیگر را پوشیده ندارد بلکه هر یک بیرون بنماید و بدانکه صبر بر چهار نوعست و معنی صبر در لغت باز داشتن است اول صبر از معصیت است باید که بار عبادت چنان بر مرکب خسیس نفس بار کند که چون اشتر بلند همت گردد و از معصیت باز ماند و دور اندیش گردد و بار دیگر بر عصیان نگردد دوم صبر بر طاعت است و در صراح آورده که صبر بمعنی حبس نیز آمده است یعنی دائم المدام توسن سرکش نفس را در آخته خانهٔ توکل و اخلاص حبس کن تا در طاعت کوشد و طاعت آموزد از جهت ثواب جمیل همیشه در طاعت بقدر استطاعت استعانت نماید و خود را از کسل و فتور باز رباید۔ منقول است از سرور کائنات صلی الله علیه وآله وسلم که چون شخصی خرما و یا

در بیان صبر کردن

صبر کن بر آنچه میگویند ۱۲

آیهٔ هذا در پارهٔ بیست و نهم در رکوع یا ایها المزمل ۱۲

و خبر داد ایشان را بمقابلهٔ صبر ایشان بوستان و جامهٔ ابریشمی ۱۲

آیهٔ هذا در پارهٔ بیست و نهم در رکوع هل اتی علی الانسان ۱۲

Marfat.com

بمقدار خرما وزنا او قدرا تصدق کند فردائے قیامت آنرا چون کوه بیابد که در
پلهٔ نیکی او باشد اصحاب پرسیدند یا رسول الله قبول داریم قول تو اما وجه
کلانی این بما بنمائے که چگونه کلان مے شود حضرت رسالت پناه گفت این تمثال
کسی است که بده دینار کره بخرد و بانواع نعمت او را تربیت کند و کلانی پذیرد
و بعد چند سال بدو هزار دینار بفروشد پس حق تعالی اعمال شما را همچنان می
وازدیاد مراتب شما میکند و حضور و مصدق قول خویش این آیت بیاورد مَثَلُ
الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ
سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ پس چون نفس این ثوابها بشنود
در عبادت کوشد سیوم صبر بر بلا است قال الله تعالی وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَ
الْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ
مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ. در تفسیر کامل آورده است که کل انسان مبتلی
است بچیزے از اموال و فرزند و تن خود و باغ و زراعت و غیر ذلک من الدنیا پس
هرگاه که بندهٔ مومن را مصیبت ازین اشیا برسد و او گوید که إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ
حق تعالی برو دو چیز عطا کند یک راه نمائی بطرف خودش و دیگر رحمت خودش و رحمت
او بلا نهایت است چه اگر شخصی یکدرم بدست خود تصدق کند یک بهفتصد وعده
است و اگر ظالم و یا سارق و غیر ذلک من الافات چون مرض و بیماری مال او را
یا مذکورے را هلاک کنند و او بران صبر کند یک بهفتاد هزار مے یابد و
منقول است روزے از اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم را دعوت
بمهمانی کرد گوسفندے داشت آنرا ذبح کرد و آن شخص را دو پسر بود یکے ازان
هر دو غائب بود و دیگر حاضر هر دو طفل بودند چون آن غائب حاضر شد این طفل
حاضر گفتش ببین که بابا گوسفند ما و ترا بکشت و آن شخص را جز آن گوسفند دیگر نبود
گفت چگونه بکشت گفت تو خواب کن تا من کارد بر گلوئے تو برآنم که پدرم

Marfat.com

چنان بگشت چون کارد بر گلویش ملند حلقومش بریده شد و بمرد طفل ہیبت خورد
که مادرش در رسیده چنان حال دید آن طفل از ہیبت مادر بگریخت از بام افتاد
آن نیز بمرد ہر دو را در زیر نمد پنہان کرد چون خوردنی بر رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وآلہ وسلم فرمود جبرائیل نازل شد که بغیر از طفلان خوردنی مخور حضرت صلی اللہ
علیہ وسلم فرمود پسران خود را بیار که خوردنی با من خورند آنشخص در خانه شد از زن
پرسید گفت جائے ببازی رفته اند در پیش رسول اللہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم گفت که در
خانه نیستند حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم گفت بی از ایشان نخواہم خورد ہمذا
چند کرت تا خانه می آمد باز بپیش حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم میرفت و قبول نمیکرد
بعده بزن خود اعراض کرد که حضرت معطل است بر و پسران خود را یافته بیار زن
ناچار شده نمد بالا کرد ہر دو را حال چنان دید پدرش بطاقت شده فریاد برآورد و در
پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم مشد حضرت صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم متحیر شد جبرائیل
گفت وقت دعا است نه وقت حیرت در حال بعد از دعا ہر دو زنده شدند
و با حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم طعام خوردند پس حضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود که
اَلصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْخَیْرِ یعنی چون مادر شان صبر کرد حق تعالیٰ بر و رحم کرد
ایضاً مشایخ کبار گفته اند که صبر کلید طریقت است **منقول است**
که یکے از اکابران ہند را دو پسر صغیر بودند او تا نیمروز درس مے گفت
بعده چون بخانه مے آمد بغیر از ایشان خوردنی نخوردے روزے ہر دو
پسر در چاه افتادند و مرده کشیدند زنش بلند ہمت بود ہر دو را در جائے
خواب در زیر بستر کرد و گفت که قاضی بیاید سچکپر باو نگویند تا خوردنی نخورد چون
بوقت نیمروز از مدرسه در رسید پسران را نیافت زنش در حال طعام را در پیش
نہاد گفت پسران را بخوان تا من طعام بخورند گفت در خوابانده طفلان را از خوردنی
خواب قبول نکرد قاضی خود استاده چون بستر بالا کرد ہر دو زنده بودند بیدار کرده آورد
بعد ازان زنش چنان که رحم مادران است شفقت آورد گفت حال ہیبت واقعه

Marfat.com

باز نمود نزدیکان او گواهی دادند بر موت ایشان قاضی گفت پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم راست فرمودہ است کہ الصبر مفتاح الخیر مگر بسبب صبر زن من زندہ شدہ باشند قال اللہ تعالیٰ یا ایہا الذین امنوا استعینوا بالصبر والصلوٰۃ ان اللہ مع الصابرین و در تفسیر کامل در معنی این آوردہ است کہ حق تعالیٰ وجہ استعانت بندہ باین دو چیز ازان کرد کہ آلدنیا سجن المؤمن واقع شدہ است پس در بند خانہ بندیان را جز صبر کارے و شفاعت نیست و بہترین طاعات بعد ایمان نماز است ازان او را یاد کرد چہارم مودت است بدانکہ بدی معشوقہ تلخی او در حق عاشق شیرین مزاز عسل و نیکتر از انست کہ مردہ را کسی جان بدہد پس در حضور معشوقہ اگر کسے گوشت او را ببرند خبر نباشد و اگر خبر باشد ہمان سد راہ اوست چنانکہ زنان مصر در روے حضرت یوسف علیہ السلام از بریدن دستہاے خود خبر نبودند و چون ذکریا علیہ السلام از ارہ کہ بر سر او میراندند خبر نبود و چون منصور کہ از بریدن دست و پاے و گوشت خبر نبود و چون عین القضات ہمدانی کہ از سوختن با آتش خبر نبود آوردہ اند کہ سوداگرے از ماوراء النہر بولایت ہند رفت ناگاہ نظرش بر دختر بادشاہ زمانہ افتاد مدت یکسال برانجا ماند کہ نہ از خود خبر بود و نہ از مال بعد از یکسال کسی از و پرسید کہ چہ حال است جواب داد کہ قرار دلم دختر بادشاہ برد آنخبر بدختر بادشاہ رسید گفت خود را در آب اندازد و مرا باو مناسبتے نیست آن شخصی این را بگوش دیوانہ رساند گفت محبوب مرا یاد کرد در حال خود را در گرداب انداخت بعد یک روز خبر بدختر رسید آتش عشق و مودت در و اثر کرد و آن جلے بحبت خود را نیز در ان گرداب انداخت بعد سیوم روز بادشاہ را خبر شد ملاحان را فرمود تا در آب در آیند چون در آمدند ہر دو را بکنار گرفتہ و روان عزیز رفتہ بکشیدند ہر دو را ہمچنان دفن کردند منقول است کہ روزے خواجہ حسن بصری در بازار شہر بغداد میگذشت ناگاہ طبیب فریاد

Marfat.com

برآمد که من طبیبم و هر رنجے که باشد دوا کنم چون این شنید گفت دعوے
قوی کردی که من هر رنجی را دوا کنم گفت ای طبیب من نیز رنجی دارم گفت
چه رنج داری گفت رنج گناه طبیب گفت چنان دوا کنم که شفا یابی فرمود که هیچ
فقر بیار یعنی از خود و از جمله اشیا برخیز و احتیاج بدو دار و محتاج بدو باش و
غیر مجو چنانکه ابراهیم علیه السلام در منجنیق از فرشتگان مقرب استعانت
نمی جست و آن نیز ولایت او نبود بلکه نبوت او بود زیرا که ولایت انبیا
آن بود که از خود در گذرند و فراموش کنند کل اشیا را مگر او را باز گفت که
برگ صبر باوے یار کن یعنی چون غرض و مقصود و احتیاج جز او نداری
پس هر تلخی که از و آید شیرین پندار که در ولایت محبت عاشق تلخی دیدن
حرام است و نیابد بدکقول الشاعر **بیت** پیش تو دعا گفتم و دشنام
شنیدم + هرگز ارشے بهتر ازین نیست دعارا + باز گفت هیلهٔ تواضع با
هیلهٔ مسکنت بیامیز بدانکه تواضع سر فرو انداختن است و بایزید قدس سرہٗ
گفته است که اگر تمام در تمام کلیات از ذرهٔ خود را بهتر نبینی تواضع را نشانی
بلکه متکبر هم ترا گویند و سکون وقت یابی که ظاهر و باطن خود را بدو تسلیم
کنی و چون تسلیم کردی مرگ معنوی چشیده باشی و چون مرگ معنوی
حاصل شود هرگاه که با دانا نینت بتو پیش آید کام مراد تو تلخ گردد و این
جان کندن در هر ساعت باشد و اگر تو به نیک و بد نظر کنندهٔ پس متحرک سکونے
را شاید باز گفت که در هاون معرفت بینداز و چون چنان کردی پس بر تو
باد که احوال و افعال را در کل عین اسیر معرفت پنداری که هیچ ذرّهٔ نیست
که او نیست و یا بے او ست و بدستهٔ تقوی بکوب بدانکه قلب سالک چون
مردمک چشم است اگر اندک چرک در افتد تاریکی پذیرد پس بر تو باد که تواضع
و مسکنت بتقوی داری نه اینکه تواضع بحرص و هوا و شهوت پرستی کنی و بغربال
رضا به پیز یعنی سبوس سرکشی و غیرت و نار ضائی و انانیت دور کن تا تمام رضا

Marfat.com

باشی آورده اند که حضرت مهتر موسی علیه السلام را فرمود وَمَنْ لَمْ یَصْبِرْ
عَلٰی بَلَائِیْ وَلَمْ یَرْضَ عَلٰی قَضَائِیْ وَلَمْ یَشْکُرْ عَلٰی نَعْمَائِیْ فَلْیَخْرُجْ تَحْتَ سَمَائِیْ
وَلْیَطْلُبْ رَبًّا سِوَائِیْ و به بینه طاعت بکن یعنی تا این چیزها نکرده باشی هنوز
مبتدعی و چون کردی پس نام مطیع و طاعت این هنگام بر تو و فعل تو اطلاق آید
و در و یک اشتیاق بیند از جزا و و اشتیاق او چیزے در دل نیاری که گفته اند
اَلْاِشْتِیَاقُ مَحْوُ اللَّذَّاتِ هر لذت غیر دوست را رقیب دان و آتش شوق در زیر
آن برافروز یعنی پیش ازین کار تو بتو بود الحال از جانب دوست جذبه بتو رسد
که همیشه اسیر طریق او باشی و در شب و روز آسایش دو گیتی بر تو حرام گردد پس تو
بے تن او باشی یعنی هرگز از طلب مقصود ممانعت را نباشی و گفته اند که اَلنَّوْمُ
عَلٰی کُلِّ مُحِبٍّ حَرَامٌ محب از دو حال خالی نیست یا در هجر است و یا در وصال اگر در
هجر است پس مهجوری از عذاب دوزخ سخت تر است او را چگونه خواب بود و اگر در
وصال است واصل را خود خواب نمی آید بکف گیری ستاری بزن یعنی چون
همه را حاصل کردی پس درین راه تیز رو باش و یا آن که مذکورین را از دست
مده و یا آن که چون فی الحال از چنین دیگ کف انانیت خیزد باید که بکف گیر ذکر
و فکر و اراده همانرا بوحدانیت بدل کن و بصدق همت فرود آرید بدان که
گفته اند که انتهاے سالک در ابتداے او است یعنی اگر در ابتدا مخلص بود در انتها
بمقصود رسد و اگر در ابتدا بریا بود در انتها ببدعت افتد پس چون در ابتداے
همت تو بلند بود الحال در انتهاے آن بلند همت گردی که اِنَّ اللّٰهَ یُحِبُّ مَعَالِیَ
الْهِمَمِ و معالی همم آن بود که غیر الله نه بیند و نداند و نخواند و در طبق اخلاص بکش
زیرا که ضد اخلاص ریا است و گفته اند که عمل نیست مگر به نیت نیک و نیت نیک
حاصل نشود مگر باخلاص و اخلاص وقتی حاصل شود که ماسوے الله در دل سالک آرام
نگیرد و اگر از توکل اخلاص نبود و در آخر نیز حاصل نشود عمل او حبط گردد بعده بدندان
توکل بخائی تا شفا یابی و طریق نجات این است زیرا که چون توکل کردی و او را دیدی

Marfat.com

و خودرا از میان کشیدی از مرض گناه که آن وجود و انانیت تو بود که وُجُودُكَ ذَنْبٌ لَا يُقَاسُ عَلَيْهَا خلاص یافتی و گفته اند که اِتِّصَالُهُ فِي انْفِصَالِهِ وَانْفِصَالُهُ فِي اتِّصَالِهِ ویکے از جملهٔ صابران مهتر صابران مهتر ایوب علیه السلام بود بدان اے فرزند که چون باریتعالیٰ گفت اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ خَلِيفَةً ملائکه فرشتگان گفتند اَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ باریتعالیٰ گفت اِنِّي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ پس هرگاه که بنده عصیان و فجور صادر شود باری تعالیٰ آن را بصفت ستاری می پوشد در تفسیر کامل در معنی ستار آورده است که حق تعالیٰ را ازان ستار گویند که برابر هر انسان صورتے در تحت عرش قائم است هرگاه که بنده صلاح و فعل نیک و قول نیک میکند و میگوید بدان صورت همچنان میکند و میگوید تا ملکوتیان ببینند و حق تعالیٰ میگوید که من گفته بودم که من بعلم از شما دانا ترام که بندگان من چگونه عبادت میکنند و اگر نعوذ باللہ این کس فسق و فجور میکند باری تعالیٰ آنصورت را پوشیده میدارد تا آن بنده بد بخت در نظر ملکوتیان شرمنده نشود و در وقتی که اسمعیل علیه السلام را بذبح روان کرد باریتعالیٰ گفت به بینید بندگان مرا از برای من خون پسر میریزند و در وقتی که مهتر یوسف علیه السلام از زلیخا بگریخت نیز همچنان گفت که بندهٔ من از ترس من چگونه از زنا میگریزد و در تفسیر مدارک آورده است که ایوب علیه السلام رومی بود و از فرزندان اسحاق علیه السلام بود و مراورا هفت پسر بود و هفت دختر بود و سه هزار اشتر بود و هفت هزار گوسفندان داشت و پانصد گاو جفتی داشت و هر جفت را یک غلام میراند که همه پانصد غلام بودند و مر هر غلام را زن و فرزندان و باغ بود و در قصص آورده است که ایوب علیه الصلوٰت والسلام چنان عبادت الله تعالیٰ میکرد که هیچ احدے بدو مساوی نبود بفرشتگان خطاب میکرد که من افتم بندگان زمین و آسمان را باشند

Marfat.com

چون ابلیس بدبخت را دران عهد بر آسمانها راه بود بلکه معلم فرشتگان
بود بحضرت عزت مناجات کرد که یارب شخصی باینچنین تونگری چگونه عبادت
تو نکند اگر فرماندهی اموال او را تلف کنم به بینم که چگونه عبادت تو کند فرمان
حضرت عزت شد که ملعون او با موال وابستگی ندارد اگر گمان تو بران است
برو اموال او را خراب کن ابلیس لعین آتش بر خرمنهاے او زد و غله را بسوخت
و غلامان را بکشت اما ریوے و پری را بصورت آن دهقانان کرده و بخانه
اش آمد و گریه میکرد که خداے دوستان خود را چگونه رنجاند که تمام غله او را
بسوزاند مهتر ایوب گفت اے بدبخت مگر شیطانی مال و ملک همه از وست هکذا گاه
اشتران را میکشت بصورت ساربان می آمد گریه میکرد و گاه گاوان را و گاهے
گوسفندان را میکشت ایوب علیه السلام همچنان منع مے کردش حتی که تمام
اموال او را خراب کرد اما ایوب علیه السلام دو چندان عبادت بران افزود
باز حقتعالے برو خطاب کرد که چگونه می بینی بندهٔ مرا گفت یا الهی بهترین زنان
بی بی حلیمه زن دارد و فرزندان شایسته دارد او را چه غم که طاعت از دست
دهد فرمان شد که فرزندانش را بکش دیوارے بر ایشان انداخت همگی بمردند
در ماتم حاضر شد که خداے تعالی فرزندان دوست را بیک کرت همچنان بکشد
ایوب علیه السلام منع کردش که مگر شیطان هستی ما هم خواهیم مرد باز حضرت
عزت برو خطاب کرد که بندهٔ مرا چگونه دیدی ای بار خدایا کسی به بدن درست
و صحیح بوده باشد فرزند و مال جز درد سر نیست چرا عبادت نکند اگر فرمان
دهی او را در بدن مرض بیفگنم تا عبادت تو چگونه کند حضرت عزت خطاب کرد
که دلش بدست من است و بدنش را بتو سپردم ملعون رفت پارهٔ لعاب پلید
در بدنش مالید دوازده هزار دانه برو پیدا شد و در هر دانه دو کرم میبودند بروایتی
هژده سال و بروایتی سیزده سال و بروایتی سه سال همچنان بود اما عبادت الله
ازان می افزود و لعین خجل شد اهل قریهٔ او منکر شدند که اگر پیغمبر بودے

Marfat.com

بلائے چنین گرفتار نشدے واورا از دہ بگشیدند و در گوشہ عمارت بنا کردند
در آنجا میبود و بی بی حلیمہ خدمتہا میکرد روزے کرمے از و افتاد باز بگرفت و
در بدن خود ماند اما چنان بگزیدش کہ فریاد از بیطاقتی برزد مہتر جبرائیل علیہ السلام
در رسید کہ چرا فریاد کردی و چرا افتادہ را باز بگرفتی گفت کہ نصیب کرمان از
گوشت من است پس مبادا کہ از رزق محروم ماند اما چنان المناک کردش کہ الم
او با تمامی کرمان مساوی بود جبرائیل علیہ السلام گفت کہ حق تعالی مے گوید
کہ مسلط کنندہ و ریزندۂ کرمان منم تا آن کہ رزق ایشان باشد نگاہ مے
دارم و چون رزق خود را میخورند میریزانم پس تو حکم را تغیر دادی از ان الم بتو
رساندم بعد ازان میریختند و بعضی پیدا مے شدند روزے بی بی حلیمہ
مزدوری میکرد و کاندارے گفتش اگر روئے بنمائی مزدوری تو بدہم و الا ندہم
بی بی گفت ای بدبخت من دختر یوسف پیغمبرام کہ از خوف خدای تعالی از زلیخا
گریختہ بود و از نبیرہ گان یعقوب علیہ السلام و نزاندان ما ہمچنان نیامدہ است ۴۶۳
گفت پس موئے گیسوئے خود بریدہ بدہ مزدوری تو بدہم بی بی عاجز شدہ بریدہ
داد چون بخانہ آمد رنگ و رویش متغیر بود ایوب علیہ السلام واقعہ پرسید حال
ہمچنان بگفت ایوب علیہ السلام سوگند خورد کہ اگر من صحت یابم ترا صد چوب
نزنم چرا گیسوی را بریدہ دادی گفت اگر چنین ست چرا در حق خود دعا نمیکنی کہ صحت
یابی تا من نیز خلاص شوم گفت چند سال ما بفراخی گذرانیدہ ام بی بی گفت ہشتاد
سال گفت پس من از خدائے شرم میدارم کہ مدت سختی من بمدت آسانی
برابر نشدہ است و من دعا بکنم روزے بی بی از خانہ بدر شد در آن ساعت
مہتر جبرائیل علیہ السلام بیامد دست برو مالید کرمان از و بیفتادند و ریش
کرمان او دور شد و در خانہ او چشمہ پیدا شد و در ان غسل کرد و حلہ بہشت
بپوشید و جمال او باز تازہ شد در حال در نماز استاد چون بی بی سر از در
درون کرد شخصی دید مزین و مہیب ہیبت خورد کہ مگر خانہ خود را غلط کردم حضرت

Marfat.com

ایوب علیہ السلام بانگش داد کہ شمردہ باد مرترا کہ باری تعالی مرا صحت بخشید بعد
بی بی در آمد تا بہ سبب آن سوگند دلگیر بود مہتر جبرائیل بیامد کہ باری تعالی میفرماید
کہ صد چوب درخت گندم یکجا کردہ بر بندد و آنرا بروے زن باین حیلہ سوگند
تو ساقط شود آورده اند کہ حیلہ سنت پیغمبر است ہر کہ از و منکر شود کافر
گردد و در تفسیر مدارک آوردہ است کہ ہمان فرزندان او کہ مردہ
بودند ہمہ زندہ شدند و در تفسیر کشاف آوردہ است کہ بعد ازان شانزدہ پسر دیگر
زایید و شیطان لعین خجل ترشد و حق تعالی باز او را ملک دنیا وی عطا کرد و در
تفسیر مدارک آوردہ است کہ ہر عابدے را باید کہ چون ایوب علیہ الصلوات
والسلام صبر کند تا چون او ثواب یابد ہم در دنیا و ہم در آخرت و تا سیاہ روی
کند ملعون را

فصل چہارم در شکر

قال اللہ تعالی اِعْمَلُوْا اٰلَ دَاوٗدَ شُكْرًا ۭ وَقَلِيْلٌ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُوْرُ ۔ ایضا قال اللہ تعالی لَاِنْ شَكَرْتُمْ
لَاَزِيْدَنَّكُمْ قال علیہ السلام اَلشُّكْرُ مَزِيْدُ النِّعْمَةِ بدانکہ شکر بر چہار نوعست
اول شکر خلقت کہ خلق آدم علی صورتہ کہ ہیچ صورت بصورت ایشان بزیبائی
نمیماند اگرچہ طاؤس زینت دارد فائدہ نیست زیرا کہ پالش سیاہ و منقارش دمام
است و دیگر انی جاعل فی الارض خلیفۃ ۔ شکر باید کہ افضلترین مخلوقات
خلافت او شد و دیگر انیکہ لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم کہ ہیچ شئے
بدو در تقویم برابری ندارد اگرچہ پری زور آور و خوبصورت مے باشند
فائدہ نیست زیرا کہ بوجود این تندی و رندی حق تعالی ایشانرا متابع انبیاء
و آدمی کرد و پیغمبران را نفرستاد مگر در انسان و چشمان پری دراز کشیدہ
پاریدگی دارد و ہیچ شکر باری تعالی آدمی نخواہد بجاے رساند زیرا کہ اگر چشم
را پوشیدہ میماند از دیدن محروم و اگر کشادہ باز می بود بہلاکت قریب زیرا کہ
چشم کشادہ را آفات بسیار است و دہن آدمی چون دو سنگ آسیا ہست
امّا از آسیا سنگ بالا میگردد و از آدمی سنگ پایان مے گردد بخلاف

Marfat.com

که بعضی بهایم چنانکه نهنگ را نیز سنگ بالا میگردد و ناودان این آسیا حلقوم است بوقت اکل و شرب از طرف شکم آبی گرم آید خوردنی و خوراک و آشامیدن بدو همراه شده میرود و هرگاه که رزق منقطع شود همان آب بالا نمی آید هیچ فرود بیرون نمیتواند تا آن که می میرد **و ایضا** چنانکه حضرت شیخ سعدی فرموده است هر نفسی که فرو میرود ممد حیات است و چون برمی آید مفرح ذات پس در هر نفسی دو نعمت موجود است و بر هر نعمت شکری واجب **بیت** از دست و زبان که برآید * کز عهدهٔ شکرش بدر آید * **قطعه** بنده همان به که ز تقصیر خویش * عذر بدرگاه خدا آورد * ورنه سزاوار خداوندیش * کس نتواند که بجا آورد * و دیگر آنکه اگر کسی شکر بنعمت کند شایان است اما اگر شخصی عاقل و کامل بعقیده باشد شایان و این است که در خروج بول و غایط و باد البته شکر خدارا بجا آورده باشد زیرا که اگر چهل روز طعام و شراب نیابد خواهد در دنیا زیست اما اگر دو روز یا یک روز بول یا غایط یا باد نرود در حال دست از جان بشوید **مثنوی** مایهٔ عیش آدمی شکم است * چون بتدریج میرود چه غم است * گر به بندد چنان که نگشاید * گر دل از عمر برکند شاید * ور گشاید چنانکه نتوان بست * گو بشو از حیات دنیا دست *

نوع دویم شکر ایمانی

یعنی بر بنده لازم است که همیشه شکر بران کند که حقتعالی مرا زان گمراهان نگرداینید که خداوندی را مانند بطرف دیگر رفته اند زیرا که آدمی را فضل بر دواب بمعرفت است و اگر معرفت نداشته باشد دواب ازو به که دواب را عذاب نیست و او را عذاب سرمدی سبب نامعرفت کقوله تعالی وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا یعنی جمله حشرات روز جزا زنده شوند باز بران تودهای خاک نابود شوند پس کافران گویند کاشکی اگر ما نیز خاک میبودیم **و بروایت دیگر آورده اند** که تراب نام کافری بود روزی طالب علمی کتاب مینوشت قلم از دستش بفتاد

Marfat.com

تراب بجرمت تمام از خاک برداشت و بدو داد حق تعالیٰ ازان حرمت او طیبات
کافران گفتند کاشکے ما بہایم می بودیم کہ خاک میشدیم و یا بمثال آن تراب
خدمت عالمیان کردہ میبودیم پس بر بندہ لازم است کہ بر یافتن ایمان شاد
باشد و شکر کند تا بسبب شکر کردن از و سلب نشود و در خلاصۃ السلوک
آوردہ است کہ مرتضیٰ علی را پرسیدند مَا اَوَّلُ مَا اَنْعَمَ اللّٰہُ عَلَیْکَ قَالَ
اِنَّ اللّٰہَ تَعَالٰی خَلَقَنِیْ ذَاکِرًا قَبْلَ ثُمَّ قَالَ سَوّٰی خَلْقِیْ عَلٰی سَبْعَۃِ اَعْضَاءٍ ثُمَّ قَالَ
عَرَّفَنِیْ حَتّٰی عَرَفْتُہٗ قَبْلَ ثُمَّ قَالَ وَاِنْ تَعُدُّوْا نِعْمَۃَ اللّٰہِ لَا تُحْصُوْھَا **نوع سیوم**
شکر بر اعمال صالحہ میتوان کرد کہ بار تعالیٰ ما را از بندگان گرداند کہ تو فیق دادہ
شدہ اند بر اعمال و نگرداند از انہا کہ کاہل و کاہل اند از اعمال صالحہ فاسق و
فاجر اند در کل احوال و نگشتیم از انہا کہ واجب تعالیٰ فرمود ثُمَّ رَدَدْنٰہُ اَسْفَلَ
سَافِلِیْنَ و بگرداند ما را از انہا کہ فرمود اِلَّا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَلَھُمْ
اَجْرٌ غَیْرُ مَمْنُوْنٍ کہ بسبب ایمان و عمل صالحہ ما را شایان اجر بے منت کرد و
ایضاً ممنون ناتمام را گویند یعنی نعمتہاے بہشت تمامی ندارد چنانکہ اگر شخصی
یک میوہ ببرد در حال در انجا دیگر بروید منقول است کہ رفتے بی بی
رابعہ بصری ولی را دید کہ سر خود را بستہ بود گفت چرا بستہ گفت درد سر
دارم گفت عمر تو چند گذشتہ باشد گفت سی سال گفت درین سی سال بیماری تو
بسیار بود یا صحت گفت نی در بیشتر احوال صحیح بودم گفت در ہیچگاہ از
قصور عبادت سر را بستہ بودی گفت نی گفت ولے بر تو کہ ہیچگاہ از ہیبت
آنرد بی پایان واز خوف اللہ تعالیٰ سر را نہ بستی و بجرد در دسر دنیاوی
سر را بستہ داشتہ **بدان ای فرزند** کہ اگر جز ایمان اعمال صالحہ نداری
نیز شکر بران کن کہ اعمال صالحہ نزدیک بعضی لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰہِ
است قال علیہ الصلوٰۃ والسلام لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہُ ثَمَنُ الْجَنَّۃِ چون تراجم

Marfat.com

رساند پس ہیچ عمل صلاحیت آمیز بہ ازین نباشد نوع چہارم شکر نبوت
یعنی شکر کند برانکہ گرداند ما را از اُمّت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم زیرا کہ
اگرچہ انبیائے ماضی آدمی بودند و اُمّت ایشان را ایمان بود و عمل صالحہ بود امّا
بسبب گناہ اندک یا مسخ میشدند و یا زندہ در زمین میرفتند و ما را بسبب
شرافت او عمل اندک شد و گناہ بسیار و حضرت باریتعالیٰ غفار کہ بحبیب خود
محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَىٰ
یعنی ای محمد صلی اللہ علیہ وسلم تو کہ از اندوہ اُمّت خود پشت مبارک خم داری
من با تو در امت تو چنان کنم کہ راضی گردی و دیگر اینکہ فردائے قیامت شفاعت
امم انبیا محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بکند و بر امم ماضیہ غنایم کفار حرام
بود و بر ایشان بغیر از مسجد نماز روا نبود و بر ما روا شد و بر ایشان پنجاہ وقت
و بر بعضی سی وقت و بر بعضی چہل وقت نماز میبود و بر ما پنج وقت شد و بر ایشان
سال تمام روزہ میبود و بر ما یک ماہ شد و علیٰ ہذا القیاس عجائب و غرائب بسیار
بر ما واگذاشتہ اند چہ خوش گفت آنکہ گفت **مثنوی** شکر حق را کہ پیشوا
داریم ✤ پیشوائی چو مصطفیٰ داریم ✤ مہتر و بہتر و گزین ہمہ ✤ سرور و خاتم نگین
ہمہ ✤ **در خبر است** کہ سرور کائنات علیہ الصلوٰت والسلام میفرمود
کہ ہیچ قدمے نیست کہ من در نہادن و برداشتن او متحیر نہ ام کہ بار خدایا
خواہم و یا خواہم نہاد و یا در ہمان خواہم مرد و ہیچ لقمہ را در دہن نکردہ ام
کہ بفرود بردن آن متحیر نشدہ کہ خواہم فرود برد یا نہ **بدان ای فرزند**
کہ خلق آزار مباش تا جزائے تعدی خود نیابی حتی کہ آوردہ اند کہ اگر شخصے
زمین را بچوب بزند و یا کاہ را قطع کند زیرا کہ مخلوقات خدائے را رنجانیدہ
باشی و تو شب و روز حیوان را رنجیدہ میداری و از عاقبت امر نمی
اندیشی کہ جزائے آن خواہی یافت **منقول است** کہ بعضی عالمان ہند
چون سوار میشدند اسپ را تازیانہ نمیزدند بلکہ پائہائے خود زمین میزدند

Marfat.com

و مرکب را بر هیئت خود میماندند تا بمقصود میرسانند اگر کسی زمین را بکاود
و ذکر را دران چقر زند چنانستے که زنا کرده باشد بمادر خود مگر در حین غلبهٔ
شهوت و ترس افتادن در گناه رواست **در خبر است** هر که خاک بخورد عذاب
آنکس یابد که گوشت آدم میخورد زیرا که تا شانزده گز زمین بخون و گوشت آدمیان
ملوث است **و ایضاً** اگر دست کسی چرب بود اگر آن را بخاک بشوید چنانستے
که بگوشت آدمی شسته باشد و علی هذا القیاس در چیزے که کسی توهم
حرمت ندارد و در بلا افتد **منقول است** که شبی حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم در مقصورهٔ بی بی عائشه رض در آمد بی بی مضطر شد و از خواب برخاست
و قمیص را در دست مالیدن گرفت حضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که اضطراب
برائے چیست گفت در قمیص سوزنے دارم آنرا نمییابم مبادا که در اندام مبارک تو
بخلد حضرت صلی الله علیه وسلم تبسم کرد دندانش چنان استبراق نمود که بی بی سوزن
را بیافت حضرت پیش بی بی فخرے کرد که دندان مرا چگونه استبراق دیدی مهتر
جبرائیل نازل شد که مکافات این سخن خواهی یافت و ایضاً روزے در سفر پائے او
ورم شد سنگ را گرم میکرد و بران ورم می نهاد تا آماس بنشیند سنگ مناجات
کرد که یا رب مرض حبیب تو از تو رسید و من چه گناه دارم که با آتشم میسوزاند خطاب
برو شد که انتقام تو خواهم کشید فرشتگان آن سنگ را در جبل احد انداختند در
وقت جنگ کافرے آنرا در فلاخن انداخت و برسول الله صلی الله علیه وسلم زد
دندان مبارکش شهید شد و این ازان بود که بدندان سرافرازی کرده بود **مسئله**
در فتاوی سراجی آورده است که اگر کور هزار عصاکش داشته باشد در مسجد حاضر
شدن او را لازم نیست اما در زمان رسول الله صلی الله علیه وسلم هر کس در مسجد
بجهت شنودن کلام او حاضر میشدند کورے بود از رسول الله صلی الله علیه وسلم
درخواست که بمسجد آمدنم حاصل نیست رسول الله صلی الله علیه وسلم از خانهٔ او تا مسجد
ریسمان بست تا بدان دلیل بیابد روزی چند بران می آمد و منافقان حسد خوردند

در بیان خوردن خاک

در بیان دخول ذکر در زمین

۴۶۸

Marfat.com

و کاردے چند بر آن ریسمان بر بستند کور چون بر آن دست آورد بریده شد
بدست دیگر گرفت آن نیز بریده شد هر دو دست بریده در پیش رسول الله صلی
الله صلی الله علیه وسلم حاضر شد حضرت صلے الله علیه وسلم چشم پر آب کرد خواست تا
در حق او دعا کند تا چشمان باز یابد مهتر جبرائیل علیه السلام در رسید که رب العزت
میفرماید که ارواح او را کور آفریده بودم والحال کور است و بر پلصراط کور بگذرد چون
بدروازهٔ بهشت رسد او را چشمان دهم و در بهشت با مومنان دیدار بیند و تنها نه
خواهد دید کور گفت یا رسول الله من محنت دنیا را اختیار کردم و آن می باید که بمجرد
چشمان یافتن دیدار بینم **بدان ای فرزند** که چون چهار باب بتوفیق باریتعالی
باتمام رسیدند میخواهم که خاتمهٔ کتاب را بیان کنم و دران چند چیز باقیمانده بیارم
ان شاء الله تعالی **خاتمة الکتاب مشتمل بر چند فصل فصل اول**
در علامات قیامت و پیدا شدن ساعت و خرابی دنیا و او را زان
ساعت گویند که در یکساعت پیدا شود کما قال الله تعالی اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِیَةٌ ای بغتة
یعنی ناگاه و قال علیه الصلوٰة والسلام اِنَّ السَّاعَةَ لَا تَکُوْنُ حَتّٰی تَکُوْنَ
عَشْرَ اٰیَاتٍ خَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ وَخَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ وَخَسْفٌ بِجَزِیْرَةِ الْعَرَبِ وَ
الدُّخَانُ وَالدَّجَّالُ **و در حدیث** دیگر بعد دجال عیسیٰ علیه السلام گفته
اند و دابة الارض و یاجوج و ماجوج و طلوع الشمس من مغربها و نار تخرج من
قعر عدن تدخل الناس نقل در مشارق و در شرح او مے آرد که خسف فرو بردن
زمین را گویند یعنی قیامت نشود تا آن که ده نشانی او پیدا نشود اول آن که
قومے به سبب شومیت گناه بطرف مشرق در زمین روند و قومی همچنان
بجانب مغرب در زمین فرو روند و قومے همچنان در زمین عرب فرو روند و
جزیره پارچه را گویند و گفته اند که آنحضرت در مکه باشد و دیگر علامت قیامت پیدا
شدن دودے است و بقول حضرت مرتضی علی رض آن از جانب آسمان فرود آید
و از مشرق تا بمغرب دنیا از و پر شود و کافران بدان مست شوند چنانکه

در بیان خاتمهٔ کتاب و علامت قیامت

۴۶۹

که قیامت بدرستی آینده است ۱۲

Marfat.com

در سوراخ بینی ایشان می آید واز جانب دیگر بیرون می آید و ایشانرا بدان محنت رسد و آن دو چهل روز بود اما مومنانرا چون زکام نماید و بعضی مفسران و محدثان برآنند که آن دو روز گذشته سهت و دیگر علامت دجال باشد و علامت دیگر دابة الارض باشد و علامتِ دیگر یاجوج و ماجوج باشند و علامت دیگر بیرون آمدن آفتاب از جانب مغرب و علامتِ دیگر پیدا شدن آتش باشد از جانب عدن تا براند مردمانرا بمحشر عدن و عدن امام شهرے است در کنار دریا از شهرهائے یمن و قعر فرود زمین راگویند این همه نه علامت شدند تا دهم ایشان عیسیٰ علیه السلام ست که از آسمان بیاید و دجال را هلاک کند و بیان این علامات بتفصیل خواهم کرد انشاء الله تعالیٰ

ذکر کیفیت تولد دجال و ظهور او در آخر زمان در شرح مشارق آورده است

که نام او صاید ف و نام پدرش صاید است اما چون در اول حال دعوے پیغمبری کرد و در آخر دعوے خدائی کند ازان او را دجال گویند و دجال کذاب گویند پدر و مادرش هر دو جادوگران بودند منقول است که ولادت او در تیه بود و تیه سه فرسنگ از مدینه بعید است و چون از رحم مادر فرود آمد در حال نشست و کلان شد گاه دعوی خدائی کرد و گاه دعوی پیغمبری و تمام کافران بدو معتقد گشتند و اکثر سخنان عجب را بایشان بیان میکرد و کرامت مینمود دران زمان سلمان پارس رض و ابو درداء رض در تیه بودند چون هجوم کافران صحن صاید دیدند هر دو نزدیک رفتند واقعه را شنیدند شخصی بدان لعین گفت که اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم آمده اند گفت دشمنان من اند نزدیک آمدن نمایند هر دو در پیش رسول الله صلی الله علیه وسلم شدند اصحاب جمع شدند و حضرت صلی الله علیه را پرسیدند که اینچه باشد گفت هیچ پیغمبرے نبوده است که حق تعالیٰ او را بدجال نمیرساند و این آن دجال باشد گفتند در پیش او رویم حضرت علیه الصلوٰت والسلام فرمود موتا و از دست ما نباشد بلکه موتا و

Marfat.com

از دست مہتر عیسیٰ باشد و او بر ما سخن زشت بگوید و امیر المومنین عمر رض طاقت
آن نہ کند و تیغ بکشد و جنگ و جدل بیفائدہ واقع شود امیر گفت من بیفرمانی
نخواہم کرد اما ہمین کہ او را ببینم حضرت رسالت پناہ صلی اللہ فرمود کہ تنے چند
جمع شوید تا برویم جمع شدہ با چند اصحاب روانہ رفت یاران گفتند دجال در خانہ
او برویم اما حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود کہ در خانہ آن سگ رفتن
نشاید اما شما دست بزنید او باواز دست درون بیرون خواہد شد و در پیش ما آید
چون آن لعین در پیش حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمد گفت مَنْ اَنْتَ گفت
اَنَا رَسُوْلُ اللّٰہِ گفت اگر تو بخدائی من گواہی دہی من پیغمبری شما را قبول
کنم و گواہی دہم حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود مثل تو مخلوق کور
چشم خدائی را نشاید آن لعین نیز گوہ سگ خور دو بر حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ
وسلم را نہ گفت امیر المومنین عمر رض بیطاقت شدہ تیغ کشید اما بفرمان رب
العزت تیغ برگشت و بمقدار چہار انگشت پیشانی امیر المومنین عمر بریدہ شد
حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم دست خود بران زخم مالید در حال ہمچنان کہ بود شد
حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمود یا عمر چرا بدعہدی کردی گفت یا رسول اللہ
بیطاقتی عہدم را فراموش کرد چون رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم روی بخانہ نہاد دجال
لعین سنگ کلان را گرفت و در راہ گذید حضرت انداخت تا کہ راہ بستہ شد مہتر جبرائیل علیہ السلام
فرود آمد ہمان سنگ را از راہ دور کرد چون دجال لعین حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در مدینہ
رسید دجال بدبخت قصد مدینہ کرد و سنگ کلان برداشت چون بر یک
دیوار میزد ہفت دیوار بقوت آن سنگ می شکست چون اصحاب سلاح
پوشیدند و در پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم شدند و اذن جنگ خواستند
حضرت علیہ الصلوٰت والسلام اذن نداد و گفت کہ موتا و از دست مہتر عیسیٰ باشد اما حضرت
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم سر بسجدہ نہاد و در حق او بد دعا کرد در حال مہتر جبرائیل
رسید چنانچہ موشے را اگر بہ بگیرد و از گردنش بگرفت و برداشت اما دجال

Marfat.com

دستها را بر زمین زد تا آنکه انگشتان را در زمین سخت کرد و بمقدار دو چاه
خاک برگرفت مهتر جبرائیل ع او را در غار کوه قاف که تمام آب ها دران میروند
ماند و به زنجیرها بست الحال هر روز بعد از بامداد همه زنجیرها را مے شکند و ماهیان را
از دریا میکشد و بآفتاب بالا میکند گرم و خشک کرده میخورد و چون سیر میشود
باز فرشتگان او را بزنجیرها مے بندد علی هذا القیاس بعد هر بامداد از خواب
بیدار میشود و زنجیرها را مے شکند و ماهی میخورد حضرت رسالت پناه از جبرائیل ع
پرسید که آنخاک چه کرد گفت چون در آنجا انداخت بمقدار دو پشته گشتند
و بعد از وفات شما نهصد و هفتاد سال از خاک در عالم پراگنده شود
تا بعد ازان علامات قیامت ظاهر شود و در روایت دیگر آورده است
که حق تعالی باد بر او مسلط کرد و از مدینه بدان غار برد پس پیغمبر علیه السلام
فرمود که در آخر الزمان دجالین پیدا شوند یعنی لشکر دجال که امت مرا دران
زمان از مشی قیام و از قیام به قعود و از قعود اضطجاع و از اضطجاع موت بهتر
باشد زیرا که بسبب پیران و مریدان و مشائخان ناقص تمام مردم از راه
محمدی بگردند و پیرو پیشوا شیطان شوند و علامت ایشان آنست که علم و
علما را دشمن دارند و ایشانند لشکر دجال علیه اللعنة و علیهم در آن زمان حیا و شرم
از زنان برود **منقول است** که روزی حضرت صلی الله علیه وسلم را کسی پرسید
که خروج دجال چه وقت باشد گفت وقتی که زنان در زین سوار بروند و گفت
لَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْفُرُوْجِ فِي السُّرُوْجِ **وایضاً** عدل از بادشاهان و عمل از عالمان
برود و سخاوت از توانگران و بسبب شومیت آن مردم ابر و گرد و غبار و باد
سرخ بسیار و باران اندک گردد و درختان بے بار بلکه زنان نیز بار نگیرند
حضرت شیخنا شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علی ترمذی قدس سره را کسی
پرسید ازین که مشائخان سلف سلوک و تصوف و بیان وحدت را چنان
میکردند که کسی را بدان اطلاع نمیشد و ایشان را کس از کاسل

Marfat.com

وکامل امتیازے نمیتوانستند بخلاف این زمانه که صوفیان و سالکان نام دارند و مدعیان اشتهار و شهرت اند و چون پیغمبران خلق را دعوت می کنند و از مریدان ایشان زن و مرد صغیر و کبیر و آزاد و بنده همگی در بیان وحدت اند خواه غلط خواه صحیح چرا شیخ گفت دو معنی دارد یکی همین که این زمانهٔ آخرین است و خاتمهٔ نور محمد صلی الله علیه وسلم قرین است که ختم شود پس هر احدے از جهت جمع کردن اموال دنیاوے بے محنت کارے را در پیش گرفته اند که ایشانرا مردم شیخ و مشائخ خیال کنند و پیرے به بخشند و در طلب نام و ناموس دنیاوی اند و از عقبیٰ غافل و دیگر آنکه پیغمبر فرموده است که

کُلُّ شَیْءٍ رَاجِعٌ اِلٰی اَصْلِهٖ

پس چون وحدت وطن اصلی است و اظهار شدن قیامت نزدیک است از آن واجب بران هر یکا ورا جریان داد تا بعضی بهدایت الله بمنزل رسند و اکثر بسبب مرشدان در گل مانند و گمراه گردند و در خبر است که در روز جمعه سورهٔ کهف بخواند خدا تعالی او را از فتنهٔ دجال ایمن دارد پس پیغمبر فرمود علیه الصلوٰت والسلام که در آنچنان زمانه دجال لعین بفرمان رب العالمین از بندها و زنجیرها خلاص یابد و بر کوهی از کوههاے هندوستان برآید و بانگ کند آواز او از مشرق تا بمغرب رسد و بگوید که هر که امروز بمن پیش آید نجات یابد والا روز دیگر قبول نمیکنمش و من خداے جهانم جمله انواع کفار و اهل روافض و بدعت و مردمان کم یقین بسبب کم یقینی بدو رجوع کنند حتی که او را هفت خواتین پیدا شوند و بعقب هر خان هفت لک لشکر پیدا شوند و شیطان و دیوان و پریان را بدو مسخر کرده دهد چنانچه بعضی کسانرا باین فریب دهد که مادر و پدر تواند زنده کردمش و بعضی را بکشند باز زنده کنند و آن در حقیقت دیو و پری باشند و گاهے انواع طعام و

Marfat.com

شراب پیدا کند و هکذا مگر آلهی در حق او بسیار باشد و چون لشکر جمع شود حکم
کند که شمایان سوار و من پیاده مرا نیز سوار بکنید هر چه از فیل و اشتر وغیره بیارند
برداشته نشود بعد ازان همان خر را بیارند که در دریا است و آنچنان است که در
دریاے عمان چهل جزیره است و هر جزیره چهار میل طول دارد و در همه گیاه
و سبزی روئیده اند بوقت صبح صادق در خوردن میشود تا بامداد همه را میخورد و
در خواب میرود باز بوقت پیشین همه روئیده می باشند و در خوردن میشود تا
نماز شام همه را میخورد و چهل جوے شیرین در انمحل مرور دارند چون دهن بر آن
می نهد همه را خشک می سازد و دریای عمان تا شتالنگ او رسیده است و
چون بر آن خر سوار شود عزم بیت الله کند با همه لشکر روان شود تا او را خراب
کند و با او اسباب ملاهی بسیار باشد حتی که اکثر مردمان جاهل و شهوت پرست
بدان خوش آوازی نزدیکی او جویند اول بمکه برسد بعضی لشکر بخراب کردن
مکه ماند و بعضی را بخراب کردن مدینه ماند و خودش بکوفه برود با هفت لک
لشکر همراه اما مکة الله و مدینه هر دو دار الامان اند و گرد و بیخ ایشان فرود
اما گرفتن نتوانند چون آن لعین نزدیک کوفه برسد امام محمد مهدی رح
باستقبال او رود بدان ای فرزند که نزدیک اهلسنت و جماعت آنست
که شخصی باشد در ولایت هند عبد الله نام و نام مستوره اش ایمنه باشد از و
فرزند تولد شود نام او محمد باشد و این محمد علیه الرحمة بعد کلان شدن بکوفه رود
و اهل کوفه او را بپادشاهی گیرند و در اصل سادات باشد اما نزدیک روافض
علیه اللعنة این امام مهدی فرزند امام حسن عسکری است و در غار در آمده تیرها
راست میکنند و بوقت دجال بیرون آید و این سگان بهر سال یک اسپ
و یک دختر خود به نیت او میمانند و گوه سگ میخورند و این محض افترا است و در
آنزمان در کوفه ششهزار زنان و هزار مردان باشند و امام مهدی را پرسد که من
کیستم گوید تو مخلوقی از مخلوقات باریتعالی گوید لا بلکه خداے جهانم امام گوید اگر

در بیان کیفیت نزد دجال

۴۷۴

Marfat.com

خدائی چشم کور خود را صحت بدہ اورا بہ پنجہ زندہ کشد باز زندہ شود باز از و سوال
بکند کہ من کیستم گوید تو مخلوقی باز اورا بکشد ہکذا سہ کرت اورا بکشد و زندہ
شود بعد ازان امام بطرف کوہ برود و باین ہزار جوانان بجنگ پیش آید ہفت
لک لشکر را شکست دہد و بمکہ بیاید و آنجا نیز شکست دہد و بیاید بمدینہ و
از انجا نیز شکست دہد بہ بیت المقدس بیاید و امام را در مکہ دوازدہ ہزار
لشکر باشد و در مدینہ پانزدہ ہزار گردد و در بیت المقدس نیز شکست دہد و
تمام لشکر او را بکشد و خود ش گریختہ بجانب عرس برود و مدت سہ سال انواع
لشکر کفار را جمع کند و امام در بیت المقدس امامت کند و در سہ سال ہر جا کہ نام
مسلمان باشد در بیت المقدس جمع آید روزے چون امام نگاہ کند بیند کہ از
آسمان ابرے فرود آید و بر صخرۂ مبارک بایستد چون امام بجانب آن ابر شود
ابر بالا رود تا بر آنجا جوانے را ستادہ یا بد جامہائے سبز پوشیدہ و ۴۷۵
دستار سبز و فش سبز و عصای سبز بر و سلام کند و موافقت کند بداند
کہ این مہتر عیسیٰ علیہ السلام است مدت چند در بیت المقدس ہر دو باشند
گاہی امامتی نماز امام مہدی و گاہی مہتر عیسیٰ علیہ السلام و مہتر عیسیٰ دین مرا
را تقویت بدہد و در مذہب امام اعظم باشد و مذاہب ثلاثہ را منسوخ کند و مردگان را
زندہ کند و از مسلمانان زن گیرد و در خبر است کہ ہر پیغمبر را قوت وزور چہل
مردان و مہتر موسیٰ را قوت چہل پیغمبران بود و مہتر عیسیٰ را قوت چہل موسیٰ
بود و حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم قوت چہل عیسیٰ داشت کہ ہر ہمہ
ہزار و پانصد کس را قوت میشود و بعد سہ سال دجال لعین از جانب عرس چنان
لشکر بیارد کہ حد و حدا ایشان را جز اللہ تعالیٰ کس نداند و در بیابان کہ میان مکہ
در روم ست بایستد و چہل روزہ راہ بلشکر بگیرد کہ ہیچ احدے در امکان نہ
گنجد و امام مہدی و حضرت عیسیٰ با جمع لشکر مسلمانان قصد جنگ کنند و پیش
آیند چون دجال لعین روی حضرت عیسیٰ را بہ بیند ہیبت خود در و تبر سد و عنان خر

Marfat.com

نگرداند حضرت مہتر عیسیٰ بدان عصا اورا بزند عصا از وی واز خروے بگذرد و
ہر دو را بکشد **منقول** است کہ دجال بیست و ہفت میل طول دارد و ہفت
میل عرض دارد و آنخر بیست و پنج میل طول دارد و پنج میل عرض اکثر لشکر در
زیر ایشان ہلاک شوند و بہر طرف دہ میل خون دجال و خر روان شود کہ کثیر
مردمان در خون ہلاک شوند و عصا چون از ایشان بگذرد استادہ نشود و
تا آن کہ بدان برابری از تمام لشکر بگذرد و زمین بفرمان رب العزت تافتہ گردد
کہ کفار گرد نجیتن نتوانند و چون عقب سنگ و چوب و درخت پنہان شوند
ہمان چیز فریاد کند کہ کافر ہمین است تا آن کہ نشان کفر در جہان نماند
بعد ازان فراغ و خوشی و راحتِ مسلمانان باشد بعد ازان چہل سال
بگذرد بر مومنان بخوشی امتا سال چون ماہ باشد و ماہ چون روز و روز
چون یک ساعت بعد ازان یاجوج و ماجوج پیدا شوند

۴۷۶ ذکر کیفیتِ اظہار یاجوج و ماجوج

ایشان شش قبیل اند یعنی مسمی بہ شش پدر ترک حرض دوم ترک حرز سیوم یاجوج
چہارم ماجوج پنجم خیل ششم دیلم در تفسیر ہدی آمدہ است کہ ایشان از
صد ہزار پیش اند و از اولاد یافث بن نوح اند و بعضی از ایشان از ہر بلندی بلند اند
و بعضی بقدر یک بلشت قد دارند و ایشانرا توالد و تناسل است و بعضی گفتہ اند ہر یکی
از ایشان ہمیرد تا ہزار فرزند نشود و طعام ایشان گوشت مار ہست و ہر سال
خدائے عزوجل بر سے را فرمان دہد تا مارانرا در ولایتِ ایشان افگند بغایت
عظیم و آن مارا تا سال دیگر بس کند و چون در سال دیگر بیارد در ان سال ایشانرا
فراخی بود و چون یک بار بیارد تنگی باشد و ہر روز دران سدی کہ ذوالقرنین
بستہ است میکوشند و گفتہ اند کہ آلتِ دیگر ندارند بلکہ زبانہائے ایشان چنان تیز ی دارد
کہ سنگ را میتراشند زبان گویند فردا بیرون آئیم چون رفتہ دیگر باز آیند سد

Marfat.com

همچنانکه بسته وهموار بود میگردد تا چون وقت بیرون آمدن شود یک تن ازیشان
مسلمان گردد وچون بوقت شام برگردند گویند که فردا انشاء الله تعالی سوراخ
خواهیم کرد چون روز دیگر بیایند سد شگاف میباشد تا هر مقداری که کرده مے
باشند همچنان در چند روز بیرون آیند **قصه سد این است** آورده اند
که در زمان سلطان سکندر ذوالقرنین میان دو طایفه ایشان مجادله اتفاق
وبجنگ استادند یک قوم درنده شیری را پیدا کردند که هزار سر داشت و قوم دیگر
در حصار بند شدند چون کسی بیرون مے آمد آن هزار سر او را میخورد ایشان از
سلطان سکندر مدد خواستند سلطان خود تنها همراه ایشان رفت
روزے بوقت پیشین سلطان میخواست تا بیرون قلعه رود وطهارت
کند ایشان منع کردند که شما را هزار سر خواهد خورد گفت پس من برای
چه آمده ام که بجنگ بیرون نروم گفتند سیاست و بد به میکنیم والا از دست ۴۷۷
تو چیزے نخواهد شد سلطان بیرون شد آن قوم دیگر نیز هزار سر را
فرستادند سلطان بر طهارت نشسته بود که او رسید گفت چه شخصی که
برائی طعمه شیر آمده گفت من از برائے بریدن هزار سر تو آمده ام و هر دو
طرفین اقوام نگاه کردند شیر خود را بر سلطان زد و حمله و مصاومت کرد
سلطان از سرش بگرفت و بر زمین زدش و شمشیر کشید که الحال در بریدن
سر خود چه گوئی ببرم یا نه شیر زاری کرد که من بعد در آن قوم نروم و بولایت خود خواهم
رفت مرا بگذار چون بگذاشت شیر بگریخت و آن قوم عاجز شده در پیش این قوم آمدند
مصلح کردند و آن قوم که سلطان آورده بودند نصیحت کردند و مال بسیار دادند
و کوه قاف در انجا سوراخ بود و ایشان می آمدند و دزدی میکردند و مال مردمان را می
بردند و گاه خراج از قرنیان میگرفتند گفتند که این راه را ببند تا من بعد یاجوج و ماجوج
دزدی ولایت تو نه کنند سلطان چون از انجانب آمد در بستن آن راه سعی بلیغ کرد آهن و
که در آن قرن آهن و ارزیز و مس و سرب و غیر ذلک این نوع بسیار است و ند

Marfat.com

سلطان ازان آہن کوہی راست کرد و پنجاہ رسن دراز کشیدہ و بالا کردہ میان ایشان چوب و ہیزم نہادہ بودند آن کوہ سوراخہا راست کرد و سہ روزہ راہ بطرف مغرب کشید و پوست ہفت گاو را یک انبان میکردہ و جوانمردان رومی را نشاندند تا بمدت مزید آزاد میدان گرفتند و آتش دمان کوہ زوند از حرارت آتش چون موم بگداخت و بہم متصل شد و آنچہ قرین آنکوہ از گیاہ و درخت بود ہمہ از تف آن کوہ بسوخت و مدت یکسال گرم بود و یاجوج و ماجوج از ترس پیش نمی آمدند و چون در آخر الزمان بیرون آیند اول کلانان ایشان بیایند از جانب مشرق جمیع انواع طعام بخورند و آبہای شیرین را تمام بخورند و چون طایفہ دیگر بیایند آب شور را نیز خشک کنند و چون طایفہ سویگر بیایند حلاب نیز بخورند چنانکہ رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام را پرسیدند کہ در آنوقت مومنان روزگار چہ گذارند گفت باریتعالیٰ و شش ماہ ایشانرا ولایت بود آنگاہ کرم در سر ایشان پیدا شود و ایشان بمیرند باز دریا بہا موجود می شود باریتعالیٰ باد را فرمان دہد تا ایشانرا در دریا اندازد و بر ولایتے باران بسیار ببارد و سیلاب ایشانرا بدریا اندازد و ہفت سال مومنان بغیر از تیر و کمان ایشان نسوزانند و چون ایشان بیرون آیند مہتر عیسیٰ با جمیع مومنان در کوہ حصار باشند بعد ازان دابۃ الارض پیدا شود بعد ازان مہتر عیسیٰ را باز بآسمان برند و در خلق فتنہ انگیزی پیدا شود

۴۷۸

ذکر اظہار کیفیت دابۃ الارض

و دابہ جنبندہ را گویند و آن جانور لیست کہ در آخر زمان بیرون آید در شرح وجہی است کہ از ہر صفت در و باشد کہ سر او چون سر ستور بود و چشمان او چون چشم خوک و گوشہا چون گوش فیل و سینہ او چون سینہ شیر و رنگ او چون رنگ پلنگ و تہیگاہ او چون تہیگاہ ماده گاو و دم او چون دم میش و پایہای او چون پای شیر میان ہر دو بندہای

Marfat.com

دست و پای او مقدار دوانده گز و بر روایتے دو گز بگز دست آدم علیہ السلام باشد
و ابو ہریرہ گفت رضی اللہ عنہ کہ دواز ہر رنگ باشد و میان دو سر دن او مقدار یک فرسنگ
باشد و این جانور از زمین بیرون آید بیک روایت آنست کہ چون سر بر آرد بر آسمان
برسد و از حسین روایت است کہ تمام نگردد بیرون آمدن او مگر بسہ روز از حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم پرسیدند کہ از کجا بیرون آید گفت از مسجد حرام و چون بیرون
آید گواہی دہد بباطلی جملہ دینہا مگر دین اسلام و بیک روایت از رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم آنست کہ درازی او شصت گز باشد و ہر یکی از آدمی را بوید و بگوید ھٰذَا کَافِرٌ
بِاللّٰہِ وَھٰذَا مُؤْمِنٌ بِاللّٰہِ و بمجرد بوئیدن در پیشانی کافر نوشتہ شود ھٰذَا کَافِرٌ
بِاللّٰہِ و در پیشانی مومن نوشتہ شود ھٰذَا مُؤْمِنٌ بِاللّٰہِ و با او عصائے موسیٰ و انگشتری
سلیمان علیہما السلام باشد عصا را بروی مومن بمالد روشن گردد و انگشتری را بہ
بینی کافر بنہد و مہر بر نبدد و در تفسیر زاہدی آوردہ است کہ دو بار
بیرون آید اول زود غائب شود دوم کرت بسیار بماند و او بر ہوا رفتہ
باشد و گردن او عظمی دارد چون گردن اشتر و ہمہ خلق روئے زمین
از مومن و کافر او را ببینند و وے با ہمہ سخن کند و خبر از مومن و کافر
بہ ہد کہ فلان مومن است و فلان کافر است و بعد ازان جز مومن و کافر
نام دیگر نباشد کافر را گوید یا کافر و مومن را گوید یا مومن بعد ازان
اگر شخصی ایمان بیارد مقبول نباشد و حکم آن ایمان یاس باشد

ذکر طلوع شمس از جانب مغرب قال علیہ السلام مَنْ
تَابَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِھَا تَابَ اللّٰہُ عَلَیْہِ و معنی توبہ
در لغت بازگشتن و در شرع بازگشت بندہ از گناہ بطاعت
از جانب حق قبول کردنست یعنی قبول کند حق تعالیٰ او را بدین ایمان آوردن
فریضہ است زیرا کہ رسول ما را ازین خبر دادہ است کہ یکی از علامات قیامت بیرون
آمدن آفتاب از جانب مغرب است تا ہر کہ بغیب باور کند در ہنگام معاینہ او را سود کند و اگر بعیب

۴۷۹

Marfat.com

باور نکند دران هنگام او را سود نه کند و او را از کافران شمارد و در شرح
مشارق آورده است که در آخر زمان کفر و معاصی و ظلم و بیرحمی
و فساد بسیار گردد و از شومیت آن حق تعالی یک روز آفتاب غروب کند و
و شب در آید و آفتاب را حبس کند و فرمان بر آمدن ندهد و آن شب را مقدار سه
شب گرداند و مردان صالح و شبخیزان بحکم عادت بیدار گردند و وضو کنند و تهجد
بگزارند و بتلاوت مشغول گردند بامید آنکه مگر صبح صادق خواهد دمید و چون
نظر بر آسمان کنند ستارگان برقرار باشند باز بخسپند باز بیدار شوند هم بدین
نوع سه کرت بیدار شوند باز در خواب روند و میان خود گویند که هیچ تکے
در میان شما چنین شب کلان دیده است و خلق از درازی آن شب حیران
گردند ناگاه به بینند که آفتاب از سوئے مغرب بر آید سیاه چنان که نشانه
سیاه باشد و بر آید بی نور و در میانه آسمان آید و در شرح وجهی
آورده است که آفتاب و ماهتاب هر دو بی نور و سیاه بیکجا از مغرب
بیرون آیند چنانکه دو شیر جنگی جنگ کنند و با یکدیگر به پیچند چون خلق همچنین
به بینند اهل دنیا فریاد و بانگ کنند و از هیبت آن مادر از فرزند و فرزند از مادر
و پدر از پسر و پسر از پدر بگریزد و گریه و استغفار کنند اما صالحان را سود کند و کافران
و فاسقان را هیچ سود نه کند و چون هر دو به نیمه آسمان آیند مهتر جبرائیل بیاید
و هر دو را گرفته باز در مغرب کشد بعد از ان هر دو در توبه فرود برند چون رسول
این بگفت عمر رض گفت که این در توبه چه چیز باشد حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم فرمود یا عمر حق تعالی درے آفریده است جانب مشرق از برائے توبه و
مر آن در را دو طبق است از زر مکلل از در و جواهر و میان دو طبق چهل ساله راه سوار
شتابنده است و آن در از آن روز که حق تعالی آفریده است کشاده است و هر گنهگاری
که از وقت آدم تا طلوع آفتاب و ماهتاب از مغرب توبه نصوحا کند
آن توبه دران در در آید و چون آفتاب و ماهتاب از مغرب بیرون

Marfat.com

آیند و نیمه آسمان رسند جبرائیل ہر دو را باز گرداند و دران در توبه در آرد و
و ہر دو طبق را به بندد بعد ازان توبه قبول نشود و بعد ازان بقریب قیامت
قایم شود و نفخ صور باشد معاذ بن جبل پرسید یا رسول الله توبه بصوح چه
باشد گفت چون بنده از گناه بکلی برگردد و پشیمان گردد بر بدیهای
خود و ہمه گناہان را ترک دہد و اصلاً باز نگردد و این را توبه بصوح گویند ہر که
انچنین توبه کند در آن در آید و قبول شود و ہر که چنین نه کند در آن در نیاید
و قبول نشود **ذکر کیفیت قیامت در خبر است** که بعد
ازین علامات بادی پیدا شود از مشک خوشبوے تر و نازک تر از پرنیان نرم تر
که ہر کجا که اہل الله یعنی اہل علم و شریعت باشند و در مشام ایشان برسد
در حال ارواح ایشان قبض شود و ہیچ احدے از مسلمانان نماند تا آن که
گوینده کلمه در جہان نماند که پیغمبر فرموده است صلی الله علیه وسلم که تا کلمه من باشد
قیامت موجود نشود و تمام عالم کافر مانند بعد ازان کافران در عمارت ۴۸۱
کوشکها و ایوانها مداومت نمایند و در طلب نام و ناموس گردند و گویند که متی
هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ یعنی آنچه مسلمانان در ماضی میگفتند آن ساعت
کجاست چرا پیدا نمیشود مَا يَنْظُرُوْنَ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ
يَخِصِّمُوْنَ ۝ فَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ تَوْصِيَةً وَّلَا اِلٰى اَهْلِهِمْ يَرْجِعُوْنَ ۝
یعنی بعضی در عمارت خانها و بعضی بزراعت و بعضی در حرب میان خود و
بعضی در جنگ و جدل و بعضی بر راست کردن سلاح چون تیر و کمان و شمشیر و بعضی
در کاویدن جویها و بعضی در بنا کردن قلعها باشند که بیک نگاه صور را مهتر اسرافیل
بفرمان رب الجلیل در دمد و مهتر اسرافیل الحال یک پاے پس و یک پیش
و پشت خم و بر دهن گرفته صور را استاده است تا از هیبت آن آواز ایشان
بیهوش و مستان شوند و مَا هُمْ بِسُكٰرٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيْدٌ
یعنی از بسیاری هولها چون مستان از خود بیخبر گردند و زمین

Marfat.com

لرزیدن گیرد و کوهها جنبیدن گیرند و زمین بشگافد تا هرچه از خزائن است
در و همه بیرون افتند و کفار گویند که اینچه حالت است بلکه گفتن نتوانند در دل
خود خطره گذرانند و این اولی مرتبهٔ دمیدن باشد و در حال چنانکه آواز تندی
و رندی صور باشد مهتر اسرافیل در دهد تا هیچ احدے از حیوانات تا مگس و پشه
مورچه در عالمین نمانند و همه بمیرند از شدت آن آواز بغیر از چهار فرشته
مقرب و حاملان عرش هیچ از ملائکه و جن و انس نماند مهتر جبرائیل بنزدیک
سدرة المنتهی بیاید و تکیه زند و جان را بحق تسلیم کند و ارواح مهتر اسرافیل
و میکائیل و حاملان عرش را مهتر عزرائیل قبض کند بعد از آن خطاب حضرت
عزت در رسد که ای عزرائیل هیچ از مخلوقات مانده باشد او گوید یا اله
العالمین تو حی لایموت هستی و من بندهٔ عاجز من از هیچ زنده سر که مانده
باشد خبر ندارم و تو علام الغیوبی پس حضرت عزت جل جلاله و عم نواله از وی
پرسد که ای عزرائیل هزار در هزار بلا عدد مخلوقات مرا کشتی و بر هیچ احدے
دلسوزی کرده باشی یا نه عزرائیل خواهد گفت یارب آری برو و کس دل سوخته
ام یکی بر شداد که بمدت سه صد سال بهشت راست کرد و بوقت در
آمدن ارواحش را قبض کردم و بدان محنت که کرده بود بهشت خود را ندید و
دیگر روزی در بیابان زنے بیمار افتاده بود و طفل صغیر سینه او را میکند از
جهت آن صغیر بر قبض کردن ارواح آن زن بسیار دل سوخته ام آورده
اند که آن طفل فرعون بود پس از حضرت عزت برو خطاب نازل شود که اے
عزرائیل چند لک و چند هزار انبیاء و اولیاء و دوستان مرا کشتی بر هیچ یکے
دلسوزی نکردی و بر دشمنان من دلسوزی میکردی الحال لائق تو این است که خود
را خود بکشی مهتر عزرائیل بر بالائے آسمانها رود و خود را بر تابد تا ثرائے رسد
و جمله اندامهائے او شکسته گردند اما ارواحش قبض نشود هفتاد بار همچنان کند
بعد از آن بدرگاه لم یزل مناجات کند که یارب تو دانا تری باحوال من

Marfat.com

قصۂ شداد

که جان خود بخود قبض نمیشود حق تعالی او را بجای خود بیارد و بصفت قهاری
ارواحش قبض کند **قصۂ شداد بن عاد** آنست که منقول است که
بعد رحلت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم یکے از اصحاب عبد الله نام روزے
در خدمت کعب احبار حاضر شد و گفت یا امام در دنیا بمانند بهشت چیزے
باشد یا نه و بدان صفت که عبد الله دیده بود گفت و آنچنان بود که روزے
عبد الله اشتر را گم کرده بود و در بیابان بطلب آن میرفت ناگهان گذرے بر
حصارے افتاد که یک خشت از طلا و یک از نقره چون اندرون در آمد همه چیزها
بتمثال بهشت یافت اندکے از آن بگرفت و بخانه آمد و این خبر را بکعب رساند و
منقولست که کعب دانشمند زمانه بود زیرا که کتب ثلاثه را بتمامه خوانده بود و
مردے سفید ریش بود و با رسول خدا صلی الله علیه وسلم اکثر اوقات مجالست میکرد
و احادیث او را یاد میگرفت اما ایمان نمی آورد بعد از رحلت رسول الله علیه وسلم
روزے در کتابها یافت که محمد آخر الزمان پیدا شود هر که بدو ایمان نیارد کافر است
کعب احبار مسلمان شد پس امام گفت آرے در عهد ماضی بادشاهی بود نام
او شداد و بادشاه تمام روے زمین بوده است بدانکه در دنیا چهار
بادشاه گذشته اند که هر یکے تمام دنیا داشتند دو مسلمان یکی سلیمان علیه السلام
و دوم سلطان سکندر و دو کافر یکے شداد و دوم نمرود روزے این شداد
از عالمان زمانه پرسید که بهشت چگونه باشد گفتند نے سرد و نے گرم باز گفت که
حصار و جویهاے و درختان او چگونه باشد گفتند حصار او یکی خشت طلا و یک نقره
باشد و چهار جوے دارد از عسل و زنجبیل و از آب و شراب و زمین او از طلا است
و درختان او از نقره اند و برگها از طلا و مرغان نیز از نقره اند و منقار از طلا و
مشک خاک او بود و سنگریزه او در بود و علی هذا الطریق بهشت را بیان
کردند شداد کسانرا باطراف عالم فرستاد جائے که نه سرد و نه گرم بود ارم
را یافتند و طلا و نقره و در و جواهر و مشک تمام روے زمین را جمع کرد و بمدت

Marfat.com

سہ صد سال ہمچنان بہ بہشت مرتب کرد باز از عالمان پرسید کہ مسلمانان
چگونہ در بہشت درآیند گفتند کہ محمد علیہ الصلوٰت والسلام را فرشتگان در
عماری بردارند و سائر انبیاء و اولیاء و مؤمنان سوار باشند و با جمیع حشمت در
آیند شداد بدبخت ہمچنان کرد با جمیع حشمت بنزدیک آن بہشت رفت و
فرود آمد گفت کہ الحال شب است فردا درون خواہم درآمد حضرت عزت را
غیرت بکار شد کہ اینچیز اگرچہ فانی است اما بتمثال بہشت کردہ و بہشت نامیدہ
دخول این او را روزی نگردانم در شب سنگہائے تافتہ بمقدار خم بر ایشان باریدن
گرفت تا ہمہ را زیر و زبر ساخت و ہلاک کرد و آن بہشت درین دنیا بقدرت
الٰہی غائب شدہ است عبداللہ گفت آن بہشت را کسی خواہد دید یا نہ گفت
آرے از امت محمد صلی اللہ علیہ وسلم یک کس بہ بیند گفت آنکس چگونہ
باشد گفت در کتابہائے ماضی آوردہ است کہ شخصی باشد سرخ ریش و مرد
مبارز و مہیب دلاور و نام او عبداللہ بود و طلب اشتر برآید آنحضار بہ بیند
دران درآید و زر گرفتہ بیرون آید عبداللہ گفت او را خواہی شناخت یا نہ
گفت آرے اما نام تو چیست گفت عبداللہ گفت واللہ باللہ کہ بغیر از شما
کسی دیگر نباشد عبداللہ اقرار کرد و تمام ولایت بدان وادی رفتند طلب
کردند نیافتند بعد ازان چون مہتر عزرائیل بمیرند در مدت سی سال میوہائے
روے زمین پختہ بریزند و ہیچ زندہ سرے نباشد کہ بخورد بعد ازان در چہل
روز متصل باران باریدن گیرد آب سفید مثال آب منی بود و تمام دنیا را از
قاف تا قاف یکدریا گرداند بعد ازان اول مہتر جبرئیل را زندہ کند و این آب را
در یک پر خود نگاہ کند و التماس کند کہ یا رب این آب را چکنم حق تعالیٰ آنگاوے
را کہ در زیر ہفتم زمین است زندہ کند جبرئیل را بفرماید کہ این آب را در حلق
او ریز چون در حلقش ریزد تا دل او رسد در میان دہن و حلق او خشک
شود فریاد برآورد کہ یا ربا درین مدت ہائے مدید رزق میرساندی

Marfat.com

الحال جگرم بسوخت چرا رزق نمیرسانی بعد ازان تمام ملکوت را زنده کند و
هر احدے از ملکوتیان را بخدمتگاه خود که اول ازان متعین بود بفرستد پس مهتر
اسرافیل را فرمان دهد تا صور بدمد قطره هائے آدمی که در هر چند جاے پراگنده
شده اند همه بطرفة العین جمع شوند و چون دوم کرت بدمد شخصی هر آدمی
بهمان صورت او پیر یا جوان یا کور یا لنگ که مرده باشد راست شود و چون
سیوم کرت بدمد جمله انواع از سر زنده شوند اما همگی غائب در قبر خود باشند بعد
ازان حکم باریتعالی شود مر جبرئیل را که محمد آخر زمان را از قبر برانگیزان و طلب
کن مهتر جبرائیل در یافتن قبر او متحیر شود مناجات بدرگاه لم یزل کند
که محمد علیه السلام کجا است ناگاه ستون نورانی بر ولایت مدینه استاده
بیند که سر او بآسمان باشد چون بدانجا رود اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا
مُحَمَّدُ رَسُوْلَ اللّٰهِ حضرت رسالت پناه در حال جست زده برخیزد و هیبت زده
باشد و گوید یا اخی جبرئیل امت مرا چه کردی مبادا حساب کرده باشند او
گوید یا رسول الله هیچ احدے از پیش شما برنخاسته است حضرت گوید
شکر الحمد لله که امت گناهگار مرا پیش از من بدوزخ نبروند بعد ازان
در پیش مهتر جبرائیل روے مال باشد روئے او را بدان پاک کند
از گرد و غبار و بدست مهتر عزرائیل حلهٔ او باشد بپوشاند و بدست
مهتر اسرافیل تاج باشد بر سرش کنند و بدست مهتر میکائیل نعلین او
باشد در پاے کند بعد ازان حکم باریتعالی شود که مردان را حکم برخاستن
است مهتر جبرائیل گوید رجلا رجلا اول بی بی مریم قدست ارواحها بر
خیزد زیرا که خود را در صف مردان بلند همت شمرده است بعد ازان جمله مخلوقات حشر
شوند کما قال الله تعالی وَنُفِخَ فِي الصُّوْرِ فَاِذَا هُمْ مِّنَ الْاَجْدَاثِ اِلٰى رَبِّهِمْ
يَنْسِلُوْنَ ۝ قَالُوْا يٰوَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَّرْقَدِنَا ۚ هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ
وَصَدَقَ الْمُرْسَلُوْنَ ۝ منقول است که چون تمام مخلوقات حشر شوند

۴۸۵

داده بود خدای تعالی از بعث و نشور شما و راست گفتند پیغمبران ۱۲ حسینی آیه هذا در پاره بیست و سیوم در سوره یس واقع است ۱۱

Marfat.com

بی بی فاطمه زهرا رضی الله عنها برنخیزد حکم شود که ای زهرا چرا برنمیخیزی
گوید یا رب اندام مرا بغیر از مادر و پدر و حسن و حسین و مرتضی کسی دیگر ندیده است
الحال در حشر الخلایق شرم دارم مهتر جبرائیل عماری را بدو پیش آرد و در آن
برداشته در زیر عرش برد

فصل دوم در بیان کیفیت استادن خلایق

و مردان را رسیدن از پلصراط بجنان
بدان ای فرزند در روایت مسطور است چون شخصی در دنیا
بهر جانب که گام بردارد قدم هفتم بر سر پادشاه رسد و بعضی گفته اند که
هارون رشید نام در جهان کم میباشند که قدم هفتم هر شخصی بهر جا بر سر هارون نام
میرسد و این بنا بر مردن بسیار خلایق است زیرا که مقدار شانزده گز زمین
هم بگوشت و خون آدمی مخلوط است پس چون همگی حشر شوند در دنیا نه گنجند کما

قال الله تعالی اَلْقَارِعَةُ ۝ مَا الْقَارِعَةُ ۝ وَمَا اَدْرٰىكَ مَا الْقَارِعَةُ
الخ و قارعه در لغت کاه کوفته را گویند یعنی در آن روز دلهای مردم چون کاه کوفته
و غمزده باشند آنگه بحین حشر جای استادن نیابند پس همه بمثال بچگان ملخ که
بی پر باشند بر سینه افتاده باشند و کوهها را حق تعالی چنانکه ریگ ریزه ریزه
سازد و باد را فرمان دهد تا بر خلایق بپاشند تا که در دنیا بلندی و پستی نماند همه
هموار شود قال الله تعالی فَاِذَا انْشَقَّتِ السَّمَآءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ
و آسمانها بفرمان باریتعالی بشگافد و چون گل سرخ بنمایند و چون روغنی بگدازند
و بر سر خلایق ریزند و قال الله تعالی فَكَيْفَ تَتَّقُوْنَ اِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا
يَّجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيْبًا ۝ السَّمَآءُ مُنْفَطِرٌ بِهٖ كَانَ وَعْدُهٗ مَفْعُوْلًا ۝
و از هیبت آن روز پسران پیر شوند یعنی موی سر ایشان سفید شود بعد از آن
آن زمین که در تحت الثری است کما مر ذکره فی باب الصلوات که مقدار ده هزار
برابر این دنیا است بیارد و چون فراش آنرا در زیر زمین مردمان کنند و این را از
ایشان بکشد تا بر آن زمین یک پای را جای نیابند و این زمین و آسمانها

Marfat.com

را تا سبع ارضین و بروایتے این زمان و بروایتے شانزده روئے زمین
را یک فرشته بردارد و در دست خود بگیرد بالا کند و بگوید لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ
ای آدمیان وای پریان وای وحوش وای طیور وای ملک وای خزنده و
پرنده که بادشاهی این زمین میکردید از جهت این دنیای فانی خون مردم بیکدیگر
میریختید و اموال یکدیگر را میخوردید پس بگوئید که بادشاهی این زمین امروز کرا باشد
هیچکس را زهرهٔ دم زدن نباشد و بر جمله خلایق هیبت افتد باز آن فرشته خود بگوید
لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ یعنی بادشاهی مرکسی راست که گردن گردنکشان را شکست
و من بعد جز او کس از بادشاهی دم نزند بعد ازان آفتاب بطریقے که در
فصل ایمان مذکور ست بیارد و مدت پنجاه هزار سال بر آن زمین تا بیکپاے
بایستد در خبر ست هر که لغو بگوید یعنی سخن بیهوده و زیادتی چون سخن
بیزم میزم دیگ میگ چوب موب وغیر ذلک للغویات اورا مدت
پانصد سال بر آن زمین گرم استاده دارند **معلوم باد** که اکثر
وعده و وعید این عرصات در ما قبل کتاب بیان کرده شده است ازان
نیاوردم پس بعد از پنجاه هزار سال جمله عوام الناس در پیش علمان و صالحان
شوند گویند در حق ما شفاعت کنید باز جمله بنی آدم در پیش بابا آدم شوند و
بنالند که یا ابوالبشر سوختیم و طاقت نمی آریم در حق ما شفاعت بکن و بگوید تا حساب
کند خواه بدوزخ برد خواه به بهشت بابا آدم علیه الصلوٰة والسلام جواب دهد
که اے فرزندان من بسبب خوردن دانهٔ گندم شرمنده ام به پیش نوح
علیه السلام روید نوح علیه الصلوٰة والسلام گوید که در پیش ابراهیم
علیه السلام روید زیرا که من بسبب طلب کردن هلاکت قوم خود شرمنده
ام و ابراهیم علیه السلام گوید که بر من آتش نمرود سرد کرده بود و دیگر گستاخی
بدرگاه او نتوانم کرد در پیش موسیٰ علیه السلام روید موسیٰ علیه السلام
گوید که چون دیدارے خواستم در جواب لَنْ تَرَانِیْ آمد

Marfat.com

من ہنوز دران ہیبت ام و شرم میدارم از سوال دیگر در پیش عیسیٰ علیہ السلام
روید عیسیٰ علیہ السلام گوید کہ من بدعا مردہ را زندہ میکردم کافران مرا خدائے
دوم میگفتند بدان شرمندہ ام نمیتوانم بدنگاہ او سوال کرد در پیش محمد صلی اللہ
علیہ وسلم پرسند حضرت را از احوال ایشان خبر نباشد زیرا کہ بشراب بہشت مست
باشد چون تضرع ایشان بشنود و حال حبست زدہ برخیزد و در زمین گرم
بایستد و زبان شفاعت بکشاید و بگوید یارب الارباب ہر چہ از نیک و بد
از دست بندگان تو در وجود آمدہ است بارے بایشان حساب کن و ہر یکے
را بجائے خود ببر بعد ازان بفرمان رب العزت کتابہائے خلائق رسان گردد
و بصاحب خود برسد مومنان را بدست راست بدہد و کافران را پس پشت بدہد
در حال کہ دستہائے چپ ایشان شکستہ بجانب پشت و گردنہائے ایشان را
پس پشت شکستہ باشند و ہمہ خلائق بقدرت الٰہی بیک ساعت از خواندن خلاص شوند
کما قال اللہ تعالیٰ سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ بعد ازان میزان را
نصب کنند و دستۂ او بدست مہتر میکائیل باشد و ہر دو پلہ میزان پانصد ذرع
راہ باشد و اعمال ہر یک از بندگان چون کوہہا تودہ شوند دو جائے یکجائی
نیکی و دیگر جائے بدی در خبر است کہ شب و روز بیست و چہار ساعت
است و در ہر ساعت یک صندوق برائے این بندہ راست میشود اگر در ساعت
بعبادت اللہ و ذکر و فکر و تلاوت قرآن و غیر ذلک من المشروعات مشغول
باشد و آن صندوقہا پر از نور باشند و اگر در ساعت بکذب و فحش و غیر ذلک
من غیر المشروعات مشغول باشد نعوذ باللہ من ذلک آن صندوق پر از
آتش بود و اگر در ساعت غافل بود آن صندوق خالی بود پس در یکطرف
صندوقہائے نوری ز دیگر طرف صندوقہائے ناری اندازند و وزن کنند
معلوم باد کہ در سی روز ہفتصد و بیست صندوق مہیا میشوند پس
نظر کنید کہ چہ مقدار باشد در سال و دو سال منقول است کہ حضرت

Marfat.com

ابوبکر الصدیق و امیر المومنین عمر رضہ بر میزان استادہ میباشند و دست اندازی
کنند یعنی اگر نیکی را کج آید بندہ خلاص شود اگر نیکی و بدی ہر دو برابر باشند
نیز خلاص باشد و اگر نعوذ باللہ منہ اندک بدی را کج آید شیخین دست اندازند
ہمین مقدار را بروئے ما بہ بخش خواہد بخشید **درخبر است** کہ اگر بدی را کج
آید بار تعالیٰ بندہ را فرمان دہد برو و پیش فرزند و مادر و پدر و غیر ذلک از
اقربا بمقدار این بدی نیکی التماس کن تا ترا نجات دہم اول در پیش زن شود
کہ ای زن در تمام عمر غمخوارگی کفاف تو مے کردم الحال اندک از نیکی خود
بہ بخش تا خلاص شوم او گوید اے شوہر من بجان خود درماندہ ام نمیدانم
بحال من چہ خواہد شد ہکذا در پیش ہر یک از اقربا چون مادر و پدر و فرزند
برود ہیچکس برود تسگیری نہ کند شرمندہ در پیش بار تعالیٰ بایستد گوید
یارب العزت از تو پناہ ندارم و تو علام الغیوبی کہ ہیچکس دستگیری نکرد از حضرت
خطاب در رسد کہ ای بندہ اگر در دنیا انیمقدار شرم از من میکردی ہمہ گناہان ۴۸۹
ترا مے بخشیدم الحال برو ترا بخشیدم و اگر نعوذ باللہ کہ بشفاعت شیخین نجات
نیابد حضرت رب الارباب برو رحم نہ کند امیر المومنین عثمان ذی النورین
دران زمین گرم پیک تیز رو باشد و این خبر را برسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم و بی بی فاطمہ زہرا برساند و ایشان ہر دو زیر عرش باشند و
بسجدہ افتادہ باشند و بگویند کہ فلان بن فلان بشیخین خلاصی نمی یابد
اگر مرد باشد شفاعت او رسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم بکند و اگر زن
باشد شفاعت او بی بی فاطمہ زہرا رضہ کند و اگر نعوذ باللہ منہ
شخصی بغایت گناہ گار باشد کہ از نیکی ہیچ نداشتہ باشد و
کافر باشد کہ بشفاعت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم خلاصی نیابد او را بدوزخ
روان کند و حضرت مرتضیٰ علی رضی اللہ عنہ در جانب یسار دوزخ خیمہ زدہ استادہ
باشد کہ من کافر و عاصی و مسلمان را نخواہم بدوزخ ماند ہر کہ حق تعالیٰ او را
کردہ باشد نجات دہم کرم اللہ وجہہ خلاص کند و اگر حق تعالیٰ خلاصی او نخواستہ باشد چون ۴

Marfat.com

در پیش حضرت مرتضی رساند صورت او دیگرگون کند چون خوک و خرس و بوزنه و غیر ذلک بدان فریبا زوے بگذرانند باز بصورت آدم کند منقول است که دران روز خوکے از دوزخ بیرون آید که یک کام او در مشرق و دیگر در مغرب باز داشته باشد که یارب گرسنه ام مرا غذاے باید فرمان شود که از میخواهی گوید وه طایفهٔ آدمیان را میخواهم چون مشرکان و بت پرستان و ترسایان و جهودان و مجوسیان و دهریان و رافضیان و خارجیان و معتزلان و جوگیان بفرمان باریتعالی همه را در کام خود فرو برد و چون دانه چین همه را بچیند باز گوید یارب گرسنه ام باز آفتاب و ماهتاب و ستاره گان را بدو دهد و چون این را بچیند وه دوزخ رود و معلوم باد که طائفه مذکورین را در شکم او موت نباشد بلکه شکم او عین دوزخ است همیشه دران مضیق احوال معاقب باشند پس بدان اے فرزند که چون خلایق از میزان خلاص شوند صراط را نصب کنند از موے باریکتر و از تیغ تیزتر و از شب تاریکتر و سی هزار ساله راه طول داشته باشد و مرادرا هفت کوتل باشد و مرد کل خلایق از جن و انس بران باشد کما قال الله تعالیٰ وَاِنْ مِّنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا یعنی هیچ احدے از پیغمبران و اولیا و کافران و مومنان مگر که گذر بران دوزخ داشته باشد و همه مردان در دوزخ در آیند بعد ازان هر چه باقتضائے الٰهی رفته است خلاصی یابد و هر کرا باریتعالیٰ هلاک کرده است در دوزخ ماند کقوله تعالیٰ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَّنَذَرُ الظّٰلِمِيْنَ فِيْهَا جِثِيًّا یعنی بعد در آمدن در دوزخ آنانکه مومنان باشند ایشانرا نجات دهیم و آنانیکه کافران اند ایشانرا در دوزخ بگذاریم **و در خبر است** که در کوتل اول خلایق را از توحید باری تعالیٰ پرسند که باریتعالیٰ را چگونه می شناسید و در توحید او شک آورده اید یا نه و بیگانگی او چگونه متیقن بودید و در کوتل دوم

Marfat.com

از ادا کردن نماز پرسند که چگونه با حکام و ارکان ادا کرده اید و فرائض و سنن
و واجبات او چگونه بجا آورده اید سیوم جا از روزه پرسند و این سه بالفعل
است از هر احدے پرسند و در کوتل چهارم از ادائے حج پرسند کسے را که
استطاعت زاد و راحله دامن طریق باشد و در کوتل پنجم از ادائے زکوٰت
اموال پرسند و در کوتل ششم از حقوق والدین پرسند و در کوتل هفتم از حق
مظلومان پرسند پیغمبر علیه السلام فرمود دوزخ را پر دیدم از درویشان امت
خود گفتند یا رسول الله درویش فقیر را میگوئی که در دنیا چیزے ندارد گفت
بلکه ایشان امت باشند که نماز و روزه و حج و زکوٰت بجا آورده باشند اما
فردائے قیامت بعضی درویشان دست زنند که خون ما را بناحق ریخته
و دیگرے گوید که مال مرا بناحق خورده همچنین بر خلایق ظلم کرده باشد
مظلومان جمله اموال او را ببرند و او در پیش ماند یعنی مفلس ماند از عمل پس
بدان سبب آتش سوزد **منقول است** که اگر سیوم حصهٔ درم از کسے
بظلم خورده باشد با صد نماز که مقبول بدرگاه خدا باشند از وے
ببرند **و در تفسیر مدارک آورده است** که چون جمله
خلایق را مرور بر دوزخ است پس احوال مؤمنان چگونه باشد گفته اند
اینکه دوزخ مطیع است نه عاصی بفرمان باریتعالی بر کافران و فاجران
حمله کند و ایشان را بگیرد و بر متقیان چون آتش براهیم علیه السلام
سرد شود تا ایشان بگذرند و هر گروه فوج فوج شده بگذرند پس هفت
کوتل صعب جاکه خلط شوند در دوزخ روند پس در دوزخ اول که جحیم نام
اوست در عاصیان امت رسول الله صلی الله علیه وسلم باشند که کمترین
عذابهاے دوزخ آنست که نعلین آتشین در پاے ایشان کنند که مغز سر ایشان
از شدت حرارت چون دیگ مسین بجوشد **منقول است** از حضرت
رسول صلی الله علیه وسلم که دیدم بیابانے را در دوزخ که طول و عرض او نداند هیچ

Marfat.com

احدے جز خدائے و دران بیابان صندوق آتشین دیدم بکذا کلان و دران صندوق
مارے دیدم مر او را یک لک سر بود و بر هر سر او یک لک روئے بود و در هر روئے
او یک لک دهن بود و در هر دهن او یک لک دندان بود گفتند یا رسول الله
این عذاب از که باشد گفت از کسی که دو سورهٔ قرآن بخواند و خمر خورد و یا قمار
بازی کند چون شیر بز و قطار **وایضاً** در دوزخ صندوقها اند پر از مار و گژدم
هر گژدم مقدار چهل ساله راه طول دارند و در دهن هر یک ازان ماران آسیاء
آتشین میگردد که اگر یک مار ازان نیش بر کوههاے دنیا زند کوهها چون موم
بگدازند و در دوزخ دوم که جهنم است دران کسانی باشند که از فرائض باریتعالی
گردن کشی کرده باشند و از جهت سستی و کاهلی نفس نماز را بجا نیاورده باشند
و دریائے حمیم در انست و در آن دوزخ مر آنکسان را حقبه باشند و هر حقبه هشتاد
سال و هر سال هشتاد ماه و هر ماه هشتاد روز و هر روز هشتاد ساعت و
هر ساعت او چون هزار سال این دنیا باشد و از جحیم آتش او سخت تر گرمی
دارد کما قال الله تعالی قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ اَشَدُّ حَرًّا یاران گفتند یا رسول الله
برائے عذاب این آتش نیز کافیست حق تعالی سخت گرمی برائے چه یاد کرد
گفت ای یاران من اگر این آتش را دران دوزخ بیابد در و خواب کند و در دوزخ
سیوم لظی است جمله انواع مشرکان و کافران و بدبختان باشند و منکران باشند
کما قال الله تعالی فَاَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظّٰى لَا يَصْلٰهَا اِلَّا الْاَشْقَى الَّذِيْ كَذَّبَ
وَتَوَلّٰى و لظی زبانه زننده را گویند که پانصد ساله را دور مردمان را بزبانه گیرد و در
دوزخ چهارم که نام او سقر است جهودان و ترسایان و دشمنان خلفاء الراشدین رض
چون روافض و خوارج و غیر ذلک باشند و در دوزخ پنجم که نام او سعیر است جمله
انواع شیاطین و اهل ذمیمه و اهل ذمه باشند زیرا که ایشان جمله احکام شرع
شریف را می شنوند و کفر را می ورزند و ایشان را سخت تر عذاب باشد
از عذاب کافران کما قال الله تعالی وَجَعَلْنَاهَا رُجُوْمًا لِّلشَّيَاطِيْنِ

Marfat.com

وَاَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيْرِ وَلِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ تا آخر **درخبر است** که آوازِ او چون آواز خراست اما آوازی که خود حالت استادن آواز کند و آن بغایت زشت نما میباشد مر سامع را کما قال الله تعالیٰ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ و از غضب الٰہی چون دیگ مسین میجوشد و زبانہائے او یکدیگرے میزنند و از وے میگذرند و شرارہائے او چون شرائر کلان باشند و پانصد سالہ راہ مردمانرا بزبانہ گیرد و چون اہل کفار را دران اندازند خازنان دوزخ نوزده فرشتگان آنند که گرد پیشانی ایشان بازنشده است یعنی همیشه ترش روے آنند و هرگز سخن خوب نگفته اند این کافرانرا پرسند که ای بدبختان هیچکس از پیغمبران و عالمان شما را این احوال معلوم نکرده اند ایشانگویند که تحقیق ما را میسر سانیدند ولیکن مایان قبول نمی کردیم و اگر مایانرا عقل میبود یا می بودیم از دوزخیان و در آن زمان اقرار و اعتراف بکنند اما ایشانرا سود نه کند و در دوزخ ششم که نام او زمهریر است و آن از برف و ژاله است و سردی دارد بغایتی سرد چنانکه گرمی دیگران بغایت گرم است پس جمله انواع یاجوج و ماجوج و آن آدمیان مختلف الالوان که پیش ازین بیان کرده شده در و باشند و در دوزخ هفتم که نام او هاویه است جمله مضل مردمان چون پیران ناقص که مریدان فسق و فجور و به برگشتن از طریق شریعت خوانند و جوگیان و برهمنان و غیب گویان و منجمان باشند **و معلوم باد** که هر دوزخی که بمراتب از دیگرے فرودتر است آن ازان اعلے گرم تر است چنانکه مذکور بترتیب شدند **در خبر است** که این دوزخیان هفتاد هزار سال گویند ربنا ربنا هیچ رحم برایشان نشود و بعد ازان اتفاق کنند که در دنیا عالمان

Marfat.com

صبر میفرمودند تا آنکار بخیر انجامید مایان نیز صبر کنیم هفتاد هزار سال صبر کنند از حق تعالیٰ خطاب برایشان آید که اگر صبر کنید یا نه کنید من بر شما رحم نه کنم باز چهارده هزار سال ربنا ربنا گویند بعد ازان یک کرت از زبان ایشان این برآید ربنا غلبت علینا شقوتنا وکنا قوما ضالین ۵ ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظلمون از حضرت عزت خطاب برایشان نازل شود و بگوید قال اخسئوا فیها ولا تکلمون. انه کان فریق من عبادی یقولون ربنا امنا فاغفر لنا وارحمنا وانت خیر الراحمین. فاتخذتموهم سخریا حتی انسوکم ذکری وکنتم منهم تضحکون **درخبر است** که کافران در دوزخ بگویند ای پروردگار بدیهای نفس بر ما غالب شده بودند اگر ما را بیرون کشی و باز بگردیم بر معاصی و کفر پس آنهنگام از ظالمان باشیم از حضرت عزت در رسد که اے بدبختان خاموش باشید که چون در دنیا بندگان استغفار و آمرزش میخواستند و عبادت من مے کردند و ریش و فش میماندند شما ایشانرا بمسخره و استهزاء میگرفتید و خنده میکردید پس الحال از رحمت من ناامید باشید بعد ازان دوزخیان چون سگ بانگ کنند لیکن بلفظ خود بفهمند و نه دیگران بلفظ ایشان بفهمند و گاهے آرزو برند که یارب اگر باران میبود مایان فرحت می یافتیم بفرمان باریتعالیٰ باران وگرد مان برایشان بارد **منقول است** چهار چیز در دوزخ از دوزخ بدتر اند اول انکه مرگ دران نباشد زیرا که در دنیا چون کسی را رنج .... محنت رسد بامید موت آنرا سهل داند که خواهم خلاص شد **و در خبر است** که مرگ را بمانند گوسفند سیاه کنند و بکشند نصف اهل در بهشت اندازند و نصف در دوزخ و همه اهل بهشت و دوزخ ازان بچشند نداشنوند که این مرگ است که من بعد از و مرگ نباشد دوم اینکه کیفیت باز نمودن احوال یک بدیگرے نباشد که من چه عذاب دارم و تو چه گناه

۴۹۴

Marfat.com

عذاب داری زیرا کہ چون در دنیا کسی را محنت رسد ببازا حوال بدیگرے
بار از دلش برداشتہ میشود دستیوم اینکہ ماران وکژدمان دوزخ از دوزخ
بدر آیند از روی سختی زہر دندان ایشان چہارم اینکہ دریا است در دوزخ
جہیم نام کہ سخت جوشیدہ است چون بخوردن بالا گیرند گوشت وپوست
روئے ایشان بریزند وچون فرو برند تمامی گوشت ایشان بریزند
باز برای عذاب درحال بروئیند کما قال اللہ تعالیٰ یَطُوْفُوْنَ بَیْنَهَا وَبَیْنَ
حَمِیْمٍ اٰنٍ ۔ **ودر خبر است کہ** امت حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم ہرچند گنہگار باشند روہائے ایشان سیاہ نگردند وچشمان ایشان زرد نہ
گردند روزے جہودان از خازنان دوزخ پرسند کہ ای خازنان ایشان کیانند
کہ روئے ایشان سیاہ نگشتہ است گویند ایشان گنہگاران امت محمد رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ہستند پس جہودان گویند کہ ای امت محمد شما برما فخرے
کردید ومحمد شما نفع نہ کرد ایشان تضرع بدرگاہ لم یزل برآرند کہ چرا ما را در معرکہ ۴۹۵
کافران شرمندہ کردی از حضرت عزت خطاب شود مر جبرئیل را کہ بروحال
امت محمد بگیں جبرئیل آید وخازن را گوید تا در دوزخ باز کند بگوید کہ اے
خازنان جمال امت محمد چیست عاصیان درحال فریاد برآرند کہ ای خازنان
وے کیست کہ از حال ما بان پرسد گوید وی است جبرئیل کہ بر پیغامبران فرود
مے آمد ایشان فریاد برآرند کہ ای جبرئیل سلام ما بر محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام
برسان کہ ما را چرا بجہودان ماندی چون این خبر مہتر جبرئیل بحکم رب الجلیل بہ محمد علیہ
الصلوٰۃ والسلام برساند درحال برخیزد وبر زمین گرم بایستد کہ امت مرا بکار ان
ہمراہ ماندہ یا امتم بہ بخش ویا من بہ بہشت نروم وبی بی فاطمہ زہرا رضی اللہ عنہا نیز
استادہ شود بیک دست امیر المومنین حسن وبدست دیگر امیر المومنین حسین گرفتہ
باشد وبگوید کہ یارب جزاء طفلان بیگناہ من بدہ وخونیا نرا بمن دہ تا عذاب
کنم از حضرت باری تعالیٰ خطاب برسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

Marfat.com

آید که شمر و یزید را هفتاد بار بر پلصراط بکاردهاے آتشین پاره پاره کردم و بگداختم باز از براے عذاب زنده کردم و من قسم بعزت و جلال خود یاد کرده ام تا بی بی فاطمه و جمله مقتولان خونیانرا نه بخشند همیشه بدین نوع معذب دارم بلکه عاصیانرا نیز بشومیت ایشان نجات ندهم تا آن که بی بی فاطمه رض راضی نگردد ایشانرا نه بخشند رسول الله صلی الله علیه وسلم هر چند به بی بی الحاح کند قبول نه کند بعد ازان به یک ناگاه در هوا تختها را پر آن بیند که بغایتی لطیف و نظیف و بلند و خورسند و دران محلهاے رفیع بنا باشند و دران نغمها سرود و آواز گوناگون باشند که اگر آواز یک نغمه ازان در دنیا شنوده شود مرغان از هوا در افتند و آب از رفتن بایستد و زهرهاے عاشقان بترقد پس چون نظر بی بی فاطمه و حسن و حسین رض و جمله مقتولان و مظلومان بران رسد گویند یارب این ایوانها و کوشکها و تختها کیانرا باشد هاتفے برایشان آواز کند که این از کسے باشد که قاتل خود را به بخشد تمامی مقتولان بیکبار فریاد بخشیدن برآرند پس ازانجا معلوم میشود که یزید و شمر هر دو به بهشت برسند و چون بی بی فاطمه رض راضی شود هر یک از شفیعان دست بشفاعت زنند پس طفلان در زیر عرش بایستند و فریاد و گریه برآرند از حضرت پروردگار خطاب شود که اے طفلان بیگناه چرا گریه میکنید گویند یارب ما در دنیا بدیدار مادر و پدر سیر نشده ایم الحال طاقت جدائی نداریم گوید که ایشان گنهگار اند بمقدار گناه عقوبت کنیم و شما به بهشت بروید طفلان گویند هرگز نرویم تا مادر و پدر مارا نه بخشی ملائکه را فرمان دهد که ایشانرا بزور گرفته در بهشت برید چنان بگریزند که ملائکه ایشانرا گرفتن نتوانند باز حکم باریتعالی شود از روے عتاب که ای طفلان چون حکم من قبول نمی کنید پس شما نیز بدوزخ روید همگی یکبار روان شوند چون بر کنار دوزخ رسند بفرمان حق تعالی نورے در دوزخ بتابد چنانکه هر طفل والدین خود را بیند بمجرد دیدن چون

Marfat.com

مرغان سپید خود را در دوزخ پران اندازند از کثرت شفقت ایشان در تمامی عرصات غریو و گریه بخیزد اما آتش دوزخ بگریزد از ایشان و ایشان والدین را خلاص کرده بیارند منقول است که پسر در پیش رود و والدین در عقب او روند و اگر دختر باشد والدین را پیش اندازد و او در پس رود و سقطه نیز برای شفاعت زنده شود اگر خلقتا و ظاهر باشد و بر پل صراط مردمان فوج فوج روند اول فوج عاشقان در رسند گویند کیانید گویند عاشقان ایم گویند عاشقان را بیم نیست بگذرید بعده فوج محبان در رسد ایشان را نیز همچنان گویند بعده فوج مومنان مطیع و متقی در رسد ایشان را نیز همچنان گویند بعده فوج عالمان در رسد گویند عالمانیم گویند عالمان را بیم نیست بگذرید گویند یا رب نگذریم یعنی در فرقان مجید خود فرموده بودی اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ یعنی مسلمانان چون برادرانند و باز در جای دیگر فرموده بودی ۴۶۷
که هر که از اقربای خود و برادران خود قطع کند شفقت و مودت را پس چنانستی که از من قطع کرده باشد مایان الحال نیز بران عمل کنیم و از برادران عاصیان خود قطع نه کنیم تا به بلا گرفتار نشویم فرمان شود که ایشان را بنوازید بقدر گناه عذاب باقی است شما بگذرید ایشان قبول نه کنند فرمان شود ملائکه را که سلاسل در گردن و کمر ایشان اندازید و سوی بهشت بکشید همچنان کنند اما ایشان را خدا چندان قوت بخشد که اگر تمام ملکوت در یک کس بپیچند جنبانیدن نتوانند بعده فرمان رب العزت بدان شود که اگر بجانب بهشت نمیروید شما نیز با ایشان در دوزخ باشید در حال بسم الله الرحمن الرحیم گویند و بجانب دوزخ روان شوند چون نزدیک رسند آتش دوزخ از ایشان چنان بگریزد و بگوید یارب تو با عهد سیاه رویان کرده من طاقت تاب این سیاه رویان نمیدارم پس ایشان بر چاههای دوزخ برسند

Marfat.com

و دستها را فرو دلقان کنند هفتاد هفتاد بیک تار ریسمان بیرون آیند
هکذا بمقدارے که ارادهٔ خداے تعالی باشد خلاص کنند و از هر طرف
عاصیان فریاد کنند بعالمان بعضی گویند که ما کفش شما راست کرده بودیم و
بعضی گویند که ما خدمت در متاع دنیاوی دستگیری کرده بودیم و بعضی گویند
که ما خدمت شما را بجان کرده بودیم و همه را نجات دهند و چون عاصیان را
روان کنند شیطان لعین فریاد برآرد که یا آله العالمین مطیعان مرا بخشیدی
که ایشان در تمام عمر بگفتهٔ ما خون ناحق و زنا و خمر خورده و مال دیگر بناحق
غارت کرده میبردند خطاب آید که ای لعین از ایشان دست انداز گوید یارب
میترسم خطاب آید که اگر تو میترسی من از کرم خود شرم میدارم که چون یکبار
بخشیدم باز پشیمان نشوم آن لعین نابکار و آن ملعون شرمسار بحضرت
رب العزت دعوے و خصومت پیدا کند که مزارعان مرا چرا رها کردی که ایشان
در قبول کردن امر من بودند حضرت عزت گوید ای ملعون من با تو دعوے در
پیش قاضی کوتاه کنم **منقول است** که در آن زمان منبرے راست کرده شود
و امام اعظم ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه را بران استاده کنند و از حضرت عزت
خطاب آید که ای امام این مسئله را بمثال دنیاوی قیاس کن و این بمثال
آنست که شخصی در دنیا زمین دیگرے میکاشت شما او را چه حکم مے کردید
امام گوید یا آله العالمین ما از روی کتاب چنان حکم میکردیم که بقدر رسیدن
فصل غله را بصاحب تخم میدادیم و زمین را بصاحب زمین می ماندیم پس باز
خطاب آید که ای ملعون بندگان من چون زمین بودند و تخم تو گناه و بدی
بود در ایشان کاشته الحال لایق تو این است که بدی را در گردن تو اندازم
و بدوزخ فرستم و ایشان را به بهشت برم ملعون در آنجا بایستد بدوزخ
نرود و تمام ملکوت او را جنبانیدن نتوانند زیرا که بسبب این طوق لعنت
که در گردن او باشد ثقیل باشد کما قال الله تعالی عَلَيْكَ لَعْنَتِي اِلٰى

۴۹۸

در بیان قضائے امام اعظم رح در آخرت

Marfat.com

یوم الدین پس فرمان حضرت رب العزت شود که اول طوق را بریده در دوزخ اندازند بعده سگ سیاه از دوزخ برآید چون گربه موش را گرفته در دوزخ درآرد **در جنت است** که چون شفاعت کنند مومنان را کافران نیز امیدوار شوند زیرا که مایان نیز بعضی آفتاب و بعضی ماهتاب و بعضی کوه و درخت و سنگ و گنبد و بعضی بت و غیر ذلک من عبادات الکافر را پرستیدیم ایشان نیز مایا نرا شفاعت کنند حق تعالی معبودان ایشانرا و ستارگان و غیر ذلک معبودان ایشانرا چون دیگ سیاه کرده بدوزخ اندازند و در حق ایشان بد دعا کنند که بغضب الهی گرفتار شویدما که لایق عبادت بنو دیم چرا عبادت ما میکردید تا بشومیت شما ما نیز گرفتار شدیم بعد ازان امید کافران منقطع شود **و معلوم باد** که این عذابها و هولها بر کور دل حالت کوری است و بر لنگ بے حالت لنگی و غیر ذلک از معیوبان بهمان حال بگذرد اما چون از دوزخ بگذرند اهل بهشت را بدریاے بحر الحیوان بشویانند اما در **تفسیر منیر** مے آرد در بیان این آیت وَسُقُوْنَ مِنْ رَّحِيْقٍ مَّخْتُوْمٍ خِتٰمُهٗ مِسْكٌ یعنی رحیق نام چشمه ایست بیرون از بهشت که بوی او از مشک زیباتر است و همه مومنان از مردان و زنان اول در انچشمه بشویانند چون از آب بیرون آیند همگی جوانان تازه روے گردند که بر بدن ایشان موے نباشد جز موے سر مگر با با آدم و محمد رسول الله صلے الله علیه وسلم را با ریش باشند بغایتی زیبا ترکه هیچ کالاے بهشت برابر ایشان نباشد زیرا که او ابوالبشر و خیر البشر و مردان چون جوانان سی ساله باشند و زنان چون دختران سیزده ساله اما قد مردان شصت گز باشد و هفت گز عرض سینه داشته باشند و قد زنان شانزده گز باشد بعد ازان حلهاے بهشت بپوشانند و بر اقهاے بهشت سوار کنند بعد ازان صفوف راست کنند صد و بیست صف مهیا شوند چهل صف همه پیغمبران با امت خود

Marfat.com

باشند و ہستاد صف امت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم باشد و طول ہر صف
پانصد سالہ راہ باشد و حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم در عماری فرشتگان
بردارند و چہار پسران رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در پیش ہمہ صفوف روند و
اسپ بازی کنند و سائر مردمان چون کوہر شب چراغ دان صفوف نمایند و منادی
نیز در عماری بردارند و بدین شادی و طرب بدروازۂ بہشت ما آیند بعد ازان
فرشتگان در پیش آیند و بگویند سلام علیکم طبتم فادخلوہا خالدین
پس ہر یک را بطرف سراہای خود روان کنند و در خبر است کہ ہر یکے از
مومن را ہفت سرا باشد و عرض دیوار ہر سرا پانصد سالہ راہ باشد اما
لطیف ترکہ ہر چہ از اندرون ہست مر صاحب ورا از بیرون بنماید نہ مر غیر را و در
ہر سرائے ہفتاد ہزار میدان شکار باشد و عرض و طول ہر میدان چون ہفتاد
ہزار برابر این دنیا باشد پس سرای اول از نقرہ باشد و سرای دوم از طلا باشد
و سرائے سیوم از زبرجد و سرای چہارم از یاقوت سرخ باشد و سرائے پنجم از
مروارید باشد و سرای ششم از دُر باشد و سرائے ہفتم از نور باشد لطیف
تر از ہمہ چون صاحب از سرائے اول در آید حورانی کہ در ان سرائے الحال
در خواب اند در آن زمان بفرمان حق تعالیٰ بیدار شوند و ندا شنوند کہ برخیزید
و بقدوم شوہران خود جامہا را بردارید پس از شراب و در شان حوران گفتہ اند
وکواعب اترابا وکاسا دہاقا یعنی دختران سیزدہ سالہ باشند و
ہمہ انار پستان و پیالہائے پر کردہ بدست گرفتہ در پیش شوہران خود آیند
بندۂ مومن از دست ایشان پیالہ بردارد و بنوشد و بر سواری ایشان را بوسہ
دہند اما از دست آن حوران چنان نوید بدر خشد کہ فرشتگان سر بسجدہ نہند
و گویند مگر دیدار باری تعالیٰ دیدیم ہاتفے بر ایشان آواز دہد کہ سر بردارید
این دیدار نیست بلکہ تجلی از دست حوران است کہ بشوہران خود پیالہا
ہا لا کردہ اند بگذار از ین ششش سرائے سواری حوران را بوسہ کنند و بگذرند

Marfat.com

وچون در سرای ہفتم در آید تختی را بیند کہ پانصد سالہ راہ طول و عرض
داشتہ باشد و بر آن تخت بسترہا باشد کہ عدد او واجب تعالیٰ داند
کقولہ تعالیٰ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ یعنی تکیہ زدہ باشند
حوران بر فراشہائے کہ استرہائے آن فرش از استبرق باشد و در روایتی
دیگر چنان وارد شدہ است کہ بطائن نام جامہائے ابریشم است امّا
منقول است کہ اصحاب از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پرسیدند کہ صفت
ابرہ چرا نکردہ کہ استبرق یاد کرد حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود مثال ابرہ در دنیا
ناموجود است پس بران فرشہا یک حور العین خفتہ بینند کہ اگر او را ہزار دل بودہ
باشد ہمہ از دست روند و بیطاقت شدہ خود را از اسپ برتابد امّا
بسیاری لطافت فرشہا چنان پندارد کہ مگر ہیچگاہ آرام نخواہد گرفت بلکہ
ہمہ در جنبش باشد چون نزدیکش آید آن حور از خواب بیدار شود و بر ویش
بخندد از دندان او چندان برق بجہد کہ فرشتگان سر بسجدہ بنہند و پندارند ۵۰۱
کہ مگر دیدار اللہ تعالیٰ است کہ می بینیم ہاتفے بر ایشان آواز کند کہ دیدار
نیست بلکہ استبرق دندان حور انست **مسئلہ** در دخول جن در بہشت
امام را توقف است امّا اصحاب او حکم جواز دخول کردہ اند امّا در تفسیر
خواندہ ام کہ در بہشت مایان جن و ملک را بہ بینیم امّا ایشان ما را نخواہند
دید بلکہ آواز شنوند و بران عمل کنند و بعضی بر کنگرہائے
بہشت نشستہ باشند امّا جن را ذوق و شوق باشد و ملک از دیدار
محروم اند پس ہر گاہ کہ تجلی بر ایشان بدرخشد سر بسجدہ نہند کہ مگر
دیدار دیدیم امّا ہاتفے بر ایشان آواز کند کہ سر بردارید کہ این دیدار
نیست بلکہ تجلی فلان چیز است **الغرض** چون حوران
بخندند شوہر ان را غیرت و کینہ در کار شود کہ مایان را نادیدہ و
ناآشنا چگونہ در روئے ما خندیدند و حوران زبان بمعذرت

Marfat.com

بگشایند و گویند که باریتعالی با ما وعده کرده بود که بر فرش شما بغیر از شوهر
شما کسی دیگر بر نیاید پس دانستیم که بغیر از شوهر کسی دیگر نباشد بعد
ازان میان ایشان مجامعت حاصل آید اما تا نیم روز یا نصف سال شود
و بر ایشان چون یک نفس بگذرد از غایتِ خوشی و آب منی چون باد
از ذکر بیرون جهد و در فرج او گم شود اما چون آب سیاه از ناوه دان به
تندی و بسیاری باشد بعد از فراغ چون بنشینند و ملاعبت کنند این زن
دنیاوی از جانبِ دیگر پیدا شود بغایتی ظریف و زیبا و ملون آورده اند
که این زن در بهشت از حوران زیباتر باشد زیرا که این را دو درجه حاصل
است یک درجه ایمان و عذاب دنیا و خدمتِ شوهر و عبادت الله و دیگر درجه
آنجهان از نیک آن جهان زیبا شود اما حوران را یک درجه آن جهان است که
آن زیباست بدان سبب ایشان را زیبائی است **الغرض** چون شوهر ۵۰۲
این زن را به بیند دلگیر شود داند که این همان زن است که در دنیا
بزن دیگر نمی ماند الحال باز نخواهد ماند و این زن شوهر را زیر کرده بنشیند
و آن زن دعوے کند که من در دنیا مختهائے شوهر را مے کشیدم
الحال تو چرا بپهلوئے او نشستہ هوس گوید که تو نوبت خود را گذرانده الحال
نوبتِ من است در آن زمان بفرمان خدای تعالی باد ے از زیر عرش وزیدن
گیرد تا کینه ایشان کم شود و هر یکے شوهر را بدیگر بسپارد بعد ازین بدان
ای فرزند که خانه هر شخصی بر همین زن باشد اما حوران چون کنیزکان باشند
و زیبائی مرد را مثال نیست بلکه روز بروز قوت و حسن بیشتر شود چنانکه
در دنیا روز بروز ضعف و قباحت اما این زنان از حور زیباتر باشند و زیبائی
حوران گفته اند که اگر یک ناخن ایشان در دنیا بنماید روشنی آفتاب را کم کند
و اگر آب دهن در دریاها اندازد چنان شیرین شوند که اگر همه دریاها را یک شخص
فرو برد سیر نشود و در شان ایشان حق تعالی مے فرماید فیهن

Marfat.com

قاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَآنٌّ كَاَنَّهُنَّ الْيَاقُوْتُ وَالْمَرْجَانُ
یعنی دران باغہائے بہشت حوران کوتاہ چشمان اند کہ لمس نکردہ اند ایشانرا
آدمی و پری و در زیبائی سرخ و سفید آمیزند زیرا کہ سرخ محض و سفید محض
از تحسین بعید است **و ایضا** قولہ تعالیٰ هَلْ جَزَآءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ
یعنی جزاے احسان نیست بجز احسان یعنی خلود آید در بہشت و حوران
بہمنت و احسان بروایتی قول لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ است و بروایتی احسان بعد از
ایمان عمل صالح است **و معلوم باد** کہ درین سراہا مر ہریکے را باغہا اند
کما قال اللہ تعالیٰ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ جَنَّتَانِ یعنی کسی کہ در دنیا
از ترس باری تعالیٰ از عصیان باز ماند مر او را حق تعالیٰ باغ بہ بخشد کہ درختان
او بغایتی کلان و بزرگ بود کقولہ تعالیٰ فِيْهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ یعنی دران
باغہا از ہر جنس میوہ دریک جادو باشد و بروایتی چون یکے را ببرد در انجا
دیگر بروید و بروایتی در ہر میوہ دو حوران باشند **و ایضا** قولہ تعالیٰ فِيْهِمَا ۵۰۳
عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ دران باغہا چشمہاے آب باشند در زیر کوشکہاے رومن
و بروایتی تجری را مسخر گفتہ اند یعنی اگر ایشان بر ایوانہا باشند در انجا نیز
بالا روند و اگر شخصی بزیارت ابوین و یا بسیر کردن در بہشت روند در کشتی
نشینند و بہر جانب کہ خواست او باشد آب بران جانب روان شود
از بوقت برگشتہ بخانہ بیارندش و ماہی دران کشتی بیفتد نیم پختہ و نیم بریان
گوشت ایشان را بخورند و استخوان را در آب اندازند باز ماہی پیدا شود
و ایضا قال اللہ تعالیٰ وَجَنَا الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ یعنی میوہاے این باغ نزدیک
است یعنی مسخر است اگر خواہد کہ در دہن من افتد و یا شاخ فرود آید تا من بگیرم
حلال ہمچنان شود **و ایضا** قال اللہ تعالیٰ وَمِنْ دُوْنِهِمَا جَنَّتَانِ یعنی غیر ازین دو باغ مذکور در بہشت باغہا اند کہ درختان
از کثرت بسیاری و کبودی چون سیاہ محض نمایند **و ایضا** قال اللہ تعالیٰ فِيْهِمَا عَيْنَانِ

Marfat.com

نضاختان یعنی دران باغها چشمہا اند و می جہد آب ایشان بالا حتی کہ از سر
درختان میگذرند و ایضاً قال اللہ تعالیٰ فِیْہِمَا فَاکِہَۃٌ وَّنَخْلٌ وَّرُمَّانٌ منقول
است کہ دانۂ انار چون ہفت برابر این دنیا باشد و ہر دانہ چند سواران و غلمان
استادہ باشند و ایضا قال اللہ تعالیٰ فِیْہِنَّ خَیْرَاتٌ حِسَانٌ یعنی دران باغہا
حوران اند بغایت نظیف و لطیف و نیک روی و ایضاً قال اللہ تعالیٰ حُوْرٌ مَّقْصُوْرٰتٌ
فِی الْخِیَامِ ای مستورۃ فی الخیام یعنی در بہشت خیمہا اند کہ پانصد سالہ راہ بلندی
دارند و دران خیمہا حوراند کہ آدمی و پری و جن و ملک ایشانرا ندیدہ اند و
ایضا قال اللہ تعالیٰ مُتَّکِئِیْنَ عَلٰی رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَّعَبْقَرِیٍّ حِسَانٍ یعنی
حوران دران خیمہا تکیہ زدہ اند بر بالینہائے کہ رنگ آمیزاند سبزہا سبز و سفید
دراز کشیدہ و رنگ خیمہ نیز ہمچنانست و ایضاً قال اللہ تعالیٰ وَیَطُوْفُ عَلَیْہِمْ
وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُوْنَ اِذَا رَاَیْتَہُمْ حَسِبْتَہُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُوْرًا در خبرست کہ
چون بندۂ مومن بدان نعیم مفرح شود پس او را خطرۂ لشکر پیدا شود کہ اگر مارا
لشکر میبود در حال از ہر میوہ سواران بیرون آیند کہ اندام ایشان چون
در ناسفتہ نمایند پس ہر مومن را شصت ہزار امرا باشند و ہر امرا را ہشتاد ہزار
چوبداران باشند ہمگی را چوبہائے مروارید بدست و گاہی بدانمقدار لشکر و
حشم و ہجوم بخیال شکار در امیدان ہا کہ مملو بشجراند چون ایشان برسند ہمگی
درختان ہمان روند تا صفوف لشکر انقطاع بپذیرد و ہر یک ازان لشکریان
صد و صد آہو از یک شکر کہ نیمہ پختہ و نیمہ بریان باشند بعضی ازان بخورند
و بعضی را بخانہا ببرند و چون استخوانہا اندازند باز آہوان شوند زیرا کہ
دران سرائے فنا را دسترس نیست بلکہ ابدالآباد دران بقا
است و ایضا با نیمقدار لشکر و حشم بزیارت رسول اللہ و سائر پیغمبران
و گاہے بزیارت مادر و پدر و گاہے بزیارت برادر مومن بروند و آن
صاحب خانہ او را و تمام لشکر او را مہمانی بر ہر و گاہی میان خود دعوت

Marfat.com

بمهمانی کنند وطعام وشراب رنگ برنگ در پیش آرند واسپان در بهشت بر چند
نوع اند بعضی را دو پای ودو بال است چون مرغ و بعضی را گفته اند که
هفت برابر این دنیا در زیر سم ایشان آید نوع اول بهر گام هفتاد هزار
سال راه را قطع می کنند ونوع دوم را حساب نیست **در خبر است** که
در بهشت روز وشب نباشد بلکه بمدتی هزار سال مشک سیاه بارد
آن علامت شب است وبمدت هزار سال مشک سپید بارد آن علامت
روز است ودر بهشت خواب نباشد زیرا که از کوفت ومحنت میخیزد واین
اسبوعه در دنیز بحساب است چنانکه در روز یکشنبه مومنان مهمانی بکنند و
یاران ومحبان را دعوت نمایند ودر روز دوشنبه مادر وپدر مهمانی بکنند و
فرزندان را دعوت کنند ودر روز سه شنبه فرزندان مهمانی بکنند مادران
وپدران را دعوت کنند ودر روز چهارشنبه عالمان ومشایخان دعوت
ومهمانی بکنند متعلمان ومریدان را دعوت نمایند ودر روز پنجشنبه متعلمان ۵۰۵
ومریدان مهمانی بکنند عالمان ومشایخ را دعوت نمایند ودر جمعه حضرت
ذوالجلال وباری ذوالکمال مهمانی بکند وجمیع مومنان را دعوت
کند **ومعلوم باد** که مهمانی کردن ایشان چون در دنیا
پختن وکشتن نباشد بلکه از هرچه بخواهند در حال همان نوع
پیدا شود **مسطور است** که بعضی در دل آرند که اگر مارا زراعت می
بود بهتر می بود در حال غله بروید ودر حال خوشه کند وپخته شود ودرو
گردد وجعل کرده شود پاک شود وتوده ها شوند وایضاً اگر کسی در دل
آرد که مارا فرزند بودی بهتر بودی در حال بزاید اگر خواهد که بنانی
کلان تا بدو ملاعبت کنیم همچنان شود واگر خواهد که در حال کلان شود
همچنان گردد کما قال الله تعالی وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ أَنْفُسُكُمْ پس هرچه
در خاطر آید در حال موجود شود وتیر انداختن در بهشت نیز باشد

Marfat.com

قال اللہ تعالے فِیْهَا سُرُرٌ مَّرْفُوْعَةٌ وَّاَكْوَابٌ مَّوْضُوْعَةٌ وَّنَمَارِقُ مَصْفُوْفَةٌ وَّزَرَابِيُّ مَبْثُوْثَةٌ یعنی در بہشت تختہا باشند بلند کہ پانصد سالہ راہ بلندی داشتہ باشد و بران صراحی بے شمار نہادہ باشند و بالینہائے بیعدد و فرشتگان بیحد کہ بطائن ایشان از برف باشد منقول است کہ کافران طعنہ و انکار میکردند کہ مومنان صد سال برآیند و صد سال فرود آیند تمام عمر ایشان در ہبوط و صعود گذرد باری تعالیٰ از برائے سرزنش ایشان این آیت فرستاد اَفَلَا یَنْظُرُوْنَ اِلَی الْاِبِلِ کَیْفَ خُلِقَتْ یعنی نمی بینید ای کافران اشتر را کہ چگونہ آفریدہ ام او را کہ اگر کودک نابالغ او را بخواہاند خواب کند و او سوار شود ہمچنان آن تختہا در حال فرود آیند و مومنان سوار شدہ بالا روند و چون بالا روند ہر یک بر تخت خود نشستہ باشد و با دیگرے حکایت کند تا اینجہان کہ چنان و چنین بر ما گذشتہ است و ہر یک مفاد من طعام بخورد و شراب بخورد و چون عرق خوشبوے از بدن ایشان برآید و سیر شوند در دنیا چون خوردنی کہ بسیار خورد و بخوری و زوال عقل باشد اما در بہشت تندرستی و کمال عقل حاصل شود مسئلہ چون یک زن را دو شوہر یا سہ و یا بیشتر باشند یکے بعد دیگرے در بہشت از کدام باشند **جواب** در بوستان ابو اللیث سمرقندی آوردہ است کہ بہر کہ او راضی باشد از و شود اما بدان صورت او باریتعالے در حال نو نازا پیدا کند و بدان شوہران دیگر بدہد تا ملالتے خاطر نباشد بدان اے فرزند کہ نعمتہائے بہشت بلا حد و عد اند چون مسلمانان بدان خوشدل و مفرح و مغرور شوند و مشغول گردند باریتعالی فرشتگان را فرمان دہد کہ بندگان را بمہمانی من دعوت کنید چون فرشتگان بروند چو بدران نمانند برگردند بگذا چند کرت برگردند بعد ازان بدرگاہ لم یزل نالند کہ چو پدران ما نازمنی مانند فرمان شود کہ چرا بے ادب وار

۵۰۶

ف آیۃ ہذا دلیل است بر آنکہ مومنان ابدا در سن کہولت باشند

Marfat.com

میروید باید کہ بشکستگی گرفتہ بروید در تحت عرش خانہا اند پوشیدہ
بہ برابری ہر عددے مسلمانان یکے را بردارند بمجرد برداشتن چندان
بدرخشند کہ فرشتگان بامید دیدار سر بزمین نہند چون بچوبداران برسانند
ایشان بغلاف قریب برسانند بگذار تا دست بدست بر بندۂ مومن برسانند
چون دستارخوان باز کنند سیبی دران باشد چون سیب را بشکنند ازان
میان حورے برآید کہ حوران دیگر برابری او چون انگشت در پیش آفتاب
نمایند اما چشمان برہم نہادہ تاسف بر کوری چشم او خورد ہاتفے آواز کند
کہ بوسہ بر چشمانش دہ چون بوسہ دہد چشمان باز کند و بخندد
چنان برق بجہد کہ فرشتگان بامید دیدار سر بر زمین نہند شوہر
گویند کہ من بتو آشنا نبودم چرا برویم خندیدی گوید باری تعالی
مایانرا فرمودہ بود کہ تا شوہران خود را ندیدہ اید چشمان باز نہ کنید چون تو بوسہ
دادی دانستم کہ شوہر من تو باشی بعد ازان چون شوق کنار گیرے
پیدا کند ہر یکے از جیب خود خطے را بکشد و بدست ایشان بدہد در
ہر خط چہار سطر نوشتہ باشد یکی آنکہ باری تعالی میفرماید ای بندگان
چنانکہ من زندہ ام کہ زندگی مرا زوال نیست شما را نیز ہمچنان کردم دوم اینکہ
عطا کردم شما را بادشاہی ہمیشہ کہ حد و عدد و نقصان و زوال ندارد سیم اینکہ
تندرست گردانیدم شما را بخلاف دنیا کہ ہرگز رنجور و بیمار نخواہید شد
چہارم اینکہ گردانیدم شما را جوانان کہ ہرگز پیر نشوید اما یک عنایت دیگر
دارم کہ آنرا نیز بر شما خواہم کرد مومنان بیکبارگی گویند یارب از عذاب
دنیا و عرصات و دوزخ و صراط ما را نجات دادی و بنعمات سرمدی بہشت
رساندی پس کدام عنایت تو بہتر ازین باشد ہاتفے آواز دہد از روے
عتاب کہ من وعدۂ دیدار بشما مگر نہ کردہ بودم پس معلوم مے شود کہ
شما فراموش کنندگان اید ہمیشہ آوردہ اند کہ چندان غور و شور بر

Marfat.com

بهشتیان رسد که همه نعمات بهشت را فراموش کند فرشتگان همان سپان دوپاسے را بیارند و بران سوار شوند و زنان را فرشتگان در عماری برآرند و بجانب دارالجلال روان شوند و دارالجلال میدانے است در بهشت که اگر بران اسپان تیز روند آن عمر که ایشانراست ابدالآباد دران بتازند هرگز انتهائے او را نیابند پس در میدان مقصوره را بیابند که چهار صد دروازه داشته باشد و از یک دروازه تا دروازهٔ دیگر چهار صد ساله راه باشد و از هر جانب بدان مقصوره درآیند و درون مقصوره گنبد ها اند بعضی از نور و بعضی مرتب از یک خشت طلا و یک نقره و بعضی از مشک سفید انبیا بر گنبد نورانی بنشینند و علما و اولیا بر گنبد زرد و عامه مومنان بر گنبد مشک پس فرمان رب العزت شود مر فرشتگان را که کاسهائے شراب برایشان بخورانند هر یکے چندان نوشند که فرشتگان درمانده شوند مناجات کنند که یارب مست نمیشوند فرمان شود که شما از میان بدر شوید مرا بایشان وعده هست هم بیرون روند جبرائیل قوله تعالیٰ عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُنْدُسٍ خُضْرٌ وَّاِسْتَبْرَقٌ وَّحُلُّوْٓا اَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَّسَقٰهُمْ رَبُّهُمْ "شَرَابًا طَهُوْرًا" یعنے بر جاها باشد از استبرق و در دست و پائے خلخال نقره داشته باشند و در و مروارید در گردن انداخته زیرا که زیور در دنیا بر مردان حرام است و در بهشت روا گردد چرا که ایشانرا ریش نباشد بعد ازان در دست از غیب پیدا شوند و صاحب دست دیده نه شود و پیاله را بر مومنان برگرداند همگی بیک بار مست شوند و تمام وجود ایشان چون یک مردمک چشم گردد یعنی چنانکه کسی بچشم می بیند و بدیگر اندام نه امتاد ان زمان تمام اندام ایشان چون چشم شود و هر طرف بینند و خودی را فراموش کنند مگر انانیت که من چنان شده ام

Marfat.com

و دران سیاہ و سبزی تجلی روے نماید و دران دیدار باریتعالی را چنانکہ بی مثل و نظیر ہست و ہر یک بقدر یقین و معرفت و بقدر قوت و استعداد خود بیند و بیقین بداند کہ این ہمان خدای ہست کہ او را مثل و مانند نیست قال علیہ السلام سَتَرَوْنَ رَبَّکُمْ کَمَا تَرَوْنَ قَمَرَ لَیْلَۃَ الْبَدْرِ لَا تُضَامُوْنَ فِیْ رُؤْیَتِہٖ یعنی چون ماہ شب چہاردہم بیشک و بے شبہ خدای را بہ بیند بطریقیکہ شبہہ و نظیر نداشتہ باشد و اگر لَا تُضَامُّوْنَ بمد خوانی پس معنے چنان مے شود کہ تجلی بر ہیچ یکے از شما برابر نباشد بلک تجلی ہر یک اندر خور خود باشد و این صحیح است کقول الشاعر

ابیات نظارہ کنان روی خوبت + چون در نگرند از کرانہا + در روی تو روے خویش بینند + اینست تفاوت نظرہا + **روزے** از حضرت شیخ الاسلام والمسلمین شیخ علی بن قنبر علی قدس سرہ پرسیدم کہ مراد از کرانہ چہ باشد و حال اینکہ رؤیت بلا جہت باشد گفت مراد از دیا دانانیت است و مراد ازینکہ روے خویش بینند یعنی خور خویش بینند و مراتب خویش بینند و مدت دو ہزار و پانصد سال مستغرق تجلے افتادہ باشند بعدہ اول جبرائیل را بہوش آرد و گویند کہ پر خود را بر ایشان بکش تا بہوش آیند زیرا کہ حوران منتظر راہ ایشان اند چون بہوش آیند باز دعوے طلب دیدار کنند فرمان حق شود کہ چہ مقدار مگس گردید و دیدار دیدید گویند دو نیم روز فرمان شود کہ لا بلک دو نیم ہزار سال بگذشت الحال حوران بشما منتظر اند **بعدہ** ہمان گاؤ کہ تحت سبع ارضین است و ہمان مرغ کہ در بحر الحیوان استادہ است ہر دو را ذبح کند و بہ بندگان مہمانی بدہد و حضرت بی بی مریم و آسیہ زن فرعون ہر دو را برسول اللہ تزویج کردہ بسپارد و اما از طفیل ایشان بہر مومن حوری عطا کردہ شود کہ حوران بہشت در نظر او انگشت بآفتاب نمایند باز سوار شوند و زنان را در عماری گرفتہ

Marfat.com

بطرف خانها آیند و بادے از انجانب بوزد و مشک در عقب ایشان
پرشان کنند تا بخانه برسند بعد ازان را چنان نور و جمال پیدا میشود که
حوران بهشت بجمال ایشان مزین گردند و معده هر یک بقدر شوق
و محبت خود حق تعالی را دیده باشد بعضی هر روز پنجبار و بعضی کم و
بعضی زیاده بران **منقول است** اگر این مردمان یک چیز بهشت
را میدیدند بغیر ازین کلمات نمیگفتند که یارب امتی امتی امتی زیرا که تمام
دنیا بقیمت تازیانه بهشت نمی ارزد و گفته اند که چهار چیز در بهشت بهتر
از بهشت اند یکی مرگ در دنیست زیرا که چون در دنیا شخصی بچیزے
دل بندد و مفرح شود از زوال او همیشه اندیشه ناک باشد و دیگر مجالست
کردن با قربا و محبان و سیوم زیارت کردن پیغمبران چهارم افضلترین همه
اینکه دیدار باریتعالی بینند پس معلوم باد ای فرزند که نجات از دوزخ و دخول
در جنت نشود مگر بتقوی **در خبر است** که چون باریتعالی بهشت را
بیافرید جبرائیل را فرمود که برو و او را ببین چون دید گفت والله و بالله و بعزتک
که چون چنین چیز آفریده هیچکس بغیر ازین آرام نگیرد باز گفت ای جبرائیل برو
در راه او نظر کن که چگونه است چون دید همه را بریاضت و طاعت و مجاهده
و ترک لذات و بذل مال فی سبیل الله و بذل نفس فی جهاد الله و محنت و
مشقت و اندوه و غم و صبر و شکر و آنچه طریقه شریعت است دید و گفت والله
که به بهشت نه آیند مگر اندکے بسبب محنتهاے که در راه است باز دوزخ را
بیافرید گفت برو ببین حال مخالفان چون دید گفت بعزتک که هیچکس نباشد
که درین در آید و همه خلایق ازین بگذرند و بدین راضی نشوند گفت راه او
ببین چون دید همه خلاف طاعت و ریاضت و عبادت و صدق و فجور چون
شرب خمر و زنا و آلات ملاهی نواختن و غیر ذلک من القبایح که در چشم بد نجمان
در دنیا آسان نمایند و کار حق بر ایشان دشوار نماید گفت بعزتک

Marfat.com

فصل
در بیان مجادله درمیان بهشت و دوزخ

که هیچکس سبب این راه ازین خلاصی نیابد مگر کسی که تو ورا اراده نجات کرده باشی ایضاً **درخبر است** که درمیان بهشت و دوزخ مجادله اتفاد در بهتر بودن دوزخ گفت ای بهشت افسوس برین نعیم تو زیرا که هر چه در دنیا قبیح ترین مردمان بصورت وخسیس ترین خلایق بشوکت و مال وجمال باشد بتو آید و تو ماوای ایشان باشی زهی شرافتی که مارا است زیرا که هر چه خوب ترین مردمان بصورت اند و هر که بزرگترین خلایق از روئے مال وجمال وشوکت اند بسبب فحش وزنا وحرام خواری وخلق آزاری بمن آیند از حضرت رب العزت خطاب شد بروکه اے دوزخ معلوم تو باشد که قبیح ترین مردمان را چنان صورت بدهم که هیچ چیز بهشت را برابر او زیبائی نباشد وزیبا ترین مردانرا که نصیب تو باشد چنان زشت وسیاه روی گردانم که تو از ایشان بترسی وناراض گردی

قال الله تعالیٰ فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ ۖ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ۵۱۱

روزے رسول الله صلی الله علیه وسلم با جمیع اصحاب در بیابان تشنه شد انس بن مالک را فرستاد که فلان کوه یعنی فلان چاه را از من سلام بگوے تا آب خود را بیرون کشد تا اصحاب من ازان بخورند چون بچاه وعلئے رسول الله صلی الله علیه وسلم برساند چاه گفت که جانم فدائے رسول باد اما چون این آیت مذکور بر رسول الله صلے الله علیه وسلم آمد خندان بگریستم که در من ذره نمانده است وتمام آب خشک شد وآنچا بسنگ آراست کرده شده بود ازان ترسم که مارا ازان ترسانند که آتش دوزخ را بما افروزد چون این جوابها برسول الله صلی الله علیه وسلم برساند تمامی اصحاب چندان بگریستند که تشنگی را فراموش کردند **منقول است** که مابین نیران وجنان وادی است اعراف نام کنده مردمان گناه کار اند که بدوزخ داخل نمی شوند ونه بهشت **کقول الشاعر فرد** خوبان بهشتی را دوزخ بود اعراف + وز دوزخیان پرس کما عراف بهشت است + بعد از مرور

Marfat.com

صراط عالمان بران استادہ شوند کما قال اللہ تعالی وعلی الاعراف رجال
و بہشتیان خطاب کنند کہ ای اہل بہشت آنچہ بایشان گفتہ بودیم ہمہ حق
بود گویند صدق وعدنا کہ ہمہ راست بود و بسبب تصدیق بدان رسیدیم
باز بدوزخیان خطاب کنند کہ ای اہل دوزخ آنچہ گفتہ بودم ہمہ حق بود و فرمان
پاداش اعمال را یافتہ گویند ای عالمان ہمہ راست بود اما بہ سبب
تکذیب از جنان محروم و بہ نیران مقرون شدیم و بگویند کافران مر عالمان را
کما قال اللہ تعالی اَنْ اَفِیْضُوْا عَلَیْنَا مِنَ الْمَآءِ اَوْ مِمَّا رَزَقَکُمُ اللّٰہُ یعنی آنچہ از
طعام و شراب خدائے بشما رزق دادہ است اندکے بر ما ریزید گویند خاموش
باشید کہ این را باریتعالی بر شما حرام گردانیدہ است بعد ازان عالمان بہشت
روند **بدان ای فرزند** عمرک اللہ تعالی فی رحمتہ وارحم اللہ علیک وعلی
والدیک کہ مقصود فقیر ازین قصص و قصہ خوانی و حکایت آموزی نبود بلکہ
غرض فقیر آن بود تا بدانی کہ آنچہ ستیہ است ترک دہی و آنچہ حسنہ است بپائے ۵۱۲
داری تا بسبب عمل کردن تو آنرا بفقیر نتیجہ امر معروف برسد قال علیہ
الصلوٰۃ والسلام اَلدَّالُّ عَلَی الْخَیْرِ کَفَاعِلِہٖ **و در شرح مشارق** آوردہ
است کہ چون حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ ہر کہ صلہ رحم کند
رزق او فراخ گردد و عمر او دراز گردد اصحاب گفتند یا رسول اللہ درازی عمر چہ
معنے دارد مگر از وے کسی پند و نصیحت گیرد و یا از وی فرزند صالح بزاید و
بماند تا ہر عملے کہ بعد او کند او بدان شریک باشد و چون از کسی بمقدار یک
صحیفہ نوشتہ باشد از نصیحت ثواب او بجز اللہ تعالی کسی نداند و کتاب از قبیل
امر معروف است **و در شرح مشارق** آوردہ است کہ
ہمہ نیکیہا در برابر جہاد چون قطرہ آب در دریا است باز گفت کہ جہاد در برابر
امر معروف چون قطرہ آب در دریا است پس چون امر معروف لازم نبود
از گردن ساقط کردہ ام تا بر تو روشن باشد کہ راہ قیامت دور

Marfat.com

دور از بهت و توشه اندک و یار محرم نے پس درین راه توشه بسیار کن
وانیس صالح عمل را با خود یار کن تا در مضیقت احوال هلاک نگردی فصل
سیوم در اجناس مسائل و فوائد بدان ای فرزند که درین فصل
آنچه تو گفته بودی از مسئلهای شرعیه که نادر باشند بعضی را بیارم تا تراو
خلایق را فائده حاصل شود **مسئله** اگر شخصے از روے بازار چیزے
بخرد از حلالیت و حرامیت آن چیز از بازار پرسد یا نه **جواب** بقول
امام شافعی رح بغیر از پرسیدن روا نیست خریدن چیزے آنرا بقول امام
اعظم رح پرسیدن روا نیست زیرا که بازار مصطفے است و بازار خالی از حرام و حلال
نمی باشد هر چه پیش آید بخرد و بدان را خود نگرداند شرح وقایه **مسئله** چون
شخصی مال دنیاوی جمع کرده بود از نامرضیات چون جبر و زور و حرام بعد از وفات
آنمال بر وارثان حلال گردد یا نه **جواب** گردد زیرا که پیغمبر علیه السلام فرمود
که بهترین مردمان کسی است که حساب اموال نگه دارد و سود بدیگران نگذارد و
ایضاً قال علیه السلام مال البخیل کسن العیل لا ینفع به الا بعد الموت
پس میراث خوار انرا خراب نه کند بلکه نگه دارد و اگر قرضداران او بیایند که بر میت
ما یا نرا قرض بود از انمال دا کند و زکوات نیز بکشد و فقیر انرا نیز خوردن حلال
باشد زیرا که حق فقیر در هیچگاه بر طرف نمیشود **فتاوای نوادر مسئله** چون
شخصی غصب کرد گوساله را و یا ماده گاو را پس گوساله بمیرد و ماده گاو خشک شد
تاوان شیر از غاصب بر سد یا نه **جواب** رسد. **تحفة الفقه مسئله** چون شخصی
مالک شود مال حرام را و آنرا جاے دیگر بفروشد نفع او روا باشد یا نه **جواب**
اگر درهم یا دنانیر باشد نفع او بر بایع و مشتری حلال باشد زیرا که این مثل دارد
چه هرگاه که بصاحب رد کند مثل او را رد کند جائز باشد و اگر عروضے و مواشی باشد
نفع او بر بایع و مشتری حرام باشد زیرا که هرگاه رد کند بهر جاکه باشد جز این
چیز رد کردن چیز دیگر نشاید و اجب کردن این متعذر است فتاوای نوادر

ف
بیان مسائل نادره

ع
مال بخیل مثل مال یتیم است
نفع نمی گیرد مگر بعد از مردن او

۱۲

۵۱۳

Marfat.com

مسئلہ چون شخصی مار آید و آواز خود اندازد بر دیگرے رسد و آواز خود اندازد
و بر دیگرے رسد و آن ثالث را مار بگزد و بمیرد تاوان جنایت بر عاقلہ
کدام کس باشد جواب بر عاقلہ دوم باشد زیرا کہ شخص اول بہیبت
انداخت پس شخص دوم را شایان این بود کہ بر زمین می انداخت چون او نیز
بر دیگرے انداخت تاوان بر او باشد گویا کہ عمداً کردہ باشد و دیگر اینکہ تاوان
بر فاعل کار ہست نہ بر باشر تحفہ ملکی و ایضاً در دستور القضات
آوردہ است کہ اگر شخصی سوار شود بر دیگرے و شکم او پارہ شود تا رودہ برآید و شخصی
دیگر گردن او را بزند پس قصاص بر زنندہ گردن باشد نہ بر آیندہ مسئلہ
چنانکہ در سراجی مے آرد کہ اگر شخصی چاہ بکند در زمین غیرے
و غیر او کسی را در چاہ اندازد تاوان و جنایت بر اندازندہ باشد نہ بر
کنندہ مسئلہ چون کسی مال را بحاکم جابر سعی کند چنانکہ حاکم از و
بگیرد از ساعی ضمان رسد یا نے جواب بقول امام محمد رح
و فتوی جمہور عالمان نیز بر آنست زیرا کہ در خبر ست کہ فردائے قیامت
ہمان مال را در دوزخ اندازد و ساعی را فرماید تا از انجا بر کشد بمدت ہزار
سال ساعی آنرا بدہن گرفتہ در دست و پائے زدہ بدیوار دوزخ بر کشد اما
چون قریب بخروج آید از دہنش بیفتد باز در دوزخ رود ہکذا بسویم کرت
بیرون کند سہ ہزار سال بعذاب دوزخ مبتلا باشد پس چون در آخرت
ماخوذ ہست بہتر آن کہ در دنیا ادا کند تا خلاص شود امنیۃ الکافی مسئلہ
چون کسی از کسی درہم و دینار بقرض و یا بیع و یا غیر ذلک بگیرد و در غیبت
خصم آنرا در آتش اندازد و زبون برآید تاوان اینمقدار از ان مشتری
و یا از آنکسی کہ از و گرفتہ ہست طلب کند و بر این کس ہیچ لازم نشود زیرا کہ
گویا کہ در اصل مال نگرفتہ بود چنانکہ چہار مغز و یا انار را بخرد و میان او فاسد
باشد بر بایع رد کند و بسبب شکستن بر مشتری چیزے لازم نہ شود

Marfat.com

امنیۃ الکافی مسئلہ زمین باشد محل افتادہ زید اورا مدت چند بکارد و باز ترک
کند عمرو اورا مدت چند بکارد و باز ترک کند خالد اورا مدت چند بکارد تا وقت قبض
ہمین خالد باشد باز زید و عمرو بیاید و دعوے او نا مسموع باشد زیرا کہ
القبض دلیل الملک الحال در ملک خالد است و زید و عمر صاحب حظ نبود امنیۃ الکافی
مسئلہ چون شخصی ترک دعوے را بمدت سہ سال بطریق کہ درمیان ایشان
مانع نباشد چون دریاء وعدہ قطع الطریق بعد ازان دعوے مسموع باشد
امنیۃ الکافی و در دستور القضات و بعضی گفتہ اند کہ اگر کسی سہ سال ترک کند
دعوی او نا مسموع باشد **مسئلہ** چون شخصی مادہ گاوے بدہد کسی را بشرط
اینکہ نگاہبان پسر او باشد و روغن را شریک کند و یا روغن را تمام بصاحب مادہ
گاو باشد روا نیست و این را بلفظ ہندی کہری گویند ہدایہ **امداد فتاوی**
جواہر مے آرد کہ بسبب نگاہبانی مادہ گاو منافع چون شیر و جغرات و ۵۱۵
روغن ہمہ از و باشد و مادہ گاو و گوسالہ از صاحب مادہ گاو باشد زیرا کہ
این بیع فاسد است پس گویا کہ شیر را پیش از تحصیل بروغن فروختہ است و
اگر مادہ گاو و گوسالہ بنزد یک او ہلاک شوند ضامن نباشد اگر تعدی نکردہ
باشد یعنی بدست خود ہلاک نکردہ باشد **مسئلہ** مردے دختر کبیرہ بکر خود را
بکسی تزویج کرد پیش از زفاف طلب مہر او شاید یا نہ **جواب** شاید اما
اگر صغیرہ باشد قبض کردن مہر از شوہر پدر را شاید و اگر شوہر را بکند جبر کردہ
باشد براداکردن آنمہر پدر را زیرا کہ مہر واجب میشود بنفس عقد دستور القضاۃ
مسئلہ چون بمیرد یکے از متعاقدین یعنی زن و شوہر پیش از دخول پسر
مرزن را تمام مہر برسد زیرا کہ موت بمنزلہ دخول است **مسئلہ** چون شخصی دختر را
بکسے تزویج کند و از برائے خود چیزے
از داماد خود بگیرد از اموال شاید یا نہ **جواب** نہی
لقولہ علیہ السلام - نہی عن الحلوۃ فی النکاح صراح و حلو

Marfat.com

برائے خود ستانیدن چیزے را گویند در نکاح پس اگر داماد بعد از بخانه آوردن
زن آنمال را طلب کرد رسد یا نه **جواب** رسد امیتة الکافی اما در
روایت قاضیخان هرچه در میان ایشان تصرف شده است چون مهمانی
و جامه و غیر ذلک همانرا نیز حساب کند و مابقی را از داماد طلب کند۔
مسئله چون شخصی کنیزک را بخرید و وطی کرد او را بارها پس مستحق شود
آن کنیزک بر مشتری چیزے شود یا نه **جواب** مهر واحد لازم گردد ذخیرة المصنفات
مسئله حلال ست بنکاح کردن حامله از زنا و روا نیست نکاح کردن حامله از
بندیان اما روا نیست وطی زانیه از وضع حمل سراجی اما بقول فصول
العمادی اگر ناکح غیر زانی باشد وطی روا نیست و اگر ناکح بعینه همان زانی
باشد حلال است نکاح و وطی هر دو و اگر زانی را کسی به بیند که در آن ساعت
زنا کرد باز در آن ساعت نکاح کند رواست **مسئله** چون شخصی بخواهد که بزن
صغیرهٔ خود جماع کند اگر پنج ساله باشد روا نیست و اگر نه ساله باشد دخول
کردن رواست و شش و هفت و هشت سالگی نظر باید کرد و اگر سمین یعنے
فربه باشد که قوت وطی دارد و مشتهی است رواست و اگر لاغر باشد روا
نیست دستور القضاة **مسئله** شخصے گوید مرد دیگرے را که مادر زن چه کردی
او گوید وطی کردمش حرمت مصاهرت لازم گردد و زن برو طلاق گردد
اگرچه گوید دروغ گفتم و یا هر دو مسخره گویان باشند زیرا که درین امر یک کرت
اقرار کافیست دستور القضات **مسئله** زن و مرد در پیش دو گواه اقرار کردند
که ما زن و شوئیم لا ینعقد النکاح زیرا که نکاح اشتهار است نه اضمار دستور القضاة
مسئله مردے بترسانید زن خود را بزدن تا آنکه به بخشد مهر خود را بدان بخشیدن
بخشیده نه شود وافی و دستور القضاة **مسئله** مردے زن دیگرے را غصب کرد
برائے تزویج خود اگر شوهر آن زن از غاصب یک درهم بگیرد نکاح کردن آن
بر غاصب حلال گردد زیرا که بمنزلهٔ خلع مے گردد نسخهٔ مبنی

Marfat.com

مسئله اگر شخصی زن بعقد قدیم داشته باشد و بر عقد او عقد جدید کند رواست اما اگر میخواهد که بنزدیک جدید چند روزے بگذراند اگر ثیبه باشد سه روز اول عقد پیش او بود اگر بکر باشد هفت روز اما بعد ازان باید که قضائے آنرا بهمین تمثال بزنے قدیمه باز گرداند مجموعه خانی معاملات **مسئله** چون اختلاف افتاد میان اجیر و مستاجر درینکه کالا برائے ما رائگان عمل کرده چون دوختن قبا وغیره و مزدور گوید که باجر کرده ام بقول ابیحنیفه رح بینه را از اجیر میباید والا قول قول صاحب است با یمین اما بقول ابے یوسف رحمه الله تعالی باید نظر کرد که اگر اجیر شخصے باشد که اکثر اوقات رایگان عمل میکند پس قول قول صاحب است مع یمین و اگر اجیر مشهور بعمل رایگان نباشد پس قول قول اجیر است با یمین نسخهٔ عینی **مسئله**

مردے دو زن داشت چون روئے شیر
هر دو بصورت چو ماه منیر
یک از سر جاهلی مر پسر غیر را داد شیر
زنے دو نمی شد بروے حرام
که تا قیامت نباشد حل پذیر
هر که حل این معنے کند
مفتی آفاق باشد بے نظیر

بیان اینکه عمرو کنیزک صاحب جمال داشت و زید همان کنیزک را برائے پسر صغیر شیرخوارهٔ خود بنکاح خواست بعد ازان عمرو آن کنیزک را آزاد کرد و حاکم نفس شد و شوهر دیگر کرد یعنی بکر را شوهر کرد و بکر را زن دیگر نیز بود زن ثانیه بکر مر همان پسر زید را شیر داد که این کنیزک در نکاح او بود کنیزک بر بکر حرام شد زیرا که آن طفل پسر او شد و کنیزک زن پسرش شد زیرا که زنش بود اول **مسئله** شخصی دو خواهر و یک مادر را بیک کس نکاح کرده بدهد جائز است یا نه **جواب** جائز است بیان آن آنست که کنیزکے بود مشترک میان دو کس از و پسر تولد شد و هر دو کس دعوے پسر کردن او کردند آن پسر پسر هر دو گردد و کنیزک آزاد گردد و میراث برد از پدر میراث کامل و میراث برند از ایشان از و میراث یک پدر پس این فرزند همین مادر خود را و یک خواهر از یک پدر و خواهر دیگر از پدر دیگر

Marfat.com

را نکاح کردہ بیک کس بدہد رواست این ہر دو مسئلہ از مشکلات حذر خوانی
آوردہ شد **مسئلہ** کفارت دارد اگر روزہ کفارت دارد بحساب دو ماہ
اگر ہر دو ماہ بیست و نہ روز باشند نیز رواست و اگر بحساب شصت روز
دارد روا نیست مگر تمام شصت روز شرح ابو المکارم **مسئلہ** اگر مؤذن
و امام جماعت یک کس باشد رواست یا نہ **جواب** بہتر ہست و حضرت رسالت
پناہ صلی اللہ علیہ وسلم بعضی از اوقات خود اذان میگفت و خود امامت میکرد
قولہ یفید ما قلنا الخ الی قول ابی حنیفۃ رح یُفِیْدُ اَنَّ الْمُؤَذِّنَ لَا یَجْلِسُ بَیْنَ
الْاَذَانِ وَالْاِمَامَۃِ فِی الْمَغْرِبِ وَیُفِیْدُ اَنَّ الْمُسْتَحَبَّ اَنْ یَّکُوْنَ الْمُؤَذِّنُ عَالِمًا
بِالسُّنَّۃِ اَیِ بِالْاَحْکَامِ الشَّرْعِیَّۃِ لِاَنَّ لِلْاَذَانِ سُنَنًا وَاٰدَابًا فَلَا بُدَّ مِنْ اَنْ یَّعْلَمَہُمْ
بِھَا وَلِاَنَّہٗ مِنْ بَابِ الْجَمَاعَۃِ وَالدُّعَاءُ اِلَیْھَا فَلَا یُفَوَّضُ اِلٰی غَیْرِ الْعَالِمِ وَلِھٰذَا
قَالَ عَلِیٌّ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ لَوِ اسْتَطَعْتُ الْاَذَانَ مَعَ الْخُلَفَاءِ لَاَذَّنْتُ فَثَبَتَ
اَنَّ الْاَحْسَنَ اَنْ یَّکُوْنَ الْعَالِمُ اِمَامًا فِی الصَّلٰوۃِ بِخِلَافِ مَا یَقُوْلُہٗ بَعْضُ
الْمُتَاَخِّرِیْنَ اَنَّ الْاَحْسَنَ لِلْاِمَامِ اَنْ یُّفَوِّضَ الْاَذَانَ وَالْاِقَامَۃَ لِغَیْرِہٖ فَاِنَّ النَّبِیَّ
عَلَیْہِ السَّلَامُ مَا بَاشَرَ الْاَذَانَ وَالْاِقَامَۃَ بِنَفْسِہٖ وَقَدْ کَانَ اِمَامَہُمْ فِی الصَّلٰوۃِ
وَقَالَ شَمْسُ الْاَئِمَّۃِ ھٰذَا فِیْ حَقِّہٖ عَلَیْہِ السَّلَامُ وَفِیْ حَقِّنَا اَذَانُ الْاِمَامِ بِنَفْسِہٖ اَوْلٰی
لِاَنَّ الْمُؤَذِّنَ یَدْعُوْ اِلَی اللّٰہِ فَمَنْ اَعْلٰی دَرَجَۃً مِنَّا فَھُوَ اَوْلٰی لِلنَّاسِ بِہٖ
وَقَدْ اَذَّنَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ وَاَقَامَ فِیْ بَعْضِ الْاَوْقَاتِ وَ
رَوٰی عَنْبَۃُ بْنُ عَامِرٍ کُنْتُ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰہِ صلعم عَلٰی سَفَرٍ فَلَمَّا زَالَتِ الشَّمْسُ
اَذَّنَ وَاَقَامَ وَصَلَّی الظُّھْرَ کِفَایَۃً **مسئلہ** اگر صید را زد و دو نیم شد ہر
را بخورد و اگر اندک جدا شد اندک بخورد و بسیار نخورد مجموع ملکی **مسئلہ** اگر صید را بہ
تیر زد خونش اندرون شکم رفت تا آن گوشت را نشاید خوردن را نشاید زیرا کہ بخوردن
مسفوح پلید شدہ ہست فتاوای نوادر **مسئلہ** سہ زن بمجرد نکاح حرام گردند یکی زن پسر
بمجرد ایجاب قبول زیرا کہ نکاح بقول ابی حنیفہ رح ایجاب و قبول است بخلاف

Marfat.com

مالک کہ نکاح بقول او وطی ہست اگرچہ آن زن را بدین باشد دوم زن پدر بر پسر نیز بمجرد نکاح حرام گردد **بدان اے فرزند** ہر کہ در دین مسئلہ دلیری کند و حیلہ سازی کند بجز ضلالت و کفر بضاعتش نباشد و از مذہب ابو حنیفہ رحمہ اللہ تعالیٰ بیرون شدہ باشد و انکار کلام اللہ بجاے آوردہ باشد کما قال اللہ تعالیٰ "وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ" زیرا کہ ابو حنیفہ رحمہ اللہ تعالیٰ بیان نکاح جز ایجاب و قبول چیزے دیگر نکردہ ہست سیوم مادر زن بمجرد عقد حرام شود اگر بدخترش دست درازی کردہ باشد یا نباشد امّا مادرش را نکاح کرد و دست درازی بدو نکرد باز طلاق کرد دختر آن بر و حلال باشد **دستور القضات و ایضا مجموعہ معاملات مسئلہ** منکوحہ و مزنیہ و طموسہ پدر بر پسر حرام ہست **و ایضا** منکوحہ و مزنیہ و طموسہ پسر بر پدر حرام ہست اگر فرج داخل او را بہ بیند حتی کہ اگر پدر زن را طلب میکرد و دستش بشہوت بر دخترِ نہ سالہ رسید زن بر و حرام گردد و اگر دست پسر بمادر بشہوت رسید بر پدرش حرام گردد و بر و حلال نشود و یا نظر پدر بر فرج درون دختر خود افتاد و اشتہا کرد کہ اگر مرا اینچنین کنیزک بودی با او وطی میکردم زن بر و حرام شود از جہت بردن اشتہا و یا پسر فرج درون مادر را دید بر پدرش حرام گردد و اگر زن ذکر مردے را بہ بیند بہ شہوت نیز حرمت مصاحرت ثابت میگردد و اگر بر مادر زن دست افتاد بشہوت نیز دخترش حرام گردد خزانۃ المفتین و مجموع غانی و ملتقط

مسئلہ اگر پرسی و نظر اینچنین زنان مذکورین فی المسئلۃ الاولیٰ در حال انزال شود حرام نگردند زیرا کہ تصرف شہوت او در غیر محل است و ایضاً اگر دخل کردہ در و بر زن دخترش بر و حرام نگردد زیرا کہ این تصرف شہوت در غیر محل است مجموعہ غانی معاملات مسئلہ جمع کردن میان دو زنے کہ اگر فرض کردہ شود یکے از ایشان را ذکر و دیگرا نثی نکاح جائز نبود پس

Marfat.com

جمع کردن در نکاح یک شخص نیز جائز نیست مگر در سه زن بی تناقض اول
چون دختند رو مایندر یعنی زنے که شوہر او را دختر باشد از زن دیگر جمع میان
ایشان رواست دوم خوشدامن و زن پسران یعنی اگر کسی زنے را با سنوان
در نکاح خود جمع کند ..... نیز رواست سیوم زن و کنیزک آن زن شرح
ابوالمکارم **مسئله** بخشیدن وطی کنیزک بکسی روا نیست مگر بدو تمام کنیزک را به
به بخشد و یا بخرد و یا نکاح کند **منقول است** که شخصی بخدمت ابن عمرؓ حاضر
شد و گفت که مادر من وطی کنیزک خود را بمن بخشید روا هست یا نه گفت روا
نیست مگر بسه چیز که تمام بتو بخشد و یا ازو بخری و یا در نکاح خود آری شرح السنة
مسئله حرام کردن حلال سوگند است قاضیخان و همچنان اگر شخصی گوید که
با تو سخن کردن حرام است پس سخن گفت کفارت یمین لازم شود و همچنان اگر گفت
که حَلَالُ اللّٰهِ حَرَامٌ اَوْ کُلُّ حِلٍّ عَلَیَّ حَرَامٌ اَوْ حَلَالُ الْمُسْلِمِیْنَ عَلَیَّ حَرَامٌ و
نیت نکرد چیزے را امام فضیل و فقیه ابوجعفر و ابوبکر الاسکاف و ابوبکر بن سعید
گفته اند که بدین الفاظ اگر آن شخص را یک زن باشد بائنه شود بیک
طلاق و اگر چهار زن داشته باشد همگی بیک طلاق بائنه شوند و اگر
نیت داشته باشد سه طلاق را سه واقع شود ولا یصدق فی عدم النیة
قضاءً لانه صار عرفاً ولهذا لا یحلف به الا الرجال فی النوازل **مسئله**
اگر شخصی گوید حلال خدا بر من حرام اگر فلانی کار نکنم و نکرد پس او را اگر زن
باشد زنش طلاق شود بیک طلاق بائنه و اگر او را نباشد بعد از آن تزویج
کرد زنے را برو کفارت لازم است جز طلاق شرح شمسی **مسئله** مردے تزویج
کرد زنے را در عدت وفات و جماع کرد با و بعد از مضی عدت اگر شوہر دیگر کند
جایز است زیرا که شوہرے که در عدت کرده بود شوہر نبود بلکه زانی بود و بهر طریق
عدت منقضی میشود و اگر در آن عدت از و حمل گرفت نیز عدت منقضی میشود
و بمضی عدت نه بوضع حمل مضمرات **مسئله** مردے تزویج

Marfat.com

زن دیگرے را وداخول گردید واو خبر ندارد از شوے دیگر آن زن
بعد از فرقت تجب العدة علیها یعنی برو عدت لازم شود واگر آن مرد بر بود
شوہر آن زن خبر دارد پس بعد فرقت عدت لازم نشود لا تجب العدة علیها
زیرا کہ گویا او زانی بود و در زنا عدت نیست ونیز بر شوہر اول حرام نشود
بسبب زناے او فتواے برین است شرح شمسی **مسئلہ** در عدت چرا
بہ حیض مقدار کردہ اند وحال انکہ یک حیض نیز کافی بود **جواب** حیض اول
از برائے شناختن پاک بودن رحم زن است از نطفہ شوہر اول زیرا کہ اگر
در نطفہ است پس عدت او وضع حمل باشد وحیض دوم تحریمۂ نکاح زن
است بر آن شوہر وحیض سیوم از برائے فضیلت زن آزاد است تا فرق
باشد میان کنیزک وسیدہ **مسئلہ** وَلَا عِدَّةَ عَلَى ذِمِّيَّةٍ طَلَّقَهَا ذِمِّيٌّ
شرح **مسئلہ** چہار زن را عدت نیست اول مطلقہ پیش از دخول
دوم حربیہ کہ فرار کند از زوج وشوہر او در دار الحرب بماند سیوم چون
دو خواہر را بیک عقد تزویج کند باید کہ یکے را رہا کند وآن را عدت
نباشد ووطی کردن مر این دیگر را شاید امّا بنکاح کردن یکے را با نہ
دیگرے را بنکاح کرد ہمان اول بر و طلاق شود تا آن کہ عدت او نگذرد
آن دیگر بر و حلال نگردد واگر یکے را طلاق داد و دیگر خواہر او را بنکاح
کرد نیز نکاح روا نیست تا عدت آن نگذرد وچہارم شخصی را چہار زن بود
وزن پنجم بر و کند زن اول طلاق میشود واو را عدت نیست **مسئلہ**
اَلْعَالِمُ كُفْوٌ لِلْعَلَوِيِّ **مسئلہ** قَالَ الْعَالِمُ الْفَقِيرُ كُفْوٌ لِلْجَاهِلِ
اَلْغَنِيِّ مختصر وشرح ابو المکارم **مسئلہ** قریش را چرا قریش نام اند
جواب بدو معنی یکے آنکہ قریش نام جنبندہ است در دریا ازان
ایشان را قریش نام اند وقیل قریش کسب را گویند وایشان کسب
وتجارت بسیارے کردند ازان قریش نام اند شرح سنی

Marfat.com

مسئلہ در بیان یزید

فائدہ ہر کہ خوردنی خشک یعنی بے قتع بخورد نزع روح براو آسان باشد۔ **مسئلہ** لعنت راندن بر یزید روا ہست یا نہ **جواب** نے زیراکہ او از اہل قبلہ بودہ است و بسبب سلاح کشیدن براولاد رسول اللہ عاصی شدہ نہ کافر و ہر کہ براو لعنت گوید بقول امام اعظم رضی اللہ عنہ آنکس رافضی گردد و آن لعنت براو افتد شرح امالی کقول ماتتہ وَلَمْ یَلْعَنْ یَزِیْدًا بَعْدَ مَوْتٍ سِوَی الْمِکْثَارِ فِی الْاِغْرَاءِ غَالٍ + **بدان اے فرزند** چون ذکر یزید در میان افتاد پس شمۂ از جنگ او بیان کنم کہ چون بود زیراکہ اکثر اہل روافض آنرا بکذب بدل کردہ و زیادت نوشتہ و مردمان عوام را بدان سبب کافر ساختہ اند **منقول است** کہ ابراہیم نخعیؒ را کسی سوال کرد کہ ہیچ خبر داری از آنجنگ کہ چگونہ بود گفت دستہائے خود را در جنگ بخون نیالودہ ام الحال زبان خود را بخون آلودہ نہ کنم زیراکہ آنچہ میان صحابہ گذشتہ است از شر و بدی قصہ آن جائز نیست تا عوام الناس در شک و ریب نہ افتند و عداوت ایشان در دل نیارند کہ بسبب عداوت کافر نہ شوند و اکثر ازین اہل روافض با امیر المومنین معاویہؓ نیز دشمنی دارند و نمیدانند کہ او از اصحاب خاص رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بود **در خبر است** کہ روزے بہ پیش رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نشستہ بود حضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کہ ای معاویہ از پشت تو بوے خون مے آید گفت چہ باشد یا رسول اللہ گفت از پشت تو فرزندے بزاید کہ ہلاک کنندۂ اولاد من باشد حضرت معاویہ قسم بخدا یاد کرد کہ من در عمر خود زن نگیرم در تمامی عمر بے زن بود روزے مرتضی علی او را بخدمت رسول علیہ السلام فرستاد کہ خلافت بعد از شما بکہ باشد فرمود بعد من ابو بکر صدیق خلیفہ باشد گفت بعد او فرمود فاروق گفت بعد او فرمود عثمان ذی النورین گفت بعد او فرمود سوال کنندہ بعد از رحلت خلفائے ثلثہ حضرت معاویہ بمرتضی گستاخی کرد بطریق ملاعبت گفت کہ یا امیر سوال کنندہ من بودم خلافت بمن میرسد مرتضی گفت لا بل سوال

Marfat.com

کننده من بودم زیرا که شما را من فرستادم قبول کرد تا بعد از حضرت
مرتضی دو سال خلافت بی بی عائشه صدیقه رضی الله عنها میکرد بعد او
اختلاف درمیان صحابه افتاد حضرت معاویه گفت من باشم و بو علی نام
اصحاب بود او بخود اضافت میکرد تا بهمین سخن میان ایشان جنگ افتاد بیست
و یکهزار اصحاب کشته شدند و پیش ازین حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم گفته
بود که علامت قیامت آنست که درمیان اصحاب من جنگ و تیغ کشی پیدا شود
اما بقوت شمشیر بادشاهی بمعاویه رسید شبی بول میکرد از دیوار کلوخے را بگرفت
تا خود را پاک کند بتقدیر الهی دران کلوخ کژدمے متوطن بود بر سر ذکرش نیش زد
چنان درد و الم روئے نمود که در شب و روز نمی آرمید تا بحالت نزع رسید حکیمان
روئے زمین جز این دارو ندیدند که تا نطفه پشتش در فرج نریزد شفا نیابد
معاویه گفت من قسم یاد کرده بودم که زن نخواهم کرد ند حکیمان باتفاق
یکدیگر زنے را آوردند که بغایت پیره و هرم رسیده بود چون امیر المومنین معاویه رض
بدو دخول کرد دردش قرار شد اما بحکمت الهی تا سخن رسول الله صلی الله علیه وسلم
دروغ نشود نطفه در رحم آرام بگرفت و ازان یزید تولد شد بدخوی او ازان بود
که زهر کژدم در تربیتش آمیخته بود **منقول است** که چون امیر المومنین حسین رض تولد
شد حضرت رسول صلی الله علیه وسلم در گوش راست او اذان بگفت و در گوش چپ او
اقامت بگفت درانزمان فرشته نازل شد بغایت عظیم مهتر جبرائیل گفت یا رسول الله
هر دو بال او خشک شده اند دستهاے حسین را بر هر دو بال او بمال تا سبز شوند
چون مالید سبز شد و فرشته برفت حضرت از جبرائیل پرسید که اینچه بود گفت
که بعد خلقت این فرشته عصیانے از دستش بیامد بفرمان رب العزت
هر دو بالش خشک شد اما خطاب رب العزت بران شد که چون نبیره رسول
صلی الله علیه وسلم از پشت زهری پدید آید تا ترا پر برویانم الحال این همان فرشته
بود رسول صلی الله علیه وسلم خوشدلی کرد که نبیره من بمجرد ولادت صاحب درجه گشت پس چون لایق حال انبیا

Marfat.com

یزید گفت ای پدر اگر شہر بانو را در نکاح من در آری ہر وصیت کہ بکنی بجا
تو بجاے آرم و شہر بانو زن عبداللہ بن زبیر رضہ بود طلاقش داده بود معاویہ
گفت وصیت من ہمین است کہ بخاندان رسول اللہ عداوت بجوئی دیگر انرا
تو وانی یزید قبول کرد در حال سلمان فارسی رضہ را در پیش شہر بانو فرستاد کہ اگر
یزید را قبول کنی ترا رئیس ہمہ زنان سازم چون در راہ میرفت قاسم بن عباس بن
ابن عم النبی صلے اللہ علیہ وسلم جوانے بغایت ظریف و باجمال و رندی و تندی
استادہ بود غرض او پرسید واقعہ باز گفت قاسم گفت عرض حال ما را نیز بر سان
چون از و در گذشت امیر حسن رضہ استادہ بود غرضش پرسید واقعہ باز گفت امیر
حسن رضہ گفت عرض حال من نیز بر سان چون سلمان نزدیکش رفت شہر بانو زن
صاحب جمال کہ در جمالیت و زیبائی بے قرین بود دید خود نیز بر و عاشق شد
گفت ای شہر بانو من رسول معاویہ بودم برای یزید کہ ترا رئیسہ ہمہ زنان
۵۲۶ سازد در راہ قاسم و امیر حسن رضہ نیز بتو عرضہ کردند و من نیز آشفتہ تو شدم
الحال بہر کہ راضی باشی باش شہر بانو گفت ای سلمان من چون بکنیز کی خاندان
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قبول شوم ازان باز نگردم امیر مے باید چون
بامیر رسید در نکاح خود در آورد چون سلمان خبر را بمعاویہ رساند گفت ای سلمان
الحال فتنہ در میان یزید و خاندان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و شوار پیدا خواہد
بعد از مدت چون امیر المومنین معاویہ رحلت نمود یزید بہ بادشاہی بنشست
اما امیر زادگان ہرگز بہ پیش او نمیرفتند روزے شخصے را بر ایشان فرستاد
کہ مطیع و فرمانبردار پدرم بودید از من چرا روے گردانیدید گفتند شنیدہ ایم کہ بسر
تو سگے افتادہ بود و کار خلاف شرع از تو در وجود مے آید روئے ترا نخواہیم دید
یزید چند نفر را فرستاد تا ایشانرا بزور لشکر گرفتہ بیارند چون لشکر رسید ایشان
در مسجد حصر کردند امیر حسن رضہ را بشردہ پسران بودند جنگ کردند لشکر یزید
شکست دادند و خود را خلاص کردند بعد ازان پیرہ زنے اختراع کردہ امیر حسن

Marfat.com

زہر داد در حال شکمش چنان کہ جبرائیل گفتہ بود زرد و سبز روان شد و او در اثنال از شکار برآمدہ بود در آب او را داد چون امیر حسین رض بر ورسید زہر دہندہ را پرسید کہ چہ کس باشد حسن رض گفت ای برادر قول جد من بود دروغ نمیشد سکوت بہتر است بعد از دفن کردن او یزید لشکر بسیار در عقب او روان کرد اما اہل کوفہ کس را فرستادند کہ اگر امیر حسین رض بیاید مدد بکنم مرا و را چون امیر حسین روان شد پس یزید حرو دنام علی الصباح با شش ہزار سوار بدو پیش آمد و نماز با مداد در عقب او ادا کرد گفت ای امیر زادہ اگر روئے این بدبخت بینی ہیچ نبود و ترا از و ضرر ے نباشد گفت من ہرگز روئے او را نہ بینم کہ سگے را بر بساط جائے دادہ است ہکذا سہ کروز در راہ میرفت و ہر سہ روز حرود بدو پیش مے آمد و نصیحت میکرد امیر حسین رض قبول نکرد و ہمراہ امیر اشتر رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بود ہر جا کہ در سفر آن اشتر خواب میکرد ایشان فرود مے آمدند روز سیوم آن اشتر خواب کرد ہر چند کردند روان نمیشد فرود آمدند امیر گفت نام این مقام چہ باشد گفتند دشت کربلا چون درخت از برائے ہیزم بریدند خون بیرون میشد چون آن خاک را دیدند سرخ شدہ بود امیر گفت ساکن باشید کہ مقام شہادت من ہمین است من از جد خود شنیدہ ام اما پیش از ایشان ہژدہ لک سوار یزید رسیدہ بودند و کلانتر ایشان عمر بن سعد بود دو سعد از عشرہ مبشرہ بود و کنار آب را گرفتہ بودند باز حرود پیش آمد و زمین را بوسہ داد کہ اگر روئے او را ببینی بہتر بود امیر قبول نکرد گفت پسر تو برجائے خود باش تا من از بہر تو اول جنگ بکنم با لشکر پدر خود این شش ہزار سواران بیکبارگی تاختند ہمگی شہید شدند بعد ازان پیرہ زنے پسر خود را آورد ہمان یک پسر داشت شہید شد بعدہ امیر حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہ علی اصغر را فرمود کہ تو با جمع لشکر جنگ را اختیار مکن زیرا کہ نسب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم منقطع خواہد شد و مصلحت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم چہ عذر آریم اما خود تاخت بہیچ نوع

Marfat.com

بدست ایشان نمی آمد کمندها بلا عدد برآویختند و از اسپش انداختند چون
بنشست جوانے بر و رسید برای قتل گفت من حسین بن علی بوده ام آن بر
گشت بعده شمر بن جوشن رسید هر چند کارد بر گلویش میمالید بریده نمیشد
امیر حسین گفت که نام تو چیست گفت شمر گفت جامه را از سینهٔ خود باز کن چون
باز کرد سینه اش پیس بنمود گفت از قفا کارد بران که کشندهٔ من هم تو باشی
چون سر او را در پیش عمر سعد برد شمر گفت اے سعد بهترین قوم را کشتم
عمر شمشیر را بر گردنش زد و بکشت که بهترین قوم را چرا کشتی بعد ازان جمع
اصحاب و خاندان را بطرف یزید روان کردند امّا زنان در عماری بودند
که هیچ نامحرمے روی ایشان را ندید چون در راه میرفتند شبی سر امام حسین رض
را در خانهٔ مردے صالح نام نهادند علی الصباح چون سر را ازو طلب کردند
سر پسر خود را بریده فرستاد قبول نکردند هکذا هفت پسر داشت و کله ها
را بریده داد قبول نه کردند چون کلهٔ هفتمی را ببرید دعا کرد که یا الهی شکل پسر
من چون حسین رض گردان همچنان شد ایشان همانرا بردند و صالح سر حسین را آورده
بدو همراه کرده دفن کرد بدان ای فرزند درین هژده لک سوار یک کافر نبود بلکه
همه مسلمانان و اکثر اصحاب رسول الله صلے الله علیه وسلم را دیده بودند زیرا که کافر
را بعد از بعث رسول الله صلی الله علیه وسلم تا این غایت در روم مدخلی و فتحے
نرسیده است مگر در آخر الزمان برسد و آنچه در مقتل که مصنف رافضی بیان کرده است
همه افترا و بهتان است و بسبب انقطاع عقیدهٔ مردمان از خاندان است زیرا که
بخاندان رسول الله صلی الله علیه وسلم اینطور کارهائے ناشائسته چگونه میرسد
و مسلمانان چگونه ایشانرا خوار می پنداشتند و سبب جنگ از نا قبول کردن امام حسین رض
بود امرا بادشاه را و یزید لشکر را محض برائے قتل او نفرستاده بود بلکه برائے بگرفتن
او فرستاده بود تا گناه خود را بدو عرضه کند که من چه گناه دارم و آنچه بعضے
مصنفان گفته که یزید بقتل او راضی شد کافر شد در احیاء العلوم

Marfat.com

مے آرد که آن قول را اعتبار نیست زیرا که از زبان او کسی نشنیده و از دل او
کسے خبر دارد و گمان بد بردن بر مسلمانی نهی است که ظَنُّوا الْمُؤْمِنِيْنَ خَيْرًا
واقع شده است. **وایضاً** بقصاص امیر حسین رضی الله تعالے
عنه کشتن یزید سرداران لشکر را نیز علامت نارضائے اوست
چه اگر راضی بودے سرداران لشکر را چرا کشتی زیرا که او را در دنیا از
هیچ کس بیم و ترس نبود **منقول است** که چون زین العابدین علی اصغر
رضی الله تعالی عنه را در پیش یزید حاضر آوردند زین العابدین رض بر تخت
قرین او بنشست یزید دستها را بر گردن خود انداخت و استاده شد
گفت ای امیرزاده باید که مرا به بخش و بحل کن زیرا که من لشکر را برائے
قتل او نفرستاده بودم بلکه میخواستم که گناه خود را بدو عرضه کنم
که چه گناه دارم چون یزید بغایت الحاح و تضرع زاری نمود
علی اصغر رضی الله تعالی عنه قبول نمیکرد ارکان دولت با و همراه
در شفاعت استادند و گفتند که اے امیرزاده تو اولاد رسول الله صلی الله
علیه وسلم هستی و رسول الله صلی الله علیه وسلم را کینه و طلب انتقام از کسی نبود
بیا تو ازین درگذر زهی عادت خسیس که این مردمان راست چه اگر از ایشان
روزے هزار بدی بیاید بدان ننگرند و اگر از اکابر دنیا و دین خصوصاً
از عالمان اهل یقین ذره از هزار صادر شود آنرا از اقلیمی باقلیمی رسانند
بعد از آن علی اصغر رضی الله عنه گفت که به بخشم اما بچند شرط
شرط اول قاتلان پدرم را قصاص [illegible]
نفر سرداران لشکر را بیاوردند گفت که ای بدبختان [illegible]
بکشتن فرموده بودم چرا کشتید گفتند شمر بن جوشن او را بکشت
و شمر را عمر بن سعد بکشت گفت بسبب بیفرمانی شما را بکشم
همه را زنده پوست کشید **شرط دوم** [illegible]

Marfat.com

شرط دوم اینکه پیش ازین امیر حسن و حسین رض و فاطمه زهری رض را در خطبه
جمعه یاد نمیکردند گفت اینها را یاد بکنم یزید قبول کرد شرط سیوم اینکه
بادشاهی مدینه را بمن سپار قبول کرد شرط چهارم اینکه اهل و عیال و اصحاب
را همچنان بر هیئت خود چنانکه مستورات اند همه را توشه و بدرقه همراه کن تا
بمدینه برسم یزید قبول کرد پنجهزار سوار بدو همراه کرد چون براه میرفت امام
محمد حنفیه بدو پیش آمد دوازده بادشاهان بدو همراه بودند و بادشاه
یمن بدو نیز همراه بود قمقمه نام که سیصد من کارد داشت امام محمد حنیفه رض
گفت اے نور دیده اینچه حال است گفت بدین شرط خون پدر را بخشیدم
امام محمد حنیفه گفت که غلط کردهٔ تا من زنده ام ولایت از من است قصاص
و عفو بغیر از من بشما نمیرسد آن پنجهزار لشکر را بکشتند و بطرف روم
روان شدند چون برسیدند یزید را در قلعه محصر کردند بیرون قلعه
سواران جنگ کردند توغان بن زرین با سه هزار سوار سوداگر بود دران
روز شهید شد اما لشکر یزید را شکست دادند مدتے همچنان کردند
اما در مصاف امام حنیفه کس نمی استاد و هر روز شکست میخوردند پس چاره
جز این ندیدند که بنزدیک دروازهٔ قلعه چاهها کندیدند و اندک
خس و خاشاک بر بالائے آن انداختند چون امام حنیفه رضی الله
عنه بیخبر بر دروازه تاخت با یکے از اصحاب در چاه افتاد او را بگرفتند
اما دست راست او نیز شهید شد و بدرون قلعه در آوردند در شب
اتفاق کردند که فردا امام را از بیرون قلعه بکشند دران شب همراه امام
بگریخت و این خبر را بلشکر امام برساند قمقمه گفت ایجوانان شما خود
را مهیا دارید و من در برج قلعه شوم چون او را بیرون کشند من دروازه
را بگیرم قمقمه پنهان شد و لشکر ساخته شد چون علے الصباح اول
از دروازه برآمد همان کارد سیصد منی بر متعصبان او کوفت که مردمان

Marfat.com

عدو در یک کرت مرند دروازه را بگرفت و لشکر را در حصار در آمد و آن
شهر و ده لک را تمامه همه کشتند اما یزید موے ریش را بکندید و سیاهی دیگ بر
روے خود میمالید و سیاه وش شد و پوستین بارانکونه بپوشید یعنی موے ما
بیرون کرد و چرمش اندرون و ریسمان کاه را بر میان بست و داس را در میان
خود خلانید و روان شد و از قلعه برآمد ایشان چون یزید را نیافتند۔
بادشاہی روم را بعلی اصغر سپردند و دست امام محمد را آوردند و دعا کردند
متصل شد روزے کسان زرین در بیابان میگشتند دیدند که شخصے بدین
ہیئت گاه کاہے میبرد و گاه چوب اما بطریق خداع ایشان دانستند
که یزید است گرفته در پیش علی اصغر آوردند علی اصغر گفت که چون یک بار
عفو کردم قتلش روا نباشد اما بند سخت نهاده چنانکه بکند و بر بالاے آن
چوبے را دراز نهاد و بوقت شام او را ازان چوب میکشید و در چاه آویزان می کرد
و مروان نام حکیم بود که دایم او قات در میان اصحاب فتنه انگیزی می کرد ۵۳۱
مقدار دو میل از دور زمین را شگاف کرده باین چاه رسید یزید را بیرون
کرده بر دو سه صد کس روز و شب او را نگاه می کرد آوردند که شکمش چون
طبل آماس کرد و سه صد کژدم سیاه در و پیدا شد که شب و روز از دندان
نالان بود شبے در خواب دید که در پیش امیر حسین رضی الله تعالی عنه
ایستاده است و فوطه بگردن انداخته و زاری و تضرع نمود که یا امیر بر من هیچ
گناه نیست که از گناه من درگذر و مرا به بخش امیر نمی بخشید یزید گفت یا ابن
رسول رسول الله صلی الله علیه وسلم را کینه نبود ترا نیز نمی باید چون جد را بدو
شفیع آورد گفت بخشیدم گناه ترا ازان شادی چون بیدار شد تاب و پیچ خورد
شکمش بترقید و آن کژدمان بیرون آمدند و آن سیصد کس را بخوردند همگی
بمردند تا این غایت کژدم سیاه را عادت است که کسی را نیخورد و اگر میخورد می میرد
و این قصه خبک میان اصحاب که رواضض بکذب بهتان بدل کرده خدای تعالی

Marfat.com

مارا وشمارا وجمله مومنانرا ومصدقانرا بحرمت شهیدان دشت کربلا بیامرزد
وبر دین مصطفوی مقیم دارد آمین یارب العالمین **مسئله** گوشت و
شیر جانور پلیدی خوار رواست یا نه **جواب** هست بی حبس واختلفوا
فی لحم الجلالة وشرب لبنها واکل بیضها فقال مالك وابو حنیفة والشافعی رحمهم الله
یباح ذلك وان لم یحبس مع استحبابهم حبسها وقال احمد رح یحرم الا ان یحبس
الطیر ثلث ایام روایة واحدة واختلف الروایة عنه فی الابل والبقر و
الغنم فروی عنه ثلثة ایام کالطیر وهو الاظهر والثانیة اربعون یوما نقل من
اختلاف الائمة **مسئله** اگر شخصی زراعت را بآب پلید آب دهد
آن زراعت خوردن را شاید یا نه **جواب** شاید واختلفوا فی اکل الزروع
والثمار والبقول اذا کان سقیها بماء النجس وعلقها بالنجاسة فقال
ابو حنیفة ومالك والشافعی رحمهم الله تعالی هی مباحة وقال احمد رح یحرم
اکلها ویحکم بنجاستها اختلاف الائمة **مسئله** پسخورده زاغ حلال ست یا
نه **جواب** حلال ست. فی خزانة الفتاوی **مسئله** سؤر الغراب طاهر
بای حال کان لانه یمسح منقاره فی کل زمان وقال ابو القاسم هو الصحیح وعلیه
الفتوی **مسئله** لو تصرف المرأة فی ملك زوجها لا یجوز وعلیه الفتوی
اگر تصرف کرد زن در ملک شوهر خود روا نیست ۱۲
مسئله فی المحیط لو باعت المرأة مال زوجها واشتری شیئا بثمن زوجها
بغیر اذنه بطل فتاوی استروشنی **مسئله** رجل یصلی علی القباء والقمیص کیف یطرحه
قال شمس الائمة یجعل قفاه من تحت رجلیه وسجد علی ذیله والبطانة تحته وکذا
علی جلد الحیوان شرح هدایه **مسئله** اگر زنی بدرد زه گرفتار باشد باید که سوره کافرون
واخلاص وسوره فلق وخناس را بترتیب نوشته بدهد که بخورد فی الحال خلاص شود
واگر سوره والضحی نوشته در کمر بندد فی الحال خلاص شود اما
بعد از ولادت بشتاب تمام دور کند والا روده آن زن خواهد افتاد **مسئله**
قال شرف الائمة الاسکندری لا یقبل شهادة الرعیة للشحنة وللرئیس

Marfat.com

والعامل لجهلهم وميلهم خوفا منهم وكذا شهادة المزارع فيه وكذلك لا يقبل شهادة من ياكل في السوق وبين ايدي الناس لان ذلك لا يفعل من كان له مروة معدن **فائدة** از خواجه احمد كيسوي عليه الرحمة منقول است هركه راتب لرزه شود بايد كه اين كلمات را بخواند و بدهد مجرب است واگر اين نوشته آب كرده خورد نيز مجرب است اين ست بتركاني رفتان دورفتان سنگ تان دور كنون دور منون دور كنون منون جنون دور با باحسن بليق قليدي كتير المدي كتير المدي برحمتك يا ارحم الراحمين **مسئله** در كوهستاني مي آرد كه اگر مسافر به مقيم اقتدا كند در نماز چهار گانه بايد دو ركعت را نيت كند زيرا كه اگر چهار ركعت را نيت كند جامع باشد ميان نفل و فرض در يك نيت و اين جايز نباشد و بايد كه بعد از نماز دو ركعت اول دو ركعت اخيره را نبا بر تبعيت امام بجاي آرد زيرا كه تبعيت امام واجب ست و اين سماع استاد خواجه **لطف الله** متع الله المقتبين بطول بقائه —

مسئله اذا مات الرجل وترك امرأة او طلق امرأة وتزوجت المرأة بزوج اخر لا يجوز لابيه واخيه وعمه وغيرهم ان ياخذ منه شيئا وان اخذ فهو حرام نقل هذا

مسئله اگر غلام كسي بندوي قرار كرد بحضور خواجه دست او را ببرند و اگر كسي غلام و يا كنيزك را يا چيزي از متاع خانه بدزدد چه واجب آيد **جواب** در اين صورت نيز قطع دست است و مال ايشان را نيز ضامن باشد تحفة الاسلام

مسئله اگر بندوي مال مردم پيش گواهان گواهي دهند بشنوند يا نه **جواب** بشنوند اما اگر گواهي بر دزدي پيش نميبرند بشنوند مسموع نباشد زيرا كه چون توقف بگواهي كردگوي رضا بندوي دارد پس هركه رضا بندوي دارد گواهي او در آن قبول نباشد و حد توقف نزد بعضي يك روز است و نزد بعضي سه شبانروز است تحفة الاسلام

مسئله رجل اشترى بقرة على انها حاملة فاذا هي ليس بحامل فانه يرد لفساد البيع من فتاوى تاتارخاني

مسئله ولد

Marfat.com

لم یشترط فوجدها حاملة لا یردها بخلاف الجاریة لان التحمل فی البهایم زیادة وفی الجاریة عیب **مسئلہ** رجلی مات ولم یترک شیئا للورثة وطلب الغرماء من الورثة دین المیت علیه من القرض فلا حق للغرماء من الورثة خلاصه **مسئلہ** چون شخصی نیت روزه در شب کند بازدران شب ازان نیت بگردد آن روزه بروی لازم گردد یا نه **جواب** نی انا نوی فی اللیل ثم رجع فیه صح الرجوع خزانة الفتاوی **مسئلہ** بعد الهجرة لا یکون مجسا لعموم البلوی وبه اخذ الفقیه ابو اللیث ومن منیة الفقهاء ان هذه المسئلة فی الهجرة الذکر اتفاقی الانثی فمحل بالاتفاق امینه **مسئلہ** اگر شخصی بر دیگرے غله چون جو وگندم وغیره قرض دارد باجل معلوم وبوقت اجل غله یافته نشود قاضی تا حصول دیگر او را مهلت دهد عجائب الغرائب **مسئلہ** اگر کسی بهایم را وطی کند گوشت آن بهایم خوردن شاید یا نه **جواب** شاید اصح آنست که وطی کننده خود نخورد ودیگران بخورند تحفة الفقه واختلفوا هل یجوز ان یأکل منها هو وغیره فقال ابو حنیفة رح لا یأکل هو منها ویأکل منها غیره وقال احمد رح یأکل منها هو وغیره ولا صحاب الشافعی رح وجهان وقال مالک رح لا یأکل منها هو ولا غیره ویحرم اکلها علی الاطلاق اختلاف الائمة **مسئلہ** واختلفوا فی رجل اکره رجلا علی ان یقتل اخره فقال ابو حنیفة رح یجب القصاص علی المکره دون المباشر وقال مالک رح واحمد رح یقتل المکره والمکره وقال الشافعی رح یقتل المکره فی المکره روایتان واختلفوا فی صفة المکره فقال مالک رح ان کان المکره سلطانا او متغلبا او سیدا مع عبده اقید منها جمیعا الا ان یکون العبد عجمیا جاهلا بتحریم ذلک فلا یجب القود وقال الباقون یعم الاکراه من کل وجه عادته اختلاف الائمة **مسئلہ** بعد صحابه هیچ احدے را بر دیگرے فضل نیست مگر اهل علم وتقوی وگفته اند که ولاد خلفاء الراشدین نیز بترتیب پدران خود فضیلت دارند بر فرزندان دیگران چون فرزندان ابو بکر صدیق رض بر فرزندان فاروق رض

Marfat.com

و فرزندان او بر فرزندان عثمان رض و فرزندان و بر فرزندان مرتضی اما بر فرزندان
بی بی فاطمه زهری رض فضیلت ندارند زیرا که ایشان نسبت برسول الله صلی الله
علیه وسلم دارند۔ اعتماد **مسئله** المستحب ان یجدد النکاح مع امراته راس
کل شهر لدفع شبهة البینونة الحاصلة عن التکلم بکلمة الکفر وللزوج ان یصیر وکیلا
من امراته تزویج نفسها بحضور شاهدین کلما وقع فی قلبه شک وشبهة فتاوی زندی و
امّا در مشکلات عذر خوانی آورده است که مهر دیگر بمجرد این عقد لازم شود پس باید که
اول بمان مهر اولیه را از خود ساقط کند یعنی ببخشش کند ازان بعده بدان مهر عقد
نبندد واگر زن نه بخشد حیله آنست که گوید مرزن را می زن حقوق خود را بمن
به بخش چون حقوق به بخشد مهر نیز یکے از حقوق باشد و بخشیده شود
مسئله ذبح کردن مسلمان یعنی آنکه بغیر کلمه چیزے دیگر نمیداند و یهود
و ترسا و گنگ و کودک و زن و ختنه ناکرده حلال است وعلیه الفتوی کذا الصباد
یجب ان یعلم انه اذا کان فی المسئلة وجوه یوجب التکفیر و وجه واحد یمنع
التکفیر فعلی المفتی ان یمیل الی الوجه الذی یمنع التکفیر لیحسن الظن بالمسلم فلم ان کانت
نیة القائل الوجه الذی یمنع التکفیر فهو مسلم وما کان خطأ من الالفاظ لا یوجب الکفر
فقائله مومن علی حاله ولا یومر بتجدید النکاح ولکن یومر بالاستغفار والرجوع
عن ذلک ذخیره **مسئله** رجل قال لآخر خرق ثوب فلان فالضمان علی الذی
خرق لا علی الآمر خلاصه اذا امر غیره باخذ مال الغیر فالضمان علی الآخذ ولا رجوع
علی الآمر محیط **مسئله** اذا سال الماء من فم النایم فاصاب الثوب فالثوب طاهر
سواء کان من ماء الفم و منبعثا من الجوف لان الغالب ان الماء الذی یخرج من الفم
حالة النوم متولد من البلغم فیکون طاهرا کیفما کان عند ابی حنیفة رح ومحمد رح وعلیه الفتوی
واقعات حسامی **مسئله** البقار اذا ترک البقر علی ید اجنبی یحفظها هل
یکون ضامنا قال ان ترکها مدة یسیرة مثل ان یاکل ویشرب او یبول او
لیغیط او یتوضا ونحو ذلک لم یضمن لان هذا المقدار عفو فصول

Marfat.com

اشتر وشنی و در فتاوای قرانخوانی مے آرد کہ اگر خواب کردو بہایم ازو
غائب شد و بغیبت از و ہلاک شد چون شیر خورد و یا ذد برد بقار ضامن
باشد **مسئلہ** تعزیر کردن کسی را بمال جائز ست یا نہ **جواب** جائز ست
بطریق کہ قاضی مصلحت بیند امتا درین سہ امور لازم ست کہ مطلقا تعزیر نکند
اول در نیکہ شخصے بمسجد حاضر نشود برائے خمس اوقات صلوٰۃ دوم اینکہ شخصے
برائے کندیدن جوے حاضر نشود سیوم در نیکہ شخصی در صف قتال شکست او
کند **دستور القضات فائدہ** خرقہ پوشانیدن و شجرہ دادن مریدان
را جائز ست امتا مرید شخصی باشد کہ ہرگز در خانۂ او دزد و فجور صادر نشود الا
آنمرید بآفات دینی و دنیاوی و ہلاک اموال گرفتار شود **منقول است کہ**
حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را سہ خرقہ تبرک باصحاب رسیدہ ست یکے
با چادر خود ہمراہ پارہ پارہ کردہ بہر یکے از اصحاب تبرک داد و آنخرقہ کہ در شب
معراج آوردہ با میر المومنین علی مرتضی رضی اللہ تعالی عنہ دادہ بود و خرقہ ۵۳۶
دیگر با اویس قرنی فرستادہ بود و معلوم باد کہ حضرت رسالت پناہ صلے اللہ
علیہ وسلم اویس قرنی را ندیدہ بود بلکہ اویس قرنی بغیب بدو ایمان آوردہ
بود و مہتر جبرائیل او را خبر کردہ بود و گاہے روے بیمن می نشست اصحاب
میگفتند یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم روی بیمن نشستن شمارا بسیار میل است
چرا گفت اِنِّی لَاَجِدُ رِیْحَ الرَّحْمٰنِ مِنَ الْیَمَنِ **قصہ** او آنست کہ در یمن شہرے
است قرن نام و دران شہر بیوہ زنے بود پسرے داشت اویس نام امتا از کفاف ہیچ
نداشتند چون بعث نبوت رسول صلے اللہ علیہ وسلم شنیدند ہر دو بغیب ایمان آوردند
و ہمیشہ صایم الدہر میبودند و این پیرہ زن بغایت پیری رسیدہ بود اویس از محبت رسول
اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ہرگز آرام نمیگرفت امادر خدمت مادر خلاصی نمیافت در روز اشتر میرفت
میکرد و شبانگاہ دوان دوان جوین حاصل می آمد و بدان افطار میکردند آوردہ اند کہ در یمن
گرگان اشتران را میخوردند امتا اویس در تمام روز عبادت اللہ میکرد و گرگان

Marfat.com

اشتران او را رعایت و پاسبانی و مراعات میکردند۔ آوردہ اند کہ
چون از شہادت دندان مبارک رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم شنید معلومش
نشد کہ کدام دندان باشد تا بموافقتِ دندان خود را نیز بشکند و بشکند اما
باحتیاط ہمگی دندان خود را کشید باز بروئیدند باز بکشید ہمچنان تا
ہفت بار دندانش باز می روئید او میکشید چون رحلت حضرت
صلے اللہ علیہ وسلم قریب شد فرمود کہ این خرقہ مرا در یمن مرتضیٰ رضہ
و فاروق رضہ روان کنند و با اویس قرنی بدہند تا بہر کہ اویس بپوشاند
از و باشد و کیفیت احوالش معلوم کرد کہ چنان و چنین میداشت
چون ایشان برسیدند در قرن جوانان آویس نام بسے بودند کہ
در حساب نمی آمدند بعد از مدتے شخصے بایشان بیان کرد
کہ درین شہر اشتر بانی آویس نام ہست و اوصاف حمیدہ
او بیان کرد ایشان گفتند کہ ہمان باشد بعد از ملاقات واقعہ را ۵۳۷
باز نمودند اویس گفت خرقہ را در میان بنہم تا بہ گردن ہر کہ در آید از و
باشد گفتند بہتر اما حضرت رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم فرمودہ است
کہ ہر کہ این خرقہ را بپوشد شفاعت امت مرا در دنیا بجا آرد چون در میان
نہادند خرقہ بالا پرید و در گردن اویس رضہ آویخت اویس رضہ در حال از سر
بکشید و بوسہ کردہ بنہاد و گفت اول حق شفاعت را بجا آرم از ایشان دور
تر رفت و غسل کرد بعد از دو گانہ سر بسجدہ بنہاد ہاتفے آواز دکہ اے
اویس نصف امت رسول اللہ را بتو بخشیدم سر بالا نکرد باز ہاتفے
آواز دا دکہ دو حصہ امت را بتو بخشیدم ہنوز سر بالا نکرد باز ہاتفے
دا دکہ بمقدار حد ریگ شمر گوسفندان صفا و مناامت را بتو بخشیدم و
صفا و منا دو قبائل اند در عرب کہ ایشان را گوسفندان بسیار اند ہنوز سر
بالا نکرد اما چون از نا آمدن او دیر شد فاروق و مرتضیٰ رضی اللہ تعالیٰ عنہما

Marfat.com

هر دو در عقب او روان شدند چون اویس شکشک پای ایشانرا شنید بالا
کرد و گفت ای امیرین اگر شما آمده نمی بودید حق تعالی تمام امت رسول الله
صلی الله علیه وسلم را بمن می بخشید پس در خطرهٔ هیچ احدے نه گذرد که
اویس رض افضل از خلفائے راشدین بود ازان خرقه بدو رسید زیراکه این
الطاف الهی بود گاهی براکابر میشود و گاهی براصاغر و از اویس قرنی سلسله ازان
نماند که خرقه بخدمت نه آورده بود در خبر است فی العلوم آورده است که کلاه
گرفتن نیز فایده تمام دارد حتی که در عرصهٔ عرصات میان او و میان دوزخ هفتاد
صندوق پیدا شود که هر خریق این دنیا بوده باشد۔ و معلوم باد که هر
سلسله تعلق بابوبکر صدیق رضی الله عنه دارد کلاه او یک ترکی می باید و کلاه
فاروق رض دو ترکی میباشد و کلاه ذی النورین رض سه ترکی میباشد و کلاه مرتضی رض
چهار ترکی می باید بدان ای فرزند که هیچ احدے را نرسد که انگشت تعرض
دراز کند اندر اینکه در شجره چرا اسماے اولیاء الله می نویسند بعده اسم مکرم رسول
الله صلی الله علیه وسلم و اسم معظم واجب تعالی می آرند زیراکه مقصود اصلی ما جز این
نیست که این اسما را شفیع آرم بدرگاه لم یزل تا امور کلی ما بطریق اسهل و اجمل سرانجام
یابد پس چون زبانهاے ما ملوث است از گناه اول اسماے اولیاء الله را یاد مے
کنیم تا لایق یاد کردن اسم خلفاے راشدین گردیم و چون اسم ایشانرا بر زبان رانیم
زبان ما پاک میگردد تا مستحق ذکر اسم شریف رسول الله صلی الله علیه وسلم گردیم
و چون اسم او را از صدق دل و یقین بر زبان رانیم زبان ما پاکتر گردد تا اسم ذات
واجب الوجود بر زبان رانیم زیراکه رسیدن بدرگاه لم یزل بے همراهی سواران
تیز رو محال است و دیگر آن که گفته اند التاخیر یفید التعظیم و دیگر آنکه اسماے
معظم چون درخت اند و اولیا چون برگ هر چند برگ سربلندی و رو بهوا دارد
اما ازین رو که قیامش بدرخت است پس در نظر او بے بهائی دارد که باب
درخت برگ رانم رسید و رو بنمایش کشیده و عوام الناس از درخت

Marfat.com

ببرگ مغرور مانند و ندانند که برگ را مرتبتی نیست بخود مگر از درخت پس متعرض
باشیخن چون مغرور ببرگ است و وجه تقدیم ایشان از انست تا شخصی برگ را
بیند نزدیک سایهٔ آن درخت بجوید یعنی تا اولیا را شفیع نیارد و بتذکرهٔ شریف
اسم ذات نرسد والله اعلم **مسئله** رجل علیه دین فلسی حتی مات قال
شداد رح ان کان الذی علیه مبیع او قرض لا یوخذ به یوم القیامة وان کان
غصبا کان ماخوذا۔ قاضیخان **مسئله** لا یکره الکلام عند الاذان بالاجماع
ای للسامع۔ فتاوی کامل۔ من تکلم فی الاذان خیف علیه من زوال الایمان هذا
محمول علی المؤذن دون السامع خزانة الجلالی **مسئله** اذا اشتری شیئا و
صار منبونا فیه قال قاضیخان ابو علی النسفی له ولایة الفسخ وهو اختیار الامام ابی بکر وقال القاضی
جمال الدین اذا غرابه بان قال قیمته بهذا المقدار فله ولایة الفسخ محیط **مسئله**
نام خدای عزوجل بهر زبانی که یاد کنند حلال باشد ذبیحه ابوذر رضی الله تعالی
عنه را پرسیدند که اگر رگ یا دو سر گوسفند کنند و گوسفند جزآن زنده ماند ذبح
کردن او شاید یا نه **جواب** شاید میان دو سینه و در فتاوای خواندهام همچنین
همچنین آورده است و در ملتقط میگوید که اگر گربه سر مالکیان را از تن جدا کرد
و او می جنبد بذبح حلال نشود و اگر سر گوسفند بشمشیر و یا بکارد زد و جدا کرد
خوردن حلال باشد لیکن غسل باید کرد اگر وقت بسمل کردن مرغ و کنجشک را سر از
تن جدا شد از سبب تیزی کارد او را بخورند و سر او را نخورند پیش از انکه حیوان
را بسمل کنند مردی دست و پای از حیوان برید مگر پوست را گذاشت
معلق همان و بعد ازان گاو را بسمل کردند آنگاه پوست را ازان حیوان
چون گاو و گوسفند و غیرها برید و آن عضو جدا کرد حلال باشد آن
عضو را بخورند لفظ عربی این است العضو المبان بجلد حل مذبوحه و روی
سوی کعبه آوردن سنت است وقت ذبح باتفاق و اگر روی مذبوحه بقبله نه کنند
مکروه باشد ولیکن باشد کل آن کفایة الاسلام **مسئله** شخصی

Marfat.com

بقرضدار خود دست دراز کرده بود که تا قرض من ندانکنی ترا نخواهم ماند شخصی دیگر آمد و او را از دست او خلاص کرد اگر بطریق کفالت و ضمانیت خلاص کرد قرض از خلاص کننده طلب کند و اگر بزور بی ضمانیت خلاص کرد قرض از قرضدار طلب کند کنز الدقایق در مجالس الاسلام قاضی شمس الدین مسطور است که روزی شیخ شرف الدین منیری قدس سره از حضرت قاضی شمس الدین سوال کرد که یا شیخ مشکلی دارم در اینکه سبب وجوب سجدهٔ تلاوت چه چیز باشد قاضی گفت ای فرزند معلوم باد که این سجده خالی از دو امر نیست یا در وقتهٔ عداوت و یا وقتهٔ وعید پس اگر وقتهٔ بود عداوت سجده برای شکر و رجاست و اگر وقتهٔ وعید است سجده از برای خوف خداست **مسئله** لا یجوز ان یدخل فی ولایة الغیر للمنازعة معه واخذ مملکة ومالة لان فیه ایقاظ الفتنة النائمة قال شیخ الاسلام حسام الدین رح من ایقظ الفتنة فعلیه لعنة الله و الملائکة والناس اجمعین قال ابو عبد الله المحامدی رح من دخل فی ولایة الغیر مع عسکره القاهرة للمنازعة واخذ ملکه ومالة بلا موجب ولم یمتنع عن الابتداء بقتل المجهول یجب القتال ویقاتل بکل ما یقاتل به مع اهل الحرب کالرمی بالنبل والمنجنیق وارسال الماء علیه والنیه والقاء الحرق علیه واخذ اموالة واسبابه ظلما وزجرا وعبرة وتنبیها لغیره وقال شیخ الامام العبد المجیب الحکیم الزاهد الامام الاجل برهان الدین الواعظ وهذا بالاجماع عام التصرف فی اموالة واسبابه ظلما فقد قیل انه یباح وهو الصحیح وان کان القاهر مسلما او ذمیا والمقهور حربیا یزول ملکه عن اموالة بالاستیلاء وبقهرهما وان کان ذمیا لا یملک القاهر اموال المقهور ط اذا کان مسلمین لان اموال المسلمین معصومة لا یملک بالقهر والاستیلاء لا یحصل التقرب فیها وهذا اذا لم یکن باغیا بالظلم امّا اذا کان باغیا بالظلم فعلیه لعنة الله و

Marfat.com

الملائکۃ والناس اجمعین یباح اخذ اموالھم واسباب طلبھم والتصرف فیھا دفعا للفتنۃ العامۃ وحزا للعالم قال ابو مطیع لما افتی ابو یوسف رح یجوز اخذ مال الباغی بالظلم والتصرف فیہ اخبر بذلک ابا حنیفۃ قال المجیب مصیب وکان محمد بن الحسن رحمہ اللہ جالسا عندہ ولم یتکلم بشیء وکان ھذا منھم بالاجماع۔ فتاوای غرائب **مسئلہ** البیضۃ اذا خرجت من الدجاجۃ المیتۃ اکلت وکذا اللبن المخارج من ضرع الشاۃ المیتۃ فتاوی سراجی **مسئلہ** من رای فقیرا فی المسجد اغمی وراح فی بثیتہ واکل الطعام فکانما اکل لحم الخنزیر ودم الحیض۔ خانیہ **مسئلہ** مال شخصے مسلمان چون اسپ و گاو واشتر و گوسفند وغیر ذلک بغیبت از صاحب مال بمیرد ذبح کردن نشاید واگر ذبح کرد ضامن باشد امادر تحفہ ملکی می آرد کہ اگر ذابح بادیانت بود کہ از و ہرگز بدی وحرام جدا ی صادر نشدہ باشد ذبح کردن ضامن نباشد ومعلوم باد کہ این اختلاف در ذبح مواشی ماکولات است کہ حمار امتا ذبح کردن خر واشتر و کلب وغیر ذلک اگر آن ذابح بادیانت باشد ویا بی دیانت بہر تقدیر ضامن باشد۔ ۵۴۱

مسئلہ چون عسل پلید شود پاک کردہ شود یا نہ **جواب** پاک کردہ شود باید کہ آوند عسل را با آتش بار کند وآن عسل را بچوبے وزن کند وآن جای را نشانہ کند وبمقدارے آب بران اندازد کہ اگر آنجیز شستنی میبود بدان آب شستہ میشد وبچوشاند آب تمامہ میسوزد وعسل باقی ماند چون بوزن آب چوب رسد باز بدانمقدار آب دیگر اندازد ہکذا سہ کرت آب را در وبسوزاند پاک گردد نقل مجموعہ سلطانی **مسئلہ** مسئل درآنچہ زید دراز گوش خود را فروختہ است بخالد بہ بیع فاسد واین دراز گوش در دست خالد نقصان یافتہ است بآفت سماویہ شرعا در صورت رسد زید را کہ این دراز گوش را از خالد بع ارش النقصان بگیرد یا نہ اجاب رسد وکذلک اذا کان النقصان بفعل المشتری وذکر فی بیوع الخلاصۃ وان کان بفعل الاجنبی فالبیع بالخیار

Marfat.com

فی الارش ان شاء اخذه من الجانی لا یرجع علی المشتری والمشتری یرجع علی الجانی
کما فی الغصب وذکر فی القنیه فی باب البیع الفاسد اشتری جاریة بشراء فاسد و
نقص عند المشتری یردها ویرد ما نقص ولو ولدت یردها وولدها ولو قفاء
عینها یردها ونصف قیمتها لانه مضمون بالقبض والاوصاف تضمن بالقبض
فتاوی قران خانی **مسئله** اگر در شیره موش افتد و بمیرد باید که موش
را بکشد پیش از انکه ریخته شود و بماند آن شیره را تا آنکه خمر گردد بعد از ان خمر را
سرکه کند حلال مے شود فی الخزانة **مسئله** سرکه شراب مشروع است و
سرکه حاصل میشود بدانکه نمک در خمر اندازد و در پیش آفتاب بنهد و یا خود سرکه
شود **سراجی فائده** هر که این اسم را بوقت چاشت از برای دفع
دشمنان هفتاد و پنجهزار بار بخواند انکار او بکفایت رسد درین کار سوگند فرموده اند
که بهر یک نباید گفت واگر نه عالم فتنه گیرد واین سریست که در پیشانی مهتر عزرائیل
نوشته است اسم این است یعنی درین حروفهای **ام ذل** مردے کنیزک
خود را بغلام خود نکاح کرد و مهر مسمی نکرد لازم شود یا نه **جواب** نه و بعضی گفته
اند که هرگز لازم نشود عجیبة المسائل **مسئله** تزویج کرد زنی را بمجرد نکاح
کردن برو دو مهر لازم شود چگونه باشد حل مشکل این که این شخص است که بزنے زنا
میکند و در عین آن زنا برای زن نکاح کند برو دو مهر لازم شود یکے مهر مسمی که در
همین عقد نامیده بود و دیگر مهر که بسبب زنا لازم شده است زیرا که چون درین
زنا قبل از خروج ذکر نکاح کرد حد ساقط شد پس فدیه حد مهر مثل لازم مے شود ـ
مسئله رجل زنا بامرأة فتزوجها وهو علی بطنها فعلیه مهران مثل بالزنا لانه
سقط الحد حین تزوجها قبل تمام الزنا ومهر آخر وهو المسمی بالنکاح عجیبة المسائل **مسئله**
فی الفتاوی البدهی سئل عن علماء بخارا عن رجل جاء فی مجلس فلان وجلس فوق
المتعلم عالما بالعبادات مثل الصلوٰة والزکوٰة والحج والصوم والحیض والنفاس
هل یجب علیه شیء ام لا فاجابوا بان هذا علی اربعة اوجه استخفاف او حقارة او

مسئله برای دفع دشمنان بخواند

۵۴۲

Marfat.com

اهانة او مزاح ولو تقدم علی وجه الاستخفاف طلقت امراته ولو کان علی وجه الحقارة والاهانة یکفر ولو کان علی وجه المزاح یعزر ویشهر والفتوی علی قول لم فی زماننا - روضة العلماء **مسئله** در کنز آورده است که در حد سرقه صلح بمال جائز است اما در حواشی او می آرد که صلح همچنان کند که اگر ده درم سرقه کرده باشد بیرابر او پنجاه درم از وی طلب کند تا تا وان یکی پنج میشود و غیر اورا تنبیه بود **وایضا** فدویه دست بریدن سارق میشود **مسئله** در ایضاح آورده است که بیع و شرا بر پنج نوعست یکنوع او حرام است چنان که گوشت که در دکان افتاده باشد زیرا که بمجرد افتادن کرم گوشت حرام میشود و یا چون خوک و خمر و یا حرالاصل زیرا که در عجائب الغرائب آورده است که اگر بایع مشتری را گوید که این چیز بدان شرط میفروشم که غارتیست یعنی ملک غیر است بسرقه و یا بغصب گرفته ام و یا شخصی حرالاصل است که من بعد شما را برما رجوع نباشد و اینچیز در ملک مشتری هلاک شد و یا خود را کرد مشتری را رسد که من خود را از بایع باز گیرد و اینچنین بیع مطلقا روا نباشد **ونوع دیگر** فاسد است و فاسد را دو روی است یکی روی و به بعض قریب و یک وجه او بوصل چیزی احد متعاقدین فسخ کند شاید که چنانکه گوشت گنده بوی شود مکروه شود نه حرام پس اگر فسخ کند شاید اگر طبخ سازد بیع روا باشد - و یا چون مبادله لبن بلبن **در فتاوای سراجی** آورده است که اگر شخصی شیر را بکس بدهد آن شرط که باز شیر را از ماده گاو دوشیده بده و بعد از مدتی احد از متعاقدین فسخ کند بدین که برابر این شیر من غله بده پس بحکم شرع او را غله رسد پس شیر را شیر دادن روا باشد اما با فساد اما **در قدوری** آورده است که شیر ماده گاو را بر شیر نر و گوسفند بدهد ربوا میگردد پس روا نباشد و نوع دوم بیع مکروه آن بیع جائز باشد اما آثم گردد چنانکه شخصی در شهر خود غله از شهر خود جمع کند

Marfat.com

و با دیگران به بیع گران بفروشد و یا شخصے پیشوائی کاروان آید و نرخ آن شہر را که برایشان بنمایاند چون نیک و بد یعنی نیکخواہی کاروانیان کند و یا چون یک کس بیع را سرانجام داده باشد دیگرے درمیان درآید و یا در وقت اذان جمعه یعنی بعد ازان جمعه درین صورتها بیع کند جایز باشد تا آنشخص آثم گردد **مسئله** گواہی حربی بر حربی دیگر روا است باختلاف ملت ایشان و گواہی حربی بر ذمی روا نیست و گواہی ذمی بر ذمی روا است باختلاف ملت ایشان و گواہی اعرابی در روستائی بر شہری روا نیست زیرا که ادائی حروف را نمیتواند بجای آورد و گواہی شہری بر اعرابی روا است و گواہی اعرابی بر اعرابی دیگر نیز روا است زیرا که در ولایت جز مانند ایشان یافته نمیشود - **مسئله** اذا دعی عیب بالذباب لا یثبت حتی یقیم البینة وان اقام بینة العیب یثبت العیب وان قال البایع ان مات علی عیب الذباب فهو علی یرد علیه وان اقام بینة علی ذلک لان البایع غره علی ذلک والصحیح ان عیب الذباب لا یثبت لانه لا یعتبر وقت ضربه قیل یضرب وقت الشتاء وقیل وقت الربیع - شرح هدایه **مسئله** چون مسافر در نماز چهارگانی با امام مقیم اقتدا کرد و چهار رکعت را تمام کردن بر وے لازم میشود و اگر بر قعدهٔ اول نه نشست نمازش فاسد شود اگر در شفعهٔ اول اقتدا کرد نیز تمام کردن لازم بود و اگر در شفعهٔ آخر اقتدا کرد نیز چهار رکعت را تمام کردن لازم بود **مسئله** آورده اند که روزی زنی بخدمت رسول الله صلی الله علیه وسلم حاضر شد و گفت یا رسول الله شوہر من دوستی ندارد گفت بر تو باد که از نامشروعات به پرہیزی همچنان از نے سه کرت سوال میکرد رسول الله صلی الله علیه وسلم همین جواب میداد بعد ازان گفت یا رسول الله من در حق او چیزے کرده ام ازان پس من دوستی او روز بروز می افزاید حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم بغایتے درشتی و اعراض فرمود و او را از پیش خود دور کرد حتی که آن زمین که بر و استاده بود آنرا نیز بریده انداخت

Marfat.com

پس گفته اند که اگر شخصے اندک و بیش از سحر میدانسته باشد چنانکه اگر پسر را با مادر خود مهربان بکند از روے سحر آن کس کافر گردد

فتاوی نوادر **مسئله** اگر کسے از جهت پریان چراغ بنهد و یا از جهت ایشان مرغ و یا گوسفند و غیره ذبح را بکشد و یا گوش و یا تاج خروس را ببرد و بدان تعویذ نویسد پس آنشخص کافر مے شود و فورا از طلاق مے شود اگر تجدید نکاح کرد فبها والا همیشه زنا کار است - تفسیر ملا یعقوب **مسئله** پوست بز غاله خوردن روا باشد - بوسان ابو اللیث سمرقندی **مسئله** در دلیل العارفین مسطور است که چون زن و شوهر را نزدیکی حاصل مے شود در آنمیان مهتر جبرائیل پاره خاک از موضع مدفن آن طفل مے گیرد و در رحم زن فرشته است که آنرا ملک الارحام میگویند بدست آن میدهد چون از طرف مادر و پدر آب در رحم قرار میگیرد آنخاک بدان می آمیزد و مدت چهل روز در دست مالیدن گیرد پس بمنزله پنیر میگردد بعده فرشته دیگر از دست او میگیرد و مدت چهل روز میمالد تا اندامهاے او راست میشود چون گوشت و پوست و ناخون و عروق پس از حضرت عزت خطاب مے آید که ای فرشته سرش مهیا کن و فوایدا کل و شرب و کلام و سمع و بصر و شم و ذوق در و من مے نهم و پایهایش راست کن و قوت مشی میدهم و دستهایش راست کن و قوت بطش من میدهم بعد از ترتیب جمله اندام مدت ده روز همچنان افتاده باشد بے روح بعد ازان گفته اند که حیات بمنزله اسپ ابلق است هر چیزے را که بوی میکند زنده میشود اول پاے او زنده مے شوند بعد ازان هر دو گرده و روده مے شوند که این را ارواح بنائی گویند بعد ازان عرقے است میان جگر بنده روده که مخرج نفس ازانست بدان راه حیات بالا سرایت میکند و نفس

Marfat.com

پیدا میشود پس این ہنگام حیوان نام مے یابد بعد ازان فرشتہ است کہ آن را ملک الارواح میگویند ارواح را داخل مے کند کہ آن ارواح نفسانی وجاری گویند کہ سمع وبصر وذوق خاصیت اوست وروئے طفل در شکم مادر بطرف ناف میباشد یعنی پشت او بطرف پشت مادر وروی او بطرف روی مادر او میباشد وبس در تمہید ابو علی رودباری آوردہ است کہ نفس جدا است وارواح جدا زیرا کہ در حالت خواب ارواح بیرون می آید ودر حالت بیداری داخل مے شود ودر وقت موت ہر دو میروند خلاف مر ملحدان را کہ نزد یک ایشان ارواح ونفس جز یکے نیست ومنقول است کہ چون ارواح در رحم مے آید چہار خط را باخود ہمراہ مے آرد یکی از اجل کہ مقدار کذا وکذا سنین وشہور وایام عمر او باشد ودر فلان ساعت اجل او منقض مے شود کما قال اللہ تعالی اِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُوْنَ سَاعَةً وَّلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ۔

۵۴۶ یعنی مقدار پاے گرفتن مورچہ پس وپیش نشود امّا نزد یک اعتزال مقتول با اجل خود مردہ باشد چہ اگر قاتل نہ کشتی مدت چہل روز زندہ بودے امّا نزد یک اہل سنت وجماعت این قول محض کفر است وخط دیگر رزق او نوشتہ میباشد کہ مقدار کذا وکذا این شخص خورد ودر خط دیگر عمل او نوشتہ میباشد کہ مقدار کذا وکذا عمل از وور وجود مے آید خواہ نیکی خواہ بدی ودر خط دیگر مذہب او نوشتہ میباشد کہ این کس بدوزخ میرود ویا بہ بہشت منقول است کہ گریہ کودک بعد از ولادت از آنست کہ او تعالی این غایت جملہ امور غیب را یاد میداشتہ باشد امّا در ہنگالت فرشتہ مے آید وپیشانی او را سخت میمالد تمام آن یاد را فراموش میکند از آنجا اندوہ در گریہ می شود منقول است کہ طفل بعد از ولادت در مدت چہار ماہ گریہ میکند در آن اثنا لا الہ الا اللہ بیان مے کند ودر چہار ماہ دیگر محمد رسول اللہ را بیان می کند ودر چہار ماہ دیگر اگر مادر وپدرش مسلمان بودند مے گوید اللّٰھم اغفر لی ولوالدیّ واگر مادر وپدرش

کافر بزند مے گوید اللّٰھم العن علی والدی مسئلہ اگر طفل گریہ میکند باید
کہ سورۂ لایلاف را نوشتہ بند آرام شود مسئلہ بدانکہ دیدار باریتعالی را
دیدن راست است و روزی خواہد شد بعد از دخول در بہشت مومنان را یعنی
مردان را و زنان را خلاف مر اہل روافض و حشویان را کہ نزدیک روافض کہ بغیر از بی بی
فاطمہ ہرگز زنان دیگر نہ بینند و نزدیک حشویان کہ بغیر از بی بی عایشہ صدیقہ زنان دیگر نہ بینند و این قول آنہا
محض باطل ست شرع عقاید مسئلہ در دور مجالس آوردہ است کہ زنی بود صاحب جمال از غایت گریہ کردن
چشمان او بے نور شدہ بودند واز و پرسیدند کہ چرا گریہ میکنی گفت شنیدم کہ فردائے
قیامت زنان را دیدار نباشد گفتند کہ ای ضعیفہ این قول روافض است اہل زنان را
دیدار باشد گفت پس ازین قرار نشوم از گریہ زیرا کہ چشمان من از جہت دیدار او کور
شدہ است مسئلہ چون شخصے چہار زنان داشتہ باشد و زن پنجم را نکاح کردن
خواہد روا باشد یا نے جواب حیلہ آنست کہ از زن اولینہ کہ آنرا اول بعقد ۵۴۷
در آوردہ باشد ازان اذن خواہد اگر اذن داد بعد ازین ہر چند زنان کہ
بخواہد الی نہایۃ روا باشد و این روایت در مشکلات عذر خانی مسطور ست
اما مفتی را شاید کہ این مسئلہ را بر دانشمندان زور آور بگذراند بعد ازان
فتوائے دہد مسئلہ رجل نوی السفر فی رمضان وھو صائم فقبل المرأتہ
یخرج من العمرانات ان اکل علیہ الکفارۃ فتاوای سراجی و قرآن خانی مسئلہ شخصے
بدست کفار اسیر شدہ بود و نمیداند کہ ماہ رمضان کدام باشد پس تحری کردہ یکماہ را روزہ
داشتہ ست شرعاً اگر تحری موافقت افتد روا باشد یا نے جواب
باشد اما اگر معلوم شود کہ آن تحری قبل از رمضان بود و یا بعد از
رمضان بود نیز آن روزہ محسوب باشد یا نہ ایجاب و ا باشد۔
فتاوائے قرآن خانی مسئلہ مستاجر را روا نباشد کہ ذابح
مستاجر را بزند اصلاً عند ابی حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ اگر بزند و ہلاک

Marfat.com

شود ضامن باشد و همچنین بکشیدن لگام عقب بلک آواز همچنان میکند
تا بمیرد و عندهما بضرب معتاد ضامن نباشد و دابهٔ عاریت را بزند نیز
ضامن شود باتفاق اما اگر دابه را مزدور کرد و در غیر موضع معتاد بزند و
هلاک شود باجماع ضامن شود **فتاوائے نوادر مسئله** اگر شخصے
اصل الحر رفته در پیش یکے عهد کرده که کسوت و طعام را بمن داده باشی و من
بندگی شما را قبول کردم که قدیم الایام در پیش شما باشم و بعد از مدت آنکس
میخواهد که از پیش وے برود رفتن تواند یا نه **جواب** تواند و آنچه
از طعام و کسوت بوے داده است آنچه آنکس کرده است هر دو برابر میشوند و هیچ
احدے از دیگرے چیزے طلب ندارد نقل تاتارخانی **مسئله** در
فتاوے افتخار آورده است که در سفر نیت را قصر نیست زیرا که در اتیان و ترک
مسافر مخیر است و قبل اتیان در حال نزول و ترک در حال رفتن در فتاوے
ظهیریه و خلاصه بغایتی مستحسن داشته نقل صلوات ماچینی **مسئله** ۵۴۸
مکروه است اقتدا باهل هوا و بدعت کردن چون جمیله و قدریه و روافضیه
و خطابیه و مشبهیه و آنکه قرآن را مخلوق گویند اقتدا بایشان مطلق
درست نیست نقل ماچینی **مسئله** مکروه است تکرار جماعت کردن
در مسجد که اهل آن مسجد نماز بجماعت گذارده باشند و این در صورتے مکروه است
که قوم آخر از قوم اول اکثر باشند اما اگر یکے بیکے و دو بیک در گوشه
باشند مکروه نباشد و در جامع صغیر خانی گفته است که این جمله در صورتیست
که آن مسجد در مشارع عام نباشد فاما اگر در مشارع عام باشد تکرار جماعت
و بانگ نماز و اقامت مکروه نیست زیرا که امام معلوم و معین شرط است
از برای کراهت و اینجاے معلوم نے نقل صلوٰة ماچینی
مسئله نماز گذاردن بر فوق مسجد مکروه باشد و به صحن مسجد و اگر
جای نیابد مکروه نباشد نقل ماچینی **مسئله** چون زنی وفات یابد باید که موهاے

Marfat.com

اورا در دو گیسو کند یکے را بجانب راست بر بالائے قمیص بر فوق
صدر او ماند و دیگر را بجانب چپ همچنان کند **سوال** اگر
مردے موئے داشته باشد اورا چه باید کرد اگر دو گیسو کرده همچنان
بطریق مذکور ماند تشبیه بزنان مے شود و اگر دو گیسو کرده مخالف
او ماند آن نیز تشبیه بزنان مے شود از انکه زنانرا هم دو گیسوے
مے باشد و مردان را نیز دو مے شود و اگر بر سر پیچیده بماند آن نیز
قلب موضع میشود پس چه باید کرد **جواب** باید کرد که موهاے
مرد را سه گیسو سازد یکی را پس پشت در زیر یک کتف او نهد و دیگر را در
زیر دیگر کتف او نهد و سیم را در زیر پشت او به برگردن نهد نقل خلاصة
الفقه **مسئله** اگر مردے کالائے خرید بدانکه او را سه روز خیار کرد
بعد ازان اگر تصرف کرد دران مبیعه چنانکه اسپ بود بر نشست و یا ستور
بود بار کرد و یا ماده گاؤ بود بدوشید و یا کنیزک بود وطی کرد و یا بوسه داد
بشهوت یا او را لمس کرد در ینحال همه جائے او را خیار باطل باشد و
بیع جائز و لازم آید و نتواند کرد و نیز اگر کنیزک بشرط بکر خرید پس کاملا
پیدا شد بطریق که زنان دانند بوطی رد نتوان کرد کفایة الاسلام

باب در دانستن راه فقیری که هزار و یک منزل است و چهل و چهار مقام است

باب اندر بیان خرقه سوال اگر ترا پرسند که
خرقه چیست و چند معنی دارد **جواب** بگو که خرقه پوشش بر پنج معنے اطلاق
کرده اند اول اصل است که نم نیل خواست تا کسوت خلق بر موجودات
پوشاند قوله تعالیٰ اِذَآ اَرَادَ شَیْئًا اَنْ یَّقُوْلَ لَهٗ کُنْ فَیَکُوْنُ
آفرینش خرقه اصلی است که هر دو عالم را پوشاند و خرقه دوم عرش
و خرقه سیوم زمین است و خرقه چهارم لیل و نهار است و خرقه پنجم هم ست
و خرقه ششم روز و شب است قوله تعالیٰ وَجَعَلْنَا الَّیْلَ لِبَاسًا وَّجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

Marfat.com

باب اندر بیان خرقهٔ اصلی بر دو وجه است آورده اند که

موجودات از کتم عدم بصحرای وجود آورده و این وجود معدوم بود چون ایشانرا از نیستی بهستی آورده و این خرقه را بایشان داده است در معنی خرقه اصلی نام نهاده اند و این خرقهٔ دوم عشقست و این خرقه را نیز بوجود آمده است اول عشق را ناگفتن و نا پرسیدن و تعلیم علم نشناسد و حاصل نشود و چون بروجود مے آمد آنگه معلوم شود دوم چیزے نتوان داد که عشق تست قال النبی صلی الله علیه وسلم من اکل الطعام فی بیت المصیبة فی الیوم الاول تبرأ منه الایمان ومن اکل الطعام فی الیوم الثانی تبرأ منه الملائکة المقربین ومن اکل الطعام فی الیوم الثالث فقد تبرأ منه الرحمن **قال** النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یبرئ من الذین یاکلون الطعام فی بیت المصیبة قبل مضی ثلاث ایام المراد بالنهی لاغنیاء الناس لا الفقراء اذهم المستحقون ویستحب الاطعام لاهل المصیبة اذا لم یکن معهم نواحة لان النبی صلی الله علیه وسلم اطعم علی عمه حمزة ایام التعزیة واذا کان فیهم نواحة لا یجوز لانه اعانة علی المصیبة وذلك منهی مختار الفتاوی ان اعرابی جاء الی النبی علیه السلام فقال یا رسول الله ان ابنی مات والطعام یرسل مع الجنازة ما شان ذلك الطعام فهو حلال ام حرام فقال النبی صلی الله علیه وسلم هو حلال وامر الصحابة باکله ولکن یکره ان کان بین القبور من یحید لوعظین ومن لم یاکل من الطعام الذی یرضون مع الجنازة فهو مبتدع ویتابع الیهود لانهم لم یرضون مع الجنازة ولم یاکل ایاما من مقدمی من الذخیرة الطعام الذی یحمل خلف الجنازة یحل اکله لا للمصیبة یحملون هذا الطعام لاجل حامل الجنازة فیحل اکله فی الملتقط لو حملوا الطعام خلف الجنازة یحل اکله ولعموم البلوی وقد وقع فی بعض النسخ لا یباح اکله هذا الطعام فهو مخالفة النسخة المتقدمین فی المتاخرین والمراد بعدم الاباحة المکروهة من زندوسی والطحاوی وسئل عن ابن عباس رض عن الرجل یقوم باللیل ویصوم بالنهار ولا یحضر الجماعة هو قال فی النار قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم من منع میراث وارث حرم الله تعالی میراثه عن

Marfat.com

الجنة فی تفسیر ابی طالب الکرمانی **فائدہ** تعویذ چشم زخم بد نظران ہر کہ را نظرے رسد این تعویذ را نوشتہ نگاہدارد خدای تعالیٰ او را از آفت نظر ایمان دہد و سہ مرتبہ بران نظر رسیدہ بدمد بفرمان رب العالمین شفا یابد مجرب است این است بسم اللہ الرحمن الرحیم اعوذ برب علیٰ وشہاب قابس و ھم یا بس وما قاوس العین بالعین ردۃ العین الی العین فی کبدہ حلیۃ یا عظیم یا عظیم یا عظیم یا اللہ یا اللہ یا اللہ برحمتک یا ارحم الراحمین **نوع دیگر** اگر کسے را چشم تاریک شد و بیارد و بیخ زعفران را بساید و در چشم کشد با چوب سرمہ دان و بعد ازان زرد چوبہ را بگیرد و پنبہ آلودہ کردہ بالائے چشم نہد بعد ازان دو کلیجہ از کل کند و بالائے چشم بماند روشن گردد بفرمان اللہ تعالیٰ مجرب است **نوع دیگر** روشنائی لمخہ ماہی و مشک و زعفران و کف دریا و چاکسوا این جملہ را آس کند و با شہد آمیزد و در چشم کشد روشن گردد انشاء اللہ تعالیٰ **نوع دیگر** برگ سپند را بگیرد و بکوبد شیر کند در شب بمالد و علی الصباح در دہن بگیرد و خون دہن و گندہ بوئی و جملہ علت برطرف شود بجہم

باریتعالی نوع دیگر اگر کسی را دست و پائے عرق شود ہم بدست و پای بمالد عرق کم شود انشاء اللہ تعالیٰ

تتمہ

مخفی نماند کہ در حین طبع کتاب مستطاب ہذا کہ مسمی بارشاد الطالبین است نسخ عدیدہ فراہم آوردہ شد بود لیکن بسبب عدم استعمال بطور مدرس در نسخہائے مذکورہ اغلاط بسیار جای گرفتہ بود بقدر شبہ بہ در ملحت این نسخہ مطبوعہ مصون شدہ و در طبع بار چہارم باز مقابلہ با نسخ قلمی و ترجمہ فارسی و فہرست و محرک نیز شدہ در ہر جا کہ عبارات عربی واقع شدہ و مواضع ہر آیت در ہر سی پارہ و رکوع معلوم شد۔ ہر جا کہ اگر ذوالفقانی بر غلطی اطلاع یابد بقلم عفو صحیح نمودہ زبان از توبیخ بر مصحح و کاتب مسدود دارد واللہ المستعان وعلیہ التکلان

فائدہ

زن باردار حرام طلاق است ... فانکحوا ما طاب ... بعد الصلوٰۃ فضل احد ... ۱۲ فقط

Marfat.com

اشتہار

برسالکان طریقت نبوی و تابعان ملت مصطفوی و صاحبان مطابع نزدیک و دور و تاجران باخبر و شعور مخفی و محجب مبادکہ کتاب مستطاب ارشاد الطالبین یعنی تصحیح جامع الفروع والاصول حاوی المعقول والمنقول مآثر فضل حق اخوندزادہ ساکن قریہ تنگی تپہ ہشتنگر و برخی تصحیح فضیلت پناہ میان قمرالدین اخوندزادہ ساکن اچینی با ترجمہ آیات و احادیث سرور کائنات علیہ الصلوٰت والسلام و دیگر عبارات عربی جناب مولوی غلام حسین مکاپشاوری مع چند رسایل مسئلہ ذیل صیدیہ در تحصیل حل و حرمت حیوانات و منافع آنہا و اہل حدیث در مدت خناور امیر شیعہ و احکام لذیذہ در حرمت افیون پر مشتمل چند ابیات در منقبت جناب حضرت پیر دستگیر قدس سرہ و درود شریف کبریت احمر و چند بیت در مناجات آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بصرف زر کثیر و جہد بی نظیر کمترین بندگان خدائی قدیر خادم صغیر و کبیر حاجی محمد امیر و فضل احد کتب فروش پشاور بازار قصہ خوانی کہ حق تصنیف متن مورث ازدارثان مصنف موصوف بموجب سند ضابطہ سیکریٹ و نیز اجازت از مصحح و مترجم مذکور حاصل کردہ طبع نمودیم و حسب فرمائی و موجب دفعہ ۷ قانون بستم ۱۹۰۸ء داخل بہی رجسٹری شدہ گردیدہ لہذا در خدمت ہر یک از صاحبان مطابع و تاجران کتب مزبور و غیرہم التماس است کہ ہیچ احدے بلا اجازت این حقران قصد طبع متن و حاشیہ کتاب ہذا نفرمایند ورنہ در صورت خلاف اصول مذکورہ ذمہ دار ہر یہ بقصان و تاوان خواہند شد و بجای نفع خواہند یافت و ہر چند نسخہ کہ مطلوب صاحبان مذکور شد بارسال قیمت از دکان نیازمندان طلب فرمایند انشاء اللہ تعالیٰ دریغ نخواہد شد۔ عـ

بر رسولان بلاغ باشد و بس۔

تحریر شد

حاجی محمد امیر کتب فروش پشاور بازار قصہ خوانی ۔ فضل احد ولد حاجی محمد امیر تاجر کتب پشاور بازار قصہ خوانی

ایضاً اشتہار واجب الاظہار

مورخہ ۶ ربیع الثانی ۱۳۲۶ھ

نوٹ فروم دافغان از نمبر ۱ الی نمبر ۱۰ سیریز

کولار و ڈاک خانہ وزیر ابا

قیمت کتاب ہذا مبلغ **دو روپیہ و ہشت آنہ** وحق کاپی رائیٹ محفوظ و ہر نسخہ کہ بدون دستخط کمتر نیان یا مہر اصلی خود یافت اشود آنرا مال مسروقہ تصور خواہد شد والسلام فقط

بیشتر

بندہ فضل احد عفی عنہ

محرر محمد عالم المشہور بہ پاسنی ملا صاحب مجا در زیارت شیخ عبدالغفور صاحب صوات علیہ الرحمۃ ۔ ملا عبدالرحمن ساکن کاشفا

وطلاست مہر حافظ عبدالخالق صاحب شاہدال رحمۃ اللہ علیہ مجت ساکن صوات مجر ساکن صوات وفیر دوست ساکن صوات

Marfat.com

حق کاپی رائٹ محفوظ ہے

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلٰلًا طَيِّبًا

الحمد للہ والمنۃ کہ از مجموعۂ حکمت این رسالہ کثیر المنفعت در حلّ و حرمتِ جانوران مسمّٰی بہ

صید

۲۶ ۱۳

بفرمایش حاجی فضل احمد صاحب خلف جناب حاجی محمد امیر صاحب تاجر کتب شہر پشاور محلہ نعلبندے

مطبوعہ نولکشور پریس لاہور

یَسْئَلُوْنَكَ مَاذَآ اُحِلَّ لَهُمْ قُلْ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبٰتُ وَ

Marfat.com

فاداحلتم فاصطادوا

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی رسوله محمد وآله واصحابه اجمعین بدانکه
این رساله ایست عجیب ونسخه ایست غریب در بیان حل وحرمت اکثر جانوران و
اختلاف مذاهب اربعه اهل تسنن معه اختلاف اهل تشیعه وتاثیرات اکثر اعضا واشیاء
جانوران از کتب حکمای متقدمین که دانستن آن هر کسی را فایده کثیر بخشد معه اسامی
هر یک در عربی وفارسی وترکی وبعضی حکایات وعجائبات که از انها به ثبوت رسیده
من تالیف نواب صدر جهان رحمة الله تعالی علیه که یکی از جمله امرائے عالی شان و
اکابران ملک دکهن موسوم بصیدیه بترتیب حروف تهجی اضعف العباد مسیح الزمان
بنظر فوائد خاص وعام بحیز طبع آورد حرف الالف ابل را بفارسی شتر گویند
وبترکی وده شتر کلان بعربی جمل وماده اورا ناقه گویند وآن جانور قوی هیکل وکم
خور وبارکش وفرمان برست چنانچه این شعر بصفت اوست بیت حلیمی ره نوردے
بردبارے + زگلزار جهان قانع بخارے + وعرب در مطاوعت مردم را باو تشبیه
کرده میگویند اطوع من الجمل وعربیان هرگاه که خواهند که مسافت بسیار
باندک زمانے طی کنند اشعار عرب را بآهنگے خاص میسرایند چنانچه شاعرے گفته
بیت اشتر بالحان عرب آسوده از رنج وتعب طی میکند با صد طرب یکروزه ره در یکزمان

ف
باید دانست که رساله هذا
از کتبخانه شفائی خان
مرحوم دستیاب شده بود
لیکن اصل بسیار غلط بود
لهذا هر قدر که از سعی بیحدان
مسیح الزمان با وجود قلت
وعدم فرصتی بنظر سراسر
صحیح شد درست نمود ونیز
از کتب معتبره دیگر علت و
حرمت جانوران مطابق
۲

واز غرائب اشتر آنست که اگر چشمش بر ستارهٔ سهیل افتد بمیرد و نیز هرگاه که بسفر عربیان را
معلوم شود که دو سه روز آب در راه نخواهند یافت بزبانی که مصطلح آنها است
او را میگویند و شتر از آن آگاه شده از عادت خود آب مینوشد و در آن مدت
بر تشنگی صبر مینماید و گفته اند که شتر کینه بسیار دارد و نزد محققین آنست که شتر زهره
ندارد و اگر مارے شتر را میگزد خرچنگ میخورد و اثر زهر زایل میشود و چون رنجور شود
از خوردن جفت بلوط صحت یابد و کثرت شتر باطراف بلاد عرب بسیار میباشد
حکم گوشت و شتر او بجمیع مذاهب حلال است الا بمذهب خطائیه که منجمله هفتاد و دو
ملت باطله اند حرام است و اهل سنت در شکستن وضو از خوردن گوشت شتر
اختلاف دارند اکثرے بر آنند که وضو نمی شکند چنانچه نزدیک امام حنبل این است که
وضو می شکند و نواوی که یکے از مطیعان و اکابران امام شافعی است اول در باب
شکستن وضو موافقت امام حنبل رح مینمود بعد از آن متفق دیگر ائمه گردید و بمذهب شیعه
نیز گوشت و شیر او حلال است **حکمت** بدانکه شتر زهره ندارد و بر روے جگر او
چیزے است مانند زهره در وے لعابے است اگر آنرا در چشم کشند شبکوری دور شود
و چون چشم شتر بسوزند و بر زخم ریزند خون بایستد و چون موے او را بر ران چپ
بندند سلسل بول باز دارد و اگر مقدار نخودے از پنیر مایهٔ شتر اعرابی پیش از مجامعت
باب نیمگرم بیاشامند قوت باه زیاده تر از همه ادویهٔ مبهی بدهد پیه شتر هر جا که نهند مار
بگریزند و طلائے چربی کوهان او بواسیر را مفید بود اسد بفارسی شیر گویند و بترکی
اصلان و او جانور پر قوت مهیب صاحب شوکت و دلیر است و او را جانوران بمنزلهٔ بادشاه
میدانند و چون صید کند دلش را و قدری از باقی اعضایش بخورد و باقی را بگذارد و بر
سر نیم خوردهٔ خود و باز ماندهٔ هیچ جانورے نرود و هر که با او در مقام فروتنی
باشد قصدش نه کند و زن حائضه را آسیب نرساند و شیر ماده غیور باشد ارسطو حکیم
گفته که یکنوع از شیر دیدم که روے او مانند روی آدمی و بدن او بسیار سرخ رنگ
و دم او مانند دم گژدم و یکنوع دیگر بر شکل گاو بود و او شاخها نیز بر سر دارد

وقسمیکه بسیار است و در میان مردم مشهور است جانوری است مقدار گاو و کلان
و رنگ او زرد بسرخی مائل و از ابتدای سر بینی او تا شروع دمش خطی سیاه
کشیده میباشد و چون دیرینه سال میگردد موهای سیاه بر شانه اش پیدا می
شوند و ماده شیر از یک بچه بیش نمی زاید و بچه اش در اول چون پاره گوشت می باشد
حس و حرکت ندارد بعد از آن که زاید مادرش سه شبانروز نگاه میدارد بعد از آن پدرش
می آید و با وی بروی میدمد تا حرکت و صورت و شکل شیر پیدا میکند و عمر دراز دارد
و علامت پیری او آنست که دندانهای او میریزند و از دهانش بوی بد می آید و از
خروس و چغد و طاوس می ترسد و از آواز گربه و چوب بر طشت متوهم میگردد و از آتش
هراسانست و پیوسته تپ میدارد و از بیم مورچه میگریزد و اگر مورچه در میان پنجه اش
رود از آنجا خلاص نخواهد شد و به ثبوت رسیده که شیر را در روم توالد نیست و شیر را در
ولایت خطا می پرستند و اگر کسی تاجر شیری بدان ولایت میبرد او را زر بسیار
میدهند و دعای محافظت از شر شیر که آنحضرت صلی الله علیه وسلم ارشاد فرموده
این است اللهم لا تسلط علی ولا علی احد من اهل المعروف یعنی ای بار خدایا مسلط
مگردان او را بر من و بر هیچکس از اهل معروف یعنی بر تابعان شریعت نبوی صلی الله علیه
وسلم و از حضرت علی رض مرویست که هر که را شیر به بیند باید که بگوید اعوذ بدانیال
و یا طب من شر الاسد از مضرت او ایمن گردد و معنی این کلمات اینست که پناه میگیرم
بطفیل دانیال و نجات از شیر و حکمت درین آنست که میگویند بادشاهی ظالم حضرت دانیال
را با شیران گرسنه در چاهی محبوس کرد تا او را بخورند حق سبحانه و تعالی او شانرا از شر آنها نگاه
داشت و بعضی گفته اند که منجمان بادشاه کافر آن زمان را گفته بودند که درین سال فرزندی بوجود
آید که سبب آسیب ملک تو گردد بادشاه ظالم حکم کرد که هر فرزندیکه درین سال متولد شود
بکشند قضا را در آن سال حضرت دانیال متولد شد مادرش از اضطراب و ترس آن بادشاه او را
در بیشه شیران انداخت خدای تعالی شیران را بر و مهربانان گردانیدند تا وی را پرورش
ساختند ازینجهت میگویند که حضرت دانیال در نگین خود صورت دو شیر که او شانرا در طفلی پرورش

Marfat.com

کرده بود نقش فرموده بودند تا که همیشه نعمت حق تعالی در نظر ما نمد حکم گوشت و
شیر شیر حرام است نزد جمهور علماے اہل سنت و اہل تشیع الا نزد امام مالک رحمه الله
مکروه است **حکمت** هر که پیه او در بدن خود مالیده در جنگل رود حمله درندگان
از وی بگریزند و از ایشان ضرری بوی نرسد خوردن زهره اش آدمی را شجاع دلیر کند
وصرع و دار الشعلب را زایل کند و اگر در چشم کشند خون از چشم ببرد و اگر بر خنازیر
طلا کنند دفع کند گوشت و پیه او فالج و اشتر خار امفید بود و ضماد خوش علت سرطان
را زایل کند و بر پوستش خفتن تپ ربع را مفید بود و اگر پاره از پوست او در صندوق
نهند از آسیب کرمان ضرر رسنده ایمن شوند و اگر پاره از پوست او در گردن
کودک مصروع بندند نفع بخشد و اگر طبل پوست او در جنگ بنوازند اسپان مخالف
از صدای وی بگریزند **ارنب** را بفارسی خرگوش و بترکی طاوشقان و بعضی گویند
که یکسال زماند و یکسال ماده و او را چون زنان حیض می آید و چون رنجور شود نیزه
خورد شفا یابد **حکم** حلال است گوشت او بنزد اہل سنت و در مذهب تشیع حرام است
حکمت هیچ جانورے ترسنده تر از وی نیست و در وقت خفتن یک چشم و چون در خواب رود
چشمش گشاده ماند و چون دریامی بیند اکثر بشدت خوف می میرد چنانچه سبب خوف بخار
دریا نمیرود و عرب میگویند که آنچه از وی گریزند هر که دماغ او را بریان نموده بخورد
رعشه که سبب خشکی باشد خلاصی یابد و اگر سرگین او را بسوزانند و خاکستر او را بدندان مالند
سیاهی زردی را ببرد و سفید و براق گرداند و پیه خرگوش را اگر زن بعد از حیض بمشک بخورد
برگیرد بر آبستن او یاری نبخشد و اگر بعد طهر تا سه روز بیاشامد منع آبستنی کند و اگر با خطمی و زیت
محلے نهند که خاری یا نے در آنجا خلیده باشد بیرون آرد و چون با سرکه کودک مصروع
بنوشانند صرع را دفع سازد و چون مقدار یک قیراط از پیه او با شراب کهنه آمیخته بخورند
زهر مار و کژدم و غیره سموم گزنده ها را دفع سازد و اگر زن آبستن پیه او را خصیه و با شراب
ساخته بیاشامد فرزند نر زاید و بخوردن پیه او پیشاب بدستور دختر زاید و الله اعلم و اگر با آب بر
بینی نهند منع خون رفتن کند و زهره او اگر کسی را بخورانند خواب برد چنان غلبه کند

چنان غلبه کند که بغیر خوردن سیر بیدار نشود و خونش اگر زنے بخود برگیرد هرگز
آبستن نشود و گوشتش قولنج و مفاصل و نقرس ببرد و کعبش با خود داشتن دفع
چشم بد کند پاے او اگر بر زنے بندند مادام که با وے باشد آبستن نشود و اگر خون
وے بریان کرده بخورد جهت سموم و جلاے چشم نافع بود افعی را بفارسی مار گویند
باریک گردن و پهن سر و دنب باریک باشد و ماده اش بدترین مارانست و بدترین
انواع افعی آنست که خال سیاه و سفید دارد و مار را ترکیان ببلان گویند و عرب کنیه
او را ابوالحی گویند بجهت آنکه میگویند که او بعد هزار سال کور میگردد و بعد ازان درخت
بادیان را جسته چشمهاے خود بران میمالد درست می شوند گویند هر چند که میان او
درخت بادیان مسافت بعیده می باشد با وجود کوری می جوید و خود را نزد او رساند
و از غرائب او نقل کرده اند که اگر چشمش بر کنند بعد از سه روز بحال مے آید و درست می
گردد حکم حرامست گوشت او در جمیع مذاهب سنیه و امامیه حکمت گوشت او در
مرض استسقا نافع بود و جذام و تاریکی چشم را ببرد و هیجان شهوت گردد و دافع
زهر افعی باشد و چون با روغن زیت بر تن مالند موے نروید و پوستش داد اکسبلت را
مفید بود و خونش روشنی چشم را زیاده کند و اگر دل وے را خشک کرده با خود دارند
سحر کار نه کند و اگر دندان او را بر عورتی بندند حامله نشود زهره او زهر قاتل است
که هیچ علاج ندارد ایل را بفارسی گوزن و گاو کوهی و نرش را سفق و ماده اش
را ماوال گویند تا دو سال شاخ بر نیارد بعد ازان دو شاخ بر نیارد بعد ازان
دو شاخ راست برآرد چون راست برآرد چون سه ساله شود از شاخهاے او
شاخهاے دیگر مانند شاخ درخت بیرون آید تا شش سال زیاده گردد بعد ازان در
هر سال یکبار بیفتد و باز برآید یک عقده از سال گذشته و سالش از عقده هاے
شاخش فهمیده میشود و شاخ او بسیار منعقد و محکم است و از غرائب احوال او آنست
که بشنیدن سرود میل دارد بمرتبه که او را بسرود گفتن مشغول میسازند و از عقب او میگیرند و
بدیدن ماهی میل تمام دارد و ماهی نیز بدیدن او مایل است و بکنار دریا نیز بجهت دیدن او

Marfat.com

مائل است بمرتبه که هرگاه مار را دید دنبال مے کند چنانچه اگر ده زخم بر وزنند پروا
نمی کنند و تا مار نگیرد از دنبال او باز نمیگردد و در تابستان افعی میخورد و حرارت
بر بدنش غلبه میکند بطلب آب میرود و در کنار رودخانه می ایستد و قانع به شبنم و بادے
که از روے آب بر میخیزد و آب نمیخورد آنمقدار که زهر افعی از اندرون وی برود اگر
چنین نکند بمیرد و بعضی گفته اند که جهت دفع مضرت افعی خرچنگ و خراطین میخورد
چون افعی بخورد گاه باشد که اشکے چند در گوے که نزدیک چشم اوست جمع شود
و مانند موم بسته گردد و آن بهترین تریاقاتست جهت زهرها و خوبترین
گوزن زرد رنگ است **حکم** حلال است گوشت وی بجمیع مذاهب **حکمت**
مغزش افلاج را مفید است و اگر شاخ وے بر آتش نهاده بخور کنند جمیع گزندها
بگریزند و اگر بشاخ سوخته او مسواک کنند زردی دندان و درد آن را دور کند و هر
که از وے بر خود چیزے بندد در خواب نشود و آشامیدن خون وے سنگ مثانه را
دفع کند و خاکستر شاخ او را اگر با روغن ضم کرده بر شقاق طلا کنند زایل گردانند
ابن آوی را بفارسی شغال گویند و بترکی چغال جانور محیل است و خراب کنند خربوزه
و نیشکر و غیره اثمار است **حکم** حرام است گوشت او بمذهب امام حنفی و امام شافعی را
دو قول است اصح آنست که حرام است و بمذهب مالک حلال است و بمذهب شیعه
نیز حرام است **حکمت** اگر زبان او را در خانه بیاویزند و بگذارند در میان اهل خانه
خصومت و نزاع و جنگ افتد و زهره اش را نیم درم در آب حل کرده سه روز
متواتر بخورد درد سر را سودمند بود و طلاے پیه او و خوردن گوشت او در زحمت
دیوانگی و صرع که در آخر پیدا میشود سودمند بود و گویند که چشم او اگر کسی همراه خود دارد
از اکثر آسیب و چشم زخم ایمن ماند و جگرش اگر یکمثقال بمصروع بخورانند صرع را دفع
سازد **ابن عرس** را بفارسی سود موش خرما گویند و بترکی خرما شجانی دشمن مار
و موش و نهنگ است و مار و موش را بمد نفس از سوراخ بیرون آورد بخورد و
نهنگ اکثر اوقات بسبب المی که در دهن دارد دهن کشوده دارد تا از هوا آن الم

Marfat.com

باصلاح آید مرغان در دهن او رفته کرمهائے که در دهن اوست بیرون مے آرند
راسو نیز در آنوقت در دهنش رود و بحلقش فرو رود و جگرش بخورد و او را هلاک
گرداند **حکم** حلال است گوشت او بمذهب شافعی رح و نزد امام مالک و در دیگر
مذاهب حرام است. **حکمت** اگر اندرون شکم وے بکشنیز پر کنند و خشک ساخته
نگاه دارند خوردنش جهت دفع جانوران زهردار مفید است و اگر دماغ وی
یا گوشت وے بسرکه بخورند صرع را سودمند بود و اگر گوشت او را بر مفاصل بندند
درد بنشاند و اگر گوشت او را بسوزانند در دیگ مسین و خاکستر آنرا با سرکه بر نقرس
طلا کنند سودمند بود و اگر چشم وے خشک کرده بمصروع دهند مفید باشد و اگر
کعب او در حالیکه زنده باشد بر زن بندند آبستن نشود و گوشتش دندانرا قوت دهد
و دماغش اگر اکتحال کنند تاریکی چشم را ببرد و رازی گوید که هر طعامی که زهردار و اگر
ابن عرس آنرا ببیند فریاد کند و مویهای وے راست بایستند **آوز** بفارسی
بط و بترکی اردک گویند آواز نوحه را دوست دارد و در آخر ماه بچه را از تخم بیرون آرد
وقتیکه ماده بر سر تخم نشیند نر ساعتی از وے دور نشود و بسیار تخم دهد
الا زیاده از ده بیضه در زیر نگیرد و در کم از بست روز بچها در آرد و اگر ماده بضرورت
از سر تخم برخیزد نر آنرا پاسبانی کند تا ماده برآید **حکم** حلال است گوشت او بجمیع مذاهب
حکمت اگر دماغ او را با آب رازیانج بناشتا بخورند بواسیر و اوجاع رحم ببرد
و زبانش قطع تقطیر بول کند و مغزش صداع را بنشاند و طلای پیهش شقاق را باز دارد
و داء الثعلب ببرد و رنگ روی روشن کند و گوشتش تن فربه کند و آواز صاف
کند و قوت باه بیفزاید و اگر خونش بنمک ناشتا بیاشامند درد مثانه را بنشاند و خاکستر
استخوان زخم پیکان باصلاح آورد و اگر بال چپش بر دست راست بندند تپ ببرد درد
اعضا بنشاند و تخمش قوت باه زیاده کند و سعال زائل کند گویند اندرون شکم وے
سنگیست چون بسایند و در شربت بیاشامند در زحمت شکم نفع رساند
حرف الباء **بازی** را بفارسی باز گویند و بترکی قارچقاے جانوریست

جانوریست شکاری تعلیم پذیر خوش صورت متکبر بدمزاج است و ماده او از نر بزرگتر
و گیرنده تر ماده را باز گویند و نرش را جره و بهترین اصناف باز سفید است که
سر بزرگ و چشمهای سرخ داشته باشد و گردن دراز و سطبر و سینه پهن داشته باشد
و رانهای بزرگ و مویهای خرد بر رو بسیار باشد و پایش زرد باشد باز
سفید در ولایت فرنگ بسیار است و در رساله بازنامه گفته اند که بهترین باز
آن بازی است که علامت او این است که چشمش سیاه یا ارزاق باشد
و پشت او نیز سیاه باشد و مشهور است که باز مقید آن نیست که بصنف خود جفت شود
بلکه بشاهین و زغن و چرغ و جز آن نیز جفتی کند از ینجهت اشکال باز متفاوتست
و گفته اند عمر او زیاده از بست سال نباشد بجهت آنکه ظالم و طامع است و
کرگس که قانع و کم آزار است عمرش دراز باشد چون رنجور شود گنجشک خورد
صحت یابد و اگر موش خورد پر بیفگند و اول کسیکه شکار باز کرده ملوک روم
بودند حکایت آورده اند که هارون رشید باز سفید را روزی پرانید باز در هوا
غائب شد بمرتبه که از آمدن او نومید گشتند بعد از درنگ بسیار پیدا شد ماهی در
چنگال داشت حکم حرام است گوشت او بجمیع مذاهب مگر بمذهب امام مالک رح مکروه است
حکمت زهره باز را اگر در چشم کشند منع نزول آب کند اما تا اثر نزول
ظاهر نشود نتوان کشید که مضرت دارد باشق را بفارسی باشه گویند
و بترکی قرقو خوانند جانور شکاری تعلیم پذیر خوش صورت است و در سیرت
بباز نزدیک است و بعضی او را در اصناف باز شمرده اند باز در تمام دکهن و
گجرات نیست اما باشه بسیار است حکم گوشت او در جمیع مذاهب حرام است مگر
در مذهب مالک مکروه است حکمت کسی که خفقان سوداوی داشته باشد
اگر یکدرم از دماغ او با گلاب بخورد مفید باشد بحری را بفارسی و ترکی همین
نام است جانور شکاری تعلیم پذیر است و در جثه اندکی از باز حقیر است اما در هنر
و زور و دلیری از باز زیاده است بلکه نسبت او بباز کردن عین خطا است

باشق
بفتح شین
معجمه لفظ
معرب
است
و نامش
در عرب
علام بضم
عین مهمله
و تشدید
لام او در
هندی
هم باشا
گویند
مولوی
محمد مسیح
الزمان رح
ای بصورت
ظاهر در هیئت

واز غایت شجاعت و تهوری که دارد مردم شجاع و دلیر را باو نسبت میکنند
و بحری جانور خوش خلق و بے تکبر است با آدمی رود انس میگیرد و کسی آشیانهٔ
او را ندیده و در دکهن آخر پرتگال از طرف می آید و میگویند در میان دریا نزدیک حبشه
در جزیرهائے که معموری ندارد بیضه می نهد و بچه بر می آرد و مادهٔ او از نر بزرگتر است و
دلیرتر و گیرنده تر و بالوان مختلف میباشد و بهترین رنگهاے او آنست که بسیاهی
مائل باشد و سینه کشاده داشته باشد و دم بطریق دم لگڑ باشد و این صنف را
بازداران دکهن بحری سیاه لگڑ دمی گویند و لگڑ جانورے است که در تمام هند
میباشد الا در خراسان نیست و اکثر بحریها را بر دم زیاده از ده دوازده پر نمیباشد
و نادر آن بحری می شود که دم او سیزده پر یا چهارده پر داشته باشد و اگر این
چنین بحری که بالا گفته شد پیدا شود از جمله بحریها تیز و دلیرتر میباشد و بحری
جانورهاے بزرگ که ده برابر او باشد میگیرد حکم گوشت او بجمیع مذاهب حرام است
و در مذهب امام مالک مکروه حکمت زهره او بجهت تاریکی چشم مفید است
ببغا را بفارسی و ترکی طوطی گویند و آواز اصناف خود بیشتر سبز رنگ میباشد
و پائے و منقار سرخ دارد و این در اکثر ولایت هندوستان می باشد و طوطی تمام
سرخ رنگ نیز میباشد حتی که منقار نیز سرخ می باشد و قسمی دیگر مے باشد که بعضی بال
او سرخ و بعضی زرد و سر و منقار و پائے سرخ و بعضی منقار زرد و سیاه میدارند و
این قسم را نوری میگویند و این در زیر باد بهم میرسند و یکرنگ سفید و زرد نیز مے
شوند و نیز یک صنف از طوطی سفید رنگ مے باشد و پائے سیاه و بعضی پائے سرخ
نیز بعضی طوطی بر سر تاج سرخ و یا سفید میدارند و این صنف بجثه بنسبت دیگر طوطیان
زیاده تر است و این را در هند کاکاتوا و کاکا طوطو میگویند و او نیز در زیر باد
میباشد و جمیع اقسام طوطی سخن میگویند و موافق تعلیم هر یک بهر زبان گفتن می
و زبان طوطی بطریق زبان آدمی است ازینجهت حروف مستقیم میتواند گفت و شنید
شده است که سورهائے کلام الله مثل فاتحة الکتاب و قل هو الله احد و غیره طوطی

Marfat.com

تعلیم کرده اند و طوطی سرخ رنگ که از زیر باد می آرند هر روز قرنفل را سائیده در
پیش طوطی می نهند تا او خود را دران آب انداخته غسل مے کند و عوظها
میخورد اگر چند روز چنین نه کند جانوران کوچک در زیر پرهائے او پیدا شده
او را آزار میرسانند حکم گوشت او در مذهب امام حنیفه رح و امام مالک رح حلال
است و در مذهب شافعی رح دو روایت است یکی آنکه ممنوع الاکل و منهی القتل است
و فتوی بر این است دویم آنکه حلال است و در مذهب شیعه نیز حرام است حکمت
خوردن گوشت او فصاحت آرد و روشنی چشم زیاده کند و خوردن زهره او لکنت
زبان ببرد و خونش را اگر خشک کنند و در میان دوستان پاشند دشمنی پیدا
شود برغوث را بفارسی کیک و بترکی یوره گویند جانور سیاه کوچک جهنده
گزنده است از خاک پیدا میشود بیدرنگ خصوصاً در خانهای تاریک کثیف
نمناک و در آخر زمستان و اول بهار میشود بعد ازان که پیدا میشود با ماده بسیار
جفت میشود و تخم مے کند بیشتر خورش او خون است و اگر در پیراهن و شلوار
آدمی رود تشویش بسیار میرساند چنانچه ازین بیت او معلوم میشود بیت
ریگ در کفش و کیک در شلوار + بهتر از همنشین ناهموار + و مشهور است که چون بوئے
خر زهره بشمد بمیرد حکم خون او اگر در بدن و جامه باشد بآن نماز میتوان گزارد
بجمیع مذاهب و حاجت شستن ندارد خواه بسیار باشد خواه اندک و بعضی گفته اند
که اگر بسیار باشد باید شست اما مفتی به نیست حکمت حکما گفته که در خانه
کیک بسیار باشد اگر گوگرد دود کنند همه بگریزند و همچنین سیاه دانه جوشانیده
آب آنرا بیفشانند یا پوست نارنج را بسوزانند کیک برود فایده از حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم مرویست که هر کس که هفت بار بر قدح آب این آیت را بخواند که وَمَا
لَنَا اَنْ لَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ وَقَدْ هَدٰىنَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَا اٰذَيْتُمُوْنَا وَعَلَى اللّٰهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُوْنَ بعد ازان بگوید فَاِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ فَكُفُّوْا شَرَّكُمْ وَاِذَاكُمْ عَنَّا بعد
ازان بیفشاند آن آب را بر اطراف جامه خواب از شر کیک ایمن شود بعوض را بفارسی پشه

Marfat.com

پشه و تبرکی سپاک خوانند پشه دو جنس است بزرگ و کوچک بزرگ را عرب ق
گویند و کوچک البعوض گویند و بعوض خود ترین پرنده گانست و بهیمات بزرگتر
حیوان که فیل است مخلوق شده و بدو پر بر فیل زاید است چه فیل چهار پا و خرطوم
دارد و پشه چهار پا و خرطوم و دو پر نیز دارد و گفته اند قدرت خالق از خلق
پشه قیاس باید کرد که جانوری کوچک الجثه روی و دماغ و قوت دیدن و شنیدن
و غذا طلبیدن و سوراخی که ازان غذا خورد و سوراخی دیگر که ازانجا فضله بیرون
رود خلق کرده و در پشه دهان و استخوان نیست از خرطوم غذا بدو نوش رود
و خرطومی بدان نازکی و باریکی را آنقدر قوت داده که به پوست فیل و گاو و امثال
آنها بدان سطبری فرو میرود و در پشه حریص است بر مکیدن خون و گاهست که
چندان میخورد که شق می شود و از پریدن عاجز میگردد تا هلاک میشود و گاه هست که
چهار پای را چندان میگزد که او را میکشد و هر چهار پای دیگر که گوشت آن چهار پای
دیگر بخورد بمیرد و حکم حرام است بمذهب اهل سنت و جماعت مگر بمذهب مالک رح
است و در مذهب شیعه نیز حرام است و خون او اگر به بدن یا جامه برسد عفو است
حاجت شستن ندارد بجمیع مذاهب **حکمت** اگر سر پشه با قدری صمغ عربی سه روز
بصاحب تب ربع بدهند برود و چون هر شب بدن خود را بروغن بمالند زخم
نیش موثر نه گردد **بغل** را بفارسی استر گویند و بترکی قاتر و آواز اسپ و خر متولد
میشود از نیجهت هر عضوی از وی مشابهت دارد بهر دو و همچنین در عادات و خواص
گاهی مشابه اسپ و گاهی مشابه خر می باشد و آن که پدرش خر باشد بهتر است از انکه
مادرش خر باشد و در خواص فرسی بیشتر از حماری است و در شکل بمادر ماند زیرا که
و آنچه از اسپ و گوزه خر متولد میشود بهتر بود اما نادر است و استر دراز ترین بعمر از
چوانات اهلی است بسبب قلت جماع چنانچه کنجشک بسیار کم عمر به نسبت دیگر جانوران
است بیش کثرت جماع و میگویند که استر در زمان فریدون پیدا شد و بعضی
گفته اند اول کسی که استر پیدا کرد قارون بود اما قول اول صحیح است

Marfat.com

صحیح است و مشهور است که استر را براهی که یکبار ببرند دگر بار از خود بهمان راه
میرود و غلط نمیکند و استر را بچه نمی باشد از حضرت امیر المومنین علی کرم الله وجهه
مرویست که نمرود آتش می افروخت بقصد سوختن ابراهیم علیه الصلوت والسلام
شتاب کشنده ترین حیوانات استر بود در محل هیزم بردن ازینجهت حق سبحانه
و تعالی نسل وے را انداخت و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر استر
سوار شده و حق سبحانه تعالی استر را زینت خوانده و بدو منت بر خلق
نهاده و دلدل که مشهور است و حضرت امیر علی کرم الله وجهه در جنگها
بران سوار می شدند آنهم استر بود که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم
بجناب امیر عنایت فرموده بودند حکم گوشت او مکروه است بمذهب
شیعه و حرام است بمذهب شافعی و حنفی اما پیش محمد و ابو یوسف درین مسئله
تفصیلے است چنانچه دلائلهاے هر یک درینجا موجب طوالت است و پیش مالک
مکروه است و بعضی از اصحاب مالک بر حرمت او رفته اند حکمت دل استر هر زنے
که بخورد آبستن نشود و اگر سم او بسوزند و با روغن مورد بر جائیکه مو نروید بمالند
موی بر آید و داء الثعلب دور کند و اگر سم و موی و سرگین استر را در خانه دود
کنند موش بگریزند و اگر بچه در شکم عورتے مرده باشد و بیرون نیاید شاشه
استر را بخورانند بچه از شکم بیفتد و پوست استر را اگر زن حامله بردارد بچه اش
در زمان بیفتد و اگر حامله نباشد بار گیرد و اگر چرک گوش استر را شیاف ساخته
زنے بخود برگیرد آبستن نگردد و اگر پشم استر با خون وی در آستانه خانه دفن
کنند موش از انجا بگریزد و از غرائب او آنست که اگر شخصی زکام داشته باشد
سرگین استر را بوی کند و تف بران اندازد و در راه بیفگند هر کس که بران
بگذرد او را زکام شود و آن شخص اول خلاص شود بقر را بفارسی گاو و دراز دنبال
گویند و بترکی سقر و او بالوان مختلف باشد جانور پر قوت و کثیر المنفعت است و مدار آبادانی
جهان بر وست و در هندوستان بیشتر از همه جا میباشد و از غرائب

Marfat.com

احوال او آن که آواز ماده اش بصلابت تر از آواز نر است حکم حلال است
گوشت او بجمیع مذاهب **حکمت** حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وسلم فرموده که شیر گاو شفا است و گوشت او داء است یعنی بیماری و بدانکه در
شیر دان گاو هندی چیزے میباشد بطریق زرده تخم مرغ پخته و آنرا حجر البقر و
جاوزیره گاو زهر گویند بغایت گرم بود و آن مانند پادزهر در عمل باشد و در بادها طلا
کردن و خوردن سودمند بود و چون سحق کنند و شراب سرشند و بر موضع که سفید بود
بمالند موے سیاه برآید و اگرچه سبب آن داء الثعلب و برص باشد اما جلد سفید سیاه
نه کند خاکستر شاخ گاو تپ را زایل کند و قوت باه بیفزاید و اگر در بینی دمند
رعاف باز دارد و اگر پیه گاو را با زرنیخ سرخ در موضعی دود کنند گزندها از آن موضع
بگریزند و اگر پیه او را بر کوزه مالند و در زمین نهند هر کیکے که در آنجا باشد بران جمع
شوند زهر گاو را اگر با آب آمیخته بر بواسیر طلا کنند نافع بود و زهره او را اگر بر درخت
مالند کرم در میوه آن نیفتد **بوم** را بفارسی چغد گویند و بترکی سار قوس مرغی
است که در شب خواب نمیکند و شکار در شب میکند و بسیار شوکت و قوت
دارد در شب بر اکثر جانوران غالب است و در آشیانه آنها میرود و بچه ایشان را میخورد
و چون روز شود پنهان میگردد بگمان آنکه بجمال او چشم نرسد و اگر روز بیرون
آید جانوران دنبال او کنند و او را آزار رسانند بتخصیص کلاغ و بعضی شکاریان
او را میگیرند بروز و در پس دام میگزارند کلاغان و دیگر جانوران می آیند
که قصد او کنند و در دام می افتند و بوم انواع میباشد حکم حرام است گوشت
او نزد شیعه و در مذهب حنفی و شافعی و حنبل حلال است و بیک روایت نزد
شافعی رح حرام است اما فتوی بر آن نیست **حکمت** چون بوم را بکشند یک
چشم او کشاده میماند و یک پوشیده آن چشم کشاده هر کس که با خود دارد در خواب
نشود و بعضی گفته اند یک چشم بوم که با آب فرو نرود آن را طافی خوانند بیخوابی آورد
و یک چشم که با آب فرو رود خواب آورد زهره او تاریکی چشم را دور کند و دلش اگر صاحب

حدیث

۱۴

صاحب قولنج ولقوه بخورد شفا یابد واگر چشم اورا بامشک خلط کرده کسی نگهدارد
در چشم مردم شیرین نماید زهره اش اگر بر خاکستر چوب بلوط خلط کرده بخورند
سنگ مثانه را خورد کرده بیرون آورد جگرش زهر قاتل است کسی که بخورد قولنجی
پیدا شود که دوا پذیر نباشد واگر مغزش با روغن خلط کرده در سر مالند عشا و تاریکی چشم
را ببرد **حکایت** آورده اند که کسری شخصی را فرمود که بدترین معنی
را شکار کن و به بدترین هنری کباب ساز و بدترین شخصی وه آن شخص بومی را
گرفت و بهترین پخته کباب کرد و بخوردن عالمی داد و قصد مال مسلمانان بناحق
میکرد **حرف التاء تدرو** را بفارسی نیز تدرو میگویند و ترکی
قرغادل مرغیست نیکو صوت وخوش آواز گوشتش بغایت خوش طعم بود
بود و گویند که بوقت خوشی بهوا وزیدن باد شمال فربه میشود و در وقت کدورت
بهوا وزیدن باد جنوب لاغر میگردد و در وقت زلزله همه یکجا شده فریاد
میکنند بعد ازان زلزله میشود حکم حلال است گوشت او بجمیع مذاهب حکمت
اگر آب بهره او در بینی چکانند وسواس را نافع بود و خوردن گوشت او فهم و قوت
جماع را زیاده کند **تمساح** را بفارسی نهنگ گویند و ترکی بلغونی سلیکون
جانوریست دهنی فراخ و سر دراز و میان آب میماند و زخم زیرین او
بسیار کلان میباشد و در سینه چسپیده بخلاف دیگر جانوران بوقت خوردن و
خائیدن چیزی نیمه بالای او حرکت میکند و جلدش نهایت مستحکم و سخت
و پشت او مثل پشت سنگ میماند و چهار پای دارد و تا بدرازی ده گز و پهنایش قریب دو
گز بملاحظه بعضی مردمان رسیده و آدمی و گاومیش و گوسفند و هر چه از حیوانات در میان آب
بدستش افتد بازرهانیدن محال است و نهنگ را سوراخی که ازان فضلات بیرون آید نیست اما
نرش ذکر و مادهاش فرج دارد و چون تخم وی بر میگردد از آب بیرون آید دهان باز
میکند مرغکی خرد که آنرا عصافیر تمساح گویند می آید و بدندان او میرود و آنچه
دندان او را بد میخورد و آن مرغک بر سر خود خاری دارد چون نهنگ دهن برهم نهد

Marfat.com

نهد آن خار بر دهن او میزند تا میکشاید و نهنگ در دریای مصر بسیار میباشد و هر وقت
خواهد که با ماده جفت شود ماده را بر پشت گرفته از آب بیرون می آید و جفت می
گیرد و تخم در خشکی می نهد و از بچگان وی هر قدر که در آب میروند نهنگ می شود و آنچه در
خشکی میماند سقنقور می شوند و پیدایش سقنقور خاص بسمت مصر است و در هندوستان
نمی شوند و چون در شهر مصر نهنگ بسیار اند لهذا حکمی طلسمی ساخته اند که تا یک فرسنگ
قریب باطراف مصر بکسی مضرت نمی رسانند و مشهور است که او را نمیتوان زد مگر در زیر
بغل چرا که هیچ سلاح بر پشت او کار نمیکند و نهنگ را با سگ عداوت کلی است اگر کسی خواهد که
نهنگ را از آب بیرون آورد سگی را در کنار دریا بسته بزند از آواز او فوراً نهنگ از
دریا بیرون آید حکم حلال است گوشت او بمذهب حنفی و مالک و در مذهب شافعی
دو قول است اصح آنست که حرام است و در مذهب شیعه نیز حرام است حکمت چشمش
را اگر کسیکه درد چشم داشته باشد ببیند به بندد نفع بخشد بشرط آنکه هر چشم آدمی که درد
کند همان چشم نهنگ برو بندند راست را بر راست چپ را بر چپ و اگر پیه او را با موم فتیله
سازند و روشن کرده در آب اندازند ضفدع فریاد نمیکند در آن آب مادامی که فتیله فروخته
بود اگر زهره او در چشم کشند بیاض ببرد و اگر در زیر مجنون بخور کند جنون از وی زایل شود
شود و اگر دندان وی که از جانب راست باشد بگیرند و بر بازوی راست بندند مجامعت
قوت دهد و محرکی تمام بود باه را و اگر پیه وی در پیشانی گوسفند جنگی بمالند هر گوسفندی که
که در برابر وی آرند بگریزند **ترم طا** را بفارسی و ترکی همین نام است جانور شکاری
تعلیم پذیر کوچک است ماده او از نر بزرگتر باشد و او از جمیع جانوران دلیرتر است و
او را بر هر جانوری که بگذارند تا او را نگیرد نمی گذارد و قاعده چنین است که جفت او از
دنبال جانور میفرستند و بسیار شکار شیرین دارد حکم گوشت او بجمیع مذاهب حرام است
مگر بمذهب مالک که مکروه است حکمت زهره اش اگر در چشم کشند تاریکی را نفع بود
حرف الثاء ثعلب را بفارسی روباه و بترکی ملکی گویند جانور محیل بسیار است
چنانچه در حیله مردم را باو تشبیه کرده می گویند اروغ من الثعلب و چون کیک

مسیح الزمان علیه الرحمة والرضوان ۱۲

Marfat.com

وچون کیک بر و غلبه کند نمد پاره در دهان گرفته خود را آهسته در آب و
میبرد چنانکه همه کیکها برگردد هان و جمع شود آنگاه سر در آب و کیک و پیش در
نمد پاره که در دهن دارد از سر و روی او بدان نمد پاره روند پس فی الحال غوطه
میخورد و میجهد و از تشویش کیک نجات یابد و دیگر آنکه جسم خود را پر باد کرده بر
پشت می نشیند و پایهای خود را بر هوا میکند چنانچه جانوران گمان می برند که
مرده است نزدیک او برای خوردنش میروند پس او شان را میگیرد **حکم** حرام است
گوشت وی بمذهب حنفی و حلال است نزد شافعی و حنبل و مالک و نزد شیعه حرام است
حکمت اگر سر او را در کبوتر خانه نهند کبوتران از انجا بگریزند و گوشت وی در
مرض فالج و لقوه مفید است پیه وی چون در دهن گیرند درد دندان زایل کند
اگر با پوست تخم مرغ سوخته بیامیزند داء الثعلب را نافع بود چون آنرا بر جامه یا
چوب طلا کنند و در خانه نهند جمیع کیکان آن جمع شوند و پوست وی بغایت گرم بود
و ازان پوست دستی اگر پوستین سازند پیران و مردم سرد مزاج آن را پوشند آن
آن مناسب باشد و مردم محرور المزاج را باید که از پوشیدن آن احتراز نمایند **حرف**
الجیم جاموش[1] را بفارسی و ترکی گاومیش گویند جانور قوی هیکل پر قوت است
اکثر اوقات در میان آب می باشد و در هندوستان از همه جا بیشتر است اهلی و جنگلی هر دو
میباشند و جنگلی آن دشمن شیر و پلنگ و اکثر اوقات بر هر دو غالب است امازبون شیر
است و در دماغ او کرمی است که همیشه عذاب او کند و بدان سبب خواب نیک نتواند
کرد و مدار اهل هند بر شیر و روغن اوست **حکم** حلال است گوشت او بجمیع مذاهب
حکمت کرم دماغش بخوابی آورد پیه با آب و نمک آمیخته بر کلف و برص و انشقاق طلا
نمایند نفع بخشد **جرا**[2] را بفارسی ملخ و ترکی جگر و دل خوانند جانوریست کوچک و
پرنده پنج عضو او به پنج عضو جانور کلان مشابه است چشم او بچشم فیل و گردن او بگردن
گاو و سینه او بسینه شیر و پای او بپای شتر مرغ و پر او چون پر عقاب و او گاهی با
هلاکت مردم میگردد چرا که غله و زراعت و درختها را میخورد و قحط میشود و گاهی که اگر

[1] ۱۰ و ۱۲ بفتح جیم
[2] ۱۲ بفتح جیم

Marfat.com

که اگر قحط بسبب دیگر بهم رسد چون او دران روزها پیدا میشود سبب قوت
مردم میگردد و ملخ بطریق لشکر عظیم در هوا می شود و در میان آنها یکی کلانتر
میباشد که جمله مطیع او میباشند هر جا که او فرود می آید همه فرود آیند حکم حلال است
باتفاق جمیع علما اما امام مالک رحمه الله شرط نموده اند که سر او را بیندازد چرا که لعاب
دهن او زهر است و در عجم بغیر از مردم لار کسی نمیخورد بلکه آنها در خوردن او افراط میکنند -
حکمت اگر ملخها را زیر کسی که سوزاک داشته باشد بسوزند نافع بود بالتخصیص زنان را
بسیار نفع دهد و نیز بخور او بواسیر بادی را سودمند بود و گویند که چون ملخ دراز
پا را در گردن صاحب تپ ربع بندند نافع بود و اگر دوازده ملخ را سر و دم بیندازند و
با قدری مورد خشک سائیده بیاشامند استسقا را نافع بود حرف الحاء حباری
بفارسی چرز و بترکی قفداغ گویند و او مرغی کلان تیز پر گردن دراز است چنانچه از
تیز پری او نقل کرده اند که کسی او را در بصره صید کرده چون شکم او را شگافت در اندرون
وی سیاه دانه که در بلاد شام میباشد یافت و او در طلب دانه بسیار حیله مینماید و با این همه
گاهی از گرسنگی می میرد و در میان مردم مشهور است که وی خود را بیجان ساخته از
خوف جره و بحری مثل مرده شده از بالا بزیر می افتد و ازین حیله از دست آنها
نجات می یابد و باز و جره را در حالت پرواز او گرفتن محال است الا اگر بحری بسیار
تیز پر باشد میتواند یافت حکم حلال است گوشت او بجمیع مذاهب الا در مذهب شیعه
مکروه است و در حدیث شریف آمده که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم گوشت
او بقدری خورده اند حکمت اگر کسی را خواب بسیار آید دل وی را برو بندند خواب کمتر
کند و اگر پوست اندرون سنگدانه او خشک کرده سائیده به نمک اندرانی در چشم کشند
در ابتدای نزول آب بغایت نفع رساند و سفیدی چشم دور کند و در سنگدانه وی
سنگی باشد چون آنرا بر کسی بندند رعاف را دفع سازد و سریع الاثر است و تا که او
همراه باشد رعاف عود نه کند و نیز برای زحمت اسهال مفید است بیضه اش
بهترین دوا است در ادویه خضاب حجل بفارسی کبک و بترکی انباون گویند مرغی است

Marfat.com

شکاری زیبا صورت خوشخرام شیرین صفیر بزرگ و کوچک میباشد بزرگش را کبک
دری و کوچک را کبک کوهی میخوانند و عرب کبک بزرگ را یعقوب خوانند گویند که
گاه باشد که کبک ماده بمجرد شنیدن آواز کبک نر تخم نهد و گاه باشد که بر
خاکی که کبک نر گذشته باشد نغلطد و آنخاک بر پای خود باشد تخم نهد و
او دو آشیان سازد و تخم در دو موضع نهد یکی را نر محافظت نماید یکی را ماده آنچه
نر محافظت نماید بچه اش نر باشد و آنچه ماده محافظت نماید بچه آن ماده باشد و
عمرش بده سال میرسد و غیرت بسیار دارد حکم حلال است گوشت او بجمیع مذاهب
حکمت اگر جگرش بریان کرده بکودک دهند از صرع ایمن شود گوشتش
دفع استسقا کند و قوت باه دهد زهره اش اگر در چشم کشند نافع بود و اگر آب
زهره ویرا در بینی چکانند ذهن را تیز کند و قوت حافظه دهد حدأة را بفارسی
موشگیر و غلیواز و زغن و حادخوانند و ترکیان اورا چلغان گویند و او خسیس
ترین مرغان است گویند سالی نر باشد و سالی ماده چنانچه انوری گفته - بیت
روزگار اچون زغقامی نیاموزی ثبات * چون زغن چند سالی ماده گی سالی نری
زغن را غراب دشمن بود و بچه ای ویرا میکشد و زغن صید نمیکند بلکه میربابد
و در میان پریدن ساکن میشود چنانچه پرهای دمی حرکت نمی کنند گویند بهتر مرغ
مرغانست و حق همسایه چنانچه اگر از گرسنگی بمیرد هرگز قصد بچه و تخمی که نزدیک او
باشد نکند - حکایت مشهور است که در زمان حضرت سلیمان علیه السلام موشگیر
بطریق باز و بحری در جمله اطراف عالم شکار میکرد چون حضرت سلیمان علیه السلام دعا
فرمودند که خدایا مرا ملکی ده که بعد از من کسی را نباشد و چون صید کردن موشگیر دا
جمله عالم بود بعد از فوت حضرت سلیمان علیه السلام بر طرف شد حکم گوشت او بجمیع
مذاهب حرام است و در حدیث شریف وارد است که آنحضرت صلی الله علیه وآله وسلم امر بکشتن
او کرده اند حتی که اگر احرام بسته باشد بکشند از جهت بعضی علما کشتن او را واجب
میدانند و نزد بعضی کشتن او سنت است - حکمت خون او چون با مذک گلاب

Marfat.com

و مشک خلط کرده بیاشامند سودمند بود جهت ربو و ضیق النفس و چون پر او را
سوخته خاکستر آن با آب بیاشامند نقرس را نافع بود و زهره وی را چون در سایه
خشک کرده نگهدارند و اگر کسی را که جانور موذی چون مار و عقرب گزیده باشد
زهره او را در قدری آب حل کرده در چشم او سه میل از آن کشند نفع بخشد لیکن اگر
زخم او بطرف راست باشد این را چپ کشند و اگر زخم بطرف چپ بود این را
بطرف راست کشند و اگر موشگیر را در خانه بیاویزند در آنجا مار و کژدم نماند حمار
اهلی را بفارسی خر و دراز گوش و بترکی اسک گویند و او جانور بردبار و بدآواز و
بخاکش و مسکین و کم آزار و صابر است عرب در صبر مردم را باو تشبیه داده میگویند
اصبر من حمار و یکبار براهی که رفت دیگر بار بدان راه تواند رفت و شیر را بخوردن
او رغبت تمام است اگر در حالت صید کردن او آواز او از دور بشنود از دیگر
صید روی گردانیده قصد او کند و عمرش از چهل سال زیاده نمی باشد حکم گوشت و
شیر او نزد شافعی و حنبلی و حنفی حرام است و بمذهب مالک و شیعه مکروه است حکمت
کژدم گزیده چون بازگونه بر خر نشیند و خر دوان شود الم تسکین یابد و اگر در گوش خر
گوید که مرا کژدم گزیده درد ساکن گردد و اگر در اوایل سال مصروع پیشانی وی را با خود
دارد تا یکسال از صرع ایمن شود چون آن سال تمام شود پوست پیشانی دیگری بگیرد
با خود نگاه دارد تا سال دیگر محفوظ ماند همچنین هر سال بعمل آرد و اگر چرک گوش وی
بخوردن کودکی دهند منع گریستن نماید و اگر از سمش انگشتری ساخته کسی که زحمت صرع
داشته باشد با خود دارد نفع رساند و آب سرگین تازه اش اگر در بینی چکانند منع آمدن
خونی که از دماغ باشد نماید و اگر سرکه را بر سرگین خر انداخته ببویند همین اثر بخشد و
اگر دندانش در زیر بالین نهند خواب آورد و خوردن شیر او مسلول را نافع بود حمار
وحشی را بفارسی گورخر و بترکی قولان گویند و او برنگهای مختلف باشد از انجمله تیره
رنگ است عمرش بیشتر باشد اهل تاریخ بر آنند که عمر وی تا دویست سال باشد
چنانچه در افواه عوام شایع است که گورخری بداغ بهرام گور یافته

Marfat.com

بودند و این سخن مشهور بعوام است و نزد بعضی عمر او تا سه صد سال میرسد و اصل او
از عهد کسری اردشیر است یعنی در زمان او بهم رسیده بلکه بفرموده او حاصل
کردند بعده او گریخته بصحرا رفت و از و تولد تناسل بهم رسید حکم حلال است
گوشت او بجمیع مذاهب الا شیعه که در مذهب ایشان مکروه است هر چند که خانگی
شود نسل گیرد حکمت خوردن گوشت وی زحمت مفاصل را نفع رساند و زهره
وی موی ریختن را دور سازد و همچنین زهره وی اگر بچه را که در خواب می شاشد
بدهند منع آن کند و نظر کردن در چشم گورخر روشنی چشم را زیاده کند و منع نزول
آب کند و اگر آب زهره او را در چشم کشند همین نفع بخشد و پیه او را اگر با روغن
زنبق طلا کنند بهق را دور کند و سمش را چون بسوزند خاکستر آن روشنی چشم
دهد نیز منع رفتن خون از بینی کند و نگاهداشتن سمش جنون و صرع را زائل کند
حمام را بفارسی کبوتر گویند و هم بلغت اطلاق می کنند بر هر مرغی که طوق
داشته باشد چون قمری و فاخته وغیره الا الحال بعرف عامه مردم مخصوص کبوتر را
میگویند و بترکی کورکاخی خوانند و او مرغی تیز پرواز است و از طبیعت
اوست که خانه و آشیانه خود را میطلبد اگر چه هزار فرسنگ دور رفته باشد و ده
سال گذشته باشد و بعضی از اصحاب تاریخ نقل کرده اند که کبوتر در یکروز سه هزار
فرسنگ را قطع نموده و ارسطو می گوید که عمرش تا هزار سال میرسد و نر و ماده
اش بهم بشیوه آدمیان ملاعبه می نمایند و بوسها می گیرند و از ایشان
حرکاتی که موجب ایراد شهوت میشود بظهور میرسد از ینجهت اکثر مردم
در خانه که مستورات میمانند کبوتران را نگاه نمیدارند و کسی را که قصوری در
شهوت بهم رسد مناسب است دیدن ایشان و در حدیث آمده است که شخصی از
تنهائی پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم شکایت کرد رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم
ارشاد فرمودند که یکجفت کبوتر بخانه خود نگاه دار از حضرت امیر المومنین علی کرم الله
تعالی وجهه منقولست بدرستی که بانگ جناح کبوتر دور میکند شیاطین را و منقول
است که کسی پیش امام جعفر رضی الله تعالی عنه شکایت کرد از صدمه جن او فرمود

Marfat.com

که سقفهای خانهٔ خود را هفت درع کند و در اطراف خانه کبوتر نگاه دارد آن شخص میگوید
که همچنان که آنحضرت فرموده بود بعمل آوردم باز در خانهٔ خود از جن مکروهے
ندیدم و مشهور است که حضرت نوح علیه السلام غراب را فرستاده بود که خبر آب بیارد
او بمردار خوردن مشغول شد و در آمدن تاخیر نمود حضرت نوح علیه السلام کبوتر را
فرستادند کبوتر رفت و پیش از غراب خبر آورد حضرت نوح دعا فرمودند که خدای
او را طوقے بدهد که بمیراث بچهاے او برسد بسبب دعاے حضرت نوح خدای تعالی
او را طوقے داد حکم حلال است گوشت او بجمیع مذاهب جائز است نگاهداشتن او
بجهت تخم و بچه و مکتوب فرستادن و طلبیدن بدان اما بازی کردن و پرانیدن
و شرط بستن بگذشتن در پریدن پیش شیعه حرام است و شیخ الاسلام که از
اهلسنت و جماعت است گفته که کبوتر بازی پیش علماے دین مکروه است
و سفیان ثوری گفته که کبوتر بازی عمل قوم لوط است و گواهی کبوتر باز پیش ابو
حنیفه رح و مالک درست نیست و در مذهب شیعه نیز درست نیست و در مذهب
شافعی رح بمجرد این گواهی رد نمیتوان کرد حکمت اگر کبوتر رنجور شود او را ملخ بخورانند
شفا یابد زهره اش عشاء چشم برد و روشنی آورد و خونش چون بر روی مالند کلف
زایل کند ابن زهره گوید در خانه که کبوتر بود اهل آنخانه از خدر و فالج و شکستگی اعضا
و جمود ایمن باشند اگر بر خوردن گوشتش مداومت نمایند زیرکی بیفزاید خاکستر استخوانش
بر جراحاتی که علاج پذیر نباشد افشانند صحت دهد اگر کبوتر زنده را دو پاره کرده بر جاے نهند که
کژدم گزیده باشد درد را ساکن گرداند و اکتحال خون کبوتر بجهت جراحتی که در چشم باشد مفید است
اگر عضو کسی شکسته باشد و زخم او تا باستخوان شود خون کبوتر مفید بچکانند مفید گردد حوت
بفارسی ماهی گویند و بترکی نابغ و اصناف او بسیار است و در درازی بمرتبه میرسد که طولش از یک
فرسنگ زیاده شود و در کودکی بمرتبه خرد می شود که بخوبی مرئی نمیشود و هر صنفے نامے دارد
و مشهور است که در زمان حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و سلم جمعے کثیر از
اصحاب در سفرے گرسنه شدند ماهی عنبر نام را گرفتند و قوت خود ساختند

Marfat.com

ساختند و یک استخوان پهلوی او در زمین فرو بردند آنقدر بلند بود که اشتر
سواری از زیر آن می گذشت و در دریائے زنگ ماهی میباشد که آنرا بآن سمت
مار ماهی نام اند طولش چهار صد و پانصد در عمی باشد و ماهی پرفساد است حق
سبحانه ماهی کوچک را با و مسلط نموده که گوشتش بدندان می گیرد و رها نمی کند تا او را
هلاک نگرداند و یکنوع دیگر هست که او را حوت الحیض میگویند بسیار کلان می
و کشتی از رفتن باز میدارد و ضرر میرساند و در دریا ورزان او را میشناسند و
هر گاه که بدریا ظاهر میشود اگر جامه بخون حیض آلوده در دریا اندازند و با
قریب آن ماهی اندازند ماهی مذکور ازان می گریزد و نزدیک زن حائض نمیرود
و حکم حلال است گوشت هر ماهی پیش اهلسنت و نزد شیعه ماهی که فلوس ندارد
حرام است و خون ماهی بمذهب امام ابو حنیفه رح و شیعه پاک است و بمذهب
شافعی پلید حکمت اگر جگر ماهی را خشک کرده سائیده بر عضوی که خون از
جاری باشد بپاشند منع رفتن خون کند و اگر مقدار یک جبه از زهره ماهی در
بینی چکانند نافع بود حیت بفارسی مار و بترکی هیلان گویند و او را انواع
بسیار است یکنوع ازان مکلله است و آن مارے است کوچک که بر سر خطوط
سفید دارد و درازی او مقدار یکدست باشد آن مار بهر زمینی که بگذرد و بسوزند
چنانچه مدتها دران سرزمین گیاه نروید و از مسافت اندازه تیر هر که آواز
او شنود آدمی باشد یا حیوان بمیرد و نیز هر کس را که از دور نظر بران مار افتد
و اگر آنکس را که نظر او بران مار افتاده کسے دیگر به بیند هم بمیرد و نیز اگر کسے آن مرده را
ببیند بمیرد اگرچه مار را ندیده باشد و اگر آن مار آدمی یا حیوانے را گزد بدن او
گداخته شود و هر عضو که در بدن محاذی محل گزیدن آو شود از اثر زهر ش
بمیرد و بزیر افتد و یکنوع دیگر افعی است که حالش در حرف الف نوشته گذشته
و یکنوع دیگر نیز مار یست که عرب آنرا دیا نه میگویند و آن مار یست که
آدمی را چون از دور می بیند دنبال میکند و از زمین برجسته بطریق

Marfat.com

تیر خود را برو میزند و ماده اکثر سی بیضه میدهد و بیضه مار برنگ مختلف می
باشد سبز و سفید و سیاه و خاکستر رنگ و خالدار و بسبب اختلاف رنگ
بیضه او معلوم نمی شود و زبان مار دو شق است چنانچه بعضی گمان می برند
که دو زبان است و مار بسالی یکنوبت پوست می اندازد و یک نقطه بر
قفایش ظاهر میشود عدد نقطها عدد سال عمر او می باشد و عمر او دراز است می
گویند بهزار سال میرسد و هر مار که از صد سال گذشت آنرا اژدها خوانند و
چشم مار در سر او نمیگردد بطریق باقی جانوران چشم او در سر او محکم است و
مار بدیدن آتش مائل است و بشراب و شیر میل دارد و گاهی باشد که از بسیاری
میل آنقدر شراب میخورد که از مستی هلاک میشود و از غرائب احوال او آنست که بغیر
گوشت جانور اگر زنده بدمش آید طبع میزند و اگر نه بشبنم قانع است و بآب
میل ندارد چون مار تا بسینه بسوراخ رود هیچکس او را بزور بیرون نتواند کرد و اگر
کژدم او را بگزد خود را بنمک زار رساند و بر نمک خسپد صحت یابد و اگر نمک زار
نیابد هلاک گردد و مار از فواسق خمسه است که حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله
وسلم امر بکشتن ایشان فرموده اند حکم حرامست گوشت وی پیش حنفی و حنبلی و شافعی و
مکروه است نزد مالک و نزد شیعه نیز حرامست و تریاقیکه گوشت داشته نیز حرام است
حکمت اگر کسی جذام داشته باشد گوشت مار بخورد شفا یابد پوستش در ظرف
مس سوخته و سحق کرده سبل و درد چشم ببرد بیضه اش در دهان سوده بر برص مالند
زایل کند اگر دندان مار در زندگی بر کنند و بر صاحب ربع بندد نفع رساند حکایت
در حدیث آمده که در خانهای مدینه یکنوع از پریان و جنیان مسلمان اند که
بصورت مار ظاهر میشوند هرگاه از ایشان دیده شوند سه روز مهلت دهند و ایشانرا
آزار نرسانند و تعرض نه کنند و اگر بعد از سه روز دیده شوند بکشند بعضی علما این حیثیت را
خاصه مدینه مشرفه داشته اند اما نزد بیشتر در همه شهرها چنین است پس ماران خانگی را سه روز
مهلت باید داد و طریق امان دادن چنین است که بگوید اقسمتک بالعهد الذی

Marfat.com

بالعهد الذی اخذه علیکن نوح وسلیمان علیهما السلام ان لا تبدونا ولا تورونا
یعنی سوگند میدهم شمارا بعهدی که ستاند از شما نوح ؑ وسلیمان ؑ که برما ظاهر نشوید
وما را ایذا ندهید **حرف الخا خطاف** را بپارسی فرستک برستوک و
بترکی قرلنقوح خوانند مرغی سیاه کوچک میشود بزمستان بگرمسیر رود و
بتابستان باز آید واز موی وگل آشیانه سازد وبعضی کاه وگل گفته اند در آشیانه
خود برگ سداب نهد تا حرارت بیضه اش نگهدارد وشپره دشمن اوست وقصد
بچه او میکند از جهت دفع مضرت ایشان برگ کرفس آورده در آشیانه نهد
چه شپره از بوی کرفس میگریزد وچون رعد میشود میگریزد چنانچه بمردن
نزدیک میرسد ودر نظر مردم جفت نمیشود واز عجائب احوال او آنکه اگر چشمش
بکنند باز پیدا گردد وبعضی مردم سنگ یرقان را باین طریق بدست آورد که بچه
او بزعفران زرد میکند ودر آشیانه اش می نهد او بتصور آنکه بچه اش یرقان
پیدا کرده تلاش سنگ رفته وسنگ یرقان را پیدا کرده در آشیانه خود نهد آنرا
مردمان می یابند والله اعلم حکم گوشتا او در مذهب حنفی ومالک حلال است و
در مذهب شافعی رح دو قول است اقوای آنکه حرام است ودر مذهب شیعه اشد
کراهیت دارد حکمت دماغ پرستوک باکتحال یکی چشم را زایل کند اگر
دلش با شراب بخورد قوت باه با فراط دهد خوردن گوشتش چشم را روشنی دهد
اگر خونش را بخوردن زنی دهند چنانچه او را خبر نشود شهوتش برود چندانکه از
صحبت مرد متنفر گردد وچون یک جفت پرستوک یعنی یکی نر ویکی ماده را
بگیرد وبسوزانند وده شراب اندازند هرکس که ازان شراب بخورد مست نشود
اگر سرگین وی در چشم کشند سفیدی ببرد واگر زهره او را در بینی کسی بچکانند
موی سر وریش که سفید شده باشد سیاه گرداند ودندان نیز سیاه شوند
اگر خواهند که دندان سیاه نشوند پیش از سقوط دهن را پر از شیر تازه کنند
ونیز اگر سرگین وی را بزهره گاو آمیخته بر موی سیاه بمالند فورا سفید

Marfat.com

گرداند **خفاش** را بفارسی شپره و بترکی نیز مرغے بدست و دشمن آفتاب
پیش از طلوع و بعد از غروب آفتاب طیران کند و پشه و مگس و مانند آنها
را میخورد و از غرائب او آنکه گوش و دندان و پستان و منقار و خصیه دارد
و موے و پر ندارد بے پر میپرد و مادهٔ او در حیض مے گردد و بچه را می نوشاند
و بول میکند و میخندد و میگرید مثل آدمی و بیضه نمی دهد بلکه بچه میزاید و چون
آدمیان عمر دراز میدارد و مشهور است که خفاش خلق کردهٔ بدعاء عیسیٰ علیه
السلام است ازینجهت صورت مرغان دیگر ندارد **حکم** حرام است باتفاق
حکمت چون او را بر درخت آویزند از آن حدود ملخ بگریزد و اگر سرش
در میان بالش دهند هر کسی که سر بدان بالش نهد او را خواب نیاید بشرط
آنکه آنکس نداند که درین سر خفاش است و اگر دلش را کسی با خود دارد شهوت
را قوت دهد اگر خونش بر زهار بچه که بالغ نشده باشد بمالند موے بر نیارد
و خاکستر وی روشنائی چشم زیاده کند و اگر زنے بدشواری مے زاید
زهرهٔ وی را در فرج آن زن مالند بآسانی بزاید و اگر سر او را در سوراخ
موش نهند همه ها بگریزند و اگر سر وے در کبوتر خانه نهند گاهی هیچ کبوتری
از انجا نرود و از انخانه الفت گیرند و اگر سرگین او را با آهک و زرنیخ آمیخته
در موضعے که موے باشد بمالند مدتها موے بر نیاید و اگر زنے بکار برد هرگز
نبارد **حکایت** بدانکه چون بنی اسرائیل از حضرت عیسیٰ علیه السلام بمعجزه
جانوری خواستند آنحضرت صورتے را بدین هیئت طیار ساخته دم عیسوی
خود دران دمید پس آن صورت مرغی شده بفرمان خدای تعالی پرواز نمود بموجب
آیهٔ کریمه اِنِّیْ اَخْلُقُ لَکُمْ مِنَ الطِّیْنِ کَهَیْئَةِ الطَّیْرِ فَاَنْفُخُ فِیْهِ فَیَکُوْنُ طَیْرًا بِاِذْنِ اللّٰهِ
خنزیر را بفارسی خوک و بترکی تبکور پلید ترین جانوران است و در قوت
مجامعت زیاده تر است از همه چهارپایه و در بے غیرتی نظیر ندارد و با مادر فساد
کند و چندین نر با ماده در حضور یکدیگر شهوت رانند نرش چون هفت ماهه میگردد

Marfat.com

جفت میشود و مادہ گاہی شش ماہگی آبستن مے شود و گاہی در چہار ماہگی و
ہشت بچہ میزاید بیک دفعہ در بعضی رسائل نوشتہ کہ بست بچہ میزاید و چون
پانزدہ سالہ شود باز نمیزاید فارسیان مادہ اش را خوک و نرش را گراز خوانند
و فیل از گراز گریزان است و در عجائب المخلوقات نوشتہ اند کہ اگر خوک نر با
خر مجامعت کند و در آنحال خر بول کند خوک در زمان بمیرد و در بعضی رسائل
گفتہ اند اگر خوک ابر پشت خر بر سیمان محکم بندند و خر بول کند خوک بمیرد و
چون بیمار گردد خرچنگ خورد صحت یابد و اگر سہ روز چیزے نخورد و گرسنہ
ماندلا غر گردد و بعد ازان دو روز چیزے خورد فربہ گردد و تر سایان در روم
خوک را بسیار فربہ کنند و اگر یک چشم او را بر کنند بمیرد حکم حرام است گوشت
بجمیع مذاہب حکمت اگر زہرہ او را بر بواسیر مالند نفع کند و پیہ او را اگر بر خنازیر
و دنبل طلا کنند صحت بخشد جگرش در گزیدن مار و کژدم و زنبور نفع رساند
واستخوان سوختہ او را بر جائیکہ ناصور باشد بفشانند مفید باشد و اگر سرگین
خوک در زیر درخت سیب انداختہ باشد سیب بسیار سرخ گردد فیل را
بپارسی سپ و بہ ترکی آت گویند و او بہترین جانور است بحسب صورت
و سیرت و بہمہ رنگ میباشد و از جمیع حیوانات اہلی فراست او بیشتر است
و از ہمہ تیز تر و شنواتر و عرب در تیز شنوی آدمی را با و تشبیہ کردہ اند و گویند
اَسمَعُ مِنَ الفَرَسِ و اخلاق نیکو دارد چون فرمانبرداری و زیرکی و احتمال مجاہدہ
و ریاضت و در شرف او ہمین کافی است کہ خدای تعالی در قرآن مجید بسوگند
یاد کردہ کہ سوگند باسپانی کہ مومنان با کفار بر ایشان جنگ میکنند و حضرت
رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودہ اَلخَیرُ مَعقُودٌ بِنَوَاصِی الخَیلِ
اِلیٰ یَومِ القِیَامَۃِ یعنی نیکوے بستہ شدہ بموے پیشانی اسپہا تا
روز قیامت و نیز آنحضرت فرمودہ کہ ملائک در لہو و بازی حاضر نمیشوند مگر
وقت بازی کردن مردان با زنان خود و در وقت اسپ دوانیدن و تیر انداختن

Marfat.com

و بعضے از علما بر آنند کہ خلقت اسپ بیشتر از آدمی است و گفتہ اند اول کسی کہ
بر اسپ سوار شد حضرت اسماعیل علیہ السلام بود پیش ازان اسپان پنہان
میگردند و مسخر کسی نمیشدند و در مجمل التواریخ گفتہ کہ اسپ اصلا در ہندوستان
تولد نمیست و انمیسخن غلط است و در بعضی تواریخ گفتہ اند کہ کثرت اسپ در
ترکستان بیشتر است و غلبہ قیمتش در عرب و اسپ در ہیچ ولایتی این
عزت ندارد کہ در ہندوستان و ہیچ جا او را بہتر از ہندوستان تربیت
نمیکنند و چنان شایستہ میکنند کہ مزیدے بر آن متصور نباشد و چنان می آموزند
کہ در عین دویدن اگر چہ او را چند تازیانہ نیز زدہ باشند بی آنکہ لجامش بکشند
بمجرد صوت و آوازے کہ دہند بایستد و تعین دواندن میدان اسپ
تخمینا تا سہ فرسنگ معین میکنند و در حدیث شریف وارد است کہ اسپ
شکال بد است و در تفسیر لفظ شکال اختلاف علما است کہ اکثرے بر آن اند کہ
مراد از آن اسپ است کہ سمراز دست و پا سفید و یک طرف آن ای برنگ
دیگر داشتہ باشد و بعضی گفتہ اند کہ مراد از یک نشان است و بعضے گفتہ اند کہ
دو دست یا دو پا سفید باشند اما اگر پیشانی سفید باشد کراہیت ندارد و نیز
آنچہ در حدیث وارد است کہ در سہ چیز شامت میباشد در اسپ و در خانہ و در زن
در تفسیر این نیز اختلاف است بعضی علما بظاہر آن مراد میگیرند و میگویند
کہ حق سبحانہ و تعالی گاہے این سہ چیز را سبب ضرر مے سازد و چارہ آنہا
بجز مفارقت نیست اما چون این متحقق شود زن را طلاق دہد و از اسپ
بمکان دیگر رود و اسپ را بفروشد و حضرت عائشہ صدیقہ رض فرمودہ اند
کہ این سخن یہود است و ہر کس کہ این حدیث روایت کردہ عبارتش چنین
نساختہ چنانچہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم چنین فرمودہ اند کہ قتل کند حق تعالے
یہود را کہ میگویند شامت در سہ چیز ست ای در اسپ و خانہ و زن و بعضی از
علما این حدیث را چنین تاویل مے کنند کہ شامت زن آنست

لہ منقول
است اول کسی کہ بر
سوار شد حضرت اسماعیل
پیغمبر و نیز امد صلی اللہ علیہ
وسلم بنی بر
بزرگان ایشان
بود مانند بلا و زن
کہ انسانی بود و ایشان
کہ حیوان

لہ ۲۸

که نزاید یا بدزبان باشد و یا کابین گران داشته باشد و شامت سرای آن
است که تنگ باشد و یا همسایه بد داشته باشد و شامت اسپ آنکه جهاد
بروی نه کند و نیک و نباشد و بدراه باشد و سوار شدن ندهد و ندود و
حکم حلال است گوشت و شیر او بمذهب شافعی رح و حنبلی رح و ابو یوسف و محمد رح کہ
از اصحاب ابو حنیفه است اما در مذهب حنفی رح فتوی بر آنست که گوشت و شیر او
نمیتوان خورد و حکمت اگر دندان اسپ بکودک نبندند دندانش بے صدمه
باسانی برآید اگر موئے دمش در جائے بیاویزند پشه ها در آنجا نیایند اگر سمش
در خانه دفن کنند موش از آنجا بگریزند اگر عرقش در زهار بچه مالند گاهے موئے
آنجا بیرون نیایند اگر سم او را سوخته با روغن زیت آمیخته بر خاز یرمالند
نافع باشد و اگر سم او را سوخته در زیر زنے که بدشوکری میزاید دود کنند
باسانی بزاید و اگر خون اسپ در گوش چکانند دردزا یل کند حرف
الدال دب را بفارسی خرس و بترکی آبو گویند جانور بدشکل از درندگان طلب است
و با گاو و پلنگ دشمنی دارد و بسیار زیرک است در تعلیم گرفتن اما
فرمانبرداری معلم خود نمیکند مگر بزحمت بسیار و همه چیزها میخورد یعنی کاه و
نباتات و هم گوشت و غله وغیره و در زائیدن رنج بسیار میکشد چنانچه
بعضی برآنند که خرس از دهان میزاید و چون بچه پیدا شود اعضائے
او درهم رفته بود مادرش چندان بلیسد که اعضایش پیدا شود و هرگاه که
گرسنه میگردد دست و پائے خود میمکد و فربه میشود در زمستان تردد کم
مینماید و از مورچه هر لحظه بچه خود را بگوشه میبرد حکم گوشت و حرام است بمذهب
شافعی و حنفی و بعضی از اصحاب امام حنبل اما بیک روایت و قول مالک حلال است و فرد شیعه
نیز حرام است حکمت اگر چشم خرس در کتان پاره بسته بگلوئے صاحب تپ ربع
بندند شفا یابد و زهره اش با فلفل حل کرده بر داء الثعلب طلا کنند موئے
برویاند و دندان پیش او را اگر در شیر اندازند و آن شیر را به بچه دهند

Marfat.com

باسانی دندان برآورد و پیه او منفعت بسیار دارد از انجمله اگر او را بر برص
طلا کنند دفع کند و همچنین ناصور را دفع کند اما پیه او را اگر بر سگ مالند
دیوانه گردد و اگر خون او را در چشم کشند موی زیادتی بر نیارد و اگر پوست
او را بازوی بچه بدخو آویزند ترک خوی بد کند و چون زهره وی با عسل و
آب رازیانه در چشم کشند چشم را روشن کند **دراج** را بپارسی یور و بترکی دراج
گویند مرغ بسیار تولد است و گوشت او بغایت خوش مزه است عقل و آب منی زیاده
کند و در هوای خوش و باد شمال میپرد و در تابستان در جنگلها و دامن
کوهستان میباشد و بمعموره در نیاید عرب گوید در صفیر خود این کلمات میگوید
بالشکر تدوم النعم و بعضی گویند صدق صدیق گوید و بعضی از جهال گویند که
سیخ و کباب و طبق گوید و بعضی گویند که سفره و نان و نمک گوید و هرگاه مرغ
شکاری خواهد که او را بگیرد خود را در زیر درخت خاردار اندازد و بن خار را محکم
در چنگ گیرد ایمن ماند حکم گوشتش در جمیع مذاهب حلال است **حکمت** گوشتش
قوت دماغ و تیزی بصر و فهم دهد و منی را زیادت کند و شکم به بندد و
پیه او را اگر بگدازند و در گوشی که درد کند چکانند تسکین دهد **حکایت**
راغب اصفهانی در کتاب محاضرات آورده اند که طبیبی بمرض ابنه مبتلا بود روزی
پسری در پس او بمباشرت مشغول بود ناگاه دراجی پرید پسر حکیم مذکور را گذاشته
متوجه گرفتن او شد چون او را تسکین کامل نشده بود بسبب دراج از
مقصود خود باز ماند او را با دراج عداوت تمام پیدا شد در انحال از شر
اضطراب گفت چون لوطی مرا بسبب دراج گذاشت پس بدرستی که فنا
سازم نسل او را پس از آن روز هر کس که در آن شهر مریض شد او را دراج
میفرمود تا باندک وقتی در آن ملک دراج نماند و دراج از آن روز طعام مقرری
مریض شد **دجاج** را بپارسی ماکیان و مرغ خانگی گویند و ترکان توخ نام اند
جانور پر شهوت و حریص است اگر خروس نیابد در خاک بغلطد و از آن غلطیدن

در درونش بیضه کوچک حاصل شود اما بچه را نشاید و اگر پیش از خایه کردن
خروس برو رود آن بیضها نیز نیکو شود و اگر آن زمان که بر سر خایه خفته
بود آواز رعد شنود تمامی بیضها بزیان آورد و دجاج را از شغال چنان
هراس است که گوسپند را از گرگ **حکم** گوشت او در جمیع مذهب حلال است
حکمت اگر گوشت او را با پیاز و کنجد سائیده کباب کرده بخورد قوت باه
بیفزاید اگر بر خوردن او مداومت کنند نقرس و بواسیر را پیدا کند و طلای پیهش
کلف و شقاق را ببرد و زهره اش اگر در چشم کشند منع نزول آب کند و اگر سرگین
مرغ سیاه در خانه کسی مالند در آنخانه خصومت پیدا شود و اگر مرغ را بخسک دانه
فربه کنند و بعد دوازده روز ذبح نموده پیه وی برآورده کسیکه مالیخولیای
سوداوی داشته باشد پیاپی بر سرش طلا نمایند بغایت نافع بود و طلای
او مجذوم را نیز نفع بخشد و بیضه اش در زمستان در کاه بنهند و در تابستان
بپوست گندم تا مدت درست ماند **دیک** را بفارسی و بترکی خروس گویند و او در
معرفت آفات زیرکترین مرغان است و از عجائب کار او آنکه وقت نماز میداند
اگرچه شب دراز و کوتاه شود غلطی نه کند و بعضی از علمای شافعی گفته اند که بر
بانگ خروس اعتماد باید کرد چراکه بسیار تجربه کرده اند و در کتاب مکارم الاخلاق
آورده اند که انس رضی الله تعالی عنه از حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
نقل کرده اند که الدیک الابیض صدیقی و عدوه عدوی یعنی خروس سفید دوست
من است و دشمن او دشمن من است و حضرت امام رضا رضی الله تعالی عنه
فرموده اند که فی الدیک خمسة خصال من خصائل الانبیاء معرفة اوقات
الصلوات والغیرة والشجاعة والسخاوة وکثرت الاناث یعنی در خروس
پنج خصلت است از خصایل انبیا یکی شناختن اوقات نمازها دویم غیرت
چه اگر خروس دیگر میان ماکیان وی آید تا او را زده بیرون نه کند قرار
نگیرد سیوم شجاعت چهارم سخاوت پنجم بسیاری ماده ها و نیز از آنحضرت

Marfat.com

صلی الله علیه وآله وسلم مرویست که چون خروس بانگ کند از فضل خدای تعالی
چیزی سوال کند چرا که خروس ملکی را دیده بانگ کند و نیز از آنحضرت صلی الله
علیه وسلم مرویست که اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰی خَلَقَ دِیْکًا تَحْتَ الْعَرْشِ لَهٗ جَنَاحَانِ
لَوْ نَشَرَهَا جَاوَزَ الْمَشْرِقَ وَالْمَغْرِبَ فَاِذَا کَانَ اٰخِرُ اللَّیْلِ نَشَرَ جَنَاحَیْهِ
وَخَفَقَ بِهِمَا وَصَرَخَ بِالتَّسْبِیْحِ یَقُوْلُ سُبْحَانَ الْمَلِکِ الْقُدُّوْسِ فَاِذَا فَعَلَ
ذٰلِکَ سَمِعَتِ الدِّیْکُ کُلُّهَا مُجِیْبًا وَفَعَلَتْ مِثْلَ فِعْلِهٖ واو را در رعایت ماده
آثار عظیم ست و خروس در عمر خود یک بیضه میدهد حکم گوشت او در جمله مذاهب
حلال ست و جنگانیدن او در مذهب شیعه حرام ست و بمذهب اهلسنت و جماعت
مکروه و خصی کردن او بمذهب حنفی رواست اما بعضی علمای شافعی حدیثی روایت
کرده اند که آنحضرت صلی الله علیه وسلم منع فرموده اند از خصی کردن خروس و گوسفند
و اسپ حکمت اگر تاج خروس خشک کرده و سوده بکسی دهند که در خواب می
باشد خواب را دفع کند و دیوانه را هوشیار سازد و خون وی را کسیکه سفیدی
در چشم داشته باشد بکشد نافع باشد و اگر خونش در طعامی کنند و
بخوردن قومی دهند میان ایشان خصومت پیدا شود حرف
الذال ذباب را بفارسی مگس گویند و بترکی چنین جانور لحوحست و بی شرم و
عرب گوید هو الحج من الذباب از عفونت زمین و هوا در ساعت پیدا می گردد
و بعد از آن بیکدیگر جفت میگردد و او را خرطومی ست و خورش او پشه بود
بدین سبب پشه بروز پنهان بود چه مگس تا هوا گرم نشود نتواند پرید و از جمله
پرندها هیچ جانوری بسر زبان آب نمیخورد مگر مگس و حکمت الهی در پلک چشم
آنست که چشم را از غبار نگاه دارد و چون چشم مگس پلک از خوردی ندارد
و اما بدست این کار میکند و در حدیث آمده که چون مگس در کاسه شما
افتد او را برید در آش یا در شراب که در آن کاسه باشد چه در یکبال وی
شفا است و در یکبال وی زحمت و خشکی است اهل تجربه گفته اند که مگس

Marfat.com

بال چپ را فرو برد بجهت آنکه زهر است تا بمردم آسیب برسد و لهذا بجهت
آن او را تمام فرو می برند تا آن بالے که در و شفا است در آتش در آید تا زهر
بال اول کار نه کند و در بعض کتب است که عمر مگس از چهل روز بیش نیست و
هر مگسی که هست در آتش است مگر مگس عسل و از عجائب او آنکه افگنده
او اگر در زمین کارند نعناع از آنجا بروید و او را اصناف است خر مگس و
سگ مگس و شیر مگس و اسپ مگس و همه در خاصیت یکسان اند
حکم حرام است باتفاق امّا اگر در دیگ آش افتد و جوشیده شود
و در میان آش گم گردد آش حلال است **حکمت** اگر مگس را بریان
کرده بخورد سنگ مثانه را خرد کرده بریزاند و اگر مگس را در جائے که
زنبور گزیده باشد بمالند درد بنشاند و اگر مگس را در ظرفے کنند و در بالائے
آتش نهند تا بسوزد و بعد او را سوده با عسل خلط کرده بر داء الثعلب طلا
کنند موئے برویاند و اگر در خانه ورق کدو بسوزانند دفع شود **حکایت**
آورده اند که ابو جعفر دوانقے از یکی عالم سوال کرد که حکمت در خلق
مگس چیست آن دانشمند جواب داد که تا عجز متکبران ظاهر مے گردد
و از خواص حضرت رسالت پناه صلے الله علیه وسلم آن بود که مگس بر جسد
مبارک آنحضرت صلے الله علیه وسلم نمی نشست **ذئب** را بفارسی گرگ
و بترکی قورت گویند و او جانور شریر شوخ چشم دلیر است ماده اش از
نر بدتر بود و همه جانوران چون آدمی را به بینند پس روند مگر گرگ
که در پیش مے آید اگر اول چشم آدمی بر گرگ افتد فیروزی آدمی
را باشد و اگر اول چشم گرگ بر آدمے افتد ظفر گرگ را بود و
گرگ گوسفند را بیشتر وقت سحر برد که سگ در خواب باشد
بدندان سر گوسفند را بگیرد و بدم او را مے زند تا دور مے
افتد پس شکمش را بدرد و گرگ را هر سال یکبار هیجان شهوت

Marfat.com

شود چون با ماده جفت گردد ماده ذکر را سخت تر از سگ در فرج خود گیرد چنانچه
در آنحال هر دو را اگر خواهند بکشند که از هم جدا شدن نمیتوانند و اگر گرگ خود دلی
نیابند به شبنم و هوا قناعت نمایند و از غرائب او آنکه چون در
خواب شود یک چشم وی باز ماند و چون در صحرا باشد فریاد بسیار
نه کند و از یک فرسنگ بوی مردار می شنود و حکم حرام است گوشت او
به مذهب حنفی و شافعی و حنبل و مکروه بمذهب مالک و نیز حرام است نزد
شیعه **حکمت** سرگرگ را چون در کبوتر خانه بیاویزند گر به در انجا نیاید
و اگر در جای سکونت گوسفندان دفن کنند همه رنجور شوند بلکه بمیرند و گر
چشمش در گردن اسب بندند بسیار مسافت طی کند و مانده نشود و هر که چشم
راستش با خود دارد از هیچ چیز نترسد و داشتن چشم چپ او نزد خود بخوابی آورد و
اگر زهره آش زن بخود بردارد آبستن شود و اگر خون او بار دهن جوز مخلوط
کرده در گوش چکانند کری برود و اگر خایه آش بریان کرده بخورند قوت باه زیاده
کند و بر پوستش خفتن قولنج ببرد و نیز گفته اند که اگر از پوستش طبل سازند
هر گاه که آنرا همراه دیگر طبلها زنند چرم دیگر طبلها بدرد پیه وی در حرمت
موی رفتن نافع است و گرگ هیچگونه با آدمی انس نگیرد گویند شخصی بچه
اش را بشیر گوسفندی پرورش داد چون کلان شد آن گوسفند را
بدرید و راه صحرا گرفت چنانچه مطابق این قول شیخ سعدی شیرازی علیه الرحمة
است - **بیت** عاقبت گرگ زاده گرگ شود + گرچه با آدمی بزرگ شود

حرف الزا زرافه را بترکی و فارسی نیز زرافه گویند جانوریست دراز دست
و کوتاه پا و سر و گردنش مشابهه بهیئت سر و گردن شتر و شاخ وی مانند شاخ
گاو و دست و پایش نیز مشابهه گاو و پوستش چون پوست یوز و پلنگ و
دمش چون دم آهو و طرفه تر انکه در پایهای او زانو نیست لیکن در هر دو
دست زانو دارد و چون راه میرود دست راست و پای چپ ابیشتر از پای

Marfat.com

است برمیدارد بخلاف جانوران دیگر و بعضی گفته اند که از شتر و گاو وحشی متولد میگردد حکم در مذهب حنفی نقل صریح در باب گوشت وے دیده نشده و شیخ الاسلام گفته که اصول مذهب حنفی تقاضائے آن مے کند که حلال میباشد و در مذهب مالک حلال است و گفته اند که در مذهب شافعی حرام اما فتوائے بر حدیث اول است و نزد شیعه حرام است **حکمت** زهره دیرا اگر در چشم کشند منع نزول آب میکند **حرف السین سرطان** را بفارسی خرچنگ و بترکی ایلان گنج خوانند جانوریست که سر ندارد و چشمش بر کتف و دهن در سینه دارد و دست و پا دارد اما به پهلو میرود و در هر سال سه نوبت پوست می اندازد و خانه خود را دو دریچه بجانب خشکی و دیگر بجانب آب میسازد تا اگر ماهی از طرف آب در سوراخش رود گرفتنش او را آسان شود و اگر دریچه بطرف دریا میباشد هرگاه خواهد که مکان خود را نماید مسدود میسازد و دریچه بطرف خشکی است باز میدارد تا خشک شود و اگر او را در سوراخ او مرده او به پشت افتاده یا بند علامت امنیت ست در آنولایت **حکم** بمذهب حنفی و مالک و حنبلی حرام است و بقول شافعی حلال و نزد اهل تشیع نیز حرام است **حکمت** اگر خرچنگ را در درخت آویزند میوه اش بسیار شود و از آفت ایمن ماند و اگر چشمش را در گهواره بیاویزند هر بچه که دران گهواره خوابیده شود خوشنود شود و خوردن گوشتش دق را دفع سازد.

سلحفات را بفارسی سنگ پشت و کاسه پشت و کشف گویند و بترکی توسیقر در خشکی و به آب هر دو جا میباشد و در خواص هر دو یکسان اند چون بیضه بنهاد از تاثیر نظر خود از و بچه بیرون می آرد چه شکم وے سخت است بنهاد طراوتی ندارد حکم بمذهب حنفی و حنبل و مالک حرام است و بیک روایت بمذهب شافعی حلال است و نزد شیعه نیز حرام است **حکمت** چون با ماده جفتی گیرد گیاهی در دهان گیرد و نزد یک ماده شود و از او مهر گیاه گویند اگر

آن گیاہ را از وبستاند و با خود دارد مہرش در دل مردمان پیدا شود و
چون او را بگیرند و بر پشت انداز ند تا پاے ہاے وے بطرف آسمان شود
بموضع سر ما ضرر نرساند طلاے خونش بدفع زحمت دجع المفاصل مدار داگر
پایش را بریده در پاے کسی کہ مرض نقرس داشتہ باشد بندد پاے راست او
بپاے راست مریض و چپ بچپ نفع رساند سنجاب ابہمہ زبان ہمین نام
مشہور است در صورت مانند موش است واز پوست او پوستین مے سازند
و بطرف ترکستان می باشد حکم حرام است نزد حنفی رح و حلال است نزد
شافعی رح و مالک رح و نزد شیعہ نیز حرام است و نزد ابو حنیفہ رح و شافعی رح پوستین
و قبائے کہ از پوست او سازند حلال و پاک است حکمت گوشت او خون
را زایل کند و امراض سوداوی را ببرد سنجور را بفارسی گربہ وبربری
پوشک گویند جانورے است طامع و زود الفت پیدا مے کند با آدمی و بوقت
غضب چنان خشم آلودہ شود کہ از خود بیخبر باشد و ازین سبب ملاحدہ آدمیان
خود را یعنی سپاہیان خود را بگوشت گربہ پرورش دادند تا بر خصم فیروزی
یافتنے داورا انواع باشد خانگی و صحرائی و از انجملہ گربہ صحرائی سہ
کہ دم دراز دارد و موے وے بسیاہی نزدیک است مانند یوز باشد و این
جنس گربہ در زمین ہند وزیر آباد میباشد و برنگہاے مختلف میباشد و
درمیان دوران او آنکہ زیر است زیر خصیہ و آنکہ مادہ است زیر فرج شگافے
دارد از ان شگاف چیزے زرد رنگ مانند چرک گوش بیرون آید خوشبو
دارد و آنرا زیادے گویند و آن پاک است حکم حرام است گوشت او نزد حنفی
و شافعی و حنبلی و ابو عبد اللہ کہ یکے از اصحاب شافعی است بر آنست کہ گوشت
گربہ صحرائی حلال است و نزد شیعہ نیز حرام است حکمت گوشت
گربہ سیاہ خانگی برائے دفع سحر نافع است اگر جگر وے را
بر عورتے کہ خونش دائمی مے رود ببندند دفع کند

Marfat.com

حرف الصاد صقر را بفارسی چرغ گویند و بترکی الملکو
جانوریست مکار قوت و شوکت تمام دارد و بر اکثر حیوانات وحشی و هوائی
غالب است و تعلیم پذیر اما چون موذی است او را اکثر جانوران عدو می
شوند و بچه کمتر می زاید و از دهنش بوی بد می آید اول کسیکه بچرغ
صید کرد حارث بن یغوث بن طور بود و عربان و مردم آن اطراف بچرغ شکار
می کنند و از و آهو میگیرند و ملک را شد که یکی از اکابر امرای امار بود چرغ
را نوعی میگرفت و به هشت روز چنان تعلیم میکرد که آهو میگرفت و این کارها
است که غیر از و نکرده حکم حرام است نزد حنفی و شافعی و حنبل و پیش مالک مکروه
است و نزد شیعه حرام است حکمت هر کس که گوشت او بخورد از دهنش بوی بد
آید و از غرائب او آنکه زهره ندارد حرف الضاد ضب را بفارسی سوسمار
میگویند و بترکی کجرامن جانوریست زیرک و دراز عمر چنانکه حیاتش تا پانصد سال
میرسد و آب نخورد و به شبنم و خشکی قناعت کند و در چهل روز یکقطره بول کند
و هفتاد بیضه دهد و نر وی دو ذکر دارد و ماده وی نیز دو فرج دارد و در حدیث
آمده که سوسمار بزبان فصیح به نبوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم گواهی داده
حکم حرام است نزد حنفی و حلال است نزد شافعی و حنبل و نزد شیعه نیز حرام است
و اهلسنت نقل کنند که در مجلس آنحضرت صلی الله علیه وسلم سوسمار خوردند
و آنحضرت صلی الله علیه وسلم منع نفرمودند و فرمودند که در زمین قوم من
یعنی قریش این نیست و قوم من بطبع و روش من از آن نفرت دارند حکمت
سوسمار را در حدیث نیز منفعت و دفع مضرت آمده است و اگر از میان هر دو
پای مرد برود آن روز قوت باه نشود و بنوعی در آن روز نعوظ نشود
و هر کس که دلش بخورد اندوه و خفقان ببرد و خوردن پیهش از درد سر و سپرز
ایمن کند و اگر خونش با آرد جو بر بهق مالند زایل کند و روشنی چشم بیفزاید و اگر
کف دست او را از پیش روی اسپ بیاویزند هیچ اسپی در دویدن باو نرسد و آن

Marfat.com

اسپ از همه اسپان پیشتر رود و پوستش اگر بر دشنه تیغ پوشند شجاعت فزاید
و سرگین او را اگر بر برص و کلف مالند زایل کند و اگر در چشم کشند سفیدی
که در چشم پیدا شده باشد دفع شود ضبع را بفارسی و ترکی کفتار گویند
جانورے است ابله و گول بگفتار آدمی فریفته شود تا کشته گردد و از عجائب
او آنکه مثل خنثی آلت نر و ماده هر دو دارد و هر سال هیجان یک آلتش بود و
کفتار با سگ دشمنی دارد بحدی که اگر سایه کفتار بر سگ افتد از دویدن باز
ماند تا که کفتار بوے رسد و او را بگیرد و بعضی گفته اند که اگر سگے در ماهتاب
بر بامے باشد و سایه او بر زمین افتد و کفتار بر سایه آن سگ بگذرد فی
الحال آن سگ پیش او بر زمین افتد حکم حرام است در مذهب حنفی و حلال
است در مذهب شافعی و مالک و نزد شیعه حرام است حکمت اگر همه اعضائے کفتار
در دیگے بجوشانند و روغن آن بگیرند آن روغن جائے که از سردی درد شده
باشد بمالند مفید گردد و زهره وے اگر در چشم کشند جلا دهد و روشن سازد
و اگر سر او را در کبوترخانه دفن کنند کبوتر دران خانه بسیار شوند
و اگر خون وی بخورد وسواس دور شود پیه وے اگر بر ابرو مالند در چشم زنان حسین
و خوبصورت معلوم شود فرجش را اگر کسیکه تپ داشته باشد با خود دارد تپ او
زایل گردد و نیز هر کس که فرج او را با خود دارد مردمان او را دوست دارند و
اگر در دست کسی حنظل باشد کفتار از و بگریزد حرف الطاء طاؤس را بعربی
و فارسی و ترکی نام یکے است و او در مانند مرغان مانند اسپ است و در حسن
صورت خوشترین مرغان است و هر پرش بچند رنگ است زرد و سبز و سرخ
و سیاه و لاجوردی و جوزی و غیر آن و در دو سه سالگی نر وی بکمال میرسد
و ماده وے در سالے یکبار قریب دوازده تخم میدهد لیکن با یکدیگر بسیار
میکشند از بنجهت تخم او را در زیر ماکیان مے نهند لیکن زیاده
نمیتوان گذاشت که اگر زیاده از دو تخم نهند گنده میشوند و بچه طاؤس که مرغ

Marfat.com

برمے آرد خرد ترمے شود وحسن وے نیز کمتر میباشد واز عجائب وے آنکہ
با یکدیگر جفت نمی گردند بلکہ چون برشکال مے شود نر وی مست میشود و برقص
در مے آید و در انحال در چشم وے اشکے پیدا میگردد ماده اش آن را میخورد
واز تاثیرش بیضہا در شکم وے پیدا مے شوند از ان تخم بچہا برمے آرند و
با وجود این حسن وجمال عرب نگاہداشتن او را در خانہ مبارک نمی دانند بسبب
این بود کہ شیطان را بہشت برد و آدم ازین سبب از بہشت بیرون آمد
واز غایت عمر او بست و پنج سال مے باشد حکم حرام است در مذہب
حنفی و شیعہ و حلال است در یکی از مذاہب اما در مذہب شافعی رحمہ اللہ تعالی
دو قول است در حلت و حرمت اما فتوے بر حرام است **حکمت**
چون در طعام زہرے آمیختہ باشند ہر گاہ کہ طاؤس آنرا بیند رقص نماید
و فریاد کند واگر مغز سر او را با شراب و عسل بخورند قولنج را دفع کند و درد
معدہ ببرد و زہرہ اش دانگے با سکنجبین و آب گرم در زحمت حکم نفع
رساند و زبان بستہ بکشاید و گوشتش موت باہ بیفزاید و درد زانو ببرد
حرف الظاء ظبی را بفارسی آہو و بتری کبک گویند او را بہ تیز چشمی وصف
کنند و او از ہمہ جانوران وحشی ترست و او را انواع میباشد یکی از انہا آنست
کہ مشک از ناف او بیرون می آید رنگ او سیاہ می باشد و بزرگتر از اقسام
خود و از آہوان دیگر ولایتہا کلان تر و او را دو دندان سفید مے باشد و
خوردش سنبل و گیاہائے خوشبوست لاجرم خونے کہ در ناف آن جمع میشود
مشک میگردد و اگرچہ چند قسم است اما مشک غزال بہتر از مشک آہوی بزرگ
میباشد و مشہور است کہ مشک در حقیقت خونے است کہ در ناف آہو
جمع میشود و ہر سالے ناف وی یکبار ورم میکند آہو برائے دفع خارش
او را بجائے میمالد حتی کہ مشک از نافش جدا شدہ می افتد از ینجہت مردم آنولایت
در بیابانہا میخہا و چوبہا فرو میزنند تا آہو ناف خود را بآن بمالد

Marfat.com

سله زیاده تر بیننده است از عقاب ۱۲

و ناقه ازان جدا شود پس بیابند خواجه نصیر الدین طوسی چنین گوید که آهو
را کشته بدست شکم او را میمالند تا خون در ناف وی جمع گردد چون آهو سرد
شود ناقهٔ وے را ازو برآرند و تا یکسال بیاویزند هر خونے که قبل سرد شدن
دران رود خوب باشد و آنچه بعد ازان رود پارهائے بزرگ باشد و بعضی گویند
که نافهٔ مشک در شکم وے می باشد مانند پنیر مایه که در اندرون بره است و
بعضی می گویند که آهو نافه را بیرون می اندازد و از شکم مانند آنکه مرغ تخم
خود را و نافهٔ مشک چینی بهتر و کلان تر باشد و در تبت بسیار میباشند
و تا حینیکه مشک را از ولایت خودش بملک دیگر نبرند بوئے خوب ندهد
حکم حلال است گوشت جمیع اقسام آهو در جملهٔ مذاهب مشکها از جملهٔ تریاکها
است حکمت خوردن مشک قوت دل و دماغ دهد و رطوبات ناقصه
را خشک سازد و بول بسته بگشاید اما رنگ سرخ را زرد کند و اگر شاخ آهو
را دود کنند جمله گزندها بگریزند و اگر زهرهٔ وے در گوش چکانند درد را فرو
نشاند و از غرائب او آنست که چون او را در طعام بسیار انداخته باشند و
بخورند بوئے دهن خوب شود و خوبترین ادویه ها بجهة روشنی چشم زهرهٔ آهو
است حرف العین را بفارسی اله گویند و بترکی گئے مرغ بسیار صاحب
قوت و شوکت باشد و تعلیم پذیرد و تیز نظر باشد و عرب مردم را در تیز بینی
با او تشبیه کرده می گویند وَاَبْصَرُ مِنْ عُقَابٍ و رنگهاے مختلف دارد و بمرتبهٔ
تیز پر است که چاشت گاه در عراق چیزے میخورد و شام در یمن و از سه
تخم بیشتر نمیدهد و در سه روز بچه بیرون مے آورد و بر بالاے کوههاے
بلند آشیان می سازد و چون بچه برآرد نگاه ندارد و بزیر افگند حق تعالے
مرغے را که شکنندهٔ استخوان گویند برو برگمارد تا آن بچه را پرورش کند و از
غرائب او آنست که چون پیر شود کور گردد بچگانش او را برداشته بهند مے برند
و آنجا یک چشمه ایست دران چند غوطه مے دهند بعد ازان در

نام دوائی که مرغ زهر کند

۴۰

وقت برآمدن آفتاب ۱۲

Marfat.com

در تابش آفتاب میدارند از اثر آب آن چشمه جمله پرهاے او میریزند و از سر نو
پرهاے دیگر بیرون می آیند و چشمهایش روشن مے شوند و اگر در جگرش
عارضه پیدا شود جگر روباه و خرگوش میخورد تندرست میشوند و در عجائب
المخلوقات نوشته است که بمرور ایام زغن عقاب و عقاب زغن میشود و در تاریخ
مغرب نوشته که در کنار نیل عقابها هستند در کمال سیاهی که بآب فرو میروند
ماهی را می گیرند و بیرون می آرند و آنها را عقاب النیل گویند **حکم** گوشت او پیش
اهلسنت حرام است مگر نزد امام مالک رح مکروه است و نزد شیعه نیز حرام است
حکمت اگر زهره وے در چشم کشند تاریکی چشم را ببرد و اگر پر پستان
زنے که شیر در وگره شده باشد طلا کنند شفا یابد و اگر پر وی را بسوزانند
و بر جاے که کلف شده باشد بمالند دور کند و سرگین او اگر بر خنازیر مالند
نفع رساند **عقعق** را بفارسی عکه و بترکی تخم گویند و او را بزردی و خیانت
و فراموشکاری وصف می کنند و چون بیضه می نهد در زیر درختان پنهان مے
کند از جهت آنکه اگر شپره نزدیک تخم او رود گنده میگردد و قوت خود را پنهان
میکند و مشهور است که آدمی و عکه و موش و مورچه قوت خود را پنهان میسازند
حکم حلال است در مذهب ابوحنیفه و مالک رحمهما الله تعالی و در مذهب شافعی رح
دو قول است لیکن فتواے بر آنست که حرام است **حکمت** اگر دماغ وی را در غالیه
خلط کرده بر بدن مالند لقوه و فالج را مفید بود و اگر دماغ وی را بر پنبه طلا کنند
و بر سر زخم نهند پیکان تیر باسانی بیرون آید **عصفور** را بفارسی
گنجشک و بجشک و چغاک و چغوک خوانند و بترکی سرعسق و سارچه و او را
انواع باشد و از عجائب او آنکه گوشت میخورد و چون سبع لیکن ناخن درنده
ندارد و مرغ ضعیف است و جماع بسیار میکند ازین سبب عمر او کوتاه است
و در زیر سقف خانها از بیم جانوران آشیانه سازد و از مردم دوری
نه کند که اگر آدمیان جلا وطن شوند گنجشک نیز همراه برود و چون

۴۱

Marfat.com

وچون معاودت نماید باز آید واورا با مار دشمنی است و بیضهٔ مار را بفساد
آورد و بمنقار بمار جراحت رساند و مار نیز بچگان او را هر جا که یابد بخورد حکم
حلال است گوشت او بجمیع مذاهب حکمت گوشتش قوت باه دهد و بادها را
بنشاند و مغزش قوت باه بافراط آورد و کباب وے با سنگ مثانه را دور کند
واگر دماغ وے با عسل چند روز بنهار بخورند زحمت بواسیر را نافع بود
مسئله اگر کسے صیدی را از چرنده چون آهو واز پرنده چون چغوک
وکبوتر بعد از گرفتن سر دهد و آزاد کند درست است **نقل** از ابوذر صحابی رض
نقل کرده اند که بچگان چغوک را میخریدند و سر میدادند اما فتوی در مذهب شافعی بر آنست
که این فعل روا نیست و بر قول ابو حنیفه رح روا باشد بشرط آنکه در وقت سر
دادن مباح گرداند بر هر کس که بگیرد واگر چرندهٔ اهلی را چون اسپ و شتر و گوسفند
و گاو در صحرا سر دهد روا نیست باتفاق علماء گنهگار است **عقرب** را بفارسی
کژدم و بترکی جبان گویند زشت ترین و موذی ترین حشرات است هشت
پاے دارد و چشمش بر شکم بود و بسیار بچه بر مے آرد و رنگهاے مختلف دارد
و بدترین انواع او سیاه است و بعضی از علماء گفته اند که بچه اش از پشتش
بیرون می آید اما این قول صحیح نیست و قول درست آنکه از دهان میزاید و
بچهٔ وی رکیک میباشد واز عجائب او آنکه مرده را نگزد و همچنین کسی را که در
خواب باشد مادامی که حرکت نه کند نگزد واگر افعی را بگزد افعی بمیرد واگر خواهند
که او را از سوراخش بیرون آرند تلخی بر سر چوب مالیده در سوراخش کنند او از سوراخ
بیرون آید چرا که حریص است بر خوردن تلخ و در شهر حمص از ولایت عرب کژدم زنده
نماند اگرچه از ولایت دیگر برند و در کاشان یکنوع از عقرب سیاه می باشد که
اگر کاشی الاصل را بگزد هلاک سازد و غریب را اگر گزد بدرد والم مبتلا شود الا
نمیرد و عقرب چون روان شود هر جا که سرش برسد بدم نیش زند **نقل** است که عقربے
را گذر بر سنگ خارا شد آنرا نیش زد سنگ بزبان حال گفت که ازین نیش تو

Marfat.com

ازین نیش تو بمن ضرر نمیرسد سعی بیهوده چرا میکنی جواب داد میدانم امّا
خصلت جبلی خود را ترک نمیتوانم کرد و در تمثیلی گفته اند بیت گرچه برفارا
نباشد زخم کژدم کارگر * از بدی نفس خود زین رو ندارد زان گذر حکم حرام
است باتفاق جمیع علما و افسون کردن بجهت مار و کژدم روا است بشرط آنکه
که از قرآن باشد و دعائیکه از حضرت رسول صلی الله علیه وسلم نقل کرده باشند و
الفاظیکه معنی او دریافت نمیشود روا نیست چرا که احتمال کفر دارد و از جمله افسونهای
وغیره یکی این است که هر کس در اول شب گوید تا صبح از شر اینها محفوظ ماند
دعا این است اَعُوْذُ بِکَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَ دعای دیگر
اَعُوْذُ بِکَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ وَ ذَرَأَ وَ بَرَأَ وَ
اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ دعای دیگر
ذَنْبُ الْعَقْرَبِ وَلِسَانُ الْحَيَّةِ وَيَدُ السَّارِقِ بِقَوْلِهِ
دعای دیگر هر روز یکبار بگوید
وران روز از صدمهٔ مار و کژدم محفوظ ماند سَلَامٌ عَلٰى نُوْحٍ فِي الْعَالَمِيْنَ حکمت
اگر عقرب را در گوشهٔ گل حکمت کرده در تنور آتش نهند تا خاکستر شود و نیم دانگ
ازان شخصی که سنگ مثانه داشته باشد بخورد نفع تمام رساند و اگر آن خاک را
بر روغن آمیخته جای ضماد نمایند موی بروياند و اگر عقربی را گرفته در جای بسوزند
جمله عقربها از آنجا بگریزند و اگر زنبور خ و پیه گاو بسوزند جمله کژدمها بگریزند
و اگر کژدم سیاه خشک کرده بسایند و بر جائی که برص باشد بمالند دور
کند حرف الغین غراب بفارسی کلاغ و بترکی قرقه گویند و او چند
نوع میباشد چنانچه یک قسم او بسیار سیاه می باشد و یک قسم دیگر میباشد
سُرخ منقار و سفید باز و سفید پای و یکنوع دیگر خاکستر رنگ و بالطبع همه
اصناف با یکدیگر نزدیک اند جانور دراز سفر و دراز عمر است و نر و ماده اش خیال
باهم موالفت دارند که اگر یکی بمیرد بعد از و دیگری از احدی جفت نشود و
روبروی کسی جفت نمی شود چنانچه اهل تحقیق بر آنند که جفت نمیشود و
نزد بعضی در تمام عمر یکبار جمع میشود و چون در ابتدا موی بچه اش سفید میشود

Marfat.com

لہٰذا مادرش رنجیدہ او را میگذارد و پرورش کامل نمیکند حق سبحانہ تعالیٰ شہ
ہا را بران گمارد تا موت آدمیشوند چند روز موے سیاہ برمے آیند آنگاہ
مادرش پیش بچہ مے آید و تیمارداری او نماید و عرب غراب را شوم
میدانند و میگویند کہ اگر دو بانگ کند نحس است و اگر سہ بانگ کند خوب است
حکم بمذہب ابو حنیفہ رحمۃ اللہ علیہ از جنس غرابے کہ دانہ میخورد حلال است
و بقول ابو یوسف رح آنکہ دانہ و نجاست خوردن نیز حلال است امّا یک ضعیف
کہ فقط نجاست میخورد حرام است باتفاق و در مذہب شافعی رح غراب سیاہ
کلان و ابلق کہ در کوہ مے باشد و غراب خرد سیاہ و خاکستر رنگ
دران خلاف است و زاغچہ کہ دانہ میخورد حلال است و بمذہب امام مالک رح
جملہ اصناف او حلال است و نزد شیعہ کلاغ سیاہ و ابلق کہ در کوہستان میماند
و مردار میخورد حرام است و در غراب زاغ کہ آنرا زاغ گویند و خاکستر رنگ
باشد خلاف است حکمت اگر چشم کلاغ و بوم در میان بسوزانند دشمنی آرد و
اگر خشک کردہ بسایند و بخورند تشنگی بنشاند بیخ بال او اگر در پارۂ پشم
رنگین بستہ بدست کسیکہ صرفہ داشتہ باشد بندند زائل کند و افگندۂ
غراب ابلق دفع خناز یر کند حرف الفاء فاختہ را بفارسی کوکو گویند و
بترکی کاکو و بعضی از عربان او را حمامۃ المطوقۃ و صکصل نیز خوانند با آدمی بسیار
انس بسیار گیرد و در خانہ ہا آشیان سازد و مہ راز آوازش بگریزد حکم حلال
است گوشت او بمذہب اہل سنت و جماعت و بمذہب شیعہ
مکروہ است حکمت اگر خون فاختہ با خون کبوتر وزغ و قطران بسوزند
ہر کس کہ بویش شمد در آن شبانہ روز اصلا خواب نیاید و اگر خون وی با خون
ہو تر بر برص طلا کنند رنگ وی تغیر کند و خوردن گوشتش فالج بارد میفزاید
و منی بیفزاید اما دماغ را مضر بود و نسیان آرد و دفع مضرتش بسرکہ انگور
و کشنیز تازہ کنند فارہ را بفارسی موش و بترکی ششقان گویند شریر و میل

Marfat.com

ودزد است واورا در انواع حیل و جذب منفعت و دفع مضرت و استانها است
و قاصد جان آدمی باشد خصوصاً کسی را که سگ دیوانه گزیده باشد بروی
خاک ریزد و نیز کسی را که پلنگ زخمی کرده باشد بروے بول کند تا زود
تر هلاک شوند و از جمله جانوران احدی با آدمی آنمقدار نقصان نمیرساند چنانچه
موش در خبر آمده است که حضرت رسول صلی الله علیه وسلم از خواب بیدار
شدند دیدند که موشی فتیله چراغ را گرفته بطرف آنحضرت صلی الله علیه
وسلم میکشید تا که آتش در رخت آنحضرت صلی الله علیه وسلم اندازد و در بعضی روایات
آمده که بر مصلاے آنحضرت صلی الله علیه وسلم انداخت چنانچه مقداری بسوخت
آنحضرت صلی الله علیه وسلم او را بکشت و کشتن او حلال ساخت و ازینجهت امر فرموده که در خانه که
آتش است آنجا خواب نکنید حکم بمذهب شافعی و حنفی و حنبل موش حرام است و نزد مالک مکروه و نزد شیعه نیز خورند
حرام است حکمت اگر پوست موش را پر از کاه کنند و در خانه بیاویزند جمله
موشان از آنخانه بگریزند و همچنین اگر افگنده سگ یا گرگ دود کنند موشها از
بوے آن بگریزند و نیز اگر موش را کشته در میان خانه دفن کنند موشها بگریزند
و اگر چشم موش را در کلاه دوزند هر کس که آن کلاه را بر سر نهد او را پیاده رفتن
آسان شود و اگر چشمش بگردن صاحب تپ در آویزند تپ را دفع کند و اگر موی
زاید بر پلک چشم آدمی بر آمده باشند آنها را بکند و بران موضع خون موش بمالند
باز بر نیایند فهد را بفارسی یوز و بترکی بارش خوانند جانور تند خوی و بسیار پر غضب
و خوب شکار کننده است و قابلیت تعلیم و ترتیب دارد و ماده اش از نر تیز تر و زود
گیرنده تر است و کلان وے زده تر آموخته میگردد و وے چون پیر شود از صید
کردن باز ماند و خود را بجوانی جوانی میرساند و از صید او طعمه میخورد ماده او
بسه سال آبستن میگردد و در عجائب المخلوقات گفته که هرگاه شیر و پلنگ باهم جفت
میشوند یوز پیدا می شود چنانچه از اسپ و خر استر بوجود آید اول کسی که یوز را بر قفاے
اسپ نشاند و شکار کرد یزید بن معاویه بود و یوز اگر رنجور گردد سگی بخورد

Marfat.com

شفا یابد و او را بآواز خوش موانست است و شراب را دوست دارد حکم
حرام است بمذهب اهل سنت و جماعت مگر نزد مالک مکروه است و نزد شیعه
نیز حرام لیکن بفروختن و باجاره دادن که بان شکار کنند بمذهب اهلسنت روا
است حکمت زهره اش با عسل و نمک مخلوط کرده بر جراحت نهد صحت
بخشد خوردن گوشتش قوت تن دهد و ذهن را تیز کند افگنده و بول او
هر جا که بریزند موشها بگریزند حکایت شمس الائمه حلوائی رحمة الله علیه
گفته که یوز را چند خصلت است و سزاوار آنست که هر عاقلی ازو فرار گیرد اول آنکه
هرگاه که خواهد که صید را بگیرد کمین کند که تا بمرتبه که برو ظاهر شود که گرفتن صید
بآسانی او را میسر است بعد ازان او را بگیرد دویم آنکه میداند که چون صاحبش در
شکار کردن باو محتاج است خود را خوار و ذلیل گردانیده مثل سگ شکاری
دنبال صاحب خود نمیرود تا صاحبش را ضرور میشود که او را با خود سوار کرده میبرد
بیت همچون سگ شکار درین دشت بیکران + تا چند خون خوری و دوی بهر
دیگران + سیوم آنکه هرگاه می خواهند که او را تعلیم کنند که از شکار گوشت نخورد
بمجرد آن که سگ را در حضور او بزنند و تعلیم کنند از انقدر تعلیم میگیرد و منتبه
می شود و ترک خوردن شکار میکند و محتاج بآن نمیگردد که او را باید زد
چهارم آنکه مردار نخورد و از صاحب خود گوشت پاک می طلبد پنجم دنبال صید
بیحد ندود تا پنج نوبت نهایت هفت نوبت اگر صید را گرفت فبها و الا نه
باز میگردد فیل را بفارسی پیل گویند و بترکی همین نام است از اکثر حیوانات
بری بزرگتر و زیرکتر است و با وجود ضخامت جثه و فربهی که بدست و پا دارد
سیر و حرکت است چون قدوی بلند و گردن او بسیار کوتاه است خدای
تعالی او را خرطومی دراز داده از گوشت و پوست بی استخوان و دران
چنان قوتی بخشیده که همه کار بدان تواند کرد و از انخرطوم آب و علف بدهن
میرساند و زبان کوتاه دارد و برگشته اهل هند میگویند که اگر زبان فیل

فیل ماهم در عربی شمشل بکسر شین معجمه و سکون میم و لام و بفارسی پیل و نیز لنج گویند بر وزن پنج چنانچه فردوسی فرموده شعر

۴۶

Marfat.com

مقلوب نبود سخن گفتی گویند بعد از پنج سالگی هیجان شهوتش باشد و بعد از
هفت سالگی بچه آرد و فیل بچه آرد و فیل حیا و غیرت بسیار دارد و میان گربه و
فیل دشمنی است و مار نیز دشمن فیل است و فیل چون رنجور شود مار خورد صحت یابد و آنکه در
بعضی کتب گفته اند که فیل بر پهلو نتواند خسپید غلط است. حکم حرام است گوشت وی نزد
ابو حنیفه رح و شافعی و حنبل اما پیش مالک و ابو عبد الله قوشجی رح که از اصحاب شافعی
است حلال است و نزد شیعه نیز حرام است و فروختن و خریدن فیل روا است در
جمیع مذاهب و نیز استخوان او که آنرا عاج می گویند و از آن شانه و دسته کارد
و غیر آن میسازند پاک است اما بمذهب شافعی فتوی بر آنست که استخوان
او پلید است و اگر او را سر بریده باشند پاک است و پیش ابو حنیفه رح پوست او
بدباغت پاک میگردد و پیش شافعی رح پوست او پلید است و دباغت پذیر نیست
اگرچه او را سر بریده باشند حکمت اگر زنی سرگین فیل را با انگبین آمیخته بخود بر
گیرد آبستن شود و اگر پاره دندان فیل بر رشته سیاه بسته در گردن گاو اندازند
از وبا و مرگی ایمن ماند و بهتر آنست که در محلی که وبا و مرگی در میان گاوها افتد
شاخ آنها را سوراخ کرده پاره از دندان فیل در آنجا نهند ایمن بمانند
جالینوس حکیم گوید هر که هفت روز پیه فیل خورد فربه گردد و اگر ناخن فیل سه روز
در زیر صاحب ناسور دود کند زایل گردد و اگر در چشم کسی سفیدی
پیدا شده باشد ناخن فیل را با گهنگچی سفید بآب سائیده بکشند شفا یابد مجرب
است **حرف القاف** قرد را بفارسی کپی و بوزینه و میمون میگویند
جانور محیل تیز فهم شیرین حرکات و مضحک است و به نسبت دیگر جانوران
آدمی مشابهت بسیار دارد و خنده میکند و طرب مینماید و جلق میزند و
چیزها را بدست میگیرد و اگر کسی خشم کند سنگ بروی میزند و صنعتها از آدمی می آموزد
حکم حرام است بمذهب حنفی و شافعی و حنبل و حلال است نزدیک مالک رح
و شیعه نیز حرام است حکمت چشمش با خود داشتن بیخوابی آورد

قرد بکسر قاف و سکون رای مهمله و آخر دال و بضم رای مهمله و فتح بای موحده و الف و حای حطی گویند و بفارسی بوزینه و میمون و چیز و بوزینه نام اند و بهندی بندر و باندر نام اند ۱۲

۴۷

Marfat.com

وگوشتش در مرض جذام نفع رساند خونش گرم است هر که بخورد زبانش گنگ
گردد و در چشم مردم زشت نماید اگر از پوستش غربالے سازند و آن گندم
وجو و باقی حبوبات را بیزند آن زرع از ملخ و باقی آفتها ایمن شود حکایت
روایت کرده اند که در زمان متوکل خلیفه بغداد بوزنیه رومی و زرگر بود و
در زمان اسمعیل والی گجرات بوزنیه شطرنج باز بادیگر تحف و هدیه بسیار فرستاد
بود چنانچه ازان بوزنیه حکایات غریب منقول است گویند یکی از اکابر در مجلس
شاه روزی با آن بوزنیه شطرنج مے باخت و چون بازی بوزنیه غالب شد
شاه پیاده از شطرنج برداشته بر سر او زد نوبت دیگر که بازی را بوزنیه بدان
مرتبه رسانیدند که حریف را مات سازد پیش ازان که بازی کند از ترس آن که
شاه مبادا او را بزند بالشتی برداشته سر خود ساخت و آهسته بازی کرده
حریف را مات ساخت قمری را بهمه زبان نام یکے است آواز خوش دارد ۴۸
از آواز حشرات الارض مثل کژدم و عقرب وغیره بگریزند اگر بیضه فاخته در زیر
وے نهند و بیضه قمری در زیر فاخته هر دو قمری برآرند و از غرائب احوال
او آنست که چون قمری نر بمیرد مادهٔ وے با دیگر جفت نمیشود و نالہ کند تا
آنکه بمیرد حکم حلال ست بجمیع مذاهب تا کسی میل خوردنش نه کند
حکایت اهل تواریخ نوشته اند که بادشاه هند برائے سلطان محمود
مرغی بشکل قمری هدیه فرستاده بود که هرگاه طعامے زهرآلود میدید
اشک از چشمهائے او جاری شده بر زمین مثل سنگ می بست و خاصیت آن
بود که چون او را میترا سیدند و بر جراحتها می نهادند جراحت را فراهم می آورد
قنفذ را بفارسی خارپشت و بترکی کرپی گویند در پشت رفتار هست و در
شب بسیار راه میرود و بخوردن مار و افعی میل تمام دارد و دم مار را گرفته
سر در خود کشد تا مار خود را چندان بر و زند که مجروح و سست گردد و بعد ازان او را بخورد

Marfat.com

واگر افعی او را بگزد صعتر خورد شفا یابد **حکم** حلال است نزد شافعیؒ و احمد و مالک
و حرام است نزد حنفیؒ و شیعه **حکمت** گوشت وی در مرض جذام مفید است اگر
خون وے بر زخم سگ دیوانه مالند نفع رساند و زهرهٔ وی در موضعی که موے
کندیده بمالند باز بر نیاید و اگر در چشم کشند سفیدی را زایل کند ۔

حرف الکاف

کرگدن را حریش گویند جانوریست که در بعضی
بلاد هند میباشد از جاموش کلانتر است و از فیل کوچکتر و بشکل چون گاو بنماید
و ضخامت و شبیه فیل دارد و بر پشت بینی او یکشاخ کلان و محکم میباشد و میان
آنشاخ پر میباشد و نیز از آن شاخ یکشاخ دیگر کج شده پیدا میشود و سر آنشاخ
بسیار تیز میباشد نقل میکنند که چون او با فیل جنگ میکند شاخ خود را در شکم فیل میزند
و باز شاخ خود بسبب بار فیل از شکمش بر آوردن نتواند لهذا هر دو میرند و کرگدن بغیر
از گیاه چیزے نمیخورد و چون شاخ وی را بشگافند اندرون او منقش بنقشهاے عجیب مے
باشد و بادشاهان از شاخ او کمربند می سازند و او بسیار نادر و بیش قیمت باشد و
و صاحب عجائب المخلوقات نوشته که عمرش تا هفتصد سال میرسد و هیجان شهوتش بعد از
پنجاه سال است و چون حامله شود بعد از سه سال یک بچه میزاید چنانکه بچه اش دندان
و سم در شکم مادر بر آرد **حکم** در باب حلت و حرمت وی اختلاف است شیخ الاسلام
گفته که ظاهر آنست که حلال باشد چرا که علف میخورد و محتمل که حکم فیل داشته
باشد **حکمت** بدانکه شعبهٔ که از شاخ او جدا شده پیدا می شود چیزے نادر
است چنانچه او را اگر صاحب قولنج بدست گیرد شفا یابد و اگر در شکم زنے بچه مرده
باشد اگر آنشاخ را در دست او دهند بمجرد گرفتن او بچه بیندازد و اگر او را بسوهان
سائیده بمصروع و مفلوج و کسیکه تشنج داشته باشد بنوشانند شفا یابد و اگر
بسوهان سائیده براده اش را با خاک بیامیزند و آنخاک را بر جمعی از خفتگان بپاشند آنها
یکشبانه روز از خواب بیدار نشوند و اگر بنوعی بیدار سازند برخیزند و باز بیفتند و اگر در
چیزے آنشاخ را نهند قوت زهر و اثرش باطل کند **کلنگ** را بفارسی نیز کلنگ گویند و بترکی وزما

۴۹

او آنست که زبان کرگدن بسیار درشت و خاردار میباشد هرگاه که بچه خود را مثل عادت جانوران بلیسد پاره پاره شود و میرود والله اعلم حلال است نزد ابو حنیفه رح و ابی یوسف رح بسبب آن که گیاه میخورد و چیزے مردار نمی خورد و حرام است نزد محمد رح زیرا که مشابهت بفیل دارد ۱۲ م

کلنگ را ۱۱ در عربی کرکی بدو کاف عربی گویند ۱۲

گویند جانور مشهور است و یک کلنگ تنها جای نمی تواند ماند بلکه جمع شده
متفق میباشند و شب جائے که مقام کنند یکی یا دو تا از ایشان نوبت پاس
میدارد و در پاس دشمن داشتن بیکپائے ایستاده باشند تا اگر خواب غالب شود
زود بهوشیار گردند و از صفات پسندیدهٔ کلنگ آنست که هرگاه مادرش پیر شود
او را ضایع نمیگذارد بخلاف باقی طیور بلکه هر جا که میرود مادر را همراه میبرد و مدد میکند و عرب کلنگ را بحمامت تعریف کرده اند بسبب آنکه بیکپائے راه میرود
و میتواند که اگر هر دو پائے بر زمین نهد مبادا در زمین فرو رود و دیگر آن که هرگاه
خواهند که او را بگیرند جانوران یکطرف ایستاده کنند و آنها را بپرانند و همی که
ایستاده اند بطرف دیگر دستها بهم زنند آنها در هوا از آنطرف رمیده بطرفے روند که
در آنطرف جانور نگاه داشته اند و گرفتار شوند حکمت حلال است گوشت او بجمیع مذاهب
حکمت گوشتش گرم و خشک است و خوش طعم و قوت باه بیفزاید اگر چشمش سائیده
در چشم کشند بیخوابی آورد و چون زهره اش با مویز و گوش مخلوط کرده بر جانب مفتوح صاحب
لقوه نهند و تا هفت روز او را بروشنائی نیارند و بتاریکی نگاه دارند شفا یابد همچنین درد
سر و زوال آب چشم را مفید است و هر که زهره کلنگ با خود دارد دلیر شود و اگر داغ
او را با روغن زنبق در دماغ چکانند چیزی که فراموش کرده باشند باز یاد آید کلب
بفارسی سگ و ترکی ایت خوانند اگرچه ناپاک و خبیث ترین حیوانات است امّا
اکثر خصایل مستحسن دارد چنانچه وفاداری و قناعت و صبوری بر شدت و سختی و
گرسنگی و کم خوابی و ملازمت دائمی با مالک خود کردن و بدفع دشمن پرداختن و در غیبت
و حضور بمحافظت جان و مال صاحب خود کوشیدن و اگر از صاحب آزارے یابد
چندانکه تواند حق نعمت فراموش نه کند و از ملازمت او نگردد و دشمن صاحب را
نزدیک نگذارد و دوست صاحب را آزار نرساند و غیره از صفات کاشکی در
بعضی آدمی صفتان شیاطین سیرت که شیوهٔ بیوفائی و حرص و طمع و ایذا رسانی
ولی نعمت آئین و شعار خود ساخته اند بودی حکم گوشت او حرام است

Marfat.com

بحسن جمیع مذاہب و نگاہداشتن او برائے صید کردن و نگاہبانی و احمد حنبل
صید کردن از سگ سیاہ جائز نداشتہ است و اول کسیکہ او را جہت نگہبانی
نگاہداشتہ حضرت نوح علیہ السلام بودند و نگاہ داشتن سگ کہ صید و پاسبانی
نہ کند جایز نیست و سگ دیوانہ را از فواسق خمسہ کہ واجب القتل اند شمردہ اند
و در حدیث شریف وارد شدہ است کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم ارشاد
فرمودہ اند کہ ملائکہ در خانہ کہ سگ یا تصویر سگ کشیدہ اند در نمی آیند
و بعضی از علما گفتہ اند کہ حدیث وارد ست در حق سگے کہ حاجت بدو نباشد
و بعضی گفتہ کہ حکم عام است برائی جمیع سگان حکمت چشم سگ سیاہ ہر جا کہ
دفن کنند آنموضع خراب شود و زبان سگ اگر بر کسی بندند کہ او را سگ دیوانہ گزیدہ
باشد نافعست و اگر در گردن بچہ بندند و دندانش باسانی برآیند و ہر کرا سگ
دیوانہ گزیدہ باشد اگر او را جگر سگ برشتہ بخورانند شفا یابد و ہر کس کہ دندان سگ
با خود دارد سگان بروی حملہ نہ کنند و نیز او را دیدہ فریاد نہ کنند و اگر خاکی کہ
سگ بران شاشیدہ باشد روز چہار شنبہ محلولہ ساختہ بگردن صاحب تپ بندند نفع
بخشد و بیشتر علما بر آنند کہ سگ اصحاب کہف نیز از جنس ہمین سگانست و نزد بعضے
آنست کہ مراد از سگ اصحاب کہف شیر است چرا کہ عرب شیر را نیز مجازا کلب
میگویند حرف اللام لقلق را بفارسی و ترکی لک لک گویند و او را زیرکی
صفت میکنند و بیشتر در انملک کہ ہوایش معتدل مائل بحرارت باشد میمانند و در
ہر ملکی کہ تغیر در ہوائے او پیدا شود گریختہ بدیار دیگر میرود و در خراسان در اوایل
سرد سیر اول فصل بہار پیدا میشود تا وقتی کہ ہوا معتدل و گرم است آنجا میماند
و بعد ازانکہ قریب بفصل خریف شد از آنجا بسمت ہندوستان میرود و تا آخر
فصل خریف بسر برده باز بفصل بہار بسمت خراسان میرود و در میان لک لک و
مار دشمنی است چنانچہ مار را گرفتہ ہوا میبرد و از انجا او را بزمین مے اندازد تا ہلاک
شود بعدہ او را طعمہ خود و بچگان خود مینماید و مار نیز قصد بچہ و بیضہ او میدارد از جہت

Marfat.com

بر جاہائے بلند مثل سر منارہا و بالائے گنبدہا آشیانہ می سازد و چون بیضہ
میدہد ہر وقتی از پیش آشیانہ خود غائب نمیشود و اہل خراسان و ماوراء النہر
بدیدنش خورمی و خورمی میکنند چراکہ نشان آمد بہار است حکم حلال است در مذہب
امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ و در مذہب شافعی رحمۃ اللہ علیہ دو روایت است بیشتر علمائے سابقہ بر آنند کہ حرام
است چراکہ مار میخورد و در مذہب امامیہ روایتی صریح در حلیت او بنظر نیامدہ امّا
شروطہائے کہ در جانوران حلال گفتہ اند بعضی دارد واللہ علم **حکمت** اگر بچہ
وے را بکشند و بر مجذوم بندند نفع بخشد و بیضہ او بہترین خضابست و از غرائب
او آنکہ داشتن استخوانش نزد خود ازالۂ غم نماید و نیز عجائب تر آنست کہ بعضی حکما
نوشتہ اند کہ اگر چشم او را کسی ہمراہ خود دارد در آب غرق نشود ہر چند کہ شنا دری
ہم نداند حرف المیم **مالک الحزین** بفارسی بوتیمار و ترکی آختار
خوانند و این نام بجہت آن یافتہ کہ اگرچہ بکنار میماند اما آب میخورد بدین
اندیشہ کہ مبادا کم نشود **حکم** گوشت او بجمیع مذاہب حلال است الا در مذہب
امامیہ حلیت و حرمت او ضیر بحا کدامی از کتب ایشان یافتہ نشدہ امّا بعضی شروط
حلیت دارد **حکمت** ہر کہ گوشت او بسیار خورد بواسیر مبتلا کند حرف
النون نسر را بفارسی و ترکی کرگس خوانند و او را عرب اوراشریف و سید
مرغان نیز خوانند بلکہ بعضے اکابر این را از حضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نقل کردہ
اند و مشہور میان مردم آنست کہ عقاب سید مرغانست و کرگس دراز عمر است بہ
چنانچہ بعضی میگویند ہزار سال میزید و نیز چشم است چنانکہ از چہار صد فرسخ راہ مے
بیند و بوی مردار از دوری می شنود و اگر بوی خوش بدو رسد بیمار میگردد و بعضی گفتہ
اند کہ می میرد و طعمہ بسیار میخورد چنانچہ چون سیر شود او را بآسانی توان گرفت و با
خفاش دشمنی دارد از ہمیں جہت بالائے کوہہا بلند آشیان سازد و برگ چنار در آشیانہ خود
ہند تا خفاش دران نزود و بیضہ اش بزیان نیارد و بعضی از مورخان گفتہ اند کہ چون نر او بمادہ
اش نگاہ کند مادہ ہمیں قدر تخم نہد و در جائی بلند گرمی آفتاب بیضہ نہادہ بچہ بیرون می آرد

Marfat.com

اما قول درست آنکه مانند خروس با ماده جفت میگردد و جفت خود را چندان دوست
میدارد که اگر از و جدا گردد هلاک شود و چون رنجور شود گوشت آدمی خورد صحت
یابد و چون چشمش تیره گردد جگر آدمی خورد روشن گردد **حکم** گوشت او بجمیع
مذاهب حرام مگر بمذهب مالک رح که مکروه است **حکمت** اگر زهره او را در گوش کسی که
کری کهنه داشته باشد بچکانند نفع رساند و اگر هفت نوبت پیاپی در چشم کشند
تیرگی را زایل کند و اگر بآب سرد زهره او را هفت بار گرد چشم طلا کنند از نزول آب
منع کند و اگر پر وی را در زیر پای زنی که بدشواری آید بنهند بآسانی زاید **نعامه**
را بفارسی شترمرغ و بترکی وده غوش خوانند مرغیست جاهل بحماقت و ابلهی مشهور چنانچه
از صیاد بگریزد و سر خود را در زیر ریگ پنهان سازد چنانکه صیاد او را ببیند و میگیرد و عرب
مردم بیعقل را تمثیل باو دهند و گویند تخمهای خود را بدو بخش کند یک بخش را بچه بیرون می
آورد و یک بخش را میگذارد تا گنده شود و از آنها کرمها پیدا شوند و غذای بچگانش
همان کرمها شوند و از عجائب او آنکه حاسه شنیدن ندارد اما حاسه شامه و بوی شمیدنش
بسیار است و آب کم میخورد بلکه اصلاً نمیخورد و اگر یکپای وی بشکند بپای دیگر راه نمیتواند رفت
حکم حلال است گوشت او بجمیع مذاهب **حکمت** زهره اش تاریکی چشم را ببرد و بخوردن
گوشتش اگر مداومت نمایند بادهای زشت را زایل کند پیهش را اگر بر ورمها طلا کنند شفا بخشد
بیضه اش اگر در دیگ افگنند طعام زود پخته شود و اگر پوست بیضه اش در آب سرد افگنند گرم شود
اگر او را در اول تابستان یا در بهار آخر بگیرند و در خانه دفن کنند افعی از آنجا بگریزند و اگر عقرب
گزیده پیه او بخورد و در موضع زخم بمالند درد زایل کند **نمر** را بفارسی پلنگ و بترکی فیلان گویند جانور
ظالم و متکبر پر قوت و تیز و تند و بدترین سباع است و شراب را دوست دارد و اگر بیابد چندان می
خورد که بیهوش میشود چنانکه در حالت نشه بآسانی میتوان گرفت و از دهنش بخلاف دیگر جانوران
درنده گان بوی خوش آید و کمرش در نهایت نازکی است چنانچه باندک صدمه شکسته شود و چون
سیر میشود سه شبانه روز خواب میکند و صید کرده جانوران دیگر نخورد و غضب و قهر بسیار
دارد و بروایت ضعیف از آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمده که از جمله کسانیکه نزد حق سبحانه و تعالی

نمر بفتح نون و کسر میم و آخر راء مهمله لفظ عربی است و بهندی تیندوا گویند

۵۳

Marfat.com

گرامی اند کسی که غضب کند وقتی که کسی را مرتکب امورات نامشروعه بیند چنانچه
پلنگ در حمایت بنفس خود غضب می کند و چون خسته و بیمار شود از خوردن موش شفا
یابد و او را با مار دوستی تمام است و با دیگر حیوانات دشمنی دارد حکم گوشت او بجمیع
مذاهب حرام است مگر در مذهب مالک مکروه است حکمت سر پلنگ هر جا که دفن کنند
موشان در آنجا جمع شوند و زهره او را اگر در چشم کشند روشنی زیاده کند و منع نزول
آب نماید و پیه او را برای زحمت فالج و درد و زخم و درستی جراحت کهنه نافع ترین از
دیگر ادویه ها است و بر پوستش خفتن دفع بواسیر نماید نمل را بفارسی مورچه و بترکی قدیخه
خوانند از همه جانوران در طلب روزی حریص تر بود و در ذخیره کردن چندان مشقت نماید که
اگر او را معلوم شود که عمرش یکسال زیاده نماند تا هم غذا چند سال فراهم نماید و دانها را دو پاره
کرده میدارد تا از روئیدن محفوظ ماند و کشنیز را چهار پاره کند چرا که نیم دانه کشنیز هم می
روید و از ترس آنکه غله اش بسبب رطوبت زمین گنده نشود از خانه خود بر آورده در تابش
آفتاب داشته باز میبرد با وجودیکه بعضی حکما گفته اند که حیات او از خوردن نیست چرا که معده
ندارد و ببوی دانه سیر میشود و او را قوت شامه در غایت تیزی است حکم اگر مورچه آزار و
ضرر نرساند کشتن او نزد بعضی حرام است و چون آزار رساند آنگاه کشتن و در آب انداختن
و سوختن وی روا است حکمت اگر در خانه کسی تخم مورچه اندازند مردمان خانه متفرق
شوند و اگر گوگرد در خانه مورچه اندازند جمله مورچها بمیرند و اگر تخم مورچه سحق کرده در
بغل و پشت و زهار بچه که بالغ نشده باشد طلا کنند موی بر نیاید و اگر مورچه را در روغن
زیت جوشانند و از آن روغن قطره در گوش کسی که آواز کرده باشد چکانند نفع رساند
حرف الواو وعل را بفارسی بز کوهی گویند و ترکان نرش را داغ کچری و ماده اش
را داغ کچیسی گویند و بعد هر سه سال شاخها بیفگند و دشمن مار و خرچنگ بود حکم گوشت او بجمیع
مذاهب حلال است حکمت اگر شاخ بز کوهی و دم مار را بسوزانند و خاکش در کف پا بمالند
از بسیار رفتن المی نرسد و فادزهر که آنرا تریاق فاروق طبعی گویند و آن مانند بلوطی بود
و دراز و گرد و بنرمی از سنگ کمتر بود و وی طبقات دارد و در میان آن چیزی است که گویا مغز است و آن

Marfat.com

خوب منجمد با پوست باشد و فاد زهر در شیردان بز کوهی باشد و آنچه نیک
است چون با شیر در سنگ بسایند سرخ رنگ شود و آنچه زبون بود سبز رنگ
باشد و گویند غذای آن اکثر مار بود و بهترین آن بود که در کوهستان حاصل شود
و از انجا باطراف دیگر برند و بغایت عزیز بود و در ولایت تلنگانه در شیردان بز
اهلی نیز میباشد و برنگ صورت مشابه همانست و در خاصیت نیز نزدیک است و فاد
زهر مصنوع نیز می باشد امتحان وی آنست که سوزنی را بآتش گرم کرده در وی فرو برند
اگر مصنوع بود دودی سیاه از وی بیرون آید و اگر بیغش و اصل بود دودی زرد بیرون
آید که نوک سوزن زرد کند و چون فاد زهر را بآب رازیانه بسایند و بر گزیدگی مار
طلا کنند فوراً درد بنشاند و از مردن ایمن شود و سودمند بود جهت گزیدگی همه جانوران
و زهرهای نباتی و حیوانی و معدنی خوردن و طلا کردن و جهت ضعف دل و بدن و قوة باه
بغایت نافع بود و مقدار شربتی جهت گزیدگی جانوران و دفع زهرها دوازده جو بود و شربتی
جهت ضعف دل و قوت اعضا یکدانگ بود و هر کس که هر روز نیم دانگ بخورد از اکثر آفات ایمن
باشد و سودمند بود محرور مزاج را نیز بسبب آنکه او بخاصیت عمل میکند نه بطبیعت و طبیعت او
بغایت گرم بود و اگر بدندان رسد مضرت رساند آنرا بنوعی باید خورد که بدندان نرسد حرف
الهاء هدهد را بهمه زبان همین نام است و او مرغ خوشصورت کوچک است اما بوی
ناخوش دارد و آب را در زیر زمین می بیند از ینجهت همراه حضرت سلیمان علیه
السلام میماند و در قصص الانبیاء مذکور است که عوج بن عنق کوهی برداشت که بر
حضرت موسی علیه السلام و قومش زند بفرمان حضرت حق تعالی هدهد در وی چندان
سوراخ کرد که آن سنگ در گردن عوج افتاد و بدین بلا عوج هلاک شد و مراسلت
مواصلت حضرت سلیمان علیه السلام با بلقیس بوسیله هدهد گردید چنانچه در کلام مجید
مذکور است حکم مکروه است گوشت او نزد امامیه و حلالست نزد ابیحنیفه رح و بیک
روایت از شافعی رح لیکن فتوی در مذهب شافعی بر آنکه حرام است از جهت آنکه از وی بوی بد
می آید و آنحضرت صلعم از کشتن او منع فرموده اند حکمت هر جا که هدهد بود هیچ کس از هوام

Marfat.com

ارضی در انجا قرار میگیرد و چشمش در زیر بالین هر کسی که نهند در خواب رود و اگر چشمش بر کسی بندند فراموشی آورد و هر کسی که زبانش را با خود دارد دشمن برود ظفر نیابد و دلش با خود داشتن قوت باه دهد آب گوشت او در زحمت قولنج نافع بود اگر دلش بگردن کسی که آثار زحمت جذام در وی پیدا شده باشد بندند تا وقتی که آن سخیته باشد ایمن باشد و دلش را اگر بریان کرده دو کس با هم خورند از محبت یکدیگر صبر یابند زهره اش اگر در بدن صاحب لقوه و افلاج بمالند او را استر روز در جای تاریک ارند صحت یابد بال راستش اگر در زیر سر خفته بدارند بیدار نشود و از دود پر وی گزندها بگریزند و اگر خون وی در چشم کشند سفیدی که عارض شده باشد برود و مغز سر او را اگر در کبوترخانه دود کنند کبوترها بی آنجا از گربه و غیره ایمن شوند و اگر هدهد را خشک نموده در خانه بیاویزند اهل آنخانه را از سحر ضرر نرسد و خاکسترش را سوخته و سوده اگر در شربت برنے دهند اگر در آن شب سوهرش با وی نزدیکی کند حامله شود **حرف الیاء یربوع** را بفارسی موش دشتی و موش دونده و تبرکی ایاغ لوحه و استهان گویند در صحرائے باشد و پاهایش از دارد و دو سه بهلے کوتاه و در رنگ رنگ آهو بره بود حکم حرام است نزد حنفی رح امّا نزد امام مالک رح و شافعی رح و حنبل رح حلال است و نزد شیعه نیز حلال است **حکمت** اگر موئے زیاده در چشم پیدا شوند اگر کنند دیده خون بربوع بران طلا کنند باز آن موی نروید

تتمّه

البنج حرام لانه مزیل العقل کالخمر والخمر حرام

یَا اَیُّهَا النَّاسُ کُلُوْا مِمَّا فِی الْاَرْضِ حَلٰلًا طَیِّبًا وَّلَا تَتَّبِعُوْا خُطُوٰتِ الشَّیْطٰنِ اِنَّهٗ لَکُمْ عَدُوٌّ مُّبِیْنٌ در تفسیر حسینی سیپارهٔ دوم ربع اول چهارم باید دید و نیز در سیپارهٔ پانزدهم در سورة الکهف آمده اِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَی الْاَرْضِ زِیْنَةً لَّهَا و گفته که مراد از ما علی الارض مشتهیات محرمات است که حق تعالی فرمود که آنرا آرایش خلق ساخته ایم یعنی در چشم مردم آراسته ایم لِنَبْلُوَهُمْ

بنابرین هیچ مسلمان را جایز نیست که از خوردنی طبی موجود ازین چیزها که حرام است اجتناب ازو لازم است و اجتناب از لغو واجب است متقی را ترک آن اهم است

Marfat.com

بسم الله الرحمن الرحيم

چهل حديث

الحمد لله الذي شق سماع اوليائه بسماع القرآن وزكاهم عن الغناء والمعازف والملاهي فانها سماع الشيطان والصلوة والسلام على رسوله محمد خليل الرحمن وعلى آله وصحبه سروات اهل التحقيق والعرفان اما بعد فيقول المفتقر الى الله المتعالي ابو المكارم ابراهيم بن داود الوصالي صانهما الله عن البدع والهوى ورزقه كمال الورع والتقوى لما فرغت من تاليف السراج المنير في تحريم سماع الغناء والمزامير الح الي جمع من الفضلاء المتمسكين بالشرع والنبلاء المتشبثين باذيال التقى والورع ان اجمع لهم اربعين حديثا في تحريم الغناء والمزامير مما صح عن البشير والنذير ليزول بها تدليس المبتدعة المتشيخين ويتلاشى تلبيس الملاحدة الضالين المضلين بادرت بجمعها لهم مقتصرا على صحاح الاخبار النبوية ومكتفيا على حسان الآثار المصطفوية رجاء ان ادخل في قوله عليه الصلوة والسلام من حفظ على امتي اربعين حديثا من امر دينها بعثه الله تعالى يوم القيامة في زمرة الفقهاء والعلماء وفيما تواتر عنه صلى الله عليه وسلم من قوله فليبلغ الشاهد منكم الغائب وسميته بكتاب الردع على اخوان الملاهي والبدع واسأل الله تعالى ان يجعله خالصا لوجه الله تعالى الكريم انه هو البر الرؤف الرحيم **الحديث الاول** عن عبد الرحمن بن عمر بن الخطاب رضي الله عنهم ان النبي صلى الله عليه وسلم نهى عن الغناء والاستماع الى الغناء وعن الغيبة والاستماع الى الغيبة وعن النميمة والاستماع الى النميمة رواه الطبراني والخطيب البغدادي **الحديث الثاني** عن ام المؤمنين عائشة الصديقة رضي الله تعالى عنها ان النبي صلى الله عليه وسلم قال صوتان ملعونتان في الدنيا والآخرة زمار عند نعمة ورنة عند مصيبة رواه البزاوي وابن المردويه والبيهقي **الحديث الثالث** عن عبد الرحمن بن عوف رضي الله تعالى عنهما ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال انما نهيت عن صوتين احمقين الفاجرين صوت عند نغمة لهو ولعب ومزامير شيطان وصوت عند مصيبة خمش وجوه وشق جيوب ورنة شيطان رواه ابن ابي الدنيا

Marfat.com

فی ذم اللاهی الحدیث الرابع عن ابی امامۃ رضہ انہ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
ما رفع احدٌ صوتًا بغناءٍ الا بعث اللہ تعالیٰ الیہ شیطانین یجلسان علی منکبیہ یضربان
باعقابھما علی صدرہ حتی یمسک رواہ ابن ابی الدنیا وابن مردویہ الحدیث الخامس
عن عبد اللہ بن مسعود رضی اللہ تعالیٰ عنہما ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال ایاکم واستماع الملاھی والغناء
فانھما ینبتان النفاق فی القلب کما ینبت الماء البقل رواہ ابن صیصری فی امالیہ الحدیث السادس
عن عبد اللہ رض عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال الغناء واللھو ینبتان النفاق فی القلب کما
ینبت الماء العشب والذی نفسی بیدہ ان القرآن والذکر لینبتان الایمان فی القلب کما ینبت الماء العشب رواہ
الدیلمی فی مسند الفردوس الحدیث السابع عن ابی ھریرۃ رضہ انہ قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ
وسلم حب الغناء ینبت النفاق فی القلب کما ینبت الماء العشب رواہ الدیلمی فی مسند الحدیث
الثامن عن ابن مسعود ان النبی صلی اللہ علیہ وسلم قال الغناء ینبت النفاق فی القلب کما
ینبت الماء الزرع رواہ ابوداؤد فی السنن وابن ابی الدنیا فی ذم اللاھی الحدیث التاسع
عن صفوان بن امیۃ رض ان عمرو بن قرۃ قال یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کتبت علی الشقوۃ ٥٨
فلا اری الرزق الا من دفی افتاذن لی فی الغناء من غیر فاحشۃ فقال رسول اللہ صلعم
لا اذن لک ولا کرامۃ ولا نعمۃ عینی کذبت ای عدو اللہ لقد رزقک اللہ حلالا طیبا
واخترت ما حرم اللہ علیک من رزقہ مکانہ افاحل اللہ تعالیٰ لک من حلالہ ولو کنت تقدمت
الیک یا نہی قبل الان لفعلت بک وفعلت ثم عنی وتب الی اللہ واوسع علی نفسک و
عیالک حلالا فان ذلک جھاد فی سبیل اللہ واعلم ان عون اللہ مع الصلح الحادی رواہ
الدیلمی فی مسند الفردوس الحدیث العاشر عن جابر رض عن النبی صلعم انہ قال ان اول من تغنی ابلیس
ابو بکر الشبلی الحافظ فی الحدیث فی الاکام الحدیث الحادی عشر عن ابی امامۃ رض عن رسول اللہ
صلی اللہ علیہ وسلم انہ قال ان ابلیس لما انزل الی الارض قال یا رب انزلتنی الی الارض وجعلتنی
رجیما فاجعل لی بیتا قال الحمام قال اجعل لی مجلسا قال الاسواق ومجامع الطریق قال فاجعل
لی طعاما قال ما لم یذکر اسم اللہ تعالیٰ علیہ قال اجعل لی شرابا قال کل مسکر قال اجعل لی مؤذنا قال المزامیر
قال اجعل لی قرانا قال الشعر قال اجعل لی حدیثا قال الکذب قال اجعل لی رسلا قال الکھان قال اجعل

Marfat.com

مصائد قال النساء رواه ابن ابی الدنیا فی مکائد الشیطان الحدیث الثانی عشر
عن ابی امامة رض انه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی عز وجل بعثنی هدی
ورحمة للعالمین وامرنی بمحق المعازف والمزامیر والاوثان والصلیب وامر الجاهلیة وحلف ربی
بعزته وجلاله لا یشرب عبد من عبادی جرعة من خمر متعمدا فی الدنیا الا سقیت مکانها
من الصدید یوم القیامة مغفورا له او معذبا ولا یترکها من مخافتی الا سقیت ایاه من حظیرة
القدس لا یحل بیعهن وشراءهن ولا التجارة فیهن وثمنهن حرام رواه ابو داود الطاسی واللفظ له
عن ابی امامة رض عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال ان الله عز وجل بعثنی رحمة وهدی للعالمین
وامرنی ان امحق المزامیر والمعازف والخمور والاوثان التی تعبد فی الجاهلیة واقسم ربی بعزته
لا یشرب عبد الخمر فی الدنیا الا سقیته من حمیم جهنم معذبا او مغفورا له الحدیث رواه ابن منیع
واحمد بن حنبل والحارث بن اسامة وفی مسنده یزید بن الهانی وهو ضعیف وله شاهد من حدیث ابن
مسعود وغیره الحدیث الرابع عشر عن ابن عباس رض عن النبی صلعم انه حرم المیتة والمیسر والکوبة یعنی
الطبل وکل مسکر حرام رواه البزار الحدیث الخامس عشر عن ابن عباس رض انه قال الکوبة حرام و
الدف حرام والمعازف حرام والمزامیر حرام رواه البیهقی فی السنن موقوفا ولکن حکمه المرفوع
الحدیث السادس عشر عن علی بن ابی طالب رض ان النبی صلعم نهی عن ضرب الدف ولعب الصنج وضرب الزمارة
رواه الخطابی الحدیث السابع عشر عن ابن عباس رض ان النبی صلعم انه قال امرت بهدم
الطبل والزمار رواه الدیلمی رض الحدیث الثامن عشر عن ابن عباس رض ان النبی صلی الله علیه وسلم
قال ان الله تعالی حرم علی امتی الخمر والمیسر والکوبة فی اشیاء عددها رواه احمد بن حنبل وابن ابی
الدنیا رواه البیهقی وزاد وهو الطبل الحدیث التاسع عشر عن ابی هریرة رض ان رسول
الله صلعم قال یمسخ قوم من امتی فی اخر الزمان قردة وخنازیر قالوا یا رسول الله امسلمین هم قال
نعم یشهدون ان لا اله الا الله وانی محمد رسول الله ویصومون ویصلون قالوا فما بالهم یا
رسول الله قال اتخذوا المعازف والقینات والدفوف وشربوا من هذه الاشربة فماتوا علی شرابهم
فاصبحوا وقد مسخوا رواه ابن مسند وابن حبان الحدیث العشرون عن سهل بن سعد رض انه قال قال رسول الله صلعم
یکون فی هذه الامة خسف ومسخ وقذف قیل متی یا رسول الله قال اذا ظهرت القینات والمعازف واستحلت

Marfat.com

الخمور رواه عبد بن حميد وفي سنده عبد الرحمن بن زيد وهو ضعيف لكنه قد صح من طرق أخر
وقد علقه البخاري ووصله اسماعيلي في مسند ابن ابي داؤد وابن ماجه وابو نعيم باسانيد صحيحة الحديث
عليها الحادي والعشرون عن عائشة رضي الله عنها قالت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم
ان الله حرم القينة وبيعها وثمنها وتعليمها والاستماع اليها ثم قرأ ومن الناس من يشتري لهو الحديث
رواه ابن ابي الدنيا في ذم الملاهي وابن مردويه الحديث الثاني والعشرون عن ابي امامة عن رسول الله صلى
لا تبيعوا القينات ولا تشتروهن ولا تعلموهن ولا خير في تجارة وثمنهن حرام في مثل هذا انزلت هذه الآية ومن
الناس من يشتري لهو الحديث رواه سعيد بن منصور واحمد والترمذي وابن ماجه وابن ابي الدنيا في ذم الملاهي
وابن جرير وابن المنذر والطبراني وابن مردويه الحديث الثالث والعشرون عن انس بن مالك رض
ان رسول الله صلعم قال من قعد الى قينة يسمع منها صب الله في اذنيه الآنك يوم القيامة رواه ابن صبري في
امالية وابن عساكر في تاريخه الحديث الرابع والعشرون عن صفوان رض عن رسول الله صلعم انه
قال في اهل الخنا هؤلاء الصنف من امتي من مات منهم بغير توبة حشره الله تعالى يوم القيامة كما كان مخنثا
عريانا لا يستتر من الناس بهدبة كلما قام صرع رواه البيهقي والطبراني الحديث الخامس ٧٠
والعشرون عن نافع عن عبد الله بن عمر رض انه سمع زمارا فوضع اصبعيه في اذنيه ونأى عن الطريق
وقال هل تسمع شيئا قال قلت لا فرفع اصبعيه من اذنيه ثم قال كنت مع رسول الله صلى الله عليه وسلم فسمع
مثل هذا فوضع مثل هذا رواه اصحاب السنن الحديث السادس والعشرون عن انس
بن مالك رض عن النبي صلعم قال ليست من الرد ولا الرد مني رواه البخاري في الادب والبيهقي في السنن
الحديث السابع والعشرون عن انس بن مالك رض عن النبي صلى الله عليه وسلم قال ليست من الرد
ولا الرد مني وليست من الباطل ولا الباطل مني رواه ابن عساكر الحديث الثامن والعشرون
عن جابر بن عبد الله رض وجابر بن عمر رض عن النبي صلعم انه قال كل شيء ليس من ذكر الله تعالى فهو لهو
ولعب الا ان يكون اربعة ملاعبة الرجل امرأته وتأديب الرجل فرسه ومشي الرجل بين الغرضين وتعليم
الرجل السباحة رواه النسائي الحديث التاسع والعشرون عن رجل من الصحابة عن رسول الله
صلعم انه قال كل شيء من لهو الدنيا باطل الا ثلثة انتظامك في فوسك وتأديبك في فرسك وملاعبتك
اهلك هذا من الحق رواه الحاكم في المستدرك وقال صحيح على شرط مسلم الحديث الثلثون عن

Marfat.com

جابر بن عبد الله رض انه قال حذروا الغناء فانه من قبل ابليس وهو شرك عند الله تعالى ولا يغني الا
الشيطان رواه فردوس الاخبار موقوفا فاوله حكم المرفوع واورده الحافظ ابو المحمود في عمدة القاري
من شرح البخاري ايضا **الحديث الحادي والثلاثون** عن ابي موسى الاشعري رض عن النبي صلعم انه قال
من استمع الى صوت الغناء لا يوذن له ان يستمع الى صوت الروحانيين في الجنة رواه الحكيم الترمذي
في انوار الاصول **الحديث الثاني والثلاثون** عن رجل من الصحابة رض عن النبي صلعم انه قال استماع
صوت الملاهي معصية والجلوس عليها فسق والتلذذ بها عن الكفر رواه الشيخ الامام حسام الدين علي
بن الحجاج السغناقي في النهاية والشيخ الامام الصدر الشهيد في الواقعات وهو مما استدل به كثير
من ائمتنا على تحريم سماع الغناء والمزامير **الحديث الثالث والثلثون** عن حذيفة رض انه قال قال
رسول الله صلعم اقرؤا القرآن بلحون العرب واصواتها واياكم ولحون اهل الكتاب واهل الفسق فانه سيجيء بعدي
قوم يرجعون القرآن ترجيع الغناء والرهبانية وانوح لا يجاوز حناجرهم مفتونة قلوبهم وقلوب من يعجبهم شانهم
رواه الطبراني والبيهقي **الحديث الرابع والثلثون** عن رجل من الصحابة عن النبي صلعم انه عد من اشراط
الساعة ان يتخذ القرآن مزامير يقدمون احدهم ليس باقرئهم ولا افضلهم الا يغنيهم به غناء
رواه سليم الرازي في التقريب **الحديث الخامس والثلثون** عن ابن عباس رض عن النبي صلعم
انه احسن الناس قراءة من اذا قرأ يتخذن به رواه ابن حبان في صحيحه والطبراني في الكبير **الحديث
السادس والثلثون** عن ابن عباس رض عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ليس منا من لم يتغن
بالقرآن رواه البزازي والطبراني ورواه الحاكم وصححه عن عبد الله بن نهيك قال قال سعد تجارة
كسبه سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم ليس منا من هو يتغنى بالقرآن قال سفيان بن عيينة يعني يتغنى
به وقد جاء في حديث آخر تفسير يتغنى بالقرآن ان يجهر به وليس المراد منه الغناء المعروف عند
اهل اللهو كما يزعمه الملاحدة في زماننا **الحديث السابع والثلثون** عن رجل من الصحابة رض عن رسول
الله صلعم انه قال اذا رقص الرقاص جاء الشيطان ينفخ في استه رواه الشيخ الحجة في زبدة الصالحين ورواه
البستي مرفوعا للبعض اذا رقص الصوفي جاء الشيطان ينفذ اصبعيه في دبره وزاد في نشر الطيب حتى
وثب يمينا وشمالا قال العبد الضعيف اصلح الله تعالى حاله هذا هكذا اورده البستي في تفسيره وطائفة
من اهل العلم ولم اقف له على اصل والله تعالى اعلم **الحديث الثامن والثلثون** عن عبد الله بن دينار قال

Marfat.com

ابن عمرو رض لجارية صغيرة تغني فقال لو ترك الشيطان احد لترك هذه رواه ابن ابي الدنيا في مكائد الشيطان الحديث التاسع والثلثون عن رجل من الصحابة رض عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ان الله يغفر لكل ذنب غير طبة وكويد رواه سليم الرازي في التقريب الحديث الاربعون عن عائشة الصديقة رض انها قالت دخل ابو بكر وعندي جاريتان تغنيان بما تقاولت الانصار يوم بعاث قالت وليستا بمغنيتين فقال مزامير الشيطان في بيت رسول الله صلى الله عليه وسلم وذلك في يوم عيد فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم دعهما يا ابا بكر ان لكل قوم عيدا وهذا عيدنا رواه البخاري قال جمع من الائمة قولها وليستا بمغنيتين اي ليستا ممن يحسن الغناء ويعرفه فانهما كانتا تنشدان بما تقاولت الانصار يوم بعاث فسقط الاحتجاج به من الصوفية على جواز الغناء وله اجوبة اخرى ذكرتها في كتابي السراج المنير في تحريم الغناء والمزامير فراجعه فانه مهم جدا الحديث الحادي والاربعون عن عبد الله بن عباس رض ان النبي صلعم قال ان كان يوم القيامة قال الله تعالى عز وجل اين الذين كانوا ينزهون اسماعهم وابصارهم عن مزامير الشيطان ينزوهم فيميزوهم في كثيب المسك والعنبر ثم تقول الملائكة اسمعوا لهم تسبيح وتمجيد ويسمعون باصوات لم يسمع السامعون بمثلها رواه الديلمي الحديث الثاني والاربعون عن ابي هريرة رض عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال لان يمتلي جوف احدكم قيحا خير من ان يمتلي شعرا رواه الامام احمد والبخاري ومسلم وابو داود والترمذي والنسائي وابن ماجه انتهى تحفة الصلحاء تمت

درود كبريت احمر منسوب حضرت غوث الاعظم قدس سره

بسم الله الرحمن الرحيم اللهم اجعل افضل صلواتك ابدا وانمى بركاتك سرمدا وازكى تحياتك فضلا وعددا واسنى سلامك ابدا مجددا على اشرف الخلائق الانسانية ومجمع الدقائق الايمانية وطور التجليات الاحسانية ومهبط الاسرار الرحمانية واسطة عقد النبيين ومقدم جيش المرسلين وقائد ركب الانبياء المكرمين وافضل الخلائق اجمعين وحامل لواء العز الاعلى ومالك ازمة المجد الاسنى شاهد اسرار الازل ومشاهد انوار السوابق الاول ترجمان لسان القدم ومعدن العلم والحلم والحكم مظهر سر الجود الجزئي والكلي وانسان عين الوجود العلوي والسفلي روح جسد الكونين وسر حيات الدارين المتحقق باعلى رتبة العبودية والمتخلق باسرار المقامات الاصطفائية سيد الاشراف وجامع الاوصاف

Marfat.com

بسم الله الرحمن الرحیم

السلام ای صاحب خلق عظیم
السلام ای معدن لطف عمیم
السلام ای سرور عالیجناب
السلام ای شافع یوم الحساب

السلام ای مقتدای مرسلین
السلام ای رحمة للعالمین
السلام ای پیشوای انبیا
السلام ای پس رو تو اولیا

السلام ای ورد بستان هدی
السلام ای عارفان را مقتدی
السلام اے آنکه ابر رحمتی
السلام اے آنکه کان نعمتی

السلام ای بحر علم من لدن
السلام اے مخزن اسرار کن
السلام اے مشرق انوار غیب
السلام اے ماحی ظلمات ریب

السلام اے مطلع نور و ضیا
السلام اے معدن علم و حیا
السلام اے نجم ثاقب السلام
السلام اے عارضت ماه تمام

السلام اے صیقل مرآت دل
السلام ای کاشف هر غش و غل
السلام اے روی تو بدر منیر
السلام ای بوی تو مشک و عبیر

السلام اے منبع جود و عطا
السلام اے نور بخش اهل صفا
السلام اے قاب قوسینت مقام
السلام ای انبیا کرده امام

السلام اے درگهت دار الامان
السلام اے خاتم پیغمبران
السلام اے چشمه آب حیات
السلام اے نور تو هر شش جهات

السلام اے کور چشمان را دلیل
السلام اے صاحب خلق جمیل
السلام اے بیکسان را دستگیر
السلام اے رازدان روشن ضمیر

السلام ای سرور هر دو جهان
السلام ای رهنمای گمرهان
السلام اے خسته را مرهم نهی
السلام اے تشنه را شربت دهی

السلام ای ذکر تو غفلت ربای
السلام اے فکر تو ظلمت زدای
السلام اے چاره بیچارگان
السلام اے مونس غمخوارگان

السلام ای فخر هر پیغمبرے
السلام اے دلبر هر دلبرے
السلام اے معطی هر آرزو
السلام ای فیض تو هر چار سو

السلام ای دردمندان را دوا
السلام اے مایه هر بینوا
السلام اے جلوه گر در سینه ام
السلام ای مصقل آئینه ام

السلام اے ذکر تو ایمان من
السلام اے فکر تو درمان من
السلام ای نام تو ورد زبان
السلام اے حب تو در دل نهان

السلام اے موصل مطلوبها
السلام اے منعم مرغوبها
السلام اے دست ده افتادگان
السلام ای دلبر دلدادگان

السلام ای تاج عزت بر سرت
السلام اے فیض و احسان بر درت
السلام ای حل مشکل السلام
السلام ای کار من از تو تمام

السلام ای عذرخواه مذنبین
لطف فرما بر گناه ما مبین
السلام اے ابر رحمت فیض بار
بر تو هم بر چار و شش هم هشت و چار

صد سلام از ما و از تو یک علیک
صد سوال از ما و از تو یک لبیک
صد سلام از ما بهر دم صبح و شام
بر تو هم بر آل و اصحاب تمام

بر امید آنکه ای عالیجناب
از لب شیرین تو آید جواب
دردمندم ای طبیب غیبدان
رنج ما دریاب از نبض تپان

از علاج ما تو نیکو آگهی
داروی درد دلم هم تو دهی
هست داروی دل بیمار من
شربت وصل تو ای دلدار من

پس چشان یک جرعه از جام وصال
پیش ازین مگذار ما را در ملال
هین مران ز بهر درد و رنج
رحم کن بر ما بحق هفت و پنج

یا رسول الله بسے درمانده ام
باد در کف خاک بر سر کرده ام
بیکسان را کس توئی در هر نفس
من ندارم در دو عالم جز تو کس

یک نظر سوی من غمخواره کن
چاره کار من بیچاره کن
گرچه ضایع کرده ام عمر از گناه
توبه کردم عذر من از حق بخواه

روز و شب بنشسته در صد ماتمم
تا شفاعت خواه باشی یکدمم

قال الشیخ الدلائل الخیرات هذه الصلوة

اشتہار

برسالکان طریقتِ نبوی و تابعان ملت مصطفوی و صاحبان مطابع نزدیک و دور و تاجران باخرد و شعور
منفی و مثبتاً مبادکہ کتاب مستطاب ارشاد الطالبین بتصحیح جامع الفروع والاصول حاوی المعقول والمنقول
فضل حق اخوندزادہ ساکن قریہ سنگی تپہ شتنگرو برخی بتصحیح فضیلت پناہ میان قمرالدین اخوندزادہ ساکن اچینی با
ترجمہ آیات و احادیث سرور کائنات علیہ الصلوٰۃ والسلام و دیگر عبارات عربی جناب مولوی غلام حسین صاحب شاہ مدی مہ
چند رسایل مفصلہ ذیل صیدیہ و تفصیل حل و حرمت حیوانات و منافع انہا و حل حدیث شد حرمت خانہ زلمیر فنیہ و احکام
لذیذہ مرتبہ افغان پر مشتمل و چند ابیات در منقبت جناب پیر دستگیر قدس سرہ و قصیدہ شریف کبریت احمر منسوب باکبار
و بیتی چند در مناجات پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم بصرف زر کثیر و جہد بلیغ بنظیر کمترین بندگان خدا حاجی محمد امیر خادم ہر صغیر و کبیر حاجی
محمد امیر و فضل احمد تاجر کتب فروش پشاور بازار قصہ خوانی کہ حق تصنیف متن مرقوم از وارثان مصنف موصوف بموجب سند ضابطہ
مبلغ گرفتیم و نیز اجازت از مصحح و مترجم مذکور حاصل کردہ طبع نمودیم و حسب منشا موجب دفعہ قانون کاپی رائٹ ایکٹ ۱۹۱۹ء داخل بخشری
گورنمنٹ گردیدہ لہذا در مذمت ہر یکی از صاحبان مطابع و تاجران کتب فروش دیگر ہم التماس است کہ ہیچ صدی از اجزاء این اعلان قصد
طبع متن و حاشیہ کتاب ہذا نفرمایند در صورت خلاف اصول مذکورہ ذمہ دار ہرگونہ نقصان اقتصادی ہند شد و بجای نفع نقصان خواہند
یافت و ہر چند نسخہ کہ مطلوب باشد بارسال قیمت از دکان نیازمندان طلب فرمایند انشاء اللہ تعالیٰ بنفع خواہد شد و بر صاحبان
بلوغ باشد و بس۔ الراقم۔ حاجی محمد امیر تاجر کتب پشاور بازار قصہ خوانی۔ العبد فضل احمد تاجر کتب ولد حاجی محمد امیر بازار قصہ خوانی

ایضاً اشتہار واجب الاظہار بر جمیع صاحبان مذکور واضح باد کہ سند ہبہ متن ارشاد الطالبین کہ از وارثان مصنف گرفتہ
ایم بعینہ بہ ثبت نامہای گواہان نمبرین صفحہ متصل میکنیم با ملاحظہ آن تسکین خواطر جمیع صاحبان گردد و مرتکب طبع این کتاب نشوند

منکہ عبدالرحیم بن حمید میان ساکن قریہ سپلیانڈی علاقہ صوات تپہ بابوزئی نواسہ ہستیم۔
جناب مغفرت مآب اخوند درویزہ علیہ الرحمۃ از آنجاکہ کتاب ارشاد الطالبین من تصنیف جد مذکور مدت بہ حیات خود حق تالیف بحق ورثاء
مرا تفویض فرمودہ بودند الحال جناب حاجی محمد امیر از من حق تصنیف میخواہند بنابران بنظر نفع رسانی مسلمین مومنین حق تالیف و تصنیف
باو ہبہ کردیم و تحریر میکنیم کہ احدی کتاب مذکور را سوائے حاجی محمد امیر کتاب فروش تاجر کتب پشاور طبع نہ کند اجازت نیست و اگر کسی طبع
خواہد کرد ہر قدری کہ دعوی نقصان حاجی صاحب بنام چاپ کنندہ خواہند نمود ہمانقدر دعوی بر ایشان مدعا خواہد گشت ط

عبدالرحیم نواسہ اخوند درویزہ علیہ الرحمۃ۔ محرر محمد عالم المشہور بہ پاسنی طاہر خیل بحاضری زیارت شیخ عبدالغفور صاحب صوات
دعلامت ہر دو جناب حافظ عبدالخالق صاحب شاہدان خلف الرشید جناب صاحب صوات علیہ الرحمۃ۔
العبد گجر ساکن صوات۔ العبد عبدالرحمن ساکن کاشقار۔ العبد وفیروز ساکن صوات۔ العبد محبت ساکن صوات

تعداد اجزاء کتاب ارشاد الطالبین صفحہ ۵۲۴ جز فہرست و طائف بحجز وصیدیہ ۳۲ جز کل ۵۵۶

Marfat.com

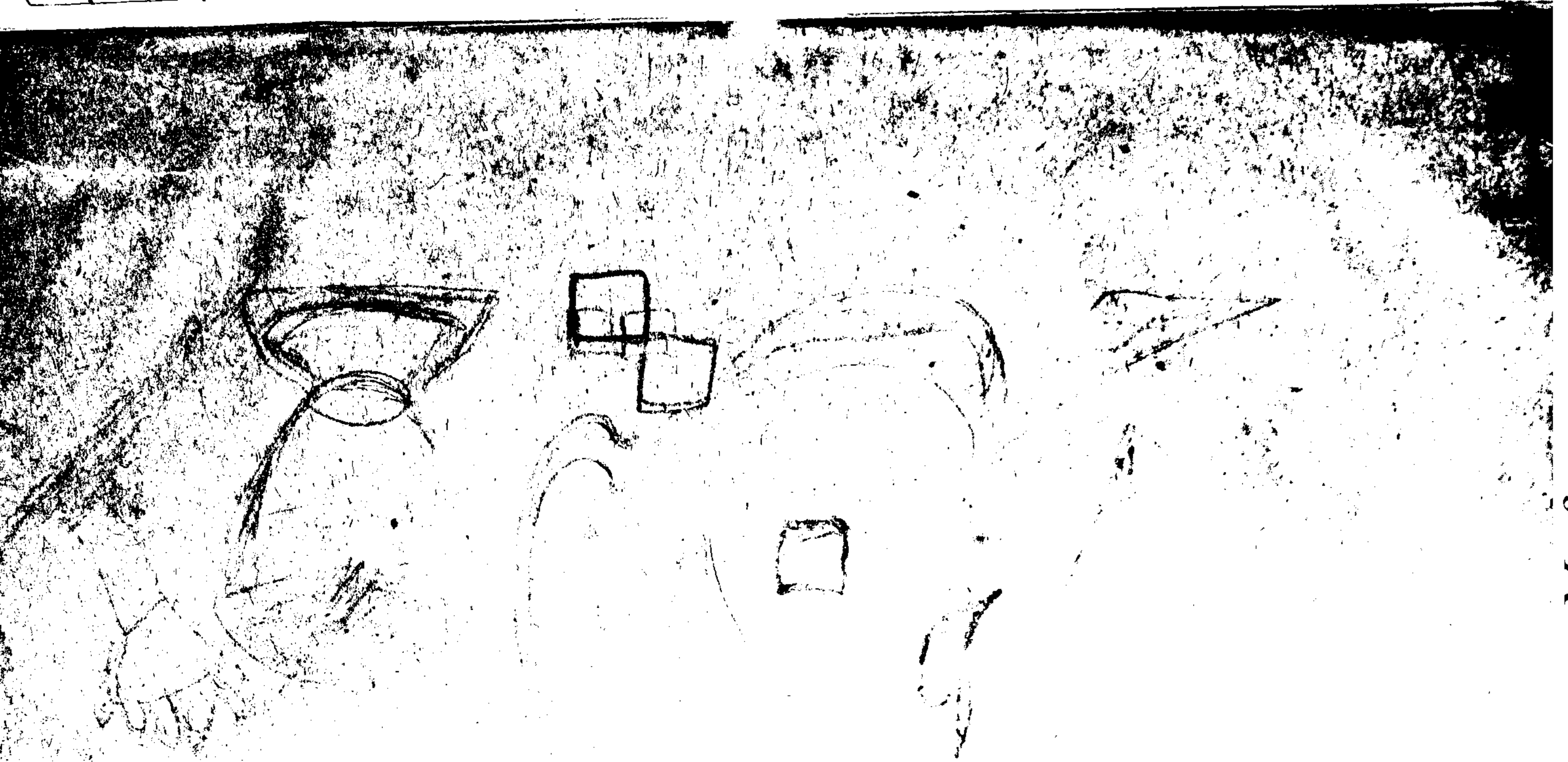

Marfat.com

Marfat.com

Marfat.com

(حق کاپی رائٹ باضابطہ محفوظ ست)

وتکلمنا ایدیھم وتشھد ارجلھم بما کانوا یکسبون

حمد وافر قادر لایزال کہ کتاب مستطاب از تصنیف منیف کامل الدہر سالک العصر حضرت
اخوند درویزہ صاحب ننگہاری قدس سرہ الباری بہ تصحیح و تحشی حاجی محمد امیر صاحب مرحوم بار پنجم

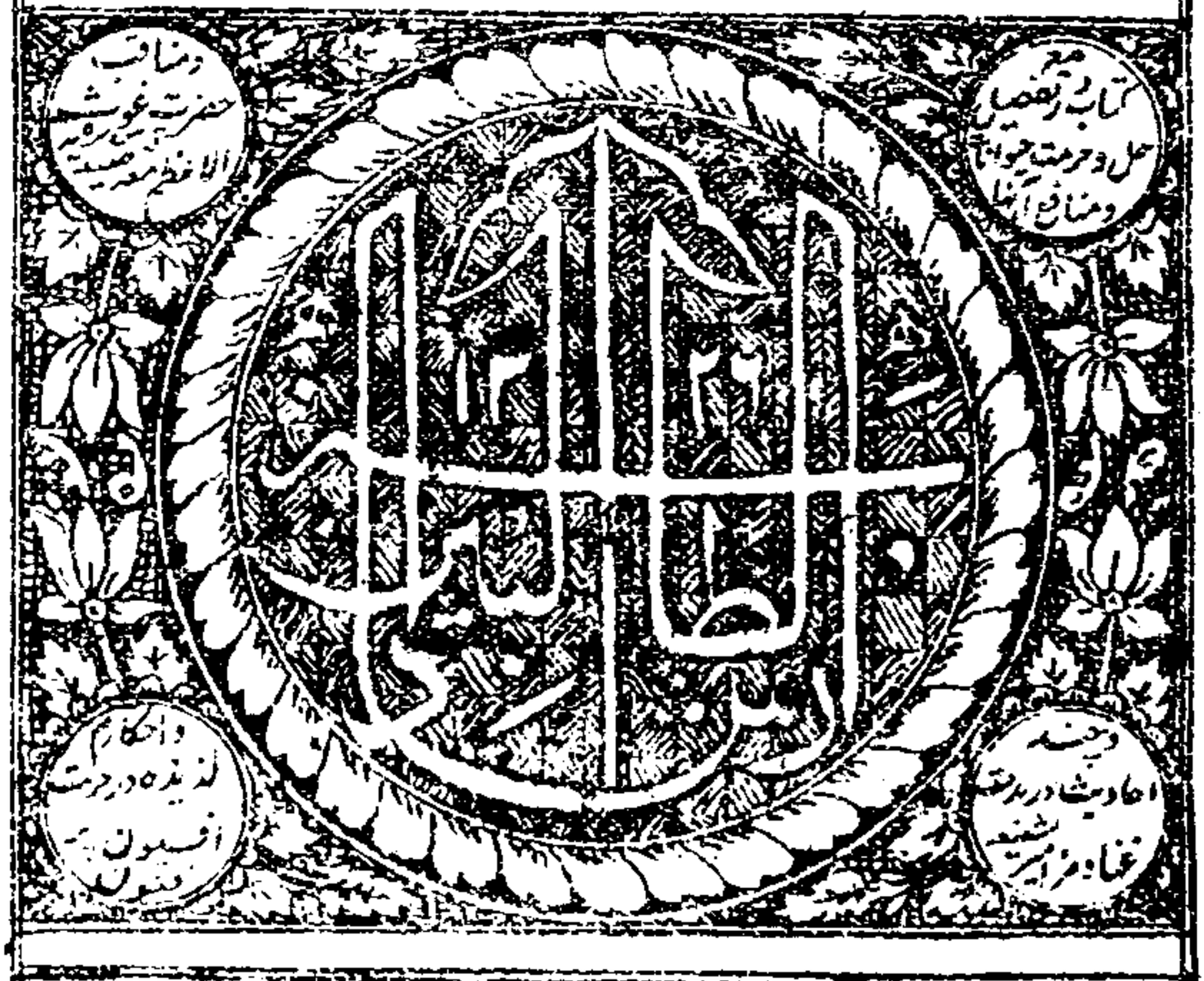

حسب فرمایش کمترین بندگان احد الصمد نیازمند فضل احد و ابنہ
میان عبد الرحیم جان سلمہ المنان تاجران کتب شہر پشاور بازار قصہ خوانی محلہ نعلبندی

در مطبع نولکشور لاہور طبع شد

Marfat.com